הספריה הלאומית
S 52 B 331
Sveto pismo Stare in Nove Zaveze :
Vol. 6 C.1
2316286-60
Z3G

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Biblc + N.T. br. [illegible] 1857

# SVETO PISMO

## stare in nove zaveze

z

## RAZLAGANJEM

poleg nemškiga, od apostoljskiga Sedeža poterjeniga sv. pisma, ki ga je iz Vulgate ponemčil in razložil

**Dr. Jožef Franc Allioli.**

---

Natisnjeno po povelji
**prečastitljiviga Kneza**
GOSPODA GOSPODA
**ANTONA ALOJZJA,**
Ljubljanskiga Škofa.

**(Šesti zvezek.)**

V Ljubljani.
Natisnil Jožef Blaznik.
1856.

Digitized by Google

52 B 331
220.5 G 18.4

Digitized by Google

# OBSEŽEK.

## LISTI

**svetiga apostelja Pavla do Rimljanov, Korinčanov, Galačanov, Efežanov, Filipljanov, Kološanov in Tesaloničanov; listi do Timoteja, Tita, Filemona in do Hebrejcov; — listi svetih apostelj Jakopa, Petra, Janeza in Juda.**

**Skrivno razodenje svetiga Janeza.**

Digitized by Google

Digitized by Google

# Listi svetih aposteljnov.

Aposteljni so po povelji Jezusa Kristusa, svojiga Gospoda (Mat. 28, 19.), hodili po svetu ter oznanovali sv. evangeli. Z živim, ustnim oznanovanjem Božje besede so iskali ljudstva nagniti k sveti veri. Vender to ni bila edina pot, po kteri so delali za zveličanje vernih. Od občin, ktere so bili vstavili, so se namreč vselej kmalo spet ločili in šli v druge kraje zveličavni nauk oznanovat; zatorej so hotli s pisanjem dostaviti, kar jim ni bilo mogoče z ustno besedo storiti. Pisali so opominjevavne liste do vstavljenih srenj, ali tudi do posameznih oseb, de bi jih v veri poterdili, v skušnjavah in terpljenji tolažili, in pred nevarnostmi svarili, zlasti kadar so pogubljivi krivi nauki protili se vriniti, de bi usejano seme Božjiga nauka ne bilo zopet zadušeno. Nekterikrat so pisali tudi srenjam, kterih niso bili sami, ampak le njih učenci spreobernili; ker so se nadjali, de bo njih beseda pri tistih nar višji veljavo in nar večji tehtnost imela. Te opominjevavne pisma se imenujejo apostoljski listi. Vsi ti listi so imeli svoj začetek v posebnih prilikah, in njih namen ni bil, de bi spisovali popolen obsežek keršanskiga nauka, temuč vselej so posebno zadevali le posamezne resnice, ktere bolj močno v serca vtisniti se je aposteljnam potrebno zdelo. Druge nauke so le memo gredé v misel jemali, od veliko druzih celo niso govorili. Kakor tedaj sveti evangelii ne dopovedujejo vsiga Kristusoviga nauka, ravno tako ga tudi vsiga ne obsegajo apostoljski listi. Le z ustnim podučevanjem so aposteljni vse resnice svete vere učili,

Digitized by Google

kakor se še dan današnji vera in poterjevanje v nji dobiva iz oznanovanja keršanskih duhovnih pastirjev (Glej Mat. 28. razl. 22. Rimlj. 10, 17.). Akoravno pa pisma aposteljnov ne obsegajo vsiga, kar je bilo oznanovano, in se marsikteri nauki zamorejo le iz ustniga izročila jemati; imajo vender le kakor delo svetiga Duha nar vikši veljavo, in kristjani so jih kakor take od nekdaj močno častili. Kakor so pri Božji službi brali sveto pismo stare zaveze, tako tudi evangelije in liste aposteljnov; in vse te svete pisma so bile z nauki ustniga izročila vred vir in postava vere in djanja. Listov nimamo od vsih aposteljnov. Sveta cerkev ima shranjene liste aposteljnov: Pavla, Petra, Janeza, Jakopa in Juda Tadeja. Štirnajst teh apostoljskih listov je pisal sv. Pavel, učenik narodov, čigar življenje in delavnost se dopoveduje v djanji aposteljnov. Pisal jih je o raznih prilikah, ko je po svetu učil; so pa ti listi razun evangelijev nar veči zaklad keršanske resnice in modrosti. V našim zakonilu svetih pisem nove zaveze niso postavljeni po redu časa, ob kterim so bili pisani; temuč večji stojé spredej in manjši sledijo za njimi, in med temi so zopet listi do celih srenj pred listi do posameznih oseb. Sklepa jih list do Hebrejcov, ker v cerkvi več časa ni bilo določeno, ali ga je bil spisal sv. Pavel, ali pa kdo drugi zmed svetih pisavcov. Zavoljo posebno tehtniga obsežka, ali, kakor drugi menijo, zavoljo prednosti rimske cerkve stoji na čelu:

# List do Rimljanov.

Digitized by Google

# VVOD

v

## List do Rimljanov.

V Rimu, velikim mestu stariga sveta, je bilo keršanstvo verjetno že prav zgodaj zasajeno. Na to kaže sploh že živo pečanje ondotnih Judov s prebivavci Palestine, Sirije in Grecije; gotove dotične naznanila ima pa tudi zgodovina. O pervim keršanskim binkoštnim prazniku so bili tudi Rimljani med pričami prihoda sv. Duha (Djanje ap. 2, 10.). Desiravno se po njih v Rimu še nobena prava keršanska srenja ni ustanovila, so se vender pripravne serca začele na keršanstvo ozérati, in pripravljati za oznanovavce svete vere. Izmed aposteljnov je po zagotovljenim izročilu sv. Peter nar pervi prišel v to mesto, in sicer v časih cesarja Klavdija (Djan. ap. 12, 12.), kmalo po spreobernitvi Kornelija, stotnika (Djanje apost. 10.). Pozneje sta ondi še pred prihodam sv. Pavla Andronik in Junija učila (Rimlj. 16, 7.). Sv. Pavel sam se je bil sicer večkrat namenil, rimsko mesto obiskati, pa vselej je bil v tem zaderžan (Rimlj. 1, 10—15.). Ko je bil pa drugi pot v Korintu, ob času, ko je ravno hotel z milim daram, po Ahaji in Macedonii nabranim, v Jeruzalem potovati (Rimlj. 15, 23. i. d. Djanj. ap. 20, 3: 24, 17.), 58. ali 59. leta po Kristusu, se je prilika namerila, de je Feba, služabnica keršanske srenje v Kenhrejah, zavetniku korinškiga mesta, v Rim se napotila (Rimlj. 16, 1. 2.). Apostelj je hotel svoji želji, de bi v zveličanje Rimljanov kaj pripomogel, saj z dopisam nekoliko popred zadostiti, dokler bi ne šel iz Jeruzalema skozi Rim na Španjolsko (Rimlj. 15, 24.), kjer bi jim bil sam osebno od svojih duhovnih darov kaj zamogel podeliti (Rimlj. 1, 11.). Pot imenovane Febe je bila tedaj pervi nagibek k temu listu. Ondi se sv. Pavel kaže aposteljna vesoljniga sveta, kteri iše Jude in nevernike v eno Božjo družino soediniti; naložil si je bil namreč to dokazati, de

Digitized by Google

se Judje in ajdje, oboji ne po lastnim zasluženji, ampak le iz milosti po pravi veri pred Bogam opravičujejo in zveličujejo (Rimlj. 1, 16. 17.). Zakaj de si je ta nauk izbral, se da razumeti iz tedašnjih zadev judovskih kristjanov do spreobernjencov iz neverstva. Nekoliko so pa tudi posebni primerljeji v rimski občini utegnili aposteljna k temu uku spodbuditi; keršanske občine tedašnjiga časa so bile namreč iz spreobernjencov od judovstva in ajdovstva. Ker so bili spreobernjenci po rojstvu in zreji med seboj močno razločeni v svojim obnašanji in v svojih verskih šegah, so se sem ter tje besedovali, kar se po človeški slabosti že sploh lahko pripeti. Judje so se za tega voljo prevzemali, ker so bili izmed izvoljeniga ljudstva, in ker so bili postavo prejeli. To postavo z vsimi njenimi šegami so šteli za silo potreben pomoček k zveličanju, še celo po prestopu v keršansko cerkev, ter so jo hotli tudi spreobernjenim nevernikam naložiti. Tudi so mislili, de so spreobernjeni ajdje nekakošno ognušeni, ker so popred nečistimu malikovavstvu služili. Zatorej so jih zaničevali in si mislili, de jim keršanska resnica ni bila dana iz pravice, kakor Judam, ampak le iz milosti. Nasproti so pa kristjani izmed nevernikov mislili, de se smejo tudi nad keršenike izmed Judov poviševati. Bahali so se z ukam svojih modrijanov, kteri je bil v mnogih rečeh čistejši od farizejskiga, kazali so na krepost svojih junakov in deržavnikov; za tega voljo so se vredne šteli, de so bili memo veliciga dela Judov v keršanstvo izvoljeni. Judam so tudi očitali njih nezvestobo in nepokoršino do Boga, zavoljo ktere ravno jih je bil Bog zavergel. De so bile take razpertije tudi v rimski srenji, se lahko sodi iz posameznih krajev (2, 17. 25: 4, 1: 9, 1—6: 11, 18. 19.), in tudi iz duha vsiga lista. V takih okolišinah apostelj ni mogel boljšiga uka izbrati, de bi bil med kristjani iz judovskiga ljudstva in neverskiga naroda mir napravil, in ob enim svetlo razodel milost Božjo, ktera se je bila v Kristusu prikazala. Sv. Pavel izpeljuje ta uk z globokim premišljevanjem v pervim delu tega lista od 1. do 11. poglavja; v drugim delu pa daje mnoge nauke in opomine za pravo obnašanje, na ktere so ga tudi posebne napačnosti v rimski srenji utegnile oberniti, in potem sklene svoje pismo.

V unim razgovoru, kteri se po navadi šteje za pervi del lista, se zamorejo trije razdelki razločiti. Apostelj dokazuje, 1)

Digitized by Google

de ajdje in Judje, ki so oboji enake kazni vredni, po veri v Jezusovo odrešenje milost, opravičenje in zveličanje od Boga prejemajo (od 1, 18. do 5, 21.); 2) de se mora vera v delih pravičniga življenja skazovati (od 6. do 8. pogl.); 3) de je Judam, kteri so to vero zavergli, keršansko zveličanje zaperto, de pa vender še ostane obljuba: po Kristusu dohaja zveličanje za ajde pa tudi za Jude, ker se bodo tudi oni poslednji čas spreobernili, in bodo šli v cerkev Božjo (od 9. do 11. pogl.). Opominjevanja, pozdravljanja in sklepi (od 12. do 16. pogl.) so drugi del lista, pa so med seboj manj tesno zvezani.

Ker apostelj v tem listu večkrat od vere, od postave, in od del postave govorí (Rim. 3, 28.), kjer pravi, de je človek opravičen po veri brez del postave, je treba vediti, kaj té besede pomenijo. Vera, ktera človeka opraviči, je po uku svetiga Pavla živa, delavna vera v Jezusa, Sina Božjiga, kteri nam je s svojim terpljenjem in s svojo smertjo opravičenje zaslužil, in postavil svete zakramente, po kterih nam svoje darove deli. Vera je pa živa, delavna, kadar si človek perzadeva, Jezusov nauk, ki ga véruje, v djanji spolnovati (Gal. 5, 6.). Odrašeni človek tedej, bodi si Jud ali ajd, kteri hoče opravičen biti; Bogu dopasti, posvečujočo gnado Božjo doseči, mora 1. vérvati, kar je Kristus učil; 2. mora storjene grehe obžalovati, in terdno skleniti svoje življenje poboljšati; 3. mora imeti upanje, de mu bo milostljivi Bog zavoljo Jezusa zanesel; 4. mora začeti Boga, usmiljeniga in dobrotljiviga Očeta, iz serca ljubiti; 5. mora prejeti zakrament svetiga kersta (Mat. 28, 19. Mark. 16, 16. Tit. 3, 3—7.), in če je po sv. kerstu smertno grešil, zakrament sv. pokore (Jan. 20, 23.). Kdor vse to stori, kar je bilo zdaj rečeno, od njega se reče, de je opravičen po veri, de je prerojen in nova stvar v Jezusu Kristusu. Desiravno pa mora grešnik, če hoče opravičenje doseči, vse to storiti, si vender ne sme misliti, de s temi deli opravičenje zasluži; zakaj opravičenje izhaja le iz milosti Božje, zavoljo Jezusoviga zasluženja.

Postava pomeni več del v listih sv. Pavla, posebno pa v tem listu, tisto postavo, ki jo je Bog Izraelcam dal po Mojzesu, ktera se imenuje ob kratkim Mojzesova postava, ali pa tudi stara zaveza. V Mojzesovi postavi so zraven verskih resnic mnoge za-

Digitized by Google

povedi in prepovedi. Ene zadevajo Božje in djanske čednosti, ktere nas učé, kaj smo Bogu dolžni, kaj sami sebi, kaj ljudem, kakoršne so, postavim, desetere Božje zapovedi; ene so pa deželske postave, kakoršne dan današnji vikši deželska gosposka daje; ene pa zadevajo službo Božjo, in mnoge šege in opravila, postavim: daritve, praznike, poste, obljube, očiševanja itd. In ravno te šege: obrezo, očiševanja, razloček med čistimi in nečistimi jedmi i. t. d., so spreobernjeni Judje učili in terdili, de mora tudi kristjan vse spolnovati, ako hoče Bogu dopasti, Božjo gnado doseči, opravičen biti. Sv. Pavel pa podučí Rimljane, de take dela niso k zveličanju potrebne, ker človek je opravičen le po veri brez del postave.

List je bil izvirno po greško pisan, ker so greški jezik po vsim rimskim cesarstvu skorej sploh govorili, in sicer ne samo moški, ampak tudi ženske.

Izmed vsih aposteljnovih listov pa je list do Rimljanov nar tehtniši, pa tudi nar težji. Sveti Hieronim ga je večkrat na stran djal, rekoč: Pavel, ti nočeš, de bi te kdo razumel! Sveti Avguštin pa opominja zastran te težavnosti, de jo je Bog dopustil, de bi prevzetnost človeškiga uma poniževal, in zraven tega priganjal, preobilni pomen preiskovati, in ga po mnogoterni poti razjasnovati. Zatorej je tudi več skerbno zdelanih razlaganj tega lista v keršanski cerkvi; Božji Duh namreč, kteri ga je vdihnil, ga je tudi razjasnil.

Digitized by Google

# LIST
# SV. PAVLA APOSTELJNA
# do Rimljanov.

## I. Poglavje.

Sv. Pavel govori od svojiga poklica v apostoljstvo sv. evangelija. Rimljanam spričuje svojo gorečnost za njih zveličanje; po tem se prestopi na poglavitni stavek svojiga lista, na dokazovanje, de so vsi, ajdje in Judje, kaznovanja vredni, in milosti potrebni. V tem razgovoru popisuje narpred brezbožnost ajdov, kteri Bogu, desiravno so ga spoznavali, vender niso hotli časti dajati, za česar voljo jih je prepustil nar ostudnišim pregreham.

1. Pavel,[1]) služabnik Jezusa Kristusa,[2]) poklican apostelj,[3]) odločen v evangeli Božji,[4])

2. kteriga je *(Bog)* préd obljubil po svojih prerokih v svetih pismih,[5])

3. od svojiga Sina, (kteri mu je bil rojen po mesu[6]) iz Davidoviga zaróda).

4. kteri je bil Sin Božji skazan v moči, po posvečujočim Duhu, iz vstajenja od mertvih, Jezusa Kristusa Gospoda našiga;[7])

5. po kterim smo[8]) prejeli gnado in apostoljstvo,[9]) de bi bili veri pokorni vsi narodi za njegovo imé,[10])

6. med kterimi ste vi tudi poklicani Jezusa Kristusa:

---

1. Glej zastran tega iména Djanj. ap. 13, 9.
2. duhovni služabnik Jezusa Kristusa, kteri je bil v rešenje svetá pomaziljen z močjo od zgorej (Gl. Mat. 1, 1.). Tudi preroki so se po svoji službi imenovali služabnike Božje (2. Mojz. 14, 31. Joz. 14, 7.).
3. po Jezusu Kristusu samim (Dj. ap. 9, 6. 15.), kakor drugi aposteljni (Luk. 9, 1. i. d.).
4. de bi ga oznanoval.
5. Glej Jan. 1, 45: 5, 37. 39.
6. po svojim človeškim izhodu.
7. Glej Mat. 1, 1. Luk. 3, 23. i. d. Kteri ni samo človek, iz Marije rojen kakor mlajši Davidov, temuč (v. 4.) je bil od vekomaj namenjen, de se je Božjiga Sina svetu skazal z močnimi deli (čudeži), z duham svetiga življenja in djanja, in zlasti s svojim vstajenjem od mertvih (Korn. a Lapide). Besedi *„Jezusa Kristusa“* (v. 4.) se povračujete na 3. v. *„od svojiga Sina“*.
8. to je, mi aposteljni.
9. ali: gnado apostoljstva (Maldonat).
10. de vse narode k veri v Jezusa nagibamo za njegovo imé, to je, njemu v

Digitized by Google

7. vsim, kteri so v Rimu, ljubim Božjim, poklicanim svetim.[11]) Milost vam bodi, in mir od Boga, našiga Očeta, in Gospoda Jezusa Kristusa.[12])

8. Nar poprej[13]) hvalim svojiga Boga po Jezusu Kristusu[14]) zavoljo vas vsih, ker se od vaše vere oznanuje po vsim svetu.[15])

9. Zakaj priča mi je Bog, kterimu služim v svojim duhu po evangelii njegoviga Sina,[16]) de vas imam neprenehama v spominu,

10. in de vselej v svojih molitvah prosim, de bi vender enkrat srečno pot imel, po volji Božji k vam priti.

11. Želim vas namreč viditi, de bi vam kaj duhovnih darov podelil v vaše poterjenje:[17])

12. to je, de bi se skupej poveseljevali per vas po vaši in moji veri, ktera je med nami.[18])

13. Nočem pa, de bi vam neznano bilo, bratje, de sim večkrat sklenil, k vam priti (in sim bil zaderžan do zdaj), de bi kaj sadú imel tudi med vami, kakor med drugimi narodi.

14. Grekam in Negrekam,[19]) modrim in nemodrim[20]) sim dolžnik.[21])

15. Torej sim perpravljen (kar mene zadeva),[22]) tudi vam, ki ste v Rimu, evangeli oznanovati.

---

čast in poveličanje. Beseda „*vera*“ je tukaj apostoljnu radovoljno sprejemanje odrešenja, ktero nam je v Jezusu in po Jezusu ponujano.

11. K tem besedam naj se pervzame začetek lista, takó de se veže: „Pavel — vsim, kteri so v Rimu *(pišem ta list)*“. Sv. Pavel kristjane imenuje *svete*, ker so bili odločeni izmed Judov in ajdov, de bi pravimu Bogu sveto živeli.

12. To je pozdravljenje, s kakoršnim se aposteljnovi listi začenjajo. Sv. Pavel voši nar boljši dari, ki jih zamore vošiti; zakaj gnada je podlaga vsiga zveličanja, mir pa je poslednji konec odrešenja. Gl. Mat. 5. razl. 9. Luk. 2. razl. 14. Jan. 14, 27.

13. Od tod do 16. verste sega vvod lista, v kterim apostelj spričuje svojo gorečnost za zveličanje rimskih kristjanov.

14. de bi on kakor srednik prinesel mojo zahvalo k Očetu (Origen). Ali pa: Hvalim Boga, de vas je Jezus Kristus, od kteriga vsi darovi prihajajo, vérne storil (Ambrož).

15. po vsim keršanskim svetu. Vera je radovoljno sprejemanje sv. evangelija, ktero se zunaj razodeva po svetim življenji.

16. kterimu služim z zvestim spolnovanjem in oznanovanjem sv. evangelija, ne z judovskimi šegami, ampak v duhu in resnici (Orig., Krizost., Teofilakt). Primeri Jan. 4, 23.

17. de bi vam naukov in zveličavnih vodíl podelil, s kterimi bi se poterdili v keršanskim duhu (Justinijan).

18. de bi si med seboj razodevali svojiga keršanskiga duha, ter se k vsimu dobrimu spodbudovali, napeljevali in uterdovali. Apostelj se pohlevno zniža z višave apostoljstva, in se tudi sam postavi med njé, kteri tolažbe in poterjenja potrebujejo. V grešk im: „*To pa je, de bi se med seboj spodbudovali z nasprotno vero*“ i. t. d.

19. omikanim in neomikanim narodam. Greki so bili nekdaj nar bolj omikano ljudstvo; drugi narodi so memo njih za divjake veljali.

20. učenim in neučenim.

21. zavezan sim, vsim sv. evangeli oznanovati.

22. kolikor premorem.

Digitized by Google

16. Zakaj ne sramujem se evangelija;[23]) Božja moč je namreč v zveličanje vsakimu, kteri véruje,[24]) nar poprej Judu, in tedej tudi Greku.[25])

17. Zakaj pravičnost Božja se v njem razodeva iz vere v vero,[26]) kakor je pisano: Pravični pa iz vere živí.[27])

18. Razodeva se namreč[28]) jeza Božja z néba nad vso brezbožnostjo in krivico tistih ljudí, kteri Božjo[29]) resnico s krivico zaderžujejo.[30])

---

23. V greškim je pristavljeno: „*Kristusoviga*“.

24. to je, kar se v sv. evangelii oznanuje, Kristusova smert, njegovo zasluženje, pomočki zveličanja, zapovedi, obljube — vse ima Božjo moč v sebi, in zamore vsim ljudem, kteri v resnici vérujejo, pomagati k zveličanju, očišenju, posvečenju in oblaženju. Vera, ktero apostelj tukaj hoče, ni samo golo sprejemanje resnice, ampak je tako živo zanašanje v moč gnade, ktera se nam v sv. evangelii ponuja, de ne nagiba le našiga uma k spoznavanju razodetih resnic, temuč tudi našo voljo pripravno dela k spolnovanju Božjih zapoved. V pravi veri mora tedaj tudi upanje in ljubezen ob enim biti.

25. Sv. evangeli je sicer za vse ljudi brez razločka; ker so pa Judje izvoljeno ljudstvo, kterimu se je Bog pred drugimi narodi razodeval, tedaj se je mogel sv. evangeli tudi njim nar pred oznanovati. Apostelj v ti in v naslednji versti napoveduje poglavitni stavek svojiga razgovora, namreč de po evangelii (to je, po vsim, kar sv. evangeli daje, učí in obeta) vsi prejemajo opravičenje od Boga, ako v resnici vérujejo. Greki, kakor nar imenitneji, so tukaj sploh namesti ajdov imenovani.

26. zakaj v njem (v evangelii) se daje Božje opravičenje po veri za verne (Avg.). Besede „*iz vere v vero*“ pomenijo po enaki versti pogl. 3, 22: po veri za verne. Drugi razlagajo: po veri k zmirej veči rasti v veri. Zgorej je bilo že povedano, de v besedi „*vera*“ se ne smé misliti samo to, de človek z resnico sprejme sv. evangeli, temuč, de se vsiga z umam in voljo, poln zaupanja, vda vsimu, kar sv. evangeli obsega. Ravno tako se ne smé misliti, de opravičenje, ktero za vero pride, bi bilo samo v tem, de Bog človeka le za pravičniga oznani, temuč, de ga greha očisti, posvetí in zveliča, de ga vsiga preravna in prestvari. Vera se poprijema vse gnade, ktera je v keršanstvu pripravljena, torej obsega tudi sv. kerst, po kterim je grešni spačeni človek preravnan in v novo prestvarjen (Gl. Jan. 3. razl. 7.).

27. Glej Habak. 2, 4. in razlago. Apostelj zdaj (v. 18.) začne svoje podučevanje, in sicer pervi razdelek svojiga razgovora (glej vvod), ter skazuje, de so vsi, judje in ajdje, krivični in kaznovanja vredni (1. 18: 3, 20.). Začne pa pri nevernikih (1, 18.—32.), de zamore potem s toliko veči močjo tudi Jude prijeti, kterih noče precej v začetku dražiti.

28. Z besedo „*namreč*“ je naznanjeno, zakaj de je vsim potreba po Bogu opravičenim biti.

29. Besede „*Božjo*“ ni v greškim.

30. Po pravici govorim (v. 17.) od opravičevanja vsih; ker vsi so krivični in opravičenja potrebni, nar popred ajdje, nad kterimi kazen Božja očitno sloní. Od njih se pravi, de Božjo resnico zaderžujejo s krivico, ker ne pustijo, de bi se boljši spoznavanje Bogá v njih in v drugih razdanilo, ampak tisto zaderžujejo kakor v ječi zaklenjeno (Anzelm). Pozdeva se, kakor de bi apostelj tukaj sploh od človeške krivičnosti govoril; de pa zlasti nevernike misli, se iz naslednjih besedí jasno vidi.

Digitized by Google

19. Zakaj kar se od Boga vediti zamore, je znano med njimi; Bog jim je namreč razodel.[31])

20. Zakaj kar je nevidljiviga na njem,[32]) se od stvarjenja svetá sem po tem, kar je stvarjeniga, spozna in vidi; tudi njegova večna moč in Božestvo,[33]) takó de nimajo izgovora.[34])

21. Zakaj ko so bili spoznali Boga, ga niso kakor Boga častili,[35]) ali ga hvalili; temuč so se zgubili v svojih mislih,[36]) in otemnelo je njih nespametno serce.[37]) Efež. 4, 17.

22. Modre so se imenovali, in so neumni bili.

23. In so spremenili veličastvo neminljiviga Boga v podobo minljiviga človeka, in ptic, in čveteronogatih in lazijočih žival.[38])

24. Zavoljo tega jih je Bog prepustil željam njih serca, nečistosti, de so skrunili svoje telesa sami nad seboj.[39])

25. Oni so spremenili resnico Božjo v laž,[40]) in so častili in služili raji stvarem, kakor stvarniku, kteri je češen vekomaj. Amen.

26. Zavoljo tega jih je Bog prepustil nesramnim strastim. Zakaj njih ženske so spremenjale ponatorno vživanje v tako vživanje, ktero je zoper natoro.[41])

---

31. zakaj znanje samiga Boga in njegovih božjih lastnost je med njimi odkrito, ker se jim Bog razodeva v natori, v stvarjenji, ohranovanji in vladanji sveta, kakor se dalje skazuje.

32. bistvo Božje, ktero se ne more gledati.

33. njegova večna Božja vsigamogočnost, ktera je nespremenljiva pri vsim spreminjanji vstvarjenih rečí.

34. ako se izgovarjajo z nevednostjo, ali boljši spoznanje, ktero je med njimi očitno, in mora torej tudi v njih biti, v sebi in v druzih zatérajo (v. 28.).

35. s pobožnim življenjem, ko jim je bil svoje bistvo razodel v stvarjenih rečeh.

36. so zašli v nečimerne misli, v malikovanje. Glej 4. Kralj. 16, 15. Jer. 2, 5. Tukaj se začne popisovanje jeze Božje ali zapušenja Božjiga (v. 18.), v kazen njim, kteri ga niso hotli spoznati in častiti (v. 24.).

37. Iz brezbožniga življenja je izhajalo oslepljenje uma. Apostelj padca v malikovanje ne pripisuje nevednosti, ampak spačeni volji in iz nje izvirajočimu pregrešnimu življenju. Glej, človek! kakó de serce s hudimi strastmi omamljeno tudi um zatemnuje. Od kod izhaja nevera, razun iz spačeniga serca?

38. Neverniki niso le svojim bogovam dajali človeške podobe, temuč so tudi skorej vsaktere živali častili kot božje bitja. Glej zastran nespameti malikovanja Iz. 44, 12. Jer. 10, 3—5. Dan. 5, 23. Modr. 13, 11—19: 15, 7. i. d. Baruh 6. Tudi kristjan večkrat malikuje, desiravno je njegovo malikovanje bolj omikano in prikrito; zakaj vse, kar človek bolj ko Boga ali zoper Božjo voljo ljubi, je njegov malik.

39. Ker so se boljšimu znanju nasproti takim zmotam vdajali, je Bog dopustil, de so zašli v zopernatorne grehe meseniga poželenja, ter so oskrunovali sami sebe in so tudi z drugimi svojiga spola nesramnost uganjali. Bog večkrat greh kaznuje z greham, ker dopuša, de iz greha še veči grehi izvirajo.

40. spremenili praviga Boga z lažnjivimi, nečimernimi bogovi (Iz. 28, 15. Jer. 13, 25.).

41. so uganjale zopernatorno nečistost med seboj. Glej v. 27.

Digitized by Google

27. Ravno takó so pa tudi moški zapušali ponatorno vživanje ženske, in so se vnemali v svojih željah eden proti drugimu, in so moški z moškimi ostudnost uganjali, ter so zasluženo plačilo svoje zmote nad seboj prejemali.

28. In kakor jim ni bilo mar, Boga spoznati, jih je Bog prepustil spridenimu poželenju, de delajo, kar se ne spodobi,[42])

29. de so polni vse krivice, hudobije, kurbanja, lakomnosti, napačnosti, polni nevošljivosti, ubijanja, krega, goljufije, hudodelnosti, podpihovavci,

30. obrekovavci, Bogu sovražni, zasramovavci, prevzetni, napuhnjeni, izmišljevavci hudobij, staršem nepokorni,

31. neumni, razujzdani, brez ljubezni, brez zvestobe, brez usmiljenja;[43])

32. kteri, ko so Božjo pravico spoznali,[44]) niso razumeli, de so, kteri take rečí delajo, smerti vredni;[45]) pa ne le, kteri takó delajo, ampak tudi, kteri takó delajočim pervolijo.[46])

## II. Poglavje.

Tudi Judje so kazni vredni, in zapadejo sodbi Božji, ako ne delajo pokore; zakaj Bog ne dela razločka med človekam in človekam. Vsi bodo sojeni po svojim djanji, in sicer Jud po svoji sinajski postavi, in ajd po postavi svojiga serca. Samo vnanje znanje postave brez njeniga spolnovanja Judu nič ne pomaga; in ravno takošna je tudi z obrezo, ona daje le pobožnimu vrednost.

1. Zato nimaš izgovora, o človek! kdor koli si bodi, kteri sodiš. Zakaj v čimur drugiga sodiš, sam sebe obsodiš; ravno to namreč delaš, kar sodiš.[1])

2. Vemo pa, de sodba Božja po pravici nad tiste pride, kteri take rečí delajo.[2])

3. Ali pa meniš, o človek! ki jih sodiš, kteri take rečí de-

42. Ko so ljudjé Boga zapustili, in svoje serce od njega odvernili, je tudi Bog njé zapustil (Dj. ap. 14, 15.), in tako se je zgodilo, de je češenje lažnjivih bogov nevernike vtopilo v pregrehe še veči, kakor so bile pred malikovanjem. Glej naslednje.

43. Pač natančna podoba neverske krivičnosti! Uči se pa tudi, kristjan! kam de človek zajde, kadar je prepušen svoji lastni spačenosti.

44. Boga in postavo; Boga s premišljevanjem stvarjenih rečí (v. 19, 20.), postavo pa v svoji vesti (Glej dalje 2, 14.).

45. dušne in telesne smerti (dalje 6, 23.), ali nar večji kazni.

46. V greškim: „*Kteri, ko so Božjo pravico spoznali, de so, kteri takó delajo, smerti vredni: vender ne delajo le tega sami, ampak tudi pervolijo njim, kteri takó delajo*“. Vender se berilo latinske Vulgate vjema z nekterimi starimi greškimi rokopisi.

1. Ravno zato (zgor. 1, 32.), ker se taki hudodelniki ojstro kaznujejo, tudi ti, o Jud! bodi si kdor koli, nisi izgovorjen, ako une pogubljaš; zakaj ravno s tem sklepaš sodbo nad seboj, ker si tudi tako hudoben. Beseda „*človek*“ je tukaj postavljena namesti „*Jud*“, kar se iz v. 17. razločno razodeva. Judje so ajde sploh sodili in pogubljali ko grešnike, sami sebe pa so imeli na ravnost za pravične. Primeri zastran zveze besed zgorej p. 1. razl. 27.

2. vemo pa, de Bog take hudodelnike pravično sodi, brez razločka. Apostelj

Digitized by Google

lajo, in sam takó delaš, de boš ubežal sodbi Božji?

4. Ali zaničuješ bogastvo njegove dobrotljivosti, in poterpežljivosti in perzanesljivosti?[3]) in ne veš, de te Božja dobrotljivost k pokori napeljuje?

5. Po svoji terdovratnosti pa, in nespokornim sercu si nakopavaš jezo na dan jeze, in razodenja pravične sodbe Božje,[4])

6. kteri bo povernil vsakimu po njegovih delih;[5])

7. tistim sicer, kteri po stanovitnosti dobriga djanja slave in častí in nestrohljivosti išejo, večno življenje;[6])

8. tistim pa, kteri so prepirljivi,[7]) in nepokorni resnici, vdani pa krivici,[8]) jeza in serd.

9. Britkost in stiska *(pride)* nad vsako dušo človeka, kteri hudo dela, nar poprej nad Juda,[9]) tedej tudi nad Greka.[10])

10. Slava pa, in čast in mir[11]) *(bode)* vsakimu, kteri dobro dela, nar poprej Judu, tedej tudi Greku.

11. Zakaj Bog ne gleda na vnanjo veljavo ljudí.[12]) 5. Mojz. 10, 17. Job. 34, 19. Modr. 6, 8. Dj. ap. 10, 34. Gal. 2, 6.

12. Kteri koli so namreč brez postave grešili, bodo brez postave pogubljeni;[13]) in kteri koli so

---

razlaga zgorej 1, 32. naznanjeni vzrok bolj natanko, kakor de bi rekel: Ker se taki hudodelniki kaznujejo, si tudi ti kaznovanja vreden; zakaj vemo iz Božjiga razodenja, de Bog po pravici kaznuje, in ne dela razločkov.

3. Misliš mar, de je njegova preobilna prizanesljivost in poterpežljivost znamnje, kakor de bi on tvoje pregrehe poterdoval, ali kakor de bi jih ne mogel kaznovati?

4. Si nakopavaš kazen za tisti čas, ko Bog pride vsim po zasluženji povračevat, in se bo njegova pravična sodba skazala. Ta čas je dan poslednje sodbe.

5. po zunanjih in znotranjih delih, mislih in namenih. Gl. Mat. 25, 31: 16, 27. Jan. 12, 24.

6. kteri hrepenijo po večnim veličastvu, ga bodo dosegli v večnim življenji (Origen, Krizost.). Besedi „*slava*“, in „*nestrohljivost*“ ste enaciga pomena, in naznanjate častitljivi stan zveličanih.

7. Prepirljive ali uporne apostelj imenuje tedašnje Jude, kteri so se keršanstvu vedno nasproti stavili. Zdaj se ta beseda primerja drugim nasprotnikam keršanske cerkve in njeniga čistiga, nepopačeniga nauka.

8. Kakor tedaj „*resnica*“ obsega spoznanje in čednost (Jan. 17, 17.), takó tudi „*krivica*“ zadeva zmoto in pregreho.

9. Nar popred Judam; zakaj oni so imeli obilniši pripomočke k pravičnimu in pobožnimu življenju, kakor pa ajdje. Glej zgorej 1, 16.

10. Greki so s posebnostjo imenovani namesti ajdovskih narodov sploh.

11. Besede: „*slava*“, „*čast*“ in „*mir*“ zopet veljajo za vso prihodnjo srečo pravičnih.

12. Od besede do besede se ta versta takole glasí: „***Zakaj per Bogu ni sprejemanja peršon***“. To je, Bog ne gleda na zunanje zadeve ljudi, na rod, imenitnost, bogastvo, lepoto, učenost i. t. d., kadar sodi; on gleda le na pobožnost serca (Gl. Dj. ap. 10, 34.). De Božji sodnik v svoji sodbi ne dela razločka z ljudmi, se v naslednjih verstah dalje razklada. Apostelj namreč učí, kakó de bojo vsi ljudje sojeni, tode ne po zunanjih zadevah, ampak po méri spoznanja, ktero jim je bilo zastran volje Božje dodeljeno.

13. Vsi ajdje, kteri sicer niso vedili judovske, po Mojzesu dane postave, pa so grešili zoper natorno postavo (v. 14. 15.), bodo pogubljeni po tej natorni

Digitized by Google

pod postavo grešili,[14]) bodo po postavi obsojeni.

13. Niso namreč pravični per Bogu poslušavci postave, ampak spolnovavci postave bodo opravičeni.[15])

14. Zakaj[16]) če ajdje, kteri nimajo postave, po natorno to delajo, kar je po postavi,[17]) so oni, desi nimajo postave, sami sebi postava;

15. oni kažejo, de je delo postave zapisano v njih sercih, ker jim pričuje njih vest, in njih misli se med seboj ali tožijo ali tudi izgovarjajo,

16. tisti dan, kadar bo Bog sodil, kar je skrito per ljudeh, poleg mojiga evangelija po Jezusu Kristusu.[18])

17. Ako se tedej Jud imenuješ,[19]) in se zanašaš na postavo, in se hvališ z Bogam,[20])

18. in veš njegovo voljo, in

---

postavi, ktero so vedili ali zamogli vediti; in ta okolišina, de jim je bila Mojzesova postava neznana, sodnika ne bo na drugačno sodbo nagibala.

14. kot spoznovavci Mojzesove postave.

15. de bo namreč človek pred Bogam opravičen, ni zadosti, de razodeto postavo le ima ali vé, temuč treba je, de tudi svoje življenje po nji ravna.

16. To se povračuje na v. 12., in razlaga, kakó de zamorejo neverniki brez Mojzesove postave grešiti.

17. kar je del razodete postave, namreč tiste zapovedi, ktere je ajd po luči svoje pameti zamogel spoznati.

18. Pomen 15. in 16. verste je ta: Oni kažejo, de so zapovedi za postavne dela v njih serca vtisnjene, ker to spričuje njih vest, ki jih bo sodnji dan ali tožila ali zagovarjala. Apostelj govorí le od pričevanja vesti, ker bo sodnji dan prosto in brez zmotnjave sodila (Mod. 5, 3. i. d.), ob enim pa se tudi razumeva njeno pričevanje sploh ob vsakim času. Beseda „*evangeli*“ je tukej postavljena za „*oznanovani nauk*“. Zastran Jezusa kot sodnika glej Jan. 5, 22. — Ko je pa v poprešnjim sicer govorjenje od opravičenja Judov in ajdov iz njih del, to ni nasprotno drugimu aposteljnovimu nauku, de se človek z vero v zasluženje Kristusovo pred Bogam opravičuje, zakaj po tistih delih vera, zlasti v gnado Kristusovo, ne zgubí mesta. Ajdje in Judje namreč niso mogli nikakoršnih zaslužljivih del opravljati, ako niso tudi v Boga verovali in resnične želje imeli, vse storiti, kar jim je v zveličanje potrebno. S tem so tudi verovali v Kristusa, sicer ne še razvito (*explicite*), vender saj nerazvito (*implicite*), in v ti veri so dosegli pomoč Božjo, s ktero so zamogli dobro delati. Sv. Pavel zato bolj posebno govorí od del, de bi oboje, ajde in Jude, zavernil v njih vest, ter jih pripeljal k spoznanju njih grešnosti. S tem pa tudi ni hotel reči, de naj bi ajdje in Judje ostali ajdje in Judje, in bi v svoji postavi zamogli zveličanje najti; zakaj ko jim kaže, de s svojo postavo ne dosežejo nikakoršne prave čednosti, temuč de padajo še v nar gerji pregrehe, jim s tem tudi zaterduje in skazuje, kakó potrebno de je, v tisti popolni verski stan stopiti, kjer se vera in gnada po Jezusu Kristusu daje v popolni meri.

19. Dostej je sv. Pavel prijemal Jude zavoljo njih domišljene svetosti, tode le s takimi splošnimi besedami, kakoršne bi se zamogle tudi na ajde obračati; zdaj pa jih naravnost ogovorí, ter jim skazuje, koliko de je njih življenje nasprotno postavi, ktero učijo in hvalijo, pa skrunijo s svojimi deli, in kakó de jim to vnanje znanje postave nič ne pomaga, ravno tako, kakor tudi zunanja obreza ne, ako nimajo tudi obrezaniga serca.

20. se hvališ, de Bog je le judovski Bog.



Digitized by Google

prevdarjaš, kar je boljši,[21]) podučen po postavi,

19. in si domišljuješ, de si vodník slepcov in luč tistim, ki so v temi,

20. podučevavec neumnih, učenik otrók, ki imaš vodilo znanja in resnice v postavi;

21. tí tedej drugiga učiš, sam sebe pa ne učiš; tí oznanuješ, de se ne sme krasti, in kradeš;

22. tí praviš, de se ne sme prešeštovati, in prešeštuješ; se ti studi nad maliki, in svetiše skruniš;[22])

23. tí se s postavo hvališ, in s prelomljenjem postave Bogu nečast delaš!

24. (Zakaj Božje imé se zavoljo vas preklinja med narodi, kakor je pisano.)[23])

25. Obreza[24]) je sicer k pridu,[25]) ako postavo spolnuješ; če si pa prelomljevavec postave, se je tvoja obreza v neobrezo spremenila.

26. Torej če neobrezani zapovedi postave spolnuje, ali se ne bo njegova neobreza za obrezo štela?

27. In ali ne bo on, ki je po natori neobrezan, pa postavo spolnuje, tebe sodil, ki per postavi in obrezi postavo prelomljuješ?[26])

28. Tisti namreč ni Jud, kteri je le po zunanje; tudi ni obreza, ktera je le po zunanje na mesu;

29. temuč Jud je tisti, ki je po znotranje; in obreza serca v duhu, in ne po čerki *(je prava obreza)*.[27]) Njegova hvala ni od ljudi, ampak od Boga.[28])

---

21. Drugi prestavljajo: *„in spoznavaš, kar je boljsi“* i. t. d. V greškim: *„in presojuješ razloček“* (med dopušenim in nedopušenim).

22. z malovrednimi darovi ali z ropam svetih reči (Malah. 1, 8. 13. 14.). Drugi prestavljajo: *„in Bošji rop delaš“*, se namreč malikovanja vdeležuješ, ker malikam odločene reči rabiš (Krizost., Teofilakt.).

23. Nad vami se spolnuje, kar že Izaija 52, 5. govori od Judov svojiga časa; oni so krivi, de neverniki slabo sodijo od judovskiga Boga; iz pregreh hudobnih Judov namreč sklepajo, de jih Bog poterduje, ali de nima moči jih kaznovati.

24. Z obrezo, ktera je bila znamnje zaveze z Bogam, so se Judje posebno hvalili, ter so jo imeli kot zastavo svojiga opravičenja.

25. kakor se dalje 3, 1. dokazuje.

26. Tukaj se ravno to govorí od obreze, kar je bilo zgorej v. 12 — 16. od postave povedano. Sama posest Mojzesove postave Juda ne obvaruje sodbe Božje, ako postave ne spolnuje; in pomankanje tiste postave neverniku ne škoduje, ako živí po svoji natorni postavi. Ravno takó obreza nič ne pomaga, ako se postava ne spolnuje; in neobreza nič ne škoduje, ako se postava spolnuje. Še več, neobrezanec, ki spolnuje postavo (namreč natorno, kot del razodete postave, glej razl. 17.), je celo sodnik Juda, ki postavo prelomljuje; on tudi Judovo zasluženo kazen dela toliko bolj očitno, ker je pri majhnih pripomočkih več storil, kakor Jud, ki ima pisano postavo, in je po obrezi sprejet med izvoljeno ljudstvo.

27. kteri ima čisto serce, in misli z djanjem vred po postavi obravnane (5. Mojz. 30, 6. Jer. 4, 4.).

28. Tak Jud nima le pri ljudeh hvale, ampak ima tudi hvalo, prijetnost in opravičenje pred Bogam. Opravičenje pred Bogam se tukaj Judu spet obeta iz

Digitized by Google

## III. Poglavje.

Judje imajo ta spredek, de so v posesti Božjiga razodenja. Nekteri izmed njih sicer razodenju niso verjeli; pa njih nevera ne overže Božje zvestobe v spolnovanji obljub; tode s tem njih nezvestoba ni izgovorjena. Razun tega vnanjiga spredka nimajo Judje veči duhovne vrednosti pred neverniki, ampak so grešniki nevernikam enako, in so ravno takó potrebni opravičenja. Opravičenje pa prejemajo Judje in neverniki po veri v Kristusa. Postava in njene šege že zato nimajo močí opravičevati, ker Bog ni samo Bog Judov, ampak tudi nevernikov; vender pa vera ne overže postave.

1. Kaj ima tedej Jud več? ali kaj prida ima obreza?[1])
2. Prav veliko. Nar poprej, de so jim zročeni izreki Božji.[2])
3. Kaj že, če nekteri zmed njih niso vérovali? Ali bo mar njih nevera Božjo zvestobo overgla? Nikakor ne![3])
4. Saj je Bog resničen, vsak človek je pa lažnjiv, kakor je pisano: De si opravičen v svojih besedah, in premagaš, kadar si sojen.[4])
5. Ako pa naša krivičnost Božjo pravico povzdiguje, kaj hočemo reči? Je li Bog krivičen, ker jezo skazuje?
6. (Po človeško govorim).

---

postavniga življenja, s kterim se mora pa tudi vera sklenjena misliti. Jud, ki je tacih vernih misel, je že nekako kristjan, in tudi kmalo očitno stopi v keršansko cerkev; zakaj postava sama ga zavrača naravnost na Kristusa. Primeri, kar je zgorej pri koncu 18. razlage povedano. Sv. Pavel govorí od Judov, kristjan pa to tudi lahko nase obrača. Tudi njemu nič ne pomaga znamnje zaveze, namreč sveti kerst, ako gnade svetiga kersta v sebi ne varuje, in je z neprenehanim očiševanjem svojiga serca v sebi ne poterduje.

1. vsa judovska postava. Apostelj je doslej Judam odrekoval vse predstvo v duhovnim oziru. Odverniti natolcovanje, kakor de bi judovstva celo nič ne čislal, tudi razlaga tedaj njegove spredke.
2. Božje razodetja, zlasti obljube prihodnjiga Mesija (Ps. 118, 50—58.), de tedaj že v obljubljeniga Mesija se zanaša, in zato v njegovim resničnim prihodu toliko lože vanj veruje.
3. V zvezi s poprešnjim je ta pomen: Velik spredek je to, de se Božje obljube med Judi spolnujejo, in zavoljo tega se oni pervi zamorejo zveličanja poprijeti. Zakaj ako so bili nekteri nepokorni, in v obljubo zastran Mesija in celo v njega samiga o njegovim prihodu niso verovali, ali mar to Božjo zvestobo ovrača, de bi on svojih obljub ne hotel spolniti? Ne! — Večji del judovskiga ljudstva je bil sicer neveren; vender apostelj to le z mečji besedo zaznamnja ter piše *„nekteri“*. Izrek, de zavoljo judovske nevere obljuba odrešenja ni bila overžena, apostelj dalje izpeljuje spodej 9, 6. in p. 10 in 11.
4. Zakaj na Boga se smemo zanašati, de bo spolnil, kar je obljubil; vsi ljudje pa so nezanesljivi, in ta človeška nezanesljivost Božjo zvestobo toliko bolj na svetlo stavi. Tako je nekdaj Davidov greh razjasnoval Božjo resničnost, de je David tudi govoril: Moj greh, kteriga je Bog odpustil, je storil, de se je Bog resničniga skazal v svoji obljubi, de namreč hoče greh odpustiti, in de je tudi opravičen, ako bi ga kdo dolžil neresničnosti (Gregori). Po enakim potu, hoče sv. Pavel reči, se po nezanesljivosti in nezvestobi ljudi toliko svetlejše skazuje Božja zanesljivost in zvestoba. Besede *„vsak človek je lažnjiv“* so v Ps. 115, 11. in zgorej rečene besede Davidove v Ps. 50, 6.



Digitized by Google

Nikakor ne! Kakó bo sicer Bog ta svét sodil?[5])

7. Zakaj če se Božja resničnost po moji laži obilniši skazuje v njegovo poveličanje, zakaj sim še tudi jest kakor grešnik sojen?

8. Bomo li (kakor nas obrekujejo, in nekteri govoré, de pravimo) hudo delali, de dobro iz tega pride? Takih obsojenje je pravično.[6])

9. Kaj tedej?[7]) Ali smo boljši kakor oni?[8]) Nikakor ne! Zakaj skazali smo, de so vsi, Judje in Greki, pod greham;[9])

10. kakor je pisano: Ni ga pravičniga,

11. ni ga razumniga, ni ga, kteri bi Boga iskal.

12. Vsi so odstopili, vsi skupej so se spridili; ni ga, kteri bi dobro storil, ni ga kar eniga ne.

13. Odpert grob je njih gerlo; s svojimi jeziki goljufno ravnajo, gadji strup je pod njih žnabli;

14. njih usta so polne kletve in grenkobe;

15. njih noge so hitre prelivati kri;

16. zatéranje in nesreča je na njih potih;

17. in pota mirú ne poznajo;

18. strahú Božjiga ni pred njih očmi.[10])

19. Vemo pa, de, kar koli postava govorí, tistim govorí, kteri so pod postavo, de se zamašé

---

5. Sv. Pavel si sam ugovarja: Ako je po judovski nezanesljivosti in nezvestobi ta dobri nasledek prišel, de je bila Božja zanesljivost in zvestoba poveličana: ali Bog ni krivičen, de unim kazen odloči, kteri so pomagali k njegovimu poveličanju? (Govorim takó, kakor ljudje po zmoti govoré). Nikakor ne! Zakaj, ako bi Bog tistih ne kaznoval, bi ne smel celo nobeniga greha kaznovati, ker on sploh vse grehe v svoje poveličanje obrača. Po takim bi bila tudi splošna sodba overžena, kar bi bilo nespamet misliti; ker mora plačilo in kazen ravno takó gotovo biti, kakor gotovo se razloček med dobrim in hudim dela. Beseda *„svét“* pomeni hudobne med Judi in ajdi (Rimlj. 11, 12.).

6. Pomen 7. in 8. verste: Res, vesoljna sodba bi bila overžena; zakaj ako bi judovska nezvestoba ne bila kaznovana, ker je bila po nji Božja zvestoba poveličana, po tem bi noben grešnik ne smel kaznovan biti. Iz tega bi se zamoglo celo sklepati: Le delajmo hudo, de bo iz tega dobro (poveličanje Božje) izhajalo. Take sklepe mi nekteri po krivim podtikujejo. Pa obsojenje nezvestih, nevernih Judov je pravično; in ravno tako bo tudi vsak grešnik po zasluženji kaznovan. Sv. Pavel samiga sebe stavi na mesto drugih grešnikov z besedami: *Če se Božja resničnost po moji laži obilniši skazuje v njegovo poveličanje, zakaj sim še tudi jest kakor grešnik sojen?“* Zatorej je pri teh besedah sploh na grešnike misliti.

7. Apostelj se spet verne k 1. versti.

8. Ali je zato naša duhovna vrednost večí kakor vrednost nevernikov, ker imamo Božje razodenje v posesti? Smo li boljši memo njih?

9. Sv. Pavel se verne k svojimu poglavitnimu stavku (p. 1, 2.), de so namreč vsi ljudjé grešni. Skazuje ga iz stare zaveze, in s tem zadeva zlasti Jude, za ktere so bile imenovane verste (v. 10—18.) posebno pisane. Nevernike so Judje že sploh imeli za grešnike; oni so pa v verstah, ki so iz raznih delov stare zaveze nabrane (glej Ps. 13. razl. 9.), zares tudi vmes menjeni.

10. Apostelj s temi besedami (glej Ps. 5, 11: 139, 4: 9, 7. Prip. 1, 16. Iz. 59, 7.)

Digitized by Google

sleherne usta, in de se ves svét Bogu podverže.[11])

20. Ker iz del postave noben človek pred njim ni opravičen. Zakaj po postávi pride spoznanje greha.[12])

21. Zdaj se je pa brez postave pravičnost Božja razodela, od ktere so pričali postava in preroki;[13])

22. pravičnost Božja po veri Jezusa Kristusa za vse in nad vse, kteri vérujejo vanj; ni namreč razločka.[14])

---

popisuje grešnost vsih ljudí, ktera pri nekterih bolj, pri nekterih manj na dan prihaja. S tem si ni v nasprotji, ko zgorej (2, 13. 14. 29.) od pravičnih govorí, kteri po postavi delajo, in so pred Bogam opravičeni; zakaj tudi ti pravični niso popolnama čisti, in oni sami se spoznavajo za grešnike.

11. Od take grešnosti govoré psalmi in preroki. Ker je vse Judam rečeno, kar ti pravijo, zatorej je s tem skazano, de so Judje grešni. Tako so vsi, Judje in ajdje, permorani per Bogu milosti prositi, in nikakor niso v stanu s svojimi deli opravičenja najti (Avguštin). V greškim: „*de je vès svét podveržen kaznovavni sodbi Božji*“.

12. Vsi ljudjé morajo spoznati, de so pred Bogam kaznovanja vredni, ter morajo milosti prositi; zakaj po sami postavi, naj že bo djanska postava Judov ali natorna postava ajdov, si ne more noben človek opravičenja pred Bogam dobiti, ravno zato ne, ker je noben človek popolnama ne spolnuje, in torej tudi sama na sebi nima opravičujoče močí. Tudi Jud ne zamore opravičenja pred Bogam doseči s spolnovanjem svojih šeg, z opravljanjem daritev, ker tudi té nimajo notranje močí koga opravičiti. Postava zamore le spoznanje greha obroditi, to je, učiti, kaj je dopušeno, kaj nedopušeno, kaj je čednost, kaj je greh; ravno takó spravne daritve sicer na greh spominjajo, pa ga ne morejo zbrisati (Hebr. 10, 3. Gal. 2, 16.). Odpušenje grehov in posvečenje mora le od Boga priti.

13. Zdaj je nastopila popolna vera, ker se v evangelii oznanuje pravičnost (opravičenje), ktero daje le Bog, ne pa postava. V besedi „*pravičnost* (opravičenje) po Bogu“ ni razumevati samo odpušenje grehov, ampak tudi podelitev gnade svetiga Duha, kteri oživlja, prestvarja, posvečuje in oblažuje (glej zgorej 1, 17.); zakaj ko je človek za čistiga spoznan, se to djanje Božje ne more drugač misliti, razun de je duhovno in oživljavno, ker je Bog sam duh in življenje. Ta pravičnost ni v tem oziru nova, ker je že v stari zavezi omenjevana (1. Mojz. 49, 10: 2. Mojz. 34, 6: 5. Mojz. 18, 15. Jer. 23, 6: 33, 16. Iz. 45, 17: 53. i. d. Ps. 31, 1: 102, 8. 10. Dan. 9, 18.), in ker so pravični stare zaveze le po nji opravičeni bili (glej zgorej 2, razl. 18. proti koncu); vender nova je v tem oziru, ker se še le v sv. evangelii določno učí, in ker jo verni poznavajo in prejemajo ne le v nedoločenim občutku, kakor pravični stare zaveze (1. Petr. 1, 10. 11.), ampak v jasnim gledanji. Ako se pravi, de se pravičnost ne dobiva po postavi, ampak po Bogu, vender ni s tem rečeno, kakor de bi se človek smel vse postave sprostiti, ali kakor de bi ne bil dolžan sam tudi delati za svoje opravičenje; temuč aposteljnova beseda spričuje ravno nasprotno resnico, kakor se iz naslednjiga (v. 22. 25. 31.) kaže.

14. Té pravičnosti Bog človeku ne delí brez človekoviga djanja, temuč človek jo prejema po veri v Kristusa. Po ti veri prejemajo opravičenje vsi brez razločka, Judje in ajdje. Besede „*za vse in nad vse*“ so namesti, „*za vse brez razločka*“. Ali pa po drugi razlagi beseda „*za vse*“ pomeni vesoljno človeštvo, beseda „*nad vse*“ pa Božji izvir vsiga opravičenja (Anzelm). Zastran pomena vere glej zgorej 1, 17. Vera mora obsegati *celiga* Kristusa,

Digitized by Google

23. Zakaj vsi so grešili,[15]) in potrebujejo Božjiga veličastva.[16])

24. In so opravičeni zastonj po njegovi milosti, po odrešenji, ktero je v Kristusu Jezusu,[17])

25. kteriga je Bog odločil v spravno daritev po veri v njegovo kri, de je pokazal svojo pravico, zavoljo odpušenja poprešnjih grehov,

26. ko je bil Bog perzanašljiv, de je pokazal svojo pravico v tem času: de je sam pravičen, in opraviči njega, kteri je iz vere Jezusa Kristusa.[18])

---

ne le tega ali uniga od Kristusa. Torej ni zadosti, le njegovih naukov in obljub za resnico imeti, ne le njemu verjeti in se vanj zanašati; temuč s tem mora združena biti tudi volja, pokoršino skazovati v vsim, kar je Kristus zapovedal. Zatorej je potrebno, de je vera sklenjena z upanjem, oboje pa zopet z ljubeznijo; in le táko verno upanje ali zaupno verovanje, ktero je po ljubezni požívljano, je v stanu opravičenje zadobivati. V taki zvezi tudi tridentinski zbor stavi tri božje čednosti: vero, upanje in ljubezen, kakor perpravljanje k dosegi opravičenja; ter kaže (sej. 6. p. 6.), kakó de morajo odrašeni ne le vsiga verovati, kar je Bog razodel, temuč tudi upati, ter začeti ljubiti Boga, njega, ki je vir vse pravičnosti. Na to pripravo, po besedah ravno tega cerkveniga zbora (p. 7.), nasledva opravičenje samo (v sv. kerstu ali v sv. pokori, ali tudi brez nju po resnični želji, ako ju *ni mogoče* prejeti). To opravičenje ni samo odpušenje grehov, ampak tudi posvečenje in prenovljenje znotranjiga človeka; človek sam pa mora tisto radovoljno sprejeti ter pustiti, de v njem dela brez zaderžka. Pri malih otrocih se godí opravičenje v svetim kerstu tudi po veri, ktero pa botri obudijo namesti keršencov. To se zamore zgoditi, kolikor so kristjani sploh v stanu eden za druziga dobro delati, zlasti pa vervati, ako tisti, kteri bi mógli vervati, pa niso sami zmožni vervati (gl. Luk. 8, 50.). Dalje obujenje vere po botrih zamore tudi zato takó veljati, kakor de bi se zgodilo po samim keršencu, ker on svojo kerstno obljubo sam ponoví, kadar odraste.

15. ali samo v izvirnim grehu ali pa tudi z djanskimi grehi.

16. opravičujoče gnade. Drugi razumevajo „*Božje veličastvo*“, za podobo Božjo, ktera je bila z greham ognušena. Drugi prestavljajo: „*potrebujejo hvale Božje*“, to je prijetnosti pred Bogam (Glej zgorej 2, 29. Jan. 5, 44.).

17. Vsi prejemajo gnado opravičenja (odpušenja grehov in posvečenja), desi je niso zaslužili s poprešnjo delavno vero (glej razl. 14.), samo po odrešenji Jezusa Kristusa (Trident. zbor sej. 6. p. 8.). Odrešenje prav za prav pomeni odkupljenje sužnjiga iz oblasti sovražnikove po odkupšini. Suženj je človek, odkupšina je spravna smert Kristusova, sovražnik je oblast greha in satana. Vedi tedej: Delavna vera pred opravičenjem (v svetim kerstu ali v sveti pokori) sicer doseže opravičenje, kolikor jo je Bog postavil za pogojo opravičenja, pa je ne zasluži takó, kakor de bi bil Bog dolžan tistiga opravičiti, kteri zares véruje. Opravičenje je veliko bolj prost dar Božji, kteriga nam Bog delí brez vsiga našiga zaslužnja. Tukej je ravno takó, kakor na pr. s človekam, ki je v vodnjak padel. De bo izlečen, mora taki za verv prijeti, ki mu jo pomolijo, in brez tega ne more nikakor otet biti; pa s tem si ne zasluži rešitve, ktera se mu le iz goliga usmiljenja ponudi. Drugači pa je z delavno vero ali z vero in dobrimi deli po opravičenji. Té so zaslužljive, ker se opravljajo v zadobljenim stanu Božje gnade, v Kristusu in s Kristusam vred: po tem takim so tudi Kristusove dela, in zatorej morajo tudi zaslužljive biti.

18. Pomen 25. in 26. verste: Vsi zamorejo opravičenje najti v Jezusu Kristusu;

Digitized by Google

27. Kje je tedej tvoje bahanje?[19]) Overženo je.[20]) Po kteri postavi? Ali del? Nikakor ne! Temuč po postavi vere.[21])

28. Vérujemo namreč, de se človek opraviči po veri brez del postave.[22])

29. Ali je Bog samo Judov

---

zakaj njega je Bog v njegovi smerti kakor spravno daritev, ki zadolženje in kazen odjemlje, odločil za tiste, kteri vanj vérujejo. S tem je on Pravični, ki greha ne more pustiti brez kazni, ob enim pokazal svojo pravico v kaznovanji in svojo ljubezen v zanašanji, de takó pravica in ljubezen skupej delate odpušenje tistih grehov, ki so bili storjeni pred Kristusovo smertjo, pred tem djanjem pravice in ljubezni. Bog je pustil po svoji perzanesljivosti te grehe doslej brez sprave; zdaj pa je hotel svojo pravico (in ljubezen) razodeti, ne samo, de bi ga ljudje spoznali za pravičniga, kaznovavniga in ljubijočiga ob enim, temuč tudi, de bi pravičnost dosegli vsi, kteri resnično vérujejo v Jezusa Kristusa in delo njegoviga odrešenja. — *„Kri Jezusova“* se imenuje namesti smerti Jezusove; zakaj ne kri sama na sebi, ampak Kristus, kteri se je dal v kervavo smert, v kazen za greh, je ljudem zaslužil odrešenje: Kri je poglavitni sedež počutniga življenja (3. Mojz. 17, 11.); zatorej je bilo prav pomenljivo, de je Kristus hotel tako smert umreti, pri kakoršni se je njegova kri prelivala; zakaj takó se je podobovalo mertvenje in zatajevanje poželjiviga življenja, kar je v keršanstvu dolžnost. *„Pravica Božja“* v zgornji versti ni le samo njegova kaznovavna pravica (Origen), ampak ob enim tudi njegova ljubezen; zakaj rečeno je, de jo skazuje v odpušenje grehov, zatorej se pravica ne more misliti brez ljubezni (Krizostom, Avguštin, Anzelm). Bog je mogel greh kaznovati, ker je pravičen; de je pa s to neskončno kaznovavno pravico svojo neskončno ljubezen v edinosti ohranil, je postavil svojiga Sina na mesto dolžnih grešnikov, in je tako rekoč greh kaznoval sam nad seboj, v tem oziru, ker je njegov Sin človeško natoro nase vzel, in je kakor *Božja peršona* v terpljenje in smert šel, de je takó neskončno spravno daritev opravil za neskončno zadolženje (Anzelm). Kristus se je daroval *za vse grehe*, ki so se godili pred njegovo smertjo, in se godé po njegovi smerti; apostelj pa je imenoval samo grehe, ki so bili storjeni pred Kristusovo smertjo, ker po Kristusovi smerti se grehi sicer zamorejo goditi, pa se *ne smejo*. Apostelj hoče na znanje dati, de po taki ljubezni bi mogle strasti in sladnosti nehati, bi ne smelo od greha celo ne besede več biti.

19. Po tem globokim razlaganji opravičenja po veri sme apostelj Jude ponosno vprašati: kakó de zamorejo še terditi, de imajo zastran opravičenja kaj sprednosti memo nevernikov, in de prejemajo opravičenje iz spolnovanja Mojzesove postave? Ako bi to bilo, sklene sv. Pavel, ako bi bil človek po ti postavi pravičen, bi bili sami Judje v stanu se opravičiti, ne pa neverniki, kteri nimajo Mojzesove postave; Bog bi bil tedaj samo Judam mogoče storil se zveličati, ne pa tudi nevernikam, in bi tedaj le za une, ne pa tudi za té bil Bog, to je, vir zveličanja, ljubezni polni Oče.

20. ne velja, nima mesta.

21. Po kteri postavi se človek opraviči pred Bogam? Mar li z golim spolnovanjem šeg in postav, ki so bile po Mojzesu dane? Nikakor ne, temuč po veri, ktera postavo dopolnuje. Glej v. 31.

22. Vérujemo, de človek opravičenje doseže po tisti veri, ktera ima upanje in ljubezen v sebi (Gal. 5, 6: 1. Kor. 13, 3.), ne pa po kterih koli delih Mojzesove postave, ki so bile storjene brez té vere. Permer. zgorej verste 19—25.

Digitized by Google

Bog? ali ni tudi ajdov? Kaj pa de tudi ajdov.

30. Le en Bog je namreč, kteri opraviči obrezane iz vere, in neobrezane po veri.

31. Ali tedej postavo overžemo po veri? Tega ne! Temuč postavo poterdimo.[23])

## IV. Poglavje.

Nauk od opravičenja po veri se zamore celo iz stare zaveze skazati; zakaj Abraham in David nista bila zavoljo golih del postave, ampak zavoljo vere opravičena pred Bogam. Zavoljo té vere, ktero je imel že pred svojim obrezanjem, je bil Abraham oče obrezanih in neobrezanih vernikov, in se je s svojimi mlajši vred vdeležil obljube, de bo dedič (erb) svetá. Njegova vera pa je bila tudi terdna in nepremakljiva. Vsi, kteri posnemajo njegovo vero, bodo opravičeni, kakor on.

1. Kaj tedej porečemo, de je Abraham, naš oče, našel po mesu?[1])

2. Zakaj če je Abraham iz del opravičen bil, ima čast, tode ne per Bogu.[2])

3. Kaj pa pravi pismo? Abraham je Bogu vérval,[3]) in to mu je bilo v pravičnost peršteto.[4]) 1. Mojz. 15, 6. Gal. 3, 6. Jak. 2, 23.

4. Njemu pa, kteri dela, se

---

23. Vera v Kristusa postave ne ovrača, temuč jo še le poterduje, ker jo učí popolnama spolnovati (gl. Mat. 5, 17—19. Spod. pogl. 6. in 7.), in ker se ta vera da tudi iz stare zaveze skazati. Pri tej poslednji misli se apostelj mudí tudi v naslednjim poglavji, ter dokazuje, kakó sta bila Abraham in David opravičena po veri, ne po golih delih starc postave.

1. Pomen: Ko je bilo dosihmal skazano, de se človek po veri opraviči, kakó pa je z Abrahamam, našim očetam? Je li on opravičenje dosegel z golim spolnovanjem postavnih del, ali pa po veri? Beseda „*po mesu*“ je toliko kakor: z golim spolnovanjem postavnih del. Pa ne obsega samo zunanjih pobožnih šeg, kakor obrezo (v. 10.), ampak tudi take nravne djanja, ktere je kdo opravljal, ko še vere ni imel; zakaj v 2., 4. in 5. versti se razlaga z besedo „*dela*“ in „*delati*“ (Justinijan). Primeri spod. 11, 6. Efež. 2, 8. K vprašanju se mora misliti odgovor: Ne po teh delih, ampak po veri; zakaj i. t. d. (Glej naslednje verste in razl. 6.).

2. ima meseno, zemeljsko, človeško zasluženje, ki je primerjeno zemeljskim delam, ktero pa ne velja pri Bogu.

3. de bo namreč Bog dopolnil obljube, ktere mu je dal zastran obilnih (duhovnih) mlajšev (v. 13).

4. Zavoljo tega verniga zaupanja ga je Bog zgolj iz milosti, brez zasluženja iz poprešnjih del, takó štel, kakor de bi bil opravičenja vreden, in odslej mu je tudi podelil opravičenje (odpušenje grehov, posvečenje in oblaženje). Beseda „*v pravičnost peršteti*“ se ne sme tako razumevati, kakor de bi bil Abraham le štet za pravičniga, ne pa tudi zares v stan pravičnosti postavljen; temuč ta beseda toliko pravi, de je Bog Abrahama, kteri je bil sam po sebi grešen in brez zasluženja, iz milosti zavoljo njegove vere v resnici za pravičniga spoznal in sprejel. Pri Bogu namreč to ne velja, de bi se kdo le imel za pravičniga, pa bi zares ne bil pravičen (Primeri trident. zbor sej. 6. p. 7. zak. 11.).

Digitized by Google

plačilo ne peršteva po milosti, ampak po dolžnosti.

5. Temu pa, kteri ne dela, véruje pa v njega, kteri opraviči grešnika, se peršteva njegova vera v pravičnost[5])po sklepu milosti Božje.[6])

6. Kakor tudi David govori od blagosti človeka, kterimu Bog dodelí pravičnost brez del:[7])

7. Blagor jim, kterim so hudobije odpušene, in kterih grehi so pokriti. Psal. 31, 1.

8. Blagor možu, kterimu Gospod greha ne peršteva.

9. Ali se tedej ta blagost samo v obrezi doseže, ali tudi v neobrezi?[8]) Pravimo namreč, de je bila Abrahamu vera v pravičnost peršteta.

10. Kako mu je bila tedej peršteta? V obrezi ali v neobrezi? Ne v obrezi, ampak pred obrezo.[9])

11. In je prejel znamnje obreze, pečat pravičnosti iz vere, ktera je v neobrezi,[10]) takó de je oče vsih verujočih v neobrezi, de se tudi njim peršteva *(vera)* v pravičnost;

12. in de je oče obreze[11]) ne le tistim, kteri so iz obreze,[12]) ampak tudi tistim, kteri hodijo po stopinjah vere, ktero je v neobrezi naš oče Abraham imel.[13])

13. Zakaj obljuba ni bila po postavi storjena Abrahamu ali njegovimu zarodu, de bi bil de-

---

5. Pomen in nasledvanje misel v 3—5. versti je: Zakaj ako je Abraham s tistimi deli opravičenje dosegel, se je zamogel s tem hvaliti (desiravno ne pred Bogam), celo je smel to opravičenje kakor dolžno plačilo térjati. Temu pa je nasproti sveto pismo, po kterim je Abraham opravičenje dosegel zgolj za voljo vere in le iz milosti. To bi se ne bilo moglo reči, ako bi bil Abraham iz svojih del opravičen; zakaj delavnimu se plačilo delí iz dolžnosti, vernimu pa se opravičenje ne daje iz dolžnosti, ampak iz milosti.

6. Besed *„po sklepu milosti Božje“* ni v greškim.

7. Kakor David opravičenja ne pripisuje unim delam, ampak nezasluženi milosti Božji, ktere se vdeleži, kdor verno upa (Ps. 31, 1.).

8. Bo li samo obrezani greha očišen (opravičen) in torej blagrovan, ali tudi neobrezani (ako véruje in upa)? Tudi ta, se mora z aposteljnam v misli pristaviti; ker Abraham je bil opravičen zavoljo vere, in ne zavoljo obreze in drugih del. Obreza, govorí apostelj dalje, ni mogla biti vzrok opravičenja, ker takrat, ko je bil opravičen, še celo ni bil obrezan.

9. Abraham je prejel obljubo velikiga zaróda (1. Mojz. 15, 5.), preden je dobil zapoved se obrezati (1. Mojz. 17.). On je bil tedaj pred obrezo opravičen, ker to se je zgodilo zavoljo njegove vere, de se bo ta obljuba spolnila.

10. Abraham je dobil obrezo prav za prav v znamnje svoje zaveze z Bogam (1. Mojz. 17, 9.); pa ta zaveza bi ne bila storjena, ako bi Abraham ne bil véroval obljubi, in ko bi s tem ne bil že popred opravičen. Tako je bila obreza tudi znamnje Abrahamove pravičnosti iz vere. Znotranja obreza serca, mertvenje poželjiviga človeka, je tudi še zdaj znamnje, de kristjan po veri živí.

11. telesno in duhovno obrezanih. Glej poprešnjo razlago.

12. kteri so po telesu obrezani.

13. ampak tudi tistim, kteri Abrahamovo verno življenje imajo, ter so po duhu obrezani, — de je on tedaj učenik vere, duhovni oče vernih Judov in ajdov.

Digitized by Google

lež (erb) svetá, temuč po pravičnosti vere.[14])

14. Če so namreč oni deleži, kteri so iz postave, je vera v nič storjena, obljuba overžena.

15. Postava namreč le jezo nareja; zakaj kjer ni postave, ni prelomljenja.[15])

16. Zato je *(deležnina ali erbšina)* iz vere,[16]) de po milosti terdna ostane obljuba za vsak zarod,[17]) ne samo za tistiga, ki je iz postave,[18]) ampak tudi za tistiga, ki je iz vere Abrahama, kteri je nas vsih oče;

17. (kakor je pisano: Očeta veliko narodov sim te postavil) pred Bogam, kterimu je véroval,[19]) kteri oživlja mertve, in kliče to, kar ni, kakor to, kar je.[20]) 1. Mojz. 17, 4.

18. Kteri je zoper vse upanje

---

14. Doslej je apostelj učil, de je bil Abraham opravičen zavoljo vere v Božjo obljubo, ne pa iz unih del (v. 1. 2.); zdaj skazuje, de se je obljuba nad njim le zavoljo vere spolnila. Pomen je tedaj: Abraham in njegovi mlajši niso bili zavoljo (spolnovane) postave (djanske postave) deleži (erbi) gospostva vsiga svetá, temuč obljuba se je spolnila zavoljo pravičnosti, ktero so Abraham in njegovi mlajši iz vere dosegli. Tukaj ni govorjenje od dajanja, ampak od spolnovanja obljube, kakor se jasno iz 14. verste razodeva, kjer je beseda od pravih dedičev (erbov), ne pa le od tacih, kterim je dedišina (erbšina) še le obljubljena (Primeri Gal. 3, 18.). *„Deležnina (erbšina) svetá“* je gospodovanje nad svetam, nad njegovimi sovražnimi, počutnimi, hudobnimi močmi, zboljšanje, in poslednjič sodba svetá (Skr. razod. 3, 21.). Ta delšina (erbšina) je bila Abrahamu v delež, zlasti v njegovim nar imenitnejim mlajšu, v Kristusu, in v kristjanih. Od zemeljskiga gospodovanja na svétu z denarji in blagam zamorejo sicer zemeljski otroci Abrahamovi, sedanji Judje, govoriti; pa v tem ne morejo viditi spolnitve Božjih obljub, ker to bi bilo nar grenkeji zasmehovanje do Boga. Zakaj de se obljuba ni ravno za voljo spolnjene postave dopolnila, vzrok tega je pisan v 15. in 16. versti.

15. Zakaj ako pridobitev dedišine ali erbšine ni zastavljena na vero, ampak na spolnovanje postave, po takim ni le vera overžena, ampak overžena je tudi spolnitev obljube, erbšina sama. Una postava namreč ne more popolnama dopolnjena biti (glej zgorej 3, 20.); tedej, ker se pogoja ne spolni, tudi pogojeno, obljubljena erbšina, ne more nastopiti. Drugači pa je, ako je vera v pogojo postavljena, una postava pa se nepogojena misli; potem prelomljenje postave ne zaderžuje spolnjenja Božje obljube, je ravno tako, kakor de bi ne bilo nobeniga prelomljenja. Vedi pa, de se v tj postavi vselej le postava zunaj verniga stanú razumeva, ne pa postava, ki se v veri spolnuje; zakaj ta postava se spolnuje po ljubezni, ktera vero oživlja, de ne ostane mertva (Gl. zgorej 3, 31.).

16. to je, iz vere z njenimi deli vred, s ktero je erbšina zvezana.

17. de ne bo erbšina zavoljo zaslužnja iz unih del, ampak iz gole milosti zavoljo vere vsim v delež.

18. ne samo za Juda (ako je veren), ampak tudi za ajda, kteri ima vero Abrahamovo.

19. Abraham je oče veliko narodov postal po volji Božji, zavoljo svoje vere.

20. kteri je vsigamogočen, in takó storí, de so otroci Abrahamovi narodi, kterih popred ni bilo. Klicati iz nič se nazéra na Abrahamovo vero, ko je vérval, de mu bo Bog svojo obljubo spolnil, ter mu bo obudil velik zárod, in

Digitized by Google

upal in vérval,[21]) de bode oče veliko narodov, kakor mu je bilo rečeno: Takó[22]) bo tvoj zárod! 1. Mojz. 15, 5.

19. In ni bil oslabljen v veri, in ni premišljeval svojiga veliga telesa, ko je bil že skorej sto let star, tudi ne Sáriniga veliga materniga telesa.[23])

20. In nad Božjo obljubo tudi ni pomišljeval z nezaupanjem, temuč je bil vterjen v veri, in je dajal čast Bogu;[24])

21. ker je bil popolnama prepričan, de mu je mogoče tudi storiti, kar koli je obljubil.

22. Zato mu je bilo tudi peršteto v pravičnost.

23. Ni pa pisano samo zavoljo njega, de mu je bilo peršteto v pravičnost;[25])

24. ampak tudi zavoljo nas, kterim bo peršteto, ker vérujemo v njega, kteri je obudil od mertvih Jezusa Kristusa, Gospoda našiga,

25. kteri je bil izdan zavoljo naših grehov, in je vstal zavoljo našiga opravičenja.[26])

---

mu bo dal sina, desiravno sta bila on in njegova žena že silno v letih. V greškim: *„kteri oživlja mertve, in kar ni, kliče, de je“*. Oživljanje mertvih tudi méri na veliko vero Abrahamovo; vérval je namreč, de, ko bi svojiga sina Izaka po Božjim povelji daroval, mu ga bode Bog zopet od smerti obudil, de bi mu spolnil obljubo veliciga zaroda. S tem sv. Pavel dela primeren prestop na sledeče popisovanje Abrahamove močne vere.

21. Abraham je Božji obljubi, de bo oče veliko narodov, čez vse upanje takrat verjel, ko pri njegovi in njegove žene starosti ni bilo upati, de bi mu bil še sin podeljen.

22. Tako, kakor zvezde na nebu, bo tvoj zárod (1. Mojz. 15, 5.).

23. Glej 1. Mojz. 17, 17.

24. ker ga je spoznal kot vsigamogočniga, kteri svoje obljube gotovo spolni.

25. Abrahamu je gnado opravičenja pridobila tista njegova popolnama vdana vera, s ktero se je zanašal, de bode Bog gotovo spolnil obljubo, ga očeta in gospodovavca svetá storiti. Gl. zgorej v. 3. Kristjan, kteri nekoliko premišljuje, bo tukaj vprašal: Ali ne opravičuje človeka samo vera v Kristusa? kako je zamogel Abraham v svoji veri najti opravičenje? Ko je Abraham vérval na svoj veliki zárod in na njegovo gospodovanje čez ves svét, je pri tem tudi vérval v Kristusa, ne sicer razločno, pa vender v sercu zakrito; zakaj Kristus je bil tisti Véliki mlajši, kteri je Abrahamu rodil veliko duhovnih mlajšev, ki pod se spravljajo ves svét. Po takim je vera ali razvita, ali pa nerazvita (fides explicita, fides implicita).

26. De je bila Abrahamova vera v pravičnost prišteta, je tudi za nas pisano. Kakor je namreč Abraham opravičenje zadobil po veri v Božjo zvestobo in v gotovo spolnitev Božjih sklepov, tako bodemo tudi mi dosegli milost, ako verujemo v njega, kteri je po Jezusu Kristusu naše odrešenje dopolnil. Jezusova smert na križu nam bo po tem v odpušenje grehov, njegovo vstajenje pa v poveličanje.

Digitized by Google

## V. Poglavje.

Opravičenje rodí blagodarni sad: mir, gnado in večno zveličanje, poterpljenje v nadlogah in upanje prihodnjiga plačila; to upanje tudi ne goljufa zavoljo ljubezni Božje do nas, tudi ne zavoljo ljubezni, s ktero se je Kristus za našo spravo v smert izdal. Zveličavni nasledki opravičenja Kristusoviga se zlasti očitno kažejo, ako se stan človeštva pred Kristusam primerja s stanam po Kristusu. Po Adamu je prišel greh na svét, in z greham smert; po Kristusu pa prejemamo odpušanje grehov in večno zveličanje. Spačenosti pri človeku, ktere je bil Adamov greh kriv, Mojzesova postava ni mogla uderžati, še le močnejše je greh po nji gospodoval; pa po Kristusu je bila gnada obilniši kakor greh.

1. Opravičeni tedej iz vere, imejmo mir[1]) z Bogam po Gospodu našim Jezusu Kristusu,

2. po kterim imamo tudi po veri perstop k ti gnadi, v kteri stojimo,[2]) in se hvalimo z upanjem veličastva Božjih otrók.[3]) Efež. 2, 18.

3. Ne samo s tem pa, temuč hvalimo se tudi z nadlogami, ker vemo, de nadloga poterpežljivost pernese; Jak. 1, 3.

4. poterpežljivost pa skušnjo, skušnja pa upanje;

5. upanje pa ne osramotí, ker je ljubezen Božja izlita v naše serca po svetim Duhu, kteri nam je bil dan.[4])

6. Ali ni Kristus, ko smo bili še slabi,[5]) v *(odločenim)*

---

1. V greškim: „*imamo mir z Bogam*“. Naslednje naznanovanje sadú opravičenja je pristavek k pervimu razdelku od opravičenja po veri (Glej vvod k temu listu). Mir je nasprotje jeze, je sprava, odpušenje grehov. Glej zastran mirú tudi zgorej 1, 7.
2. Po kterim imamo v opravičujoči veri tudi delež vsih gnadnih darov, ktere imamo zdaj v svoji posesti. V teh gnadnih darovih si moramo misliti ves keršanski stan gnade, vdeleževanje svetih zakramentov, znotranje razsvetljevanje svetiga Duha.
3. veličastva večniga zveličanja. V greškim: „*veličastva Božjiga*“. Zastran preteklosti imamo mir z Bogam, za pričujočnost vživamo darove svetiga Duha, zastran prihodnosti se zamoremo veseliti zveličanskiga stanú.
4. Pomen 3 — 5. verste: Ne hvalimo se le samo z večnim zveličanjem, ampak še celo z nadlogami sedanjiga življenja. Zakaj nadloge nam kratko nikar ne podérajo upanja srečne večnosti, temuč nas v tem upanji še le poterdujejo; ker napeljujejo nas k poterpežljivosti, poterpežljivost pa je skušnja zvestobe, in skušena zvestoba ima zopet seboj tisto upanje, ktero ne bo goljufano, ker nam je Božja ljubezen, ktera je po svetim Duhu naše serca prevzela, tedej Bog sam, porok za to. V ljubezni Božji se razumeva Bog sam, kteri se nam vdeluje, sveti Duh (Krizost., Teofil., Ambr.); ob enim pa tudi ljubezen, ktero imamo do Boga, kot delo svetiga Duha (Avgušt., Bern., Anzelm, trident. zbor sej. 6. p. 7.). Obé namreč, ljubezen Božja do človeka, in ljubezen človekova do Boga, ste vselej sklenjene, kadar človek obiskanje Božje voljno sprejme. Ljubezen Boga do ljudí se v sledečih verstah še bolj očitno razkazuje po Kristusovi smerti za grešnike.
5. ko smo bili še nezmožni, sami sebi pomagati, ter vsi grešni.

Digitized by Google

času[6]) za hudobne umerl? Hebr. 9, 14: 1. Pet. 3, 18.

7. Za pravičniga namreč komej kdo umerje; za dobrotnika[7]) bi morebiti hotel kdo umreti.

8. Pokaže pa Bog svojo ljubezen proti nam, ker je, ko smo še grešniki bili, v *(odločenim)* času[8])

9. Kristus za nas umerl. Veliko bolj bomo tedej zdaj, ko smo opravičeni v njegovi kervi, rešeni od jeze po njem.

10. Ako smo bili namreč, ko smo bili sovražniki,[9]) spravljeni z Bogam po smerti njegoviga Sina, bomo veliko bolj, ko smo spravljeni, zveličani v njegovim življenji.[10])

11. Ne samo to pa, ampak tudi hvalimo se v Bogu po Gospodu našim Jezusu Kristusu, po kterim smo zdaj spravo zadobili.[11])

12. Zatorej,[12]) kakor je po enim človeku greh na svét prišel,[13]) in po grehu smert,[14]) in je takó nad vse ljudi smert prišla, ker so vsi v njem grešili:[15])

13. Zakaj do postave je bil

---

6. Ko je bil čas dopolnjen, kteriga je bil Bog po svoji modrosti odločil (Gal. 4, 4.).
7. za posebniga dobrotnika, kteri mu je bil dobro storil (Katar., Vatablus).
8. Besed „*v (odločenim) času*“ ni v greškim.
9. sovražniki Božji, grešniki.
10. Ako je bila ljubezen Božja tolika, de je Kristus s svojo smertjo grešnike z Bogam spravil, smejo spravljeni toliko bolj upati, de bodo večno zveličanje dosegli, zlasti zdaj, ko Odrešenik živí. Tedaj se naše upanje opéra na ljubezen Božjo (v 5.).
11. In ne hvalimo se le z večnim zveličanjem, ktero nam je po ljubezni Božji tudi pri vsih nadlogah zagotovljeno (v. 3—10), temuč z Bogam samim se hvalimo, de imamo namreč njega Očeta in varha zavoljo zasluženja Jezusa Kristusa (Krizost.).
12. To se steguje na vso versto popred razloženih misel. Ker smo po Jezusu Kristusu opravičenje (v. 1.), gnado (v. 2.), in upanje večniga zveličanja (v. 2 — 11.) zadobili, zamoremo stan gnade, v kteriga nas je postavil, primerjati s stanam greha, v kterim smo bili po Adamu; in iz tega se lahko sklepa, kako nezmerno velike dobrote nam je odrešenje doneslo.
13. Glej 1. Mojz. p. 3.
14. Glej 1. Mojz. 2, 17: 3, 19. Modr. 2, 23. 24.
15. to je, ker so vsi po njem grešniki postali. Zadnji konec tega stavka nasledva v 18. in 19. versti, in pomen vsih od v. 12—19. zverstenih misel je ta: Kakor je po enim Adamu greh prišel nad vse ljudi, in z greham smert; tako je po enim Kristusu vsim došla pravičnost, življenje in zveličanje; le s tem razločkam, de je po Adamu gospodoval greh, smert in pogubljenje, po Kristusu pa nam gnada v obilniši meri pripravlja življenje in zveličanje. V prednjim koncu stavka, ki ga obsega v. 12., sta razložena dva nauka: 1. de je Adam grešil, in za tega voljo bil s smertjo kaznovan; 2. de so po Adamovim grehu vsi ljudjé grešniki, in se ravno za tega voljo tudi vsi s smertjo kaznujejo. Adamov greh je bil pravi djanski, s popolnama prosto voljo storjeni greh, in smert, s ktero je bil kaznovan, je zadela dušo in teló: in sicer dušo, ker je zgubila življenje gnade, svetost in pravičnost, in je prišla pod oblast hude poželjivosti; teló, ker se je časama zopet v prah povernilo. Kolikor je Adamov greh tudi postal greh vsiga človeštva, se imenuje izvirni ali poerbani greh. Ta greh ni djanski Adamov greh v tem pomenu, kakor de bi ga bili vsi ljudje s prosto voljo storili z Adamam vred; pa je pravi resničen greh, kolikor je po prostim Adamovim

Digitized by Google

greh na svétu; greh se pa ni peršteval, ker postave ni bilo.

14. Kraljevala je pa smert od Adama do Mojzesa tudi čez tiste, kteri niso grešili z enakim prelomljenjem kakor Adam, [16]) kteri je podoba prihodnjiga.[17])

15. Ni pa, kakor pregrešenje, takó tudi dar,[18]) zakaj ako jih je po pregrešenji eniga veliko[19]) umerlo, se je veliko bolj Božja gnada, in dar po milosti eniga človeka Jezusa Kristusa v njih več[20]) obilno izlila.[21])

---

djanji dušna smert po rojenji prišla nad vse ljudí, in ker so vsi ljudje v svojim spačenim, brezgnadnim stanu takošni pred Božjimi očmí, kakor de bi bili z Adamam vred grešili (Tom. Akv., Bonavent., trident. zbor sej. 5.). Kakó de je ta dušna smert, ki je po nauku trident. zbora bistvo izvirniga greha, po Adamovim prostim djanji prišla nad vse ljudi, to je skrivnost svete vere, ktera se pa vender po premišljevanji človeškiga bistva da našimu razumu bližje pripraviti. Ves človeški rod je namreč celota, v svojih udih tesno zvezana, kakor eno teló (1. Kor. 12, 20.), ali kakor vinska terta (Jan. 15, 1. i. d.). Kadar je bila popačena kal, iz ktere se je ta celota časama imela razrašati, po tem se je mogla tudi celota v vsih svojih delih spačiti; zakaj iz spačene kali se rodí tudi le spačena rastlina. Nekteri starji in novejši krivi učeniki so sicer terdili, de so po Adamu ljudjé le toliko grešniki, kolikor Adamov greh posnemajo. Ta uk je katoliška cerkev od nekdaj zametovala, ter nasprotno učila, de je Adamov greh po rojenji prišel nad vse ljudi (Trident. zbor sej. 5.). Ta uk apostelj sam odvračuje v 13. in 14. versti, ter kaže, kakó de vsi umerjejo, tudi tisti, kteri niso kakor Adam, njega posnemaje, z djanskim greham in s prelomljenjem zunanjih zapoved se pregrešili, na pr., otroci; njih smert gotovo ne izvira iz posnemanja perviga človeka Adama, ampak mora svoj vzrok v Adamovim izvirnim grehu imeti.

16. Pomen 13. in 14. verste v zvezi s poprešnjim je ta: Vsi so grešniki po Adamu, zavoljo njegoviga izvirniga greha, vsi, kteri so živeli pred Mojzesovo postavo ali poznejše. Zakaj desiravno se popred grehi zoper Mojzesovo postavo niso mogli prištevati, in sicer zato ne, ker je še ni bilo, pa so ljudjé vender bili grešniki, namreč zavoljo izvirniga greha in zavoljo grehov, ki so jih delali zoper natorno postavo. To vesoljno grešnost spričuje ravno vesoljna smert, ktera je kazen greha. Smert je gospodovala čez vse, ne samo čez tiste, kteri so prostovoljno in zoper razodeto Božjo zapoved grešili, kakor Adam, ampak tudi čez take, ki niso imeli proste volje ali znanja postave, na pr., čez otroke; tedaj morajo biti vsi grešniki, in sicer po svojim natornim rodu iz Adama.

17. kteri ima nekako zunanjo podobnost z drugim ali prihodnjim Adamam, to je, s Kristusam; vender pa je po znotranje velika različnost med obema. Apostelj tukaj le omeni tisto podobnost, ktera je v tem, de je en Adam vse pahnil v greh in smert, en Kristus pa vse rešil, ter jim zadobil milost in življenje. V naslednjih verstah 15 — 17. sv. Pavel popisuje različnost med Adamam in Kristusam in od podobnosti še le v 18. in 19. versti zopet bolj obilno govorí.

18. Beseda *„dar“* obsega vse duhovne dobrote odrešenja.

19. Beseda *„veliko“* tukaj stoji za *„vse“*, kakor so v 18. versti tudi na ravnost *„vsi“* imenovani.

20. to je, tudi *„v njih veliko“*, kakor je v greškim, in kar pomeni *„vse“* (Teofilakt). Glej v. 18.

21. Pomen té verste: Kristus je prinesel veliko več blagra, kakor Adam ne-

Digitized by Google

16. In ni kakor z greham eniga, takó tudi z daram; zakaj sodba je sicer *(prišla)* iz eniga *(greha)* v pogubljenje, gnada pa *(otmè)* iz velíko grehov v opravičenje.[22])

17. Zakaj če je po pregrešenji eniga smert kraljevala po enim; bodo velíko bolj oni, ki prejmejo obilnost gnade in darila in opravičenja, v življenji kraljevali po enim Jezusu Kristusu.[23])

18. Kakor *(je)* tedej po pregrešenji eniga nad vse ljudí obsojenje *(prišlo)*, takó *(pride)* tudi po pravičnosti eniga nad vse ljudí opravičenje življenja.[24])

19. Kakor je namreč po nepokoršini eniga človeka velíko[25]) grešnikov postalo: takó bo tudi po pokoršini eniga velíko opravičenih.[26])

20. Postava je pa vmes prišla, de se je greh obilno pokazal.[27]) Kjer je bil pa greh obilen, je bila še obilniši milost,[28])

21. de, kakor je kraljeval greh v smert: takó tudi milost kraljuje po pravičnosti v večno življenje po Jezusu Kristusu, Gospodu našim.

---

sreče. Adamov greh in pa prosti dar Božje gnade si nista v enaki primeri. Adamov greh je sicer pernesel smert nad vse; pa mera Božje gnade je veliko obilniši, polna vsakterih nebeških dobrot. Dobro vedi, de si tukaj niste nasproti postavljeni besedi *„velíko“* in *„njih več“*, ampak besedi *„smert“* in *„preobilna gnada“*.

22. Božji dar v Kristusu tudi v tem pretehtuje Adamov greh, ker so po enim grehu sicer vsi prišli v pogubljenje, Božja gnada pa ne reši samo od tega greha, ampak tudi od mnogih lastnih grehov, in sicer ne oprostuje le od greha, temuč po opravičenji tudi povzdiguje v poveličani stan. To poslednjo dobroto razlaga sledeča versta.

23. Po enim grehu Adamovim je prišla sicer smert duše in telesa nad vse ljudí; pa po enim Kristusu je prišla obilnost gnad, odpušenje grehov, posvečenje in večno življenje v prihodnjim veličastvu.

24. Opravičenje prihaja nad vse, ker je za vse namenjeno in vsim doseči mogoče. Gl. zgorej razl. 14.

25. to je, vsi. Gl. razl. 19.

26. ako namreč tudi sami to hočejo. Zgorej v razl. 15. je bila razjasnovana grešnost vsiga človeškiga rodú, in dana je bila prilika, de Adam je bil popačena kal, ki je popačila vso rastlino; tukaj se zamore prilika od rastline oberniti na Kristusa. On je blagi cep, kteriga je Bog vcepil na spačeni človeški rod. Kakor dober cep vse drevo zboljša, in po njem vsi drevesni sokovi svojo lastnijo spremenijo, in svojo divjost zgubijo, takó se zamorejo vsi ljudje po Kristusu spremeniti, ako blagimu soku njegovih gnadnih darov dajo prostor, de v njih dela z vso svojo močjo.

27. Sv. Pavel prehiti ugovor. Ali, bodo nekteri rekli, postava Mojzesova nič ni premogla zoper greh? Čimu je bila tedaj dana? On odgovorí: Ne, de bi bila postava s svojimi naredbami môgla greh odpraviti, zbrisati in ljudi opravičiti, ga je veliko bolj s tem zmnožila, ker je učila greh spoznavati; človek pa rad to dela, kar se mu prepoveduje. Glej zgorej 3, 20. Rečeno je, de je postava *„vmes“* prišla, ker je v sredo stopila med dve dobi, natorniga stanú v času očakov, in gnadniga stanú v času po Kristusu.

28. Kadar je zavoljo postave (glej poprešnjo razlago) greh dosegel nar višji stopnjo, in je svét prišel do jasniga spoznanja greha, takrat se je Kristus prikazal z neskončno obilnostjo svojih gnad.

Digitized by Google

# VI. Poglavje.

Desiravno je po Kristusu gnada toliko bolj kraljevala, kolikor močneji je greh bil; vender, kdor je bil po pravi veri opravičen, ne smé dalje grešiti; temuč opravičenje po veri obsega tudi sveto življenje. To se naznanuje že po kerstu, ki nam poočituje smert in vstajenje Kristusovo, in tedej zavrača na to, de moramo grehu odmreti, in k novimu svetimu življenju vstati. To sveto življenje mora biti stanovitno, ker tudi Kristus večno živí; pa tudi zamore biti stanovitno, ker greh ne gospoduje več čez nas, ko ne stojimo pod golo postavo, temuč smo se vdeležili gnadnih zakladov Jezusa Kristusa. De bodemo v tem bolj zvesti, se le na konec greha in na konec posvečenja ozérajmo.

1. Kaj hočemo tedej reči? Bomo li v grehu ostali, de bo milost obilniši?[1])

2. Tega ne! Ker smo namreč grehu odmerli,[2]) kakó bi hotli dalje v njem živeti?

3. Ali ne veste, de, kteri koli smo keršeni v Kristusu Jezusu, smo v njegovi smerti keršeni?[3]) Gal. 3, 27.

4. Pokopani smo namreč z njim po kerstu v smert, de, kakor je Kristus vstal od mertvih po veličastvu Očetovim, takó tudi mí v novim življenji hodímo.[4]) Kološ. 2, 12.

5. Zakaj ako smo *(z njim)* vsajeni v podobnost njegove smerti, bomo tudi *(v podobnost)* njegoviga vstajenja.[5]) 2. Tim. 2, 11.

6. Ker to vemo, de je bil naš stari človek z njim vred križan, de bi se razdjalo telό greha, in de bi več ne služili grehu.[6])

1. de bi se toliko obilniše vdeležili gnadnih zakladov odpušanja grehov in posvečevanja po Kristusu. Tukaj se začne drugi razdelek perviga dela tega lista (glej vvod tega lista), kjer se kaže, de stan opravičenja ne terpí greha v sebi, de opravičeni mora tedej z vero sklepati dela svetiga življenja.
2. Glej naslednje.
3. Ali ne veste, de smo po kerstu vsajeni v Jezusa Kristusa, kakor mladike v drevo, de moramo zatorej tudi z njim umreti (Tertul.). Drugi prestavljajo greško: *„Kteri koli smo keršeni v Jezusa Kristusa, smo v njegovo smert keršeni“*. Pomen je enak. Po sv. kerstu smo otroci Božji, bratje Jezusa Kristusa, udje njegoviga skrivniga telesa. Ravno za tega voljo se mora nad nami vse zgoditi, kar se je nad njim zgodilo. Kakor je on greh končal v svoji spravni smerti, takó moramo tudi mi po duhovni smerti, po zamorjevanji počutne poželjivosti, grehu odmirati. Primeri Kol. 3, 5. 9. Efež. 4, 22: 2. Tim. 2, 11.
4. Zakaj kerst je naš pokop, de grehu odmerjemo, in k novimu življenju vstanemo; ravno takó, kakor je Kristus umerl, pokopan bil, in vstal v Božji moči. — Sveti kerst je to, kar je nekdaj tudi poočitoval po šegi, po kteri se je delil. Vsiga človeka so namreč v vodo vtapljali. To vtapljanje v vodo in sledeče vzdigovanje iz vode je bilo prav očitna podoba duhovne smerti (ker se je stari človek potopil) in pa vstajenja k novimu življenju.
5. Glej razl. 3.
6. Zakaj to vemo, de križanje Jezusovo je ali mora biti naše križanje, ker staro grešno mišljenje, ki smo ga iz Adama podedovali, moramo odložiti, de se takó razdene vsa sila grešnosti, in ne služimo več grehu, kakor sužnji

Digitized by Google

7. Kdor je namreč umerl,[7]) je opravičen od greha.[8])

8. Ako smo pa umerli s Kristusam, vérujemo, de bomo tudi živeli s Kristusam vred;[9])

9. ker vemo, de Kristus, ko je vstal od mertvih, več ne umerje; smert več ne bo čez njega gospodovala.

10. Zakaj de je umerl grehu,[10]) je enkrat umerl; de pa živí, živí Bogu.[11])

11. Takó mislite tudi vi, de ste namreč grehu odmerli, živite pa Bogu v Kristusu Jezusu, Gospodu našim.[12])

12. Greh naj torej ne gospoduje v vašim umerljivim telesu,[13]) de bi služili njegovimu poželenju.

13. Pa tudi svojih udov ne dajajte grehu kakor orožje hudobije; temuč dajte se Bogu kakor taki, ki so iz mertvih oživeli, in *(dajte)* svoje ude Bogu kakor orožje pravičnosti.[14])

14. Zakaj greh čez vas ne bo gospodoval; niste namreč pod postavo, ampak pod gnado.[15])

15. Kaj tedej? bomo li grešili, ker nismo pod postavo, ampak pod gnado? Tega ne!

16. Ali ne veste, de, komur se daste sužnje v pokoršino, ste sužnji tistiga, kterimu ste pokorni, bodi si *(sužnji)* greha v smert, ali pa pokoršine v pravičnost? Jan. 8, 34: 2. Petr. 2, 19.

17. Hvala pa bodi Bogu, de,

---

svojimu gospodarju. Stari človek je človek, kakoršen izhaja iz Adama, naša spačena natora s svojimi zmotami in poželjivostmi. Njo je Kristus seboj vred križal, ker je zanjo zadostil, in nam zaslužil gnado prerojenja. Mi jo moramo tudi sami križati s tem, de jo zatajujemo in neprenehama zatéramo. Telo greha je vsa sila grešniga življenja v nas, njegovi udje so posamezne poželjivosti (Krizost., Ambr.).

7. umerl grehu v sv. kerstu.

8. je očišen, in mora očišen ostati (Bazil.).

9. Zakaj ako grehu odmerjemo v sv. kerstu, kakor je Kristus umerl zavoljo greha, po takim tudi vérujemo, de imamo z njim tudi življenje gnade. Pristavi: Ker pa njegovo življenje večno ostane, moramo tudi mi stanovitni biti v novim življenji.

10. zavoljo greha, de bi zadostil za greh, in nam zaslužil gnado, grehu odmreti (Krizost., Teod.).

11. ko je od mertvih vstal, živí v Božjim življenji in v Božjo čast, tedaj večno, ker je Bog večen (Hebr. 1, 3.).

12. živite za Boga, v njegovo čast, s pomočjo gnade Jezusa Kristusa in po njegovi zapovedi; in ne povračujte se zopet v greh.

13. v vašim grešnim, in za tega voljo z umerljivostjo udarjenim telesu.

14. Ne obračajte udov svojiga telesa nič več v službo greha, temuč, ko ste v sv. kerstu prerojeni k novimu življenju, obračajte jih v spolnovanje pravičnih, svetih del.

15. Kar od vas hočem, de se namreč popolnama Bogu posvetite, ni presiljeno, to zamorete spolnovati; zakaj grehu je moč vzeta po obilnosti gnad, ktere ste po Kristusu prejeli. Ko bi imeli samo postavo z njenimi šegami, bi pod greham omagovali; pa z obilnostjo gnade Kristusove ga zamorete premagati, ako le hočete. Zastran postave, ki je nezmožna greh odvračati, glej zgorej 4, 15.; zastran postave, ktera tudi pri gnadi ostaja, glej 3, 31.; in zastran gnade, ktera se je delila tudi v času postave, glej Jan. 1, 17 in Djanje apost. 2, 4.



Digitized by Google

ko ste bili sužnji greha, ste iz serca pokorni postali tisti podobi nauka, v kteri ste bili podučeni.[16])

18. Rešeni pa od greha, ste postali sužnji pravičnosti.

19. Po človeško govorim, zavoljo slabosti vašiga mesá:[17]) Kakor ste namreč dali svoje ude služiti nečistosti in krivici v hudobijo, tako dajte zdaj svoje ude služiti pravici v posvečenje.

20. Zakaj ko ste bili sužnji greha, ste bili prosti pravičnosti.[18])

21. Kakošen sad ste tedej takrat imeli v tem, česar se zdaj sramujete? Konec tega namreč je smert.[19])

22. Zdaj pa, ko ste prosti od greha, sužnji pa postali Bogu, imate svoj sad, posvečenje, konec pa večno življenje.

23. Zakaj plačilo za greh je smert;[20]) gnada Božja pa *(je)* večno življenje v Kristusu Jezusu, Gospodu našim.[21])

## VII. Poglavje.

Vernik Kristusov ni več vezan na postavo Mojzesovo, tako kakor žena ne ná svojiga mertviga moža; pa starimu življenju in goli čerki postave odmerli, mora v novim duhu Bogu služiti. Za tega voljo pa se ne sme reči, de je postava kaj malovredniga. Postava sicer daje priložnost k grehu, ker budí poželjivost, ktera nas po tem vleče v greh; pa sama na sebi je postava brez graje. Torej se tudi ne sme reči, de je postava pogubljenje prinesla nad človeka; pogubljenje prihaja le po poželjivosti, ktera si od Božje postave jemlje priložnost nas umoriti na duši. Postava je duhovna, naša pamet jo za dobro spozna; pa poželjivost, ki v nas prebiva, nas zoper našo boljši vednost in voljo vleče v greh, ker sami volji pomankuje močí. To notranje razdvojenje v človeku, in pretehtnost počutniga dela čez duhovniga je človekova reva. Le Jezus Kristus zamore od njé rešiti.

1. Ali ne veste, bratje! (govorim namreč s takimi, kterim je postava znana)[1]) de postava čez človeka gospoduje, dokler živí?[2])

16. to je, svetimu evangeliju, v kterim ste bili podučeni.

17. Rabim besede, v vsakdanjim življenji navadne: *„sužnji“*, *„služiti“*, de vam s tem reč storim prav očitno, in pomorem vašimu za Božje reči še slabimu razumu.

18. to je, brez pravičnosti, od njé oddaljeni. Primeri Jan. 8, 34.

19. namreč dušna smert, za ktero pride večno pogubljenje.

20. zakaj greh se povračuje s smertjo.

21. to je, pravičnost, svetost se plačuje z večnim življenjem po zasluženji Jezusa Kristusa. Apostelj pravičnost naravnost imenuje gnado Božjo, ker se pravičnost ne more delati brez gnade Božje, in ker človek svojih dobrih del nikdar ne sme pripisovati lastni zmožnosti. Zatorej tukaj razlaga sv. Avguštin: Dobro tedaj pomni, de tudi zaslužne človekove dela so le darovi gnade. Ako se zanje deli večno življenje, se pač zamore reči, de se gnada za gnado daje.

1. Tukaj so razumevati zlasti kristjani iz judovstva, vender tudi kristjani iz ajdovstva, kteri so bili popred spreobernjenci judovstva (Dj. apost. 10, 2.). Apostelj je opominjal zgorej 6, 14., de kristjan se toliko lože zamore grešnimu življenju odpovedati, ker ne stoji pod golo postavo, temuč je po zakladih gnade Jezusa Kristusa v stanu, se greha ogibati, in v dobrim stanoviten biti. Zdaj pa dalje pojasnuje to keršansko prostost od vezí Mojzesove postave, ter skazuje, de kristjan ravno po tem pride k novimu življenju in je rešen od svoje reve.

2. de mora človek postavo spolnovati, dokler živí. Beseda *„postava“* tukaj

Digitized by Google

2. Žena namreč, ktera je z možem zvezana, je navezana na postavo, dokler mož živí; kadar pa njen mož umerje, je odvezana od postave moža.

3. Torej se bo, dokler mož živí, imenovala prešeštnica, ako je z drugim možem; če pa njen mož umerje, je rešena od postave moža,[3]) takó de ni prešeštnica, če vzame druziga moža.[4])

4. Tedej ste tudi vi, moji bratje! odmerli postavi po telesu Kristusovim, de ste druziga, kteri je od mertvih vstal, de sad obrodimo za Boga.[5])

5. Zakaj ko smo še meseni bili, so grešne strasti, ktere so bile po postavi obudovane, delale v naših udih, de so smerti sad obrodile.[6])

6. Zdaj pa smo odvezani od postave smerti, v kteri smo bili

---

ne obsega samo vnanjih šeg, ampak vse človekovo djanje, kakor se razodeva iz v. 7. Razmero med postavo in med človekam razlaga apostelj v naslednjih verstah s priliko od zakona med možem in ženo. Kakor žena stoji pod postavo moža, in je še le rešena po njegovi smerti, takó je naturni človek zapadel postavi, namreč poželenju in grehu, k kterimu postava daje priložnost (v. 7. 8.), in tudi kazni, ktero postava izrekuje za greh; po takim se postava kaže silnimu gospodovavcu enaka.

3. Besede „*moža*“ ni v greškim.

4. Postava Mojzesova je dopušala sicer možu, od žene se ločiti z ločivnim listam (5. Mojz. 24, 1. i. d.), pa žena se ni smela sama ločiti; njena zaveza je nehala še le z moževo smertjo.

5. Kakor je žena prosta po moževi smerti, in je odmerla svojimu možu, takó ste tudi vi oprosteni po smerti Kristusovi, in ste odmerli postavi, kakor je postava vam odmerla. Kristusova smert je bila v tem oziru smert postave, ker je on odpravil kazen postave, in zaslužil gnado, poželenje in greh premagati. Po smerti vašiga perviga moža, namreč postave, ktera kaznuje, ki poželenju in grehu priložnost daje, ste zdaj zaročeni drugimu boljšimu možu, to je, Kristusu, kteri je vstal od mertvih; Kristusovi pa niste takó, de bi ne imeli nobene postave poslušati, temuč še le bolj prav jo morate spolnovati, ter v dobrih delih sad roditi za večno življenje. — Pomni, de apostelj ne piše: „Postava je za vas umerla, in vi ste prosti od njé“; temuč on pravi: „Vi ste v Kristusovi smerti postavi odmerli“. Oboje se je lahko utegnilo med seboj premeniti, ker smert Jezusa Kristusa, s kterim vred vsi kristjani nekakošno umerjejo (gl. zgorej 6, 3—6.), je tudi smert postave, kakor je bilo spredej razloženo. Pomni tudi, de postavi odmreti se ne pravi: pušati pobožniga djanja, temuč si veliko bolj zanj prizadevati; zakaj kdor stopi v novo zavezo s Kristusam, ljubi njega, ljubezen pa je spolnitev postave. Ona priganja več storiti, kakor postava hoče, in vsako delo spolniti z nar čistejšim namenam. Ljubezen ni nikdar nasitena, sebi in ljubljenimu nikdar ne stori zadosti; ljubezen gorí neprenehama, dokler ni vse serce in bitje razbeljeno, in ljubljenimu vse darovano. Postavi odmreti se pravi, le oditi gospodovanju postave, kolikor ona kaznuje, ker je Kristus vso kazen nase vzel; se pravi, le moč prejeti k premaganju poželenja in greha, kolikor postava k obojimu priložnost daje, ker nam je Kristus tako močno gnado zadobil, de zamoremo oboje premagati, ako le v resnici hočemo. Tako sveti očetje in katoliški razlagavci razumevajo prostost od vezí postave.

6. Ko smo bili še pod meseno postavo (pod postavo, ki je zunaj stanu gnade,



Digitized by Google

zaderžani, takó de služimo (*Bogu*) v novim duhu in ne v stari čerki.[7])

7. Kaj bomo tedej rekli? Je li postava greh?[8]) To ne! Ampak greha nisim spoznal kakor po postavi; zakaj za poželenje bi ne bil vedil, ko bi ne rekla postava: Ne požêli. 2. Mojz. 20, 17.

8. Greh[9]) je pa perložnost vzel po zapovedi, in je obudil v meni vse poželenje. Zakaj brez postave je bil greh mertev.[10])

9. Jez pa sim živel nekdaj brez postave.[11]) Ko je

---

in nima močí zoper meso ali poželenje), je postava budila poželenje (v. 7. 8.), poželenje pa je rodilo greh, in greh je nanašal kazen — smert (Zgorej 6, 23.).

7. Zdaj pa smo rešeni od postave, ktera priložnost daje poželenju, grehu in kazni; Bogu namreč ne služimo več z golim hlapčevskim spolnovanjem postavne čerke, temuč vnovo oživljeni in prestvarjeni po svetim Duhu, v gnadi in ljubezni. V greškim: „*Zdaj pa, ko smo umerli* (s Kristusam, glej zgorej 6, 3—6.), *smo rešeni od postave; v kteri smo bili zaderžani*“.

8. Apostelj je govoril od postave zunaj stanu gnade, de postava priložnost daje k grehu in smerti (v. 5. 6.). Iz tega bi se lahko obudila misel, de je postava sama na sebi kaj grešniga. De bi tako misel odvernil, sv. Pavel bolj obširno skazuje, koliko de postava zamore priložnost k grehu dajati, in vender sveta biti; dalje, v kakošni razmeri de je do natorniga, iz gnade sv. kersta ne prerojeniga človeka, in kakó de sama zase nima močí, ga iz njegove reve rešiti.

9. poželjivost, ki v meni prebiva, nagnjenje k grehu. Ta poželjivost se imenuje greh, kolikor izhaja iz Adamoviga greha, in je izvir drugih grehov (Jak. 1, 15.).

10. Pomen 7. in 8. verste: Postava nikakor ni grešna; pa iz postave sim se učil spoznavati, kaj je greh. Takó bi ne bil vedil, de hude želje so greh, ko bi postava tega razločno ne prepovedovala. Od té prepovedi je huda poželjivost, ki v meni prebiva, ali moja prosta volja, ki v meni privoli v hudo, si vzela priložnost, mnogo hudiga poželeti in s tem grešiti; zakaj znotranja grešnost bi se ne bila razodela v poželenji, ko bi mi ne bilo znano iz postave, de je poželenje prepovedano; poželjivost bi bila spala v meni (Anzelm, Kartuzi). Postava je tedaj priložnost, pa nedolžna priložnost k grehu; kriva je le k hudimu nagnjena volja, ker si človek, kadar od prepovedi kaj sliši, prepovedano reč kot prijetno domišljuje, in je tedaj požélí. Postava, od ktere je tukaj govorjenje, je zlasti Mojzesova djanska postava; pa tudi vsaktera druga postava. Sv. Pavel je uno v zgled izbral, ker je bila nar bolj določena, in zatorej v poočitovanje stavka nar bolj pripravna. On sicer govori tukaj in v naslednjih verstah kakor sam od sebe, desiravno vse ljudi zadeva, kar on pripoveduje (Glej naslednjo razlago).

11. Apostelj v sledečih verstah popisuje stan natorniga, iz gnade ne prerojeniga človeka, kteri je postavo spoznal, in potem prišel v znotranje nasprotje in vojskovanje med boljšim spoznanjem in počutno poželjivostjo (Origen, Krizost., Teodoret, Hieron., Avgušt.). Ko je človek brez gnade, se ne more zoperstavljati premočni poželjivosti; ona ga sicer zoper boljši voljo, vender s prostim privoljenjem vleče v greh. Po misli sv. Avguština rečene besede zadevajo nekaj tudi človeka v stanu gnade. To zamore toliko veljati, kolikor se tudi pri človeku v stanu gnade večkrat nekaj od stanu gole postave povračuje,

Digitized by Google

pa prišla zapoved, je greh oživel;[12])

10. Jez pa sim umerl,[13]) in našlo se je, de v smert je meni zapoved, ktera je bila *(dana)* v življenje.[14])

11. Zakaj greh[15]) je perložnost vzel po zapovedi, ter me je zapeljal in po njim[16]) umoril.

12. Postava je tedej svéta, in zapoved svéta, in pravična in dobra.[17])

13. Ali je tedej, kar je dobro, meni v smert postalo? To ne! Ampak greh, de se pokaže kakor greh, je po dobrim meni smert pernesel, de se je greh nezmerno grešen pokazal po zapovedi.[18])

14. Vemo namreč, de je postava duhovna; jest sim pa mesén, prodan pod greh.[19])

15. Zakaj kar delam, ne spoznam;[20]) ne storim namreč do-

---

in v življenji mnoge ure nastopajo, kjer je ves podoben človeku pod golo postavo. Njim namreč, kteri so v svetim kerstu prerojeni, poželjivost ni odvzeta (trident. zbor sej. 5. p. 5.), temuč le gnada jim je dana, de jo zamorejo premagati; zatorej se tudi po prejetim sv. kerstu in po spolnjenim spreobernjenji le prevečkrat zgodí, de huda poželjivost svoje stare pravice zopet hoče v veljavo spraviti, in se tedaj vojskuje zoper duha.

12. Ko sim bil še celo mlad, in še nisim poznal postave, je huda poželjivost spala v meni, in sim bil srečen v taki nezavednosti; ko sim pa v obilniših letih spoznal postavo, zapovedi in prepovedi, sim tudi zasledil nagone do hudiga v sebi.

13. Jez sim se čutil silno nesrečniga v tem razpertji, ki je vstalo med poželjivostjo in med postavo, ter sim umerl v smerti greha.

14. v srečno življenje (Glej 3. Mojz. 18, 5: 5. Mojz. 5, 33. Gal. 3, 12.).

15. poželjivost v meni (Razl. 9.).

16. po perložnosti postave.

17. in le poželjivost je hudobna, ki si je postavo vzela v perložnost.

18. Smerti mi ni prinesla postava, ampak huda poželjivost, ktera se je po napačnim obračanji dobre rečí kazala; s postavo se ni dala zatreti, še obilniši studenec mnozih grehov je bila. Glej razl. 10.

19. Postava sama po sebi ne more peljati v greh in smert, ker hoče le duhovne rečí, ktere zadevajo djanje lepih čednost (Krizost.); kriv pa sim si jez sam, to je, presilna poželjivost v meni, pod ktero sim kakor sužnj prodan po Adamovim grehu (Hieron., Anzelm). Presilne poželjivosti pa si ne misli take, po kakoršni bi bila človeku vzeta vsa prostost, se ji ustavljati z gnado Božjo; zakaj po Adamovim grehu so bile človekove močí, namreč spoznanje in prosta volja, sicer močno oslabljene, vender niso bile zaterte (Trident. zbor sej. 6. p. 1.). To tudi apostelj daje umeti v verstah 15. 17. 18. in 19.; ondi prilastuje dobro hotenje takošnimu človeku, od kakoršniga tukaj govorí, človeka namreč, kteri še ni prerojen po sv. kerstu. V velíki zmoti so tedaj krivi učeniki nekakiga skrivniga svetiga življenja (napačni skrivnostnikarji, mistikarji), ko terdijo, „de je človek skozi in skozi ves spačen“. To še celo ne velja od natorniga človeka, kteri je še zunaj stanu gnade. Apostelj zdaj popisuje notranje razdvojenje, ki nastaja v človeku, ko se zavé nasprotja med pametjo in počutnostjo; pripoveduje tudi, kakó de se človek daje poželjivosti v oblast, de ga vleče v greh, boljšimu spoznanju in hotenju nasproti.

20. ne delam po svojim boljšim spoznanji (Tolet). Ali: Ne delam z jasno zavednostjo, ampak pogled mojiga duha je omegljen po poželjivosti (Krizost.),

Digitized by Google

briga, kar hočem, ampak storim hudo, kar sovražim.[21])

16. Če pa to storim, kar nočem, perterdim postavi, de je dobra.[22])

17. Zdaj pa že ne delam jez tega, ampak greh, kteri v meni prebiva.[23])

18. Vem namreč, de v meni, to je, v mojim mesu, dobro ne prebiva;[24]) zakaj hoteti je sicer v meni, storiti pa dobro, tega ne najdem.[25])

19. Dobriga namreč, ktero hočem, ne storim; temuč hudo, kar nočem, to delam.[26])

20. Ako pa to storim, kar nočem, ne delam tega jez, ampak greh, kteri v meni prebiva.[27])

21. Najdem tedaj, ko hočem dobro delati, to postavo, de je hudo v meni.[28])

22. Imam namreč dopadajenje nad Božjo postavo po notranjim človeku;[29])

23. čutim pa drugo postavo v svojih udih, ktera se bojuje zoper postavo mojiga duha, ktera me deva v sužnost pod postavo greha, ktera je v mojih udih.[30])

24. Jez nesrečni človek! kdo

---

21. V greškim: „*ne delam namreč tega, kar hočem, temuč delam to, kar čertim*“. Jez hočem dobro, moja volja ni vsa spačena; pa moč poželjivosti premaguje moje boljši hotenje, in dajem se vleči v to, de delam, kar za hudo spoznam in čertim. De človek dobro spozna in hoče, vender pa le raji po hudim sega, je že ajdovski pesnik, Ovidi, spoznal, rekoč: „Video meliora proboque, deteriora sequor“, to je: Vidim, kar je boljši, in poterdim, hodim pa za slabšim.

22. Ko pa delam, kar nočem, je vender boljši hotenje v meni; in to spričuje, de boljši človek v meni spoznava svetost postave.

23. Hudiga pa ne dela to boljši bitje v meni, ampak le nagnjenje k hudimu, ki je v meni. Beseda „*jez*“ je postavljena za boljši bitje, ki dobro hoče; „*greh*“ pa stojí namesti: nagnjenje k hudimu, od poželjivosti premagana volja, hudobna volja.

24. Zakaj vem, de zraven boljšiga spoznanja in hotenja je tudi poželjivost v meni, ktera moje hotenje dela hudobno.

25. Zakaj dobro sicer spoznam (desiravno le temno), in bi tudi rad spolnoval, pa moja volja je takó slaba, in poželjivost je takó močna, de ne zamorem nič dobriga dopolniti. Poželjivost naganja mojo voljo, de prihaja hudobna, in hudo počenja.

26. Glej v. 15.

27. Glej v. 17. razl. 23. Apostelj večkrat ponavlja besedo, pa ne brez vzroka. S tem daje živo podobo žalostniga znotranjiga stanu nekerščanskiga človeka, kteri si vedno enak ostaja. Vedno je sam v sebi razdvojen med dobrim hotenjem in hudim djanjem, vedno razdvojen med dobrim spoznanjem in hotenjem in med hudo poželjivostjo, ktera pa premaga dobro voljo. To razdvojenje apostelj še popisuje v naslednjih verstah kot razpor med dvojo postavo.

28. Vem iz skušnje, de je v meni velevajoča moč, od ktere tako rekoč izhaja postava, greh razodevati.

29. Znotranji človek ni že prerojeni človek, kristjan, ampak naturna, desiravno otemnjena pamet, ktera mora po svoji duhovni natori tudi duhovno postavo poterdovati (Ps. 16, 17. in Rimlj. 2, 15.).

30. Boljši bitje v meni ima dopadajenje nad postavo Božjo; pa zraven tega boljšiga bitja in te boljši postave je v meni še postava poželjivosti, ktera se razodeva v telesu in v duši, posebno pa v telesu. Ta postava se upéra, na-

Digitized by Google

me bo rešil od telesa te smerti?[31]) 25. Gnada Božja po Jezusu Kristusu, Gospodu našim.[32]) Jez sam tedej z duham služim Božji postavi; z mesam pa postavi greha.[33])

## VIII. Poglavje.

Ko je človek zunaj stanu gnade Kristusove podveržen grehu in smerti, je nasproti pa uni, kteri se je po véri vdeležil Jezusa Krisusa, po njegovim Božjim Duhu rešen od greha in pogubljenja; duh se v njem oživlja, in tudi teló bo zadobilo vstajenje. Zatorej naj ne živí po mesu, ampak po duhu; zakaj mesena misel prinaša pogubo, zatajevanje mesa po Božjim Duhu pa delí življenje, ker ta Duh človeka dela otroka Božjiga, in zagotovljuje deležnost časti Kristusove. V tem življenji mora sicer terpljenje priti, pa pretehtuje ga prihodnje veličastvo. To veličastvo je toliko, de s človekam vred vsa natora po njem hrepení. V poterpežljivosti nas pa ne podpera samo velikost tistiga veličastva, temuč tudi sveti Duh sam s svojim zdihovanjem v nas, in pa prepričanje, de se jim, kteri so po Božjim sklepu poklicani v veličastvo, vse reči in tudi nadloge v dobro izidejo. Tako zamore kristjan pokojin biti, in nezmerna Božja ljubezen ga bo upokojila, in tudi k taki nasprotni ljubezni vnela, de ga nobeno terpljenje in nobena sovražna moč ne bo mogla od nje odverniti.

1. Nič obsojenja vredniga tedej ni nad tistimi, kteri so v Kristusu Jezusu, kteri ne živé po mesu.[1])

---

sprotva mojimu boljšimu spoznanju in hotenju, ga premaguje, in deva kakor sužnjiga pod oblast tiste počutnosti, ktera se potem v vsih grehih razodeva.

31. Dobro pomni, de sv. Pavel v vsim tem razdelku (v. 7—24.) ne govorí od sebe, ampak sploh od človeka, kteri ni v stanu gnade Kristusove (Razl. 11.). Pomen je tedaj: Kakó reven je tak človek! Kdo ga bo rešil od presilne močí hude poželjivosti, ktera ima svoj sedež posebno v telesu, ki ga pahá v greh in smert?

32. To je, gnada, ktera se daje v Jezusu Kristusu, v njegovi zveličavni napravi. Le ta gnada zamore našimu boljšimu spoznanju in hotenju dati toliko močí, de premaga poželjivost, in namesti greha spolnuje postavo. V greškim: „*Hvalim Boga*“, v nekterih prepisih pa: „*Hvala Bogu po Jezusu Kristusu, Gospodu našim!*“ Pomen je ta: Kar mene tiče, nimam vzroka se pritoževati; zakaj Bog me je po veri in gnadi Jezusa Kristusa rešil od tega revniga stanu.

33. Takó je, desiravno je moja oseba edina, vender dvoje v meni: duh, to je, um in dobra volja, ktera sta vdana Božji postavi (razl. 20.), in pa počutnost ali poželjivost, ki voljo naganja v to, de greh spolnuje. Z besedo „*jez sam*“ ni zaznamnjan apostelj sam, ampak edina oseba tistiga človeka, od kteriga je govorjenje (Razl. 31.). Apostelj še enkrat povzema stan tistiga razdvojenja, ktero pelje v greh in pogubljenje, de v sledečim poglavji toliko bolj zamore zviševati gnado Kristusovo, po kteri tista vojska, ako se popolnama ne odverne, pa saj k zmagi pelje vse, kteri z njo tudi sami delajo.

1. V greškim je perstavljeno: „*ampak po duhu*“. Pomen je v zvezi s prejšnjim: Ker postava človeka ne more oteti od greha in smerti (glej zgorej 7, 5 — 24.), gnada Božja ga pa reši (7, 25.): tedej so oni, kteri so po veri (in kerstu) z Jezusam zedinjeni (zgorej 6, 3. i. d.), oprosteni vsiga greha

Digitized by Google

2. Postava namreč oživljajočiga Duha v Kristusu Jezusu me je rešila od postave greha in smerti.[2])

3. Zakaj kar je bilo nemogoče postavi, ker je bila oslabljena po mesu, je Bog *(storil)*, ko je poslal svojiga Sina v podobi grešniga mesá, in je zavoljo greha obsodil greh v mesu;[3])

4. de bi se dopolnilo opravičenje postave v nas,[4]) kteri ne živimo po mesu, ampak po duhu.[5])

5. Zakaj kteri so po mesu, mislijo, kar je po mesu; kteri so pa po duhu, mislijo, kar je po duhu.[6])

6. Zakaj[7]) modrost mesa[8]) je smert, modrost duha pa je življenje in mir.[9])

7. Zakaj[10]) modrost mesa je

---

in pogubljenja; samo de ne smejo živeti po mesu, ampak po duhu, in morajo z vero sklepati sveto življenje. „*Mesó*“ je meseno mišljenje (Kol. 2, 18.), spoznanje in hotenje spačene natore; Duh ni natorni um, ampak Božji Duh, tretja peršona (v. 9. 11. in 1. Kor. 2, 10 — 12.), kteri obuduje v naši duši živo vero, in z njo vred vsako dobro misel.

2. Pomen: Zakaj moč Božjiga Duhá, kteri mojo dušo vnovič oživlja zavoljo zasluženja Jezusa Kristusa, me je rešila od oblasti greha, kteri pelje v smert (zgorej 7, 24.), rešila me je od presilne močí poželjivosti (Krizost., Teodor.). Poželenje sicer še čutim, pa ga premagujem s pomočjo gnade (Avgušt.). Apostelj tukaj govorí v imenu vsih pravih kristjanov, kakor je v poprešnjim poglavji govoril v imenu vsih zunaj gnade bivajočih ljudi.

3. Pomen: Kar Mojzesova postava in tudi vsaka druga djanska postava, ki je v svoji delavnosti oslabljena po presilni poželjivosti (pogl. 7.), ni premogla, namreč človeka rešiti od greha in pogubljenja, to je Bog premogel, ko je ljudem poslal svojiga Sina, kteri je podobo grešniga človeštva nase vzel; po njem je zmagal presilno poželjivost v človeku, in tedaj tudi od greha rešil (Teofil.). Božji Sin je nase vzel podobo grešniga mesá, to je, človeško natoro, ktera je bila sicer naši natori v vsim enaka, vender pa ni bila grešna (Jan. 1, 14. Hebr. 2, 14: 2. Kor. 5, 21. Hebr. 4, 15.). „*Greh v mesu*“ je presilna poželjivost v človeku, kakor zgorej 7, 8. 9. i. d. Beseda „*obsoditi*“ je tukaj toliko kolikor „*premagati*“, kakor Jan. 12, 31: 16, 11. Huda poželjivost tedaj, ne de bi nam še prinašala obsojenje, je zdaj sama obsojena, ko je premagana po gnadi Božji.

4. Kristus premaga moč poželjivosti v nas, de zamoremo postavo spolnovati. Beseda „*v nas*“ naznanuje pred drugim znotranjo spolnitev, posvečenje mišljenja, ker je to poglavitna reč.

5. Glej razl. 1.

6. Kteri so pod oblastjo poželjivosti, hrepenijo le po njenih dobrotah; kteri so pa pod vodstvam Božjiga Duha, si perzadevajo po duhovnih dobrotah, namreč po resnici in čednosti.

7. pove vzrok, zakaj de si, kteri so duhovnih misel, za duhovne dobrote prizadevajo.

8. V greškim: „*hrepenenje mesa*“.

9. Pervo pelje v smert, drugo v življenje in mir. Stan človeka poželjivostí podverženiga je tudi smert, ker je namreč razpor in razpad (pogl. 7.), in stan človeka, ki pod gnado svetiga Duha stoji, je življenje in mir, ker je zveza ali edinost nasprotnih močí.

10. Beseda „*zakaj*“ napeljuje vzrok, zakaj de ima meseno mišljenje večno smert za seboj.

Digitized by Google

sovražna Bogu; ni namreč Božji postavi podložna, in ne more biti.[11])

8. Kteri so pa v mesu, Bogu ne morejo dopasti.

9. Vi pa niste v mesu, ampak v duhu, ako le Duh Božji[12]) v vas prebiva.[13]) Če pa kdo Kristusoviga Duha nima, ta ni njegov.[14])

10. Ako je pa Kristus v vas,[15]) je sicer telό mertvo zavoljo greha;[16]) duh pa živí zavoljo pravičnosti.[17])

11. Ako Duh tega, kteri je obudil Jezusa od mertvih, v vas prebiva, bo on, ki je obudil Jezusa Kristusa od mertvih, oživil tudi vaše umerljive telesa, zavoljo njegoviga Duha, ki v vas prebiva.[18])

12. Tedej, bratje! nismo dolžniki mesá, de bi po mesu živeli.[19])

13. Zakaj ako bote po mesu živeli, bote umerli; ako bote pa dela mesá z duham zamorjevali,[20]) bote živeli.[21])

14. Kteri koli namreč[22]) so po

---

11. ker je njeni natori nasproti.
12. Bog, sveti Duh. Filiplj. 1, 19.
13. Beseda *„prebivati“* naznanuje neprenehljivo napolnovanje z Božjim Duham (1. Kor. 3, 16. Efež. 3, 17. Jan. 14, 23.).
14. in Kristusov služabnik. Duh Kristusov je ravno tisti sveti Duh, in se imenuje takó, ker se tudi od Sina izhaja (Gal. 4, 6.).
15. po svojim Duhu, po svoji gnadi.
16. to je, umerljivo zavoljo izvirniga greha (Avgušt.).
17. duh pa, ki je bil pred po grehu usmerten, prejema življenje (1. Jan. 4, 16. zgorej 5, 21.), de bi spolnoval pravične dela (Origen, Erazem). Drugi prestavljajo: *„zavoljo opravičenja“*; in po tem je pomen: Duh pa živí zavoljo gnade opravičenja.
18. Ako Duh Božji s svojo močjo neprenehama dela v vas, Bog življenja ne bo dal samo vašimu duhu, ampak tudi vašimu trohljivimu telesu, in sicer ravno zavoljo tistiga Duha, kterimu dajete, de stanovitno dela v vas. Govorjenje je tukaj od obujenja in spremenjenja telesa pravičnih (1. Kor. 15, 51.). Telesno spremenjenje tedej izvira iz spremenjenja našiga duha, in le oní bodo kdaj vstali v častitim telesu, kteri so pred smertjo dali, de je gnada njih duha v sveto, pravično bitje spremenila. Pomni tudi to, de ni pisano: *„vaše mertve telesa bo oživil“*, ampak: *„vaše umerljive telesa“*. Ta poslednja beseda naznanuje, de se tudi telesno spremenjenje že pred smertjo toliko začenja, kolikor se po spremenjenji duha podloga za-nj postavlja (Gl. Jan. 6, 55. razl. 38.).
19. Glej razl. 1. Koliko skerbí, mislijo mnogoteri, de so dolžni svojimu telesu, in vender kaj je naše telό druziga, kakor poglavitni sedež poželjiviga življenja, nesrečni vir naših slabost in grehov? Prava skerb za telo je zamorjevanje ali zatéranje njegoviga poželenja; zakaj taka smert je telesu v življenje.
20. ako s takimi mislimi, kakoršne sveti Duh vdihuje, premagujete telesno poželenje, in ga išete zatreti.
21. Kdor živí po svoji poželjivosti, bo umerl po duši in po telesu, to je, bo sicer kdaj vstal, tode nečastito in v večno pogubljenje; kdor pa po voditvi svetiga Duha keršansko živí, bo častito vstal v večno zveličanje.
22. Beseda *„namreč“* naznanuje vzrok, zakaj de pravični živijo — ker so otroci Božji. Beseda *„so gnani“* je toliko kolikor: se dajo voditi: Sveti Duh naganja dušo, ter v nji dela, de tudi ona dobro dela. On s tem ne uničuje njene prostosti, temuč jo le popolnama dela; zakaj nikdar ni človek bolj prost, kakor tedaj, kadar, rešen od sužnosti greha, Bogu daruje vso svojo voljo.

Digitized by Google

Duhu Božjim gnani, ti so otroci Božji.[23])

15. Sej[24]) niste prejeli duha sužnosti spet v strah, ampak prejeli ste duha posinovljenih otrók, v kterim kličemo: Aba, (Oče)![25]) 2. Tim. 1, 7. Gal. 4, 6.

16. Duh sam namreč daje pričevanje našimu duhu, de smo otroci Božji.[26])

17. Ako pa otroci, *(smo)* tudi deleži; deleži sicer Božji, sodeleži pa Kristusovi; če le z njim terpimo, de bomo tudi z njim poveličani.[27])

18. Menim[28]) namreč,[29]) de se terpljenje sedanjiga časa ne da permeriti prihodnji časti, ktera bo nad nami razodeta.[30])

19. Zakaj[31]) stvar[32]) željno čaka razodenja Božjih otrók.[33])

---

23. so kakor otroci sprejeti v Božjo prijaznost, vdeleženi njegoviga Duha. V tem je zastava večniga življenja.

24. Sledeči dve versti dajete znamnje, po kterim se zamore soditi, de smo otroci Božji; to je namreč: otroška molitev (v. 15.) in pričevanje svetiga Duha v nas (v. 16.).

25. Pravi kristjani so otroci Božji. To že lahko iz tega posnemate, de Duh, kteriga ste prejeli, vam ne vdihuje hlapčevskiga strahú, kakoršniga ste imeli v judovstvu, temuč vam daje otroško zaupanje, s kterim Boga v molitvi imenujete Očeta. Apostelj je postavil k greški besedi aramejsko „*Aba*“, ker se bolj otroško glasí (Origen, Ambrož).

26. To otroško mišljenje ima svoj vzrok v ravno tem Duhu, kteri v edinosti z našim duham izrekuje pričevanje, de smo otroci Božji. Vedi: Izrek svetiga Duha sicer ni podveržen nobeni zmoti; mi pa si nismo svesti, ali je to, kar menimo, de v sebi slišimo, res izrek svetiga Duha, ker se lahko tudi motimo. Zatorej kristjan sicer zamore zaupanje imeti, de je v gnadi Božji, pa brez posebniga Božjiga razodenja nima take gotovosti (Trident. zbor sej. 6. p. 9.). Za tega voljo tudi sv. Pavel piše na drugim kraji (1. Kor. 4, 4.): „*Jez se sicer ničesar ne zavém, pa za tega volio še nisim opravičen*“.

27. Ako smo pa otroci Božji, in tedej tudi bratje Kristusovi, bomo s Kristusam tudi v delež prejeli veličastvo večniga življenja; vender pa, de se bomo zamogli vdeležiti njegoviga veličastva, moramo njemu podobni biti, hoditi po potu terpljenja, zatajevanja, zamorjevanja poželjivosti, prenašanja križa, kakor on. Govorjenje je od poveličanja presvetiga človeštva Kristusoviga; zakaj v tem oziru, ko je on pravi Bog, njegovo veličastvo nikdar ni nehalo. Glej naslednje.

28. prepričan sim, kakor od gole resnice.

29. Dostavi, de bo cela misel: To terpljenje zamoremo lahko nase jemati; menim namreč, de terpljenje sedanjiga časa se ne da primeriti prihodnji časti.

30. Zdaj je veličastvo praviga kristjana še zakrito (Kol. 3, 3.) in nevidno (v. 24.), v prihodnjim življenji bo razodeto. Blagost njegoviga duha je tukaj neznana, zaničevana, ker ga ne razumeva svét, ki je zdaj v veličastvu; pa tamkaj bo razodeta, in z večno častjo obdarovana.

31. ta beseda naznanuje vzrok, zakaj de smemo prepričani biti od velikosti tega veličastva; ker so namreč vse stvarí s skritim hrepenenjem po njem napolnjene.

32. Beseda „*stvar*“ tukej obsega vse žive in nežive stvarí v natori, ne pa človeka in angeljev (Krizost., Teofil., Ambrož, Hilari). Ta pomen je posebno poterjen po nauku, ki ga obsegajo stare prerokovanja (Iz. 65, 25. Skr. razod. 21: 2. Pet. 3, 13.), de bo namreč s častitim razodetjem odrešeniga človeštva tudi sklenjena sprememba *vse* natore nebes in zemlje.

33. Pomen: Vsa natora perčakuje odgernjenja skritiga življenja Božjih otrók v

Digitized by Google

20. Ker stvar je nečimernosti podverženа,[34]) ne iz svoje volje, ampak zavoljo tistiga, kteri jo je podvergel v upanji,[35])

21. de bo tudi stvar rešena iz sužnosti popačenja v častitljivo prostost otrók Božjih.[36])

22. Vemo namreč, de zdaj vsa stvar zdihuje in stoka kakor na porodu.[37])

23. Pa ne samo ona, ampak tudi mí, kteri imamo pervíne Duha; tudi mí samí per sebi zdihujemo, ko čakamo posinov-

---

veličastvu, po kterim se bodo kazali kakor sinovi, ljubljenci, deleži Božji; de po tem bo tudi ona spreobernjena, spolnjena, spremenjena. To čakanje, to željno hrepenenje vse natore po poveličanji Božjih otrók, in po tem tudi po svojim spremenjenji (v. 21.), se sicer ne da določno začutiti, in tudi natora se ga sama ne more zavediti; vender pa se zamore iz mnozih prikazen, zlasti nad živimi stvarmi, nad rastlinami in živalmi, s toliko večí gotovostjo skleniti, de vsa natora po spremenjenji hrepení, ker to sv. Pavel iz Božjiga razodenja naznanja. Take perkazni so: žalost, ki je razgernjena po vsi natori, zlasti bolečina, ki se vsim živalim bere na obrazu, perzadevanje vsih živih stvarí, novo spočeti in roditi, kar je očitno znamnje notranjiga gnanja po *zboljšanji*, to vedno vzdigovanje in spoganjanje do kaj *višjiga*, desiravno se vedno povrača v svoj nizki stan.

34. Beseda „*nečimernost*“ je v 21. versti pojasnjena z besedo „*popačenja*“, in naznanja manj popolni stan, minljivost in mnogotero revo, v ktero je vsa natora prišla zavoljo človekoviga greha. Prekletstvo, kaznovanje greha namreč, ni zadelo samo človeka na duši in na telesu, ampak tudi vso, z njim sklenjeno natoro (1. Mojz. 3, 17.); zakaj bolezen glave tudi vse ude dela bolne. Stvarí so spačenju podveržene tudi v tem, ker jih ljudje dostikrat napak, v greh obračajo. Solnce, luno in zvezde so molili kakor bogove. Zlató in srebró vnema želje v lakomniku; in kar je Bog stvaril le v pametno potrebo ali v nedolžno razveseljevanje, to človek prevrača v nasitovanje svojiga grešniga poželenja, svoje nečimernosti in svojiga napuha (Krizost., Teodor., Teofil.). Nad to sužnostjo stvarí takó rekoč žalujejo, in se ji išejo odtegniti.

35. Ta nečimernost ni prišla nad stvarí po njih lastnim bitji in gnanji; zakaj vsaka stvar veliko bolj hrepení po svoji ohranitvi in se brani svojiga razpada (Tomaž Akv.); prišla pa je nečimernost po volji in moči njega, kteri je (zavoljo človekoviga greha) natoro podvergel tistimu spačenimu stanu, to je, po volji in moči Boga samiga; vender ji je Bog pri tem podverženji pustil upanje (de bo zopet predjana v popolnama stan).

36. Stvarí imajo táko upanje, ker bodo s človekam vred rešene od popačeniga stanú, v kterim tičé, de bodo po tem dosegle enako prostost, stanovitnost in neumerljivost, kakor poveličani otroci Božji (Tolet, Korneli). Primeri Ps. 13. in razl.

37. „*Zdihovanje*“ je željno hrepenenje po tistim stanu; „*stokanje kakor na porodu*“ je prizadevanje, poganjanje po tistim stanu. Obedvoje se vidi v tistih perkaznih, ki so bile zgorej (razl. 33.) omenjene. Stokanje kakor na porodu je prav primerjena podoba; zakaj kakor porodnica s trudam iz rok smerti izvije živo dete, takó se natora vije in trudi, de bi sama sebe rodila v neminljivo življenje. Tega sicer natora sama iz sebe ne more doseči, vdeležila se bo taciga še le po tem, ko bo tudi človeštvo prerojeno; zakaj tudi v pogonobljenje ni prišla sama po sebi, ampak po človeku. V grešKim: „*vsa stvar skupej zdihuje in skupej stoka kakor na porodu noter do zdaj*“ (od nekdaj do zdaj in dalje do konca vsih rečí).

Digitized by Google

ljenja Božjiga in odrešenja svojiga telesa.[38])

24. V upanji namreč se zveličamo. Upati pa, kar se vidi, ni upanje; zakaj, kar kdo vidi, čimu bi to upal?

25. Če pa upamo, kar ne vidimo, s poterpežljivostjo čakamo.[39])

26. Ravno takó[40]) podpéra tudi Duh našo slabost; ne vemo namreč, kaj bi prosili, kakor se spodobi; sam Duh pa prósi za nas z neizrekljivimi zdihljeji.[41])

27. On pa, kteri serca pregleduje, vé, kaj Duh želí; ker po Bogu prósi za svéte.[42])

28. Vemo pa,[43]) de njim, kteri Boga ljubijo, vse k dobrimu pomaga,[44]) tistim, kteri so po *(Božjim)* sklepu poklicani svéti.[45])

29. Zakaj ktere je poprej ve-

---

38. Ne zdihujejo samo stvarí, ampak tudi mi sami in vsi pravi kristjani, kteri smo prejeli svetiga Duha kakor začetek tega častitljiviga spremenjenja (2. Kor. 1, 22: 5, 5. Efež. 1, 14.); res tudi mi sami željno zdihujemo globoko v svojih sercih, in pričakujemo dopolnitve posinovljenja, namreč rešitve svojih teles od smerti in trohljivosti (Filiplj. 3, 21: 2. Kor. 5, 2 — 4.) ob vesoljnim vstajenji (Krizost., Teodor.). Beseda *„posinovljenje“* je vzeta po šegi, po kteri se ptuji otroci sprejemajo v lastne; ravno takó namreč Bog tudi nas, ki smo po grehu deleč od njega, po svoji milosti zopet sprejema v svoje ljubljene otroke.

39. Pomen 24. in 25. verste: Mi upamo to; zakaj naše zveličanje ne izhaja samo iz vére, ampak tudi iz upanja, ali prava vera ima zraven ljubezni tudi upanje seboj. Upanje pa se zamore le na prihodnje stegovati; zakaj kadar smo dosegli, kar smo upali, po tem upanje neha. Upanje pa, ker so njegove dobrote v prihodnosti, je ravno zavoljo tega sklenjeno s poterpežljivostjo, in se ne da premotiti po nobenim nasprotji, zlasti po nobenim terpljenji ne (v. 17. 18.).

40. Beseda *„ravno takó“* se povračuje na 17. in 18. versto, in vpeljuje drugo tolažilo v zopernostih. V poterpljenji nas ne podpéra samo velikost prihodnje časti, ampak tudi sveti Duh.

41. Naši slabosti, ktera bi pri pogledu terpljenja utegnila omagati, pride sv. Duh na pomoč, ker nas učí, kakó nam je moliti; ali nam je prositi rešenja od té in une nadloge, ali pa gnade, de bi jo zamogli prenesti. Sv. Duh je tretja peršona v Božjim bitji, ki nas nagiba k pravi molitvi, tedej sicer dela pred nami, pa ne brez nas, in torej móli z nami vred (Avgušt.). Ta molitev je imenovana *„molitev z neizrekljivimi zdihljeji“*, ker zavoljo svoje preserčnosti in globokosti ne stopa v jasno zavednost, in se ne izrekuje z določnimi besedami.

42. Desiravno se taka duhovna molitev ne izrekuje določno, jo vender razumé Bog, kteri tudi serca vé in pozna (Ps. 7, 10. Jer. 11, 20.); in vzrok tega razumenja je v tem, de Duh v nas in z nami vred ne prósi nič druziga, razun kar je po Božji misli, volji in dopadajenji (Glej 2. Kor. 7, 9 — 11.).

43. Ali: *„vemo tudi“*. Tukaj nasledva tretje tolažilo v nadlogah, namreč prepričanje, de vse rečí v dobro pomagajo pravim kristjanam, kteri so po večnim sklepu poklicani, in bodo kdaj poveličani.

44. zlasti nadloge in križi (v. 17.); zakaj po teh se človek čisti in z Bogam druži.

45. „*Sklep*“ je večna Božja določba, po kteri je Bog namenil večno zveličanje dodeliti tistim, ki jih je popred vidil, de bodo delali z njegovo gnado. Poklic k svetosti tukaj ni pervo vabljenje v keršanstvo po oznanovanji in zno-

Digitized by Google

dil,[46]) jih je tudi poprej odločil, de bodo enaki podobi njegoviga Sina, de je on pervorojeni med mnogimi brati.[47])

30. Ktere je pa poprej odločil, té je tudi poklical;[48]) ktere je pa poklical, té je tudi opravičil;[49]) ktere je pa opravičil, té je tudi poveličal.[50])

31. Kaj bomo tedej k temu rekli? Ako je Bog za nas, kdo je zoper nas?[51])

32. Kteri tudi svojimu lastnimu Sinu ni zanesel, temuč ga je dal za nas vse; kakó, de bi nam ne bil tudi z njim vsiga podelil?[52])

33. Kdo bo tožil izvoljene Božje?[53]) Bog je, kteri opraviči.[54])

34. Kdo jih bo obsodil? Kristus Jezus je, kteri je umerl, kteri je tudi vstal, kteri je na desnici Božji, kteri tudi prósi za nas.[55])

---

tranjim obudovanji (od tega je govorjenje v 30. versti), ampak izvolitev k zveličanju. Ta večni sklep izvolitve je nepogojen toliko, de je gnada sploh dar Božji brez poprešnjiga zasluženja človekoviga (spodej 9, 11. Efež. 1, 5:2. Tim. 1, 9.); pogojen pa je toliko, de so izvoljeni le tisti, kteri se z gnado Božjo posvečujejo (Hieron., Ambrož.). Apostelj té poslednje okolišine ne imenuje razločno, pa je s tem ne deva v stran; njegov namen je namreč posebno ta, upanje, poterpljenje in zanašanje povzdigniti (v. 24. 25.), in zatorej govorí le od Božjiga djanja, ne pa tudi od človekoviga perzadevanja za zveličanje. On sam dosti jasno hoče tudi človekovo perzadevanje, ker poklicane imenuje bogoljubne; sveti Peter pa hoče prav razločno (2. Petr. 1, 10.), de naj verni z dobrimi deli gotovo delajo svojo izvolitev. Besede „*sveti*“ ni v greškim, jasno je vender v pomenu celiga reka.

46. ktere je Bog popred vedil, so tisti, kteri so po njegovim sklepu poklicani, kakor se razodeva spodej 11, 2. Efež. 3, 11: 1. Pet. 1, 2. 20. Apostelj rabi besedo „*poprej vedil*“ skorej gotovo tudi zavoljo naznanitve, de so v Božjim sklepu le tisti, ktere je Bog previdil, de bodo delali z njegovo gnado vred.

47. ktere je Bog zavoljo njih sodelanja z njegovo gnado previdil, de bodo zveličani, tisti morajo v življenji, terpljenji in poveličanji podobni biti njegovimu Sinu, de bi takó on po svojim, z Božjo natoro združenim človeštvu, se perviga pokazal med mnogimi, z Bogam združenimi brati. Poprej vedeni, poprej izvoljeni so tedej oni, kteri so Kristusu podobni. Desiravno nič ne vemo od skrivnosti svoje izvolitve, zamoremo vender toliko vediti, ali nosimo podobo Kristusovo nad seboj. Kolikor bolj opušamo, de te podobe vse in natanko nad seboj ne skazujemo, toliko bolj se nam je bati, de bi ne bili med izvoljenimi Božjimi.

48. Poklic k zveličanju se zlasti godí po oznanovanji Božje besede med tihim navdihovanjem Božje gnade (1. Kor. 1, 9. Efež. 4, 1. 4. Jan. 6, 44—45.). Apostelj stavi pretekli čas namesti zdanjiga, ker v večnim brezčasnim Božjim gledanji je sedanje in prihodnje kakor preteklo. Primeri Ps. 2, 8.

49. jih je zavoljo Kristusoviga zasluženja z milostjo obdaroval, in v svoje otroke prerodil.

50. jih je pripeljal v večno zveličanje na duši in na telesu.

51 Ako Bog takó obilno dela za naše zveličanje, kteriga sovražnika se nam je bati? S tem ni rečeno, de kristjan nima nobeniga sovražnika.

52. Odpušenja grehov in vse, kar opravičenje obsega.

53. To so oni, kteri so poklicani po Božjim sklepu (v. 28.).

54. Ako Bog sam opravičuje izvoljene, kdo se bo prederznil jih tožiti?

55. Ako je Kristus za nas umerl, vstal in poveličan bil, in je zdaj naš Besednik v nebesih: kdo nas bo zdaj zamogel obsoditi?

Digitized by Google

35. Kdo nas bo tedej ločil od ljubezni Kristusove?[56]) Ali nadloga? ali stiska? ali lakota? ali nagôta? ali nevarnost? ali preganjanje? ali meč?[57])

36. (Kakor je pisano: Zavoljo tebe smo celi dan morjeni; imajo nas kakor ovce odločene v zaklanje.)[58]) Psal. 43, 23.

37. Per vsim tem pa premagamo zavoljo njega, kteri nas je ljubil.[59])

38. Svest sim si namreč, de ne smert, ne življenje,[60]) ne angelji, ne poglavarstva, ne oblasti,[61]) ne sedanje, ne prihodnje,[62]) ne moč,[63])

39. ne visokost, ne globočina,[64]) ne druga stvar[65]) nas ne bo mógla ločiti od ljubezni Božje, ktera je v Kristusu Jezusu, Gospodu našim.[66])

---

56. Ako je Bog, ako je Kristus po tolikim delu za naše zveličanje pokazal svojo neskončno ljubezen do nas, zakaj bi ga tudi mi nasprotno ne ljubili? Ktera stvar je v stanu, nam to ljubezen do njega vzeti? (Krizost., Orig., Teodor. in drugi.)

57. V greškim so besede te verste nekoliko drugači zverstene: „*Ali nadloga? ali stiska? ali preganjanje? ali lakota? ali nagôta? ali nevarnost? ali meč?*“

58. Zavoljo spoznovanja tvoje vere smo v vednih smertnih nevarnostih, kakor ovce, ki so odločene v zaklanje (Ps. 43, 32.). Primeri Vis. pes. 2, 4. razl. 8: 8, 7. razl. 14. Kristjan, kadar ga ne zadevajo smertne nevarnosti za telo, misli na nevarnosti, ktere mu protijo z dušno smertjo.

59. Iz ljubezni do Kristusa (Boga); ali s pomočjo Kristusovo (Božjo).

60. ne strah pred smertjo, ne upanje, življenje ohraniti.

61. ne dobri angelji, kteri nas sicer nikdar ne odvračajo od ljubezni Kristusove (Gal. 1, 8.); ne močí in oblasti temote, to je, hudobni angelji (Efež. 6, 12: 1. Kor. 15, 24.).

62. ne sedanji, ne prihodnji zlegi.

63. besede „*moč*“ ni v greškim.

64. ne kar je v nebesih, ne kar je v peklu (Krizost.). Ali pa: ne čast, ne sramota.

65. nobena stvar na zemlji.

66. Nobena stvar nam ne more vzeti ljubezni do Boga, ktero zavoljo milosti, ki nam je v Kristusu došla, in po pomoči njegove gnade do njega imamo. Nobena stvar, piše sv. Bernard, nas ne more ločiti od ljubezni Božje; samo *lastna volja* je to v stanu. Zatorej je tudi prerok Ozeja (13, 9.) Izraelcam govoril: „*Sroja lastna poguba si sam sebi, Izrael!*“ Nad to pogubo, ktero so Izraelci sami hotli, žaluje apostelj v začetku naslednjiga poglavja, s kterim se začne tretji razdelek vsiga razlaganja, kjer je govorjenje od obnašanja Izraelcov proti novi zveličavni napravi. Glej vvod v ta list.

Digitized by Google

# IX. Poglavje.

Apostelj, ko je razkazal svoj zveličavni nauk od vere, ktera mora v dobrih delih živa biti, se po tem ozre na svoj národ, ter spričuje svojo globoko žalost nad tem, de se le tako majhno število judovskiga ljudstva, kterimu je Bog toliko dobrot skazal, zveličavne Božje naprave vdeležuje. Za voljo tega pa vender ne ostane nespolnjena Božja beseda, de bodo Izraelci zveličanje zadobili; ne sme se namreč pregledati, de pravih (duhovnih) Izraelcov, otrók zaveze, ne delajo vnanje okolišine, telesni zarod ali postavne dela, ampak prosta izvolitev Božja. Ta izvolitev se pa lepó zedinja s pravičnostjo Božjo, zakaj po eni strani ima Bog nepogojno pravico, svojo gnado deliti, komur hoče, in z njim se ne sme nihče pravdati, ako on, ko Gospod svojih stvarí, ene izloči od svojiga kraljestva in od zveličanja, ene pa sprejme v svoje kraljestvo in v svoje zveličanje, kakor se je to poslednje po prerokovanji zgodilo nevernikam in majhnimu ostanku Judov; — po drugi strani pa Božja izvolitev ni samovoljna, temuč nevernikam je le podeljena, ker vérujejo, Judje pa jo zgubijo, ker k zveličanju ne išejo priti po veri, ampak le po delih Mojzesove postave.

1. Resnico govorim v Kristusu,[1]) ne lažem; ker mi pričevanje daje moja vest v svetim Duhu;[2])
2. de imam velíko žalost in vedno britkost v svojim sercu.[3])
3. Zakaj želel sim jest sam preklet biti, ločen od Kristusa, za svoje brate,[4]) kteri so moji rojaki po mesu;[5]) 1. Kor. 15, 9.
4. kteri so Izraelci, kterih je posinovljenje,[6]) in veličastvo,[7]) in zaveza,[8]) in dana postava, in Božja služba,[9]) in obljube;[10])

1. v edinosti s Kristusam, kakor kristjan. Sv. Pavel ima za dogotovljeno reč, de kristjan *kakor kristjan* ne more lagati.
2. po razsvetljenji svetiga Duha, po moči, s ktero on prebiva v meni. Ne govorim tedej nič neresničniga.
3. Zakaj de ima to britkost in žalost, apostelj ne daje na znanje, ker noče nikogar žaliti. Vzrok je bil pa ta, ker veči del njegoviga naroda zavoljo nevére ni bil vzet v Kristusovo cerkev.
4. *Prekletstvo* (anathema, hebr. herem), se je pri Izraelcih izrekovalo nad narodi, mesti, živalmi, nad posameznimi ljudmí, in s tem so bile take stvari brez preklica odločene v popolno pokončanje (3. Mojz. 27, 28.). Ko sv. Pavel želí to prekletstvo nase vzeti, s tem željo izreče, tudi večno zaverženi in od Kristusa odločen biti, samo de bi bili njegovi bratje oteti; to pa je oglas junaške, tako rekoč slepe ljubezni, ktera ne prevdari, ali je njena *darîtev tudi mogoča* (Krizost., Orig., Teofil.). Iz greškiga se posname, de je bogoljubni apostelj s svojo željo, namesto druzih zaverženi biti, hotel reči: „želel sim, ko bi bilo mogoče, de bi bil jez sam ločen od Kristusa za svoje brate“.
5. po rodu iz Jakopa, ki se je tudi Izrael imenoval (1. Mojz. 32, 28.).
6. posinovljenje stare zaveze, kakor stopnja k posinovljenju nove zaveze (5. Mojz. 14, 1: 32, 6.).
7. veličastna, milosti polna bližnost Božja nad skrinjo zaveze (Teodoret).
8. zaveza, ktero je Bog večkrat ponavljal; zatorej stoji v greškim „*zareze*“.
9. šege Božje službe, ktere so na Kristusa kazale, kakor sploh vse naprave pri Izraelcih.
10. obljube od Kristusa.

Digitized by Google

5. kterih so očaki,[11]) in iz kterih je Kristus po mesu,[12]) kteri je čez vse, Bog, hvaljen vekomaj. Amen.[13])

6. Ni pa to (*rečeno*), kakor de bi bila overžena beseda Božja;[14]) niso namreč vsi Izraelci, kteri so iz Izraela;

7. tudi niso sinovi,[15]) kteri so iz zaróda Abrahamoviga; ampak (*pisano je*):[16]) „Po Izaku bo tvoj zárod imenovan“.[17])

8. To je, kteri so sinovi po mesu, ti niso sinovi Božji; temuč, kteri so sinovi obljube, se štejejo med zarod.[18])

9. Zakaj beseda obljube je ta: „Ob tem času bom prišel, in Sara bo imela sinú“. 1. Mojz. 18, 10.

10. Ne pa samo ona,[19]) ampak tudi Rebeka, ki je v enim potu spočela od Izaka, očeta našiga.[20]) 1. Mojz. 25, 20 — 26.

11. Ko še namreč nista bila rojena, ali storila kaj dobriga ali hudiga, (de bi po izvoljenji Božji sklep ostal)

12. ne zavoljo del, ampak zavoljo njega, kteri kliče, ji je bilo rečeno:

13. Starši bo služil mlajšimu, kakor je pisano: Jakopa sim ljubil, Ezava pa sovražil.[21])

14. Kaj tedej porečemo? Je

---

11. kteri imajo očete Abrahama, Izaka, Jakopa in druge može, s kterimi je Bog govoril.

12. po telesnim rodu (Mat. p. 1. Luk. p. 3.).

13. kteri ni samo človek, ampak tudi Bog, čez vse visok, večne hvale vreden. Nauk od Božje natore Kristusove sv. Pavel izrekuje tudi per Tit. 1, 3: 1. Kor. 15, 27: 1. Tim. 3, 15: 1. Kor. 10, 9. Dj. ap. 20, 28.

14. To moje žalovanje nad zaverženjem velíciga dela izraelskiga ljudstva pa ne izreče tega, kakor de bi bila overžena Božja obljuba, de bodo Izraelci blagodara Mesijeviga deležni; obljuba ostaja nespremenjena za prave (duhovne) Izraelce in otroke Božje, ktere je Bog v to odločil in izvolil (v. 6—9.).

15. niso vsi pravi (duhovni) otroci Abrahamovi, z vélikim očakam po duhu sorodni (zgorej 4, 11. 12. Jan. 8, 39.).

16. Glej 1. Mojz. 21, 12.

17. V Izaku in njegovih otrocih bo tvoj (duhovni) zarod, tisti zarod, s kterim bom storil svojo zavezo. Beseda „*imenovan biti*“ je namesti „*biti*“ (Mat. 1, 23.).

18. Abrahamovi in Božji otroci niso tisti, kteri po mesu izhajajo od Abrahama, temuč kteri so po obljubi rojeni (1. Mojz. 18, 10.). Z drugimi besedami pové sv. Janez ravno to: „*kteri niso iz volje možá, ampak iz Boga rojeni*“ (Jan. 1, 13.). Izmael (1. Mojz. p. 16.) in Keturini sinovi (1. Mojz. p. 25.) so bili Abrahamovi sinovi po mesu, Izak pa je bil otrok obljube, in je prišel iz Božje volje po čudoviti poti (1. Mojz. 18, 10. i. d.). Ta zgled se lahko obrača na poklic k sv. evangeliju. Tudi ta poklic ne izhaja iz vnanjih razmer, ampak iz volje Božje, ker Bog sam iz proste mogočnosti ponuja svojo gnado, takó de je človeku le potreba jo sprejeti (Orig., Teofil., Ambrož). De je čista volja Božja, ktera kliče v Božje kraljestvo, to kaže apostelj še bolj razgledljivo v izvolitvi Jakopa pred Ezavam.

19. namreč Sara, Izakova mati.

20. Rebeka je rodila dvojčike, Ezava in Jakopa. V greškim: „*ktera je od eniga spočela, od Izaka očeta našiga*“.

21. Pomen verst 10—13. je: Kakor je bilo s Saro in njenim sinam Izakam, ki je bil po prosti Božji volji tisti Abrahamov sin, s kterim je Bog hotel ponoviti

Digitized by Google

li krivica per Bogu?[22]) Tega ne![23])

15. Mojzesu namreč reče: Usmilil se bom, kogar se hočem usmiliti; in usmiljenje bom skazal, kogar se bom usmilil. 2. Mojz. 33, 19.

16. Ne stojí tedej ne na njem, kteri hoče, ne na njem, kteri teče, ampak na Bogu, kteri se usmili.[24])

---

svojo zavezo: ravno takó je bilo tudi z Rebeko in njenim sinam Jakopam. Rebeka je spočela od Izaka dva sinčka. Pri teh se ne more reči, de je Jakop pred Ezavam imel kaj posebne vrednosti, biti otròk zaveze; zakaj oba sta bila spočeta od eniga očeta, ob enim času, in Jakop pred rojstvam ni zamogel delati dobrih del, kakor Ezav ne hudih. Spredek, ko bi se po njem vprašalo, bi se mogel Ezavu pred dovoliti, ker je bil pervorojenec (1. Mojz. 25, 24—26.). Po vsim tem je bilo pa materi povedano, de mlajši bo imel spredek pred starejšim; z enako besedo tudi prerok govorí (Malah. 1, 2.), in tedaj vsakteri lahko spozna, de nobene vnanje okolišine, ne zárod, ne poprešnje dobre dela, ne morejo dajati pravice za vdeležnje Božjiga kraljestva, ampak le prosta volitev, čista volja Boga samiga, kteri kliče. — Prerokovanje, ki je bilo dano Rebeki (1. Mojz. 25, 23.), se zlasti povračuje ná to, de je bil Jakop izvoljen, biti otròk zaveze; zraven pa se steguje tudi na to, de bodo Jakopovi mlajši gospodovali čez Ezavove (2. Kralj. 8, 14: 4. Kralj 14, 22. Abdija v. 10. razl. 14: 2. Mak. p. 15. razl. 12.). Versta, ki je vzeta iz preroka Malahija, zadeva tudi stan mlajšev, ker prerok govorí od zlegov, ki čakajo Edomljane, Ezavove mlajše, in iz tega sklepa na večí ljubezen, ktero je Bog imel do Jakopovih mlajšev. Beseda „*sovražiti*“ je tukaj toliko kolikor „manj ljubiti“; primeri 1. Mojz. 29, 31. Mat. 6, 24. Luk. 14, 26. Ne bilo bi prav, ko bi se iz tega zgodovinskiga zgleda več posnemalo, kakor je pa namen aposteljnov. Tukaj je takó, kakor sploh pri prilikah; ne smejo se namreč vsi njih zaznamki na tanko in celama obračati na stvari, ktere se po njih primerjajo. Ako sv. Pavel v zgled jemlje volitev Jakopa v otroka zaveze pred Ezavam, in s tem poočituje izvolitev ali poklic k keršanstvu, noče po ti priliki terdíti, de, kakor Ezav, nekteri niso klicani, kot morebiti Judje, temuč klicani so vsi (Spodej 10, 12.). Tudi tega apostelj ne govorí, de bi pri tem klicanji človeku treba ne bilo naproti stopati zavoljo izgotovljenja poklica, ravno kakor Jakop v maternim telesu nič ni mogel storiti za svojo določitev; temuč nasproti še pravi, de Judje svoj poklic zgrešajo, ker ne v é r u j e j o (Spodej v. 30.). Dani zgled ima le namen, v podobi pokazati, de prosta Božja volja, prosta njegova milost je pervi vzrok vsakiga delavniga poklica, in de nobene zunanje razmere in okolišine, bodi si zárod ali poprešnje dobre dela, ne morejo uterditi pravice za izvolitev.

22. Ako po takim nauku Bog kliče iz proste milosti, brez ozira na zunanje okolišine, ali s tem ne ravná krivično?

23. namreč, ne, de bi hotli Boga krivice dolžiti. Takošen nauk je tudi v Mojzesovi postavi. Po njenih besedah je vse v volji Božji, Bog obuduje dobre, in obuduje (puša nekaj časa ostati) tudi hudobne, in takó se vse kaže sklenjeno v volji Božji (v. 15—18.).

24. Iz besede, ki jo je Bog govoril Mojzesu, apostelj sklepa, de samo prizadevanje človeške močí ne zamore zadobiti vrednosti in z njo pravice do darú Božje ljubezni. S tem apostelj ne terdi, de človeške delavnosti celo ni potreba, marveč učí, in sveto pismo tudi poterdi na druzih krajih, de človek mora sam hoteti, de ga Bog s svojo milostjo obdaruje, in de, ako sam noče, ravno to zaderžuje pridobitev milosti Božje (1. Kor. 9, 24. Hebr. 12, 1. Filiplj. 3, 14. Mat. 23, 37. Jan. 5, 40. Jer. 3, 12.). Tukaj pa sv. Pavel od tega



Digitized by Google

17. Pismo namreč govorí Faraonu:[25]) Ravno zato sim te obudil,[26]) de pokažem nad teboj svojo moč, in de se oznanuje moje imé po vsi zemlji.[27]) 2. Mojz. 9, 16.

18. Usmili se tedej, kogar se hoče, in oterdi, kogar hoče.[28])

19. Mi tedej porečeš: Zakaj se še pertoži? kdo namreč se more njegovi volji ustaviti?[29])

20. O človek![30]) kdo si ti, de se hočeš pravdati z Bogam? Ali reče posoda njemu, kteri jo je naredil: Zakaj si me takó naredil?[31]) Iz. 45, 9. Jerem. 18, 6. Modr. 15, 7.

21. Ali nima lončar oblasti iz ravno tistiga ila narediti eno posodo k časti, eno pa k nečasti.[32])

22. Ako je Bog, ker je hotel pokazati svojo jezo, in na znanje dati svojo mogočnost, pre-

---

molčí, de toliko bolj svetlo pokaže prosto gnado Božjo, ktera je spredej pred vso dobro voljo človekovo.

25. Koliko de je vse v Božji volji, je očitno tudi iz besed, ki jih je Bog govoril zastran Faraona (2. Mojz. 9, 16.), kteri Božjimu povelju in šibam nasproti, ki so zadevale njegovo terdovratnost, vender Izraelcam ni pustil iz Egipta iti.

26. Besedi „*obuditi*“ v ti versti, in „*oterditi*“ v naslednji versti se vjemate; pomen je tedaj: Ravno zato sim te storil terdovratniga, to je, sim dopustil tvojo terdovratnost. Kar Bog le dopustí, to se v svetim pismu večkrat takó pripoveduje, kakor de bi bil on takó storil (2. Mojz. 7, 3: 9, 12: 10, 20. 27.). De Bog ne dela hudiga, to se lahko umé iz njegoviga neskončno svetiga bitja.

27. Pomen je ta: Zato sim dopustil tvojo terdovratnost, ker sim hotel, de bi bila po nji moja mogočnost pred vsimi ljudmí poveličana. — Takó je tudi hudo na Božji volji, tode ne na volji, ktera ukazuje, ampak na volji, ktera dopuša. Bog hudo dopuša, ker ne more sile delati človekovi prostosti, sicer bi človeka uničil, brez proste volje bi človek nehal biti človek. Po svoji vsigamogočnosti pa Bog takó obrača, de tudi hudo pripomore v njegovo čast in v zveličanje vsiga človeštva, zoper voljo tistiga, kteri hudo dela. Zraven se ne sme pozabiti, de Božja svetost sovraži, in njegova pravica kaznuje to, kar po tem njegova vsigamogočnost v dobro obrača.

28. Tedaj je delitev gnade in dopušenje oterpnosti v njegovi volji. Glej spredjo razlago.

29. Pomen: Ako je hudo v Božji volji, v Božjim sklepu in namenu, kakó se zamore Bog še nad tistim pertoževati, in kako je v stanu tiste kaznovati, kteri hudo delajo? Sej niso mogli drugači ravnati; zakaj njegovi volji se nihče ne more ustavljati?

30. V greškim: „*Kaj pa, o človek!*

31. O človek! ki si gola stvar, ali smeš Boga v odgovor klicati, de bi se z njim pravdal? Ali smeš prašati: Zakaj si takó sklenil nad menoj?

32. Ali Božja volja, naj ukazuje ali dopuša (v. 16. 17.), ni prosta, ravno kakor ima tudi lončar prosto moč, posode delati v bolj častno ali v manj častno rabo? Apostelj Boga primerja z lončarjem; pa tudi tukaj velja, kar je bilo zastran prilik že zgorej razl. 21. opomnjeno, de namreč niso vsi zaznamki po čerki jemati. Napačno bi tedaj bilo, tukaj sklepati, de je aposteljnova misel, Bog je vstvaril Jude v zatajenje keršanstva in v pogubljenje, ajde pa v sprejembo vere in v zveličanje, ravno takó kakor lončar, ki brez razločka svoj il rabi za takošne ali za drugačne posode. Apostelj se je v poprešnjih verstah potegoval samo za prostost Božje volje, ki ukazuje ali dopuša, de so

Digitized by Google

nesel z velíko poterpežljivostjo[33]) posode jeze,[34]) perpravljene v pogubljenje,[35])

23. de bi pokazal bogastvo svojiga veličastva proti posodam usmiljenja,[36]) ktere je perpravil za veličastvo *(kaj tedaj bomo rekli)*?[37])

24. Kakoršne je tudi nas poklical, ne le zmed Judov, ampak tudi zmed ajdov.

25. Kakor po Ozeji pravi:

---

vsled tega eni izvoljeni za Božje kraljestvo, eni pa od njega izločeni; zatorej je s to priliko le hotel učiti, de Božja volja je prosta. Ako Bog po eni strani nevernikam da svojo gnado, de gredo v njegovo cerkev in se zveličajo, po drugi strani pa dopusti, de Judje njegovo gnado zametvajo in se pogubé, se po tem stvar ne sme vzdigovati zoper njegove sklepe. Vse drugo pa je le olepšanje prilike, in se torej ne sme na tanko gnati. Že zgorej (8, 28.), kjer je bilo tudi govorjenje od Božjih sklepov, je bilo opomnjeno, de se iz prostosti Božje volje, ali naj ukazuje ali dopuša, ne izhaja, kakor de bi človek ne imel nobene prostosti, in bi bil ta siljen k dobrimu, uni pa k hudimu, in uni brez pogoje odločen v zveličanje, ta pa v pogubljenje. To je tukaj celo očitno, ker sv. Pavel v sledečih verstah sam iše takimu napačnimu sklepu v okom priti, in svoje besede zastran Božje volje nekakošno omehčati; ker namreč na znanje daje drugi vzrok, zakaj de so pri tem sklepu eni odločeni v posode jeze, eni pa v posode časti. Naslednje se s poprešnjim takole veže: Bog, ki hudobne dolgo v poterpežljivosti prenaša, skaže potem svojo jezo nad njimi, posebno nad Judi, kteri ne gredo v njegovo cerkev, ter jih izda v pogubo (v. 22.), de toliko bolj pokaže svoje veličastvo (v. 23.) nad tistimi, kteri so prišli v cerkev, kar se vsled prerokovanja zamore le od maliga dela Judov in ajdov reči (v. 24 — 29.). In to se ne godí samo za tega voljo, ker takó stojí v Božjim sklepu, temuč, ker se Judje svojevoljno hočejo le po svoji postavi zveličati, in vero zametvajo, ko pa nasproti ajdje pravičnosti in zveličanja išejo po veri (v. 30—33.). To je prosti pomen te težko razumljive verste, ki jo razlagavci dostikrat napak razumevajo.

33. ker je čakal spreobernjenja hudobnih. To je ravno znamnje, de Bog hudobnih ne stvari, ampak jih le terpí, to je, dopuša, de greh delajo.

34. to je, Jude, kteri niso hotli iti v njegovo cerkev, in sploh hudobne.

35. kterih prostovoljno izločenje iz Božjiga kraljestva in večno pogubljenje je Bog popred vedil in po takim pripravil. Beseda *„pogubljenje“* sicer zlasti zadeva izločenje iz svete cerkve, pa ne samo tega, temuč tudi obsega poslednje zaverženje hudobnih. To je jasno iz besede same na sebi, pa tudi iz nasproti postavljeniga *„veličastva“*, zlasti pa še iz tega, de sv. Pavel s poklicam k keršanstvu vselej sklepa večno zveličanje, z zatajenjem vere Kristusove pa večno pogubljenje. Takó to versto razumeva veči del očetov.

36. to je, proti vernim kristjanam.

37. zadnji konec stavka stoji v 30. versti, in se takó veže: Ako Bog nad Judi, ktere poterpežljivo prenaša, poslednjič pokaže svojo jezo z izločenjem in pogubljenjem, nad vernimi pa razodene svoje veličastvo — kaj tedaj bomo rekli (v. 30.)? To, de so Judje sami krivi svojiga izločenja in pogubljenja (v. 31—32.). Verste 24—29. so medstavek, ki se priklepa besedam *„posode usmiljenja“*, ter dalje razkazuje, de po izrekih prerokov je le majhno število Judov in ajdov poklicano. Takó pojasnujejo te verste mnogoteri razlagavci (pred vsimi sv. Krizostom); drugi za zadnji konec stavka povzemajo



Digitized by Google

Klical bom svoje ljudstvo, ktero ni bilo moje ljudstvo; in ljubljeno, ktera ni bila ljubljena; in usmiljenje zadobivšo, ktera ni bila *(še)* usmiljenja zadobila.[38])

26. In se bo zgodilo: Na mestu, kjer jim je bilo rečeno: Niste moje ljudstvo! tam bodo imenovani otroci živiga Boga.[39])

27. Izaija pa vpije od Izraelcov: Ako bi bilo število Izraelovih otrók, kolikor je peska morja, bodo *(vender le)* ostanki oteti.[40])

28. Spolni namreč besedo in jo naglo izpelje po pravici; res naglo bo izpeljal besedo Gospod na zemlji.[41]) Iz. 10, 22.

29. In kakor je Izaija prerokoval: Ako bi nam Gospod vojskinih trum ne bil pustil zaroda,[42]) bi bili postali kakor Sodoma, in bi bili Gomori enaki.[43]) Iz. 1, 9.

30. Kaj tedej porečemo? De so ajdje, kteri niso iskali pravičnosti,[44]) dosegli pravičnost, pravičnost pa, ktera je iz vere;[45])

31. Izraelci pa, iskaje postave pravičnosti, niso prišli do postave pravičnosti.[46])

32. Zakaj ne? Ker je niso *(iskali)* po veri, ampak po delih;[47]) zakaj spotaknili so se nad kamnam spotikljeja,[48])

33. kakor je pisano: Glejte! postavim v Sionu kamen spotik-

---

besede v 20. versti postavljene: *„Kdo si ti, de se hočeš pravdati z Bogam?“* (Tomaž Akv.)

38. Besed: *„usmiljenje zadobivšo, ktera ni bila (še) usmiljenja zadobila“*, ni v greškim.

39. Versti 25. in 26. ste vzete iz preroka Ozeja (1, 10: 2, 24.), in se povračujete na sprejembo nevernikov v sveto cerkev: Ajdje, kteri niso bili ljubljeno, usmiljenja vdeleženo ljudstvo, bodo Božje ljudstvo; in na tistim mestu, kjer je bilo pozemeljskim Izraelcam rečeno, de so nehali Božje ljudstvo biti, to je, v nekdanji Judeji, se bodo duhovni Izraelci (spreobernjeni neverniki) imenovali otroci Božji.

40. Glej Izaija 10, 22. in pristavljene razlage.

41. Bog bo spolnil prerokovanje od izločenja Izraelcov, in njegova pravica ga bo naglo dokončala na zemlji. Sv. Pavel je te besede postavil po stari greški prestavi, ktera se tukej od izvirne hebrejske besede nekoliko razloči.

42. to je, ostankov za zárod duhovnih mlajšev. Ti ostanki so bili aposteljni in učenci Jezusovi.

43. bi bili mi Judje (po duhovno) popolnama pokončani.

44. Glej zgorej 1, 21. i. d.

45. Glej zgorej 1, 17: 3, 24.

46. Izraelci pa, kteri so si prizadevali postavo spolnovati, de bi bili pravičnost dosegli, po samim tem spolnovanji postave niso dosegli nobene pravičnosti.

47. V greškim: *„po delih postave“*. Ker pravičnosti, opravičenja pred Bogam, niso iskali po veri v Kristusa, ampak le po spolnovanji zapoved Mojzesove postave. To prav za prav zadeva Jude ob Kristusovim času; zakaj Judje pred Kristusam so pri spolnovanji postave tudi pridruževali vero v Kristusa, ker so upali v njega. Judje, ki so ob Kristusovim času in poznejše živeli, so tisto vero od sebe pahnili, ker so Kristusa o njegovim prihodu zavergli, in tedaj z golim spolnovanjem postave niso več mogli najti opravičenja.

48. Kristus je bil starim Judam zavoljo zaupanja v njega vir zveličanja; Judam pa, ki so ob času njegoviga prihoda in poznejše živeli, je bil vzrok padca in pogube, ker niso hotli v njega vérovati.

Digitized by Google

ljeja, in skalo pohujšanja; in slehern, kteri véruje vanj, ne bo osramoten.[19]) Iz. 8, 14: 28, 16: 1. Pet. 2, 7.

## X. Poglavje.

**Res, Judje (za ktere je moja želja in moja molitev, de bi bili zveličani) so sami krivi svojiga zaverženja, ker imajo sicer gorečnost, pa jim manka spoznanja, ker hočejo le lastno pravičnost v veljavo spraviti, in se ne podveržejo Božji naredbi, po kteri se zamore pravičnost zadobiti. Ta naredba obsega vero v Kristusa, kteri je namen in konec postave. Mojzes je za postavo sicer obljubil opravičenje in zveličanje, kolikor se ona spolnuje; de bi se pa prav spolnovala, je kazal na pravičnost iz vere, ker se mora namreč postava v veri sprejeti, in z ustmi pričati. Zatorej le vera in pričevanje vere prav za prav opravičuje in oblažuje, in sicer ne samo Judov, ampak tudi ajde, ako v Gospodovo imé kličejo. Klicanje v Božje imé pa ima vero v podlago, vera pa oznanovanje Božje besede, oznanovanje pa učenike poslane, od kterih je že prerok govoril. Vsled tega oznanovanja zamorejo vsi vérovati, vender ne vérujejo vsi, zlasti Judje ne. Oni pa se niso v stanu nikakor izgovarjati, ne de niso slišali evangelija, ne de ga niso razumeli. Njih nevere je kriva sama njih oterpnjena zoperstava.**

1. Bratje! volja mojiga serca, in molitev k Bogu je za njé[1]) v zveličanje.

2. Zakaj pričevanje jim dam, de imajo gorečnost za Boga, pa ne po spoznanji.[2])

3. Zakaj ker Božje pravičnosti ne spoznajo, in svojo uterditi išejo, se ne podveržejo Božji pravičnosti.[3])

4. Konec namreč postave je Kristus v opravičenje vsakimu, kteri véruje.[4])

5. Zakaj[5]) Mojzes je pisal, de človek, kteri spolni pravičnost, ki je iz postave, bo v nji živel.[6]) 3. Mojz. 18, 5.

6. Od pravičnosti pa, ktera je iz vere, takó govorí:[7]) Ne

49. Kristus je skala, po kteri sami terdno podslombo zamore najti, kdor resnično vanj véruje; on je pa tudi skala, na kteri si napuhnjenci in samopravičniki razbijajo svoje glave.

1. to je, za Jude.

2. njih gorečnost ne izhaja iz praviga spoznanja.

3. ker svojiga opravičenja išejo le v spolnovanji postave brez vere. Oní ne spoznajo poti, po kteri Bog opravičuje, temuč hodijo le po svoji volji, ker se hočejo z golim spolnovanjem postave opravičiti brez vere, zatorej se nočejo vdati pravičnosti iz vere, kakoršno je Bog določil v keršanstvu.

4. Zakaj k opravičenju ni zadosti postava, temuč potrebna je njena dopolnjenost, namreč Kristus, vera v njega, in sicer vera živa po dobrih delih; po takim potu se človek opraviči (Avgušt., Teodor.). Konec ali dopolnjenost postave je to, kar Kristus doveršenje ali spolnjenje postave imenuje (Mat. 5, 17.).

5. Sv. Pavel tukaj naznanuje vzrok, zakaj de mora vera sklenjena biti s spolnovanjem postave, de bo dajala pravičnost in življenje, — ker je namreč Mojzes sam hotel razun pravičnosti iz postave (v. 5.) tudi pravičnost iz vere (v. 6—8.).

6. bo časno in večno srečen. Razumej: ako s tem sklepa pravičnost iz vere, kakoršno že Mojzes hoče (v. 6.); zakaj le vera zlajšuje postavo in daje moč, jo spolnovati (Avg.).

7. to je, od pravičnosti iz vere pa je Mojzes takole govoril. (Ta versta je 5.

Digitized by Google

reci v svojim sercu: Kdo bo gori šel v nebesa? to je, Kristusa doli perpeljat. 5. Mojz. 30, 12.

7. Ali kdo bo doli šel v brezen? to je, Kristusa od mertvih poklicat.

8. Ali kaj govorí pismo?[8]) Blizo je beseda v tvojih ustih, in v tvojim sercu; to je, beseda vere, ktero oznanujemo.[9]) 5. Mojz. 30, 14.

9. Zakaj ako pričaš s svojimi ustmi Gospoda Jezusa, in v svojim sercu véruješ, de ga je Bog od mertvih obudil, boš zveličan.[10])

10. Ker s sercam se véruje v pravičnost, z ustmi se pa priča v zveličanje.[11])

11. Pismo namreč govorí: Nobeden, kteri vanj véruje, ne bo osramoten.[12]) Iz. 28, 16.

---

Mojz. 30, 11—14.). Mojzes ondi dokazuje, de postave ni težko spolnovati, ako se sprejme znotrej v sercu, to je, v veri, s popolno vdajo, in ako se pričuje v sercu. Mojzes sklepa z vero na vse, kar postava ukazuje in obeta, tudi vero v Kristusa, in učí pravičnost po veri v Kristusa, desiravno ne razločno z besedo *(explicite)*, pa saj znotrej zakrito *(implicite)*.

8. V greškim: „*Ali kaj govorí*“ pravičnost iz vere? (kakor v. 6.)

9. Sv. Pavel besed iz Mojzesovih bukev ne postavlja po čerki, temuč jih jemlje in daje v višjim preroškim pomenu, kteriga imajo v sebi (Justinijan, Avgušt., Krizost.). Na imenovanim Mojzesovim mestu (5. Mojz. 30, 11—14.) je pisano: „Postava, ktero ti danes ukazujem, ni nad teboj, in tudi ni deleč, ni v nebesih, de bi rekel: Kdo zmed nas zamore v nebo gori iti, de bi nam jo pernesel? Tudi ni unstran morja, de bi rekel: Kdo zmed nas bo zamogel čez morje iti, de bi jo do nas pernesel? Ampak celo blizo tebe je beseda, v tvojih ustih in v tvojim sercu, de jo zamoreš spolnovati“. Pomen je: „Postava ni taka, de bi je ne mogel doseči, kakor de bi bila v nebesih ali unstran morja; temuč le vérvaj v sercu, in pričaj jo z ustmi (razl. 7.), in jo boš lahko spolnoval. Apostelj te besede stavi v daljšim in globokejšim pomenu, ter namesto postave stavi Kristusa, kteriga je postava predpodobovala. Tedaj je pomen: Ako se ti postava zdi težka, ne misli za tega voljo, de Kristusa (postave v Kristusu in s Kristusam) ne moreš doseči; temuč le vérvaj v njega, ki je z nebes prišel in je od mertvih vstal, vérvaj vse njegovo rešivno delo, in pričuj svojo vero z ustmi, po tem dosežeš Kristusa, in zamoreš tudi postavo spolnovati, in boš ravno v tem tudi živel (v. 5.).

10. Zakaj kakor je Mojzes k spolnovanju postave vero in pričevanje hotel (razl. 7.), takó je oboje še zdaj potrebno k zveličanju. Zakaj ako Kristusa spoznaš in pričuješ kakor Gospoda, kakor Mesija, ki je prišel, in kteriga je Bog obudil od mertvih, boš s tem tukaj opravičen in tamkaj poveličan. Prihod in vstajenje Gospodovo je tukaj sploh namesti vsiga rešivniga dela, ktero mora kristjan z vernim sercam sprejeti in z ustmi pričati, de usmiljenje zadobí.

11. Zakaj vera in pričevanje, vera v umu in volji, pričevanje v besedi in v *djanji*, so potrebni pogoji opravičenja in zveličanja. Pomni: kakor gre skupaj serce in usta, vera in pričevanje, takó tudi pravičnost in zveličanje; in celo napačno bi bilo, iz te verste sklepati, de opravičujoča vera zamore biti brez pričevanja, ali pravo zveličavno pričevanje brez vere. Globokejši vzrok pa, de mora z vero tudi pričevanje združeno biti, je v lastnii človekovi, ker človek ni zgolj duh, temuč ima tudi telo, in je zvezan s telesnim svetam.

12. Ne govorí samo Mojzes, ampak tudi Izaija, de verni prejme, kar upa —

Digitized by Google

12. Zakaj[13]) med Judam in Grekam[14]) ni razločka; ker eden je Gospod vsih, bogat za vse, kteri vanj kličejo.

13. Zakaj kdor koli kliče v imé Gospodovo, bo zveličan.[15]) Joel 2, 32. Djan. ap. 2, 21.

14. Kakó bodo tedej *(vanj)* klicali, v kteriga niso vérovali?[16]) Ali kakó bodo vanj vérovali, od kteriga niso slišali? Kakó pa bodo slišali brez oznanovavca?

15. Kakó pa bodo oznanovali, ako niso poslani?[17]) Kakor je pisano:[18]) Kakó lepe so nogé oznanujočih mir, oznanujočih dobro! Iz. 52, 7. Nah. 1, 15.

16. Tode evangeliju niso vsi pokorni. Izaija namreč pravi: Gospod! kdo je véroval, kar je od nas slišal? Iz. 53, 1. Jan. 12,38.

17. Vera tedej je iz poslušanja, poslušanje pa po Kristusovi besedi.[19])

18. Pa vprašam: Ni so mar slišali?[20]) Sej je po vsi zemlji izšel njih glas, in do pokrajin zemlje njih besede.[21]) Ps. 18, 5.

19. Ali vprašam: Niso mar Izraelci spoznali?[22]) Mojzes nar pervi pravi: Jest bom obudil vašo nevošljivost proti neljudstvu; proti neumnimu ljudstvu bom vašo jezo obudil. 5. Mojz. 32,21.

20. Izaija pa naravnost pove in reče: Najdli so me, ki me

---

opravičenje in zveličanje. Tudi tukaj se vera ne sme misliti brez pričevanja z besedo in djanjem; ker sicer bi bila mertva — nič.

13. To se povračuje na besede *„nobeden, kteri vanj véruje, ne bo osramoten“*, kakor je v prešnji versti.

14. to je, ajdam, nevernikam. Ajde apostelj sploh imenuje Greke, ker so bili nar bolj omikano ljudstvo med starimi narodi, in ker se je v rimskim cesarstvu sploh po greško govorilo.

15. Prav napčno sklepajo krivi učeniki pobožniga življenja (napčni skrivnostnikarji, mistikarji) iz verst 11—13, de bo vsakteri zveličan, ktero vero koli spoznava, samo de véruje v Jezusa, ga ljubi, in zaupljivo vanj kliče; zakaj tukaj se praša za *pravo vero*, ne le za vero v peršono Jezusovo, ampak za vero v vse to, kar je Jezus učil in postavil. V prihodnjih verstah se namreč vera stavi na podlago poslušanja in oznanovanja, tedaj na vse to, kar Jezus učí po svoji cerkvi.

16. Beseda prerokova *„klicati“* spet verne apostelina na vero, ktero zdaj dalje popisuje, kakor táko namreč, kakoršna izhaja iz poslušanja poslanih oznanovavcov.

17. Pošiljanje oznanovavcov pa izhaja od Kristusa, od apostelinov in njih naslednikov, to je, škofov. Kdor je poslan od drugod, nima praviga poslanstva, in je le najemnik, ne pastir čede. Glej Jan. 20, 21.

18. kakor že prerok govorí od oznanovavcov sv. evangelija. Glej razlaganje teh prerokovih besedí, in njih nazir na kerščanstvo v zvezi z vsim per preroku Iz. 52, 7. Ps. 18, 5.

19. V greškim: *„po Bošji besedi“*. Ni mogoče vérovati, ako se ne posluša; ni mogoče poslušati, ako se ne oznanuje.

20. Ako vera prihaja iz poslušanja oznanovane besede, ali se Judje pač morejo izgovarjati, de oznanovanja niso slišali?

21. Pač se ne morejo izgovarjati; zakaj že pevec psalmov je prerokoval oznanovanje sv. evangelija po vsi zemlji.

22. Ali se Izraelci mar izgovarjajo, de oznanovane besede niso spoznali ali razumeli?

Digitized by Google

niso iskali; očitno sim se pokazal njim, kteri niso po meni vprašali. Iz. 65, 1.

21. Izraelcam pa reče: Celi dan sim stegoval svoje roke proti ljudstvu, ktero ne véruje, in zopergovori.[23]) Iz. 65, 2.

## XI. Poglavje.

Vender praviga judovskiga ljudstva, ktero je poprej vedil, de bo v Kristusa vérovalo, Bog ni zavergel. S tem je ravno takó, kakor z zvestimi Izraelci ob Elijevim času. Kakor nje, ravno takó bo Bog tudi zdaj svoje pravo ljudstvo po svoji prosti gnadi otel; druge pa, kteri nočejo vérovati, bo njih slepoti prepustil. Iz oterpnjenja večjiga dela Judov se pa to dobro izhaja, de bodo ajdje po njem pridobljeni; ajdje pa se za tega voljo ne smejo prevzemati zoper Jude, temuč morajo pomniti, de so Judje njih podslomba. Judje so zavoljo nevere zgubili svoje spredke; pa tudi ajdje zamorejo gnado Božjo le s tem varno ohraniti, de ostanejo nepremakljivi v vernim mišljenji in djanji; ravno takó pa je Bog v stanu Judam zopet njim od začetka namenjeno gnado nakloniti. To se bo tudi zares zgodilo ob času, ko bodo že ajdje vsi prišli v Kristusovo cerkev. Do tistiga časa Judje ostajajo v nepokoršini, kakor so bili ajdje pred njimi. Nerazumljiva modrost in ljubezen Božja, po kteri je zravnana vsa zveličavna naprava!

1. Rečem tedej: Je li Bog svoje ljudstvo zavergel?[1]) Tega ne! Zakaj tudi jez sim Izraelec iz zaróda Abrahamoviga, iz rodú Benjaminoviga.

2. Bog ni zavergel svojiga ljudstva, za ktero je poprej vedil.[2]) Ali ne veste, kaj pravi pismo *(v oddelku)* od Elija, kakó de kliče Boga zoper Izraelce?[3])

3. Gospod! tvoje preroke so

---

23. Pomen verst 19—21. je: Judje se tudi ne morejo izgovarjati s tem, de oznanovane besede niso razumeli; zakaj celò neverniki, kteri so bili v Božjih rečeh toliko nevedni, so spoznali glas sv. evangelija; kakor je že Mojzes prerokoval, de bo neumno ljudstvo kdaj Jude budilo k nevošljivosti; in Izaija je govoril, de se bo Bog razodel nevernikam, kteri ga popred niso vedili iskati. Ako Judje ne vérujejo, tega ni vzrok, ker ne razumejo, temuč ker nočejo vérovati, kakor je tudi že Izaija prerokoval. — Nevošljivost in jeza, ktera se v Judih budí zoper ajde zavoljo njih vernosti in sprejembe v Božje kraljestvo, je takó popisovana, kakor de bi bil Bog nje vzrok; to pa zato takó, ker je vse v Božji volji, ali naj ukazuje, ali pa naj dopuša.

1. to je: ali ga je celo in do konca zavergel?

2. Bog svojiga ljudstva ni zavergel, kolikor je popred vedil, de bo en del zmed njega precej v začetku, vsa množica ljudstva pa ob koncu časov iz prostiga nagiba sprejela gnado svete vere, in bo s tem zopet njegovo ljudstvo. Vender ima tukaj apostelj, kakor se iz naslednjiga kaže, pred svojimi očmí tisto malo število, ktero je precej iz začetka vérovalo.

3. Oddelek od Elija je del bukev kraljev, kjer so pisane zgodbe tega preroka. V času, ko je sv. Pavel pisal, sveto pismo še ni bilo razdeljeno v poglavja in verste; zatorej so se besede naznanovale le po osebah ali rečeh, od kterih je govorjenje na kterim koli mestu. Oddelek, kteriga apostelj tukaj méni, je v 3. bukv. Kralj. p. 18. in 19.

Digitized by Google

pomorili, tvoje altarje so poderli, in jest sim ostal sam, in mi strežejo po življenji. 3. Kralj. 18. in 19.

4. Ali kaj mu reče Božji odgovor? Perhranil sim si sedem tavžent móž,[4]) kteri niso uklanjali kolén[5]) pred Balam.[6])

5. Ravno takó so bili tudi v tem času ostanki oteti po izvoljenji milosti.[7])

6. Ako pa iz milosti, tedej ne iz del; sicer milost ni več milost.[8])

7. Kaj tedej? Česar so Izraelci iskali, tega niso dosegli; izvoljeni pa so dosegli; drugi so pa oslepljeni.[9])

8. Kakor je pisano: Bog jim je dal duha omamljenja,[10]) očí, de ne vidijo, in ušesa, de ne slišijo do današnjiga dneva.[11])

9. In David pravi: Njih miza jim bodi v zadergo, in v vjetje, in v spotikljej, in v povračilo.[12])

10. Otemné naj njih očí, de ne bodo vidili; in njih herbet vedno perpoguj.[13])

11. Rečem tedej: Ali so se takó spotaknili, de so *(za vselej)* padli? Tega ne! Ampak po njih pregrešenji[14]) je prišlo

4. to je, veliko množico.
5. Desiravno je večí del ljudstva odpadel od mene, jih je vender še veliko meni zvestih ostalo.
6. Bal je bil feniški bog, solnčna podoba.
7. to je, iz Božje proste milosti, in s pervoljenjem proste volje tistih, kteri so oteti. Glej zastran izvoljenja Božje milosti v zvezi s človekovo prostostjo zgorej 8, 28: 9, 11. i. d.
8. to je: rečem, po izvoljenji, ker se opravičenje delí brez vsiga poprešnjiga zasluženja iz čiste milosti, iz nezaslužene dobrote Božje. Ko reče *„dela“*, apostelj méni vse dobre djanja, ktere so storjene pred opravičenjem, celo tiste, ktere so bližnja priprava k opravičenju, namreč vera, pokora, upanje, ljubezen; tiste so sicer potrebne, ker Bog v tem za človeka nič ne dela brez človeka samiga, pa ne dajejo nobene pravice do prihodnje gnade. Na primero: ako revežu daš milošnjo, in on stegne svojo roko, je to stegovanje roke res potrebno za prejembo darú, pa ne daje nobene pravice do darú, je brez zasluženja. Pa razloči tudi dela, ktere se opravljajo pred opravičenjem, od del, ktere se dopolnujejo po opravičenji. Te niso samo potrebne, ampak so tudi zaslužne, ker so storjene v prerojenim, Bogu dopadljivim stanu.
9. Tedej Izraelci kakor celo ljudstvo niso dosegli pravičnosti, ktero so le s svojimi deli hotli doseči; le del ljudstva, ki je véroval, je bil izvoljen, drugi so bili prepušeni svojimu oslepenju.
10. V greškim: *„duha zaspanosti“*, to je, prepustil jih je takimu dušnimu stanu, v kakoršnim je človek kakor od spanja omamljen.
11. Ta versta je sostavljena iz Iz. 29, 10. in 5. Mojz. 29, 3. 4. Primeri Mat. 13, 14. Jan. 12, 40. Dj. apost. 28, 26.
12. Njih jedilo bodi njih pokončanje, to je, njih delež bodi poguba.
13. de bodo nosili breme nadlog, in de se njih pogled le na pozemeljsko obrača. Te besede so vzete iz Ps. 68, 23. 24., in nimajo v sebi vošil in želj se maševati, temuč le prerokovanje kaznovavne sodbe, ktera bo prišla nad Jude, kteri svojiga Mesija niso spoznali, ampak so ga celo umorili. Zatorej tudi niso ljubezni nasproti; zakaj ker Judje niso spoznali gnade Božjiga obiskovanja, jih mora, kakor vse terdovratne grešnike, zadeti kazen Božje pravice.
14. V greškim: *„po njih padcu“*.

Digitized by Google

zveličanje ajdam, de bi bili spodbujeni jih posnemati.[15])

12. Ako je njih pregrešenje bogastvo svetá, in njih pomanjšanje bogastvo ajdov, koliko bolj bo njih polno število![16])

13. Vam namreč ajdam rečem:[17]) Dokler sim jest apostelj ajdov, bom svoji službi čast delal;

14. de kako k posnemanju perkličem svoj národ,[18]) in de nektere zmed njih zveličam.

15. Zakaj če je njih odstop[19]) sprava svetá;[20]) kaj bo perstop druziga kakor oživljenje od mertvih?[21])

16. Ako je pervína svéta, je tudi testó; in če je korenina svéta, so tudi veje.[22])

17. Če so bile nektere veje odlomljene, in si bil tí, ko si bil divja oljka, namesti njih vcepljen, in si se vdeležil oljkine korenine in soka:

18. se nikar ne povzdiguj čez

---

15. Ali ima nevera Judov ta nasledek, de bo ljudstvo neprenehama in za vselej zaverženo? Nikakor ne. Temuč Bog je dopustil njih greh, de je dal priložnost k sprejetju nevernikov, ne pa de bi bilo vse ljudstvo za vselej zaverženo. Marveč naj se Judje po gnadah, ktere bodo vidili nad ajdi, obudijo in vnamejo, in poslednjič skupama v Božjo cerkev stopijo (v. 25. 26. Krizost., Teodor., Ambrož).

16. Apostelj naveže še bolj tehtno upanje, namreč, de bo zadnja sprejemba Judov v cerkev in v milost Božjo, ktere pričakujemo, svetu še več blagra prinesla. Že pomanjšanje Judov, po kterim je le majhen del ljudstva v cerkev prišel, je bilo ajdam v zveličanje; koliko več je ajdam od tod pričakovati, kadar bo vse ljudstvo popolnama sprejeto in usmiljenja vdeleženo? V greškim: „*Ako je njih padec bogastvo svetá*“ i. t. d.

17. Verste 13. 14. in 15. se navezujejo na misel 11. verste, de bi se namreč nad milostjo, ktero so ajdje prejeli, tudi Judje mogli spodbuditi k iskanju zveličanja. Apostelj hoče nekakošno reči: Kar tiče uno spodbudovanje, rečem vam ajdam: Ravno za tega voljo, ker bi se Judje po ajdih mogli obuditi k pristopu v cerkev, si jez toliko prizadevam med vami (v. 13.); po gnadah, ktere se kažejo nad vami, bi svoje rojake rad spodbudil in osrečil (v. 14.), kar je grozno imenitno, ker spreobernjenje Judov bo tudi spreobernjenje vsiga svetá (v. 15.).

18. namreč Jude.

19. V greškim: „*njih zaverženje*“.

20. ako je njih zguba za cerkev imela pridobek ajdovskiga svetá za seboj (v. 11.).

21. kaj zamore njih polni perstop druziga v nasledek imeti, kakor vstajenje mertvih (Krizost., Teodor., Anzelm)? Apostelj s tem učí, de za vesoljnim spreobernjenjem Judov pride konec svetá in vstajenje mertvih.

22. Dokazovanje, de so ajdje Judam spred postavljeni, in de celo v to perpomorejo, Jude k pristopu v cerkev pervabiti, bi bilo utegnilo ajde v napuh in prevzetnost napeljati. De bi apostelj to odvernil, in jih k ponižnosti nagnil, tedaj ajde opomni, de bi sami utegnili ravno takó zaverženi biti, ako ne vérujejo, zlasti, ker niso naterne, ampak le vcepljene veje (v. 17—24.). Pomen zgornje verste je tedaj: Kakor se celi kup sadú ali cela reč testa Bogu posvetí, kadar se nekaj tega kakor pervina Bogu daruje (4. Mojz. 15, 17—21.), ali kakor se veje za svete štejejo, kadar je korenina za sveto vzeta: takó je očitno mogoče, de bodo tudi Judje svoje očete, očake in pre-

Digitized by Google

veje. Ako se pa povzdigueš, *(pomisli)* de ne nosiš ti korenine, ampak korenina tebe.[23])

19. Porečeš tedej: Odlomljene so bile veje, de bi bil jest vcepljen.

20. Prav! zavoljo nevere so bile odlomljene. Ti pa po veri stojiš;[24]) ne bodi prevzeten, temuč boj se!

21. Zakaj če Bog natornim vejam ni zanesel, bi morebiti tudi tebi ne zanesel. 2. Pet. 2, 4. 5.

22. Poglej tedej dobrotljivost in ojstrost Božjo; ojstrost sicer proti njim, kteri so padli; proti tebi pa dobrotljivost Božjo, ako ostaneš v dobroti,[25]) sicer boš tudi ti odsekan. Jan. 15, 2.

23. Ali tudi uni, ako ne ostanejo v neveri, bodo vcepljeni; zakaj Bog je mogočen, jih spet vcepiti.

24. Zakaj ako si ti odsekan bil z oljke, ki je po natori divja,[26]) in si bil natori nasproti vcepljen v dobro oljko: koliko bolj bodo oni, ki so po natori, vcepljeni v svojo oljko.

25. Nočem namreč, bratje! de bi vam bila neznana ta skrivnost,[27]) (de ne bote sami sebe modrih šteli),[28]) de je slepota[29]) na en del Izraelcov prišla, dokler polno število ajdov noter ne pride;[30])

26. in takó bodo vsi Izraelci zveličani, kakor je pisano: Prišel bo iz Siona, kteri bo rešil, in odvernil hudobijo od Jakopa.[31]) Iz. 59, 20. 21.

27. In to je moja zaveza z njimi, ko jim odvzamem njih grehe.[32])

28. Po evangelii so sicer so-

---

roke, v vernim življenji posnemali, in zatorej se morejo v takošnim oziru tudi z njimi vred za svete šteti (Krizost.). Za voljo tega se ajdje ne smete prevzemati, ako nekteri Judje doslej še niso šli v cerkev; sej zamorejo poznejše vanjo stopiti.

23. Pomen verst 17. in 18. je: Ako so nekteri Judje odpadli, in ste ajdje, ki niste zmed izvoljeniga ljudstva, sprejeti bili v zveličanje, ktero se izhaja iz Judov, in vdeleženi vsih njegovih gnad: se za voljo tega nikar ne povzdigujte čez Jude. Ako vas pa taka skušnjava obhaja, pomislite, de so vaša podlaga Judje, namreč perva keršanska srenja, zbrana iz Judov, kteri so očakam in prerokam enaki Kristusa spoznali.

24. zamoreš tedaj zopet odlomljen biti zavoljo nevere.

25. Kar se zgorej (v. 20.) imenuje *„vera“*, to je tukaj *„dobrota“*, ker mora vera živa biti po dobrih delih, de človeka opraviči in v pravičnosti ohrani.

26. to je, ako si bil vzet iz ajdovstva; podoba je posneta od vej, ktere se odsekajo, de se vcepijo na druge drevesa.

27. Doslej je apostelj govoril le od mogočosti, de bi kdaj vsi Judje prišli v cerkev; zdaj pa dokazuje, de se bo to v resnici zgodilo.

28. v misli, de ste vi sami izvoljeni.

29. V greškim: *„otrpnost“*.

30. dokler v cerkev ne pride polno število ajdov, ktero je Bog namenil. Primeri Luk. 21, 24. Jan. 10, 16. (Avgušt.).

31. Ta versta je vzeta iz Iz. 59, 20., pa po stari greški prestavi. Permeri 5. Mojz. 4, 30. razl. 5. Iz. 1, 27. razl. 38.

32. In to (ta vesoljna sprejemba) je moja obljuba do Judov, ktera bo nastopila, kadar odvzamem njih grehe od njih. Besede so vzete iz Iz. 27, 9., kjer so razložene po vsi zvezi.

Digitized by Google

vražniki zavoljo vas; po izvoljenji pa preljubi zavoljo očakov.[33])

29. Zakaj brez kesanja so darovi in poklic Božji.[34])

30. Kakor namreč enkrat tudi vi niste v Boga vérovali,[35]) zdaj pa ste usmiljenje dosegli zavoljo njih nevere:

31. takó tudi oni zdaj niso vérovali v vaše usmiljenje,[36]) de tudi oni usmiljenje dosežejo.[37])

32. Zakaj Bog je vse v nevero zaklenil, de se vsih usmili.[38])

33. O globočina bogastva, modrosti in znanja Božjiga! Kakó nerazumljive so njegove sodbe in neizvedljive njegove pota![39])

34. Zakaj kdo je spoznal misel Gospodovo, ali kdo je bil njegov svetovavec? Modr. 9, 13. Iz. 40, 13: 1. Kor. 2, 16.

35. Ali kdo mu je pred kaj dal, de bi se mu povernilo?[40])

36. Zakaj iz njega, in po njem, in v njem[41]) je vse;[42]) njemu bodi slava vekomaj. Amen.

---

33. Judje se sicer zdaj še ustavljajo sv. evangeliju, de bote ajdje rešeni (v. 11.), in so po takim sovražniki Božji. Ker so pa po obljubah, ktere so bile očakam in prerokam storjene, izvoljeni v Božje ljudstvo, jih vender Bog ljubi zavoljo té izvolitve, ktera bo kdaj v polni resnici nastopila (Ambrož, Origen, Avguštin).

34. to je, Božje prerokovanja zastran poklica Izraelcov v keršanstvo se bodo gotovo spolnile, Božji sklepi so nespremenljivi.

35. ali, niste bili Bogu pokorni.

36. Glej v. 11.

37. de bodo po vašim zgledu spodbujeni, se k keršanstvu spreoberniti.

38. Bog je dopustil, de so vsi, Judje in ajdje, padli v nevero in nepokoršino, de je po tem vsim milost skazal, in de vsakteri svoje opravičenje le Božji milosti, ne pa svojimu zasluženju perlastuje. Bog je greh dopustil, pa ga je v svoji vsigamogočnosti obernil k dobrimu. Silna je visokost té neizmerljive resnice, poleg ktere je Bog, on neskončno sveti, greh dopustil, de je pokazal svoje vsigamogočno usmiljenje nad njimi, kteri se mu verno bližajo. Visokost ali globokost té resnice aposteljna takó močno povzdigne, de ves navdihnjen móli in občuduje nerazumljive Božje sklepe. Vreden sklep razkladanja takó lepih Božjih resnic!

39. O neskončna modrost Božja, ktera zamore še celo hudo k dobrimu oberniti! O nerazumljive sodbe Božje, po kterih so bili Judje in ajdje nekaj časa pušeni v slepoti in oterpnosti, de so bili ti po unih peljani k zveličanju! (Glej popršnje razlage). O neizvedljive pota Božje, po kterih on iše vse rešiti; kdo bi si bil kdaj zamogel kaj taciga misliti?

40. Kdo je pred svojim opravičenjem storil kaj, kar bi bilo zaslužilo to opravičenje? Ali je naše opravičenje mar dolžno povračilo za storjene dela, ali ni veliko več prosti dar Božje milosti? Tukaj zopet dobro razloči vero in dela *pred* opravičenjem od vere in del *po* opravičenji. Une so le pripravljanje, in niso zaslužne; te pa so zaslužne, ako se opravljajo z gnado Božjo, ker se z njimi perdobiva daljno opravičevanje, posvečevanje in poslednjič večno zveličanje.

41. po greškim: „*za njega*“.

42. Zakaj on je samosvojni Gospod svojih stvarí; vse stvarí so od njega, ker jih je stvaril; po njem, ker jih ohranuje (Dj. apost. 17, 25. 28. Zgorej 1, 20.); v njem ali za njega, ker so vse namenjene v njegovo poveličevanje.

Digitized by Google

# XII. Poglavje.

Začetek drugiga razdelka tega lista, v kterim je govorjenje od pobožniga djanja, ktero se mora z vero družiti. Splošno opominjevanje k pobožnimu življenju. Posebne opominjevanja k pohlevnosti in ponižnosti v oziru na darove in opravila. Razne opominjevanja k keršanskimu duhu v oziru na ljubezen do bližnjiga, gorečnost, poterpežljivost, dobrotljivost do bratov, ljubezen do sovražnikov.

1. Prosim vas tedej,[1]) bratje! per usmiljenji Božjim,[2]) de dajte svoje telesa v živ, svét in Bogu dopadljiv dar, de bo vaša služba po pameti.[3])

2. In ne ravnajte se po tem svétu,[4]) temuč ponovíte se s ponovljenjem svojiga duha,[5]) de preiskujete, kaj je dobra, dopadljiva in popolna volja Božja.[6])

3. Zakaj po gnadi, ki mi je dana,[7]) rečem vsim, kteri so med vami: Nikar bolj modrovati, kakor se spodobi modrovati, ampak modrovati, kar je prav,[8]) kakor je Bog slehernimu podelil mero vere.[9])

4. Zakaj kakor imamo v enim telesu veliko udov, vsi udje pa nimajo ravno tistiga opravila;

---

1. Ker vam je Bog skazal toliko usmiljenja, ko vas je kakor verne sprejel v svojo cerkev (Zgorej 11, 20.).
2. prosim in zarotim vas pri milosti, ktero ste dosegli, in ktera mora za vas biti nar močnejši nagib k pobožnosti.
3. Judje so mogli po šegah svoje postave darovati meso žival, jagnjet in juncov, in to so dostikrat opravljali tako brez uma in iz gole vnanje navade, de ni bilo vredno iména „*Božje službe*“. Kristjani pa morajo namesti teh mertvih darov zamorjevati svoje lastno meso v pokori, in sami sebe darovati, kakor živo, Bogu prijetno daritev; to bo po tem služba Božja po pameti. Keršanska razumnost to daritev lastniga zamorjevanja takó opravlja, de telò sicer daje v klavšino, pa se derží v pravi meri, in klavšino še živo puša.
4. Ne ravnajte svojiga življenja po misli zgolj počutnih posvetnjakov, temuč dajte, de bo gnada prerojenja (Jan. 3, 3.) v vas delala; odložite stariga duha, stariga človeka, in vzemite v se duha Jezusa Kristusa, njega noviga človeka.
5. de v vsakterih zadevah vprašate svojo vest.
6. V greškim: „*kaj je volja Božja, kaj je dobro, dopadljivo in popolno*“.
7. po svojim apostoljskim poklicu.
8. Sv. Pavel pred vsim drugim priporoča ponižnost, ktera je vsakimu potrebna. Kdor je višji, je potrebuje, de se obvaruje strupa častilakomnosti; kdor je nižji, je potrebuje ravno takó, de mu pomaga težo zaničevanja in poniževanja prenašati.
9. Vsakteri naj se derží v mejah pohlevnosti po meri svoje vere. Beseda „*vera*“ stoji tukaj, namesti „*darov vere*“, namreč namesti tistih duhovnih darov, kteri so se vernikam v tistim pervim času delili o prejemanji svetiga Duha (Dj. ap. 2, 4.), in od kterih apostelj v naslednjih verstah nektere imenuje, kakor dar prerokovanja, nauka, cerkvene službe. Tukaj tedaj ni rečeno: pohlevnost bodi manjši, kadar je vera močneji, ampak pomen je: Vsakteri naj se pohlevno derží v mejah darú ali poklica, kteri mu je podeljen. Kdor je poklican v prerokovanje, ostani v tem in se ne polastuj

Digitized by Google

5. takó nas je velíko eno teló v Kristusu, slehern pa smo eden druziga udje.[10])

6. Imamo pa[11]) po gnadi, ktera nam je dana, razne darove: ali prerokovanje po meri vere;[12])

7. ali službo v služenji; ali kdor ucí, v podučevanji;

8. kdor opominja v opominjanji; kdor podeluje, v priprostosti;[13]) kdor je čez druge postavljen, v skerbi;[14]) kdor usmiljenje skazuje, v veselji.[15])

9. Ljubezen bodi brez hinavšine; sovražite hudo, deržite se dobriga.[16]) Am. 5, 15.

10. Z bratovsko ljubeznijo[17]) se med seboj ljubite; s poštovanjem si pridite med seboj naproti.[18])

11. Ne bodite leni v skerbi;[19]) bodite goreči v duhu;[20]) služite Gospodu;

12. v upanji bodite veseli;[21]) v nadlogi poterpežljivi; v molitvi stanovitni;[22])

13. v potrebah svétim[23]) podelujte; ptuje radi sprejemajte.

14. Dobro jim vošite, kteri

---

cerkvene službe; kdor je vzet v cerkveno službo, se ne sili v dar prerokovanja, i. t. d. (Krizost., Teodor., Origen, Ambrož).

10. Z udi keršanske cerkve je kakor z udi telesa; kakor ima vsak telesni ud svoje opravilo, takó ima vsak kristjan svoj posebni poklic. Apostelj se v tem ozira na visoko misel, ktero bolj obilno razlaguje v drugih listih (1. Kor. 12, 12—30. Efež. 4, 25: 5, 30.), de namreč vse novo človeštvo je eno teló s Kristusam, kjer je Kristus glava, posamezni odrešeni ali prerojeni pa so posamezni udje.

11. s to besedo začne apostelj razlagati posamezne darove.

12. to je: Ko je podeljen dar, s čeznatorno navdihnjeno besedo prihodnje prerokovati, učiti, ali opominjevati, naj se to godí le po večji ali manjši meri znanja, ktero je od zgorej dano. Z besedo „*vera*“ je tukaj, kakor 1. Kor. 12, 9. zaznamovano le višji razsvetljenje ali znanje, ne pa verski nauk, kteriga mora vsak kristjan vediti.

13. Priprosto serce ne modruje na mnogo strani, temuč ima le edíni namen, namreč Bogu dopasti (Anzelm); nepriprosto serce pa se obrača po mnogoterih rečeh, in ima tudi vsaktere namene pri svojim dajanji.

14. s pridno delavnostjo. Čez druge postavljen biti je čast in teža; kdor le misli na težo, on bo tudi prav skerben.

15. z veselo pripravnostjo; zakaj močno budivna misel je ta, de je človek kakor orodje v roci nebeškiga Očeta, kteri hoče po ti poti pomagati svojim otrokam.

16. Keršanska ljubezen se le dobriga derží, in sovraži hudo tudi nad tistimi, ktere ljubi; ona pa ne pregleduje njih pregreškov in strast, temuč iše z vsimi pomočki jih od hudiga očistiti.

17. zakaj vsi verni ste si bratje v Kristusu.

18. Ljubezen se opéra na spoštovanje. V vsakterim človeku, tudi v grešniku, spoštuj podobo Božjo, ktero spet poravnat je Kristus prišel.

19. v skerbi za vse dobro, za razširjanje Božjiga kraljestva.

20. imejte goreče želje, po duhu živeti.

21. veseli v upanji večnih dobrot.

22. molitev polajša nadloge.

23. to je, svojim keršanskim bratam.

Digitized by Google

vas preganjajo, blagoslovite in nikar ne kolnite. Mat. 5, 44.

15. Veselíte se z veselimi; jokajte z jokajočimi.[24])

16. Bodite ene misli med seboj;[25]) nikar si visokih rečí ne domišljujte,[26]) ampak nizkih se deržíte.[27]) Ne bodite sami per sebi modri.[28])

17. Nikomur ne vračujte hudiga s hudim; perzadevajte si za dobro, ne le pred Bogam, ampak tudi pred vsimi ljudmi.[29])

18. Ako je mogoče, kolikor je per vas, imejte mir z vsimi ljudmi.[30])

19. Ne delajte si samí pravice, preljubi! ampak dajte prostor jezi (*Božji*).[31]) Zakaj pisano je: Meni gre maševanje; jest bom povernil, reče Gospod. 5. Mojz. 32, 35.

20. Temuč ako je tvoj sovražnik lačen, daj mu jesti; ako je žejin, daj mu piti. Zakaj če to storiš, mu boš žerjavco na glavo nosil.[32])

21. Ne daj se hudimu premagati, temuč premagaj hudo z dobrim.[33])

## XIII. Poglavje.

Viši oblasti se mora pokoršina skazovati, ker je od Boga postavljena. Dobrim gosposka ni v strah, pač pa je hudobnim. Tudi zapovedani davki se morajo opravljati, in sploh se mora vsakterimu dajati, kar mu gre. Vsakterimu smo dolžni ljubezen, ljubezen pa je obsežek vsih čednost. Ker je luč vere posvetila, je treba vstati iz spanja in noči greha, in obleči Gospoda Jezusa Kristusa.

1. Vsak človek bodi viši oblasti podložen; ni namreč oblasti od drugod, kakor od Boga; ktere pa so, so od Boga po-

24. Keršanska ljubezen ima ta čudovitni sad, de človek vse dobro in vse hudo, kar bližnjiga zadeva, čuti z njim vred.

25. zlasti, kar tiče mir in spravo.

26. ne hrepenite po posvetni sreči, po posvetni časti.

27. V greškim: „*k nizkim se ponižujte*“; to je, ne odtegujte se nižjim službam, opravilam, zavezam, kadar je bratam v prid.

28. Prevzetni se zanaša na svojo modrost in previdnost; ponižni prevdarja svojo menitev po znanji druzih, zlasti po tem, de jo permerja z naukam sv. evangelija.

29. Živite takó, de vaše življenje ne bo samo brez graje pred Bogam, ampak tudi brez spotike pred ljudmí, celo pred sovražniki. V greškim je samo: „*Perzadevajte si za dobro pred vsimi ljudmi*“.

30. Ni samo per nas, ali imamo mir z vsimi ljudmi; tode od svoje straní si moramo prizadevati, de nič ne storimo, kar bi utegnilo mir razdreti, ali de vse poskušamo, kar ga zamore spet poravnati.

31. Prepustite vse maševanje Bogu (Krizost.). Kdor se hoče sam maševati, daje na znanje, de se noče zanašati na pravico Božjo.

32. s tem boš storil, de bo sovražnika sram, in de ga bo bolelo; in tedaj ga boš pripravil na drugo misel (Avgušt., Hieron.). Primeri Prip. 25, 21.

33. Človek se da hudimu premagati, kadar nima toliko močí, de bi prenesel nadlegovanje sovražnikov; močan je tisti, kteri hudobii sovražnikov dobrote nasproti stavi, in si jih s tem v prijatle pridobiva.

Digitized by Google

stavljene.[1]) Modr. 6, 4: 1. Pet. 2, 13. 14.

2. Kteri se tedej oblasti ustavlja, se Božji volji ustavlja. Kteri se pa ustavljajo, sami sebi pogubljenje nakopavajo.

3. Zakaj[2]) oblastniki niso k strahu dobriga, ampak hudiga dela.[3]) Hočeš pa, de bi se oblasti ne bal? Stori dobro, in boš imel hvalo od nje.

4. Zakaj Božja služabnica je tebi k dobrimu. Ako pa hudo delaš, se boj; ne nósi namreč zastonj meča.[4]) Zakaj Božja služabnica je, maševavka k strahovanju tistiga, kteri hudo dela.[5])

5. Zatorej morate podložni biti, ne samo zavoljo strahovanja, ampak tudi zavoljo vesti.[6])

6. Zato tudi namreč davke dajete;[7]) zakaj Božji služabniki so,[8]) in ravno to je njih služba.[9])

7. Dajte tedej vsakimu, kar

---

1. Judje so bili tisti čas zlo nagnjeni k puntu; ker so bili namreč izvoljeno Božje ljudstvo, se jim je zdelo silno zoperno, de so mogli pokorni biti neverski gosposki, Rimljanam. Večkrat so tedaj poskušali ta jarm s sebe otresti, in ne davno pred pisanjem tega lista, v dneh casarja Klavdija, so bili za tega voljo iz Rima izgnani. De bi se taka misel ne razširila tudi med kristjani, se je potrebno zdelo aposteljnu, pokoršino do viši gosposke posebno terdo priporočati. On učí v zgornjih besedah, de viši oblast sploh je sama na sebi od Boga postavljena, de pa tudi posebej vsaka gosposka, ktera je enkrat v oblasti, ima to oblast od Boga, in de ji mora vsakdo podložen biti. Iz te resnice je jasno, de tudi takrat, kadar obstoječa gosposka napak obrača svoje pravice, in po kakošni poti zatéra svoje podložnike, pravi kristjan ne jemlje meča zoper njo, temuč v spolnovanji svojih dolžnost ostane podložen in poterpežljiv, ter vse Bogu izročuje v prepričanji, de ima Bog v svoji neskončni vsigamogočnosti dosti pomočkov in potov, drugačen stan napeljati, ako je njegova volja. Molitve in solze so orožje svete cerkve, pravi sv. Avguštin, ki je z aposteljnam enacih misel.

2. V 1. versti je bil dan pervi vzrok, zakaj de se mora gosposki pokoršina skazovati, ker je namreč od Boga postavljena; tukaj pa je naznanjen drugi vzrok, vzet iz lastnost gosposkine službe. Namen gosposke je namreč, početke hudiga zavračevati; dobrim tedaj se ni treba bati.

3. Vsaktera, tudi nar malovredniši gosposka mora imeti namen, hudo zatérati in k dobrimu pripomoči, bodi si, de kterikrat tudi nasprotno ravná; sicer bi gosposka ne bila gosposka. Dobri kristjan sme tedaj varstvo sploh od nje pričakovati; posamezne sile, kterim se ne more uganiti, toliko bolj prenaša s poterpljenjem, ker vé, de ravno poterpljenje v nadlogah mu pomaga k tistim dobrotam, po kterih se obračajo vse njegove misli in želje.

4. meča pravice, znamnja oblasti čez življenje in smert.

5. Pa, ko bi gosposka kterikrat zapovedovala kaj hudiga, ali prepovedovala kaj dobriga, kar je Božja zapoved: kaj je takrat storiti? Takrat mora kristjan Bogu bolj pokoren biti, kakor pa ljudem; ne sme uniga hudiga delati, pa tudi ne tega dobriga opušati. Pa tudi vzdigovati se zoper gosposko ni dopušeno; za kristjana ostaja tudi tukaj le ta postava, vse preterpeti, kar bi težavniga iz spolnovanja dolžnost utegnilo izhajati.

6. ker je dolžnost, ktero je Bog naložil. Glej Prip. 24, 21. razl. 14.

7. ravno zavoljo dolžnosti po vesti.

8. kteri opravljajo viši oblast, cesar ali poglavar, in njegovi služabniki.

9. njih služba je, oblast opravljati v iménu Božjim, in vse ravnati, kar zamore

Digitized by Google

ste dolžni: davek, komur *(gre)* davek; dac, komur dac; strah, komur strah; čast, komur čast.

8. Nikomur ne bodite nič dolžni, razun tega, de se med seboj ljubíte;[10]) zakaj kdor bližnjiga ljubi, je postavo dopolnil.[11])

9. Zakaj to: Ne prešeštvaj, ne ubijaj, ne kradi, ne govôri kriviga pričevanja, ne požêli, in če je kaka druga zapoved, je v teh besedah zapopadena: Ljubi svojiga bližnjiga, kakor sam sebe.[12]) 2. Mojz. 20, 14: 5. Mojz. 5, 18. Mat. 22, 39. Mark. 12, 31. Luk. 10, 25—28. Gal. 5, 14. Jak. 2, 8.

10. Ljubezen do bližnjiga ne dela hudiga. Spolnjenje postave tedej je ljubezen.[13])

11. In to *(toliko bolj)*, ker vemo čas, de je že ura, de od spanja vstanemo. Zakaj zdaj je naše zveličanje bliže, kakor takrat, ko smo verni postali.[14])

---

biti pomoček za njih namen; zatorej imajo tudi pravico, davke ukazovati, ker se namen pozemeljske deržave ne more dosegati brez denarnih stroškov.

10. Nikomur nič ne ostajajte dolžni, kakor le samo bratovsko ljubezen, ktera vsaki čas in v vsakterih zadevah kaj hoče od vas; z njenim spolnovanjem ne pridete do konca. Prav lepo pravi Teodoret: Spolnovanje množí tirjanje, ker spolnovanje dela ljubezen še bolj gorko.

11. Zakaj de smo vsim in vselej dolžni ljubezen, je ta vzrok, ker le tisti, kteri ljubi, spolnuje vse zapovedi, kar je naša vedna naloga.

12. zakaj, kdor v resnici bližnjiga ljubi, kakó mu je v stanu kaj žaliga storiti? Prava ljubezen do bližnjiga pa stojí sama na ljubezni do Boga. Glej Mat. 22, 39.

13. Postava se po ljubezni spolnuje tudi v drugim oziru, kteriga pa tukaj apostelnova misel ne obsega. Ljubezen je namreč, ki človeka prav za prav oprosti, in per spolnovanji čednost vse težavnosti premaga. Zakaj kdor ljubi, mu je vse lahko; kdor pa ne ljubi, tudi sicer per svoji dobri volji nič ne opravi, ali pa vse le prav nepopolnama. De se keršanske hiše, srenje, mesta in dežele ohranijo v redu, prav za prav ni potreba druge postave, razun postave ljubezni, samo de bi jo vsak in vselej prav premišljeval v svojim sercu, in po nji zvesto delal.

14. Za to ljubezen si moramo toliko bolj prizadevati, ker v sedanjim času gnade, ki se nam daje v keršanstvu, moramo spoznati, de je prišla ura, de se v novo življenje zbudímo po resničnim poboljšanji in spreobernjenji svojiga duha in djanja. Zakaj zdaj, ko smo kristjani, nam je odrešenje bliže, kakor pa tisti čas, ko smo bili še nespreobernjeni Judje in ajdje, in ko smo bili še le začeli verovati. Apostelj tukaj govorí od časa gnade, ktero si mora kristjan v zveličanje obračati, dokler živí, kakor 2. Kor. 6, 2. (Tomaž Akv.); ali pa se tudi ozira na prihodnje zveličanje, ktero nam je toliko bliže, kolikor več časa je preteklo od našiga življenja (Krizost.). — Drugi razlagavci mislijo na čas poslednje sodbe, na čas druziga prihoda Kristusoviga, in takó dajejo pomen: In za to ljubezen si moramo toliko bolj prizadevati, ker je že tukaj ura Kristusoviga prihoda k sodbi, kakor iz znamenj časa spoznamo; tedaj moramo iz grešniga spanja vstati, de bomo pravični najdeni. Zakaj zdaj, ko je prihod Gospodov blizo, je naše rešenje iz sodbe in naše zveličanje bliže, kakor tisti čas, ko smo bili v cerkev Kristusovo sprejeti po veri in kerstu. Pa de tukaj apostelj ni hotel opominjati na drugi prihod Gospodov, je očitno iz 2. Tes. 2, 2., kjer jasno izrekuje svoje prepričanje, de čas Gospodoviga prihoda še ni blizo. — Sv. Pavel stavi besedo *„od spanja vstati“*; zakaj



Digitized by Google

12. Noč je prešla, dan pa se je perbližal.[15]) Verzímo tedej od sebe dela temè, in oblecimo orožje svetlobe.[16])

13. Kakor po dnevu pošteno hodímo, ne v požrešnosti in pijanosti, ne v nečistosti in nesramnosti, ne v kregu in nevošljivosti;

14. temuč oblecite Gospoda Jezusa Kristusa,[17]) in ne strézite mesu v poželenji.[18]) Gal. 5, 16: 1. Petr. 2, 11.

## XIV. Poglavje.

Nekteri štejejo za potrebno, se kterih rečí za vžitek telesa zderžati, ali ktere posebne navade obhajati; drugi pa sodijo, in sicer po pravici, de to ni zapovedano. Ti naj z unimi poterpežljivo ravnajo, in jih ne zaničujejo; uni pa naj tudi teh ne obsojajo in ne grajajo. Vsakteri naj dela po svojim prepričanji; v tem ne bo grešil, ako se pri svojih delih obrača na Kristusa, čigar popolna lastina je človek in kteri ga bo tudi sodil. Zavoljo tega naj vsi bodo poterpežljivi in mirni med seboj. Kteri mislijo, de se takih nezapovedanih rečí smejo zderžati, imajo sicer prav; de pa odvernejo pohujšanje, in ohranijo mir, je bolj prav, se ravnati po drugih. Pred Bogam samim zamore vsak delati po svojim prepričanji, ktero mora sploh biti vodilo našiga djanja.

1. Slabiga v veri pa sprejemajte, brez prepira zavoljo menitev.[1])

---

življenje mnogoterih ljudí je podobno spanju, ker svojo dušo topijo v prazne in nečimerne sanje, iz kterih jih bo smert le prepozno zbudila, ter jim nečimernost sedanjih rečí odkrila.

15. Noč nevere in greha je bila préd in je prešla; dan milosti, pravičnosti in zveličanja je prišel in nam sveti; odverzimo tedaj dela temè, zmoto in greh, in hodímo v duhu Kristusovim (Ciprijan, Avgušt., Teodoret). Dan zveličanja nam zdaj sveti, kristjani smo.

16. Orožje svetlobe za vojsko zoper temò, zoper sovražnike našiga zveličanja, zoper svét, meso in satana. To orožje je: vera, resnica, pobožnost, kakor apostelj dalje razklada Efež. 6, 11. i. d.

17. To je podoba popolniga zedinjenja s Kristusam (Gal. 3, 27. Efež. 4, 24.). Predelajte se v Kristusu Jezusu, vzemite njegove misli, njegoviga duha, v se, in posnemajte njegove dela, de kakor v podobi znotrej in zunaj njega nad seboj kažete (Bazili).

18. Ne strezite svojimu telesu z nezmernostjo in mehkužnostjo, de se v njem ne vnamejo hude želje in strasti. — Spomina vredne za vsakiga kristjana ste versti 13. in 14., ker ste nagnile k spreobernjenju veliciga cerkveniga očeta sv. Avguština. Kaj čutiš ti, kristjan, kadar jih bereš?

1. Ako je kteri kristjan boječ, in ne ve tega, kar je v kerščanski postavi zapovedano, prav razločiti od tistiga, kar je prosto pušeno, in tedaj tudi, kar je prosto pušeno, za potrebno šteje, takiga takó sprejemajte, de z njim poterpljenje imate, in njegovih misel ne zaničujete in ne grajate. Aposteljna je na to reč, pred ko ne, peljala beseda, v koncu prešnjiga poglavja postavljena, zastran strežbe telesa. Ker so bili nekteri preboječi za to stran,

Digitized by Google

2. Nekteri namreč misli, de sme vse jesti; kdor je pa slab, naj zeliša jé.[2])

3. On, kteri jé,[3]) naj ne zaničuje njega, kteri ne jé;[4]) in kteri ne jé, naj ne sodi njega, kteri jé;[5]) zakaj Bog ga je sprejel.[6])

4. Kdo si tí, kteri sodiš ptujiga hlapca? Svojimu Gospodu stojí ali pade; stal pa bode; Bogu je namreč mogoče storiti, de stojí.[7])

5. Nekteri dela razloček med dnevam in dnevam, nekterimu so pa vsi dnevi enaki; slehern delaj po svojim prepričanji.[8])

6. Kdor čisla dan, ga za-

---

jih je hotel posvariti zavoljo pomot v obsojevanji drugih. Taki boječi so bili, kakor vse kaže, posebno marsikteri kristjani zmed Judov; niso se namreč mogli ločiti od navad, ktere so še v judovstvu za svete in zapovedane šteli. Vender tisti niso bili iz verste unih hudobnih judovskih kristjanov, kteri so menili, de so vse ali saj nektere šege Mojzesove postave neogibljivo potrebne k zveličanju (Dj. ap. 15, 1.). Zatorej tudi apostelj z njimi mehko ravná in terpí njih neškodljive menitve. Iz vsiga poglavja se tudi sedanji kristjani zamorejo učiti, de ne sme biti nobeniga siljenja v rečeh, ki so na prosto dane, in de se ne smejo brez ljubezni obsojevati med seboj, ako se eni deržé tacih rečí, eni pa ne.

2. Eden misli, de sme jesti vse, kar je bilo prepovedano v judovstvu; eden pa bolj boječ, se zderží vsiga mesá, in jé le zeliša. V Mojzesovi postavi so bile prepovedane nektere jedí (3. Mojz. p. 3: 5. Mojz. p. 14.) in zlasti vžitek mesa, malikam darovaniga. Pozneji Judje, kadar so stanovali v ajdovskih mestih, in niso klali sami, so se zderževali vsiga mesa, ki se je prodajalo na semnji, de bi ne bili kupili mesa, ki je bilo malikam darovano, ali pa sicer po judovskih postavah prepovedano. Kadar so taki Judje v keršanstvo prestopili, so bolj boječi zmed njih pri ti navadi ostali. Pomni, de tukaj ni govorjenja od zderževanja, ktero zapoveduje Kristus sam, ali pa njegova cerkev, zakaj takošno ni na prosto dano (permeri Mat. 15, 11. razl. 8.); temuč apostelj le méni zderževanje, ki je zapovedano po judovski postavi. Ker je Kristus postavo povzdignil v večji popolnamost (Mat. 5, 17.), je tudi zderževanje zapovedano le po ti viši strani; v svoji čisti judovski podobi pa je ali celo nehalo, ali pa je na prosto dano.

3. jedí, ki so Judam prepovedane.

4. naj ga ne zaničuje kot boječiga.

5. naj ga ne sodi kot brezvestniga.

6. Bog je njega, kteri jé, vzel v svojo cerkev, in mu ni druzih dolžnost naložil, razun keršanskih.

7. Apostelj govorí tistimu, kteri ne jé: Kakó se prederzuješ soditi koga, ki ni tebi dolžan odgovora? Naj dela prav, ali naj greší, bo dajal odgovor le svojimu Gospodu (Bogu). On pa se ne bo pregrešil z jedjo, namreč s tem ne bo zapeljan, se v ajdovstvo povračevati; pa tudi ne bo grešil s prevzetnostjo ali z baharíjo, ker je Bog zadosti mogočen, ga ohraniti s svojo gnado. Po misli nekterih razlagavcov apostelj ne nagovarja samo teh, ki ne jedo, ampak tudi une, ki jedo; do tistih je tedaj pomen: Kako se prederzuješ soditi koga? On bo dajal odgovor le svojimu Gospodu. On pa se ne bo pregrešil z zderžanjem, in ne bo zapeljan, se v judovstvo povračevati; to je, on teh judovskih zapoved ne bo štel za potrebne k zveličanju, ker je Bog zadosti mogočen ga ohraniti.

8. V tacih nebistevnih rečeh naj vsak dela po tem, kakor se mu boljše zdí;



Digitized by Google

voljo Gospoda čisla;[9]) in kdor jé, zavoljo Gospoda jé, ker Bogu hvalo daje; in kdor ne jé, zavoljo Gospoda ne jé, in hvalo daje Bogu.[10])

7. Nihče namreč zmed nas sebi ne živí, in nihče sebi ne umerje.

8. Zakaj če živimò, Gospodu živimò; če umerjemo, Gospodu umerjemo. Ali tedej živimò ali umerjemo, smo Gospodovi.[11])

9. Zavoljo tega je namreč Kristus umerl in vstal, de čez mertve in žive gospoduje.[12])

10. Tí pa, kaj sodiš svojiga brata?[13]) Ali tí, zakaj zaničuješ svojiga brata? Sej bomo vsi stali pred sodnjim stolam Kristusovim. 2. Kor. 5, 10.

11. Zakaj pisano je: Kakor res jest živím, pravi Gospod, meni se bo vsako koleno perpogovalo, in vsak jezik bo hvalil Boga.[14]) Iz. 45, 24. Fil. 2, 10.

12. Slehern tedej zmed nas bo zase odgovor dajal Bogu.

13. Torej ne sodímo več eden druziga; ampak veliko bolj to sklenite, de ne bote nastavljali spotikljeja bratu, ali pohujšanja.[15])

14. Vem in sim prepričan v Gospodu Jezusu,[16]) de nobena jed sama na sebi ni nečista;[17]) le njemu je nečista, kteri méni, de je nečista.[18])

---

v sercu pa mora vender imeti terdno prepričanje, de prav dela po vsaki strani. Govorjenje je od judovskih praznikov in postov (Kol. 2, 16.), ne pa od keršanskih; keršanski prazniki in posti niso take nebistevne reči, de bi jih kristjan smel opušati.

9. V greškim je še perstavljeno: *„in kdor ne čisla dneva, ga zavoljo Gospoda ne čisla“.*

10. Nobeden naj ne presojuje bližnjiga; zakaj vsakteri se pri takih nebistevnih rečeh v svojim djanji ozira na Gospoda, dela takó ali pa takó Gospodu za ljubo, in s tem posvečuje svoje djanje.

11. Apostelj hoče reči v zvezi s poprešnjim: To (v. 6.) je pravo ravnanje, de se v takih nebistevnih rečeh vse obrača na Boga, in po okolišinah vselej takó ravná, kakor kdo misli, de bo odgovor lahko dajal Gospodu; zakaj vsi smo prav Gospodovi, vse naše bitje mora biti njemu posvečeno. *„Življenje in smert“* pomeni tukaj vse bitje, vse djanje in nehanje človekovo.

12. zakaj ravno zato je Kristus prevzel svoje rešivno delo, de bi nas vse in popolnama dobil v svojo last, in de bi se mu vse človeštvo podverglo v življenji in v smerti. Kakor smert in življenje človekovo naznanuje vse njegovo bitje, takó smert in vstajenje Kristusovo pomeni vse njegovo rešivno delo; zakaj njegova smert je vzrok našiga odrešenja, in njegovo vstajenje je poslednji konec tega odrešenja.

13. kteri kakor Kristusov služabnik takó ali takó dela zavoljo Kristusa.

14. Že Izaija (45, 24.) je prerokoval, de bodo kdaj vsi narodi spoznali in častili Boga in Kristusa; zatorej morajo tudi vsi svoje sodbe čakati od Boga, in se ne smejo sami delati sodnikov med seboj.

15. Apostelj se oberne na drugo misel, de naj močnejši, kteri si v nebistevnih rečeh kaj šteje za dopušeno, vender tega ne dela, kadar se mu je bati, de bi svojimu slabšimu bratu ne dajal prilike k grehu.

16. po svoji edinosti s Kristusam.

17. Glej Dj. apost. 10, 14. 15. in razlage pristavljene.

18. le tisti, kteri je v nebistevnih rečeh prepričan, de je to in to v takih

Digitized by Google

15. Ako je pa zavoljo jedí[19]) tvoj brat žaljen,[20]) že ne ravnaš po ljubezni.[21]) Nikar ga s svojo jedjo ne pogubljaj, za kteriga je Kristus umerl. 1. Kor. 8, 11.

16. Nikar naj se tedej ne preklinja naše dóbro.[22])

17. Božje kraljestvo namreč ni jed in pijača, ampak pravičnost, in mir in veselje v svetim Duhu.[23])

18. Zakaj kdor v tem Kristusu služi, dopade Bogu, in je prijeten ljudem.

19. Tedej kar k miru perpomore, tega išimo; in kar je v zboljšanje drugih, to med seboj ohranímo.[24])

20. Zavoljo jedí nikar ne razdéraj Božjiga dela.[25]) Vse jedí so sicer čiste; hudo je pa za človeka, kteri s pohujšanjem jé.[26]) Tit. 1, 15.

21. Dobro je mesa ne jesti, in vina ne piti,[27]) nič ne storiti, nad čimur se tvoj brat spotika, ali pohujša, ali oslabí. 1. Kor. 8, 13.

22. Tí imaš vero? Imej jo sam per sebi pred Bogam.[28]) Blagor mu, kteri ne sodi samiga sebe v tem, kar za dobro spozna.[29])

---

okolišinah prepovedano, mora takošno reč tudi za prepovedano imeti, in po tem ravnati. Kdor pa ima terdno prepričanje, de je drugači, sme to tudi v nemar pušati; vender naj bo prevíden zavoljo slabiga brata. Glej naslednjo versto.

19. ktero misliš, de je perpušeno jesti (v. 2.).

20. to je, pohujšan in nagiban k grehu, ali k krivi sodbi ali celo k povernitvi v judovstvo.

21. ako namreč vender ješ.

22. V greškim: *„vaše dobro“*, to je, keršanska vera.

23. Tedaj s prostostjo, ktero si dopušate, ne dajajte priložnosti, de bi se naša sveta vera grajala kakor neprava, ki prostosti daje preveč prostora. Marveč, de odvernete tako grajanje ali pohujšanje, si raji odrecite to in uno, na pr. kako jed ali pijačo. Zakaj kdor je ud kraljestva Božjiga, ne sme misliti, de je v taki prostosti pravi keršanski duh; temuč naj raji take majhne rečí v nemar puša, in naj svoj pogled bolj obrača na spolnovanje pravičnosti, na ohranjenje mirú, in na znotranji blagor, kteri kakor sad oboje naznanjene čednosti izhaja od svetiga Duha.

24. Zboljšanje bližnjiga je pohujšanju nasproti (v. 13.). Nikar tedaj ne delajmo toliko tega, kar je pripušeno storiti; temuč raji to, kar druge boljša, k dobrimu napeljuje, v dobrim poterduje. Glej 1. Kor. 10, 22. V greškim: *„Tedaj išimo, kar je k miru, in kar je k zboljšanju drugih“*.

25. namreč dobriga, kar je Bog s svojo gnado storil v kom, nikar ne razdéraj s tem, de ga s svojo prostostjo pohujšaš, v hudo sodbo, ali celo v odpad od vere napelješ.

26. Glej v. 15.

27. nobeniga mesa in nobeniga vina z ajdovskih semnjev, ker oboje utegne biti iz malikovavskih tempeljnov, in je takó ali pa takó po ajdovskih rokah kmalo omadežvano. Glej zgorej v. 1. 2.

28. Ako si prepričan, de Mojzesove postave zastran jedi ne vežejo kristjana, in de kristjan sploh ima prostost v nebistevnih rečeh: tedaj delaj po svojim prepričanji, kadar si sam, pred Božjimi očmí (Krizost., Ambrož).

29. Blagor mu, kdor ravná po svojim prepričanji, po svoji vesti, in se mu torej ni sodbe bati v tem, kar za pravo spozna. Glej spodej razl. 31.

Digitized by Google

23. Kdor pa dela razloček,[30]) ko je, je pogubljen,[31]) ker ne dela iz vere.[32]) Vse pa, kar ni iz vere, je greh.[33])

## XV. Poglavje.

Nadaljno opominjevanje, poterpeti z bližnjim, in se v tem zatajevati po zgledu Jezusa Kristusa. Vsi morajo biti mirni in poterpežljivi med seboj, ker je Bog v eno Božjo družino poklical vse brez razločka, Jude in ajde, po svojih obljubah in po svoji milosti. Konec opominjevanja z vošilam Božjiga blagodara. Sklep vsiga lista. Apostelj zagovarja svojo prosto besedo s tem, de je poklican v aposteljna nevernikov, in vnovič obeta, de bo Rimljane obiskal, ter se priporoča v njih molitev. Poslednje vošilo.

1. Mi močnejši pa moramo slabosti nemočnih prenašati, in ne sebi dopasti.[1]) Zgor. 14, 1. i. d. 1. Kor. 9, 22. Gal. 6, 1.

2. Vsak zmed vas[2]) naj svojimu bližnjimu dopade k dobrimu, k boljšanju.

3. Kristus namreč ni sam sebi dopadel; temuč kakor je pisano: Zasramovanja tistih, ki so tebe zasramovali, so name padle.[3]) Psal. 68, 10.

4. Zakaj kar koli je pisano, je v naše podučenje pisano,[4]) de po poterpežljivosti in tolažbi pisem upanje imamo.[5])

---

30. kdor dela razloček med čistimi in nečistimi jedmi vsled Mojzesove postave. V greškim: „*kdor pa dvomi*“ (ali so dopušene nečiste jedi). Pomen je skorej ravno tak; zakaj kdor dvomi, dela razloček, desiravno še ni gotov s svojim prepričanjem.

31. tak naj obsodi sam sebe kot grešnika (v. 22.).

32. ker nima nobeniga verskiga vzroka pri svojim djanji, temuč se vda svojimu poželenju ali pa drugim rečem, ki ga vodijo zoper njegovo prepričanje, de je Bog ravno nasprotno zapovedal.

33. pa v vsih rečeh, ne samo v teh nebistevnih, mora kristjan delati po svojim prepričanji, po svoji vesti; sicer bi grešil. Ko bi tedaj brez lastniga zadolženja v kteri reči kdo imel n a p č n o prepričanje, bi mogel vender po tem delati, dokler namreč ne spozna svoje zmote. Pa vsakteri je tudi dolžan, se prav podučiti v vsih rečeh; in ako se vzdigne v njegovim sercu kteri dvom, ali je kaj dopušeno ali ne, je dolžan praviga sveta iskati, zlasti pri svojim spovedniku, in po njegovi razsodbi delati.

1. temuč se moramo zatajevati, in drugim po volji biti.

2. V greškim: „*vsak zmed nas*“.

3. Tisti, kteri tebe zasramujejo, s svojimi deli zaničujejo, zaničujejo tudi mene, ker se tebe deržim. To je beseda Kristusova po Ps. 68, 10. To zasramovanje in zaničevanje je Kristus voljno prenašal, de bi ljudi pridobil, tedaj njim za ljubo.

4. V greškim: „*kar koli je bilo pred pisano*“.

5. de nas v upanji večniga zveličanja ne ohranuje samo naša poterpežljivost v nadlogah, ampak tudi tolaživno zagotovljanje svetiga pisma. Poterpežljivost množi upanje, ali: kolikor je kdo bolj poterpežljiv, toliko več ima upanja, de bo večno zveličan. Nasproti pa tudi upanje množí poterpežljivost; zakaj kolikor bolj živo si kdo večno zveličanje stavi pred očí, toliko lože mu

Digitized by Google

5. Bog poterpežljivosti in tolažbe pa vam daj, de bote med seboj ene misli po Jezusu Kristusu;[6]) 1. Kor. 1, 10.

6. de z enim sercam in z enimi ustmi čast dajete Bogu in Očetu Gospoda našiga Jezusa Kristusa.[7])

7. Zavoljo tega se sprejemajte med seboj, kakor je tudi Kristus vas sprejel, Bogu v čast.[8])

8. Rečem namreč,[9]) de je bil Kristus Jezus služabnik obreze zavoljo resnice Božje, de bi poterdil obljube očakov;[10])

9. de pa narodi Boga zavoljo milosti časté,[11]) kakor je pisano: Zato te bom, Gospod, med narodi hvalil, in tvojimu imenu pel.[12]) Psal. 17, 50.

10. In spet reče: Veselite se narodi z njegovim ljudstvam.[13]) 5. Mojz. 32, 43.

11. In spet: Hvalite vsi narodi Gospoda, in povišujte ga vse ljudstva.[14]) Psal. 116, 1.

12. In spet reče Izaija: Ko-

---

je poterpežljivimu biti. Branje svetiga pisma nam delí in poživlja upanje, ker so ondi nar bolj tolaživne zagotovljanja našiga večniga zveličanja.

6. po duhu Jezusa Kristusa. Bog je Bog poterpljenja in tolažbe, ker oboje izhaja od njega.

7. Verni so le eniga serca in imajo ene usta, de le Bogu hvalo dajejo.

8. v povikšanje Božje častí.

9. Naslednje besede povejo vzrok, zakaj de se morajo vsi z ljubeznijo prenašati med seboj, ker so namreč v eno zveličavno napravo poklicani vsi, Judje in ajdje (v. 8. 9.).

10. Jezus Kristus se je podvergel obrezi in je kakor Jud stopil med ljudi, de je skazal Božjo resničnost, skazal, de so Božje obljube zares spolnjene; zakaj po obljubah je bilo oznanjeno, de se bo Mesija prikazal med Judi. Ta versta zopet govorí od sprejembe Judov, naslednja pa od sprejembe ajdov.

11. in ajdje hvalijo Boga, de je bil toliko usmiljen, de jih je sprejel v svojo cerkev. Pomni: Judje so bili poklicani zavoljo obljub, ki so jim bile storjene, ajdje pa iz usmiljenja Božjiga. To se ne sme takó razumevati, kakor de bi Judje ne bili poklicani iz milosti, in ajdje ne po obljubah; temuč obljuba in usmiljenje oboje zadeva, zakaj obljuba je bila Judam dana iz zgolj usmiljenja, pa tudi ajdam je bilo odrešenje obljubljeno (Glej naslednje).

12. to je, ajdje bodo med služabniki Božjimi, kakor je že David prerokoval (Ps. 17, 50: 2. Kralj. 22, 50.), ko je govoril od hvale Božje, ktero je hotel oznanovati med narodi. Narodi, ktere je David zmagal, so bili podoba nevernikov, kteri se spreobernejo k keršanski veri, ravno takó, kakor je bil David sam podoba Kristusa samiga. Narodi, od kterih David govorí, so tedaj v višim pomenu neverniki sploh, kteri sprejmejo vero v Kristusa.

13. Te besede so vzete iz 5. Mojz. 32, 43. pa po stari greški prestavi, ktera se je takrat sploh brala. Izvirna hebrejska beseda in naša latinska prestava pa se ne ločite bistevno od une; zakaj na mestu 5. Mojz. 32, 41 — 43. je govorjenje od premaganja ajdovskih sovražnikov izraelskiga ljudstva, kteri so podoba ajdov sploh, ki so se uklonili pod jarm Jezusa Kristusa; tedaj so narodi, kteri po v. 43. Boga hvalijo in se veselijo, v višim pomenu ajdje, kteri so se v keršanstvo povernili.

14. Glej Ps. 116, 1. Ker pevec psalmov govorí od vsih narodov, kaže s tem na spreobernitev ajdov k keršanski veri.

Digitized by Google

renina Jesetova bo,[15]) in kteri bo vstal kraljevat čez narode, vanj bodo narodi upali. Iz. 11, 10.

13. Bog upanja[16]) pa naj vas napolni z vsim veseljem in miram v verovanji, de obogatite v upanji in môči svetiga Duha.

14. Svest sim si pa,[17]) bratje moji! tudi jest sam zastran vas, de ste tudi vi sami polni ljubezni, napolnjeni z vsim znanjem, takó de se zamorete med seboj opominjati.

15. Vender sim vam pa nekoliko odkritoserčniši pisal, bratje! kakor de bi vas hotel spomniti, zavoljo gnade, ktera mi je dana od Boga;[18])

16. de sim služabnik Jezusa Kristusa med narodi, in posvečujem evangeli Božji, de bi bila daritev narodov prijetna, in posvečena v svetim Duhu.[19])

17. Imam tedej hvalo v Jezusu Kristusu per Bogu.[20])

18. Ne upam si namreč kaj takiga govoriti, kar po meni ne stori Kristus v pokoršino narodov, z besedo in z djanjem,

19. z močjo znamenj in čudežev, z močjo svetiga Duha; takó de sim od Jeruzalema okrog[21]) do Ilirskiga[22]) razširil evangeli Kristusov.[23])

20. Nisim pa oznanoval tega evangelija, kjer je Kristusovo imé znano,[24]) de nisim na ptujo podslombo zidal; temuč kakor je pisano:

21. Kterim ni bilo oznanjeno od njega, tí bodo vidili, in kteri niso slišali, bodo razumeli.[25]) Iz. 52, 15.

22. Zavoljo tega[26]) sim bil mnogokrat zaderžan, k vam priti;

---

15. zárod Davidov bo; Jese je bil namreč oče Davidov. Misli se tukaj Jezus Kristus, ki je bil iz hiše Davidove. Primeri Iz. 11, 1. in razlage.

16. Bog, kteri upanje daje in spolnuje. Ta versta je blagoslov, ki nasledva za poprešnjim opominjevanjem. Glej obsežek tega poglavja.

17. V greškim: „*prepričan sim, bratje moji, tudi jez sam od vas*“.

18. Dobro vem, de ste sami polni kerščanske ljubezni in spoznanja, de se zamorete opominjevati med seboj; vender sim hotel Kristusov nauk vam v spomin poklicati, ker sim od Boga to gnado prejel, de sim apostelj ajdovski.

19. Zato ajdam oznanujem sv. evangeli, de bi bili po mojim oznanovanji spreobernjeni in po svetim Duhu posvečeni Bogu prijetna daritev, ktero mu jez opravljam (Avgušt.).

20. Po takim potu, vsled svojiga poklica, ki sim ga prejel od Kristusa, de sim ajdovski apostelj (v. 16.), se smem hvaliti z božjimi rečmi, s spreobernitvo, z daritvo pridobljenih ajdov. Apostelj zdaj govorí od svojiga apostoljskiga poklica, zlasti de se zagovarja, zakaj de je Rimljanam pisal.

21. V Judeji, Arabii in Sirii.

22. V Ilirijo je sv. Pavel, pred ko ne, prišel iz Macedonije, malo časa pred pisanjem tega lista.

23. Pomen 18. in 19. verste: Zamorem se hvaliti; zakaj govorim le od tega, kar je Kristus storil po meni (takó, de hvala ne gre meni, ampak prav za prav Jezusu Kristusu).

24. znano po drugih oznanovavcih svete vere. Primeri 1. Kor. 3, 10. Efež. 2, 20.

25. temuč deržal sim se prerokovanja, de sim vero oznanoval tistim, kteri še niso nič slišali od Kristusa.

26. zavoljo tega težavniga opravila, ko sim ustanovljal nove srenje.

Digitized by Google

in sim zaderžan do zdaj.[27]) Zgor. 1, 13.

23. Zdaj pa, ker nimam dalje več kraja[28]) v teh okrajinah,[29]) in imam želje k vam priti, že veliko poprešnjih let;

24. upam, de, kadar bom v Španijo potoval, vas bom memo gredé vidil,[30]) in de me bote tje spremili,[31]) po tem ko bom poprej nekoliko vaše družbe vžil.

25. Zdaj pa pojdem v Jeruzalem[32]) svétim postreč.[33])

26. Sklenili so namreč Macedonci in Ahajani, biro napraviti za uboge med svetimi, ki so v Jeruzalemu. Djan. ap. 24, 17.

27. Zakaj radovoljno so storili, in so tudi njih dolžniki. Če so se namreč njih duhovnih darov[34]) vdeležili neverniki, morajo tudi v telesnih potrebah njim postreči. 1. Kor. 9, 11.

28. Kadar tedej to opravim, in jim ta sad izročim, pojdem memo vas v Španijo.

29. Vem pa, de, ko pridem k vam, bom z obilnim blagodaram evangelija Kristusoviga prišel.

30. Prósim vas tedej, bratje! po Gospodu našim Jezusu Kristusu, in po ljubezni svetiga Duha, de mi pomagajte v svojih molitvah zame per Bogu,[35])

31. de bi bil rešen od nevernih, ki so v Judeji,[36]) in de bi bil dar moje postrežbe svétim v Jeruzalemu prijeten;

32. de pridem k vam z veseljem po volji Božji, in se med vami poživim.

33. Bog mirú pa bodi z vami vsimi. Amen.

---

27. Besed: *„in sim zaderžan do zdaj“* ni v greškim.
28. nimam več kraja, kjer bi bilo kerščanstvo še ustanovljati.
29. Sv. Pavel tukaj meni greške dežele; ondi namreč, v Korintu, je bil ta list verjetno pisan. Glej vvod tega lista.
30. Sv. Pavel je bil nekaj let po tem, ko je to pisal, kot jetnik v Rim perpeljan (Dj. apost. 28, 16—31.); dalje pripoveduje sv. Klemen z drugimi starimi pisavci, de je apostelj po dveletni ječi v Rimu res spolnil svoj namen, v Španijo potovati.
31. Táko spremljevanje je bilo navadno na apostoljskih potih (Dj. apost. 15, 3: 17, 14. 15.).
32. Glej Dj. apost. 21, 15—17.
33. postreč zlasti z donašanjem nabrane milošnje. Gl. Dj. ap. 24, 17.
34. to je, kerščanstva, ktero je od Judov prišlo k ajdam.
35. V greškim: *„de se z menoj vred bojujete, v molitvah zame per Bogu“*. Molitev je duhoven boj, ker se z njo pomoč dobiva zoper vnanje nasprotnike, in ker se z njo odvračajo zaderžki, ktere nam notranji sovražniki, počutnost in poželjivost, na pot devajo. Primeri Kol. 4, 2.
36. Primeri k temu Dj. apost. 20, 3—23. p. 21—25.

Digitized by Google

## XVI. Poglavje.

Priporočevanje Febe, cerkvene služabnice. Pozdravila do mnogoterih kristjanov v Rimu. Svarjenje pred krivimi učeniki. Mnogi aposteljnovi znanci pozdravljajo rimske kristjane. Poslednje vošilo in hvala do Boga.

1. Perporočim vam pa Febo, našo sestro, ktera je v službi cerkve, ki je v Kenhrejah.[1])

2. de jo sprejmete v Gospodu,[2]) kakor se spodobi svétim; in ji pomagate per vsakim opravilu, per kterim koli vas bo potrebovala; zakaj tudi ona je mnogim pomagala, in tudi meni.

3. Pozdravite Prisko in Akvila, moja pomagavca v Kristusu Jezusu. Djan. ap. 18, 2. 24—26.

4. (Ktera sta za moje življenje svoje glave *(v nevarnost)* postavila;[3]) kterima ne dajem le jest hvale, ampak vse cerkve narodov.

5. in *(pozdravite)* cerkev, ktera je v njih hiši.[4]) Pozdravite Epeneta, mojiga preljubiga, kteri je pervenec Azije v Kristusu.[5])

6. Pozdravite Marijo, ktera se je velíko trudila za vas.[6])

7. Pozdravite Andrónika in Junija, moja sorodnika in sojetnika,[7]) ktera sta imenitna med aposteljni, ktera sta tudi pred menoj vérovala v Kristusa.[8])

8. Pozdravite Ampliata, mojiga preljubiga v Gospodu.

9. Pozdravite Urbana, našiga pomagavca v Kristusu Jezusu, in mojiga ljubiga Stahija.

10. Pozdravite Apela, skušeniga v Kristusu.

11. Pozdravite jih, kteri so iz Aristobolove hiše. Pozdravite Herodiona, mojiga sorodnika. Pozdravite jih, kteri so iz Narcisove hiše, kteri so v Gospodu.

12. Pozdravite Trifeno in Trifozo, ktere se trudite v Gospodu.[9])

---

1. Feba, ki je po opravilih (v. 2.) v Rim potovala, je pred ko ne ta list nosila. Bila je pa diakonisa (kakor je v greškim na ravnost pisano), to je, strežnica revnih in bolnih ženskiga spola v Kenhrejah (v Vulgati: Cenhrejah). Primeri zgorej 6, 1. i. d. Opravilo takih cerkvenih služabnic je tudi bilo, spreobernjenim ženskim v pomoč biti pri keršanskim nauku in pri kerstu. V to so se volile le stare vdove, in le po redkama device, ki so bile posebno pobožniga življenja, in so jih po tem tudi vdove imenovali. --- Kenhreje ali Cenhreje so bile izhodnje zavetje korinškiga mesta poleg saronskiga zatoka.
2. to je, s keršansko ljubeznijo.
3. ktera sta svoje življenje postavila v nevarnost, de bi meni življenje otela. Kdaj se je to zgodilo, ni znano; morebiti je bilo v Korintu (Dj. apost. 18, 6.), ali pa v Efezu (Dj. apost. 19, 23—40.).
4. to je, kristjane, ki so se zbirali v Akvilovi hiši. Primeri 1. Kor. 16, 19.
5. kteri je pervi vernik iz Azije; „*Azija*“ tukaj ni ves ta del svetá, ampak le dežela ali pokrajina v sedanji mali Azii, ki je imela lastniga rimskiga oblastnika, nekdanja Jonija.
6. trudila za spreobernjenje in poterjenje mnogih med vami.
7. kje de sta bila jetnika z aposteljnam vred, ni znano.
8. ki sta pred menoj že kristjana bila.
9. Glej razl. 6.

Digitized by Google

Pozdravite Perzido, preljubo, ktera se je velíko trudila v Gospodu.

13. Pozdravite Rufa, izvoljeniga v Gospodu,[10]) in njegovo mater, ki je tudi moja.[11])

14. Pozdravite Asinkrita, Flegonta, Herma, Patroba, Hermeta in brate, kteri so z njimi.

15. Pozdravite Filóloga in Julijo, Néreja in njegovo sestro, in Olimpíado, in vse svéte, ki so z njimi.

16. Pozdravite se med seboj s svetim kušljejem.[12]) Pozdravijo vas vse Kristusove cerkve.

17. Prosim vas pa, bratje! pazite nanje, kteri delajo razpore in pohujšanja, nauku nasproti, ki ste se ga vi naučili; in ogibajte se jih.[13])

18. Zakaj taki ne služijo Kristusu, Gospodu našimu, ampak svojimu trebuhu;[14]) in s sladkimi besedami in s perlizovanjem zapeljujejo serca nedolžnih.

19. Zakaj[15]) vaša pokoršina je po vsih krajih razglašena. Torej se veselím zavoljo vas. Želím pa, de bi bili modri v dobrim in priprosti v hudim.[16])

20. Bog mirú pa naj stare[17]) naglo satana pod vašimi nogami. Gnada Gospoda našiga Jezusa Kristusa bodi z vami![18])

21. Pozdravi vas Timotej, moj pomagavec, in Luci, in Jazon, in Sosípater, moji soródniki.[19]) Djan. ap. 16, 1: 17, 5: 20, 4.

22. Pozdravim vas tudi jest Terci, ki sim pisal list, v Gospodu.[20])

23. Pozdravi vas Kaj, moj gospodar, in vsa cerkev.[21]) Pozdravi vas Erast, mestni ključar, in Kvart, brat.

24. Gnada Gospoda našiga Jezusa Kristusa bodi z vami vsimi! Amen.

25. Njemu pa, ki je mogočen,

---

10. to je, posebno z gnado obdarovaniga.
11. moja mati, po ljubezni in skerbi zame.
12. Pozdravljanje pri Judih, Grekih in Rimljanih, tudi pri drugih narodih, je bilo združeno s kušljejem; ta kušljej bi pri kristjanih mogel biti svét, znamnje svete ljubezni (1. Kor. 16, 20: 2. Kor. 13, 12: 1. Tes. 5, 26.). Ta keršanski bratovski kušljej je bil tudi v keršanskih zborih kmalo v navadi, in je še zdaj med duhovšino pri Božji službi (Primeri Vis. pes. 1, 1. razl. 2.).
13. Apostelj méni, pred ko ne, judovske kristjane, nad kterimi toži skorej v vsih svojih listih, de išejo čisti nauk Kristusov popačiti s pogubljivimi zmotami. Glej Filiplj. 3, 2. i. d. 3, 19: 2. Kor. 11, 13.
14. to je, samo svoji poželjivosti (Fil. 3, 19.). V greškim: *„ne služijo Jezusu Kristusu“*.
15. Vzrok, zakaj de upa, de bo njegovo opominjevanje voljno sprejeto. Vi ste znani zastran svoje pokoršine.
16. modri v spolnovanji dobriga; in priprostiga, nedolžniga serca, de ste hudiga djanja bolj obvarovani. Primeri Mat. 10, 16.
17. V greškim: *„Bog mirú bo sterl“*.
18. V greškim je perstavljeno: *„Amen“*.
19. rojaki, to je, ki so z menoj vred judovskiga rodú, kristjani zmed Judov.
20. Ker Terci, pisar tega lista, tukaj govorí v svojim iménu, in po tem spet apostelj povzame besedo, je iz tega očitno, de mu je sv. Pavel pismo narekoval, in de je med prenehljejem Terci pristavil svoje pozdravilo.
21. V greškim: *„Gaj, ki mene in vso cerkev sprejemlje“*, to je, v svojo hišo k Božji službi. Glej 1. Kor. 1, 14.

Digitized by Google

vas poterditi poleg mojiga evangelija[22]) in oznanovanja Jezusa Kristusa,[23]) po razodenji skrivnosti, ktera je bila od večnih časov zamolčana,[24])

26. (ktera je pa zdaj odkrita po pismih prerokov,[25]) vsled povelja večniga Boga, zastran pokoršine do vere) in je med vsimi národi znana,

27. samimu modrimu Bogu, po Jezusu Kristusu, njemu bodi čast in slava[26]) od vekomaj do vekomaj.[27]) Amen.

---

22. poleg evangelija, kakor sim ga razložil v tem listu.
23. poleg oznanovanja nauka od Jezusa Kristusa, Odrešenika svetá.
24. poleg vsiga evangeljskiga razodenja, ktero je bilo tiho v Božjim bitji, dokler ga Kristus ni odkril ljudem (Kol. 1, 19: 2, 2. Efež. 6, 19: 3, 5: 1. Petr. 1, 20.). Razuméj tukaj določeno evangeljsko razodenje; zakaj odrešenje je bilo znano že tudi v stari zavezi, ker je bilo ondi prerokovano in v podobah naznanovano. Sv. Pavel pové v tem listu tudi sam, de se njegov nauk od žive opravičujoče vere zedinja z naukam stare zaveze.
25. po pravim razlaganji prerokov.
26. V greškim je samo: „*slava*“.
27. V greškim je samo: „*vekomaj. Amen*“.

Digitized by Google

# VVOD

v

## Lista do Korinčanov.

Korint je bilo veliko mesto greške pokrajine, namreč Ahaje, današnje Moreje, med jonskim in egejskim morjem, bogato tergovsko mesto z dvema zavetnikama, sedež nečistosti in mehkužnosti, pa tudi učenosti in zgovornosti. Sv. Pavel je bil ob svojim drugim apostoljskim popotvanji (Djanj. ap. 15, 40.) iz Aten (Djanj. ap. 18, 1.) v 52., po druzih misli v 54. letu po Kr. rojst. tje prišel, in je poldrugo leto s tolikim pospeham učil, de je ustanovil obilno srenjo, ki je pa več spreobernjenih nevernikov, kakor Judov štela; zakaj ti so bili, kakor povsod, tako tudi tukej terdovratni (Djanj. ap. 18, 6. 12: 13, 45.). Sv. Pavel je bil po pravici s korinškimi kristjani zadovoljin. Ko je bil pa odšel in se v Efez podal, de bi od tod v Jeruzalem šel (Djanj. ap. 19, 21.), se jih je veliko zmed njih povernilo k svojimu razujzdanimu življenju, in zato je apostelj pisal list do Korinčanov, ki se je pa zgubil, v kterim je vernim prepovedoval vse pečanje s spridenimi ljudmi (1. Kor. 5, 9 — 12). Ravno takrat so napravili zmešnjavo judovsko misleči kristjani, ki so bili mende iz Palestine tje prišli. S svojimi posebnimi spredki bahaje (2. Kor. 5, 12: 11, 18. 22.), so se ustavljali nauku sv. Pavla (2. Kor. 11, 4.), njegovo veljavo zmanjševali (1. Kor. 9, 2.), ter le Petrovo veljavo terdili (1. Kor. 1, 12.). Ko je bil sv. Pavel odšel, je prišel v Korint tudi Apolo (Djanj. ap. 18, 24: 19, 1.), imeniten keršansk pismouk, ki se po nauku sicer ni ločil od sv. Pavla (prim. 1. Kor. 3, 6: 16, 12.), pa je bolj po učeni šegi svoj nauk razlagal. Tako je tedej bilo veliko mnogoterih učenikov v Korintu. Žalostni nasledek tega je bil, de se je kmalo naredilo več straní, ki so se med seboj ločile. Imenovale so se po učenikih, kterim so veči veljavo dajale: ena po Pavlu, ena po Apolu, ena po Petru, ena po Kristusu (1. Kor. 1, 12.). Posebno sovražno so si nasproti stali tako imenovani nasledovavci Pavla in Petra. Oni se niso le prepirali zavoljo tega, ali Mojzesova šegna postava še velja, tudi so še druge prepire med seboj imeli. Neki človek je grešil s svojo mačeho, kar se je enim hude kazni vredno zdelo, enim pa je bilo vse eno. Močno so se prepirali zavoljo navade, pri rimskih sodnijah pravice iskati, zavoljo vdeleževanja pri pojedinah malikovavskih daritev, zavoljo zakona z nekristjani, zavoljo devi-

Digitized by Google

škiga življenja, zavoljo obedov ljubezni, zavoljo zagrinjanja žensk pri službi Božji, zavoljo nerodnosti pri obhajanji sv. daritve in Gospodove večerje, zavoljo veljavnosti modrijanskih dokazov v keršanski veri, zavoljo darov sv. Duha, zavoljo vstajenja mertvih. Od vsiga tega je zvedil sv. Pavel v Efezu (1. Kor. 16, 8. 19. Djanj. ap. 18, 19.), nekoliko po sorodnikih neke kristjane v Korintu, ktera se je Kloe imenovala, nekoliko po govorjenji, nekoliko po pismu, ktero so mu bili poslanci korinške srenje prinesli (1. Kor. 1, 11: 7, 1: 16, 15 — 18.). Te priložnosti se je tedej sv. Pavel poslužil, ter je pisal naš pervi list do Korinčanov, de bi jih v njim zavoljo vsih tih reči podučil in k edinosti opominjal. Poslanci naj bi bili list seboj vzeli; Timotej pa naj bi šel skozi Macedonijo v Korint (Djanj. ap. 19, 22.), mende zato, de bi aposteljnu naznanil, kaj de bode list pri Korinčanih opravil. Po aposteljnovim namenu bi imeli poslanci okrog velike noči v Korint priti (1. Kor. 5, 7. 8.), Timotej pa naj bi do binkošt spet v Efez nazaj prišel (1. Kor. 16, 8 — 12.). Torej so mogli v začetku sušca od Efeza odriniti, in list je mogel tisti čas, in sicer poslednje leto aposteljnoviga bivanja v Efezu, v 57., po misli druzih v 58. letu po Kr. rojst. pisan biti, ker sv. Pavel sam (1. Kor. 16, 8. 9.) pravi, de hoče le do binkošt tistiga leta še v Efezu ostati.

Sv. Pavel, v skerbi, kaj bo njegov list pri Korinčanih opravil, pošlje razun Timoteja tudi Tita iz Efeza v Korint, in temu je tudi naročil, za revne milošnje nabirati. Ko je med tem mogel Efez zapustiti (Djanj. ap. 20, 1.), je mislil Tita v Troadi perčakati (2. Kor. 2, 12. 13.), pa ga je še le v Macedonii našel (2. Kor. 7, 5. i. d.). Od njega je sicer zvedil, de njegov list ni bil brez sadú (2. Kor. 7, 7—9.), pa tudi, de svojiga namena z njim še ni popolnama dosegel (2. Kor. 6, 14 — 18: 12, 21: 13, 10.); zakaj le tako imenovani nasledovavci Pavlovi so se bili poboljšali; drugi so ga pa, kolikor le mogoče, zmanjševali (2. Kor. 2, 15 — 17: 3, 1: 10, 10.); celo takó prederzni so bili, de so ga nestanovitnosti (2. Kor. 1, 12 — 23.) in slabosti (prim. 2. Kor. 10, 1 — 11: in 1. Kor. 4, 18 — 21.) obdolževali. Vse to in še marsikaj druziga je zvedil po Titu, in je zato pisal naš drugi list do Korinčanov, ko je bil v Macedonii s Timotejem vred, ki je bil med tem tudi nazaj prišel, kmalo po pervim listu, v 57. ali 58., po drugih v 58. ali 59. letu po Kr. Vidimo ga tukej kakor očeta, polniga mile ljubezni, ki je mogel svoje otroke z britkim sercam in z vso ojstrostjo zavoljo njih pregreh pokoriti, ki potem s skerbjo in britkostjo čaka sadú pokore, skesano poboljšane ljubljene še z veči ljubeznijo objame, terdovratne nasprotnike pa resnobno zaverne, ker se dobro zavé vrednosti svoje apostoljske službe in velikosti svojiga truda za razširjanje sv. vere.

Digitized by Google

# PERVI LIST
# SV. PAVLA APOSTELJNA
# do Korinčanov.

## I. Poglavje.

Vvod. List začne sv. Pavel z opominjevanjem, de naj se varujejo ločitve in prepirov, in naj ne stavijo keršanske vere na veljavo človeških učenikov, ker smo le Kristusovi. Njega, križaniga, oznanuje on s prosto, nizko besedo; zakaj Bog je zavergel posvetno modrost z njeno zgovornostjo kakor zmotljivo nespamet; nauk od križa pa, ki se nespameten zdi, je namenil, verne po njim zveličati. Ta je sicer Judam pohujšanje, nevernikam nespamet; ali kristjanam je Božja moč in modrost. Kakor pri zametvanji človeške modrosti, takó ravná Bog tudi pri poklicu. Neučene in nizke je pred učenimi in imenitnimi zvolil, se ve de, le iz zgolj milosti, de se nihče ne hvali z lastnim zasluženjem, temuč de daje vsak vso čast Gospodu.

1. Pavel, poklican apostelj Jezusa Kristusa[1]) po volji Božji,[2]) in Sosten, brat,[3])

2. cerkvi Božji, ktera je v Korintu, posvečenim v Kristusu Jezusu,[4]) poklicanim svétim,[5]) z vsimi, kteri kličejo v imé Gospoda našiga Jezusa Kristusa, na vsakim, njih in našim mestu.[6])

3. Gnada vam bodi in mir od Boga Očeta našiga, in od Gospoda Jezusa Kristusa!

4. Zahvalim svojiga Boga vselej za vas zavoljo gnade Božje, ktera vam je dana v Kristusu Jezusu;[7])

5. ker ste po njem v vsim obogateli, v vsi besedi in v vsim znanji,[8])

6. kakor je bilo pričevanje

1. Gl. Rim. 1, 1.
2. ne po ljudéh v apostoljsko službo poklican.
3. Po misli nekterih je ta v Djanj. ap. 18, 17. imenovani nasprotnik apostelj-nov, ki se je poznejše spreobernil; po misli druzih pa je druga oseba, pisavec lista. Prim. spod. 16, 21. in Rim. 16, 22.
4. tistim, ki so bili po kerstu Kristusu pridruženi (Rim. 6, 3 — 5.) in tako kakor posvečeni od drugih ljudí po duhu ločeni.
5. Gl. Rim. 1, 7.
6. pri njih v Korintu, in pri nas v Efezu, vsim tém (pristavi: pišeta Pavel in Sosten). Listi sv. apostelj-nov so se pošiljali od srenje do srenje. Vsih vernih se spominja apostelj, pravi sv. Krizostom, de bi naznanil, de bo le ena sama cerkev na zemlji.
7. za stan gnade, v kterim se znajdete; tega stanú začetnik pa je Kristus.
8. ki ste v keršanskim nauku popolnama podučeni bili. Keršanski nauk se

Digitized by Google

Kristusovo poterjeno med vami,[9])

7. takó, de vam ne manka nobeniga darú, kteri čakate razodenja Gospoda našiga Jezusa Kristusa,[10])

8. kteri vas bo tudi poterdoval do konca,[11]) de bote brez greha v dan prihoda Gospoda našiga Jezusa Kristusa.[12])

9. Zvest je Bog, po kterim ste poklicani v družbo njegoviga Sina Jezusa Kristusa, Gospoda našiga.[13])

10. Prosim vas pa, bratje, v imênu Gospoda našiga Jezusa Kristusa,[14]) de vsi eno govoríte,[15]) in de naj ne bodo med vami razpôri; bodite pa popolni v enim duhu in v eni misli.

11. Povedano mi je bilo namreč od vas, bratje moji! po njih, ki so iz Klojine hiše,[16]) de so prepiri med vami.

12. Hočem pa to rêči, de vsak med vami pravi: Jest sim Pavlov; jest pa Apolov,[17]) jest pa Kefov;[18]) jest pa Kristusov.[19])

Djanj. ap. 18, 24 — 28.

---

zamore imenovati tudi v e s uk, ker je vsiga praviga uka podlaga in konec.

9. kakor se je pridiga od Kristusa z vsimi njenimi darovi med vami in v vas uterdila. Pridigar daje pričevanje od tega, kar v njem ž i v í; tedej ni le zgolj učenik.

10. takó, de ob času, ko drugiga prihoda Kristusoviga v očitnim veličastvu pričakujete, niste le previdení z vsimi gnadami, ktere v svoje zveličanje obračajte, ampak tudi z nenavadnimi darovi in gnadami. Zastran druziga Jezusoviga prihoda glej Mat. 24, 30. i. d. Zastran nenavadnih darov glej Djanj. ap. 2, 4. Spod. 12, 8 — 10.

11. stanovitne ohranil.

12. ob dnevu, ko bo naš Gospod prišel sodit, bodi si k vesoljni sodbi konec svetá, ali k posebni sodbi v smerti. Gl. Mat. 24. Ali nam nič ne manka za ta prihod? Ali zamoremo upati, de bomo per sodnjim stolu brez smertniga greha najdeni? Naj zveličaven strah vedno spremlja naše zaupanje; zakaj gnade, s kterimi nas Bog podpéra, nas ne smejo zaderževati, de bi se vsiga hudiga ne bali zavoljo svoje slabosti.

13. Res, on vas bo do konca stanovitne ohranil, ker Bog spolnuje svoje obljube. Ker vas je v tesno zavezo s svojim Sinam, za otroke Božje, brate in sodeleže Kristusove poklical, vas bo tudi v svoji gnadi do konca ohranil (se vé de, ako je sami od sebe ne zaveržete) (Anzelm, Amb., Teofil., Kriz.). Perm. 1. Jan. 1, 3.

14. v imênu, v moči in oblasti Kristusovi. Tudi: pri imênu Jezusa Kristusa, pri tem, kar vam je nar svetejši.

15. de ste vsi ene misli, de ste vsi pravoverni.

16. Glej vvod.

17. Glej vvod.

18. Kefa je aramejsko imé sv. Petra. Jan. 1, 42.

19. To namreč ménim, de se nekteri zmed vas imajo za nasledovavce Pavlove, drugi za Apolove, drugi za Petrove, in še drugi nočejo biti nobene teh ločin, ampak le Kristusovi. Pavlovi nasledovavci so bili mende tisti, ki so s Pavlam terdili, de Mojzesova šegna postava ne veže (Spod. 3, 11. Gal. 3, 1.). Tí so se pregrešili v tim, de niso tudi, kakor Pavel, z vso modrostjo in ljubeznijo v ti reči ravnali (Djanj. ap. 18. razl. 21.). Apolovi nasledovavci

Digitized by Google

13. Je li razdeljen Kristus?[20]) Ali je bil Pavel za vas križan?[21]) Ali ste bili v Pavlovim iménu keršeni?[22])

14. Zahvalim Boga, de nisim nikogar vas kerstil, razun Krispa in Kaja, Djanj. ap. 18, 8.

15. de ne more nikdo rêči, de ste bili v mojim iménu keršeni.[23])

16. Kerstil sim pa tudi Štefanovo hišo; sicer pa ne vém, de bi bil koga druziga kerstil.

17. Zakaj Kristus me ni poslal kerševat, ampak evangeli oznanovat;[24]) ne v modrosti besede,[25]) de križ Kristusov ob moč ne pride.[26]) 2. Pet. 1, 16. Spod. 2, 13. 14.

18. Zakaj beseda od križa je sicer njim, ki se pogubé, nespamet; njim pa, kteri so oteti, to je, nam moč Božja.[27])

19. Pisano je namreč: Pokončal bom modrost modrih, in

---

so bili blezo, ki so hotli, kakor Apolo (Djanj. ap. 18, 24.), keršansko vero z zgovornostjo in učenostjo podpérati. Pregrešili so se mende v tem, de niso bili kakor Apolo enih misel s Pavlam (spod. 4, 6.), ki ni zgovornosti, ampak duha govora za poglavitno reč imel; zakaj gotovo mu je tudi v tim zgovorni Apolo prav dal. Petrovi nasledvavci so bili kristjani judovskiga duha, ki so učili, de judovska šegna postava tudi kristjane veže. Ko je sv. Peter skorej vedno med Judi učil, je modrost tirjala, de je bolj kakor drugi aposteljni Judam po volji ravnal. Iz tega so sklepali verni judovskiga duha, de hoče judovstvo v keršanstvu ohraniti, in so ga zvolili za svojo glavo, ko je vender ravno nasprotno učil (Djanj. ap. 15, 10. 11.), in je v tim prav takó mislil, kakor drugi aposteljni. Kristusovi nasledvavci so pravi verni v Korintu, ki so se hotli le Kristusa deržati, in so v svojih učenikih njegove služabnike spoznali (Kriz.).

20. Ali mar učé razločni učeniki razločniga Kristusa? Ali ni veliko več en in ravno tisti Kristus, ki ga vsi učé? Ako je le eden, ali ni nar večí nespamet, druziga, kakor le njega se deržati?

21. Ali so mar učeniki sami odrešeniki? Ali je Pavel, (ali kak drug učenik) za vas delo odrešenja opravil?

22. v moči in v zasluženji.

23. Hvalim Boga, de si nisim kerševanja za poglavitno opravilo izvolil, de mi ne more nihče rêči, de sim v svojim iménu kerševal.

24. Služba aposteljnov se imenuje v pervi cerkvi večkrat služba učenikov, ker so aposteljni mogli med Jude in nevernike pred vsim in posebno kakor učeniki stopiti, de bi jih za Božje kraljestvo pridobili. Gl. Dj. apost. 6, 2: 9, 15.

25. v učenostni besedi. Pavel to pristavi mende zavoljo nasledvavcov Apolovih (gl. zgor. razl. 19.) in sploh zavoljo vsih, ki so ga zavoljo njegoviga priprostiga učenja malo čislali (2. Kor. 11, 6.).

26. de nauk od križa zavoljo perdjane človeške umetnije ne zgublja svoje močí, de ljudje ne ostajajo pri lepih besedah in po tem resnice ne zanemarijo. Po misli druzih je pomen: de bi se ne pripisovalo človeški zgovornosti spreobernjenje ljudí, ko vender le samo od križa izhaja, to je, od močí gnade Božje, ki jo je Kristusova smert na križu zaslužila (Spod. 2, 4.).

27. zakaj priprosti nauk od križaniga Zveličarja se zdi nespameten tistim, ki bodo zavoljo svoje nevere pogubljeni (Rim. 1, 17.); nam pa, ki vanj vérujemo, in bomo zato zveličani (Jan. 3, 16.), je (v zedinjenji z gnado) nar močnejši pripomoček v zveličanje. V zedinjenji, sklenitvi z gnado, zakaj ona stori, de nauk sad obroduje, in ona je tudi namen in konec nauka. Prim. Rim. 1, 16.



Digitized by Google

razumnost razumnih bom zavergel. [28]) Iz. 29, 14.

20. Kje je modri? Kje pismoučeni? Kje preiskovavec tega svetá?[29]) Ali ni Bog storil, de je neumna modrost tega svetá?[30]) Iz. 33, 18.

21. Zakaj ker v Božji modrosti svét ni spoznal Boga po modrosti, je dopadlo Bogu po neumnosti oznanila zveličati verujoče.[31])

22. Judje namreč znamenj hočejo, in Grekí modrosti išejo.

23. Mí pa oznanujemo Kristusa križaniga,[32]) ki je Judam pohujšanje,[33]) narodam pa nespamet,

24. poklicanim[34]) Judam pa in Grekam *(oznanujemo)* Kristusa kakor Božjo moč, in Božjo modrost.[35])

25. Kar se *(jim)* namreč nad Bogam nespametno zdí, je modrejši ko ljudje; in kar se *(jim)* nad Bogam slabo zdí, je močnejši ko ljudje.[36])

---

28. Zakaj že Izaija (29, 13. 14.) je gledé na Kristusove čase prerokoval od judovskih učenih, ki so le človeške učenosti iskali, de bo Bog njih (človeško) modrost zavergel. Glej razlago te prerokove verste. Modrost tukej ni le samo umetnijski govor, obleka nauka, ampak tudi nauk sam, ki je le zgolj človeški, takó de apostelj po ti versti pride na drugo misel, namreč, de Bog ne zaverže le modrosti, ki je človeška umetnijska zgovornost, ampak tudi človeški nauk sam. Ker so Korinčani tolikanj radi na človeško veljavo gledali, in so še celò Božjo besedo s človeškimi menitvami kazili, je hotel apostelj bolj obširno in določno pokazati, kakó de je Bog človeško modrost osramotil.

29. De je Bog modrost svetá zavergel, lahko očitno vidite nad ajdovskimi modrijani in preiskovavci, kakor tudi nad judovskimi pismarji. Kje je le med njimi moder in pismoučen, de bi bil tega iména vreden? So li kdaj učili pravo modrost, ki človeka dobriga in srečniga storí? Ali ni to znamnje, de jih je Bog zavergel?

30. Ali ni Bog dopustil, de so modri tega svetá nar nespametniši rečí učili? Ali niso zašli, ko so razodenje Božje vnemar pušali (Rim. 1, 18. i. d.), v malikovanje in vse hudobije? Ni je nespameti, de bi je kak modrijan ne bil terdil.

31. Zakaj ker ljudje (Jan. 1, 10.), zlasti modrijani tega svetá po modrosti svoje lastne pameti niso spoznali Boga po njegovih modrih naredbah in delih (Rim. 1, 20.), je Bog sklenil po prostim nauku od križa zveličati té, ki vérujejo (Tom.). On je tedej (to se mora zavoljo naslednjiga zraven misliti) vero in zveličanje sklenil z ukam, in sicer z neučenim ukam, ne pa, kakor farizeji hočejo, z znamnji na nebu (Mat. 12, 38. 39.), tudi ne, kakor neverniki hočejo, z umetnijskim, modroslovskim govoram.

32. mi pa učimo (brez ajdovske zgovornosti) nauk od križaniga Zveličarja.

33. ki je bil Judam v spotiko, ker niso perčakovali Mesija ponižaniga do smerti na križu, ampak v posvetni mogočnosti in časti; nevernikam pa se ta nauk nespameten zdí, ker jim je križan Bog in človek neumnost.

34. tistim, ki Božji glas voljno poslušajo, in so zato izvoljenim prišteti (Mat. 20, 16.).

35. Kristusa križaniga, ki ima Božjo moč in modrost, de vsim, ki se njemu in njegovim naredbam verno vdajo, pomaga k pravi modrosti, čednosti, in k zveličanju.

36. V Kristusu je Božja moč in modrost; zakaj križan Kristus se sicer dozdeva, de ni Boga vreden in de nima Božje vsigamogočnosti; pa to na videz nespa-

Digitized by Google

26. Zakaj poglejte svoj poklic, bratje,[37]) ker jih ni veliko modrih po mesu[38]) *(poklicanih)*, ne veliko mogočnih, ne veliko imenitnih;[39])

27. ampak kar je nespametno pred svétam, je Bog izvôlil, de bi osramotil modre; in kar je slabo pred svétam, je izvôlil Bog, de bi osramotil, kar je mogočniga;

28. in kar je neimenitno in zaničljivo pred svétam, je izvolil Bog, in kar nič ni, de bi razdjal, kar je;[40])

29. de se noben človek ne hvali pred njegovim obličjem.[41])

30. Iz njega pa ste vi v Kristusu Jezusu,[42]) kteri nam je dan od Boga v modrost in pravičnost in posvečenje in odrešenje, [43]) Jer. 23, 5.

31. de, kakor je pisano, kdor se hvali, naj se v Gospodu hvali.[44]) Jer. 9, 23. 24: 2. Kor. 10, 17.

---

metno presežе vso človeško modrost, ker ima v sebi vse zaklade do zdaj neznane prave modrosti, in to slabo je močnejši, kakor vsa človeška moč; ker si podverže vesoljni svét (Kriz.).

37. Ravno to tudi lahko posnamete, ako se ozrete na té, ki so po Božji gnadi klicani keršanstvo prejeli. Kakor Bog ni tiste modrosti, ki pred svetam kaj velja, v to odločil, de bi ljudi poboljšala in zveličala, ampak od svetá zaničevano modrost križa je v to odločil: ravno takó je Bog tudi neučene in nizke zvolil pred učenimi in visokimi (Kriz.). Takó se tedej godí, de so visoki po nizkih osramotovani, poniževani, de bi bilo to poniževanje tudi njim v zveličanje.

38. ne njih veliko, ki so modri v zgolj človeški učenosti in umetnii. *Meso* pomeni zgolj človeško (1. Mojz. 6, 3. 12.).

39. so se gnade poklica poprijeli in z njo delali.

40. Apostelji so bili neučeni, revni ribči, in veči del pervih kristjanov je bil zmed neučenih in revnih.

41. de nihče svojiga poklica k keršanski veri ne perlastuje lastni modrosti ali imenitnosti, ampak le zgolj gnadi Božji (Anzelm). Kaj, ali niso bili klicani tudi učeni in imenitni? Res, klicani so bili z vsimi drugimi vred (Mat. 20, 16.), pa poklica niso sprejeli, in takó je Bog perpustil, de so bili nepoklicanim peršteti. Neučeni in revni so poklic sprejeli, in takó se je zgodilo, de so po Božji milosti, ki je tudi njim brez vsiga zasluženja došla, poklicani bili in ostali. Vedi pa: Bog je le dopustil, de so uni terdovratni odločeni bili; ker je pa Božja volja, naj si že dopuša, ali naj si že dela, vselej svobodna, prosta volja, se torej ta odločitev Bogu perpisuje (Gl. Rim. 9, 18. i. d.).

42. Po zgolj prosti gnadi Božji ste kristjani postali. Apostelj to pristavi, de bi si kje neučeni, revni kaj ne domišljevali, ali de bi si zavoljo svojiga sovdeleženja pri poklicu kakiga zasluženja ne perlastovali. Glej zastran gnade, ki je dana brez zasluženja Rim. 3. razl. 17.

43. ki ga je bil Bog namenil, de bo naš Božji učenik, opravičnik, (Rim. 3, 24. 25.), posvečevavec in odrešenik od vsiga hudiga.

44. Po zgolj milosti Božji ste rešeni bili, de prejete gnade ne prilastujete svojimu zasluženju, ampak Gospodu, njegovimu zasluženju in njegovi milosti. Ta versta je vzeta iz Jeremija 9, 23., kjer pravi, de nihče ne sme upati, de se zamore s svojo lastno močjo rešiti, ampak de se to le zgolj z Božjo pomočjo zgodí.



Digitized by Google

## II. Poglavje.

S tem prepričanjem, de se Bog le na majhno milostljivo ozéra, sim prišel k vam, ne z zgovornostjo, ampak z zgolj Kristusovim ukam brez telesnih govorniških darov in brez lepote besedí, takó de je le Duh Božji vse delal. Pri vsim tem pa učim modrost, ki je viši od vse človeške, ki je zgolj človek tudi ne more razumeti. K temu je treba podučenja po sv. Duhu. Le od sv. Duha razsvetljen zamore duhovno razumeti in razsoditi; sam človek za to ni spreten.

1. Tudi jest, ko sim prišel k vam, bratje, nisim prišel z visokostjo govorjenja ali modrosti,[1]) ko sim vam oznanoval pričevanje Kristusovo.[2])

2. Mislil sim namreč, de mi ne gré kaj druziga vediti med vami, kakor Jezusa Kristusa, in njega križaniga. Zgor. 1, 17.

3. In jest sim bil per vas v slabosti,[3]) in strahu, in v velikim trepetu.[4])

4. In moje govorjenje in moje oznanilo ni bilo v pregovorljivih besedah človeške modrosti, ampak v skazovanji duha in moči;[5])

5. de vaša vera ni v človeški modrosti, ampak v moči Božji.[6])

6. Modrost pa govorimo med popolnimi;[7]) tode ne modrosti tega svetá,[8]) tudi ne poglavarjev tega svetá,[9]) kteri poginejo;

7. ampak govorimo Božjo modrost v skrivnosti, ktera je bila skrita, ktero je Bog odločil pred začetkam svetá v našo čast,[10])

8. ktere noben poglavar tega svetá[11]) ni spoznal; zakaj ko bi

---

1. človeške modrosti. Zgor. 1, 17.
2. Gl. zgor. 1, 6. V greškim: „*od Boga*“.
3. s slabotnim telesam in slabim glasam (2. Kor. 10, 10.). Drugi razumevajo prestano terpljenje.
4. pred preganjanjem Judov in nevernikov (Djan. apost. 18, 6.). Nravni učeniki brez nevarnosti učé; kdor pa oznanuje Kristusa, križaniga, v križanje mesa, mora sam za križanje pripravljen biti.
5. ampak ker sim s svojim učenjem skazal, de sim s sv. Duham, z močjo od zgorej (Luk. 1, 35.) napolnjen. Drugi razumevajo v besedi „*močjo*“ — čudeže, s kterimi je apostelj svoj uk poterdoval.
6. de bi se vaše spreobernjenje ne perlastovalo človeški zgovornosti, ampak gnadi Božji, ki je bila delavna v mojih besedah, ki se nespametne zdé.
7. kristjani; oni so tukej imenovani popolni, kakor sicer svéti, nasproti nespreobernjenim, in v tim oziru nepopolnim, nesvetim Judam in nevernikam.
8. ne ajdovske modrosti.
9. tudi ne človeškiga nauka modrijanov in pismoučenih (zgor. 1, 20.), ki hočejo biti pervi učeniki in vodniki, pa s svojo modrostjo poginejo.
10. ampak mi učimo do zdaj skrito, sami pameti nerazumljivo modrost od križa (zgor. 1, 18.), ktero je Bog že od vekomaj namenil, de naj nam v večno veličastvo pomaga. Ta modrost pa je v tem, de je Kristus na križu za nas smert preterpel, in de naj mi v njem in z njim starimu človeku odmerjemo, de z njim in v njem k novimu življenju vstanemo (Rim. 6, 6—8.).
11. véliki zbor in pismarji.

Digitized by Google

bili spoznali, bi ne bili nikdar Gospoda častí križali.[12])

9. Ampak kakor je pisano: Okó ni vidilo, uhó ni slišalo, in v serce človekovo ni prišlo, kar je Bog perpravil tem, kteri ga ljubijo.[13]) Iz. 64, 4.

10. Nam pa je Bog razodel po svojim Duhu,[14]) zakaj Duh[15]) vse preiše, tudi globokosti Božje.[16])

11. Zakaj kdo med ljudmi vé, kaj je v človeku, kakor duh človekov, ki je v njem? Takó tudi, kar je Božjiga, nihče ni spoznal, kakor Duh Božji.[17])

12. Mí pa nismo duha tega svetá[18]) prejeli, ampak Duha, kteri je iz Boga,[19]) de vemo, kaj nam je od Boga dodeljeno.[20])

13. Kar tudi govorimo, ne z učenimi besedami človeške modrosti, ampak v uku *(sv.)* Duha, ker z duhovnimi rečmi po duhovno ravnamo.[21])

14. Ponatorni človek pa[22]) ne razumé tega, kar je Božjiga Duha; zakaj to mu je nespamet, in ne more spoznati, ker se po duhovno prevdarja.[23])

15. Duhovni *(človek)* pa vse

---

12. pa njih nevednost je bila zadolžena (Djan. apost. 3, 17.).

13. Pomen s poprešnjim vred: Ki je nihče ni spoznal, ampak jim je bila neznana po prerokovih besedah (Iz. 64, 4.), ki je govoril: de to, kar je Bog (tukej na svetu in tam v večnosti) ljubijočim (vernim, upajočim) pripravil (hoče dati), ni le počutkam, ampak tudi vsimu posvetnimu človeku zakrito. Versto prerokovo je apostelj zapisal bolj po pomenu, kakor po besedi. Pripravljeni dar je pred vsim modrost križa, kakor jo evangeli učí, ob enim pa tudi večno zveličanje; zakaj po aposteljnovi misli se sklepate sprejema sv. evangelija in večno zveličanje (Rim. 8, 30.). Ljubijoči so ob enim tudi, ki verujejo in upajo, kakor tudi drugod vera ljubezen in upanje obsega (Rim. 1. razl. 24.).

14. Apostelj prehití ugovor: Ako je ta skrivnost vsim skrita, kakó jo zamoreš tí razumeti? Nam (meni in drugim aposteljnam) jo je Bog po sv. Duhu razodel, kakor je Kristus obljubil (Jan. 14, 26: 16, 23.). Napčno razumevajo nekteri v besedi „*nam*“ verne sploh; zakaj v 12. in 13. versti govorí apostelj razločno le od sebe, in pogl. 3, 2. imenuje Korinčane, ki so vender že kristjani bili, mesene, človeško misleče.

15. Bog, sv. Duh.

16. pregleduje tudi nar globokejši skrivnosti Božje.

17. Zakaj kteri človek vé, kaj drugi v svojim sercu misli, kakor le duh tega druziga človeka? Ravno takó tudi nihče ne pozna v Bogu skritih misel in sklepov, kakor le Božji Duh (in on, komur hoče sv. Duh razodeti).

18. modrosti tega svetá. V grškim: „*svetá*“.

19. ki od Boga izhaja.

20. de zamoremo dar Božji, skrivnost keršanske vere prav spoznati in drugim razlagati (Jan. 14, 26.).

21. In skrivnostniga nauka keršanske vere ne učimo z umetnijsko olikanimi besedami, kakor se človeška modrost navadno razlaga, ampak z besedami, kakor nam jih sv. Duh vdihuje; duhovni nauk učimo z besedami Duha (Avg., Kriz., Teod., Amb.). Gl. 2. Pet. 1, 16.

22. ki le po svoji natorni razumnosti in natornim nagnjenji dela (Teod., Bern., Justin). Sv. Pavel to opomni gotovo z oziram na Korinčane (Gl. spod. 3, 3.).

23. Človek, ki le svojo natorno razumnost in nagnjenje posluša, ne razumé čeznatornih naukov Božjih; ker so namreč viši, kakor njegova pamet, se mu

Digitized by Google

presojuje, on pa se od nikogar ne presojuje.[24])

16. Zakaj kdo je Duha Gospodoviga spoznal, de bi ga podučil?[25]) Mi pa imamo Kristusoviga Duha.[26])

## III. Poglavje.

To modrost sim vas dozdaj zamogel le v njenih pervih zapopadkih učiti, ker ste še takó ponatorno človeških misel, kar pričujejo vaše ločitve. Kakó ste si zamogli poglavarje svojih ločitev zvoliti? Vsi so le Kristusovi služabniki, oni zamorejo le toliko delati, kolikor je Bog slehernimu dodelil, in bodo zato odgovor dajali Bogu, ki bo njih dela preiskal in v ognji čistil. Vi ste tempelj sv. Duha; ne skrunite tega tempeljna s tisto človeško modrostjo, ki je pred Bogam nespamet, ter v pogubljenje pelje. Ne hvalite se z ljudmi, kakor bi bila modrost od njih; zakaj vsi so le vaši služabniki v Kristusu, ki je Božji.

1. In jest, bratje, vam nisim mogel govoriti kakor duhovnim, ampak kakor mesenim.[1]) Kakor otročičem v Kristusu[2])

2. sim vam dal mleka piti, ne jedi;[3]) niste *(bili)* še namreč zanjo, pa tudi še zdaj niste, ker ste še meseni.

3. Zakaj ker je med vami nevošljivost in prepir, ali niste

---

velikoveč nespametni zdé; ne more jih tudi razumeti, zakaj k temu je treba Duha, gnade Božje, luči vere in pomočkov, ki jih vera daje (Kornel., Tirin). So pošteni ljudje, s kterimi se zamore veliko govoriti od Boga in čednosti, in jim je všeč; ko se jim pa začne govoriti od križaniga Jezusa in od čeznatorne ljubezni, jim je nerazumljivo in zoperno.

24. Duhovni človek pa dobro razumé: dokler je duhoven, (t. j. dokler po duhu, po luči vere živí), vse razumeva, in zamore presoditi, ali je to ali uno poterditi ali zavreči, in njega (dokler je duhoven) ne more nihče (zlasti zgolj natorni človek ne) po pravici kake zmote ali greha obdolžiti. Védi pa tudi, de se nihče ne sme že zato duhovniga imenovati in drugih soditi, ker je kristjan; zakaj tudi Korinčani so bili kristjani, pa še niso bili v vsim duhovni (spod. 3, 3.), in so v nekterih rečeh napčno sodili. Kristjan se zamore motiti, in tudi to za duha in vero imeti, kar ni; zato mora kristjan, de po notranjim razsvetljevanji duha na napčne pota ne zajde, tje iti, kamor ga je Kristus pred vsim zavernil, k učivni cerkvi (Mat. 18, 17. 18.), kteri je nezmotljivost obljubljena (Mat. 16, 18. Luk. 22, 32. Mat. 28, 20.).

25. Zakaj kteri zgolj ponatorni človek je kdaj Božjo modrost takó spoznal, de bi zamogel duhovniga (glej popr. razl.) zavračevati? Apostelj ima pred očmí Iz. 40, 13. Prim. Modr. 9, 13. Rim. 11, 34.

26. Mí (jez in drugi aposteljni, zgor. v. 10.) imamo duha Kristusoviga in v njem čeznatorno modrost, de zamoremo razsojevati. Aposteljnam je bila pomoč Kristusova (Mat. 28, 20.) in pomoč sv. Duha (Jan. 14, 26.) določno obljubljena za njih učivno službo. Od navadnih vernih v tih verstah ni govorjenja.

1. kakor ponatornim, ki so sicer sv. Duha prejeli, pa mu še ne pusté v sebi takó delati, de bi mu bili vse svoje natorno spoznanje in nagnjenje podvergli.

2. ki v duhu še niso uterjeni, še niso dorastli.

3. sim vas učil začetne resnice sv. vere, kar je slehernimu v zveličanje potrebno, ne pa tega, kar je za popolne, de bi vas bil bolj natanko vero in njene dokaze, to, kar je bolj svèt kakor dolžnost, podučeval (Justinijan).

Digitized by Google

meseni, in ali ne živite po človeško?[4])

4. Ko namreč eden pravi: Jest sim Pavlov;[5]) eden pa: Jest sim Apolov; ali niste *(slabi)* ljudje? Kaj je tedej Apolo? kaj pa Pavel?

5. Služabniki so njega, v kteriga ste vérovali, in vsak takó, kakor mu je Bog dodelil.[6])

6. Jest sim sadíl, Apolo je perlival, Bog pa je rast dajal.[7])

7. Tedej ni nič, kteri sadí, in nič, kteri perliva, ampak Bog je, kteri rast daje.

8. Kteri pa sadí in kteri perliva, sta eno.[8]) Vsak pa bo lastno plačilo prejel po svojim delu. Mat. 20, 4. 8.

9. Zakaj Božji pomagavci smo mí:[9]) Božja njiva, Božje zidanje ste ví.[10])

10. Po gnadi Božji, ki mi je dana, sim kakor moder zidovod dno vložil,[11]) drugi pa nanj zida. Vsak pa naj gleda, kakó nanj zida.[12])

11. Druziga dna namreč nihče ne more vložiti razun tega, ki je vloženo, ktero je Kristus Jezus.[13])

12. Ako pa na to dno zida zlató, srebró, drage kamne,[14]) les, senó, sternje,[15])

13. bo vsakiga delo očitno; zakaj Gospodov[16]) dan bo oznanil, ker bo v ognji[17]) razodeto, in kakošno je vsakteriga delo, bo ogenj poskusil.

14. Kogar delo, ki ga je so-

---

V greškim: *„kakor mesenim majhnim* (otrokam) *v Kristusu“*. Mleka sim vam dajal piti, ne jedí.

4. Greško perstavlja: *„in razpôri“*.

5. Gl. zgor. 1, 12.

6. Oni niso glave ali začetniki vaše vere, ampak le orodje eniga Gospoda in Učenika, ki se jih je poslužil, de bi vas ali k veri perpeljali ali pa v nji poterdovali, kakor je slehernimu posebno delo odločil (Anzelm, Ambr., Teofil.). V greškim: *„Služabniki so, po kterih ste verovali in sicer“* i. t. d.

7. Jest sim vašo srenjo ustanovil (Djan. ap. 18, 11.), Apolo vas je v veri poterdoval (Djanj. ap. 19, 1.); mi dva oba pa bi ne bila celo nič brez Boga, ker le on je zamogel najno delo blagosloviti.

8. oba le služabnika razl. 6.

9. Nezmerna angeljska, bi rekel, Božja čast je, pravi sv. Dionizi, z Bogam delati za spreobernjenje duš.

10. Vi ste takó rekoč njiva, ki jo z Bogam vred obdelujemo, poslopje, ki ga z Bogam vred postavljamo.

11. Jezusa Kristusa (v. 11.), vero vanj.

12. Vsak učenik za menoj naj skerbno gleda, ali verne v spoznanji in čednosti uterduje, ali pa napčne nauke, razpertje seje.

13. Slehern naj skerbno gleda, kaj učí; zakaj druziga dna, kakor sim ga jez vložil (v. 10.), ne more nihče vložiti, namreč živo vero v Jezusa Kristusa (Anzelm, Greg.). Ravno to učí sv. Peter v Djanj. ap. 4, 12.

14. dobre, čiste nauke in dela.

15. nauk in dela z minljivimi perstavki, nauk namešan s človeškimi postavami, dela z lastno ljubeznijo omadežane (Tom.).

16. dan sodbe, zlasti vesoljne, pa tudi posebne po smerti; zakaj obe sodbi sto si enaki (Mat. 24. razl. 55.).

17. v ognji, v kterim pravični Sodnik sleherniga poskuša, kteri ogenj pa tudi očišuje (v. 15.); zakaj v ognji se poskuša in očišuje, kar se da očiševati.

Digitized by Google

zidal, ostane, bo plačilo prejel.[18])

15. Kogar delo pa zgorí, bo škodo terpel;[19]) on pa bo otet, vender takó kakor skozi ogenj.[20])

16. Ali ne veste, de ste tempelj Božji, in de Duh Božji v vas prebiva?[21])

17. Ako pa kdo tempelj Božji oskruni,[22]) ga bo Bog končal. Zakaj tempelj Božji je svét, kar ste vi. Spod. 6, 19.

18. Nihče naj se ne zapelje: Ako se komu med vami zdí, de je moder na tem svétu, naj nespameten postane, de bo moder.[23])

19. Zakaj modrost tega svetá je nespamet per Bogu.[24]) Pisano je namreč: Vjel bom modre v njih zvijači.[25]) Job. 5, 13.

20. In spet: Gospod pozna misli modrih, de so prazne. Psal. 93, 11.

---

18. bo v ognji sicer poskušan, pa ne očiševan, ker je že čist.

19. po ognji očiševanja.

20. Tak človek, ki z omadežanimi deli pred Božjiga Sodnika pride, bo potem, ko je škodo terpel, t. j. očišen bil od svoje minljive posebnosti, sicer dosegel večno zveličanje v nebesih, v ktere nič omadežaniga ne more iti (Skriv. raz. 21, 27.), pa še le po očiševanji, ki je pódobno očiševanju v ognji. Apostelj pravi: „*kakor v ognji*“, ker očišenje zamore biti ogenj, ako ravno ni naš navadni natorni ogenj. — Vedi tedaj: Ogenj, od kteriga apostelj tukej govorí, ne more biti ogenj terpljenja na tim svetu; ker govorí od ognja, ki gorí in peče sodnji dan, tedej po tim življenji (v. 13). Tudi ne more pomeniti zgolj poskušnje Sodnikove, ker ogenj poskuša pa tudi peče, takó, de terpí, kogar peče (v. 15). Ta ogenj tudi ne more biti ogenj v peklu; zakaj terpeči v ognji, od kteriga apostelj govorí, bo zveličan; iz peklenskiga ognja pa ni rešenja. Ta ogenj tedej zamore biti le samo ogenj po smerti, v kraji očiševanja, ki ga vice imenujemo, kteri ogenj gorí v očiševanje ne popolnama čistih s svetá ločenih duš do konca časov, in bo z vesoljno sodbo in z vesoljnim požaram svetá (2. Pet. 3, 10 — 13.) nehal. Kakor bo pa po zemeljskim ognji vse stvarjenje spremenjeno, takó, de bota po besedah sv. Petra (2. Pet. 3, 13.) novo nebo in nova zemlja: takó bo tudi človeški rod za tistim dnevam vesoljne sodbe spremenjen, namreč popolnama očišeni vsi, kterih očišenje je bilo mogoče, takó de ognja očiševanja več treba ne bo. — Takó razlagajo to versto sv. očetje, takó sv. cerkev sama v florentinskim cerkvenim zboru v nauku od vic (zadnja seja).

21. po sv. kerstu in sv. birmi.

22. ako v veri in v djanji druge zmoti ali se zmotiti da.

23. Nihče naj se ne moti v lastnim spoznanji, v tem, kar za resnico spozna. Ako kdo po svojim natornim spoznanji in nagnjenji živí in se pred svétam za modriga ima, naj se odpové tej modrosti, in naj se poprime modrosti križa, ki je pred svétam nespamet; le po tem bo zares moder.

24. Človek v natornim stanu zgolj s svojo pametjo ne more resnice najti, ampak le več ali manjši zmoto, ki je pred Bogam nespamet. Glej zgor. 1, 20.

25. Hočem pokazati, de zvito izmišljeni nauki posvetnih modrih jih sami zmote prepričajo. Takó je perpustil Bog, kakor se vidi iz vse zgodovine posvetne modrosti. Vsaka nova sostava modrijanskih ukov se je sama po sebi razderla, in je le takó dolgo ostala, dokler se ni nje gnjila stran — zmota — zapazila. Te besede so pri Jobu 5, 13. Elifac se jih je sicer po krivim

Digitized by Google

21. Nihče naj se tedej z ljudmi ne hvali.[26])
22. Zakaj vse je vaše,[27]) ali Pavel, ali Apolo, ali Kefa[28]) ali svét, ali življenje, ali smert, ali pričujoče, ali prihodnje.[29]) Vse namreč je vaše,[30])
23. vi pa Kristusovi,[31]) Kristus pa Božji.[32])

## IV. Poglavje.

Torej naj spozna slehern v oznanovavcih vere le služabnike Kristusove, kterih dolžnost je zvestoba; vender naj se nihče ne prederzne jih obsoditi, ker je le Kristus edini Sodnik. Zastran tega poklica učenikov sim vas podučil, de ne bote temu ali unimu veči veljave dajali, in čez druge se povzdigovali. Kdo se sme povzdigovati, ko je vsak prejel, kar ima? Vi se mislite polne duha in že na koncu, Bog hotel, de bi takó bilo, in bi mi že s Kristusam vred kraljevali; pa ni še takó; zakaj še mi aposteljni smo zaničevani, tepeni, se moramo z nadlogami vojskovati, česar vam ne pišem v osramotenje, ampak v podučenje, kakor vaš oče v Kristusu. Posnemajte moj zgled in poslušajte Timoteja, ki ga vam pošljem, dokler sam ne pridem, kar se bo kmalo zgodilo.

1. Takó naj nas ima vsak, ko služabnike Kristusove[1]) in delivce Božjih skrivnost.[2])

---

poslužil zoper Joba, ker Job ni bil tak modrijan; same na sebi so pa resnične. Gl. vvod v bukve Job.

26. Zato, ker zgolj človeško ni brez zmote, naj se nihče ne hvali, de ima človeške učenike, posebno kar pot zveličanja zadeva (gl. zgor. v. 4.), kakor bi modrost od njih izhajala, in kakor de bi oni bili vaši učeniki, vi pa njih podložni.

27. Vi niste nikogar, temuč vse, kar je Bog naredil, vpeljal, perpustil, je namenjeno, vam služiti, vam v zveličanje pomagati pod enim Gospodam in Učenikam, ki je sam Božji.

28. naj si bodo po Bogu postavljeni učeniki.

29. karkoli si bodi na tem svetu, zdanje in prihodnje reči, prigodbe, naključbe, življenje in smert.

30. Vse vam bodi le pripomoček, ne pa namen in konec. Namen in konec je le, de smo Kristusovi v svetim življenji. Vse drugo imejmo le za pripomoček, de nam k temu pomaga, in le toliko se tega poslužímo, kolikor nam more pomagati. Gl. Ps. 8, 8. Fil. 1, 21.

31. Vi ste Kristusovi, njega ediniga Učenika in Zveličarja (Mat. 23, 8.).

32. Kristus je kakor Sin Božji — Boga Očeta samiga, in njegov nauk je Božji. Kristus je vse, kar je učil in delal, le z oziram na Očeta, v Očetovim imenu delal (Gl. Jan. 5, 19. i. d.). Sv. Pavel hoče s tem še reči, de tudi mi smo v Kristusu — Božji; zakaj po njegovim odrešenji smo otroci Božji, udje njegoviga skrivnostniga telesa postali, in smo tedej po njem zares Božja lastnina. Gl. zgor. 1, 31. Spod. 11, 3.

1. Gl. zgor. 3, 5. 21. 22.

2. kerščanskiga nauka in sv. zakramentov. V besedi *„skrivnosti“* si neverniki niso le skrivnih naukov mislili, ampak tudi šege pri svoji službi Božji, ker so tudi navadnim ljudem skrite bile in skrivnosten pomen imele. Tukej apostelj tolikanj bolj zraven nauka tudi druge kerščanske sv. reči *„skrivnosti“* imenuje, ker je v greškim namesti besede *„delivec“* beseda *„hišnik“*, to je,

Digitized by Google

2. Tukej per delivcih pa se iše, de je kdo zvest najden.[3])

3. Meni je pa celo malo mar, od vas ali od človeškiga dné sojenimu biti;[4]) pa tudi sam se ne sodim.

4. Zakaj nič sicer nimam na vesti; tode v tem nisim opravičen; Gospod pa je, kteri me sodi.[5])

5. Ne sodite tedej pred časam, dokler Gospod ne pride, kteri bo razsvetlil, kar je v temi skritiga, in bo misli serc razodel; in takrat bo vsak hvalo od Boga imel.[6])

6. To sim pa, bratje, obernil nase in na Apola zavoljo vas, de se nad nama učite, temu nasproti, kar je pisano, eden čez druziga ne napihovati se zavoljo druziga.[7])

7. Zakaj kdo te razloči?[8]) Kaj pa imaš, kar bi ne bil pre-

---

tak služabnik, ki je postavljen čez vse rečí gospodove. Spoznaj iz tega visoko vrednost teh služabnikov. Oni govoré v Kristusovim iménu (Luk. 10, 16.), očišujejo in posvečujejo z Božjo močjo in oblastjo v skrivnostih, ki so njim zročene.

3. Zvest, pravi Teofilakt, je tisti hišnik, ki si ne prilastuje Gospodovih rečí, in ne imenuje svojiga, kar je Gospodovo. — Tak iše v vsim ne svoje, ampak Gospodove časti, obrača vse svoje darove za Gospoda, za zveličanje vernih, in jih ne le z besedo, ampak tudi z zgledam pobožniga djanja k dobrimu spodbuduje. Apostelj ima tudi tukej spet tiste korinške učenike pred očmí, ki so hotli za poglavarje veljati, kakor bi zamogli s svojo veljavo ali s svojimi natornimi darovi (učenostjo, zgovornostjo) Kristusovo sveto reč pospešiti.

4. od kake človeške sodbe.

5. Pomen 3. in 4. verste v zvezi je: Vsak služabnik in delivec mora biti zvest. Ta zvestoba mi je dolžnost, vender mi ni mar, kaj ljudje sodijo; tudi sam sebe ne sodim, de bi se za zvestiga služabnika štel; zakaj ako se tudi nobene nezvestobe ne zavem, vender zato še nisim pravičen, ker bi se sam utegnil motiti. Le Gospod zamore soditi in izreči, ali sim pravičen, zvest ali nezvest. — Apostelj ima pred očmi tiste Korinčane, ki so svoje učenike obsojevali, in enimu pred drugim veči veljavo dajali. Ta versta tudi določno spričuje, de človek zavoljo svojiga opravičenja pred Bogam zamore le zaupanje, ne pa popolnama gotovosti imeti, razun takrat, ko bi zastran tega posebno razodenje imel (Trid. zbor). Apostelj, ki mu vest nič ne očita, se ne prederzne, pravičniga se šteti; bi si li smeli mi to upati gledé na svojo nedolžnost ali pokoro? Prim. Prip. 16. razl. 2.

6. Vsaki dobri.

7. Ta nauk (zgor. 3, 4. 5.) od poklica učenikov, de so vsi le služabniki eniga Gospoda, sim vam v svojim in Apolovim iménu oznanoval, pa ne zavoljo naji, zakaj mi dva se nikakor nimava za glave posebnih ločin, ampak zavoljo drugih učenikov, ki se hočejo čez druge postaviti, in zavoljo vas, de ne bote nobeniga učenika za več imeli, kakor sim pisal (zgor. 3, 4: 4, 1.), in de se nihče ne povzdiguje čez druge zavoljo svojiga učenika, od kteriga misli, de ima posebne darove (Justinijan). V greškim: *„učite se, de ne smete temu nasproti, kar je pisano, misliti, de se ne bo eden čez druziga zavoljo druziga vzdigoval“.*

8. Kdo vam daje spredek pred drugimi? Sv. Pavel ogovori posebno tiste učenike in verne, ki so se bolj modre in učene mislili, kakor druge, in so se zato v posebne strani ločili.

Digitized by Google

jel? Ako si pa prejel, kaj se hvališ, kakor de bi ne bil prejel?[9])

8. Že ste nasiteni, že ste obogatéli, brez nas kraljujete; o de bi kraljevali, de bi tudi mí z vami kraljevali![10])

9. Ménim namreč, de je Bog nas aposteljne posledńje postavil, kakor smerti namenjene; ker smo v razgledovanje svétu, angeljem in ljudem.[11])

10. Mí smo neumni zavoljo Kristusa,[12]) vi pa modri v Kristusu;[13]) mí slabi,[14]) vi pa močni;[15]) vi ste čestiti, mi pa zaničevani.

11. Do té ure smo lačni, žejni in nagi, in nas s pestmi bijejo,[16]) in nimamo stanovitniga prebivališa;

12. ter se trudimo in delamo s svojimi rokami;[17]) kolnejo nas, in *(jih)* blagoslovimo; preganjani smo, in prenašamo;

13. preklinjajo nas, in molimo; kakor smeti tega svetá smo postali, vsih izveržek do zdaj.[18])

14. Tega ne pišem, de bi vas osramotil, temuč vas opominjam kakor svoje preljube otroke.[19])

15. Zakaj[20]) ko bi ravno deset tavžent učenikov imeli v Kristusu, vender nimate velíko očetov;[21]) ker v Kristusu Jezusu sim vas jest po evangelii rodil.[22])

16. Prosim vas tedej: moji

---

9. Nihče nima spredka pred drugim; zakaj sami po sebi so vsi enako slepi in grešni; kar ima kdo pred drugim, je le dar Božji, tedej ni človekovo, ampak Božje, in mu ne daje pravice, se s tem kakor s svojim hvaliti.
10. Že si mislite, de imate pod višimi glavami svojih ločin obilnost keršanskiga spoznanja, in de ste bogati v vsih duhovnih dobrotah; res že celo mislite kraljevati čez svét (spod. 6, 2. 3. Skriv. raz. 1, 6.), tudi brez nas aposteljnov; de bi pač to res bilo, in de bi bili res obljubljeno kraljestvo že dosegli (Luk. 19, 17.), potem bi tudi mi z vami kraljevali, ker nam je pred vsimi obljubljeno (Mat. 19, 28. i. d.). De pa to nikakor res ni, se lahko prepričate, ako se le na našo osodo tukej ozrete. Apostelj ima mende pred očmi judovske kristjane, ki so iz judovstva seboj prinesli krive misli zastran kraljestva vernih čez svét, in sploh tiste svojeglavce, ki so ločitve delali.
11. zakaj mi smo tako preganjani, de moram misliti, Bog nas hoče za nar manjši imeti, kakor klavne darove, ki so vsimu svétu, angeljem in ljudem na ogled postavljeni.
12. moramo pustiti, de pred svétam za take veljamo (Zgor. 1, 18. i. d.).
13. in vi, kristjani, hočete modri imenovani biti (v. 8.) s svojo posvetno učenostjo in zgovornostjo? Kolik razloček! Pustite svoje domišljevanje, ter posnemajte naš zgled!
14. slabi smo viditi, ker toliko terpimo (v. 11. 12. 13.).
15. vi se močnodušni dozdevate, ste na videz močni nad zleg, ker nič ne terpite.
16. Prim. 2. Kor. 4, 8. i. d.
17. Glej Djan. apost. 20, 34.
18. za nar menj vredne, nar bolj zaničljive zmed ljudi nas imajo.
19. Do zdaj rečeno naj ne bo očitanje v osramotenje, ampak svarjenje v poboljšanje (Kriz.).
20. S tem opraviči besedo *„otroci“*.
21. Imejte tudi še toliko učenikov v keršanski veri, imate vender le eniga očeta, in ta sim jez. *„Deset tavžent“* tukej pomeni *„prav veliko“*.
22. zakaj po tem, de sim vam pervi oznanoval evangeli in vas spreobernil, sim

Digitized by Google

posnemavci bodite,[23]) kakor sim jest Kristusov.[24])

17. Zato sim poslal do vas Timoteja,[25]) kteri je moj preljubi in zvesti sin v Gospodu, kteri vas bo opomnil mojih potov, kteri so v Kristusu Jezusu,[26]) kakor povsod v vsaki cerkvi učim.

18. Kakor de bi ne imel k vam priti, tako se nekteri napihujejo.[27])

19. Prišel bom pa kmalo k vam, če bo Gospod hotel; in ne bom gledal na govorjenje napihnjencov, ampak na njih moč.[28])

20. Zakaj Božje kraljestvo ni v govorjenji, ampak v môči.[29])

21. Kaj hočete? Ali naj pridem s šibo k vam, ali pa z ljubeznijo, in z duham krotkosti?[30])

## V. Poglavje.

Tudi sim slišal, de vi med seboj nečistnika terpite, ne de bi skerbeli, ga od srenje ločiti, se še hvalite, kakó de je pri vas vse dobro in prav. Že zdaj sim sklenil, ga od srenje odločiti, in to tudi zares storite, kadar se bo srenja zbrala. Vaše bahanje ni dobro; znebite se velikoveč tega človeka in vsiga hudiga, in takó obhajajte vredno veliko noč. Očistite se vsih tistih pregreh, pred kterimi sim vas v poprešnjim listu svaril, in se ločite od takih hudobnežev. Nekristjanov ne sodite, skerbite le za spodobno zaderžanje v svoji lastni srenji.

1. Celo od nečistosti se sliši med vami, in od take nečistosti, kakoršna se še med neverniki ne najde, takó de ima nekdo ženo svojiga očeta.[1])

---

postal takó rekoč vaš oče v Kristusu, začetnik vašiga keršanstva. Ako sim pa vaš oče, hoče apostelj še tudi reči, morate mene bolj slušati, kakor une učenike, ki vas na napčne pota vodijo in zapeljujejo.

23. v ponižnosti duha (v. 9—13.).

24. Teh besedí ni v greškim.

25. Glej vvod v ta list.

26. mojiga čistiga, praviga keršanskiga nauka z mojim djanjem vred (Tom., Anzelm).

27. Nekteri se prederznejo v domišljevanji svoje modrosti, marenj raznašati, kakor de bi si jez več ne upal v Korint priti. Mende so to razširjali krivoverni učeniki, de bi apostelnovo veljavo in število njegovih nasledovavcov zmanjšali.

28. ne bo gledal na lepe, zgovorne besede, ampak na notranjo moč njih besedí, in če so z njimi dobriga kaj storili.

29. Gl. zgor. 2, 4. Sv. Tomaž pravi: Tisti se ne perštevajo Božjimu kraljestvu, ki lepó in veliko govoré (Mat. 7, 21.), ampak tisti, ki po Božji volji ravnajo.

30. Pri vas je, ali se hočete duhu ločitve odpovedati, ali ne. Ako ne, bom prišel kakor ojster učenik ali strahovavec, sicer pa, kakor ljubeznjiv oče. Glej, kakó so že od nekdaj cerkev in škofje v njenim imenu tudi svojo kaznovavno oblast nad terdovratnimi vernimi skazovali.

1. Nekdo je živel v pregrešni zavezi s svojo mačeho po očetovi smerti. Mende je bila mačeha in ne prava mati, ker bi bil sicer apostelj rekel, „de ima nekdo svojo mater za ženo“. Ta pregreha se je dopernašala blezo še pri življenji očeta, ki je morebiti (kakor nevernik) ločen živel, ali pa je bil v

Digitized by Google

2. In vi se napihujete,[2]) in niste velíko bolj v žalosti skerbeli, de bi bil iztrebljen zmed vas,[3]) kteri je tako delo storil.

3. Jest nepričujoč sicer s telesam, pričujoč pa z duham, sim že sklenil kakor pričujoč čez njega, kteri je takó delal,[4])

4. v iménu Gospoda našiga Jezusa Kristusa,[5]) kadar bote zbrani vi in moj duh,[6]) z močjo Gospoda našiga Jezusa,[7])

5. izdati takiga satanu[8]) v pogubljenje mesa,[9]) de bo duh otet ob dnevu Gospoda našiga Jezusa Kristusa.[10])

6. Vaša hvala ni dobra. Ali ne veste, de malo kvasú vse testo okisa?[11]) Gal. 5, 9.

7. Postergajte stari kvas,

---

drugih zavezah zadet; zakaj 2. Kor. 7, 12. je on razžaljeni imenovan. Tako djanje je bilo ostudno pri Judih (3. Mojz. 18, 6. 8.) in nevernikih; zakaj tudi ti niso dopušali takih zakonov.

2. se še hvalite, kakó de je dobra vaša srenja.

3. de bi bil nečistnik po viših iz srenje ločen, izobčen po oblasti, ki jo je Kristus dal (Mat. 18, 17. 18.). Zapomni si, koliko skerb morajo, ne le predpostavljeni, ampak tudi navadni verni imeti, de se pohujšanje zmed njih odpravi.

4. Sv. Pavel, ko viši pastir korinške srenje (zgor. 4, 15.), da z naslednjimi besedami predpostavljenim povelje, v očitnim zboru nečistnika izobčiti, ali iz srenje (cerkve) pahniti.

5. Vse, kar Kristusovi poslanci v svoji službi storé, se zgodí v moči in oblasti Kristusa samiga (Jan. 20, 21.).

6. v očitnim cerkvenim zboru, per kterim bom jez v duhu pričujoč. Vedi: Sv. Pavel, viši pastir, sklene izobčènje, ne pa srenja, v nji naj se le zgodí v svariven zgled.

7. Glej razl. 5.

8. ga iz Kristusoviga kraljestva, iz cerkve odločiti, ter ga v zgubo cerkvenih pomočkov, molitve, daritve, sv. zakramentov izdati satanu, čigar kraljestvo je zunej cerkve (Jan. 14, 30.). Kriz., Anzelm, Avg. Satan sicer skuša tudi verne, ki so v cerkvi, pa njegova moč je večí do tistih, ki nimajo brambe cerkvenih pomočkov (Amb., Avg., Hier.).

9. de bo po sramoti in škodi izobčenja meseno poželenje v njem zaterto (Amb., Anzelm, Avg.). Ali pa: De bo po telesnim terpljenji, ktero mu satan po Božjim perpušenji (Gl. Job 1, 2.) prizadeva, moč poželjivosti premagana, in de bo on takó ponižan k pokori naklonjen (Teod., Kriz., Teofil.). Ta zadnja razlaga ni takó prazna, kakor si nekteri mislijo; zakaj zgodovina nam priča, de so bili v pervi cerkvi izobčeni večkrat nanaglama s telesnim terpljenjem kaznovani. Satan je pri tem služabnik pravice Božje. Prim. 3. Mojz. 16. razl. 14. Job 1.

10. de bi pokoro delal in ob sodbi Gospodovi obstati zamogel. Namen izobčenja je tedej dušni prid, zveličanje izobčenih. Ko se ta namen doseže, in ko izobčeni pokoro storí, bo spet v družbo sprejet. Dan Gospodov je dan njegoviga prihoda k vesoljni ali pa posebni sodbi (Mat. 24. razl. 55.) V greškim: „*v dan Gospoda Jezusa*“.

11. Ni prav, de svojo srenjo toliko hvalite (v. 2.); ali ne veste, de en sam slab zgled vso srenjo spači in spridi? — Bil je takrat velikonočni čas (gl. vvod v list), ob kterim so le opresne kruhe jedli (Mat. 26, 2.). Prav bistroumno apostelj tega opomni, in v naslednjim učí posebno judovske kristjane, kakó naj judovsko veliko noč v kerščansko povzdignejo, kako naj njene vidne

Digitized by Google

de bote novo testo, kakor ste opresni. Zakaj naše velikonočno Jagnje, Kristus, je darovano.[12])

8. Obhajajmo tedej velíko noč, ne v starim kvasu, tudi ne v kvasu hudobije in malopridnosti,[13]) ampak v opresnih kruhih čistosti in resnice.[14])

9. Pisal sim vam v pismu:[15]) de se nikar ne pečajte s kurbirji;

10. tega pa nisim menil od kurbirjev tega svetá, ali od lakomnikov, ali od roparjev, ali od malikovavcov; sicer bi mogli iz tega svetá iti.

11. Ampak to sim vam pisal: se ne pečati, če je on, ki se brat imenuje, kurbir, ali lakomnik, ali malikovavec, ali preklinjevavec, ali pijanec, ali ropar; s takim še ne jejte.[16])

12. Zakaj, kaj je meni mar

---

znamnja v imenitniši, viši kraljestvo keršanskiga duha prenesejo. Prim. Djan. ap. 10, 16.

12. Odločite hudobniga človeka iz svoje srenje, iz svojih serc pa izženite vse nečiste, nespodobne misli (v. 8. Kriz., Anzelm), ki izvirajo iz stariga človeka, izvirniga greha, de bote nova, očišena srenja, novi ljudje, kakor ste po sv. kerstu očišeni, in zavoljo tega imate tudi dolžnost, de se čiste ohranite (Kriz., Anzelm); zakaj naše velikonočno Jagnje, Kristus, je že darovano, in kakor so darovanju velikonočniga jagnjeta pri Judih nasledovali opresni kruhi, takó mora vzhajati za Kristusovo daritvijo očišeno serce. S tem bote veliko noč v višim pomenu praznovali. — Z besedo „*postergajte*“ méri apostelj na judovske šege, ko so mogli, še preden je bilo velikonočno jagnje zaklano, ves kvas iz hiše spraviti, de so imeli čisto opresen kruh za velikonočne pojedine. Kristus je bil podoba judovskiga velikonočniga jagnjeta, to je, z judovskim velikonočnim jagnjetam se je to pomenljivo in vidno godilo, kar se je godilo s keršanskim velikonočnim Jagnjetam v višim, duhovnim pomenu. Kakor je bila kri judovskiga velikonočniga jagnjeta na podbojih vrat smertnimu angelju znamnje, de naj Izraelcam perzanese, in jih ne pomorí, kakor egiptovske pervorojence(2. Mojz. 12.): ravno takó je on, ki je s Kristusovo kervjo odrešen, tako rekoč z njo zaznamnjan, večne smerti otet. Prim. Jan. 1, 29.

13. Starim je hudobija in malopridnost pomenila vsakoršne grehe.

14. v čistim življenji, kterimu je le za resnico mar.

15. Sv. Pavel misli, nek list, ki ga je pred tem Korinčanam pisal, ki se je pa zgubil (Gl. vvod).

16. Ko sim vam pisal, z očitnimi grešniki se ne pečati, s tem nisim mislil nekristjanov; zakaj sicer bi vi mogli s svetá iti, ker so skorej vsi neverniki in Judje taki (Rim. 1, 22 — 32: 2, 17 — 24.), ampak mislil sim kristjane. Ako so oni taki grešniki, se celo ne smete z njimi pečati. Pa kakó? Če so kristjani kakor nekdanji neverniki postali, ker se bližajo časi, de bo keršanstvo vzeto nekdanjim ajdovskim narodam, in Judam dano (Joel 3. razl. 3.), kakó naj se vêde pravi kristjan med tolikim številam slabih, malopridnih ljudí, ki so le na videz kristjani? bo li treba, de bi aposteljnovo povelje dopolnil, ves keršanski svét zapustiti? Slehern naj se ogiba, kolikor more, in naj se loči od spridniga rodú, kolikor mu njegove okolišine perpusté; ravná naj se pa pri tem po keršanski modrosti, in posebno po svetu svojiga spovednika; zakaj tudi sv. Pavel ne zapoveduje, se takih grešnikov prav popolnama ogibati, temuč kolikor je mogoče, ker dovoli pečanje s takimi grešniki iz nejeverstva zavoljo takratnih okolišin.

Digitized by Google

soditi tiste, ki so zunej?[17]) ali ne sodite vi *(samo)* tistih, ki so znotrej?[18])

13. Té namreč, kteri so zunaj, bo Bog sodil. Verzite hudobneža[19]) zmed sebe.

## VI. Poglavje.

Le med seboj sodite, in odpravite pohujšanje zmed vas. Zato se tudi ne pravdajte pred ajdovskimi sodniki. To se kristjanam ne spodobi; zakaj tudi nar manjši med vami zamorejo v časnih rečeh soditi. Sploh pa bi med vami tacih prepirov še celo ne smelo biti; zakaj kristjan bi mogel krivice terpeti, in krivičnikov bi med kristjani ne smelo biti, ker taki, kakor tudi drugi hudodelniki, kakoršni ste vi pred kerstam bili, v kraljestvo Božje ne morejo priti. Pravda zavoljo časnih rečí sicer ni prepovedana; pa človek ne sme njih suženj biti, ker so, kakor jed, le za telo namenjene, in z njim minejo. Desiravno so vse časne rečí telesu namenjene, vender le mora teló čisto biti. Telo naj Gospodu služi, kakor Gospod sam nekako našimu telesu služi, ker v naši duši prebiva, in bomo z njim vstali. Zavoljo te visoke vrednosti, po kteri so naše telesa takó rekoč udje Kristusovi, se teló ne sme z nečistostjo oskruniti. Kdor to dela, se z nečistnico združi, zoper samiga sebe greší in oskruni dragó odkupljeni tempelj sv. Duha.

1. Se li prederzne kdo zmed vas, ki ima tožbo zoper koga druziga,[1]) sojen biti per krivičnih in ne per svetih?[2])

2. Ali ne veste, de bodo svéti ta svét sodili?[3]) In ako bo po vas svét sojen, ste mar nevredni nar manjši rečí soditi?[4])

3. Ali ne veste, de bomo angelje sodili?[5]) koliko bolj posvetne rečí?

4. Kadar imate tedej posvetne pravde, nečislane, ki so v cerkvi, njé postavite, de bodo sodili.[6])

5. K vašimu osramotenju *(to)* rečem. Ni mar med vami nobeniga modriga, de bi mogel soditi med svojim bratam?

6. Ampak brat se z bratam pravda; in to per nevernikih?

7. Že to je gotovo nerodnost med vami, de imate pravde med seboj. Zakaj krivice raji ne prenesete? zakaj ne terpite raji

---

17. zunaj cerkve.

18. Ali ne sodite tudi vi le kristjanov, kakó zamorete misliti, de sim vam zastran nekristjanov prepoved dal? Vedi pa, de je tukaj govorjenje le od očitnih, terdovratnih grešnikov, ne pa od prederzne sodbe čez bližnjiga, ki iz slabosti greší.

19. nečistnika.

1. pravdo zavolj časniga blaga.
2. pred ajdovskimi, in ne pred keršanskimi sodniki.
3. s Kristusam pri poslednji sodbi. Gl. Mat. 19, 28.
4. nar manjši zadeve tega življenja.
5. z vsimi hudobnimi vred tudi hudobne angelje (Kriz., Teod., Teofil.). Prim. 2. Pet. 2, 4. Jud. 6. Modr. 3, 8. Iz. 24. razl. 27.
6. zakaj še to bi bilo boljši, kakor pa pred nevernike hoditi. Neučeni, priprosti kristjani bojo bolj po pravici sodili, kakor prebrisani, pa krivični ajdovski sodniki.

Digitized by Google

škode? Mat. 5, 39. Luk. 6, 29. Rim. 12, 17: 1. Tes. 4, 6.

8. Vi pa krivico delate in škodo; in to bratam!

9. Ali ne veste, de krivični ne bodo Božjiga kraljestva posedli? Nikar se ne motite! Ne kurbirji, ne malikovavci, ne prešeštniki,

10. ne mehkužni,[7]) ne nečisti s svojim spolam, ne tatjé, ne lakomniki, ne pijanci, ne preklinjevavci, ne roparji ne bodo posedli Božjiga kraljestva.

11. In taki ste sicer nekteri bili; ali oprani ste, ali posvečeni ste, ali opravičeni ste v iménu Gospoda našiga Jezusa Kristusa, in v Duhu našiga Boga.[8])

12. Vse mi je perpušeno, tode ni vse k pridu. Vse mi je perpušeno, tode nič naj me ne spravi pod svojo oblast.[9])

13. Jed je za trebuh in trebuh za jedi; Bog bo pa uniga in té razdjal.[10]) Teló pa ni za nečistost, ampak za Gospoda, in Gospod za teló.[11])

---

7. ki sami sebe oskrunijo.

8. Taki grešniki so bili nekteri med vami, pa ste bili očišeni, posvečeni, opravičeni po kerstu našiga Gospoda Jezusa Kristusa, v kteriga vérujete, namreč očišeni po Duhu Božjim, kteriga očiševavno in posvečujočo gnado je Kristus s svojim odrešenjem zaslužil. Tolikanj bolj se morate truditi, de nič več v take grehe ne padete. „*Imé*“ je tukej v Kristusovim iménu opravljeni kerst (Djanj. ap. 19, 5.), kakor se vidi iz besede „*oprani*“ (Krizost., Teofil.). Prim. Jan. 3. razl. 7. Vedi, de se tukej opravičenje ne imenuje le zgolj spoznanje za pravičniga, ampak resnično očišenje in posvečenje. Gl. Rim. 1, 17. V greškim: „*V iménu Gospoda Jezusa in v*“ i. t. d.

9. Na to, kar je sv. Pavel zavoljo poterpljenja krivice rekel (v. 7.), bi bil kdo utegnil reči, de je dopušeno, se za svoje pravice potegovati, in skerbeti za ohranjenje rečí, ki so za življenje potrebne. Temu ugovoru pride v okom v zgornji versti, kakor de bi rekel: Dopušeno je sicer, se za svoje pravice pred sodbo potegovati, tode zamore (za naše in drugih zveličanje, ktero nam mora pred vsim pred očmí biti) boljši biti, pred sodbo ne hoditi; dopušeno je sicer, svoje blago in premoženje braniti, zamore pa včasih boljši biti, tega ne storiti, de nobena reč, nobeno časno blago čez nas oblasti ne dobí. Apostelj govorí tukej od takih rečí, ki so nam na voljo dane, ki niso na ravnost zapovedane ali prepovedane; per kterih opravljanji ali pa opušanji je treba le bolj na duhovni prid gledati, ki se iz tega izhaja za naše ali bližnjiga zveličanje. Obširniši je od tega govoril Rim. 14.

10. Živež in vse blago tega življenja je namenjeno v ohranjenje našiga zemeljskiga in minljiviga telesa, pa Bog bo enkrat te rečí kakor tudi teló, ker je zemeljsko, razdjal. Tedej se ne spodobi, hoče apostelj reči, za zemeljske rečí in teló preveč skerbeti; kristjan naj se rajši časnimu dobičku odpove, ako je to njemu in bližnjimu v zveličanje.

11. Apostelj je ravno kar rekel, de človek sme za telesne potrebe skerbeti, desiravno naj tudi v tem ljubezni marsikaki dar pernese. To mu da priložnost govoriti od neperpušeniga, namreč od nečistosti, ki je bila v Korintu močno razširjena pregreha. Pomen je: Ko rečem: de je živež telesu namenjen, teló pa živežu, vender ni teló tudi v nečistost namenjeno, ampak memo druziga le v to, de Gospodu v čistosti služi, kakor Gospod takó rekoč tudi našimu telesu služi, ker je on duša naše duše, in takó tudi duša našiga telesa, ktera zveza je zastava našiga prihodnjiga vstajenja, ker bo Bog tiste, v kterih Kristus prebiva, ravno takó obudil, kakor Kristusa samiga (v. 14.).

Digitized by Google

14. Bog pa je tudi Gospoda obudil, in bo tudi nas obudil s svojo močjo.[12])

15. Ali ne veste, de so vaše telesa udje Kristusovi?[13]) Ali bom tedej vzel ude Kristusove, in jih bom storil kurbine ude? Tega ne!

16. Ali ne veste, de, kdor se derží kurbe, eno teló (*ž njo*) postane? Bota namreč (kakor pravi) dva v enim mesu.[14])

17. Kdor se pa Gospoda derží, je en duh[15]) (*ž njim*).

18. Várujte se kurbanja. Vsak greh, ki ga človek stori, je zunaj telesa; kdor se pa kurbá, se pregreší nad svojim lastnim telesam.[16])

19. Ali ne veste, de so vaši udje[17]) tempelj svetiga Duha, kteri je v vas, kteriga imate od Boga, in de niste svoji?[18])

20. Zakaj kupljeni ste za drago ceno.[19]) Častite in nosite Boga v svojim telesu![20])

---

12. Zastran obujenja Kristusoviga po Bogu glej Djanj. ap. 2. razl. 24.

13. Apostelj razlaga še dalje tesno zvezo Kristusovo z nami, in kakó de mora biti ona nar močnejši nagib, de svoje teló vse nečistosti obvarvajmo. Ali ne veste, de vaše telesa skupej storé cerkev, teló, kteriga telesa glava je Kristus, de ste torej udje Kristusovi? Rim. 12, 5. Udje našiga telesa, naše telesa niso več naše, so Kristusove, in ne le njegova lastnina, ampak so njega in njegove človeške natore deležne, so kakor deli vsiga telesa Kristusoviga. Mi nosimo Kristusove ude. Kakó velik greh je tedaj nečistost per kristjanih!

14. Bog govorí to (1. Mojz. 2, 24.) v oziru sklenitve moža z ženo.

15. Kdor se Gospodu vda, se z njim sklene Gospod v duhu takó, de misli, hoče in dela, kakor je Gospod mislil, hotel in delal. Duhovni učeniki imenujejo to zvezo — duhovni zakon, in sv. Terezija piše zastran tega, de je v tem ravno takó, kakor če se dve luči skupej deržite; sicer ostanete dve in se zamorete spet ločiti, v svoji sklenitvi pa ste le ena luč.

16. Vsak drug greh je v tem pomenu zunaj telesa, ker noben greh telesa takó naravnost in za zmirej ne oskruni, in ga takó ostudni sužnosti ne izda, kakor nečistost, ki teló naravnost oskruni, ker ga dolgo terpeči, ostudni sužnosti podverže, ko ga da v lastnino nečistnici, nar bolj zaverženi stvari na svétu.

17. V greškim: „*vaše teló*“.

18. Kakor Kristus, prebiva tudi sv. Duh v vernih, ker on je Duh Kristusov. Sv. Avguštin k temu opomni: Življenje telesa je duša, življenje duše je Bog. Takó prebiva Duh Božji v duši, in po duši v telesu, takó de so naše telesa prebivališa sv. Duha, ki ga imamo od Boga.

19. Mi nismo svoji, ampak Kristusovi, ki nas je s svojo kervjo iz sužnosti greha in satana odkupil.

20. Častite Boga, ki ga v sebi nosite, s čistim, spodobnim življenjem! Perm. Rim. 8, 11. Zgor. 3, 16. Besedí: „*in nosite*“ ni v greškim.



Digitized by Google

## VII. Poglavje.

Na vaše vprašanja tole odgovorim: Kdor nima boljiga darú za brezzakonsko življenje, naj se oženi ter naj spolnuje zakonsko dolžnost. Zakonska zaveza je nerazvezljiva; torej mož pred smertjo svoje žene, in žena pred smertjo svojiga moža ne sme noviga zakona skleniti. Ako je zmed zakonskih eden veren, eden pa neveren, je zakon veljaven, ker verni neverniga posvečuje. Ako pa neverni noče prebivati pri vernim, naj mu ta ne brani. Spreobernitev neverniga druzeta naj krstjana spodbuduje, v zakonu ostati; če se pa tudi ne spreoberne, naj se vender zavoljo tega ne loči. Naj ostane v zakonu, ki ga je bil Bog vanj poklical, preden je keršansko vero sprejel; enako naj zavoljo keršanske vere nihče ne špreminja zunanjiga stanú, v kterim je bil pred spreobernitvijo, temuč sleherni naj ostane v poklicu, kteriga mu je Bog dal. Vender se pa ne sme misliti, de bi brezzakonski mógli v tem stanu ostati; to sicer svetvam, vender pa ne grеši, kdor v zakon stopi. Svetvam pa brezzakonsko življenje, ker se v njem Gospodu lahko nerazdeljeno služi; vender pa zavoljo tega nikomur sile ne delam, ne devicam in mladenčem, ne vdovam; poslednjim pa tudi svetvam, de naj v svojim stanu ostanejo.

1. Kar pa tiče to, od česar ste mi pisali, *(rečem)*: Dobro je za človeka, žene se ne dotakniti.

2. Zoper nečistost pa imej vsak svojo ženo in vsaka imej svojiga moža.[1])

3. Ženi naj mož dolžnost stori; ravno takó tudi žena možu. 1. Pet. 3, 7.

4. Žena čez svoje telό nima oblasti, ampak mož; ravno takó tudi mož nima oblasti čez svoje telό, ampak žena.[2])

5. Nikar se ne odtegujta eden drugimu, razun če morebiti oba

---

1. Svarjenje pred nečistostjo (zgor. 6, 13. i. d.) je dalo aposteljnu priliko, Korinčanam nar pervo na njih vprašanja odgovoriti, kaj de je misliti od zakonskiga in kaj od deviškiga stanú. Zavoljo velikih duhovnih dobrot (gl. Mat. 19, 12. razl. 11.), ki jih deviški stan ima, je boljši, v zakon ne stopiti; kdor pa nima darú zderžnosti, in druziga zaderžka ni, naj v zakon stopi, de ne bo v vedni nevarnosti, nečisto živeti. Apostelj tedej ne zapoveduje vsim brez razločka v zakon stopiti; zakaj dalje spodej pravi, de naj sleherni v poklicu ostane, ki mu ga je Bog namenil (v. 24.), in de naj dela po daru, ki ga je od Boga prejel (v. 7.). Torej ne more tudi njih misliti, kteri so od Boga dar zderžnosti prejeli (Mat. 19, 12.); ti so dolžni po svojim poklicu živeti. Le njé zamore misliti, kteri se ne čutijo poklicanih k zderžnosti in kteri sicer po svojih zunanjih zadevah niso zaderžani v zakon stopiti. Ako je pa kdo zaderžan, zakon skleniti in se vender nezderžniga čuti, si mora prizadevati za dar zderžnosti, ki ga Bog slehernimu da, kteri ga resnično in stanovitno zanj prosi. Glej spodej razl. 27. *„Žene se ne dotakniti“* je sramožljiva zaznamba zakonske zaveze; vender je tudi v besednim pomenu resnica, in sv. Hieronim pravi v tem oziru: Apostelj le od dotaknjenja govorí, ker že ono v nar veči nevarnost pripravi, in ker mora goreti, kdor se ognja dotakne. Glej Prip. 6. razl. 21.

2. ker sta v eno telό združena. Gl. zgor. 6, 16. Mat. 19, 6.

Digitized by Google

pervolita za en čas, de opravljata molitev; in tedej se spet povernita eden k drugimu, de vaju ne bo skušal satan zavoljo vajne nezderžnosti.[3])

6. To pa rečem iz perzanesljivosti, ne de bi bilo povelje.[4])

7. Želim namreč, de bi bili vsi, kakor jest.[5]) Ali vsak ima lastni dar od Boga, eden sicer takó, eden pa takó.[6])

8. Rečem pa neporočenim in vdovam: Dobro je zanje, če takó ostanejo, kakor tudi jest.

9. Ako pa niso zderžljivi, naj se dajo poročiti: Bolji je namreč v zakon stopiti, kakor goreti.[7])

10. Tem pa, ki so v zakonu, ne zapovem jest, ampak Gospod,[8]) de naj se žena od moža ne loči;[9]) Mat. 5, 32: 19, 9.

11. ako se pa loči, naj ostane neomožena,[10]) ali naj se pa s svojim možem spravi. Tudi mož naj žene od sebe ne spusti.[11])

12. Drugim pa[12]) rečem jest,

---

3. ker nimata darú zderžnosti. Gl. razl. 1. Apostelj hoče reči: Bodita varna v ti reči, de iz zderžnosti več hudiga ne pride, kakor pa dobriga mislita. Sv. Avguštin je pisal zastran tega ženi, ki je z nespametnim odtegovanjem možu priliko k prešeštovanju dala: Ali nisi brala, kar apostelj pravi? Mož ti mora dolžnost storiti, akoravno bi se rad zderžal, v kar pa ti ne privoliš. Bog bi mu tedaj zderžnost v greh prištel, ko bi tvoji slabosti ne prizanesel. Koliko bolj bi mógla ti njegovi volji pokorna biti, de bi po hudičevi skušnjavi ne bil prešeštoval, in Bog bi bil tvoje privoljenje za zderžnost sprejel, ker bi bila le storila, de bi se tvoj mož ne pogubil! — Varuj se hudiča, ker ti utegne zderžnost svetvati, de bi tebe in druge v pregrehe pahnil.

4. De se zopet povernita, ne zapovem, temuč le rečem, de je to privoljeno vajni slabosti. Apostelj tedaj privoli, de se zakonski z nasprotnim privoljenjem smejo za vselej zderžati. — Taki morajo pa dobro premisliti, ali so tudi v to poklicani, po premišljenim in spoznanim poklicu pa zvesto ravnati.

5. zderžni.

6. Glej Mat. 19, 12.

7. Brezzakonski in vdove, kteri nimajo darú zderžnosti in sicer niso zaderžani v zakonski stan stopiti, naj zakon sklenejo; zakaj desiravno je zakon manj dober kakor zderžnost, je vender boljši v zakon stopiti, kakor od požeļjivosti goreti in v grehe ostudne nečistosti zabresti. Kteri pa dar zderžnosti imajo, morajo po svojim poklicu živeti (v. 7.), in še veči dolžnost imajo oni, ki so se s skrivno ali očitno obljubo k devištvu zavezali.

8. Besede: *„ne zapovem jez, ampak Gospod“* ne naznanjajo, de so apostelnove zapovedi manjši veljave, kakor Gospodove besede, zakaj iz apostelna je Gospodov Duh govoril (v. 40.); temuč le povedó, de je to ali uno Gospod sam rezno zapovedal (Hier.).

9. ne svojevoljno, ampak, kakor naj se pri razpertijah sploh godí (Mat. 18, 15—18.), po razsodbi svete cerkve.

10. dokler mož živí, kakor sv. Pavel spodej (v. 30.) pové.

11. Enako se tudi mož ne sme svojevoljno ločiti od žene (in po ločitvi se ne sme pred njeno smertjo z drugo oženiti.) To poslednje hoče apostelj, de naj si bravec sam misli, de mu ni treba ponavljati. Primeri povelje Gospodovo pri Mat. 19, 3—9.

12. Njim, od kterih je v naslednjim govorjenje, njim, ki so zvezani z nevérnim družetam (Avg., Hieron.).



Digitized by Google

ne Gospod:[13]) Če ima kak brat neverno ženo,[14]) in ona pervoli per njem prebivati, naj je ne spusti od sebe.

13. In če ima kaka verna žena neverniga moža, in on pervoli per nji prebivati, naj ne spusti od sebe moža.

14. Posvečen je namreč neverni mož po verni ženi, in posvečena je neverna žena po vernim možu; sicer bi bili vaši otroci nečisti, zdaj pa so sveti.[15])

15. Ako se pa neverni (*ali neverna*) loči, naj se loči; ni namreč sužnosti podveržen brat ali sestra v takih rečeh;[16]) ampak v miru nas je Bog poklical.[17])

16. Zakaj od kod veš, o žena! če ne boš moža zveličala? ali od kod veš, o mož! če ne boš žene zveličal?[18])

17. Če ne, naj takó živí, kakor je Gospod vsakterimu odločil, kakor je Bog vsakteriga poklical;[19]) in takó po vsih cerkvah učím.

18. Je kdo obrezan poklican, naj se ne dela neobrezaniga.[20]) Je kdo neobrezan poklican, naj se ne da obrezati.

19. Obreza ni nič, in neobreza

13. Zastran druzih Gospod svoje volje ni razodel; vender pa v njegovim duhu povem. Gl. zgor. razl. 8.

14. nekristjanko, ki je bila njegova žena še pred spreobernitvijo.

15. zakaj neverni druže se tako rekoč vdeležuje svetosti verniga, ker si bo ta gotovo z vso močjo prizadeval, uniga prepričati, de je v keršanstvu resnica, in z resnico posvetiti ga (Jan. 17, 17.). Ko bi pa tega posvečevanja ne bilo, bi bili v takim zakonu rojeni otroci zgolj ajdje; takó pa se ali pokristijanijo, ali so vsaj keršanstvu prijatli. Enako pripuša sv. cerkev dan današnji zakon med pravovernimi in zmotenci, pa s pogojo, de pravoverni zmotenca resnice prepričuje, in tako njega, zakon in otroke posvečuje.

16. zakaj tedaj kristjan ni zavezan, temuč smé ločen živeti, desiravno ne smé noviga zakona skleniti. Ali pa: smé ločen živeti in nov zakon skleniti. Razlagavci so namreč raznih misel, ker je nekterim „*ni sužnosti podveržen*“ toliko, kolikor „*se smé ločiti*“; nekterim pa toliko, kolikor „*smé zakon razvezati*“. Pozdeva se, de imajo poslednji razlagavci bolj prav, ker apostelj od razveze sploh govorí (v. 15.) brez pristavka, de mora ločeni keršanski druže brez zakona živeti, kakor je bil to pri zakonih med kristjani (v. 11.) izrekel. Takó razlaga té besede tudi večina svetih očetov (Krizost., Ambr., Avg., Tomaž), in po ti razlagi je sveta cerkev navadno v tacih primerljejih ravnala.

17. temuč Bog nas je poklical k keršanstvu, de bi, kolikor je pri nas, z vsimi ljudmi v miru živeli, de bi se tedaj ne imeli za zvezane z nevernim družetam, temuč de ga pustimo v miru iti.

18. „*Zakaj*“ se stegva na v. 13. Keršanski mož, keršanska žena, ne loči se od neverniga družeta; zakaj mogoče je, de ga spreoberneš.

19. Če keršanski druže nekeršanskiga ne more spreoberniti, naj se zavoljo tega ne loči, ako se neverni noče ločiti (v. 12. 13.), temuč naj ostane v zakonu; zakaj v zakonu z nevernim je bil k keršanstvu poklican (gl. zgor. razl. 14.), torej naj tudi ostane v tem zakonu. Nobene zunanje zadeve ne morejo kristjanu braniti, po svoji veri živeti; zakaj pravi kristjan je vselej in povsod gospod in ima vse reči v svoji oblasti.

20. Ako je bil kdo pred spreobernitvijo obrezan, naj se ne dela neobrezaniga, ker se morebiti obreze med ajdi sramuje. To zunanje znamnje naj si na te-

Digitized by Google

ni nič, ampak spolnovanje Božjih zapoved.[21])

20. Vsakteri naj ostane v stanu, v kterim je bil poklican.[22]) Efež. 4, 1.

21. Si bil suženj poklican, naj te *(to)* nikar ne skerbí; ako pa zamoreš prostost doseči, se je raji posluži.[23])

22. Zakaj kteri je suženj v Gospodu poklican, je prostnik Gospodov; ravno takó kteri je prost poklican, je suženj Kristusov.[24])

23. Drago ste kupljeni, nikar ne bodite sužnji ljudí.[25]) Zgor. 6, 20: 1. Pet. 1, 18.

24. Bratje, vsak naj v tem, v čimur je poklican, ostane per Bogu.[26])

25. Od devic pa nimam Gospodoviga povelja; svèt pa dam, ker sim milost dosegel od Gospoda, zvest biti.[27])

---

lesu pustí, ker nič zunanjiga kristjanu ne brani, Bogu v duhu služiti. Zastran ponavljanja neobreze gl. 1. Mak. 1, 26. razl. 17. Apostelj govorí do v. 24. še od druzih zunanjih zadev, ktere praviga kristjana ne morejo motiti.

21. Obreza in neobreza nas ne opravičuje, ampak spolnovanje Božjih zapoved. Pomniti je, de apostelj tukaj delam pripisuje, kar drugej (Rim. 1, 17: 3, 22: 27, 28.) na vero opéra, v znamnje, de mora biti vera združena z deli, dela pa z vero (Rim. 3, 31.).

22. Poklic je tukaj narprej zunanja zadeva, v kteri je bil človek, ko se je pokristijanil; vender pa tudi sploh velja resnica, de mora človek vsak poklic Božji slušati.

23. Če si bil suženj (gl. 1. Tim. 6. razl. 1.) pred spreobernitvijo, naj te to nikar ne skerbí; zakaj tudi ko suženj se lahko zveličaš. Če si pa zamoreš zunanje zadeve zboljšati, si jih le zboljšaj; nove zadeve naj ti pa toliko bolj pomagajo v popolnamosti rasti.

24. *„Zakaj"* se povrača na *„naj te nikar ne skerbí"*. Zakaj če si tudi le suženj po svojim stanu, se smeš v Kristusu prostnika imenovati, ker te je zmote in greha rešil: in prostnik, zato ker je svoboden deržavljan, ni nič boljši memo tebe, ker mora Kristusu služiti, kakor ti.

25. Kristus je gospod prostnikov in sužnjev, ker nas je s svojo kervjo odkupil; torej se zavoljo ljudí ne pečajte z rečmi, ktere bi vas utegnile od službe Gospodove odvračati. Apostelj mende hoče Korinčane svariti, de naj se v sužnost krivoverstva ne podajo.

26. t. j. naj Bogu služi.

27. Ako morajo vsi v stanu ostati, v kteriga jih je Bog djal, ali morajo tudi vsi v deviškim stanu ostati, v kterim so bili rojeni? Tega Gospod ni zapovedal; vender vam pa to jez, ki sim iz milosti njegov zvesti apostelj, v njegovim imenu in duhu svetvam (Ambr., Anzelm, Teodor.). Aposteljnu so mende prenapeti kristjani priliko k temu uku dali, ki so zakon za greh imeli in terdili, de morajo vsi kristjani v brezzakonskim stanu bližnjiga prihoda Gospodoviga pričakovati. Apostelj sicer v svetim Duhu zderžnost vsim svetva, vender je pa nikomur ne naklada. On pravi, de so boljši, kteri imajo dar zderžnosti; kteri ga pa nimajo (in zamorejo zakon skleniti), naj v zakon stopijo. Ker apostelj vsim svetva, sveti očetje sploh mislijo, de zamorejo vsi deviški ostati, ako hočejo, t. j., ako Boga darú zderžnosti prosijo, si z junaško stanovitnostjo zanj prizadevajo in delajo z gnado Božjo, ki jo Bog vsim da, kteri ga zanjo prosijo (Tertul., Krizost., Orig., Hieron., Ambr., Avg.). Prim. Mat. 19. razl. 11.

Digitized by Google

26. Menim tedej,[28]) de je to dobro[29]) zavoljo obstoječe nadloge;[30]) res, dobro je človeku takó biti.

27. Si zvezan z ženo, ne iši razveze; si prost od žene, ne iši žene.

28. Ako se pa oženiš, nisi grešil; in ako se devica omoži, ni grešila. Tode nadloge mesa bodo imeli taki;[31]) jest vam pa perzanesem.[32]).

29. To tedej rečem, bratje: Čas je kratek;[33]) tedej naj bodo tudi, kteri imajo žene, kakor bi jih ne imeli;

30. in kteri jokajo, kakor de bi ne jokali; in kteri se veselé, kakor bi se ne veselili; in kteri kupujejo, kakor bi ne imeli;

31. in kteri vživajo ta svét, kakor bi ga ne vživali; ker podoba tega svetá prejde.[34])

32. Želim pa, de bi bili vsi brez skerbí.[35]) Kdor je brez žene, skerbí za to, kar je Gospodoviga,[36]) kakó bi Bogu[37]) dopadel.

33. Kdor je pa oženjen, skerbí za to, kar je svetoviga,[38]) kakó bi ženi dopadel, in je razdeljen.[39])

34. In žena neomožena, in devica misli, kar je Gospodoviga, de bi bila svéta na telesu in na duhu.[40]) Ktera je pa omožena,

---

28. Pomniti je, de ta misel ni zgolj človeška, ampak misel v svetim Duhu (v 49.).
29. V deviškim stanu biti in ostati je boljši.
30. Obstoječa (sedanja in prihodnja) nadloga je po mislih sv. aposteljna nekaj pozemeljska težava (v. 28.), nekaj kratkost časa, ki nam je do Gospodoviga prihoda v posvečevanje odločen (Krizost., Anzelm, Hieron.). Deviški stan je boljši, ker ima človek v njem manj pozemeljskih nadlog, in ker zamore kratki čas svojiga življenja bolj nerazdeljeno v zveličanje svoje duše obračati.
31. nadloge mesá so tukaj zlasti težave zakonskiga življenja. Zakonski jarem teží, pravi pregovor.
32. Jez pa privolim, de si težave zakonskiga življenja izberete (Anzelm). Drugi prestavljajo: jez bi vam pa (s tem) prizanesel, t. j., jez bi rad imel, de bi bili tacih nadlog obvarovani.
33. do prihoda Gospodoviga (Mat. 24, 42.) ob smerti.
34. Pomen v. 29 — 31: Zderžnosti vam ne nakladam; ali ne morem vam zamolčati, de zavoljo bližnjiga prihoda Gospodoviga ne smete na nič pozemeljskiga preveč navezani biti. Zakonski naj tedej serce pri Bogu imajo, ne pa pri zakonskim veselji, ter naj se v Božjo voljo vdajo, če smert ali okolišine zakonsko življenje razderejo. Nesrečni naj preveč ne žalujejo, in srečni naj se preveč ne veselé. Premožni naj serca ne navezujejo na blagó; in kteri kar koli posvetniga vživajo, naj Boga ne pozabijo; zakaj vse pozemeljsko ni vredno, de bi človek na taisto serce navezoval, ker pozemeljska podoba tega svetá prejde (Rim. 8, 10. i. d.). Prim. Prid. 3. razl. 5.
35. Deviško življenje vam zato svetvam, ker želim, de bi brez skerbí živeli in si le za večno prizadevali.
36. za svoje in druzih zveličanje.
37. V greškim: „*Gospodu*“.
38. ima skerbí za časno, za hrano svoje družine i. t. d.
39. raztresen zavoljo velikih skerbí, tako de ne more samo Gospodu služiti, temuč de mora bolj za se in za svojo družino skerbeti (Ambr.). V greškim: „*kako bi ženi dopadel. Razdeljen je*“.
40. čista na telesu in na duši.

Digitized by Google

misli na to, kar je svetoviga, kakó bi možu dopadla.

35. To pa k vašimu pridu govorim, ne de bi vam zadergo napravljal, temuč zavoljo tega, kar je pošteno, in kar vam da perložnost brez zaderžka Gospoda moliti.[41])

36. Ako pa kdo méni, de je gerdo, če je njegova devica prepostarna, in mora takó biti,[42]) naj stori, kar hoče; ne greši, če se omoži.

37. Ako je pa kdo terdno sklenil v svojim sercu, in ni permoran,[43]) ima pa oblast čez svojo voljo,[44]) in je to sklenil v svojim sercu, ohraniti svojo devico, prav stori.

38. Kdor tedej omoži svojo devico, prav stori; in kdor je ne omoži, bolje stori.

39. Žena je navezana na zakon,[45]) dokler njé mož živi; ako njen mož umerje, je prosta; naj se omoži, s komur hoče, samo de v Gospodu.[46]) Rim. 7, 2.

40. Boljši bo pa zanjo, če takó ostane, po mojim svetu;[47]) ménim pa, de imam tudi jest Božjiga Duha.[48])

---

41. Tega ne govorim, de bi vam silo delal, temuč de vas boljšiga opomnim, kakó de namreč zamorete brez vsiga zaderžka Bogu služiti.

42. in so take okolišine, de naj se hči omoži.

43. zavoljo hčeriniga sklepa ali zavoljo druzih okolišin (ker je v nevarnosti zapeljana biti, ali ker ima take telesne in dušne lastnosti), omožiti jo.

44. ker je hči v devištvo privolila, in sicer nobena okolišina možitve ne perporoča.

45. na kerščansko zakonsko postavo (v. 3 — 5. 10. 11.).

46. vender naj se omoži s kristjanam. Prim. Rim. 6, 23. Gal. 3, 27. (Ambr., Teodoret, Anzelm). Apostelj gotovo le pravoverniga kristjana misli; zakaj krivovercov, ki v zmoti terdovratno ostanejo, ogibati se, je z vso ostrostjo zapovedal (Tit. 3, 10. 11.); torej je toliko manj mogel privoliti, de bi se z njimi sklepali. Zato katoliška cerkev tacih zakonov ni nikdar dovolila, terpela jih je le v sili, namreč v deželah, kjer pravoverni in zmotenci namešani živé in se zakoni med njimi, zavoljo vnanjih zadev, težko ubranijo. Katoličan naj se tedaj svoje duhovske gosposke drží, ki je po veljavnih postavah posebne dotične zapovedi dala. Glej apostoljski list svetiga očeta Gregorja XVI. in „Instructio ad archiepiscopos et episcopos Bavariae (Atanazija 1835).

47. Zgorej v. 25.

48. t. j., moj svèt ne izhaja iz zgolj človeške misli, ampak od Duha Božjiga, kteri mene kakor druge aposteljne razsvetljuje.

Digitized by Google

# VIII. Poglavje.

Kar zadeva malikam darovane jedi, vemo, de same na sebi niso pregrešne, vender se pa v tem ne ravnajmo samó po spoznanji, ampak tudi po ljubezni. Če namreč vemo, de se smejo take jedí jesti, ker maliki nič niso, in je le en Bog in Gospod, vender nimajo vsi tega spoznanja, in če zavoljo našiga zgleda zoper svoje prepričanje jedó, se pregrešé. Desiravno nismo pred Bogam ne bolji, ne huji, če jemo ali ne, se vender ne smemo po svoji prostosti v dušno škodo svojiga bližnjiga ravnati, kteri bi utegnil zoper svoje prepričanje jesti, ko bi nas vidil jesti, in takó bi bili mi krivi njegoviga pogubljenja, s čemur bi se ne pregrešili le zoper njega, ampak zoper Kristusa samiga, kteri ga je odrešil. Zato ne jém tacih jedi, ko bi utegnil svojiga brata pohujšati.

1. Od tega pa, kar se malikam daruje,[1]) vemo,[2]) ker smo vsi *(v tem)* podučeni. Učenost napihuje, ljubezen pa boljša.[3])

2. Ako pa kdo méni, de kaj vé, še ni spoznal, kakó mora vediti.[4])

3. Ako pa kdo Boga ljubi, je od njega poznan.[5])

4. Kar tedej tiče jedí, ki se malikam darujejo, vemo, de malik nič ni na svétu,[6]), in de razun eniga Boga nobeniga druziga ni.

5. Ako ravno so namreč, kteri

1. Malikovavski darovi so jedí, ki so jih malikovavski popi nekaj malikam v čast sožigali, nekaj z darovavci in druzimi povabljenci v tempeljnu jedli, nekaj, svoj del namreč, ki so ga bili dobili, na tergu prodajali. Ker so Judje take jedí strašno studili, in ker so tisti Judje, ki so se k keršanstvu spreobernili, ta stud ohranili, za kar pa spreobernjeni ajdje nič niso marali; se je moglo vprašanje sprožiti, kakó de naj se kristjani v ti zadevi obnašajo, de bi zoper vest ne ravnali, in Korinčani so zato mende aposteljna poprašali. Poprešnje razsodbe apostoljskiga zbora (Djanje apost. 15, 20.) mende Korinčani niso zvedili, ker je bila dana zlasti le za spreobernjene ajde v Antiohii in v njeni okolici (Djanje apost. 15, 23.). Torej apostelj to razjasnuje in sicer po misli svetiga zbora, kteri tudi ni izrekel, de so take jedí same na sebi pregrešne, temuč le, de bi se spreobernjenim Judam prizaneslo (Djanje apost. 15, 21. razl. 19.). Spodej (10, 14. i. d.) sv. Pavel apostoljsko razsodbo le toliko dalje razklada, kolikor pravi, de je za kristjana, kteri pri Gospodovi mizi sedí, samo na sebi nevredno, malikovavske mize v tempeljnih vdeležvati se.

2. vemo, de malik nič ni na svétu, in de razun eniga Boga nobeniga druziga ni, kakor se v 4. versti bere.

3. Učenost brez ljubezni napihuje, ljubezen pa k dobrimu spodbuduje. Vem, de vam je to znano; ali sama znanost vas bo v napuh zapeljala, de bote slabejiga brata zaničevali; če se pa iz ljubezni do njega unih jedí zderžite, ga bote greha obvarovali in takó dobro storili.

4. Kdor si tedej zavoljo učenosti veliko domišljuje, pa ljubezni ž njo ne sklepa, ne vé svoje učenosti prav obračati.

5. Kdor Boga ljubi, se iz njegove ljubezni vidi, de ga Bog pozna (Mat. 7, 23.), in de mu je Bog pravo spoznanje dal, ker brez Božje gnade ne more ljubiti; gnada pa ne nagiba samo volje, temuč razsvetljuje tudi um; ona je ljubezen in spoznanje ob enim. Kdor ima tedej pravo ljubezen, vé tudi s pomočjo gnade Božje, ktera ljubezen in spoznanje delí, kakó de naj spoznanje Bogu v čast in bližnjimu v zveličanje obrača.

6. t. j., de malik ni Bog, kakor se iz naslednjiga vidi.

Digitized by Google

se bogovi imenujejo, ali na nebu ali na zemlji, (ker je veliko bogov in veliko gospodov):[7])

6. imamo vender mi le eniga Boga, Očeta, iz kteriga je vse, in mí za njega; in eniga Gospoda Jezusa Kristusa, po kterim je vse, in mí po njem.[8])

7. Tode nimajo vsi tega znanja. Nekterim je namreč po njih vesti malik še zdaj nekaj, in jedo kakor malikam darovano daritev;[9]) in njih vest, ker je slaba, se omadežva.[10])

8. Jed nas pa ne perporoči Bogu. Zakaj ako jemo, nismo boljši, in ako ne jemo, nismo hujši. Rim. 14, 17.

9. Glejte pa, de ne bo morebiti ta vaša prostost pohujšanje slabim. Rim. 14, 20.

10. Ako namreč kdo vidi tistiga, ki je podučen,[11]) per malikovavski mizi sedeti, ali ne bo njegova vest, ki je slaba, napeljana jesti od darov malikam darovanih?[12])

11. In ali ne bo pogubljen zavoljo tvojiga znanja slabi brat, za kteriga je Kristus umerl? Rim. 14, 15.

12. Ako se pa takó pregrešite nad brati, in ranite njih slabo vest, se nad Kristusam pregrešite.[13]) Rim. 14, 21.

13. Torej če jed pohujša mojiga brata, ne bom jedel mesa vekomaj, de svojiga brata ne pohujšam.

---

7. zakaj malikovavci imenujejo sicer nektere nebeške, nektere pa pozemeljske bogove, in tako je po njih misli veliko bogov in veliko vladarjev človeških zadev; vender imamo mi le eniga Boga i. t. d.

8. Torej take jedí same na sebi niso pregrešne; maliki, ki niso nič, jih niso mógli omadežvati. *„In mi za njega“*, t. j., mi, njegove stvarí, se moramo njemu, svojimu stvarniku, pokorno podvreči, ter ga tako častiti in poveličevati. Zakaj de je vse vstvarjeno po Sinu, in zakaj de se z Očetam in Sinam vred tudi sveti Duh v misel ne vzame, gl. Jan. 1, 1.

9. po vašim zgledu podbujeni.

10. njih vest, akoravno je zmotena, se omadežva, ker zoper svoje prepričanje ravnajo. Primeri v. 7—13. Rimlj. pogl. 14., kjer se obširniši govorí, de prizanašajmo slabotnim, in de smo dolžni po svojim prepričanji delati.

11. Glej razl. 2. V greškim: *„Ako namreč kdo vidi tebe“* i. t. d.

12. zoper lastno prepričanje.

13. ker mu odkupljeno lastnino vzamete.

Digitized by Google

# IX. Poglavje.

Ravno zato, de nisim nikomur v spotiko, se tudi v druzih rečeh svoje prostosti vanam. Desiravno sim apostelj, kakor drugi, in imam tedej pravico, kakor oni, od vernih hrano prejemati, kar ne veleva le človeška navada, ampak tudi Božja postava, vender nočem od vernih živeža jemati; zakaj pri Bogu bi rad slavo in plačilo imel, ne zato, ker evangeli oznanujem, to je moja sveta dolžnost, temuč ker ga nesamopridno, brez časniga plačila učim. V vsih zadevah bi namreč rad vsim po volji živel, in s slabostmi vsaciga človeka poterpljenje imel, de bi vse za sveti evangeli pridobil in se tudi sam njegoviga sadú vdeležil. Zavoljo tega je pa treba veliko terpeti in se premagovati; ali kakor le on stavo dobi, kteri se trudi, ravno tako bom tudi jez le z ostrim mertvenjem zveličanje dosegel in pogubljenja se obvaroval.

1. Ali nisim prost?[1]) Ali nisim apostelj? Ali nisim vidil Kristusa Jezusa, Gospoda našiga?[2]) Ali niste vi moje delo v Gospodu?[3])

2. In ako drugim nisim apostelj, sim vender le vam; zakaj pečat mojiga apostoljstva ste vi v Gospodu.[4])

3. To je[5]) moj odgovor per tistih, ki me vprašajo.

4. Ali nimamo oblasti jesti in piti? Luk. 10, 8.

5. Ali nimamo oblasti ženske, sestre seboj voditi, kakor drugi aposteljni, in bratje Gospodovi in Kefa?[6])

6. Ali morde samó jest in Barnaba nimava oblasti tega delati?[7])

7. Kdo si kdaj v vojski sam plačilo daje? Kdo zasadí vinograd, in ne jé od njegoviga sadú? Kdo pase čedo, in ne jé od mleka čede?[8])

8. Ali po človeško to govo-

1. Ali ni tudi meni pripušeno, kar je drugim učenikam pripušeno?
2. Glej Djanje apost. 9, 3—6. Nasprotniki so svetimu Pavlu očitali, de ni pravi apostelj, ker ga Jezus ni bil takó poklical, kakor druge aposteljne (Luk. 6, 13.), in ker on Jezusa še celo vidil ni. Primeri spodej 15, 8: 2. Kor. 12, 1—4.
3. Nisim vaše občine ustanovil? Djanje apost. 18, 11. 18.
4. zakaj, de sim apostelj, se jasno vidi iz tega, kar sim bil pri vas storil.
5. To sklicovanje na mojo delavnost med vami (Anzelm).
6. Besedi: „*ženska*“, „*sestra*“ ne pomenite: „zakonska žena“, ampak: „kristjanka“; kakor tudi besedi: „*možje*“, „*bratje*“ (Djanje apost. 15, 7.) ne pomenite zakonskih móž, ampak verne, kristjane. Aposteljni so v tem Gospoda posnemali, ki si je dal streči od bogaboječih žen, ki so bile ž njim (Luk. 8, 3.). Pomen je: Kakor drugi aposteljni, sorodovinci Gospodovi (Mat. 13, 55.), in Peter (zgor. 1, 12.), bi smel tudi jez popotváje kristjano v postrežbo sabo voditi, in od kristjanov tirjati, de naj jo z menoj vred živijo.
7. Sva midva sama dolžna, s svojimi rokami se živiti? V greškim: „*Ali morde samo jez in Barnaba nimava oblasti, ne delati*“ (s svojimi rokami)? t. j. od evangelija živeti, in ne z lastnimi rokami za živež se truditi?
8. Te prilike so izverstne; zakaj apostoljski delavec je vojskovavec za resnico in pravico, zasajevavec Gospodovih tert (Jan. 15.), pastir Gospodove čede (Jan. 10.).

Digitized by Google

rim?[9]) Ali postava tega ne pravi?

9. Pisano je namreč v Mojzesovi postavi: Ne zavezuj volu gobca, kadar mane.[10]) Ali Bog *(le)* za vole skerbí?

10. Ali zavoljo nas to govorí?[11]) Res, zavoljo nas je to pisano. Zakaj kdor orje, mora z upanjem orati; in kdor mlati, z upanjem *(mlatiti)*, de bo sad prejel.

11. Ako smo mí vam duhovne rečí sejali, je li kaj velíkiga, če mí vaše telesne rečí[12]) žanjemo? Rim. 15, 27.

12. Ako imajo drugi to pravico per vas, zakaj ne veliko bolj mí?[13]) Tode mí se nismo poslužili te pravice; temuč vse preterpimo, de ne damo kakiga spotikljeja evangeliju Kristusovimu.[14])

13. Ali ne veste, de, kteri v svetišu službo opravljajo, tudi to jedó, kar je od svetiša; in kteri altarju služijo, od altarja delež prejemajo?[15])

14. Takó je tudi Gospod ukazal, de naj tí, kteri evangeli oznanujejo, od evangelija živé.

15. Jest se pa nič takiga nisim poslužil.[16]) Tudi vam ne pišem tega, de bi se z menoj takó ravnalo;[17]) zakaj boljši bi bilo zame umreti, kakor de bi kdo mojo čast v nič storil.[18])

16. Zakaj če evangeli oznanujem, nimam hvale,[19]) ker je to moja dolžnost; gorjé namreč meni, če evangelija ne oznanujem![20])

17. Zakaj če rad to delam, imam plačilo; če pa ne rad, mi je *(vender)* služba zročena.[21])

18. Kaj je tedej moje plači-

---

9. Ali to le zato govorim, ker je pri ljudeh taka navada?

10. V Palestini mlatijo z volmi; peljajo jih namreč čez žito, de zernje izmanejo. Glej 5. Mojz. 25, 4.

11. Je li Bog zavoljo volov rekel to zapisati? Ali ne velikoveč zavoljo nas, v naznanjenje višiga pomena, de je delavec v Gospodovim nogradu plačila vreden?

12. pozemeljske rečí.

13. jez, vaš apostelj.

14. de se nihče ne more izgovarjati, de se zavoljo tega noče k kerščanstvu spreoberniti, ker bi mogel za mojo hrano skerbeti.

15. Judovski leviti in duhovni so dobivali delež od darov in daritev, ki so jih k tempeljnu prinašali (3. Mojz. 27, 30: 4. Mojz. 18, 20. i. d. 5. Mojz. 14, 22. i. d.).

16. Glej Djanje apost. 18, 3.

17. Ne pišem vam tega, kakor de bi vam hotel povedati, de me za mojo službo plačajte.

18. boljši bi bilo zame umreti, kakor de bi mi kdo z dobrovoljnimi skladi čast pri Bogu jemal, ker sim vam sveti evangeli zastonj, brez plačila, oznanoval.

19. nimam pravice hvaliti se s posebnim zaslužením pri Bogu.

20. Spoznaj iz tega sveto dolžnost vsih duhovnih pastirjev, Božjo besedo oznanovati!

21. Zakaj če za oznanovanje svetiga evangelija ne prejemam pozemeljskiga plačila, imam posebno hvalo in plačilo pri Bogu; če pa učím zavoljo poze-

Digitized by Google

lo?[22]) De[23]) oznanujoč evangeli zastonj evangeli oznanujem, de se ne poslužim svoje pravice v evangelii.

19. Zakaj, ko sim od vsih prost bil, sim se vsih sužnjiga storil, de bi jih več perdobil.[24])

20. Judam sim postal kakor Jud,[25]) de bi Jude perdobil: 21. njim, ki so pod postavo, kakor de bi bil pod postavo, (desiravno jest nisim pod postavo),[26]) de bi njé, ki so pod postavo, perdobil; njim, ki so bili brez postave,[27]) kakor de bi bil brez postave, (desiravno nisim brez postave Božje, ampak pod postavo Kristusovo),[28]) de bi perdobil njé, ki so bili brez postave.

22. Slabim sim slab postal, de bi slabe perdobil. Vsim sim vse postal, de bi vse zveličal.[29])

23. Vse pa storim zavoljo evangelija, de se ga vdeležim.[30])

24. Ne veste li, de tisti, kteri v tečišu tekó, vsi sicer tekó, pa le eden stavo dobí? Takó tecíte, de jo dosežete.[31])

25. Vsak pa, kteri se na premaganje skuša, se vsiga zderží;[32]) in oní sicer, de strohljivo krono prejmejo, mí pa nestrohljivo.[33])

26. Jest tedej takó tečem, ne kakor nepremišljeno,[34]) se takó

---

meljskiga plačila, takó rekoč nerad, moram učiti, ker je moja dolžnost, ali pri Bogu ne bom prejel posebniga plačila.

22. Čimu tedej mislim, de sim posebniga plačila vreden?

23. Zato de i. t. d.

24. Zakaj sploh sim sklenil, slehernimu po volji živeti, kolikor mi vest dopuša, de bi jih toliko več keršanstvu pridobil.

25. De bi Jude pridobil, sim po judovski šegi živel. Glej Djanje apost. 16, 3.

26. Gl. Rim. 3, 21. Teh besedí nimajo vsi greški natisi.

27. ajdam, ki so bili brez Mojzesove šegne postave.

28. Glej Rim. 3, 27. i. d.

29. V greškim: „*de bi vsaj nektere zveličal*“. Pomen: Kolikor mi je vest dopušala, sim se ravnal po željah, nagnjenjih in potrebah ouéh, kterim sim sveti evangeli oznanoval, de bi vsaj nektere (ali vse) Kristusu pridobil.

30. de se vdeležim gnad, ki jih sveti evangeli na tem svetu deli, in pa tudi tistih dobrot, ki jih za večnost obeta. Gl. v. 27.

31. Na Istmu (medmorji) v Korintu so za stavo tekali. V tekališu so od konca k koncu vselej po štirje ob enim tekli, in on, ki je pervi pritekel, je za cilj prijel. Premagavci so se potlej zopet med sabo skušali, in le on, kteri je vse pretekel, je bil zmagavec, ter je plačilo prejel. Sveti Pavel s tem naznanja evangelisko resnico, de je veliko poklicanih, malo pa izvoljenih.

32. kar bi ga utegnilo slabiti.

33. Greški borivci za stavo so se dolgo časa za boj pripravljali, ki so ga hotli vpričo ljudstva v očitnih igrah izpeljati. Silo zmérno so živeli, vina niso pili, zderževali so se vsiga slastniga razveseljevanja, ter so se dolgo časa v tem vadili. Keršansko življenje je tudi tak boj. Nar nevarniši sovražnik, kteriga moramo premagati, je naše lastno mesó. To moramo podvreči duhu, duhá pa Bogu (Avg.). Če so se uni borivci tolikero zatajevali zavoljo nečimerniga dobička, kaj bi pač mi ne storili, de bi se večno zveličali?

34. Terdno upam, de bom svoj namen, večno zveličanje, dosegel. Nepremišljeno ne teče, kdor živí po zapovedih svetiga evangelija, kdor ima le večno življenje pred očmí in vse svoje dela tje obrača.

Digitized by Google

bojujem, ne kakor de bi po vevetru mahal;[35])
27. ampak tarem svoje telo, in ga v sužnost devam, de, ko druge učim, sam ne bom zaveržen.[36])

## X. Poglavje.

Nikar ne mislite, de zavoljo prejetih duhovnih dobrot ne bote zaverženi; spomnite se le Izraelcov. Vsi so bili v Kristusu po duhovno keršeni in rejeni; pa skorej vsi so bili pokončani v pušavi. Zato nikar ne želite hudobnih rečí, ne bodite malikovavci in nečistniki, ne skušajte Gospoda, ne mermrajte, kakor Izraelci. Bog je njih pregreho pripustil, de imamo mí zgled nad njimi, de se ne mislimo terdnih, temuč de v skušnjavi v Boga zaupajmo. Zlasti vas opominjam, de se ne vdeležvajte pojedin, kjer se jedó malikam darovane jedí; ker táko vdeležvanje je nekaka zveza s samimi maliki, kakor se kristjan pri svetim obhajilu s Kristusam sklene, in kakor se Izraelec, kteri daritve jé, svojiga altarja vdeleži. S tim ne rečem, de je malik kaj; ker se pa hudič malikovanja poslužuje in ga nadušuje, se s tacimi pojedinami ž njim združujete. Zunaj tempeljnov sme kristjan malikam darovano meso jesti, če le s tem nikogar ne pohujša; zakaj kako bi mogli koga pohujšati z jedjó, za ktero Bogu hvalo dajemo! Torej vse takó delajmo, de bo Bog poveličevan, kar se bo zgodilo, če ne bomo nikomur v spotikljej, temuč če bomo slehernimu po volji živeli.

1. Nočem namreč, bratje, de bi ne vedili, de so naši očetje vsi pod oblakam bili, in vsi skozi morje šli;[1])
2. in so bili vsi v Mojzesu keršeni v oblaku in v morji;[2])

35. temuč zadevam z močno pestjo svoje telo. Podoba je zopet od unih borivcov vzeta, ki so po protivniku močno mahali z rokami, ki so bile z jermeni ovite in s svincam ali železam obtežene; če se je protivnik dobro umikal, je bil mahljej po vetru.

36. Tarem svoje telo s pomanjkanjem, s telesnim in duhovnim mertvenjem. Ne pustim, de bi me verni živíli in mi stregli, temuč raji ubožno živím, de svoje telo lože berzdam in se pogubljenja obvárujem. Vedi: Če je sveti Pavel pri vsih svojih posebnih gnadah, ki jih je bil prejel, mertvenja svojiga telesa za potrebno spoznal, de bi se ne pogubil, kdo se pač smé nadjati, de bo zveličan samo zavoljo vere, brez dobrih del, ali, če mehkužno, slastno, posvetno živí? Glej trident. zbor sej. 6. pogl. 11.

1. de so bili naši očetje, Izraelci, pri izhodu iz Egipta pod varstvam oblaka, ki je pred njimi hodil (gl. 2. Mojz. 13, 21. i. d. 14, 24.), in de so skozi rudeče morje kakor po suhim šli (2. Mojz. 14, 21—27.).

2. de so vsi po svojim vojvodu Mojzesu po duhovno (predpodobno) v oblaku in v morji Kristusov kerst prejeli. Tukaj je razumevati duhovni kerst, kakor v 3. in 4. versti duhovna jed in duhovna pijača. Duhovno je v tem, de so se té rečí, razun tega, kar so bile same na sebi, tudi na Kristusa ozérale, in že pred Kristusam v podobi, torej v predpodobi, telesno poočitovale, kar je Kristus v duhu in v resnici bil in dal. Oblak, ki je podnevi s svojo senco vročino zmanjševal in ponoči pot razsvetljeval, je bil predpodoba kerstne gnade, ktera vročíno poželjivosti manjša in človeku duhá razsvetljuje; morje je bilo predpodoba kerstne vode, iz ktere kristjan ravno takó čist pride, kakor so nekdanji Izraelci s suho nogo skozi rudeče morje

Digitized by Google

3. in so vsi eno duhovno jed jedli,[3])

4. in vsi eno duhovno pijačo pili (pili so pa iz duhovne skale, ktera je za njimi hodila,[4]) skala pa je bila Kristus).[5])

5. Ali prav veliko jih je bilo, ki niso Bogu dopadli; zakaj pobiti so bili v pušavi.[6]) 4. Mojz. 14, 28—33: 26, 64. 65.

6. To se je pa zgodilo nam v zgled,[7]) de bi ne poželeli hudih rečí,[8]) kakor so jih oni poželeli. 4. Mojz. 11, 33. 34.

7. Tudi ne bodite malikovavci,[9]) kakor nekteri zmed njih, kakor je pisano: Ljudstvo je sedlo jest in pit, in so vstali igrat. 2. Mojz. 32, 6.

8. Tudi ne kurbajmo se, kakor so se nekteri zmed njih kurbali, in jih je padlo en dan tri in dvajset tavžent.[10])

9. Tudi ne skušajmo Kristusa, kakor so ga njih nekteri skušali, in so od kač poginili.[11])

10. Tudi ne godernjajte, kakor so njih nekteri godernjali, in

---

prišli. Mana je bila predpodoba zakramenta svetiga rešnjiga telesa, in voda v pušavi studenec gnad Kristusovih, kakor je Jezus sam oboje razlagal (Jan. 6, 31. i. d. 4, 10. 14.). Ta duhovni pomen imenovanih rečí ni svojevoljin, kakor so tudi te in vse druge rečí izraelske deržave in cerkve potrebama zvezane s Kristusam in z njegovimi gnadami. Ta potrebna zveza se prav lahko razvidi. Ker namreč nobeno drugo imé pod nebam ni dano ljudém, v kterim bi mógli zveličani biti, kakor Jezus Kristus (Djanje apost. 4, 12.), in nobena druga cerkev, kakor keršanska; so mógle vse voditve, naprave, ki jih je Bog Izraelcam v prid dal, keršansk pomen imeti, — so mógle keršanskiga duhá in keršansko jedro v sebi nositi, desiravno so bile kakor koli telesne in počutne, ker pozemeljsko ljudstvo še ni bilo godno za duhovno resnico (glej vvod v evangelije). — V greškim: *„in so bili vsi na Mojzesa keršeni v oblaku in v morji“*. „Na Mojzesa keršen biti“ je toliko, kolikor: „v Mojzesu keršen biti“; zakaj „na Mojzesa keršen biti“ je prav za prav „na Kristusa keršen biti po Mojzesovi postavi“, in „po Mojzesu keršen biti“ je ravno to.

3. mano (2. Mojz. 16, 15. razl. 21.).

4. Sv. Pavel misli vodo, ki jo je Mojzes s palico iz skale perterkal (2. Mojz. 17, 6.). Apostelj pravi, de je skala za Izraelci hodila, ker niso nikdar terpeli pomanjkanja vodé (4. Mojz. 20, 11. Ps. 104, 41.), in ker so bili po Božji dobrotljivosti sploh z vsimi potrebnimi rečmi preskerbljeni.

5. Ta nikdar usahljiva voda je bila predpodoba večniga studenca Kristusovih gnad (Jan. 7, 38.).

6. Zmed 600,000 Izraelcov sta le Jozue in Kaleb v obljubljeno deželo prišla. Várujte se tedej, Korinčani, ne bahajte se s sv. kerstam, s sv. obhajilam, s sv. daritvijo in z druzimi gnadami; desiravno se jih vdeležvate, se vender še utegnete pogubiti.

7. v svarivni zgled.

8. de bi ne imeli željá po neperpušenih rečéh, ali, de bi želje po njih precej zatérali.

9. ne vdeležvajte se malikovavske mize. Glej spodej v. 14.

10. Pri Mojzesu (4. bukv. 25, 9.) se bere 24,000. Sv. Pavel govorí le od njih, ki so naglo umerli, ne pa tudi od njih, ki so bili po duhovnih umorjeni.

11. Izraelci so bili nejevoljni zavoljo težavniga popotvanja in so Jehova skušali; mermrali so namreč zoper Mojzesa in so takó skušali Božjo vsigamo-

Digitized by Google

so bili pokončani po *(angelji)* pokončevavcu.[12])

11. Vse to se jim je pa v zgled zgodilo[13]); zapisano je namreč nam v posvarjenje, ki v poslednjih časih živimo.[14])

12. Kdor tedej méni, de stojí, naj gleda, de ne pade.

13. Skušnjava naj nad vas ne pride druga, ko človeška.[15]) Bog pa je zvest,[16]) ki vas ne bo pustil skušati bolj kakor premorete, temuč bo storil tudi s skušnjavo izid,[17]) de jo zmagate.

14. Zavoljo tega, moji preljubi, várujte se malikovanja.[18])

15. Govorim kakor s pametnimi; vi sami prevdarite, kar rečem.

16. Posvečeni kelih, ki ga posvečujemo, ali ni vdeleženje kervi Kristusove? in kruh, ki ga lomimo, ali ni vdeleženje telesa Gospodoviga?[19])

17. Ker smo, desi nas je veliko, en kruh, eno telo vsi, kteri se eniga kruha vdeležvamo.[20])

18. Glejte jih, kteri so Izra-

---

gočnost in neskončno dobrotljivost, če jim more ali hoče pomagati (4. Mojz. 21, 4 — 6.). Izraelci so skušali Kristusa, ker je bil Bog Jehova, ki se je v stari zavezi razodeval, ravno tisti Sin Božji, ki se je v Jezusu Kristusu prikazal (Gl. Eccl. 1. razl. 8. 14. 45.).

12. Nekteri mislijo, de to zadeva mermranje Izraelcov o vernitvi oglednikov (4. Mojz. 14, 1. i. d.); nekteri pa, de mermranje po kaznovanji Koreta, Datana in Abirona (4. Mojz. 6, 41.). Pokončevavec je vsaka pokončevavna stvar.

13. Glej razl. 7.

14. Poslednji časi so novi zakon, ker se v njem vse poprešnje po duhovno dopolnuje in dokončuje (Mat. 5, 17.), dokler ne bo prišel sodnji dan Gospodov ko pravi konec časov (2. Tesal. 2, 2. i. d. 2. Pet. 3, 10.).

15. Ako ktera koli hudobna skušnjava v vas vstane, se ji ne dajte premagati, takó de skušnjava človeška ostane. Sv. Anzelm pravi: Satansko je, hudobni skušnjavi se dati premagati in iz hudobije grešiti; angeljsko je, nobene skušnjave ne imeti; človeško je, skušnjave imeti, pa jih premagati. — V grešim: „*Skušnjava nad vas ni prišla, kakor človeška*“, t. j., vaše skušnjave so take, de jih zamorete s pomočjo gnade Božje premagati.

16. stanoviten; pričeto delo bo nad vami dokončal.

17. bo gnado dal, de bote zmagali.

18. Pravi malikovavec sicer ni bil noben kristjan; ali nekteri so mislili, de je pripušeno, vdeležvati se pojedin, pri kterih so malikam darovane jedí jedli. Te pojedine niso bile le z vso sladnostjo združene, temuč so bile tudi očitno pričevanje, de so obedovavci malikovanju vdani. Zavoljo tega je bilo treba, jih kristjanam popolnama prepovedati, desiravno samo na sebi ni bilo pregrešno, če se je malikam darovano meso jedlo.

19. V grešim: „*telesa Jezusa Kristusa*“. Ali se s kelham, ki ga je Kristus posvetil (gl. Mat. 26, 27. razl. 33. in 34.) in ki ga mi mašniki ravno takó posvečujemo, ne vdeležvamo kervi Kristusove? Ali se s kruham, ki ga lomimo in delimo, ne vdeležvamo telesa Gospodoviga? Ali po zavživanji Gospodoviga telesa in njegove kervi nismo eno telo in ena kri z Gospodam? Ali se takó ne združimo prav tesno ž njim? — Iz tega so Korinčani lahko sami sklenili: Kdor se tedaj malikovavske mize vdeležva, se tesno združi z maliki, je malikovavec. Glej v. 20.

20. Zakaj, ko en kruh jemo, nas je veliko (vsi smo, kteri ga vredno jemo) en sveti kruh, eno skrivnostno telo, ker smo takó vsi s skrivnostnim tele-

Digitized by Google

elci po mesu;[21]) ali niso, kteri jedo daritve, altarja deležni?[22])

19. Kaj tedej? ali rečem, de je to kaj, kar se malikam daruje? ali de je malik kaj?[23])

20. Ali,[24]) kar darujejo neverniki, hudičem darujejo,[25]) in ne Bogu. Nočem pa, de bi bili vi tovarši hudičev;[26]) ne morete kelha Gospodoviga piti, in kelha hudičev;

21. ne morete mize Gospodove deležni biti, in mize hudičev.[27])

22. Ali hočemo dražiti Gospoda? Ali smo močnejši kakor on?[28]) Vse mi je perpušeno, tode ni vse k pridu. Zgor 6, 12.

23. Vse mi je perpušeno, tode ni vse k boljšanju. Zgor. 8, 1.

---

sam Jezusa Kristusa sklenjeni in ž njim ena oseba (Korn. a Lap.). Zavoljo te skrivnostne sklenitve, ki nastopi med vernimi in med Jezusam po (vrednim) zavžitji njegoviga telesa in njegove kervi, so sveti očetje zakrament svetiga rešnjiga telesa imenovali „*communio*“, t. j. občno združenje (communis unio) vsih vernih v Kristusu in s Kristusam in med seboj (Avg., Beda). Zato ga je tudi tridentinski zbor (sej. 13. p. 7.) imenoval znamuje edinosti, vezílo ljubezni, podobo mirú in enovoljnosti.

21. ki so le po rodu Izraelci, Izraelovi ali Jakopovi otroci, ne pa duhovni Izraelci (Rimlj. 9, 7. Gal. 6, 16.); glejte Jude, ki le po Mojzesovi postavi brez vere živé.

22. Ali niso vsi, kteri judovske daritve jedó, enimu darilnimu altarju, eni veri pridruženi? — Torej ste tudi vi, ako se malikovavske mize vdeležvate, malikovavskimu darilnimu altarju pridruženi, ste sodarovavci, malikovavci. Takó sveti očetje.

23. Ali hočem s tim reči, de so maliki kaj, in de je malikam darovano meso kaj? Nikdar ne; maliki niso nič (gl. zgor. 8, 4. i. d.); rečem pa, de je on, ki se vdeležva malikovavske mize, tovarš hudičev, kteri malikovavstvo v razprostéranje svojiga kraljestva razširjajo in pospešvajo (Justinijan). Glej naslednje.

24. Nikakor ne; ali i. t. d.

25. Več svetih očetov misli, de hudiči v malikih prebivajo in si v njih dajo Božjo čast skazovati. Če se tudi to ne da dokazati, je vender gotovo, de so hudičeve dela: nečistost, goljufija in morija z malikovanjem sklenjene, in de hudič, če tudi ne malikov, vender malikovanje naduša je. Gl. Ps. 95, 5. razl. 3. Mojz. 17, 7: 5. Mojz. 32, 17. Nekterim je „*δαιμονια*“ toliko, kolikor „izmišljeni bogovi“, ali „duše mertvih“, ker so nekteri ajdje mislili, de duše umerlih ljudí, ki so bili bogovam prišteti, v malikih prebivajo; ali za gotovo se sme terditi, de sv. Pavel te besede ni takó razumel, kakor nekteri ajdje, ampak, kakor jo je Kristus vselej in povsod razumeval (Mat. 8, 28. Mark. 3, 15: 7, 26. i. d. 16, 9. Luk. 11, 20.), ki je ž njo hudiče zaznamoval.

26. kar bi se zgodilo, ko bi se vdeležvali malikovavske mize. Gl. razl. 24.

27. vdeležvati se keršanske in malikovavske mize, se ne strinja. — Pomniti je: Ker je „*miza hudičev*“ gotovo pojedina, ki so jo malikam v čast napravljali in pri kteri so malikam darovane darove jedli, se mora nasproti postavljeno „*miza Gospodova*“ razumevati ko večerja, pri kteri se keršanska daritev vživa; torej je sveti tridentinski zbor (sej. 22. p. 1.) s temi besedami po pravici dokazoval, de zakrament svetiga rešnjiga telesa ni le večerja, ampak tudi daritev.

28. de bi njegovo kaznovanje premagali. Do tle je učil apostelj, de je vdeležvanje malikovavske mize pregrešno in de Gospoda k jezi draži; zdej pa

Digitized by Google

24. Nihče naj ne iše svojiga, ampak to, kar je druziga.[29])

25. Vse, kar se v mesnici prodajà, jejte in nič ne poprašujte zavoljo vestí.[30])

26. (Zakaj)[31]) Gospodova je zemlja, in vse, kar je na nji.[32]) Psal. 23, 1.

27. Ako vas kdo nevernikov povabi,[33]) in hočete iti, jejte vse, kar se pred vas postavi, in nič ne poprašujte zavoljo vestí.[34])

28. Ako pa kdo[35]) reče: To je bilo malikam darovano, nikar ne jejte zavoljo njega, kteri vam je to povedal, in zavoljo vestí.

29. Ne govorim pa od tvoje, ampak od vestí druziga.[36]) Čimu namreč sodi mojo prostost ptuja vest?[37])

30. Ako jest z zahvalo vživam, zakaj bi bil preklinjan zavoljo tega, za kar hvalo[38]) dajem?

31. Ali tedej jeste ali pijete, ali kaj druziga delate, vse k časti Božji delajte.[39]) Kol. 3, 17.

32. Brez pohujšanja bodite Judam in nevernikam, in cerkvi Božji.[40])

33. Kakor tudi jest v vsih rečeh vsim dopasti želím, in ne išem, kar je meni, ampak kar je mnogim v prid, de bi bili zveličani.[41])

---

učí, de se malikam darovane jedí zunaj tempeljna smejo jesti, če se le slabeji brat s tem ne pohujša.

29. Nihče naj ne gleda le na svoj prid, temuč naj tudi premisli, če njegovo obnašanje bližnjiga boljša ali hujša.

30. če je bilo malikam darovano ali ne (gl. zgor. 8, 1.); vest naj vam nič ne očita zavoljo jedí same na sebi.

31. Ta beseda je v greškim.

32. zakaj vse je en Bog vstvaril; torej je vse enako dobro.

33. pa ne k malikovavski mizi; zakaj to je prepovedano. Glej zgor. v. 14. in razlago.

34. Glej razlago 30.

35. bodi si ajd ali jud ali kristjan. Glej v. 32.

36. Jud ali ajd bi utegnil misliti, de svoje vere ne spoštuješ, če ješ, in takó bi utegnil zapeljan biti v zaničevanje keršanstva; kristjan, slabeji brat, bi pa lahko mislil, de se hočeš malikovanja vdeležvati.

37. Čimu bi po svoji prostosti ravnal, de bi me drugi ko prelomovavca postave sodili? (Ambrož).

38. Ker hočem jed vživati s hvaležnostjo do Boga, tedej v združenji z Bogam, kakó bi zamogel z jedjó brata pohujšati, tedej grešiti, se od Boga ločiti?

39. Torej vam dam splošno vodilo, de v vsim svojim djanji na to glejte, de bo Bog češen, kar se bo zgodílo, če bližnjiga ne bote hujšali, temuč boljšali; zakaj vaše dobro, spodbudljivo djanje bo bližnjiga tudi k češenju Boga spodbudovalo ali ga pa v njem poterdovalo (Anzelm, Ambrož).

40. kristjanam.

41. Primeri zgorej 9, 19 — 22. Rim. 15, 1 — 3. To ne nasprotva Gal. 1, 10.; zakaj tukaj je govorjenje od napčne priljudnosti. Prava priljudnost prizanaša vesti bližnjiga, ter iše njegoviga dušniga zveličanja; napčna priljudnost se pa lahkomišljeno zoper lastno in ptujo vest v nepripušeno ali dvomljivo vdaja; sebičnost, samopridnost daruje vse sebi, lastnimu časnimu dobičku.



Digitized by Google

## XI. Poglavje.

Kar cerkvene shode zadeva, vam hočem za zdaj, ker ste sploh podučljivi, naslednje povelja dati. Ko je vsak mož pod oblastjo Kristusovo, vsaka žena pa pod oblastjo moževo; torej naj bojo možje v cerkvi z razkritimi glavami, žené pa s pokritimi, ker bi mož s pokrito glavo Kristusa onečastil, žena pa bi z nepokrito glavo onečastila svojiga moža. Mož naj zato ne pokriva svoje glave, de s tem naznanja svojo oblast; žena naj jo pa zato pokriva, de s tem naznanja, de je pod oblastjo svojiga moža. S tem pa ni nobenimu memo druziga dana kákošna spredba v Kristusu. Tako obnašo že natora sama nakazuje, in povsod je taka keršanska šega. Sicer je pa še več tacih nerodnost, po kterih keršanske zbirališa zgubljajo svoj prid. Krivi nauki se oznanujejo, memo bratovskiga gostovanja se tudi sveta daritev in večerja vnemar pušaté, ker nekteri še pred sveto daritvijo svoje seboj pernesene darove povživajo in takó obilno pijejo, de se ubožniši per bratovskih obedih ne nasitijo. Sveto daritev in večerjo je Gospod postavil; tode se mora vredno vživati. Iz nevredniga vživanja sv. obhajila izvira toliko zlegov v srenji. Zatorej jejte z drugimi skupej, in ako bi se ne nasitili, pa po tem doma jejte. Drugo bom pa, ko pridem, razravnal.

1. Bodite moji posnemavci, kakor sim jest Kristusov.[1])

2. Hvalim vas pa, bratje, de se per vsim mene spomnite; in de, kakor sim vam zročil,[2]) moje zapovedi spolnujete.[3])

3. Hočem pa, de veste, de glava vsakiga moža je Kristus,[4]) glava žene pa mož;[5]) glava Kristusova pa Bog.[6])

4. Vsak mož, kteri móli ali prerokuje[7]) s pokrito glavo, nečast dela svoji glavi[8]).

5. Vsaka žena pa, ktera móli

1. Ta versta je sklep poprešnjiga poglavja.
2. V greškim: „*zročila*“.
3. Apostelj daje Korinčanam to spričevanje sploh, ter si iše njih serca nakloniti.
4. de je včlovečeni Bog, Kristus, pervi novi človek (spod. 15, 45.), glava po njem prerojeniga človeštva, v kterim človeštvu ne veljá kaj ne mož ne žena, ampak le nova stvar (Gal. 3, 28.). Mož je tukej namesti človeštva sploh, ker je mož naravnost stvar Božja (1. Mojz. 2, 7.), žena pa je iz moža vzeta (1. Mojz. 2, 22.). Ciril.
5. ravno ker je od moža vzeta.
6. Včlovečeniga Boga, Kristusa, glava je Bog, ker je bilo vse delo njegoviga odrešenja v Očetovi volji (Jan. 4, 34: 5, 30: 6, 38.). Od Božje besede kakor take, tukej ni govorjenja, ampak od včlovečene Besede. Božja Beseda sama na sebi ni podveržena Očetu, temuč je Bog od Boga.
7. to je, svete pesmi poje, sveto govorí (Permeri 1. Kron. 25, 1: 1. Kralj. 10, 5.).
8. ker se mora mož kazati pred Bogam v svojim namenjenji, de je gospodovavec čez svét (v. 7.). S pokrivalam, ktero je znamnje podložnosti (v. 10.), bi svojo čast zatajil, in bi s tem onečastil ne le sebe, ampak tudi svojo glavo (svojiga prednika), Kristusa, v kterim naj vsi možje gospodujejo. Vedi: Vsi možje brez razločka naj nosijo znamnje gospostva nad seboj; zakaj per službi Božji nehajo vsi posvetni razločki, in so si vsi enaki.

Digitized by Google

ali prerokuje[9]) z odkrito glavo, nečast dela svoji glavi; to je namreč ravno takó, kakor de bi bila obrita.[10])

6. Zakaj če žena ni pokrita, bodi ostrižena. Ako je pa ženi gerdó, ostriženi ali obriti biti, naj pokrije svojo glavo.[11])

7. Mož naj ne pokriva svoje glave, ker je podoba in čast Božja;[12]) žena pa je čast moža.[13])

8. Ni namreč mož iz žene, ampak žena iz moža. 1. Mojz. 2, 21.

9. Ni namreč vstvarjen mož zavoljo žene, ampak žena zavoljo moža. 1. Mojz. 2, 18.

10. Tedej mora žena oblast imeti na glavi[14]) zavoljo angeljev.[15])

11. Vender pa ni ne mož brez žene, ne žena brez moža v Gospodu.

12. Kakor je namreč žena

---

9. svete pesmi poje (razl. 7.). To je očitni pomen zgornje besede *„prerokuje“*; zakaj navdušeno govoriti, učiti, tega ne more pomeniti, ker je tukaj govorjenje od očitnih cerkvenih zbirališ, v kterih mora ženska molčati (Spod. 14, 34.).

10. onečasti svojiga moža; zakaj pred Boga mora priti z znamnjem svojiga namenjenja, de je namreč pod moževo oblastjo (v. 9. 10.). Ko bi bila razkrita, bi takó rekoč govorila, de noče biti moževa, tedej bi svojiga moža zaničevala. Ona bi bila enaka očitni grešnici. — Nečistim ženskim so v kazen lasé ostrigli.

11. Ta versta ponavlja sklep poprešnje verste; zakaj razkrita ženska je kakor ostrižena — nesramna, svoje vrednosti in svojiga namenjenja pozabljiva ženska.

12. Tukej ni govorjenja od podobe Božje sploh, ki jo vsi ljudje, mož in žena, nad seboj imajo, ker imajo vsi neumerljivo, za svetost in pravičnost vstvarjeno dušo; ampak od podobe, zavoljo ktere je mož gospodovavec čez vse na zemlji (1. Mojz. 1, 26.). To gospostvo je sicer tudi žena prejela (1. Mojz. 1, 28.), tode le z možem in pod možem, za kteriga je bila vstvarjena (v. 9: 1. Mojz. 2, 20.), in ta podložnost je bila po storjenim grehu ženi v pokoro še pomnožena, ker je moža zapeljala (1. Mojz. 3, 16.). Mož, kteri prav gospoduje, časti s tem Boga, ker živí po svojim namenjenji, in se zato imenuje *„podoba in čast Božja“*. — Vedi, de duhovni v cerkvi glavo kmalo pokrijejo, kmalo odkrijejo; odkriti so, kadar v Kristusovim imenu prosijo, darujejo in svete zakramente delé; kadar pa v imenu sv. matere cerkve kaj opravljajo, so pokriti, kakor tudi cerkev ima svojo krono v znamnje, de je svojimu Gospodu Jezusu Kristusu podverženа (Skr. raz. 21, 2.).

13. Moža časti, in s tem tudi Boga, ako je možu podložna, kakor je Bog odločil. Naj bi vse žene to premislile in spoznale, de s svojim gospodovanjem nad možmi svojimu namenu naravnost nasproti delajo. Zakaj pa de mora žena možu podložna biti, sv. Pavel pové v naslednjih verstah.

14. Torej naj nósi žena pokrivalo (pečo ali kako drugo ogrinjalo) na glavi v znamnje, de ima mož oblast čez njo (Krizost.). Pomni, de sv. Pavel naravnost reče, de naj žena oblast na glavi ima, ker to je sicer oblast moževa, ob enim pa tudi njena oblast; ker le če je žena možu popolnama podložna in vdana, ima tudi ona oblast; kakor je pa tudi nasproti pravo keršansko gospodovanje služnost, tedaj tudi gospodovanje moževa služnost (Gl. Mat. 20. razl. 17.).

15. t. j. zavoljo cerkvenih poglavarjev (Skr. razod. 1, 20. pogl. 2. in 3.); de jim pokaže, de se zarés podverže možu, kakor oni v imenu Božjim tirjajo.



Digitized by Google

od moža, takó je tudi mož po ženi; vse pa iz Boga.[16])

13. Vi sami sodíte: Se li spodobi, de žèna odkrita Boga móli?[17])

14. Ali vas ne učí sama natora, de, če si mož pustí dolge lase rasti, je to sramota zanj?

15. Ženi pa je čast, če ima dolge lasé; ker so ji lasje za ogrinjalo dani.[18])

16. Ako bi se pa kdo *(zavoljo tega)* prepirati hotel *(vedi)*, de mí take navade nimamo,[19]) in tudi ne cerkev Božja.

17. To pa zapovem;[20]) in ne hvalim, de se ne shajate k boljšimu, ampak k hujšimu.

18. In sicer pervič, ko se snidete v cerkev, slišim, de so razpori med vami,[21]) in nekoliko tudi verjamem.[22])

19. Tudi krivoverstva namreč morajo biti, de, kteri so skušeni, znani postanejo med vami.[23])

20. Kadar se tedej snidete, se to ne pravi Gospodovo večerjo jesti.[24])

21. Vsak namreč svojo večerjo popred vzame in jé.[25]) In takó je eden lačen, eden pa pijan.

22. Ali nimate hiš za jesti

---

16. Vender pa naj se mož zavoljo tega gospodovanja ne prevzame in naj ne pozabi, de pri Kristusu ne veljá razloček med možem in med ženó (Gal. 3, 28.), ampak de sta oba enaka in eno, eden z drugim in zavoljo druziga, oba pa iz Bogá in za Bogá.

17. Sodite po tem, kakor vam že natora sama navdaja, de žena se mora pokrivati, in de ji je v pokrivanji nositi znamnje podložnosti.

18. Ni li v tem natoren opominek, de naj bo mož pokrit, žena pa odkrita, ker sleherniga že lastno čutilo učí, de se dolgi lasje ne spodobijo možu, ženi pa se spodobijo? To čutilo ni gola umišljija; zakaj že natora je ženi daljši in gostejši lasé dala, kakor možu, to je nekako natorno ogrinjalo, s kterim naznanja, de Bog njeno podložnost zapoveduje, in de naj v znamnje te podložnosti nósi pokrivalo, zlasti pred Bogam.

19. de naj bi bile ženske odkrite.

20. de se te navade ne deržíte.

21. zavoljo mnogoterih krivih misel (Gl. v. 19.).

22. Glej zgor. 1, 12.

23. Po človeški slabosti, po človeškim napuhu, po nestanovitnosti, radovednosti, kar se zlasti pri vas Korinčanih razodeva, se ne da druziga misliti, kakor de vstajajo med vami krivovérstva in po njih razpori. To Bog pripustí zato, de imajo vsi, kteri resníco ljubijo in se je deržé, perložnost, se stanovitne skazati, in zavoljo stanovitnosti na zadnje krono zveličanja doseči (Mat. 10, 22: 2. Tim. 2, 5.).

24. Ko se k Božji službi snidete, vam ni mar, de bi tisto ponavljali, kar je Gospod pri zadnji večerji storil, de bi namreč darovali in presveto rešnje teló prejemali; temuč le de bi jedli in pili, še tudi svoje ubožniši brate izločivši (v. 21.). Anzelm, Krizost., Teofil. Po darovanji in sv. obhajilu so imeli bratovske gostovanja. Gl. Dj. ap. 2. razl. 49.

25. Pri skupnih Božjih službah pervih kristjanov so narpred kaj iz sv. pisma brali, molili in peli ter se s tem k pobožnosti spodbudovali. Po tem so Kristusovo poslednjo večerjo ponavljali, darovali namreč in se obhajali, poslednjič pa so shod sklenili s skupnim obedam v znamnje bratovske ljubezni in edinosti. De so zamogli sv. skrivnosti obhajati, so premožniši kruha in vina seboj prinesli, pa tudi druzih jedí za bratovsko pogostovanje za se in za druge

Digitized by Google

in piti? Ali cerkev Božjo zaničujete, in jih sramotite, kteri nimajo?[26]) Kaj bi vam rekel? Ali bi vas hvalil? V tem vas ne hvalim.[27])

23. Jest sim namreč prejel od Gospoda,[28]) kar sim vam tudi zročil, de je Gospod Jezus tisto noč, ko je bil izdan, vzel kruh,

24. in zahvalil, ter razlomil in rekel: Vzemite in jejte; to je moje telo, ktero bo za vas dano.[29]) To storíte v moj spomin. Mat. 26, 26. Mark. 14, 22. Luk. 22, 19. 20.

25. Ravno takó tudi kelih po večerji, rekoč: Ta kelih je nova zaveza v moji kervi.[30]) To storite, kolikorkrat bote pili, v moj spomin.

26. Zakaj kolikorkrat bote jedli ta kruh, in kelih pili, bote smert Gospodovo oznanovali, dokler ne pride.[31])

27. Kdor koli tedej bo nevredno jedel ta kruh, ali pil kelih Gospodov, bo kriv telesa in kervi Gospodove.[32]) Jan. 6, 59.

28. Naj torej človek sam sebe presodi; in takó naj jé od tega kruha, in pije od kelha.[33])

---

ubožniši. V Korintu pa se je bila razvada vtepla, de so nekteri še pred sv. obhajilam jedli ali tudi snedli, kar so seboj prinesli, in takó nezmérno pili, de pri bratovskim pogostovanji, po sv. obhajilu, pogosto ni bilo več toliko, de bi se bili vsi nasitili. To razvado nezmernosti in omerznjene ljubezni jim očita tukej apostelj, de je to nevredno pripravljanje k sv. skrivnostim. — Nekteri menijo, de so bile bratovske gostje pred sv. obhajilam. Pa, ako bi to bilo, je težko zapopasti, kakó se zamore reči, de so nekteri poprej jedli, ako so vsi poprej jedli, kakó bi bili zamogli nekteri jedí še za se ohraniti, ki so bile že darovane za razdelitev med vse, in ko so bili vsi pri eni mizi zbrani. Razun tega so ti menitvi nasproti tudi naj starji priče in pa nespodobnost, de bi poprej jedli in pili, po tem pa Božjo službo opravljali. De so pred postavljenjem sv. rešnjiga telesa velikonočno jagnje jedli, to té menitve ne podpéra; ker velikonočno jagnje se je pred sv. zakramentam vživalo ne kakor večerja, ampak kakor predpodoba, in zakrament je nasledoval, ker je bil duhovna dopolnitev velikonočniga jagnjeta. Glej Luk. 22. razl. 5.

26. Če že hočete po svoji poželjivosti jesti in piti, čimu ne domá rajši? mar nimate spoštovanja do zbirališa, de ga s svojo nezmernostjo oskrunujete? hočete ubožnišimu bratu njegovo revšino še bolj zagreníti?

27. Zakaj takó vi po nevrednim prejemate sv. obhajilo, čigar visóki pomen in bistvo sim vam razložil.

28. sam Gospod mi je razodel. Prim. Mat. 26, 26. i. d.

29. V greškim: *„ki bo za vas zlomljeno“*. To je moje telo, ki ga za vas darujem, moje telo kakor daritev.

30. Z mojo kervjo v tem kelhu, ko se bom v kervavo smert daroval, bo nova zaveza gnade postavljena. Gl. Mat. 26, 27.

31. Kolikorkrat bote to sveto večerjo vživali, jo obhajajte, kakor daritev smerti, kakor nekervavo daritev Gospodovo, vse čase, dokler ne pride vdrugič v svojim veličastvu sodit.

32. je takó zadolžen, kakor de bi bil Gospoda umoril, in kri Gospodovo prelil (Krizost., Teofil.). Zakaj z vsakim smertnim greham se Zveličar križa, ker le s križanjem je zamogel greh zbrisan biti; še toliko bolj pa, ako kristjan naj Svetejši, kar ima, prederzno oskruni.

33. Potem še le tedej, ko se je kristjan samiga sebe presodil in očistil, naj jé

Digitized by Google

29. Zakaj kdor nevredno jé in pije, si sodbo jé in pije, ker ne razloči telesa Gospodoviga.[34])

30. Zato je med vami veliko slabih in bolnih, in veliko jih spí.[35])

31. Ako bi sami sebe presodili, bi ne bili sojeni.[36])

32. Ko smo pa sojeni, smo od Gospoda pokorjeni, de bi ne bili s tem svetam pogubljeni.[37])

33. Zatorej, moji bratje, kadar se snídete k jedi, eden druziga počakajte.[38])

34. Če je kdo lačen, naj doma jé, de se v sodbo ne snidete. Kar je pa drujiga, bom naročil, ko pridem.

## XII. Poglavje.

Zastran duhovnih darov želim, de bi ne bili v nevednosti. Ko neverniki ste hodili brez duha (v slepoti) k brezdušnim (slepim) malikam; ko kristjani ste od Duha poživljeni, in vse, kar kakor pravi kristjani delate, je storjeno v tem Duhu; zakaj Jezusa zamore le samo tisti spoznati in častiti, ki sv. Duha ima. Ako pa tudi Duh vse poživlja, so vender razločni darovi od enega Duha, razločne službe pod enim Gospodam, razločne čudodelne moči od eniga Boga. Ti darovi se delé zavoljo občniga prida enimu takó, drugimu drugači po volji sv. Duha. S tem je takó, kakor s telesam in njegovimi udi. Kakor je teló z mnogimi udi le ena celota, takó so vsi udje cerkve Božje v eno teló z enim kerstam in enim Duham zedinjeni. Telesni udje so mnogoteri; ne morejo eden brez druziga biti, in kteri so po videzu slabši in nižji, so po Božjim sklepu ravno potrebniši. Ravno takó je s telesam Kristusovim, svéto cerkvijo, v kterim mnogoterni udje v en namen delajo. Prizadevajte si za potrebniši darove, in poslušajte zdaj nauk od tega, kar je nar bolj imenitno.

1. Od duhovnih darov pa, bratje, nočem, de bi vam bilo neznano.[1])

---

od tega kruha in pije od tega kelha. Z greško besedo, ki je tukaj prestavljena „*presoditi*“, zaznamnjujejo pisavci tudi „*čiščenje*“ kovine (1. Pet. 1, 7. Prim. 17, 3.); tedaj tudi tukaj apostelj ne tirja samo, de ima slehern presoditi svoje notranje, ampak tudi, de ga mora očistiti, in sicer takó očistiti, kakor je Jezus ukazal, namreč: v zakramentu sv. pokore (Jan. 20, 23.). Zato je tudi sv. tridentinski zbor naravnost zaterdil (sej. 13. pogl. 7.), de se mora pred sv. obhajilam spoved opraviti, ako je je treba.

34. ampak ga vživa, kakor drugo vsakdanjo jed (Anzelm). Zakaj mi kristjani ne vživamo sv. rešnjiga telesa, kakor vsakdanjo drugo jed, temuč verujemo, de, kakor se je po Božji besedi Sin Božji včlovečil, takó postane z besedami spremenjenja v sv. rešnjim telesu teló in kri Kristusova in je oboje pričujoče, pravi sv. Justin v svojim zagovarjavnim pisanji do cesarja Antonina.

35. zavolj tega nevredniga zavživanja jih toliko zmed vas bolcha in umira.

36. Ako bi sami sebe ojstrejši presojevali in očiševali (razl. 33.), sami sebe sodili v zakramentu sv. pokore, bi šiba ojstre pravice Božje nas ne tepla (Kajetan).

37. Šibe, ki nas zadevajo, moramo sprejemati, kakor pokorila, s kterimi nas Gospod strahuje, de bi nas poboljšal, ter večniga pogubljenja otel.

38. Jejte skupej, ne eden poprej, ko drugi (Gl. razl. 25.). Ako se pri bratovskim pogostovanji ne morete najesti, se pa potlej domá najejte. Ali pa: Ako kteri méni, de mora še pred bratovskimi gostjami jesti, naj jé domá, de ne bo grešil (gl. v. 22.) in si kazni nakopal. To pravi apostelj v njih osramotenje (Krizost., Teofil.).

1. Zavoljo duhovnih darov, ktere je bil Jezus svojim vernim obljubil (Mark.

Digitized by Google

2. Ko ste bili neverniki, veste, de ste k mutastim malikam hodili, kakor ste bili peljani.

3. Zato vam na znanje dam, de nihče, ki v Duhu Božjim govorí, Jezusa ne kolne; in nihče ne more reči: Gospod Jezus, drugači, ko v svetim Duhu.[2]) Mark. 9, 38.

4. Darovi so mnogoteri, Duh je pa eden;[3])

5. in službe so mnogotere, Gospod pa je eden;

6. in dela so mnogotere, Bog pa je eden, kteri dela vse v vsih.[4])

7. Slehernimu pa je dano razodenje Duha v prid.[5])

---

16, 17. 18.), in binkoštni dan (Dj. ap. 2, 1. i. d.), pri sv. kerstu (Dj. ap. 10, 44.) in pri sv. birmi (Dj. ap. 8, 18.) tudi zares podelil, so pri Korinčanih marsikteri prepiri vstali. Ko namreč Bog teh posebnih darov ni vsim delil, ampak le nekterim in takó, kakor je k razširjanju svojiga kraljestva potrebno vidil; so nekteri Korinčani po tacih darovih hlepeli, obdarovani pa so z njimi prevzetovali, in jih slabo obračali; ljubezen pa, ki bi jo bili mogli kakor nar potrebniši dar pred očmí imeti, so zanemarjali. Apostelj jih tedej poduči v naslednjih treh poglavjih; razlaga namreč nar pred namen teh darov, (pogl. 12.), potem (pogl. 13.) govorí od ljubezni, ktero mora kristjan nad vse drugo ceniti, in poslednjič (pogl. 14.), kakó se mora dar jezikov in prerokovanja dobro obračati, ki so ga dosihmal slabo obračali.

2. Pomen 2. in 3. verste: Veste, ko ste bili še neverniki (gl. Dj. ap. 18, 8.), ste hodili k malikam, ki niso bili zmožni govoriti, in niso duha imeli, in hodili ste k njim sami brez duha, slepotno, ne de bi se bili s svojo pametjo posvetovali, le samo goljufno slepilo maliških služabnikov vas je nase vleklo. V ti reči vam naznanim, de v keršanstvu je drugači. Bog, kterimu se ko kristjani bližate, je duh, in le v duhu se mu zamorete bližati. Duh vse dobro v kristjanu dela, kristjan torej Jezusa ne more kleti, ker ima duha Jezusoviga: in ako Gospoda Jezusa imenuje, ga imenuje vredno v sv. Duhu. Kristjan je poln Duha. Ta Duh pa se razodeva v raznih darovih (Gl. naslednje.). To je prosti pomen teh verst, ki jih pogosto napak razumevajo. De je govorjenje od sv. Duha, tretje Božje osebe, pač ni treba še praviti, pri čimur je treba le to pomniti, de je On Duh Očeta in Sina, de torej njegovo djanje tudi od Očeta in Sina izhaja.

3. Gl. v. 8—10. Rim. 12, 6—9. Spod. v. 28.

4. Kar apostelj v 5. versti službe in v šesti dela imenuje, ni razločno od uniga, kar v 4. versti z besedo „*darovi*“ zaznamnjuje. Tudi le ti se službe imenujejo, ker imajo služiti v rast, v razširjanje cerkve Božje (7. verst.); dela sploh pa se pravijo, ker so zunanje djanja Božje. Imenujejo se „*darovi*“, ker vselej tistiga znotrej po duhovno obdarujejo (ali obogatijo), komur se dodelijo, in se sv. Duhu prilastujejo, od kteriga vse znotranje djanje in oživljanje izhaja (1. Mojz. 1, 2. Ps. 103, 30.). Službe se imenujejo, ker služijo v zunanje povikšanje kraljestva Božjiga in se Zveličarju prilastujejo, ki je očitno in vidno na zemlji živel, de je postavil svojo sveto cerkev. Dela se imenujejo, kolikor so djanja Božje na ven obernjene, to je, se ne godé znotrej v Božjim bitji, kakor n. pr. rojenje Boga Sina, in se prilastujejo sploh Božjimu bitju, ker vse tri Božje peršone opravljajo Božje dela na ven obernjene.

5. Slehern pa, komur sv. Duh kak poseben dar dodelí, ga ne prejme le samo sam za se, ampak v prid vse svete cerkve. Bogoslovci zavoljo tega posebne darove sv. Duha imenujejo zgolj darove ali milosti, ali milosti iz milosti (gratia gratis data), ker zavolj njih človek ni Bogu prijetniši. Tém na-

Digitized by Google

8. Enimu je po Duhu dano govorjenje modrosti; enimu pagovorjenje učenosti po ravno tistim Duhu;[6])

9. enimu vera v ravno tistim Duhu;[7]) enimu dar ozdravljanja v ravno tistim Duhu;

10. enimu delanje čudežev,[8]) enimu prerokovanje,[9]) enimu razločenje duhov,[10]) enimu mnogoteri jeziki,[11]) enimu razlaganje govorov.[12])

11. Vse to pa[13]) dela en in ravno tisti Duh, kteri delí slehernimu, kakor hoče.[14]) Rimlj. 12, 6. Efež. 4, 7.

---

sproti pa drugi darovi, ki nam jih Bog v prid naše lastne duše in zveličanja delí, nas Bogu prijetniši storé, ako samí po dolžnosti z njimi delamo, in se torej posvečujoči darovi (posvečujoče gnade) imenujejo. Takó, postavimo, ako Bog komu dodelí dar čudeže delati, on zavoljo tega ni Bogu prijetniši; prijetniši pa mu je, ako mu Bog vikši stopinjo ljubezni dodelí, in se tega darú radovoljno poprime.

6. Modrost je aposteljnu tukaj spoznanje keršanstva, skrivnost svete vere (Efež. 1, 8. 17.); *„govorjenje modrosti“* pa je dar, skrivnosti svete vere drugim razodevati. Učenost je globokejši znanje keršanske vere, zlasti v njeni priméri z judovstvam (gl. zgor. 8, 1. 7. 10. 11: 2. Kor. 11, 6. Kol. 2, 2. 3.), po kteri se razvidi, koliko de je judovstvo po keršanstvu overženo. *„Govorjenje učenosti“* je dar, po unim globokejšim spoznanji učiti.

7. *„Vera“* tukaj ni opravičujoča vera, ktero mora vsak imeti, ampak je vera, kakoršna se le nekterim dodelí, namreč vera čudežev, in od te vere Kristus pravi, de gore prestavlja (Krizost.). Gl. zastran tega Mat. 21, 21. 22.

8. dar veči čudeže delati, mertve obudovati i. t. d. Gl. Jan. 4. razl. 32.

9. dar napovedovati prihodnje rečí.

10. dar razsoditi, če kdo res po razsvetljenji sv. Duha govorí, ali pa iz lastne ljubezni in samopridnosti, ali še celo po slepilu hudobniga duha (Krizostom, Ambrož, Anzelm). Ta dar sta imela: sv. Hilarijon, sv. Vincenci Fererijan, in pogosto ga imajo tudi razsvetljeni spovedniki, kteri naj tega darú tudi Boga prosijo, kolikor jim ga je v vladanje duš potreba. Gl. izverstne bukve kardinala Bona od razločbe duhov.

11. dar, mnogotere jezike govoriti, ki so bili govorivcu poprej popolnama neznani (Mark. 16, 17. Dj. ap. 2, 4. razl. 7.).

12. dar razlagati, kar so drugi od sv. Duha razsvetljeni govorili. Torej so bili perve čase keršanstva razlagavci, ki so pojasnovali, kar je bilo temnejšiga v sv. pismu, zlasti v listih sv. Pavla; ali pa so to, kar so drugi v ptujih jezikih govorili, tistim tolmačili, kteri niso umeli. Tako je, pravijo, sv. Klemen rimski list sv. aposteljna Pavla do Hebrejcov iz hebrejskiga v greško prestavil. Iz tega se razvidi, kakó so prestave marsikterih svetih bukev sčasama toliko veljavo dosegle, de so poleg njih izvirni spis opustili in pozabili. Tako je bilo, n. pr. z evangelijem sv. Matevža. Ker je bil razlagavec, prestavljavec, ravno takó od sv. Duha navdihnjen, kakor spisavec, so pri prestavljenim spisu lahko izvirniga pozabili.

13. to in še drugo.

14. kakor se v občni prid, v ustanovitev in razšir njegoviga kraljestva potrebuje. Take duhovne darove je sv. Duh perve čase sv. cerkve pogosto delíl med verne, ter je z njih čudovitostjo spričeval, de je keršanstvo res od Boga. Poznejše, ko je bila cerkev že bolj razširjena, se je to bolj po redko godilo, desiravno je Bog od časa do časa sebe in svoje verne z njimi poveličeval.

Digitized by Google

12. Kakor je namreč [15]) eno telό in ima velíko udov, vsi udje telesa pa, desi jih je velíko, so vender eno telό: takó tudi Kristus. [16]).

13. V enim Duhu namreč smo mi vsi v eno telό keršeni, ali Judje ali neverniki, ali sužnji ali prosti; in vsi smo bili v enim Duhu napojeni. [17])

14. Zakaj tudi telό ni en ud, ampak jih je velíko. [18]).

15. Ko bi noga rekla: Ker nisim roka, nisim od telesa, ali zato ni od telesa?

16. In ko bi uhó reklo: Ker nisim okó, nisim od telesa, ali zato ni od telesa?

17. Ako bi bilo vse telό okó, kje bi bil sluh? Ako bi bilo vse sluh, kje je duhanje?

18. Zdaj pa je Bog ude razstavil v telesu, vsakiga njih, kakor je hotel. Zgor. v. 11.

19. Ko bi bili vsi en ud, kje bi bilo telό?

20. Zdaj pa je sicer veliko udov, eno pa telό.

21. Ne more pa okó reči roki: Tvoje pomoči ne potrebujem; ali pa glava nogam: Niste mi potrebne;

22. ampak velíko bolj so udje telesa, ki se nam slabši zdé, potrebniši; [19])

23. in ude telésa, ki menimo, de so menj častitljivi, njé z obilniši častjo obdajamo; in kteri so nespodobni na nas, se z obilniši spodobnostjo pokrivajo. [20])

---

15. Te mnogotere darove delí ravno tisti sv. Duh v ravno tisti namen; ker kakor je telό z mnogoterimi udi vender le eno, ravno takó je tudi cerkev Božja z mnogoterimi udi, ki imajo razločne duhovne darove, vender le ena cerkev.

16. Vsa občina vernih, cerkev imenovana, vse novo človeštvo, je telό Kristusovo (spod. v. 27.); Kristus je njegova glava (Kološ. 1, 18.). On je glava sv. cerkve, ker je njen nevidni poglavar in pervi novi človek, v kterim in po kterim se morajo vsi obnoviti in spremeniti. On je telό sv. cerkve, on je vsak posamezni ud tega telesa, ker njegov duh dela v vsih udih; on učí v učenikih, daruje v mašnikih, véruje v vernih, se pokorí v pokorečih, in takó se njegova gnada razliva skozi vse ude sv. cerkve (Avguštin). Kakor se namreč pervi grešni človek (Adam) v vsih grešnih ljudeh ponavlja, in je z njimi eno grešno človeštvo, en stari človek; takó se tudi Kristus ponavlja v svojih vernih, in je z njimi skupej Bogu dopadljivo človeštvo, novi človek kakor ena celota, in takó je on glava in udje ob enim.

17. Mi vsi smo ena celota; zakaj pri sv. kerstu smo vsi v enim in ravno tistim Duhu prerojeni, naj so naše zunanje zadeve bile kakoršne koli; bili smo kakor z enim Duham napojeni, in smo tedaj po sv. kerstu ena celota, kakor v eno telό zobraženi.

18. Če si tudi različne darove imamo, to nič ne kazí, de smo eno novo človeštvo v Kristusu; zakaj tudi človeško telό ima mnogotere ude, vender zato le eno telό ostane.

19. n. pr. pljuča, serce.

20. Kakor slabši, zaničljivši in nespodobne ude svojiga telesa bolj várujemo in zanje posebno skerbimo, ker so posebno potrebni; takó moramo tudi priproste verne, ki nimajo posebnih darov, kakor uboge, slabe, bolne, priproste v sv. cerkvi spoštovati, s posebno ljubeznijo podpérati, varovati in jim streči, ker so potrebniši udje v občini (Krizost., Teofil., Anzelm). Visoko obdarovani, čudodelniki zvikšajo sicer zunanjo lepoto cerkve; pa ona zamore tudi brez njih biti. Verni brez posebnih darov so po zunanjim čisto priprosti,

Digitized by Google

24. Kteri so pa spodobni na nas, ničesar ne potrebujejo;[21]) Bog pa je takó zložil telo, de je tistimu *(udu)*, kterimu je manjkalo, obilniši čast dodelil,[22])

25. de ni razpora v telésu, temuč de ud za ud enako skerbí.[23])

26. In če en ud kaj terpí, vsi udje z njim terpé, in če se poveličuje en ud, se veselé z njim vsi udje.[24])

27. Vi pa ste telo Kristusovo, in udje med seboj[25]).

28. In ene je Bog v cerkvi postavil, pervič aposteljne,[26]) drugič preroke,[27]) tretjič učenike,[28]) potlej močí, po tem darí ozdravljati, pomagati,[29]) vladati,[30]) mnogotere jezike govoriti, govore razlagati.[31]) Efež. 4, 11.

29. So mar vsi aposteljni? ali vsi preroki? ali vsi učeniki?

30. Ali imajo vsi močí? ali vsi darí ozdravljati? ali vsi mnogotere jezike govoré? ali vsi razlagajo?

31. Hrepenite pa po boljih darovih.[32]) In še boljši pot vam bom pokazal.[33])

---

znotrej pa z vero, upanjem in ljubeznijo ozaljšani, brez kterih bi cerkev nikakor ne mogla biti. Ubogi, slabi i. d. imajo podobo Jezusovo nad seboj, kteri je v nar veči revšini in ponižnosti na svét prišel; oni so tedaj pravo jedro sv. cerkve, brez kterih bi ona skorej prazna lupina bila.

21. obraz, očí, roke.

22. de tistim udam, kterim zunanje ličnosti primanjkuje, je dal pa obilniši znotranjo moč in posebno imenitnost v ohranjenje vsiga telesa.

23. Bog je vsakimu udu posebno opravilo odkazal, ktero je v ohranjenje vsiga potrebno, de se vsi med seboj podpérajo in si v dosego ravno tistiga namena pomagajo.

24. Zavoljo te neogibljive potrebnosti sleherniga uda za ves život vselej vse telo terpí, ako en ud terpí, kakor se tudi vse telo vdeležuje, ako se posameznim udam dobro godí.

25. Vsi kristjani skupaj so telo Kristusovo. Sleherni zmed vas je ud posamezne cerkve, le tá pa je spet ud vesoljne cerkve. Nobeden zmed vas ni telo, vsak le ud. Torej naj se nobeden nad druziga ne povzdiguje; ker vsi so potrebni, nobeden naj se ne šteje zavoljo posebnih darov za imenitnišiga, ker ravno nar bolj priprosti udje so v ohranjenje vsiga telesa nar bolj potrebni. Nobeden naj ne sega po opravilih, ki niso v njegovim poklicu, temuč vsak naj na mestu ostane, ktero mu je odkazano na telesu, in naj ne živí toliko sam za se, kolikor za vse skupaj.

26. Nekterim je Bog ta posebni dar podelil, de zamorejo biti njegovi poslanci in namestniki. Aposteljne tukaj sv. Pavel blezo méni vse od Kristusa pošiljane služabnike, kakor Jan. 20, 21. Številke mende nobene posebne prednosti ne naznanujejo.

27. Glej 10. versto.

28. take, ki imajo posebni dar, druge v sveti veri podučevati (Gl. 8. v.).

29. bolnikam streči, zlasti tistim, ktere občina oskerbuje.

30. milošnje in cerkvene rečí.

31. Gl. 10. v. Poslednjih dveh besed ni v greškim, pa 30. versta kaže, de morate biti.

32. Koristniši darovi Korinčanam so bili: dar učenosti, modrosti, prerokovanja, ozdravljanja, apostoljstva; manj koristen pa dar jezikov (gl. 14. pogl.), ker se le tá dar ni zamogel toliko v prid une občine obračati.

33. Zdaj pa vam bom pokazal pot zveličanja, ki je vse bolj imenitna, kakor

Digitized by Google

# XIII. Poglavje.

Ljubezen, ona je tista, za ktero si morate posebno prizadevati. Dar jezikov v nar vikši stopnji, nar bolj popolnama dar prerokovanja in gledanje v skrivnosti Božje, naj močnejši vera in popolno darovanje samiga sebe v službo bližnjiga, in vsi duhovni darovi so brez ljubezni kakor nič. Ljubezen se razodeva z dobrovoljnostjo v misli in v djanji do slehterniga človeka; ona ni samo v pričujočim, ampak tudi v prihodnjim življenji, kjer jenja vse, kar je odmenjeno le za časnost, in kjer bomo vse višji reči razločno spoznali, kar zdaj le nepopolnama spoznamo. Nar vikši je ljubezen.

1. Ko bi človeške in angeljske jezike govoril, ljubezni pa bi ne imel, bi bil kakor bučeč bron ali zvoneč zvonec.[1])

2. In ko bi znal prerokovati, in bi vedil vse skrivnosti,[2]) in imel vso učenost; in ko bi imel vso vero, takó de bi goré prestavljal,[3]) ljubezni pa bi ne imel, nič nisim.[4])

3. In ko bi razdal ubogim v živež vse svoje premoženje[5]) in ko bi svoje telò dal, takó de bi gôrel,[6]) ljubezni pa bi ne imel, mi nič ne pomaga.[7])

4. Ljubezen je poterpežljiva,

---

služba z unimi posebnimi darovi, in ta je pot ljubezni. Ta pot je več vredna, ker vi bi se utegnili pri vsih unih darovih pogubiti, ako ljubezni nimate. Apostelj tukaj razloček dela med ljubeznijo in med posebnimi darovi; le-tí so zgolj milosti, ker same na sebi človeka ne storé pri Bogu prijetnišiga; ljubezen je gnada, ki storí človeka Bogu dopadljiviga (ga opravičí in zveliča).

1. Ko bi imel dar, nar več jezikov in nar bolj popolnama jih govoriti, ako bi pa ne imel ljubezni, resnične, djanske dobrotnosti do svojiga bližnjiga; bi bil kakor zvoneč zvonec. Ti darovi bi pač šum in zgledovanje delali; meni pa bi pri Bogu nič vrednosti ne pridobili, in bi mi nič v zveličanje duše ne pomagali. — „*Po angeljsko govoriti*“ se pravi popolnama dobro govoriti. Kakó de angelji med seboj govoré, ne vemo. Pomen zvonca apostelj sam v 2. versti razlaga, kjer pravi, de so tisti nič — brez cene, in v 3. versti, kjer pravi od njih, de jim njih darovi za njih lastno zveličanje nič ne pomagajo. — Takó tedaj zamore pač kdo biti izversten učenik, govornik, učenì, ki vse vé in zna, kar je treba; ako nima pa ljubezni v sercu, je vender sam zase brez cene in brez prida, in ako Bog posebno ne preskerbí, tudi za druge ne (Glej namr. Jan. 15, 4 — 6.).
2. naj skrivniši sklepe Božje.
3. Mat. 17, 19. Zgor. 12, 10.
4. bi bil prazen, brez prave znotranje duhovne vrednosti. Ljubezen je vikši ceniti, kakor čudeži; ker ne iz čudežev (gl. Mat. 7, 22. 23.), ampak iz ljubezni se imajo pravi kristjani (gl. Jan. 13, 35.) spoznati. Ljubezen je nad vso učenost; kaj pač zna nar bolj učeni človek, ako ne zna Boga in bližnjiga ljubiti?
5. kje le zavoljo časti (Mat. 6, 1.).
6. ako bi se mučenstvu (ali slehernimu zatajevanju in mertvenju) podvergel.
7. k večnimu zveličanju. Gl. razl. 1.

Digitized by Google

je dobrotljiva;[8]) ljubezen ni nevošljiva, ne ravná napčno, se ne napihuje;[9])

5. ni častí lakomna,[10]) ne iše svojiga, se ne da razdražiti,[11]) ne misli hudiga;[12])

6. se ne veselí krivíce,[13]) veselí se pa resnice;

7. vse preterpí,[14]) vse véruje,[15]) vse upa,[16]) vse prenese.

8. Ljubezen nikoli ne mine, ako bodo ravno prerokovanja minule, in jeziki jenjali, in učenost prešla.[17])

9. Zakaj nekoliko le spoznamo, in nekoliko le prerokujemo.[18])

10. Kadar bo pa prišlo, kar je popolnama,[19]) bo jenjalo, kar je nekolikiga.

11. Ko sim bil otrok, sim govoril po otročje, umel po otročje, mislil po otročje; kar sim pa mož, sim opustil, kar je bilo otročjiga.[20])

12. Zdaj vidimo skozi zerkalo kakor v megli; takrat pa bomo vidili od obličja v obličje.[21]) Zdaj spoznam le nekoliko; takrat pa

---

8. To je, kdor ima ljubezen, je dobrotljiv i. t. d. Skorej vse djanje ljubezni se na to izhaja, de poterpežljivo prenašamo težave, ki nam jih drugi napravljajo, z njih slabostmi usmiljeno poterpimo, jim žaliga ne delamo, in jim dobro storimo, kolikor premoremo.

9. Kdor ljubi, se ne baha, se ne povzdiguje nad druge, ki imajo manjši darove.

10. V greškim: *„se ne obnaša nespodobno“*. Ne zaničuje nizkih služb, kakor de bi bile zoper spodobnost.

11. z nesrečami in razžaljenjem.

12. Grajavci brez ljubezni vedno prežijo po slabostih bližnjiga; sodijo jih pa po svojim spačenim sercu, in pri nar manjšim videzu slabo natolcvajo.

13. se nikoli ne veselí hudiga, vselej pa se veselí, ko se kaj dobriga zgodí. Le dóbro je resnično, to je, ima obstanek pred Bogam; hudo pa je laž.

14. V greškim: *„vse pokrije“*; vse slabosti bližnjiga, tako rekoč, zakrije, de bi se v svoji dobroserčnosti ne zaderževala.

15. rada verjame vse dobro od svojiga bližnjiga.

16. upa vselej nar boljšiga od druzih.

17. Ljubezen tudi v večnim življenji ostane, de si ravno tamkej posebni duhovni darovi nehajo. Prerokovanja nehajo, ker prihodnje potlej ne bo več skrito; mnogoteri jeziki nehajo, ker se bodo vsi v nasprotnim gledanji med seboj poznali in umeli; učenost od Božjih rečí, ki preiskuje, primérja, dokazuje, in je sploh na svétu nepopolnama, bo nehala, ker tam gori bomo resnico jasno gledali, in pa v s o resnico.

18. Zdaj le malo vemo, in to malo le nepopolnama; takó tudi od prihodnosti le malo vemo, in pa ne razločno.

19. stan popolnamosti v večnosti.

20. Naš sedanji stan je proti prihodnjimu, kakor stan otrokov proti stanu moževimu; naše spoznanja so zdaj nepopolnama, kakor otročje; tam gori bodo popolnama, kakor moške.

21. Kakor človek v zerkalu ne vidi v resnici rečí same, ampak le njeno podobo, in pa ne prav popolnama in razločno; tako tudi Boga in resnico tukaj na zemlji spoznamo, ker se v natori vpodobujeta (Rim. 1, 20.), in kolikor sta se v Jezusu, v njegovim življenji in uku spoznati dala (Jan. 14, 9.): tedaj ne naravnost, ampak posredno v podobi, ki zmirej nekaj temniga, nerazločeniga, skrivniga ima nad seboj, in to se ne da nikoli do gle-

Digitized by Google

bom spoznal, kakor sim bil spoznan.[22])

13. Zdaj pa ostanejo vera, upanje, ljubezen, to troje; nar veči pa med temi je ljubezen.[23])

## XIV. Poglavje.

Prizadevajte si tedaj za ljubezen. Duhovne darove tudi v djanji kažite, pred vsim pa dar prerokovanja; zakaj s tem zamorete vsi cerkvi biti v prid. Kdor v ptujih jezikih govorí, le samiga sebe k dobrimu podbuda, ker ga nihče ne razumé, če se njegov govor tudi v domačim jeziku ne pové. Zatorej naj se pri cerkvenih shodih nič ne moli, ali ne poje, česar drugi ne umějo, in kar jih k dobrimu ne more spodbadati. Dar jezikov je, kakor prerok pravi, posebno zato dan, de se terdovratnim nevernikam vsigamogočna roka Božja pokaže; pri shodih vernih kristjanov pa naj se pred vsim le to govorí, kar je razumljivo, de se verniki k dobrimu spodbudujejo, neverniki pa spreobernejo. Zatorej naj jih po vaših zbirališih le malo govorí v ptujih jezikih in še oni zapored, tode njih govoram naj se vedno razlaga v domačim jeziku perstavlja. Tudi oni, ki prerokujejo, naj se réda deržé, zakaj sv. Duh jim to perpusti. Žené naj pri shodih ne učé, tudi naj ne poprašujejo; dvome naj jim njih možje domá razrešujejo. Tako je splošna navada.

1. Perzadevajte si imeti ljubezen;[1]) hrepenite po duhovnih darovih, sosebno pa, de bi prerokovali[2]).

---

danja spoznati, ampak z vero zapopasti (Tom., Teodor.). Drugači bo v dopolnjenim stanu; tedaj bomo Boga gledali, kakor obličje v obličje, ga bomo naravnost vidili, kakor je zares v svojim lastnim bitji. Gl. nasled. Zerkala starih so bile nepopolnama; torej se podoba, ki se je v njih vidila, nedoločena imenuje.

22. Zdaj spoznam Boga le nepopolnama, potlej pa ga bom poznal, kakor on mene spozna. Na besede: „kakor on mene spozna“, ali „kakor sim spoznan“, se razlagavci premalo ozérajo. Njih pomenje: V ti m e r i ali s t o p n j i bom Boga spoznal, kakor bom jest od njega spoznán, pravičen, dober najden; zakaj poznanje Božje je spoznanje (Mat. 7, 23), de smo njegovi, de smo dobri, pravični. Le toliko bomo Boga gledali ali spoznali, kolikor on nas dobre vidi ali pozna. Torej ima večno zveličanje svoje razločke in stopnje, in svéti niso vsi enako zveličani.

23. Tukaj nas opravičujejo in posvečujejo vera, upanje in ljubezen, tamkej le ljubezen sama zveličane oblažuje, ker vera se bo spremenila v gledanje, upanje v posestvo. Torej je ljubezen naj veči; ona ostane vekomaj. Vera, pravi sv. Avguštin, postavi podlago za Božjo hišo, upanje poslopje sozida, ljubezen ga dokončá. Te tri čednosti storé v nas noviga človeka, ker nam zmote odjemljejo, in želje in nagnjenja k dobrimu nagibajo. Vera razsvetlí in podverže pamet; upanje (do večnih dobrot) nas uterduje (v nadlogah tega življenja), in serce od pozemeljskih dobrot odločuje; ljubezen ga očišuje in na Boga navezuje.

1. Glej poprešnje poglavje.

2. Koristniši darove sv. Duha (gl. zgor. 12, 31.) skerbno obračajte v prid vse cerkve, posebno pa dar prerokovanja. Prerokovati se ne pravi le prihodnje reči p e r p o v e d o v a t i, ampak pomeni velikoveč po navdihovanji sv. Duhá učiti in take reči govoriti in peti, ktere druge k pobožnosti spodbudajo

Digitized by Google

2. Zakaj kdor jezike govorí,[3]) ne govorí z ljudmí, ampak z Bogam; nihče namreč ne razumé. Po Duhu pa govorí skrivnosti.

3. Kdor pa prerokuje, govorí ljudem v boljšanje, in opominjevanje in oveseljenje.

4. Kdor jezike govorí, sam sebe boljša; kdor pa prerokuje, cerkev Božjo boljša.[4])

5. Želim pa, de bi vi vsi jezike govorili;[5]) še bolj pa, de bi prerokovali. Veči je namreč, kdor prerokuje, kakor kdor jezike govorí; razun če razlaga, de cerkev boljšanje prejema.

6. Zdaj pa, bratje, ko bi prišel k vam in govoril jezike, kaj bi vam pomagal, ako bi ne govoril z vami ali v razodenji, ali v znanji, ali v prerokovanji, ali v nauku?[6])

7. Sej tudi kar je brez življenja in glas daje, pišal, ali citre, če ne dajo razločniga glasú, kakó se bo vedilo to, kar se piska ali kar se citra?

8. In če trobenta[7]) nerazločen glas daje, kdo se bo perpravil na boj?

9. Takó tudi vi, če ne govorite z jezikam razločnih besedí, kakó se bo vedilo to, kar se govorí? V veter bote namreč govorili.[8])

10. Veliko ločín jezikov, kakor se vé, je na tem svétu, in

---

in v nji poterdujejo (Gl. versto 3. in 1. Kralj. 10. razl. 11.). Prerokovanje je tedej oznanovanje Božje besede. To oznanovanje se prerokovanje imenuje, ker se Božja beseda spolnuje, v lastni in ptuji skušnji poterduje in ker so od Bogá razsvetljeni oznanovavci sv. vere v znamnje, de je njih beseda zares Božja beseda, tudi prihodnje rečí prerokovali. De bomo pa to, kar sv. Pavel v tem poglavji od darú prerokovanja in od ptujih jezikov perpoveduje, razumeli, je treba nekoliko poznati posebne navade pri očitni Božji službi pervih kristjanov. Kakor zbrane aposteljne v Jeruzalemu (Dj. ap. 2.), takó je tudi verne, ki so bili per Božji službi zbrani, sv. Duh navdihoval, jih s svojimi darovi obdaroval, takó, de so nanaglama ali v ptujih, jim popred neznanih jezikih Bogá hvalili, ali pa tudi v podučenje in v podbudo drugih Božje rečí v vsim znanim jeziku oznanovali in prepevali. Te čudovitne dela sv. Duhá so poterdovale resničnost Jezusovih besedí, s kterimi je obljubil, sv. Duhá poslati (Jan. 14, 16.). V prihodnjih časih, ko je sv. cerkev že bila uterjena, ni bilo več treba, de bi bil sv. Duh takó vidama posebne darove vernim delil, kakor tudi treba ni, de bi Jezus vedno vidama na zemlji živel. Zakaj, kakor nam je zadosti vediti, de je nekdaj Kristus na zemlji živel, takó nam tudi razodevanja sv. Duhá v tacih posebnih darovih zadosti spričujejo, de je bil na zemljo prišel. V tem poglavji sv. Pavel tedej učí, de naj tisti, ki imajo te posebne darove sv. Duhá, pred zbranimi raji prerokujejo, kakor pa v ptujih jezikih govoré, ker imajo v svoji moči (v. 32.) to in uno delati.

3. ptuje jezike.
4. besede „*Božjo*“ ni v greškim.
5. zakaj to bi bilo še močnejši spričevanje, de je sv. Duh nad vas prišel.
6. ko bi vam ne oznanoval svetliga in razodetiga uka. Besede „*v razodenji, ali v znanji, ali v prerokovanji, ali v nauku*“ pomenijo — skupej svetli, čisti, razumljivi in razodeti nauk.
7. trobenta, ki vojake v boj kliče.
8. Zastonj, brez sadú.

Digitized by Google

nobeden ni brez *(razločniga)* glasú.

11. Ako mi je tedej neznan pomen besede, bom temu, s kterim govorim, ptujic; in kteri govorí, bo meni ptujic.

12. Tako morate tudi vi, ker hrepenite po duhovnih darovih, si perzadevati, de jih bote v boljšanje cerkve obilno imeli.[9])

13. In zato, kdor govorí *(ptuj)* jezik, naj prósi, de bi razlagal.[10])

14. Če namreč v *(ptujim)* jeziku molim, moj duh móli,[11]) tode moj um je brez sadú.[12])

15. Kaj je tedej storiti? Mólil bom z duham, mólil bom tudi z umam;[13]) pel bom z duham, pel bom tudi z umam.

16. Sicer, če *(Boga)* hvališ z duham,[14]) kakó bo on, ki je na mestu neučeniga,[15]) rekel *Amen* na tvoje hvaljenje? Ker ne vé, kaj govoriš.

17. Ti sicer hvalo lepó daješ;[16]) tode unimu ni v boljšanje.

18. Zahvalim svojiga Boga, de vas vsih jezike govorim.[17])

19. Tode v cerkvi raji pet besedí razumno govorim,[18]) de tudi druge podučim, kakor deset tavžent besedí v *(ptujim)* jeziku.

20. Bratje, ne bodite otrôci v razumnosti,[19]) ampak v hudobii bodite otroci;[20]) v razumnosti pa popolni bodite.

21. V postavi je pisano: V drugih jezikih, in z drugimi žnabli bom govoril temu ljudstvu; in tudi takó me ne bodo poslušali, govorí Gospod. Iz. 28, 11.

22. Jeziki tedej niso v znamnje vernim, ampak nevernim; prerokovanja pa niso za neverne, ampak za verne.[21])

---

9. To le na se obračajte. Tudi vi, ki takó močno hrepenite po duhovnih darovih in jih želite pred drugimi kazati, jih le prav pogostama obračajte srenji v boljšanje.

10. Zakaj zamore se primeriti, de to, kar sv. Duh iz njega govorí, njega samiga k dobrimu spodbuduje, nima pa darú, de bi ravno to tudi drugim v njim razumljivim jeziku razložno dopovedal. Gl. zgor. 12, 10. razl. 12.

11. Združen z Božjim Duham.

12. to, kar jez umém, drugim nič ne pomaga, ker tega oni ne razumejo. Beseda „*um*“ je namesti „*umeti*“. Apostelj ne govorí od lastniga prida, ampak od ptujiga, od podbude drugih, kakor se iz naslednjiga jasno razvidi, kjer zapoveduje takó moliti, de zamorejo poslušavci umeti, „*Amen*“ odgovarjati, ter spodbudovani biti (v. 15. 16. 17.). Teodoret.

13. Takó bom mólil in pel v združenji s svetim Duham, de me bodo vsi razumevali. Sv. Pavel tukej govorí spet v iménu vsih kristjanov.

14. le samo z duham, de te tudi drugi ne umějo (v. 15.).

15. ki jezika, v kterim ti govoriš, ne razumé.

16. ti sicer lepo hvališ.

17. v greškim: „*de bolj ko vi vsi jezike govorim*“ (de imam večí dar jezikov, kakor vi vsi). Aposteljnu je bilo tudi bolj kot drugim treba, več jezikov govoriti, ker je sv. evangeli oznanoval ljudem mnogoterih jezikov.

18. po svojim namenu, de druge k dobrimu nagnem.

19. kar bi vi bili, ako bi toliko ne previdili, de je boljši v podučenje in podbudo druzih moliti in peti, kakor kaj nerazumljiviga govoriti.

20. takó brez hudobij, kakor otroci.

21. Pomen 21. in 22. verste: Prerok Izaija piše, de bo Bog Kaldejce z njih

Digitized by Google

23. Ako bi se tedej vsa cerkev sošla, in bi vsi v ptujih jezikih govorili, bi pa prišli noter nepodučeni ali neverni,[22]) ali bi ne rekli, de vam ob um gré?[23])

24. Ako pa vsi prerokujejo,[24]) pa pride noter kak neveren[25]) ali nepodučen, je od vsih prepričan, od vsih razsojen;[26])

25. skrivno njegoviga serca očito postane, in tako bo na obraz padel in môlil Boga, in spoznal, de je resnični Bog v vas.[27])

26. Kaj je tedej storiti, bratje? Kadar se snidete, ima vsak zmed vas hvalno pesem, ima nauk, ima razodenje, ima jezik, ima

ptujim jezikam poslal, Izraelce kaznovat; de se pa Izraelci tudi po ti čudoviti kazni ne bodo poboljšali (Gl. razl. Iz. 28, 11.). Iz tega spoznajte, de so ptuji jeziki sicer čudovitne kazni nevernim n. pr. tadanjim Izraelcam, niso pa vernim namenjene; za verne so prerokovanja, pobožni pogovori. — Tudi Izraelci so kakor verni vpervič prejemali prerokovanja, opominjevanja, žuganja; ko pa jih niso poslušali, jim je Bog čudovitno kazen poslal po narodu ptujiga jezika. Apostelj, ko te prerokove besede v misel vzame, noče nič druziga reči, kakor de so darovi jezikov, po sv. Duhu podeljeni, čudovitne znamnja, le hudobnim nevernikam v opominjevanje dane, jih prepričati, de vse to Bog dela (Gl. zgorn. razl. 2.). Verni in tudi dobrovoljni (t. j. še ne v hudim zaterjeni) neverni naj se s prerokovanjem (z učenjem, opominjevanjem) k dobrimu spodbudajo in perdobivajo (Gl. naslednje). Zgornja prerokova versta se imenuje: *„postavina versta“*, ker beseda *„postava“* vse bukve stare zaveze obsega (Jan. 10, 34: 15, 25. Rimlj. 3, 19.). Sicer je pa ta versta le po pomenu, ne pa od besede do besede iz preroka vzeta.

22. taki neverni, ki niso malopridni, in bi se dali pridobiti; de niso hudobni, se že iz tega vidi, ker so v keršanske zbirališa hodili.

23. ker vsaki v drugim jeziku govorí.

24. Glej zgor. razl. 2.

25. kteri ni terdovraten.

26. prepričan z močjo resnice in z očitnim spoznanjem skrivnih grehov, kar je po spričevanji sv. Ireneja v zbirališih pervih kristjanov večkrat čudovite spreobernjenja obrodílo.

27. po takim vašim nauku, opominjevanji, prerokovanji, bi bil tak nevernik v svojim notranjim presunjen, in njegovo serce bi se ogrelo in odperlo; gnalo bi ga, Bogu čast dajati, pokoro delati in s hvaležnim sercam spoznati, de sam vsigavedoči Bog iz vaših ust govorí. Iz tega, kar sv. Pavel v tem poglavji zastran molitve in petja v ptujih jezikih govorí, so nekteri nespametni ljudje posneli, de je katoliški cerkvi v grajo, ker sv. mašo in sv. zakramente v latinskim jeziku obhaja in delí. Pa kakó prazno je tako očitanje! Kaj neki apostelj hoče, kaj neki s tem prepoveduje? Apostelj noče, de bi se kaj v ptujim jeziku prerokovalo, učilo, kar bi ne mogli poslušavci razumeti, ker bi to zanje bilo brez vsiga sadú; on noče, de bi se kaj v ptujim jeziku molilo, kar bi ne bilo v domači jezik prestavljeno, tedej razumljivo. Ako pa sv. Pavel to hoče, so li latinske molitve pri sv. maši in pri sv. zakramentih nerazumljive? Ali niso v domači jezik prestavljene? Sramôta za te, ako so ti zares nerazumljive! Pa to le pričuje, de se nisi učil jih razumeti, desiravno so se ti razlagale in imaš veliko pripomočkov v bukvah in v ustnim podučevanji, naučiti se jih razumeti. Le nad besedo se spotikaš, ker njeniga pomena ne umeš; ko bi pomen razumel, bi se za samo čerko ne pečal. Katoliška cerkev nikoli nič ne móli, kar bi bilo nerazumljivo; njene očitne molitve, blagoslovljenja, pri sv. maši, pri sv. zakramen-

Digitized by Google

razlaganjé; vse naj se zgodí v boljšanje.[28])

27. Če kdo *(ptuj)* jezik govorí,[29]) naj govorita po dva ali k večimu po trije, in eden za drugim, in eden naj razlaga.

28. Če pa ni razlagavca, naj molčí[30]) v cerkvi, in naj sebi govorí in Bogu.

29. Preroki pa[31]) naj po dva ali trije govoré,[32]) in drugi naj razsodijo.[33])

30. Ako je komu drugimu kaj razodeto, ko sedí, naj pervi molčí.

31. Vsi namreč zamorete eden za drugim prerokovati, de se vsi učé, in so vsi opominjani.

32. In duhovi prerokov so prerokam podverženi.[34])

---

tih in pri drugih šegah se v bukvah in podukih tolikrat razlagajo, de so le zanikernim in malopridnežem neznane ali nerazumljive; druge molitve pa, post. litanije i. t. d. se v domačim jeziku opravljajo; posebno pa pridige in sploh vse podučevanja, ktere apostelj tukej v mislih ima. Ali bi pa ne bilo boljši, ako bi se sv. maša, sv. zakramenti, in vse drugo v domačim jeziku opravljalo? Nikakor ne! Le prevdari! Kakó ginljivo je, de v Božjim kraljestvu, v kterim bi mogli vsi ene misli biti in torej vsi le en jezik govoriti, je saj podoba tega, kar je v začetku bilo (1. Mojs. 11, 1.), akoravno ni še rečí same v njem! Ni li lepó, ako vsi otroci ene družine le en jezik imajo in če tudi očetje le v enim jeziku s svojimi otroci govoré, ter jim s tem kažejo, de naj se vsi, če tudi vsi eniga jezika ne govoré, vender le v jeziku ene vere in ene ljubezni pogovarjajo (Dj. ap. 2. razl. 7.)? — Pa kaj bi bilo tudi s tem pomagano, ko bi se tudi vse molitve v domačim jeziku opravljale? Ali bi bile mar tistim bolj razumljive, kterim ni mar njih pomena razumevati? Ali bi ne oskrunovali svetiga, česar bi ne razumevali? In ko bi se tudi take molitve v domačim jeziku molile, bi se s tem li doseglo, kar se želí doseči? Ali bi bilo vselej mogoče, de bi jih vsi, ki so v cerkvi, slišali? zlasti, kteri deleč od altarja stojé? Ali bi se móglo zavolj tega na prižnici kerševati, birmovati maševati i. t. d? O vi čerkarji! Ali ne pravi ravno ta apostelj, na kteriga se sklicujete: Čerka morí, duh pa je, ki oživlja (2. Kor. 3, 6.).

28. Če tedej, kadar se snidete, sv. Duhá v sebi posebno delavniga čutite, takó, de eniga žene hvalno pesem peti, druziga pa podučevati, tretjiga moliti, četertiga razodevati in naznanovati kaj prihodnjiga neznaniga, petiga pa kaj skrivniga razlagovati: naj sleherni ta svoj posebni dar takó obrača, de bo drugim v prid, v poboljšanje. — Iz vsiga tega pa ne gre sklepati ali misliti, de ravno to, kar je ob času sv. Pavla bilo navadno in potrebno, mora tudi dan današnji veljati; zakaj taki posebni darovi sv. Duhá so bili tudi le v tistih pervih časih sv. vere posebno potrebni (Gl. razl. 2.). Vse te opominjevanja sv. Pavla tedej tudi le bolj verne tistiga časa zadevajo.

29. Če se v ptujih jezikih govorí.

30. kteri zna v ptujim jeziku govoriti, peti.

31. Glej zgor. razl. 2.

32. eden za drugim (v. 27. 31.).

33. drugi pa, ki imajo dar prerokovanja (zgor. 12, 10.), naj razsodijo, ali je tako prerokovanje zares Božje, ali ne. Kakor preroki imajo tudi oni dar razsojevati v tacih rečeh (Gl. v. 37.). V besedi „*drugi*“ so tudi preroki razumevati, ne pa ljudstvo sploh; zakaj kar človek ne razumé, tudi ne more razsoditi.

34. Taciga reda se deržite; zakaj Duh, kteri svojo moč mnogotero v prerokih razodeva, ni močno viharsko nadušenje, kakoršno je per krivih prerokih nevernikov, temuč Duh hoče le v zedinjenji s človekovim duham, z njegovo



Digitized by Google

33. Bog namreč ni Bog razpôra, ampak Bog mirú,[35]) kakor tudi po vsih cerkvah svétih učim.

34. Žene[36]) naj v cerkvah molčé; ni jim namreč perpušeno govoriti, ampak podložne naj bodo, kakor tudi postava pravi.[37])

35. Ako pa hočejo v čem podučene biti, naj doma svoje može vprašajo. Gerdó je namreč ženi, v cerkvi govoriti.

36. Je li od vas beseda Božja izšla? ali je le samó do vas prišla?[38])

37. Ako kdo méni, de je prerok ali navdihnjen, naj spozna, de so besede, ki vam jih pišem, Gospodove zapovedi.[39])

38. Ako pa kdo *(tega)* ne spozna, bo nespoznan.[40])

39. Perzadevajte si tedej, bratje, prerokovati, in govoriti jezikov nikar ne branite.[41])

40. Vse pa naj se pošteno in po redu godi.

## XV. Poglavje.

Z besedo sim vas že podučil, de je Kristus za naše grehe umerl, od mertvih vstal in se vsim svojim učencam, še meni, zmed vsih nar nevrednišimu, prikazal. Ni tedaj dvoma, de je Kristus od mertvih vstal, ne morem torej razumeti, kakó de zamorejo nekteri zmed vas vstajenje kristjanov tajiti, ker, če oni ne bodo vstali, tudi Kristus ni vstal, tedej bi pa bilo vse učenje prazno, in vera prazna, naše spričevanje lažnjivo, nam bi ne bili grehi odpušeni, bili bi mi zmed vsih nar večiga milovanja vredne stvarí. Kristus je pa resnično od smerti vstal, in nam je, kot pervi novi človek, vstajenje prinesel, kakor stari Adam smert. Kakó bi neki nekteri za mertve toliko hudiga terpljenja hotli prestati, kakó bi se jez sam tolikimu terpljenju podvergel, ko bi vstajenja ne bilo? Ne dajte se zapeljati! Ako ne umeš, kako zamorejo mertvi zopet vstati, pa vedi, de bo teló, kadar bo vstalo, razločno od našiga sedanjiga telesa, kakor je sadika različna od zerna, kakor so tudi pozemeljske rečí dru-

---

prosto voljo delati, in se po tem takim njegovi volji takó podverže, de pri preroku stojí, če hoče nehati ali pa še dalje govoriti. Takó so preroki Jona (pogl. 1.), Jeremija (1, 6.), Mojzes (2. Mojz. 4.) delj časa dar prerokovanja v sebi zaderževali. Glej spet tukej, kakó de Bog vse, kar hoče za človeka delati, le s človekam dela!

35. Bog ljubi réd in edinost.

36. V greškim: *„vaše žene“*.

37. Vse žene, ko bi tudi imele dar prerokovanja (Dj. ap. 21, 9.), naj v cerkvah molče, bodo naj velikoveč možem podverstene, kakor postava veleva (1. Mojz. 3, 16.). Govorjenje žén med možmi bi bilo tudi zoper spodobnost in ponižnost (Anzelm).

38. Ali je mar vaša cerkev mati ali edina cerkev, ker se prederznete kaj noviga v cerkev vpeljati, n. pr. ženam dovoliti, de bi tudi one v cerkvi prerokovale?

39. Kdorkoli ima dar prerokovanja, bo spoznal, de te moje naredbe od Boga izhajajo.

40. tega bo Bog zavergel. V greškim: *„on naj ostane v svoji nevrednosti“*. (Vender bo to le njemu v škodo.)

41. Kdor ima dar jezike govoriti, naj se ga posluži, pa vender le takó, kakor sim jaz opominjal.

Digitized by Google

gačne, kakor nebeške. Človek bo takrat neminljiv in vstalimu Kristusu enak, zdaj pa je enak pozemeljskimu Adamu. Gotovo bomo z nestrohljivim telesam tisti čas obujeni; čeznj ne bota ne smert ne greh nič več premogla. Bodite tedej zvesti, de bote zamogli takó veličastno poplačani biti.

1. Opomnim vas pa, bratje, evangelija, kteriga sim vam oznanoval, kteriga ste tudi sprejeli, v kterim ste tudi stanovitni, Gal. 1, 11.

2. v kterim bote tudi zveličani; ako se ga takó deržite, kakor sim vam oznanoval, če niste zastonj vérovali.[1])

3. Zakaj sporočil sim vam sosebno, kar sim tudi prejel: de je Kristus za naše grehe umerl[2]) po pismih; Iz. 53, 5.

4. in de je bil pokopan, in de je tretji dan vstal po pismih;[3])

5. in de se je Kefu[4]) perkazal, in po tem enajsterim;[5])

6. potlej se je perkazal več ko pet sto bratam vsim kmalo, zmed kterih je še zdaj velíko živih, eni so pa zaspali.[6])

7. Potlej se je perkazal Jakopu[7]), potlej vsim aposteljnam[8])

8. Poslednjič za vsimi pa se je perkazal tudi meni kakor negódniku.[9])

9. Zakaj jest sim nar manjši aposteljnov, in nisim vreden apostelj imenovan biti, ker sim preganjal cerkev Božjo. Efež. 3, 8.

10. Po gnadi Božji pa sim to kar sim, in njegova gnada v meni ni bila prazna, ampak sim več ko vsak njih delal;[10]) tode ne jest, ampak gnada Božja z menoj.[11])

11. Takó oznanujemo, bodi si jest ali oni, in takó ste vérovali.[12])

12. Ako se pa od Kristusa oznanuje, de je od mertvih vstal, kakó pravijo nekteri med vami, de ni vstajenja mertvih?

---

1. Zastonj tisti véruje, kteri z vero dobrih del ne sklepa, ali po veri ne živí.
2. Glej Rimlj. 3, 21 — 26.
3. Glej Jon. 2, 1. in vvod v tega preroka.
4. svetimu Petru (Zgor. 9, 5.). Prim. Luk. 24, 34.
5. enajsterim, ker Judeža ni bilo več med njimi.
6. Glej Mat. 28, 16. 17.
7. mlajšimu (Mat. 10, 3.); imenuje se brez perloga le Jakop, ker starji ni dolgo živel. Ta perkazen se le samo tukej bere.
8. Vsim aposteljnam se je bil Jezus nekoliko pred svojim vnebohodam še enkrat prikazal (Mark. 16, 19. Luk. 24, 51. Dj. ap. 1, 4. i. d.).
9. Sv. Pavel se imenuje negodnika, ki pred časam na svét pride, ker je, kakor v 9. versti sam pravi, cerkev Božjo preganjal, tedej ravno takó malo pravice ima, se imenovati aposteljna, kakor negodni sad ni vréden, de bi se človek imenoval. Zastran té prikazni beri Dj. ap. 9, 1. in dalje.
10. več kakor sleherni posebej.
11. V greškim: „*ampak gnada Božja, ki je z menoj*“. Iz besede „*z menoj*“ se razvidi, de je k dobrim delam gnada Božja in človeška prosta volja potrebna, de se tedej delavnost gnade Božje brez proste človekove volje ne smé misliti.
12. Ta versta se na 8. versto naslanja. Versti 9. in 10. ste vmes postavljene. Pomen pa je: Naj bodo priče njegoviga vstajenja ktere koli, vstajenje se oznanuje in veruje kakor poglavitna resnica.



Digitized by Google

13. Ako pa ni vstajenja mertvih, tudi Kristus ni vstal.[13])

14. Ako pa Kristus ni vstal, je tedej prazno naše oznanovanje, prazna tudi vaša vera.[14])

15. Spoznani smo pa tudi za krive priče Božje, ker smo pričevali zoper Boga, de je obudil Kristusa, kteriga ni obudil, ako mertvi ne vstanejo.

16. Ako namreč mertvi ne vstanejo, tudi Kristus ni vstal.

17. Ako pa Kristus ni vstal, je prazna vaša vera; še ste namreč v svojih grehih.

18. Tedej so tudi, kteri so zaspali v Kristusu,[15]) poginili.[16])

19. Ako samo v tem življenji v Kristusa upamo, smo nar nesrečniši med vsimi ljudmi.[17])

20. Zdaj pa je Kristus vstal od mertvih, pervína spijočih.[18])

21. Ker po človeku je smert, in po človeku vstajenje mertvih.

22. In kakor v Adamu vsi umerjejo, takó bodo tudi v Kristusu vsi oživeli.[19])

23. Vsak pa v svojim redu, pervína Kristus; potlej oni, ki so Kristusovi, kteri so v nje-

13. Ako noben človek ne bo vstal, tudi Kristus, ko pervi novi človek (v. 21.) ni vstal; zakaj kar je vsim odrečeno, je tudi vsakimu posebej odrečeno.

14. Če Kristus smerti ni premagal, ni premagal tudi greha, in njegov dar mu ni zadostil, zakaj smert je nasledek in kazen greha. Ako pa Kristus greha ni zbrisal, so le prazne besede, ko oznanujemo, de imamo v njem odpušenje grehov in večno življenje, in vaša vera v to resnico je prazen nič (Krizost.).

15. v veri v Kristusa.

16. zavoljo svojih grehov vekomaj pogubljeni.

17. zakaj ti, ki niso kristjani, nimajo nobeniga terpljenja in nobeniga preganjanja terpeti, in se poželenju in veselju tega svetá vdajajo, takó de tukej neko zveličanje najdejo; med tem, ko bi bili kristjani, če ni vstajenja in odpušenja grehov, ne le tam, ampak že tudi tukej nesrečni.

18. V stari zavezi so pervíne žetve darovali namesti vsiga pridelka; s pervíno se je tedej tako rekoč vsa žetev Bogu darovala. Ravno takó tudi Kristus ni le pervi človek, ki je od mertvih vstal, ampak v njim so vstali vsi, ki nad njim delež imajo, in on ni le začetek, temuč tudi vzrok našiga vstajenja. Gl. Kol. 1, 18. Dj. ap. 26, 23. Skriv. raz. 1, 5.

19. Po človeku Adamu je prišla smert na svét (Rimlj. 5, 12.), po človeku Jezusu pa vstajenje; zakaj ker je njegovo vstajenje nar terdnejši in nar razvidniši dokaz, de je Kristus kakor Bog-človek greh s svojo daritvijo zbrisal in njegov nasledek — smert — premagal, mora iz njegoviga vstajenja izhajati tudi vstajenje vsih druzih, ki delež nad njim imajo. — Kakor je v téj versti govorjenje le od smerti, ki je po Adamovim grehu nastopila, takó tudi le od uniga srečniga oživljenja, ki ga Kristus daje, tedej le od častitljiviga vstajenja vsih pravičnih. Zapomni si: Adamov greh ni mogel take smerti na svét prinesti, ktera bi bila človeka popolnama v nič djala, zakaj Božjih del ne more nobena stvar popolnama razdjati; smert tedej ni mogla tega storiti, de bi bilo teló moglo za vselej od duše ločeno ostati, to bi namreč bilo popolnama uničenje človeka, kteri po svoji natori ni le iz neumerljive duše, ampak tudi iz telesa. Mertvi tedej ne morejo za vselej v smerti ostati, ampak morajo po svoji natori s telesam od smerti vstati, ker jih je namreč Beseda Božja — Sin Božji takó vstvaril, de so iz duše in telesa; teló se mora tedej zopet z dušo skleniti. Takó morajo vsi, pravični in hudobni po moči Besede Božje vstati. Razloček med vstajenjem teh dvo-

Digitized by Google

gov prihod[20]) vérovali. 1. Tesal. 4, 15.

24. Po tem je konec, kadar bo zročil kraljestvo Bogu in Očetu, kadar bo v nič storil vse gospostvo, in oblast in moč.[21])

25. Kraljevati pa mora, dokler ne položí vsih sovražnikov pod njegove noge. Psal. 109, 1.

26. Zadnji sovražnik pa, ki bo končan, je smert.[22]) Vse namreč je podvergel njegovim nogam. Ko pa pravi: Ps. 8, 8.

27. Vse mu je podverženo, je očitno, de razun njega, ki mu je vse podvergel.[23])

28. Kadar mu bo pa vse podverženo, tedej bo tudi sam Sin podveržen njemu, kteri mu je vse podvergel, de bo Bog vse v vsim.[24])

29. Kaj bi sicer delali tí, ki so keršeni za mertve, če mertvi ne

---

jih je pa ta, de bodo pravični v Kristusu, t. j., zavoljo svojiga deleža nad njim, z njim, t. j. kakor on, častitljivo vstali; hudobni pa bodo vstali le zavoljo človeške natore, ki jim je po Božji Besedi podeljena, le v svojim golim človeštvu, tedej brez Kristusa, v grehu in zaničljivosti in revi greha. Zavoljo tega razločka pravi sveti Tomaž Akvinski, de je Sin Božji pravičnim vstajenje zaslužil, vsim pa (ker je stvarnik vsiga vstvarjeniga) ga bode dal.

20. K sodbi. Mat. 24, 27. i. d. V grešKim: *„ki so Kristusovi ob njegovim prihodu“.*

21. Po tem, po vesoljnim vstajenji, je konec svetá, kteri je bil po grehu od Boga ločen; zakaj z vstajenjem, ki je poslednje odrešivno delo Kristusovo (Jan. 5. razl. 24.), je vse takó dokončano, de zamore Kristus človeški rod Bogu zopet nazaj dati, ker je vsa oblast in moč greha, smerti, satana, svetá in mesá čez človeški rod nehala. — Sveti Pavel pravi: *„Bogu in Očetu“*; zakaj človeštvo bo potem Bogu sploh, trem Božjim peršonam, podverženo, Očetu pa še posebej, ker je nar svetejši človeška natora Kristusova z Božjim Sinam sklenjena, takó je tedej v tem s Sinam sklenjenim človeštvam ves odrešeni človeški rod v posebno zvezo z Očetam stopil, namreč v zvezo Božjih otrók.

22. Kristus mora ko Odrešenik takó dolgo delati in svojo cerkev vladati, dokler ne bo v Božji moči vsih sovražnikov Božjiga kraljestva premagal, kakor je v 109. Ps. prerokovano. Smert, ki je tudi sovražnica, ker je nasledek in kazen greha, bo poslednjič pokončana.

23. Pa, če ima Sin tudi vso oblast, hoče sv. Pavel reči, se vender ne smé misliti, de se je Oče vsiga znebil in se Sinu podvergel, kakor se včasih per pozemeljskih očetih zgodí, kadar gospodarstvo in premoženje svojim sinovam izročé. Tega opomniti se je sv. Pavlu potrebno zdelo tudi zavolj kristjanov iz nevernikov, kteri bi bili Kristusovo oblast zamogli primerjati z malikovavsko pravlico, de je namreč nar vikši bog Jupiter svojimu očetu Saturnu kraljestvo in vso veljavo vzel.

24. Kadar bodo pa vsi sovražniki premagani in vsi ljudje, kakor angelji, Sinu podverženi, se bo on sam Bogu podvergel, de bo Bog edini vladar, edini gospodár. — Ker je Kristus z vsimi novorojenimi, odrešenimi ljudmi novo človeštvo, novi človeški rod, in ker se on kakor glava človeškiga rodu ne more ločiti od telesa, torej je tudi Bogu podveržen, kakor vsaki posamezni človek; vender se pa ta podložnost da misliti le od njegove človeške natore. Pomen besede: *„de bo Bog vse v vsim“* je: de bo Bog čez vse stvarí popolnama gospodoval.

Digitized by Google

vstanejo? zakaj so keršeni za njé?[25])

30. Čimu smo tudi mí v nevarnosti vsako uro?[26])

31. Vsak dan umiram[27]) zavoljo vaše častí, bratje,[28]) ki jo imam v Kristusu Jezusu, Gospodu našim.[29])

32. Ako sim se (po človeško govorim) z zvermi bojeval v Efezu,[30]) kaj mi pomaga, če mertvi ne vstanejo?[31]) Jejmo in

25. Ta versta se različno razlaga. Po navadnim (nekdanjim) govorjenji pomeni „*keršen biti*“ toliko, kolikor „*terpeti*“. S to besedo je tudi Kristus svoje terpljenje zaznamnjal, rekoč: „*S kerstam pa imam keršen biti, in kakó mi je britko, dokler se ne dopolni!*“ Luk. 12, 50. De sv. Pavel v zgornjih besedah: „*ki so keršeni za mertve*“ misli terpljenje, spokorne dela za mertve, se posname iz naslednjih verst, kjer v svojim imenu poprašuje, zakaj de bi on za svoje in druzih zveličanje toliko terpel, ako bi ne bilo vstajenja od mertvih, ali prihodnjiga življenja po duši in po telesu (Gl. razl. 31. — Kartuzi, Justinijan, Tirin, Belarmin). Po tem pomenu ta versta naznanuje vero pervih kristjanov, de se zamore umerlim s spokornimi deli pomagati. — Kakor drugi razlagavci (Tertul., Anzelm, Kalmet) mislijo, so se pa nekteri krivoverci, kteri so vstajenje mertvih tajili, dajali kerševati za svoje prijatle, ki so brez sv. kersta umerli, de bi jih bili deležne storili gnad sv. kersta. Sv. Pavel bi jim bil tedej ravno iz te njih napčne navade dokazal vstajenje mertvih, ker ta njih kerst za mertve naznanja neumerljivost duše in tedej tudi vstajenje telesa. Čimu bi se neki za mertve dajali kerševati, ako bi prihodnjiga življenja in vstajenja ne bilo? — Zopet drugi (Aleksander Mor, Šolc) pa menijo: beseda „*za mertve*“ stojí namesti: „*zavoljo mertviga*“ namreč „*Kristusa*“, kakor Mat. 27, 44., in pomen je: Kakó nespametno ravnajo oni, kteri hočejo vero mertviga Kristusa imeti. Po tem razlaganji bi te Pavlove besede vsim kristjanam veljale, sv. Pavel pa le od nekterih govorí. Ako bi bil hotel od vsih govoriti, in pod besedo „*za mertve*“ misliti „*Kristusa*“, bi bil gotovo z drugimi besedami povedal. Téj razlagi nasprotva zveza z naslednjimi verstami, v kterih sv. Pavel le od svojiga terpljenja v zveličanje druzih govorí. Ker apostelj z besedico „*tudi*“ naslednje verste s poprešnjo versto (28.) zveže, ni dvomiti, de tudi v téj versti terpljenje, spokorno terpljenje za mertve v mislih ima.

26. Glej 2. Kor. 1, 8. i. d.

27. sim v smertni nevarnosti.

28. te besede ni v greškim.

29. t. j., kakor se zares zamorem hvaliti zastran vas, ki sim vas k veri v Kristusa pripeljal.

30. Nekteri (Krizost., Ambr.) mislijo, de je bil sv. Pavel v Efezu zares divjim zverinam veržen, kar se je tudi z mnogimi mučenci (marterniki) zgodilo. Nekteri (Teofil., Anzelm) pa menijo, de besede: „*sim se z zvérmi bojeval*“ pomenijo nevernike, kteri so se bili v Efezu zoper njega vzdignili (Dj. ap. 19, 29.). Perstavek: „*po človeško govorim*“, poslednjo menitev bolj verjetno dela. Kakor bi bil apostelj hotel reči: Ako sim se z divjimi ljudmi, ki se po človeškim govorjenji divje zveri imenujejo, bojeval i. t. d.

31. če ni vstajenja od mertvih, tedej tudi ni življenja po smerti? Sv. Pavel z vstajenjem telesa neumerljivost duše sklepa in s tem naznanuje, de bi ne bilo neumerljivosti duše, ako bi ne bilo vstajenja telesa. Ravno takó je tudi Kristus (Mat. 22, 32.) iz neumerljivosti duše vstajenje teles skazoval. Pa saj tudi ne more eno brez druziga biti; zakaj človek ni ne sama duša, ni

Digitized by Google

pimo, zakaj jutri bomo umerli.[32])

33. Ne dajte se zapeljati: Malopridni pogovori skazé dobro zaderžanje.

34. Zbudite se, pravični,[33]) in nikar ne grešíte; nekteri namreč nimajo spoznanja Božjiga,[34]) kar vam k vašimu osramotenju rečem.

35. Pa poreče kdo: Kakó bodo vstali mertvi? ali s kakošnim telesam bodo prišli?

36. Neumnež, kar ti seješ, ne oživi, če popred ne umerje.[35])

37. In kar seješ, ne seješ trupla, ki ima zrasti, ampak golo seme, postavim pšenično, ali kako drugo.[36])

38. Bog mu pa da truplo, kakor hoče; in sicer slehernimu semenu lastno truplo.[37])

39. Ni vsako meso eno meso; ampak drugo je človeško, drugo pa živinsko, drugo ptičje, drugo pa ribje.

40. So tudi nebeške trupla, in zemeljske trupla; ali druga je častitljivost nebeških, druga pa zemeljskih.

41. Druga je svetloba solnca, druga svetloba lune, in druga svetloba zvezd; zvezda se namreč od zvezde razloči po svetlobi.

42. Takó bo tudi vstajenje mertvih.[38]) Seje se v trohlji-

---

ne samo teló, ampak duša in teló, in ako tedej človek zmirej živí, mora s telesam in z dušo živeti. To resnico so vérovali pervi kristjani in takó so vsi, ki so sploh večno življenje vérovali, tudi vselej večno življenje duše in telesa vérovali; le novejši modrijani od vstajenja teles molčé in le od neumerljivosti duše govorijo in ne pomislijo, de s tem kažejo, de ne vedó, kaj je človek.

32. Glej Iz. 22, 13. Pridig. 5, 17. Modr. 2, 6. 9.

33. V greškim: *„Zbudite se, kakor se spodobi“*. Tako se tudi v mnozih latinskih natisih bere: Evigilate juste. Allioli prestavlja zgornjo versto: *„Bodite čuječi, pravični“* i. t. d.

34. ne vedó, ali pa nočejo vediti, de je Bog zadosti mogočen tudi mertve k življenju obuditi.

35. Sv. Pavel ugovorí: Pa saj truplo v grobu strohní, se v neštevilno delov razdrobí in razstrese, kakó je tedej mogoče, de bi mertvi zopet vstali? Sv. Pavel si odgovorí: Takó sklepati, je nespametno; zakaj uno razdrobljenje telesa po smerti ne le ne opovéra prihodnjiga vstajenja, temuč se mora še le poprej zgoditi, de zamore vstajenje nastopiti. S pokopam teles je taka, kakoršna z vsejanjem semena. Kakor seme ne kalí, ne oživí, ako ni popred strohnelo, ravno takó mora tudi teló strohneti, preden zopet oživi. Dobro si zapomni pomen besede *„strohneti“* (*izbitnéti*), ona ne pomeni: *„v nič biti“*, ampak se spremeniti, kar se s človeškimi telesi v resnici zgodí.

36. Seme še ni sadika, ktera ima iz semena priti, ampak le zerno kakiga žita. Ravno takó tudi mertvaško truplo še ni teló, kakoršno bo vstalo.

37. Bog daje vsakimu semenu tisto sadiko, ktero mu je v stvarjenji namenil: ravno takó (gl. v. 42.) bo vsaktero človeško teló takošno obudil, kakoršno je v njegovim Božjim sklepu.

38. Pomen verst 39—42: Kakor so že zdaj tukaj pozemeljske trupla med seboj različne, in kakor se pozemeljske od nebeških (solnca i. t. d.) razločijo, in tudi nebeške so med seboj mnogotere: ravno takó bo tudi per vstajenji mertvih vstalo teló drugačno, kakor je bilo tukej; bo sicer naše teló in nobeniga druziga, pa vender močno spremenjeno vstalo, in vstale telesa se bodo tudi

Digitized by Google

vosti, vstalo bo v nestrohljivosti;[39])

43. seje se v nečasti,[40]) vstalo bo v časti;[41]) seje se v slabosti, vstalo bo v terdnosti.[42])

44. Seje se živalsko telo,[43]) vstalo bo duhovno telo.[44]) Je živalsko telo, in je tudi duhovno,[45]) kakor je pisano:

45. Postal je pervi človek Adam živa duša,[46]) poslednji Adam oživljajoč duh.[47])

46. Ni pa popred, kar je duhovno, ampak kar je živalsko, tedej kar je duhovno.[48])

47. Pervi človek, iz zemlje, je zemeljsk; drugi človek, iz nebes, je nebešk.[49])

---

med seboj razločile. Kakó de bojo spremenjene in kakó različne, se v naslednjim pové.

39. Pokoplje se telo v strohnenje, vstalo bo pa, de nikdar več ne bo strohnelo, ampak vekomej živelo (Krizostom, Ambrož, Anzelm).

40. v zaničljivi, vse časti oropani podobi smerti.

41. imenitnosti, čistosti, svetlobi.

42. pokoplje se slabostno, leno telo, vstalo bo pa močno, urno, hitro, gibčno.

43. ktero je jedlo, pilo, spalo, prebavljalo, se trudilo in svojo težo imelo.

44. duhovno telo, pravi sv. Avguštin, se ne imenuje zato, kakor de bi se v duhá spremenilo, ampak zato, ker bo duhu popolnama podložno, ker bo prosto vse slabotnosti, betežnosti in vsakiga madeža, in bo večno živelo. Duhovno telo izvoljenih bo Jezusovimu telesu po vstajenji podobno, ktero je bilo sicer pravo, občutljivo, ošlatljivo telo, vender pa tudi takó duhovno, de se je zamoglo od kraja do kraja kakor duh naglo premikati in druge reči prešiniti (Luk. 24, 36. 39. razl. 19.).

45. t. j., je živalsko telo in je duhovno telo, kakor je v greškim.

46. Glej 1. Mojz. 2, 7.

47. Telo perviga človeka je bilo z živo dušo sklenjeno, ktero mu je bil Bog sam vdihnil: Kristusovo telo, telo druziga in poslednjiga Adama (prim. v. 47. 49. Rimlj. 5, 14.), je imelo oživljajočiga duhá. Adamova duša ali Adamov duh je bil sicer življenje telesa, ni pa zamogel telesu življenja ohraniti; de se je njegovo življenje ohranilo, je bilo, kakor pri vsakim drugim živalskim telesu, potrebno, de se mu je hrana dajala, in Adam je imel, kar to tiče, tudi v stanu nedolžnosti živalsko telo. Vse drugači je pa pri Kristusu bilo. Ko je bil svoje delo dokončal, in je imel poveličan biti, je bila njegova človeška duša oživljajoči duh, t. j., ona ni bila odslej (ob vstajenji in po vstajenji) le življenje telesa, temuč ona je telesu dajala in ohranila življenje, takó de je njegovo telo vsih natornih potreb prosto le duhu, ki je v Bogu živel, pokorno in njegove natore deležno bilo. Gl. zgor. razl. 44. in spod. razl. 49.

48. Telesno, natorno je vselej pred duhovnim, kakor je tudi niži stopnja pred viši; zato je občutna vera stare zaveze bila pred vero duhá in resnice v novi zavezi.

49. V greškim: „*drugi človek je Gospod iz nebes.*“ Pomen: Pervi človek je bil iz zemlje narejen (1. Mojz. 2, 7.), in zato je njegovo telo zemeljsko, je v zvezi z zemljo, se mora od zemlje živiti in hraniti in je njene natore deležen. Drugi človek, Kristus, je bil iz nebes (Jan. 3, 13.), čeznatorno v telesu prečiste device spočet, in njegovo telo je bilo sicer pravo človeško telo, ker se je bilo v telesu iz kervi prečastite device upodobilo, bilo je pa tudi *nebeško*, ker je njegovo upodobljenje po Bogu prišlo po čeznatornim potu. Nebeške lastnosti svojiga telesa je Jezus že pred svojim vstajenjem razodeval: per svojim rojstvu, ki Marijiniga devištva nikakor ni bilo poškodovalo,

Digitized by Google

48. Kakoršen je zemeljski,[50]) taki so tudi zemeljski, in kakoršen je nebeški, taki so tudi nebeški.[51])

49. Kakor smo tedej nosili podobo zemeljskiga, nosímo tudi podobo nebeškiga.[52])

50. To pa rečem, bratje, de meso in kri Božjiga kraljestva ne moreta posesti; tudi ne bo trohljivost nestrohljivosti posedla.[53])

51. Glejte! skrivnost vam povem: Vsi bomo sicer vstali, tode spremenjeni ne bomo vsi.[54])

52. Naglo, ko bi z očmí tre-

---

per svojim spremenjenji na gori Taboru, ko je po morji hodil, in svoje telό dal jesti v podobi kruha. Popolnama pa so se imele nebeške lastnosti njegoviga telesa pokazati potem, ko je bil svoje delo dokončal, ko se je bil vsiga zemeljskiga znebil, in ko je njegovo telό le samo nebeško bilo. Ravno takó je bilo z njegovo človeško dušo. Ona je sicer bila vsim človeškim čutilam odperta, bila je pa tudi oživljajoči duh. Kakor oživljajoči duh se je lahko nad vse dušne zadeve povzdigovala, in je imela zavoljo svojiga združenja z Božjo natoro tudi lastno moč, biti življenje telesa, ter ga ohraniti sama iz sebe brez čeznatornih perpomočkov (Mat. 4, 2.): tode to poveličanje duše je imelo še le po dokončanim Mesijevim delu za vselej nastopiti, tedaj še le se je njegova človeška duša kakor oživljajoči duh poveličana kazala. Gl. zgor. razl. 47. Takó razlagata tudi sv. Krizostom in sv. Avguštin. Gl. Korneli a Lapide.

50. Glej razl. 49.

51. Kakor je bil nebeški Kristus v svojim in po svojim vstajenji na duši in na telesu poveličan, ravno takó bodo tudi vsi njegovi duhovni otroci, to je, verni ob vstajenji in po vstajenji na telesu in na duši poveličani. Zapomni si tudi: Kakor se je nebeški Kristus tudi že pred svojim vstajenjem večkrat skazal oživljajočiga duha, kteri je telό v svoje nebeško veličastvo povzdignil, ravno takó se tudi tukej na zemlji večkrat že zgodi, de bojo njegovi svetniki v zedinjenji z Bogam, po svoji duši, tisti oživljajoči duh, kteri se visoko nad navadni dušni stan povzdiguje, čez telesnost gospoduje in jo poveličuje. Od vsih pravih kristjanov se zamore reči, de imajo duha, ki njih telό oživlja, ker po svojim zedinjenji s Kristusam v presvetim zakramentu položé v svoje telό kal prihodnjiga veličastniga vstajenja (Jan. 6, 55: 8, 11.).

52. v popolnama čistim, popolnama svetim življenji, ktero nam je porok vstajenja poveličaniga telesa. V greškim: *„tako bomo tudi mi podobo nebeškiga nosili“*. Veči del cerkvenih očakov in veliko greških rokopisov ima kakor Vulgata. Kakor glava, takó tudi telό in njegovi udje. Ako smo mi en duh z njim, bo tudi on eno telό z nami. On se je naše natore vdeležil, mi pa se njegove natore vdeležímo. Kakor se je v času njegoviga ponižanja kazalo iz njega veličastvo edinorojeniga Božjiga Sina, takó naj se tudi v nas kaže njegova podoba. Polagama se moramo spreminjati v njegovo podobo, od ene stopinje svetlosti do druge: in takó bomo potem tudi njegovimu poveličanimu telesu podobni.

53. To pa je gotovo, bratje, de živalski človek nebeškiga ne more doseči; zakaj strohljivo ne more ob enim tudi nestrohljivo biti (Teodor., Teofil., Ambr.). Meso in kri je živalski človek, podoba zemeljskiga Adama. Iz tega se učimo, de večno zveličanje ni v počutinskim vživanji in veselji, in de moramo počutinskimu živalskimu življenju odmreti in po duhu Kristusovim živéti, ako hočemo večno življenje doseči (Avguštin).

54. Povem vam doslej neznano resnico: Ravno zato, ker nimajo vsi nad seboj podobe nebeškiga, ampak nosijo nad seboj podobo živalskiga Adama, bodo

Digitized by Google

nil, na poslednjo trobento (ker zapela bo trobenta),[55]) in mertvi bodo vstali nestrohljivi, in mí se bomo spremenili.[56])

53. To trohljivo namreč mora obleči nestrohljivost, in to umerljivo mora obleči neumerljivost.

54. Kadar bo pa to umerljivo obleklo neumerljivost,[57]) takrat se bodo spolnile besede, ktere so pisane: Požerta je smert v zmagi.[58])

55. Smert! kje je tvoja zmaga? Smert! kje je tvoje zelo?[59]) Ozea 13, 14.

56. Zelo smerti pa je greh, moč greha pa postava.

57. Bogu pa bodi hvala, kteri

---

sicer vsi vstali, ne bodo pa vsi z veličastnim telesam obločeni. Hudobni bodo tudi vstali, pa ne v veličastvu; zakaj to je le pravičnim obljubljeno (v. 48.). Hudobni bodo, pravi sv. Avguštin, nestrohljivi vstali, pa bolečine kazen jih bodo prevzele. Gl. Jan. 5, 29. Mark. 9, 48. V greškim se nekoliko drugači bere: „*vsi sicer ne bomo spali* (umerli in pokopani), *vsi pa bomo spremenjeni*“. Oboje, latinske in greške med seboj različne besede té verste imajo veliko veljavo v cerkvi, vender se pa ni cerkev ne k pervim in ne k drugim takó nagnila, de bi bila le ene za edino prave spoznala. Latinske besede, kakor se v Vulgati berejo, se najdejo v prav veliko greških rokopisih in per prav veliko starih latinskih očakih (Tertul., Hilar., Ambr., Hier., Rufin in drugi). Greške besede pa imajo skorej vsi greški rokopisi in greški očaki. Na pervi pogled se zdi, kakor de bi si bile latinske in greške besede nasproti, to nasprotje pa zgine, ako se te besede nekoliko bolj prevdarijo. Zakaj če greško pravi: „*vsi ne bomo spali*“ (takrat namreč, kadar Kristus k sodbi pride), ni latinskim besedam nasproti, ki pravijo: „*vsi bomo sicer vstali*“; zakaj naglo spremenjenje, ktero se bo s tistimi, ki bodo takrat živeli, ob enim zgodilo, je ravno smert zemeljskiga človeka in vstajenje noviga človeka, takó de bodo tudi oni umerli in vstali (Hebr. 9, 27. Ps. 88, 49.). In ko greško pravi: „*vsi pa bomo spremenjeni*“, tudi to ni latinskimu nasproti, kjer se bere: „*tode spremenjeni ne bomo vsi*“; zakaj v besedi „*vsi*“, kterim greško spremenjenje pripisuje, so vsi pravični, vsi pravi kristjani misliti, ker je sv. Pavel ravno poprej govoril, kdo de zamore nebeško kraljestvo posesti. Tako so tedej greške in latinske besede enaciga pomena, namreč: latinske „*tode spremenjeni ne bomo vsi*“ (ampak le pravični); in greške; „*vsi* (pravični) *pa bomo spremenjeni*“.

55. Nanaglama (gl. Mat. 24. razl. 31.) se bo sodnik svetá prikazal. Trobenta je podoba poklica, ki ga bodo vsi slišali, de naj pridejo pred sodnika.

56. Vsi mertvi bodo z neumerljivim telesam vstali in bomo, ako takrat še živimo, nanaglama častitljivo spremenjeni (ako bomo pravi kristjani spoznani). V latinskim (razl. 54.) je govorjenje od vstajenja vsih, in ta v naslednjim omenjena neumerljivost in nestrohljivost tudi od hudobnih veljá. V greškim je pa le od pravičnih govorjenje, tedej se ta neumerljivost in nestrohljivost le pravičnim prilastuje, tedej toliko pomenite kolikor poveličanje, častitljivo spremenjenje. — Sicer pa je le eno vesoljno vstajenje. Duhovno vstajenje pravičnih po premagani neveri se le v podobi imenuje *pervo* vstajenje (Skriv. raz. 20, 1—6.).

57. V greškim: „*Kadar bo pa to nestrohljivo obleklo nestrohljivost in to umerljivo*“ i. t. d.

58. Glej Iz. 25, 8. Apostelj pové to iz greške prestave.

59. Glej razl. te verste pri preroku Oz. 13, 14.

Digitized by Google

nam je dal zmago po Gospodu našim, Jezusu Kristusu.[60])

58. Tedej, moji ljubi bratje, bodite stanovitni in nepremakljivi, obilni bodite vselej v delu Gospodovim,[61]) ker veste, de vaše delo ni zastonj v Gospodu.[62])

## XVI. Poglavje.

Nabirajte milošnjo za revne kristjane v Jeruzalemu, še preden pridem; potem bom že sam skerbel, de se jim bo poslala, ali pa sam tje pojdem. Kmalo bom k vam prišel in delj časa per vas ostal; zdaj me pa še veliko opravil zaderžuje v Efezu. Timoteja lepo sprejmite. Apolo vas bo poznejše obiskal. Bodite stanovitni v dobrim in v ljubezni. Štefanova družina vam bodi zgled gorečnosti v službi. Njegova in njegovih prijatlov pričujočnost mi veliko veselje dela. Pozdravila. Sklep.

1. Kar pa tiče biro[1]) za svéte, kakor sim ukazal cerkvam v Galacii,[2]) takó tudi vi storite.

2. Pervi dan tedna[3]) vsakteri zmed vas doma na stran deni, in perhrani, kar se mu prav zdí,[4]) de se ne bo takrat, ko pridem, bira napravljala.

3. Kadar pa *(kvam)* pridem, bom tiste, ki jih bote poterdili, z listi poslal, de ponesó vaše darove v Jeruzalem.

4. Ako bo pa vredno,[5]) de bi tudi jest šel, bodo z menoj šli.

5. Prišel bom pa k vam, ko skozi Macedonijo pridem, skozi Macedonijo bom namreč hôdil.[6])

6. Per vas pa bom morebiti ostal, ali celo prezimoval, de me sprémite, kamor koli pojdem.

7. Zakaj zdaj vas nočem memo gredé viditi, upam namreč nekoliko časa per vas ostati, ako Gospod perpustí.

8. Ostal bom pa v Efezu do binkošt.[7])

9. Zakaj odperle so se mi velike in široke vrata,[8]) in nasprotnikov je veliko.

60. Kdor je grešil, ga je to zelo pičilo, in ni mogel smerti oditi; po Mojzesovi in po vsaki drugi postavi, ktera ni bila z vero v Kristusa sklenjena, se je še več greha storilo, in človek je bil tolikanj večí kazni kriv (gl. Rimlj. 5, 20.): zdaj pa smo po Gospodu našim, Jezusu Kristusu, z vero vanj popolnama zmagali. Gl. 1. Jan. 5, 5.

61. v spolnjenji svojih keršanskih dolžnost.

62. ako v Gospodu, t. j., kakor pravi kristjani delate. Gl. Mat. 5, 12.

1. Glej Rimlj. 15, 25. 26.

2. Glej vvod v list do Galačanov.

3. v nedeljo (gl. Dj. ap. 20, 7.) per službi Božji.

4. naj vsakdo v cerkveno skrinjico položí, kolikor misli, de zamore dati materi cerkvi v Jeruzalemu.

5. Če se bo veliko nabralo. S temi besedami apostelj nagovarja Korinčane k obilnim darovam. Svojo misel, v Jeruzalem iti, tudi razodeva Rimlj. 15, 25.

6. Glej Dj. ap. 20, 1—3. in vvod v ta list.

7. Glej vvod in Dj. ap. 19, 8—10.

8. apostoljske delavnosti.

Digitized by Google

10. Kadar pa pride Timotej,[9]) glejte, de bo brez strahú per vas; delo Gospodovo namreč opravlja, kakor tudi jest.

11. Nihče naj ga tedej ne zaničuje;[10]) sprejmite ga v miru, de pride k meni, ker ga čakam z brati.

12. Od brata Apola vam pa na znanje dam, de sim ga silno prosil, de bi prišel k vam z brati;[11]) tode ni bil nikakor per volji, de bi zdaj prišel; prišel pa bo, kadar mu bo perložno.

13. Čujte, ostanite v veri, moško se obnašajte, in terdni bodite.

14. Vse, kar delate, bodi v ljubezni storjeno.

15. Prosim vas pa, bratje, znana vam je hiša Štefanova, in Fortunatova, in Ahajikova, de so pervíne v Ahaji,[12]) in de so se v službo svétih odločili;[13])

16. *(prosim vas)*, de bodite podložni njim, in vsakimu, kteri pomaga in dela.

17. Veselim se pa pričujočnosti Štefana, in Fortunata, in Ahajika; ker so oni, kar vam je manjkalo, namestili.[14])

18. Zakaj poživili so mojiga in vašiga duha.[15]) Čislajte tedej takošne.

19. Pozdravijo vas cerkve azijaške.[16]) Pozdravita vas lepo v Gospodu Akvila in Priscila s svojo domačo cerkvijo,[17]) per kterima tudi stanujem.[18])

20. Pozdravijo vas vsi bratje. Pozdravite se med seboj s svetim kušljejem.[19])

21. Pozdravim vas, Pavel, in s svojo roko podpišem.[20])

22. Ako kdo ne ljubi Gospoda našiga Jezusa Kristusa, bodi odločen.[21]) Maran ata.[22])

23. Gnada Gospoda našiga Jezusa Kristusa bodi z vami!

24. Moja ljubezen je z vami vsimi v Kristusu Jezusu. Amen.

9. Glej vvod.
10. misleč, de je še mlad. Gl. 1. Tim. 4, 12.
11. V greškim: „*Kar pa zadeva Apola brata, sim ga silno prosil*“ i. t. d.
12. de so pervi, ki so se v greški pokrajini Ahaji spreobernili. Gl. zgor. 1, 16.
13. v postrežbo svojih sokristjanov, ko so ptujce sprejemali, redili i. d. Imeni Fortunat in Ahajik se ne berete v vsih greških natisih.
14. Oní, ki so od vas k meni prišli, so mi nekoliko nadomestili, kar mi manjka, ko sim delеč od vas.
15. tudi vašiga; zakaj gotovo ste veselje občutili, ako ste mislili, de pismo, ktero so mi oni prinesli, me bo razveselilo.
16. v Rimljanam podložni Azii.
17. Glej Rimlj. 16, 3. 5. Dj. ap. 18, 2. 18.
18. Teh besedí ni v greškim.
19. Glej Rimlj. 16, 16.
20. Glej Rimlj. 16, 22.
21. iz cerkvene družbe, vse gnade naj mu bodo odvzete in naj bo prekletstvu izdan.
22. Te sirske besede pomenijo: Naš Gospod pride. Apostelj pristavi žuganje: Gospod pride k sodbi, in bo od sleherniga, kteri ga ne ljubi, odgovor tirjal.

Digitized by Google

# DRUGI LIST
# SV. PAVLA APOSTELJNA
# do Korinčanov.

## I. Poglavje.

Pavel pozdravlja s Timotejem Korinčane, ter Bogá hvali za tolažbo, ki jo je prejemal v nadlogah, ki jih je pred nekoliko časam terpel, in zagotovlja, de je njegova tolažba, kakor njegovo terpljenje tudi njim v dušni prid. Po tem jim perpoveduje smertno nevarnost, v kteri je bil, iz ktere ga je pa rešilo zaupanje v Bogá in molitev vernih, ter pravi, de jih je veliko dolžnih, zahvaliti se zavoljo njegoviga rešenja. Zahvaliti se za moje ohranjenje, dalje govori sv. Pavel, ste pa dolžni, ker morate spoznati, de sim pri vas po vesti delal v vašo in svojo čast. Prepričan sim, de to v resnici tudi spoznate; torej sim sklenil, še enkrat priti k vam: zato de me še ni k vam, mi ne smete nestanovitnosti očitati, té sim jest takó malo kriv, kakor malo je moj nauk spremenljiv, ampak je stanoviten in mora biti, ker vse prerokovanja stare zaveze le na eno in ravno tisto merijo; sicer je pa Bog, ki mene in vas stanovitne dela. Če še nisim k vam prišel, me zavoljo vas ni bilo, ker sim hotel s svojim odlašanjem vam k poboljšanju in s tem k veselju pomagati.

1. Pavel, apostelj Jezusa Kristusa po volji Božji, in Timotej brat, cerkvi Božji, ktera je v Korintu, z vsimi svétimi, kteri so po vsi Ahaji.

2. Gnada vam bodi in mir od Boga Očeta našiga, in od Gospoda Jezusa Kristusa.[1])

3. Hvaljen bodi Bog in Oče Gospoda našiga Jezusa Kristusa, Oče usmiljenja in Bog vse tolažbe;[2]) Efež. 1, 3: 1. Petr. 1, 3.

4. kteri nas tolaži v slednji naši nadlogi, de tudi mi moremo tolažiti nje, ki so v mnogi stiski, s tolažbo, s ktero smo tudi mi od Boga tolaženi[3]).

5. Zakaj kakor je terpljenje Kristusovo v nas obilno, takó je tudi po Kristusu obilna naša tolažba.[4])

---

1. Zastran teh verst glej 1. Kor. 1, 1. 2. 3.; zastran tega druziga lista pa gl. vvod v pervi list do Korinčanov.
2. Oče Jezusa Kristusa je ravno zato, ker je Oče Jezusa Kristusa tudi Oče usmiljenja in vse tolažbe; zakaj vsaka gnada, vsaka tolažba in vsako upokojenje nam dohaja po zasluženji Jezusa Kristusa in po njegovim in Očetovim Duhu. Gl. Luk. 1, 50. Jan. 14, 16.
3. Pomen: Bog mi po svojim Duhu tolaživne misli v mojim terpljenji daje, de z njimi tudi druge terpeče zamorem tolažiti.
4. To (zgornje) terpljenje Kristusovo je terpljenje zavoljo Kristusa, ki je bilo

Digitized by Google

6. Pa bodimo si stiskani, je v vaše opominjanje in zveličanje;[5]) ali bodimo si tolaženi, je v vašo tolažbo; ali bodimo opominjani, je v vaše opominjanje in zveličanje, ktero stori, de preterpitè ravno tiste nadloge, ktere tudi mí terpimò;[6])

7. takó de je naše upanje za vas terdno, ker vemo, de, kakor ste tovarši v terpljenji, takó bote tudi v tolažbi.

8. Nočemo namreč,[7]) bratje, de bi vam bila neznana naša stiska, ktera nas je zadela v Azii,[8]) ker smo bili nezmerno stiskani, čez moč,[9]) takó, de smo se živeti naveličali.[10])

9. Ali samí v sebi smo imeli odgovor, de bomo umerli,[11]) zato de bi ne zaupali samí v sé, ampak v Boga, kteri mertve obudí;[12])

10. kteri nas je iz tolikih nevarnost rešil, in rešuje: v kteriga zaupamo, de nas bo tudi še reševal;

11. če nam bote tudi vi pomagali v molitvi za nas, de bo za dar, ki je zavoljo veliko ljudi v nas, njih veliko hvalo dajalo za nas.[13])

12. Zakaj[14]) naša slava je ta, pričevanje naše vestí, de smo

---

sklenjeno s spoznanjem Jezusa Kristusa in z oznanovanjem njegoviga nauka (Ambrož). Terpljenje zavoljo Kristusa in zavoljo pravice ima to posebno lastnost, de je vselej z nebeško tolažbo sklenjeno; terpljenje pa, ki zadeva otroke svetá, ima sabo nevoljo, grenkost in obupanje.

5. Zakaj iz tega se učite, de so križi in težave delež služabnikov in prijatlov Božjih na svetu, po kterih naj si zveličanje služijo.

6. Moja tolažba je tudi vaša tolažba, moje opominjevanje tudi vaše opominjevanje in tedej tudi vaš blagor; zakaj naznanjam vam tolažila, ki mene pokojé; de ste z mojo tolažbo in z mojim opominjevanjem spodbudovani, tisto terpljenje voljno prenašati, ki ga tudi jest terpim, je tudi vaša tolažba. — Besede: „*ali bodimo opominjani, je v vaše opominjanje in zveličanje*“ so le ponavljanje poprešnjih: „*ali bodimo poveseljeni, je v vaše poveseljenje*“ in jih ni v greškim.

7. Zdaj apostelj našteva stiske in težave, ki so ga zadevale, ter pripoveduje, kakó ga je Bog v njih potolažil.

8. Apostelj misli tukaj preganjanje, ki ga je v Efezu pred srebrarji terpel (Dj. apost. 19, 23. i. d.).

9. čez močí natore in telesa, ne pa čez moč gnade in duše; zakaj drugej (1. Kor. 10, 13.) sv. Pavel pravi, de nas Bog ne da skušati čez naše (dušne, z gnado sklenjene) močí. Sv. Pavel je prestal smertno nevarnost, v kteri bi bil mogel po telesu obnemagati, ako bi ga Bog ne bil iz nje rešil.

10. V greškim: „*takó, de smo nad življenjem obupali*“.

11. mislili smo, de bomo gotovo umerli, kar bi se bilo po natornim redu moglo zgoditi.

12. ki me zamore smertne nevarnosti rešiti, če pa tega ne stori, me pa vsaj zamore sodnji dan zopet obuditi.

13. S svojo in vašo molitvijo upam tudi rešenje še v prihodnje, in takó se bo zgodilo, de jih bo veliko Boga hvalilo zato, ker so jim moji apostoljski darovi v dušni prid.

14. Sv. Pavel pové, zakaj so zlasti Korinčani dolžni, zavoljo njegoviga rešenja Bogu se zahvaliti; zato, ker mu gre čast, de je bil njih pravi apostelj.

Digitized by Google

v priprostosti serca,[15]) in čistôti pred Bogam, in ne v meseni modrosti, temuč v gnadi Božji[16]) živeli na tem svétu, sosebno pa per vas.

13. Drugiga vam namreč ne pišemo, kakor kar ste brali in spoznali.[17]) Upam pa, de bote do konca[18]) spoznali,

14. kakor ste nas tudi nekoliko spoznali, de smo čast vam, kakor ste tudi vi nam, v dan Gospoda našiga Jezusa Kristusa.[19])

15. In v tem zaupanji sim hotel pred k vam priti (de bi bili vdrugič[20]) dobroto imeli),

16. in od vas iti v Macedonijo, in iz Macedonije spet k vam priti, in od vas spremljen biti v Judejo.

17. Ko sim tedej to hotel, sim mar brez premislika delal?[21]) ali kar mislim, po mesu[22]) mislim takó, de je per meni *Je* in *Ni*?[23])

18. Zvest je pa Bog! V našim govorjenji, ki smo ga imeli per vas, ni bilo *Je* in *Ni*.[24])

19. Božji Sin namreč, Jezus Kristus, kteriga smo mí med vami oznanovali, jest in Silvan in Timotej, ni bil *Je* in *Ni*, temuč: *Je* je bilo v njem.[25])

20. Zakaj, kolikor je obljub Božjih, so v njem *Je*; zato *(rečemo)* po njem Amen Bogu k naši časti.[26])

---

15. Besede: „*sercá*“ ni v vsih greških iztisih.
16. Glej zastran tega 1. Kor. 2, 4. 5.
17. To (v. 12.) zamorem po pravici reči; zakaj saj ni nič druziga, kakor kar ste že v mojim pervim listu do vas brali in česar ste se sami prepričali takrat, ko sim per vas bil.
18. vašiga življenja.
19. V greškim: „*v dan Gospoda Jezusa*“. Pomen: upam, de bote vedno prepričani (dozdaj ste bili še nepopolnih in pomanjkljivih misel), de sim vam jest v čast, t. j. moja apostoljska delavnost med vami; ravno takó bote pa tudi vi v Bogu moja čast sodnji dan, ker ste se mi tako radi in voljni dali podučiti.
20. po moji drugi pričujočnosti pri vas.
21. Sim mar brez premislika sklenil, kar nisim mogel pozneje izpeljati? Sv. Pavel ima v teh in naslednjih besedah une svoje nasprotnike pred očmi, ki so ga lahkomišljeniga, in nezanesljiviga imenovali zato, ker ni svoje obljube, de bo v Korint zopet prišel, spolnil, kteri so zavolj tega zoper njega bili tudi kakor zoper učenika.
22. po človeških, samopridnih namenih.
23. de naglo sklep storim, ga pa koj pozabim.
24. Kakor je Bog resnično nespremenljiv, je tudi to, kar smo vas učili, nespremenljivo. Sv. Pavel zdaj prestopi k svojimu nauku, ker so ga nekteri Korinčani tudi nestanovitnosti v nauku dolžili, ker svoje obljube ni mogel spolniti.
25. zakaj, kar sim s svojimi tovarši med vami od Kristusa in njegoviga odrešenja pridigoval, je in ostane vedno tisto.
26. Pomen s poprešnjim zvezan: Mi ne moremo drugači, kakor vedno eno od njega govoriti, ker so se vse prerokbe stare zaveze v njem spolnile; zato smo zavolj spolnitve, ki se je nad njim pokazala, permorani, k Bogu Amen (t. j., res je) klicati, kar je nam v čast, ker smo mi ravno s tem odrešeni, de se je vse nad njim spolnilo. — V greškim: „*v njem je Je, v*

Digitized by Google

21. Kteri nas pa poterduje z vami v Kristusu,[27]) in nas je mazilil, je Bog,
22. kteri nas je tudi zapečatil, in dal zastavo Duha v naše serca.[28])
23. Jest pa Boga na pričo pokličem zoper svojo dušo, de, ker sim vam zanesti hotel, nisim prišel spet v Korint;[29]) ne de bi gospodovali čez vašo vero, temuč pomagavci smo vašiga veselja; v veri ste namreč stanovitni.[30])

## II. Poglavje.

Zato, de bi spet z žalostjo k vam ne hodil, ampak z veseljem, me še ni bilo k vam. Ako bi bil koj prišel, bi vas bil mogel žaliti, in kakošno veselje bi bilo to za me? Pisati sim vam popred hotel, de mi kaj veselja pripravite; pišem vam pa v veliki britkosti, iz tega pa spoznajte mojo veliko ljubezen do vas. On, ki je mene s svojo pregreho žalostniga storil, je tudi vas užalil. Zadosti je zdaj že pokorjen; bodite mu torej milostljivi, de se v preveliko žalost ne vtopí; skazujte mu ljubezen in kažite, de ste meni pokorni. Ker ste mu vi odpustili, ga tudi jest odvežem v imenu Jezusa Kristusa, in takó ukončajmo satanovo zvijačo. V Troadi sim hotel Tita, kteriga sim bil do vas poslal, perčakati, de bi bil zvedil, če vas je moje pismo kaj ginilo; pa ker ga ni bilo, sim se v Macedonijo podal. Kakó močno hvalim Bogá, de tukej, kakor povsod, keršanstvo zmaguje, in de se dobri duh spoznanja Kristusoviga po meni razširja, enim v življenje, enim pa v smert. Kdo je pač perpraven, táko imenitno opravilo opravljati? Zamorem si vsaj spričevanje dajati, de besedo Božjo čisto in vestno oznanujem.

1. Sklenil sim pa sam per sebi, ne spet v žalosti k vam priti.[1])

---

*njem tudi Amen* (spolnjenje in poterjenje.). *Po nas Bogú v čast*“ (za kar smo dolžni, Bogá častiti z vero in pokoršino).

27. Pomen v zvezi s prešnjim: Naš nauk je stanoviten; ta pa, ki nas in vas stanovitne dela, v keršanskim nauku in v življenji poterduje, je Bog sam.

28. Besede: „*ki nas je pomazilil*“ obširniše povedó, v kteri moči se poterjenje godí, namreč s pomaziljenjem, s pečatam in z zastavo sv. Duhá, ki se v svetih zakramentih k e r s t a in b i r m e našim sercam deli. Ta gnada sv. Duhá se m a z i l j e n j e imenuje, ker ranjene serca ozdravi, kakor olje rane; z a p e č a t e n j e, ker je poterjenje, de smo otroci Božji; in z a s t a v a, ker nam da poroštvo našiga večniga zveličanja. Ne pozabi pa: de poroštvo še ni gotovo podeljenje; zakaj kakor naša vera tukej še ni gledanje, ravno tako tudi naše upanje ni še posestvo perčakovanih dobrot in tudi ne gotovost posestva; zakaj s straham in trepetam moramo delati delo svojiga zveličanja, če imamo tudi vse upanje, de smo v gnadi Božji (Gl. 1. Kor. 9, 27.).

29. Bog naj me kaznuje, ako resnice ne govorim, de ne iz nestanovitnosti, temuč zato še nisim v Korint prišel, de bi ne bil prisiljen vas kaznovati; hotel sim le počakati, de ste se poboljšali.

30. Ne govorim tukej, de bi vas bil, ako bi bil že prišel, mogel zavolj slabe vere opominjati, zakaj vaša vera je terdna; perzanašam pa vam in k vam ne pridem zato, de se v druzih rečeh poboljšate in de vam tako k veselju in zveličanju tù in tam pripomorem.

1. Kar bi se bilo zgodilo, ako bi bil koj prišel; hotel sim čakati vašiga boljšanja, de bi zamogel z veseljem priti.

Digitized by Google

2. Zakaj če vas jest žalim, kdo je, kteri bi me razveselil, kakor tisti, ki je po meni razžaljen?[2])

3. In ravno zato sim vam pisal,[3]) de ne bom, ko pridem, žalosti na žalost imel nad njimi, nad kterimi bi se imel veseliti; ker zaupam v vas vse, de je moje veselje vas vsih veselje.[4])

4. Zakaj z veliko britkostjo in težavo serca sim vam pisal med mnogimi solzami, ne de bi bili žaljeni, temuč de bi spoznali, kako obilno ljubezen imam do vas.

5. Ako je pa kdo žalil, ni samó mene žalil, ampak nekoliko (de ne rečem kaj hujšiga) tudi vas vse.[5])

6. Dosti je zanj, kteri je tak, de je od njih več svarjen;[6])

7. takó de mu nasproti raji perzanesíte in ga tolažíte, de se morde ne pogrezne v prevelíko žalost, kteri je tak.[7])

8. Zavoljo tega vas prosim,[8]) de poterdite ljubezen do njega.

9. Zatorej sim vam namreč tudi pisal, de bi vas skusil in spoznal, če ste v vsih rečeh pokorni.[9])

10. Komur ste pa kaj odpustili, *(sim mu)* tudi jest; zakaj tudi jest, če sim kaj odpustil, sim odpustil zavoljo vas v iménu Kristusovim,[10])

11. de ne bomo zapeljani od satana; niso nam namreč neznane njegove misli.[11])

---

2. Zakaj če v žalosti zavoljo vašiga slabiga obnašanja k vam pridem, in če vas moram s pokorili žaliti, kdo me bo potem razveselil, ker me le vi, ki vas moram žaliti, zamorete razveseliti?

3. ravno zavolj tega sim vas v prešnjim listu opominjal, de nerodnosti opustite in odpravite.

4. zakaj toliko vam zaúpam, de vam je mar za to, de se jest veselim, in se bote torej poboljšali.

5. Apostelj govorí tukej od nečistnika (1. Kor. 5.), kteriga je bil iz keršanske družbe (cerkve) pahnil.

6. Dosti je že zanj pokore, de ga je veliko zmed vas iz srenje pahnilo. — Iz naslednjiga opominjevanja, de naj z grešnikam lepo ravnajo, se vidi, de je svojo pregreho obžaloval; zato sv. Pavel zapové, de naj ga spet v cerkev sprejmejo.

7. Grešnika je bila žalost, ki so jo zavoljo njega imeli, presunila, in je spokorno živel. Apostelj je bil tedaj z naloženo pokoro svoj namen dosegel, zato se mu je daljno pokorjenje zamoglo prizanesti.

8. V greškim: „*vas opominjam*“.

9. ravno takó pokorni, de ga zopet sprejmete, kakor ste bili pokorni, ko ste ga iz svoje srenje pahnili.

10. Če ste pa vi unimu človeku zavoljo njegove spokornosti odpustili, sim mu tudi jest odpustil; nisim tedej tega vnemarno storil, ne morejo me torej moji nasprotniki preklinjati; ampak če sim odpustil, sim zavoljo vas odpustil, zato ker ste mu tudi vi zavolj njegove pokore odpustili, storil sim pa to v iménu in v oblasti Jezusa Kristusa. Gl. Jan. 20, 23.

11. Jest sim pervolil, de ste mu odpustili, in sim ga v Jezusovim iménu odvezal, tudi zavoljo tega, de satan prevelike močí do nas ne dobí, kar bi se lahko zgodilo, ako bi grešnika s preveliko ojstrostjo v obupanje pripravili; zakaj sej vemo, de se satan vsiga poslužuje, svoje kraljestvo obderžati (Krizostom, Teofil., Ambrož).



Digitized by Google

12. Ko sim bil pa prišel v Troado[12]) zavoljo evangelija Kristusoviga, in so se mi bile vrata odperle v Gospodu,[13])

13. nisim imel pokoja v svojim duhu, ker nisim našel Tita, svojiga brata;[14]) temuč sim od njih slovó vzel, in šel v Macedonijo.

14. Hvala pa bodi Bogu, kteri nam vselej da premagati v Kristusu Jezusu, in duha svojiga spoznanja[15]) po nas povsod razširja.

15. Zakaj dober duh Kristusov smo pred Bogam per teh, ki so zveličani, in per teh, ki se pogubé;[16])

16. enim smo sicer smerten duh v smert;[17]) enim pa oživljajoč duh v življenje. In kdo je za to takó perpraven?[18])

17. Nismo namreč, kakor je njih prav veliko, ki kazé Božjo besedo, temuč odkritoserčno, temuč kakor iz Boga, pred Bogam v Kristusu govorimo.[19])

## III. Poglavje.

Pa čemu sam sebe perporočam? Saj mi pri vas ni treba perporočevanja, zakaj vi sami ste list, kteriga je sv. Duh po meni pisal, list, ki mene očitno perporoča. Podučen po Kristusu takó zaupam, pa ne iz svoje močí; zakaj vse, kar premorem, imam od Boga, ki me je tudi storil pripravniga služabnika vere, ki duhá oživlja. Zares, služba, ki je vse časti vredna. Zakaj če je bil že služabnik postave, ki je smert pernesla, častitljivo spremenjen, koliko bolj gre ta čast služabniku vere, ktera duhá oživlja? Če je bila že služba, ki pogubljenja ni môgla odverniti, takó poveličana, koliko bolj se to spodobi službi, ki pelje v opravičenje? Staro službo v veličastvu visoko preseže nova služba; una je bila minljiva, ta je neminljiva in je zato še večí. Ravno zato odkritoserčno učim, in kažem vso svetlobo svoje službe, ne kakor Mojzes, ki je svojo minljivo svetlobo zakrival; desiravno pa to veličastvo razodevam, vender ostanejo Judje nespreobernjeni pod pokrivalam. To pokrivalo pa zamore le Kristus odvzeti; zakaj po njegovi veri bomo njega oprosteni takó, de zamoremo z odgernjenim obličjem gledati njegovo resnico, in de bomo po njegovim duhu bolj in bolj spremenjeni v njegovo podobo.

1. Se li spet začenjamo per- | poročati? ali potrebujemo (kakor

12. Troada je bilo primorsko mesto v mali Frigii. Sv. Pavel je bil tje iz Efeza zbežal (Dj. ap. 20, 1.).

13. in se mi je bilo apostoljsko delo odperlo.

14. Gl. vvod v lista do Korinčanov.

15. Bogu dopadljivi evangeli.

16. zakaj jest sim v spolnovanji svoje službe Kristusov apostelj, Bogu dopadljiv, naj že pridigvam takim, ki verujejo, ali takim, ki v neveri ostanejo; ker me Bog ne sodi po tem, koliko sadú moje perzadevanje pernese, ampak po mojih namenih.

17. smerten duh, za kar keršanstvo imajo, v večno smert.

18. evangeli oznanovati. Mende vender bolj jest, kakor uni krivoverci, ki vero pačijo in so hotli tudi vas preslepiti. V grešKim ni besede „*takó*“.

19. mi ne oznanujemo sv. evangelija iz samopridnih namenov, ampak čistiga, kakoršen je, in iz čistih namenov, kakor ga je Bog razodel, vestno pred Božjimi očmi in kakor Kristusovi namestniki.

Digitized by Google

nekteri[1]) perporočivnih listov do vas ali od vas?

2. Naš list ste vi, pisan v naše serca, kteri je znan, in ki ga beró vsi ljudje.[2])

3. Očitni ste ko Kristusov list, zložen od nas in pisan ne s černilam, ampak z Duham živiga Boga; ne na kamnate table, ampak na mesene table serca.[3])

4. Takošno zaupanje pa imamo po Kristusu v Boga,

5. ne kakor de bi premogli iz sebe kaj misliti, kakor iz sebe, ampak naša zmožnost je iz Boga;[4])

6. kteri nas je tudi storil perpravne služabnike nove zaveze, ne po čerki, ampak po duhu;[5]) zakaj čerka umorí, duh pa oživlja.[6])

7. Ako je tedej služba smerti, s čerkami v kamne vdobljena,[7]) v časti bila, takó de Izraelovi

1. Kakor moji nasprotniki med vami. Mende so bili nekteri krivoverni učeniki perporočavne pisma iz Palestine seboj pernesli, s kterimi so si učencov iskali.

2. Moje perporočavno pismo ste vi, vaša srenja (cerkev), ktero sim jest ustanovil; kar sim za vas storil, je globoko v mojim srcu vtisnjeno, in to zamore vsakdo nad vami spoznati in takó rekoč brati.

3. Vašim sercam sim, de zamorejo vsi spoznati, s pomočjo sv. Duhá vero, ljubezen, upanje — keršanstvo vtisnil (Anzelm).

4. Pomen 4. in 5. verste v zvezi s prešnjim: Če pa v Bogá zaupam, de ste že vi sami moje perporočavno pismo, mi je to zaupanje od Kristusa prišlo, ne pa iz moje lastne močí; zakaj iz samiga sebe ne zamorem nič v resnici dobriga misliti, temveč vse, kar premorem, se opéra na Božjo pomoč (Justinijan).

5. ki me je z duhovnimi darovi obdaril, de zamorem biti služabnik nove zaveze, ki jo je Kristus ustanovil (Luk. 22, 20.), namestnik Kristusov (Jan. 20, 21.), učenik Kristusove vere, ne pa vere le po čerki. Vera po čerki je vera stare zaveze. Imenuje se pa takó, ker je imela več vnanjih šeg, pa manj zapoved, ki bi zamogle človeka k notranjimu, duhovnimu življenju spreoberniti, in ker je bila tako rekoč pokrivalo čez duhá, kteriga je Kristus razodel in oprostil (gl. Kol. 2, 17.), ravno kakor čerka ali cela versta besed duhoven pomen v sebi ima, ki se mora še razložiti. Duhovna vera je vera nove zaveze, in se zato takó imenuje, ker ima manj vnanjih vaj, več pa gnadnih pripomočkov k notranjimu spreobernjenju duha. Permeri Jan. 4. razl. 16. in Dj. ap. 2. razl. 5. V greškim: *„zaveze, ne čerke, ampak duha“*.

6. de se zamore besedica *„zakaj“* pristaviti, si ta le stavek vmes misli: in vera po duhu je nar večji dobrota; *„zakaj“* vera po čerki mori, vera po duhu pa oživlja. — Kakó pa vera stare zaveze mori? Ker ne žuga samo smerti tistim, ki nje postavo prelomljajo, ampak tudi, ker ne more smerti odverniti; ona sicer uči, kaj de je greh, nima pa sama nobeniga pripomočka, de bi se človek zamogel greha popolnama varovati, postavo na tanko spolnovati in za greh zadostovati; takó mora tedej grešnik smerti zapasti, ktero je zaslužil. Glej Rimlj. 6, 7. 8. Gal. 3, 21. Vera nove zaveze oživlja, ker zamore s svojimi gnadnimi pripomočki ne le greha varovati, ampak tudi zanj zadostovati, takó de človek zamore ž njimi smerti popolnama uiti, ter po duši in s telesam vstati. Permeri Jan. 14. razl. 5.

7. Vera stare zaveze, postava, se imenuje v kamen vdobljena, ker je bil nje nar imenitniši del, 10 zapoved, v dve kamniti ploši vrezan (2. Mojz. 20.).



Digitized by Google

otroci[8]) niso môgli pogledati v Mojzesov obraz, zavoljo svetlôbe njegoviga obličja, ktera mine:

8. kakó ne bo veliko bolj služba duha v časti?[9])

9. Zakaj ako je služba pogubljenja v časti, je služba pravice v veliko obilniši časti.[10])

10. Zakaj kar je bilo v ti réči častitljivo, ni več častitljivo zavoljo preimenitne časti.[11])

11. Zakaj, ako je v časti, kar mine, je veliko bolj v časti, kar ostane.[12])

12. Ker imamo tedej tako upanje, delamo z veliko serčnostjo;

13. in ne kakor Mojzes, kteri je deval zagrinjalo na svoje obličje, de bi ne gledali Izraelovi otroci v obličje tega, kar mine.[13])

14. Tode njih občutki so tompasti.[14]) Zakaj do današnjiga dné ostane ravno tisto zagrinjalo v branji stare zaveze neodger-

---

8. Ko je bil Mojzes s sinajskiga hriba prišel, je bilo njegovo obličje zavoljo združnosti z Bogam takó svetlo, de so se Izraelci bali, vanj pogledati (2. Mojz. 34, 29. i. d.).

9. Pomen 7. in 8. verste je: Služba, ki mi jo je Bog na to vižo dal, je imenitna in častitljiva; zakaj če je bila že služba Mojzesa, ki je le morivni čerki služil, s toliko častjo obdana, de se je njegovo obličje svetilo, sicer ne za vselej, ampak le za kratek čas, ker je tudi vera, kteri je služil, le nekaj časa iméla obstati; koliko bolj časti vredno in imenitno mora še le biti opravilo služabnika vere nove zaveze!

10. *„Služba pogubljenja“* se imenuje Mojzesova služba, ker ni mogla pogubljenja odverniti s samo postavo. Gl. razl. 6.

11. služba, ki je bila v stari zavezi poveličana, zdaj ponehuje častitljiva biti; zakaj njena svetloba zginja pred preveličastno službo služabnikov nove zaveze.

12. Ta véliki razlóček naj se vam pa nikar čuden ne zdí; zakaj če je služba stare zaveze, ki ni imela dolgo obstati (Gal. 3, 19.), takó poveličana bila; mora poveličanje tega, kar bo zmirej ostalo, še veliko večí biti.

13. Ker imam tedej upanje, de blagor, ki ga Bog v moji službi mojim delam daje, njega poveličuje, zatorej nastopim svojo apostoljsko službo brez vsiga strahú, odkritoserčno, in ne kakor Mojzes, ki je minljivo svetlobo svojiga obličja pred Izraelci skrival; velikoveč hočem, de se moja služba sveti, ker vse zaklade keršanskiga spoznanja razodevam. V greškim: *„de bi ne gledali konca tega, kar mine“*. Pomen: Ker imam torej upanje, de je Bog z mojo službo, z blagodaram, ki ga mojim delam daje, češen, za to svojo apostoljsko službo brez strahu očitno nastopim, in ne kakor Mojzes, ki je svoje svetlo obličje zakril, de bi Izraelci ne vidili, kdaj de se je nehalo svetiti, kar bi jih bilo utegnilo s straham napolniti, de je ravno takó tudi njih postava in zaveza minljiva, ampak i. t. d. Mojzes je svoje svetlo obličje ljudstvu zakrival, kadar je bil izgovoril (2. Mojz. 34, 33.), de bi ne bil, kakor apostelj po greškim reče, Izraelcov spominjal, de bo njih zaveza ravno takó nehala, kakor svetloba njegoviga obličja. Globokeji duhovni pomen kažejo verste 14 — 16. Po njih pomenu je bilo to pomenljiva predpodoba, de je vsa Mojzesova postava s svojimi šegami, darovi in zapovedmi pokrivalo čez keršansko resnico, lupina okoli jedra, ki je mogla razpasti, ko se je Kristus perkazal, duh se je uniga zakrivala oprostil. V tem višjim pomenu sv. Pavel to djanje tudi nase oberne, kakor bi hotel reči: jest ne skrivam, kakor Mojzes, resnice Kristusove, temuč kažem jo v vsi njeni lepoti.

14. Desiravno pa se moja služba toliko sveti (gl. razl. 13.), se Judje vender ne spreobernejo, temuč ostanejo terdovratni (Gl. Ps. 68. razl. 24.).

Digitized by Google

njeno, (ker je v Kristusu odgernjeno).[15])

15. Ampak do današnjiga dné, kadar se bere Mojzes, je zagrinjalo čez njih serca potegnjeno.

16. Kadar se bodo pa spreobernili k Gospodu, bo odvzeto zagrinjalo.

17. Gospod je pa Duh; kjer je pa Duh Gospodov, tam je prostost.[16]) Jan. 4, 24.

18. Mí pa vsi z odgernjenim obličjem veličastvo Gospodovo gledamo, in smo od svetlobe do svetlobe, kakor od Duha Gospodoviga, v ravno tisto podobo spremenjeni.[17])

## IV. Poglavje.

Ker tedej imam kakor služabnik nove zaveze takó imenitno službo, sim pa tudi v delu neutruden, ter oznanujem brez vsih zvijač čisto resnico po vesti. Njim, ki pogubljenju naproti hité, se pač zakrita zdi; ali satan jih je oslepil, de jih evangeli ne razsvetli. Jest pa, kakor vsi pravi aposteljni, zaveržem tiste zvijače, ker ne oznanujemo svojiga nauka, ampak Jezusa, kteriga služabniki smo, razsvetljeni, de tudi drugim luč prižigamo. Desiravno je naša služba veličastna, je pa vender sklenjena z veliko slabostjo in revšino, de veličastnih nasledkov ne perpisujemo sebi, ampak le Bogú samimu. Mnoge težave in smertne nevarnosti terpimo zavoljo Kristusa, de se tudi nad nami razodeva Jezusovo častitljivo življenje. Vedno sim v smertni nevarnosti, ali ker imam zaupanje v Božjo pomoč in vém, de bomo vsi od smerti vstali, mi serce ne upada, temuč tolažim se z oživljenjem svojiga notranjiga človeka, če tudi vnanji umerje, in z upanjem večniga veličastva, ki nas čaka po tem minljivim življenji.

1. Zatorej, ker imamo *(to)* službo,[1]) po usmiljenji, ki smo ga dosegli,[2]) se ne damo utruditi,

---

15. Zakaj vedno jim je keršanska resnica skrita in pokrita, kadar v shodnici stari zakon berejo, ker on jim jo zakriva, in sej ne more tudi drugači biti, ker le vera v Kristusa zamore to ogrinjalo odvzeti, ker le verni spozna, kakó de se ves stari zakon nazéra na Kristusa in na njegovo kraljestvo. Apostelj meri s tem na judovsko šego, ki se je do današnjiga dné ohranila, de si Judje per branji postave neko pokrivalo, ki mu tallit pravijo, čez glavo potegnejo.

16. Zakaj Gospod je duh, in pernese vero duhá in resnice; kjer sta pa duh in resnica, je človek oprosten pokrival, zagrinjal in podob stariga zakona, ki niso same na sebi duh in resnica, temuč ji le pomenijo; oprosten je človek sužnosti čerke (zgor. v. 6.) in vsake sužnosti, ktere čerkina postava ni mogla odpraviti, oprosten je sužnosti zmote, greha, hudobije, poželjivosti, smerti.

17. in takó v resnico vpeljani že tukaj na zemlji veličastvo Gospodovo gledamo, t. j. naravnost njegovo resnico brez podob in šeg stare zaveze, sicer ne še popolnama, pa vender takó, kakor se v zerkalu reči vidijo; njegov Duh pa storí, de vedno čistejše, vedno bolj popolnama podobo vsiga njegoviga bistva nad seboj v svojim življenji kažemo. — V greškim: *„In z odgernjenim obličjem se vidi nad nami vsimi veličastvo Gospodovo in mi smo“* i. t. d. Pomen je ravno tisti.

1. Apostelj se verne k 3, 7. 8., kjer je govoril od imenitne službe dušnih pastirjev.

2. Gl. zgor. 3, 6.

Digitized by Google

2. ampak se odpovemo skrivni sramoti, ker ne delamo z zvijačo, in tudi ne kazimò Božje besede,[3]) temuč z razodevanjem resnice se perporočamo vésti vsih ljudí pred Bogam.[4])

3. Če je pa tudi zakrit naš evangeli,[5]) je tistim zakrit, kteri se pogubé;

4. per kterih je bog tega svetá[6]) oslepil um nevernih,[7]) de jim ne svéti razsvetljenje evangelija veličastva Kristusoviga,[8]) kteri je podoba Božja.[9])

5. Ne oznanujemo namreč sebe,[10]) ampak Jezusa Kristusa, Gospoda našiga, sebe pa služabnike vaše po Jezusu.[11])

6. Ker[12]) Bog, ki je rekel, de naj iz temè luč sveti,[13]) on je razsvetlil naše serca, de razsvetljujemo (*druge*) z znanjem svetlosti Božje, v obličji Kristusa Jezusa.[14])

7. Imamo pa ta zaklad v perstenih posodah, de je visokost iz močí Božje, in ne iz nas.[15])

8. Od vsih (*strani*) nadlogo terpimo,[16]) pa nam ni britko;[17]) stiskani smo, pa ne omagamo;

9. preganjani smo, pa nismo zapušeni; ob tla smo metani, pa ne poginemo;[18])

10. mertvenje Jezusovo vedno na svojim telesu okrog nósimo, de se tudi življenje Jezusovo očitno pokaže na naših telesih.[19])

11. Mí namreč, kteri živimò,

---

3. Sv. Pavel meri na une krive učenike, kteri so se vsakoršnih pripomočkov posluževali, z veliko zgovornostjo le to učili, s čimur so upali ljudem se perkupiti, druge učenike pa, kteri so nepopačeno Božjo besedo oznanovali, kakor Pavla, so hudobno obrekovali in jim veljavo jemali, de bi si bili s tem veliko učencov perdobili.
4. ampak, ker resnico razodevam in se s tem vsim ljudem, ki me prav in vestno sodijo, perporočam kakor taciga učenika, ki ima le Bogá pred očmi.
5. posebno Judam zavòljo zagrinjala (zgor. 3, 15.); zdi se jim tudi kakor de bi sv. evangeli ne bil resničen.
6. satan. Gl. Jan. 12, 31. i. d. Efež. 6, 12.
7. ki so se dali po satanovih zvijačah, zmoti in hudobii preslepiti in zaterditi.
8. de jim luč evangeljskiga nauka od poveličaniga Kristusa ne sveti.
9. Bog od Bogá, vidno podobstvo nevidniga Bogá (Fil. 2, 6. Hebr. 1, 3.).
10. besedica: „*namreč*“ se povrača na 2. versto. Mí, jest in pravi aposteljni, ne potrebujemo nobenih zvijač, si učencov perdobiti, zakaj mi ne išemo svoje časti, mi ne oznanujemo svojiga nauka, ampak i. t. d. (Teofil., Ekumeni).
11. sebe pa take oznanujemo, ki vam v Kristusovi moči služijo, de bi vam v zveličanje pomagali.
12. Apostelj razlaga, kako je Bog aposteljne svoje služabnike storil.
13. Gl. 1. Mojz. 1, 3.
14. On je dal luč našim sercam, de bi luč spoznanja Božjiga, ktera v nauku Jezusa Kristusa sveti, tudi drugim delili (Ambrož).
15. Per nas je pa to notranje razsvetljenje sklenjeno z vnanjo slabostjo in revšino, de se posebni sad, ki iz našiga oznanovanja izvira, ne perpisuje nam, ampak le vsigamogočnosti Božji (Krizostom).
16. zdaj nekaj téh rév našteva.
17. zakaj Bog nam serčnost ohranuje.
18. Permeri v. 8. 9. Dj. ap. 14, 18: 16, 22. i. d. 19, 23. i. d.
19. vedno težavo terpimo, preganjanje, smertne nevarnosti, kakor Jezus, in

Digitized by Google

smo vedno v smert izdajani zavoljo Jezusa, de se tudi Jezusovo življenje očitno pokaže na našim umerljivim mesu.

12. Smert ima tedej v nas moč, življenje pa v vas.[20])

13. Ker pa imamo ravno tistiga duha vere, kakor je pisano: Sim véroval, zato sim tudi govoril; tudi mí vérujemo, in zato tudi govorimò.[21]) Psal. 115, 10.

14. Ker vemo, de bo on, ki je Jezusa[22]) obudil, tudi nas z Jezusam[23]) obudil, in z vami postavil.[24])

15. Zakaj[25]) vse je zavoljo vas,[26]) de obilna gnada po zahvaljenji mnozih obilniši perpomore k časti Božji.[27])

16. Zato se ne utrudimo; ampak, desiravno se naš zunanji človek razdéra, se vender notranji ponavlja od dneva do dneva.[28])

17. Zakaj naša sedanja, kratka in lahka nadloga nam perpravlja nezmérno visoko, večno čast, ktera vse preseže,[29])

18. ker ne gledamo na to, kar se vidi,[30]) ampak na to, kar se ne vidi. Kar se namreč vidi, je časno; kar se pa ne vidi, je večno.

---

to se godí, de se bo tudi pri vstajenji veličastno Jezusovo življenje na naših telesih zamoglo pokazati (v. 14.).

20. Takó je tedej terpljenje do smerti moj delež, po kterim vi življenje duha, svoj blagor, svoje zveličanje dosežete; ker pa imamo i. t. d. versta 13., mi ne upada serce.

21. ker imam ravno tako zaupanje v Božjo pomoč v svojim terpljenji, kakoršno je psalmist imel, ko je rekel: V Boga zaupam, zato sim očitno spoznal, de mi bo pomagal; torej tudi jest v Bogá zaupam, in očitno naznanjam svoje zaupanje.

22. V greškim: „*Gospoda Jezusa*“.

23. V greškim: „*po Jezusu*“.

24. meni in vam veličastno vstajenje in večno zveličanje dal.

25. To se veže s prešnjimi besedami „*z vami*“ i. t. d.

26. vse, kar kakor apostelj delam in terpim, je vam v zveličanje.

27. de je gnada Božja, ki v toliko ljudeh takó obilno dela, v toliko veči čast Božjo, če jih bo toliko gnanih, Bogá vekomaj hvaliti za svoje poveličanje in zveličanje.

28. Zakaj če se tudi moje telo po težavah in stiskah, ki jih zavoljo vas terpim, razdere, se vender moj duh vsaki dan pomladuje, ter vedno nove močí dobiva v pogledu na moje prihodnje poveličanje in zveličanje. — Služabnik Božji nima na zemlji nobeniga zunanjiga mirú; ta mir se še le začne s srečno smertjo. Vnanji človek ima vedno čas terpljenja in véliki teden; notranji pa vsaki dan veliko noč in čas vstajenja.

29. „*nam*“, ki imamo upanje, to veličastvo doseči, ako bomo voljno terpéli. Desiravno radi svoje terpljenje veliko, težko in dolgo imenujemo, vender nič ne tehta, če ga na pravično tehtnico položimo, in s prihodnjo častjo permerjamo. Gl. Rimlj. 8, 18: 1. Petr. 1, 6. i. d.

30. na terpljenje in veselje tukej na zemlji. Pravih oči je tedej treba. Vidljive reči, blago, čast i. t. d. nam kličejo: Nikar se na nas ne navezujte, zakaj sej ne moremo skupej ostati, ker ni nič stanovitniga, nič večniga nad nami. Kdor verh hriba stojí, reči v dolini ali celo ne vidi, ali le prav majhne. Kdor torej časne reči in terpljenje z višjiga obzira premišljuje, jih komej zagleda, ter jih prav malo čisla; on velikovec dalje in više pogleduje, in to ga povzdiguje in okrepčuje.

Digitized by Google

## V. Poglavje.

Zakaj vém, de bom po svoji smerti nestrohljivo stanovanje prejel, in že v tem življenji po njem hrepenim in želim ga prejeti, če ga bom le vreden spoznan; res, že v tem življenji želim, de bi se moje telo naglo spremenilo. To pa le Bog zamore storiti, ki mi je v svetim duhu želje, razvezanimu biti, vdihnil, in mi je ravno v tistim duhu dal poroštvo za moje poveličanje. Zato mi pri vsim mojim terpljenji v tem življenji, kteriga bi takó rad s pričujočnostjo Gospodovo zamenjal, serce ne upada, velikoveč se trudim njemu, prihodnjimu sodniku, prijeten biti. V strahu pred njegovo sodbo spolnujem svojo službo, kakor je Bogu in vam znano, česar pa le zato opomnim, de me bote zoper moje nasprotnike, ki se trudijo moje življenje krivo soditi, zamogli zagovarjati. Karkoli naj si že delam, išem le Božje časti in našiga zveličanja, in vse to sim dolžan iz ljubezni do Kristusa, kterimu moramo jez in vsi živeti, ker je on umerl za vse. Zavoljo tega nikogar ne presojujem po njegovih zunanjih zadevah, mislim si človeka kakor novo stvar iz Boga, ki ga on seboj spravlja po Kristusu in je meni službo te sprave izročil. In to spolnujem namesti Kristusa, zakaj on je spravnik, ker njega je dal Bog v spravno daritev.

1. Zakaj vemo,[1]) de, ko se naša pozemeljska hiša tega stanovanja[2]) podére, imamo prebivališe od Boga, ne z rokami storjeno, ampak večno hišo v nebesih.[3])

2. Pa tudi per tem zdihujemo, ker želimò s svojim stanovanjem, ktero je v nebesih, preoblečeni biti;[4])

3. če bomo le oblečeni, in ne nagi najdeni.[5])

4. Zakaj mi, ki smo v tem šotoru, zdihujemo obteženi,[6]) ker nočemo slečeni, ampak preoblečeni biti, de bi bilo požerto od življenja, kar je umerljivo.[7])

5. Kteri nas pa perpravlja k temu, je Bog, kteri nam je dal zastavo Duha.[8])

6. Polni zaupanja smo tedej vselej, ker vemo, de, dokler smo v telesu, popotvamo *(ločeni)* od Gospoda.[9])

1. Glej poprešnje. Nadjam se prihodnjiga veličastva; zakaj vém i. t. d. Apostelj tukej, kakor večkrat, v množnim številu sam od sebe govorí.
2. naše teló. Prav prilično je tedej v greškim: stanovanje v šotoru, sprednji šotor; zakaj le takó dolgo v njem prebivamo, dokler na zemlji popotvamo.
3. Ta večna hiša ni samo kraj, ki je zveličanim v nebesih perpravljen (Jan. 14, 2.), ampak tudi poveličano, spremenjeno teló po vstajenji (1. Kor. 15. 35.). Tomaž, Krizost., Ambrož.
4. In tudi pri vsim tem upanji želim, preden bom pokopan (v. 4.), nebeško stanovanje prejeti. Ker ni znano, kdaj de bo Jezus vdrugič prišel, bi bil tudi lahko prišel, ko je apostelj še živel.
5. če bom le vredno oblečen in ne nag pušen. Drugi pa podkladajo ta pomen: če bom le najden z oblačilam pravice oblečen, in ne nag na dobrih delih t. j. brez dobrih del (Skriv. razod. 16, 15.).
6. z mnogoterimi nadlogami tega revniga življenja.
7. ker bi, če tudi še na zemlji živim, vender le rad prejel nebeško oblačilo, de bi takó moje teló nanaglama neumerljivo bilo. Gl. 1. Tes. 4, 16.
8. Kakó nas Bog perpravlja, in kakó je sv. Duh zastava našiga veličastniga vstajenja, glej Rimlj. 8, 11.
9. Tega nebeškiga stanovanja perčakovaje, sim per vsih svojih terpljenjih, (zgor. 4.

Digitized by Google

7. (V veri namreč[10]) živimò, in ne v gledanji).[11])

8. Polni zaupanja pa smo, in želimò veliko bolj se ločiti od telesa, in pričujoči biti per Gospodu.[12])

9. In torej si perzadevamo, ali nepričujoči, ali pričujoči, mu dopasti.[13])

10. Zakaj mí vsi se moramo pokazati pred sodnjim stolam Kristusovim, de prejme slehern v svojim telesu, kakor je storil, ali dobro ali hudo.[14]) Rim. 14, 10.

11. Ker tedej vemo, de se je bati Gospoda, pergovarjamo ljudem;[15]) Bogu pa smo znani;[16]) upam pa, de smo tudi vaši vésti znani.[17])

12. Ne perporočamo se vam pa spet, temuč perložnost vam damo, se hvaliti zavoljo nas; de bote imeli odgovoriti njim, kteri se z zunanjim hvalijo, in ne s tim, kar je v sercu.[18])

13. Ako se tedej nezmerno hvalimo, je zavoljo Boga; ako smo trezni (*v hvali*), je zavoljo vas.[19])

14. Zakaj ljubezen Kristusova nas perganja;[20]) ker takó so-

12. 18.) veseliga sercá; zakaj vém, de je moje življenje na svetu le popotovanje, po kterim še le pride pravo življenje, ko bom gledal Gospoda od obličja do obličja.

10. Apostelj popisuje, kakošno je to od Boga oddaljeno življenje na svetu.

11. Zakaj tukej le vérujemo v Gospoda, pa ga še ne gledamo.

12. v pogledu na nebeško stanovanje terdno upam ter željno hrepenim, de bi zamogel to umerljivo telò zapustiti in pri Gospodu pričujoč biti.

13. in zato, ker po svojim poveličanji hrepenim, si prizadevam, v življenji in v smerti njemu dopasti (Tertul.). Nismo še pri Gospodu v tém življenji, pri njem smo pa po smerti in v smerti.

14. Gl. Mat. 25, 26. i. d. 1. Tes. 4. Rimlj. 2, 6.

15. si perzadevam natanko spolnovati svoje apostoljske dolžnosti, de bi ljudi keršanstvu pridobil.

16. in Bog vé, de si v resnici perzadevam.

17. upam pa tudi, de mi tudi vaša vest to spričevanje daje in moje zvesto perzadevanje za vaše zveličanje hvaležno spozna.

18. S tem, de vam svoje zvesto perzadevanje naznanujem, vam hočem le priložnost dati, vam srečo vošiti, de mene svojiga aposteljna imate; pa tudi zato de se za me potegujete pri mojih nasprotnikih, ki so le po zunanjim dobri aposteljni in kristjani viditi, znotrej pa niso taki. Drugi dajó ta pomen: Hočem vam s tem le povedati, kaj de bi v mojo čast odgovarjali njim, ki se z nekimi vnanjimi prednostmi hvalijo, n. pr., de so učenci Petrovi, perviga vsih aposteljnov, in ki se s svojo zgovornostjo in učenostjo bahajo.

19. Zakaj v vsim svojim obnašanji imam le Bogá in vaše zveličanje pred očmi. Komur se dozdéva, de se preveč hvalim, naj vé, de se to zavoljo Bogá godí; zakaj njegova čast je razžaljena, če se častitljivost njegovih služabnikov ne spozna in ne čisla. Kadar se pa v svojim govorjenji ponižujem in lepote posvetne zgovornosti ogibljem, se pa po vaši dušni zmožnosti ravnam, de me tolikanj lože razumevate, in de vam zgled ponižnosti in spodobnosti dajem.

20. zakaj ljubezen, ki je Kristusa nagnila, življenje dati za me in za vse, me učí, kaj naj storim za čast Božjo in za zveličanje svojih bratov.

Digitized by Google

dimo:[21]) Je eden za vse umerl, so tedej vsi umerli;[22])

15. in za vse je umerl Kristus, de tudi, kteri živé, ne živé več sebi, ampak njemu, kteri je zanje umerl, in *(od mertvih)* vstal.[23])

16. Od zdaj tedej mí nikogar ne poznamo po mesu. In ako smo poznali Kristusa po mesu, ga zdaj več takó ne poznamo.[24])

17. Ako je tedej kdo v Kristusu nova stvar,[25]) je staro prešlo:[26]) glej! vse je novo postalo. Iz. 43, 19. Skriv. razod. 21, 5.

18. Vse pa je iz Boga, kteri nas je seboj spravil po Kristusu, in nam dal službo sprave.[27])

19. Bog je namreč v Kristusu svét seboj spravil, jim njih grehov ni perpisal, in nam je izročil oznanilo sprave.[28])

20. Namesto Kristusa smo tedej poslani, kakor de bi Bog po nas opominjal. Prósimo namesti Kristusa: spravite se z Bogam!

21. Njega, ki ni greha poznal, je storil za nas v greh,[29]) de bi mi postali pravičnost Božja v njem.[30])

---

21. ljubezen do Kristusa me žene; zakaj takole sklepam: Je Kristus za vse umerl, morajo tudi vsi sebi odmreti in le njemu živeti, tedej tudi jest njemu v čast, in njegovim vernim v zveličanje.
22. takó morajo vsi svojim pregrešnim posebnostim, svojim hudobnim nagnjenjem, svoji samoljubnosti odmreti. Več od tega glej Rimlj. 6. poglavje.
23. de ti, ki živé, ne živé več po mesu, ampak po duhu, po volji in zgledu Kristusovim, ki je umerl, de se mi do dél pravice povzdignemo (Anzelm).
24. tedej, ker se odpovém vsi grešni, meseni lastnii, tudi nikogar ne prevdarjam po njegovih vnanjih zemeljskih zadevah in okolišinah, de bi Juda bolj kot nevernika, učeniga nad neučeniga čislal, temuč jest mislim, de so stare zadeve vse zginile, in vidim vse novo v Kristusu. Tudi Kristusa si zdaj ne postavljam pred očí po vnanjih zadevah, de je iz Abrahamoviga rodú, ampak po njegovi večni lastnosti, de je Gospod in Odrešenik vsih.
25. Zastran noviga stvarjenja glej Jan. 3, 3. — 8.
26. judovstvo in neverstvo, judovske in neverske misli.
27. To prerojenje je delo Božje zavoljo Kristusoviga odrešenja po moji in drugih apostelnov namestovani spravni službi, ker pokoro in Kristusa oznanujemo in v njegovim imény odpušenje in svetiga Duhá delimo. Zastran sprave z Bogam po Kristusu glej Rimlj. 3, 23. i. d.
28. spravo oznanovati ter jo čez spokorne izrekovati v imény Kristusovim.
29. njega je storil daritev za greh. V hebrejskim jeziku se daritev za greh, dar, ki se je za posebne grehe pernesel, kar naravnost greh imenuje.
30. de bi po njem postali pravični pred Bogam. Gl. Rimlj. 3, 21. i. d. 4, 6. i. d.

Digitized by Google

# VI. Poglavje.

Ker sim tedej poslanec in sodelavec Božji per delu vašiga zveličanja, vas opominjam, de prejetih gnad in časa gnade vnemar ne pušajte, kakor se tudi jest zvestiga služabnika Božjiga skazujem s stanovitnostjo v vsim terpljenji, s čistim življenjem in z znotranjo prostostjo duhá per vsi vnanji revšini. Vse svoje serce pred vami razgernem, de iz tega mojo veliko ljubezen do vas spoznate in mi povračujete nasprotno ljubezen. Ogibajte se zlasti družine z neverniki; zakaj Kristus in satan se nikoli ne zedinita, in tempelj Božji, ki ste vi, ne sme v nobeno zvezo priti z maliki. Odločite se tedej, kakor Bog zapoveduje, od nečistih, in tako vas bo Bog za svoje otroke sprejel.

1. Kakor pomagavci[1]) pa vas opominjamo, de gnade Božje neprídama ne prejemate.[2])

2. Govorí namreč:[3]) Ob prijetnim času sim te uslišal, in v dan zveličanja sim ti pomagal.[4]) Glejte, zdaj je prijetni čas; glejte, zdaj je dan zveličanja![5]) Iz. 49, 8.

3. Nikomur ne dajajmo pohujšanja, de se naša služba ne zaničuje;[6]) 1. Kor. 10, 32.

4. ampak v vsih rečeh se skazujmo Božje služabnike v velíkim poterpljenji, v nadlogah, v potrebah, v stiskah, 1. Kor. 4, 1.

5. v ranah,[7]) v ječah, v puntih,[8]) v trudih, v čuvanji, v postih,

6. v čistosti,[9]) v znanji, v perzanašanji, v prijaznosti, v svetim Duhu, v nehinavski ljubezni,

7. v besedi resnice, v moči Božji, z orožjem pravice na desni in na levi,[10])

8. per časti in nečasti,[11]) per

1. Kakor Kristusovi namestniki (zgor. 5, 20.) in sodelavci Božji (1. Kor. 3, 9.) per delu vašiga zveličanja.
2. de niste zastonj kristjani in de tudi zastonj ne prejemate daljne gnade, s ktero vas Bog per začetim delu uterditi hoče. Zastonj kdo gnado prejme, pravi sv. Anzelm, če jo pustí v sebi nedelavno in z njo dobrih del ne dopernaša. Ne misli, pravi Teofilakt, de sama vera spravo pernese, ona mora tudi sklenjena biti z lepim življenjem.
3. Bog po preroku Izaii (49, 8.).
4. gnade polni čas je čas keršanstva (glej to versto v zvezi z versto pri preroku), tedej čas našiga življenja. Katoliška cerkev s tem časam posebno postni čas méni, ki je spominu nar višjih skrivnost posvečen in bi nas mogel pred vsim k pokori in k poboljšanju nagniti.
5. aposteljnove besede: Zdaj je čas, od kteriga prerok govorí; obernite si ga vender v svoj prid.
6. Delajte po mojim zgledu; zakaj tudi jest se skerbno varujem, s prostim življenjem ali z nepoterpežljivostjo v nadlogah komu pohujšanje dati, de moje apostoljske službe kaka graja ne zadene.
7. Glej Dj. ap. 16, 22.
8. Glej Dj. ap. 19.
9. V greškim: „*v čistosti, neomadežanim življenji*“.
10. s pravičnim življenjem, s kterim se na vsih straneh, v sreči in nesreči zamorem zagovarjati (Anzelm).
11. naj me s častjo ali z zaničljivostjo sprejemajo.

Digitized by Google

nepoštenji in dobrim imenu, kakor zapeljivci, in vender resnični,[12]) kakor neznani, in vender znani,[13])

9. kakor umirajoči,[14]) in glejte, živimò,[15]) kakor stepeni,[16]) in vender ne umorjeni,

10. kakor žalostni, vender pa vselej veséli,[17]) kakor ubogi,[18]) in vender jih veliko bogatimo,[19]) kakor de bi nič ne imeli, in vender vse posedemo.[20])

11. Naše usta so odperte do vas, o Korinčani, in naše serce je razširjeno![21])

12. Ni vam tesno v nas; tesno vam je pa v vaših sercih.[22])

13. V enako povračilo (kakor otrokam govorim) se razširite tudi vi.

14. Nikakor ne vlecíte jarma z neverniki.[23]) Kákošno družbo ima namreč pravica s krivico?[24]) Ali kákošno tovarštvo ima luč s temò?

15. Kákošno družbo pa ima Kristus z Belialam?[25]) Ali kákošen delež veren z nevernim?

16. Kákošno zvezo ima tempelj Božji z maliki?[26]) Vi ste nam-

12. kakor tak, ki v zmoto zapeljuje, in je vender pravi apostelj.
13. nečislani od nevernikov in nasprotnikov, spoznan pa od Boga in vaše vesti (Ambrož).
14. v vedni smertni nevarnosti.
15. varovani od Bogá. Gl. zgor. 4, 7. i. d.
16. Glej Dj. ap. 14, 18: 16, 22.
17. v tacih okolišinah sim, de bi mogel vedno žalosten biti, pa sim vender zmirej vesel, ker me večno upanje tolaži.
18. na pozemeljskim blagu.
19. z dušnimi darovi.
20. Ničesar nimam, ne denarja, ne blagá, ne hiše, ne dvora, ne gotoviga stanovanja, ne domovine, in vender imam vse, ker ničesar ne želim, po ničemur ne hrepenim, velikoveč mislim, de vse to mene ni vredno, tedej čez vse gospodujem, in iz tega ozira vse posedem. Le kdor je takó reven, se smé bogatiga imenovati; bogatín, ki je na svoj denar navezan, nima denarja, temuč denar ima njega; revni v duhu pa, ki zamore denar in blago zaničevati, ga ima. — Tako se ohranim med vsimi okolišinami praviga služabnika Božjiga (v. 4.). — Tukej imenovane čednosti naj si posebno keršanski učeniki perlastujejo; Bog jih pa tudi od vsakiga kristjana hoče. Poterpežljivost v nadlogah, čistost, vsake nečimerne ljubezni prosto serce, to naj bodo lastnosti vsakiga kristjana.
21. Ne morem jenjati, z vami govoriti; moje serce je polno ljubezni do vas, in z njo takó rekoč razširjeno.
22. Za vas nimam tesniga serca, vaše serce pa je tesno za mé.
23. Ne pečajte in ne družite se z Judi in neverniki in tudi ne z njimi, ki so z Judi in neverniki enacih misel. — Različne živali se ne morejo v en vóz vpregati. Gl. 5. Mojz. 22, 10: 3. Kralj. 22. razl. 2.
24. Kakó se spovzemajo pobožni ljudje, kakoršni bi kristjani mogli biti, s hudobnimi?
25. *Belial* je hebrejska beseda in pomeni *hudobijo* in tudi nje začetnika — *hudiča*. Kakor se Kristus in Belial ne spovzameta, takó tudi ne nju nasledovavci.
26. in njegovimi služabniki? Ako hočete poglavitnim trém malikam svetá: samopridnosti, častiželjnosti in mesenimu poželenju služiti, ne morete biti tempelj Božji. Gorjé mu, ki misli, de zamore Kristusa in malike ob enim v svojim

Digitized by Google

reč tempelj živiga Boga,[27]) kakor govorí Gospod: Per njih bom prebíval in med njimi bom hodil, in bom njih Bog, in oni bodo moje ljudstvo.[28])

17. Torej pojdite zmed njih, in se ločite, reče Gospod, in nečistiga se ne dotakníte. Iz. 52, 11.

18. In jest vas bom sprejel, in bom vaš oče in vi bote moji sinovi in moje hčere, govorí vsigamogočni Gospod.[29]) Jerem. 31, 33.

## VII. Poglavje.

Pridno se čednosti poprimite, ako hočete téh obljub deležni biti. Poslušajte moje opominjevanja; zakaj dobro z vami mislim. Tega ne rečem, kakor de bi vas nepokorne mislil, zakaj sej vas ljubim; to le zato rečem, ker zaupanje v vas stavim in mislim, de zamorem v svojim veselji odkritoserčno z vami govoriti. Zakaj ko sim bil prišel v Macedonijo, sim bil še silno žalosten zavoljo vas; ali Bog me je po Titu, ki mi je perpovedoval, de ste moje pismo dobrovoljno sprejeli, utolažil. Zato se ne kesám, de sim vam pisal, temuč se tega veselim, ker ste se k pokori, ki zveličanje donaša, obernili in se k vsimu dobrimu nagnili. Storil sim to zlasti iz ljubezni do vas vsih. Ker vam je zarés v zveličanje teknilo, sim utolažen; in ne tolaži me toliko veselje, ki ste ga meni storili, kolikor veselje, ki ste ga Titu napravili, kteri zdaj dobro spričevanje, ki sim ga bil jest vam dal, poterjeno najde, in vas zavoljo vaše pokoršine še bolj ljubi, jest pa se veselim, ker se zamorem na vas zanesti.

1. Ker imamo tedej take obljube,[1]) preljubi, se očistimo od vse gnusobe mesa in duha,[2]) in dopolnímo posvečenje v strahu Božjim.[3])

2. Razumejte nas![4]) Nikomur nismo krivice storili, nikogar spridili, nikogar goljufali.[5])

3. Ne rečem tega v vaše obsojenje; popred smo že namreč rekli,[6]) de ste v našim sercu, de hočemo z vami umreti in živeti.[7])

4. Veliko zaupanja imam do

---

sercu imeti! Vaše serce je ali tempelj Božji ali tempelj mališki. Malike morate pokončati, zakaj vi ste tempelj živiga Bogá.

27. Glej 1. Kor. 3, 16.

28. Te besede mérijo po čerki na pričujočnost Božjo med Izraelci po skrinji zaveze (3. Mojz. 26, 12.); v višjim pomenu pa kažejo, kakó Bog s svojimi gnadami v človeku prebiva (Jan. 14, 23.) po veri, upanji in ljubezni. Gl. Vis. pes. 3 razl. 8.

29. V 17. in 18. versti združi apostelj pomen več rekov sv. pisma, se pa ne derží terdo besedí sv. pisma, in hoče z njimi tesno zvezo Božjo s kristjanam pokazati in učiti, kakó potrebno je, de se kristjan svetu odpové.

1. Glej zgor. 6, 16. 18: 4, 18: 5, 1.
2. od vsiga nečistiga v mislih, besedah in djanji.
3. povzdignimo svojo svetost k popolnosti, de iz otroškiga strahú Bogá več ne žalimo.
4. V greškim: *„dajte nam prostor!“* (posluh).
5. od nikogar nisim skušal priliznjeno kaj dobiti.
6. Glej zgor. 1, 6—8: 2, 4: 5, 13.
7. Za vas živeti in umreti.

Digitized by Google

vas,[8]) veliko hvaljenja zavoljo vas; poln sim tolažbe, preobilno veselja imam per vsi naši nadlogi.[9])

5. Zakaj tudi, ko smo bili v Macedonijo prišli, ni imelo naše meso nobeniga pokoja,[10]) ampak vso nadlogo smo terpeli; zunaj bôji, znotraj strah.[11])

6. Bog pa, kteri tolaži ponižne,[12]) je tudi nas oveselil s Titovim prihodam.

7. Ne pa samo z njegovim prihodam, ampak tudi z oveseljenjem, s kterim je bil oveseljen med vami,[13]) ko nam je povedal od vaših želja,[14]) od vašiga joka,[15]) od vašiga poganjanja za me,[16]) takó de sim se še bolj veselil.[17])

8. Zakaj[18]) desiravno sim vas z listam žalil,[19]) se ne kesám;[20]) in ako bi se bil kesal, ker vidim, de vas je tisti list (ako ravno malo časa) žalil,

9. se zdaj veselím, ne zato, ker ste bili žaljeni, temuč ker ste bili žaljeni k pokori. Zakaj žalostni ste bili po Bogu,[21]) takó de od nas v ničemur škode ne terpitè.

10. Zakaj žalost, ktera je po Bogu, obrodí stanovitno pokoro k zveličanju;[22]) posvetna žalost pa pernese smert.[23]) 1. Petr. 2, 19.

11. Zakaj glejte![24]) že to, de

8. Greška beseda „*parrhesia*“ ima dva pomena: zaupanje in odkritoserčnost.
9. zato vas opominjam, ker mi serčnost daje moje zaupanje do vaše vdanosti, s ktero se zdaj zamorem hvaliti, in ktera mi toliko veselja dela.
10. naš vnanji človek, telo in duša. Pavlov notranji človek, njegov duh je v Bogu počival, zadovoljin z Božjo voljo. Zakaj je bil Pavel nepokojin, je zgorej 2, 12. i. d. povédal.
11. zunaj boj z močnimi nasprotniki (Dj. ap. 20, 1.), znotraj strah zavoljo okolišin vaše srenje.
12. t. j. ponižane ponižne. Greška beseda: „*tapeinus*“ pomeni ob enim ponižne in ponižane. Vsakiga ponižaniga Bog ne tolaži, ampak le tega, ki je že ponižen in tedej svoje ponižanje spokorno sprejme.
13. ne samo zavolj tega, ker sim draziga pomagavca zopet vidil, ampak tudi, ker so skušnje, ki so njega zavolj poboljšanja vaše srenje utolažile, tudi mene mogle razveseliti.
14. nas (mene) zopet viditi.
15. spokorne solzé čez poprešnje nerodnosti.
16. ko ste me zoper moje nasprotnike zagovarjali.
17. kakor sim od začetka žaloval.
18. beseda „*zakaj*“ vzrok pové, zavolj kteriga se je veselil, — zato ker so bili Korinčani k svojimu zveličanju žaljeni (versta 8. 9.).
19. Sv. Pavel ima pred očmi 1. Kor. 4, 18—21. in pogl. 5. in 6.
20. zdaj.
21. po Božji misli, po Božjim duhu, zavolj Bogá, ker ste njega svetiga, ljubiga Očeta in ojstriga sodnika razžalili.
22. V greškim: „*obrodí pokoro v zveličanje, pa ne v kesanje*“, to je, človek se nikoli ne kesá, nikoli mu ni žal, de je pokoro delal.
23. žalost grešnih posvetnjakov zavolj zgube časnih rečí pernese (po navadi) zgubo večniga zveličanja; (zakaj ta žalost je znamnje, de je njih serce popolnama na pozemeljsko, na minljivo navezano).
24. apostelj skazuje, kakó koristna je bila žalost Korinčanam, ktero jim je bil naredil.

Digitized by Google

ste po Bogu žaljeni, koliko skerb je per vas storilo![25]) pa tudi zagovarjanje,[26]) tudi nevoljo,[27]) tudi strah,[28]) tudi želje,[29]) tudi gorečnost,[30]) tudi pokorjenje.[31]) V vsim ste se skazali, de ste čisti v ti reči.

12. Tedaj, ako ravno sim vam pisal, se ni zgodilo zavoljo njega, kteri je krivico storil,[32]) tudi ne zavoljo njega, ki je terpel;[33]) temuč de se je pokazala naša skerb,[34]) ktero imamo za vas

13. per Bogu. Zato smo utolaženi.[35]) V svoji tolažbi smo se pa še bolj veselili nad Titovim veseljem, ker je bil poživljan njegov duh po vas vsih.

14. In ako sim se proti njemu zavoljo vas kaj hvalil, nisim osramoten; temuč kakor smo vam vse v resnici govorili, takó je tudi naše hvaljenje proti Titu resnica postalo.

15. In njegova ljubezen do vas je obilniši, ker se spomni pokoršine vas vsih, kakó de ste ga s straham in trepetam sprejeli.[36])

16. Veselím se, de se v vsim na vas zanesem.[37])

## VIII. Poglavje.

Kar zadeva milošnjo za jeruzalemsko srenjo, ki je mati druzih srenj, cerkev, vam zamorem oznaniti, de so kristjani v Macedonii pri vsih svojih stiskah več dali, kakor so premogli in kakor sim sam perčakoval; zatorej sim Tita prosil, naj bi tudi pri vas začeto pobiranje milih darov doveršil, de vi tudi v tem svoje keršansko djanje in svojo ljubezen pokažete, ker ste po Kristusu obogatéli. Radovoljno ste že začeli, zdaj pa doveršite po svojim premoženji in sveti volji; ni vam pa treba zavolj tega v pomanjkanje priti, vsaki naj ima, česar potrebuje, kakor je bilo pri Izraelcih v pušavi z mano. Boga hvalim, de Tit, ki bo za stran tega k vam prišel, posebno gorečnost za to opravilo imá. Njega še en brat spremlja; srenje so ji moja spremljevavca izvolile, de milošnjo preskerbujeta, ker jest tega nisim hotel na-se vzeti, de pred Bogam in pred ljudmi čist ostanem. Obá in tudi še tretjiga brata, ki ji spremlja, dobrovoljno sprejmite.

1. Damo vam pa na znanje | milost Božjo, bratje, ktera je dana macedonskim cerkvam;[1])

25. nerodnostim v vaši srenji konec storiti (v okom priti).
26. ponižni izgovor, kteriga naj bi Tit meni naznanil.
27. zavolj daniga pohujšanja (1. Kor. 5.).
28. pred Božjo kaznijo, pred večnim pogubljenjem (1. Kor. 9, 24.).
29. mene zopet viditi.
30. mene zagovarjati.
31. nečistnika, ki je imel iz cerkve pahnjen biti.
32. ne toliko zavoljo nečistnika.
33. zavoljo njegoviga očeta.
34. za zveličanje vas vsih.
35. Ker je Tit naznanilo pernesel, de je moje pismo zares vsi srenji v zveličanje teknilo.
36. z nar večim spoštovanjem kakor mojiga poslanca.
37. Te besede so vvod v naslednje poglavje, ker sv. Pavel govorí od milodarnosti. S tem iše Korinčane k dobrotljivosti nagniti.

1. milost, milošnjo materi cerkvi v Jeruzalemu podeliti. Jeruzalemski srenji

Digitized by Google

2. de so per mnogi skušnji v nadlogi[2]) obilno veselje imeli,[3]) in de so per svojim velikim ubóštvu[4]) iz dobrovoljnosti obilne darí dali;[5])

3. ker jim pričujem, de so bili po svojim premoženji, in celo čez svoje premoženje dobrotljivi,

4. in so nas prav silno prosili, de bi sprejeli njih darí in podeljenje za pomoč, ki je svétim namenjena;[6])

5. in ne *(le)*, kakor smo upali, ampak sebe so dali pervič Gospodu, potlej nam po volji Božji,[7])

6. takó[8]) de smo Tita prosili, de, kakor je začel, takó tudi dopolni per vas ravno tisto milost.[9])

7. Pa kakor ste v vsim bogati: v veri, v besedi,[10]) v znanji,[11]) v vsi skerbi, in verh tega še v svoji ljubezni proti nam; bodite tudi v ti milosti bogati.

8. Tega ne rečem, kakor de bi vam zapovedoval; temuč de, ker so drugi takó skerbni, tudi vašo ljubezen skusim, če je prava.[12])

9. Znana vam je namreč[13]) milost Gospoda našiga Jezusa Kristusa, de je, ko je bil bogat, zavoljo vas ubog postal, de bi po njegovim uboštvu vi obogatéli.[14])

10. In svèt *(vam)* dam v tem; to je namreč vam k pridu, ki niste bili le delati, ampak tudi hoteti[15]) začeli od lanskiga leta; Spod. 9, 2.

---

so bili razkačeni, neverni Judje vse premoženje poropali, zato je silno potrebovala pomoči vnanjih kristjanov. Glej Rimlj. 15, 25—28: 1. Kor. 16.

2. v mnozih nadlogah, s kterimi so bili poskušani. Gl. 1. Tes. 1, 6: 2, 14: 2. Tes. 1, 4.

3. Ker jim nadloge niso odvzele Božje tolažbe.

4. Macedonci so bili v permeri z bogatimi Korinčani silno revni.

5. iz dobrodelnosti.

6. in so me presercno prosili, mile darove zbirati in jih kristjanam v Jeruzalem poslati, ki so jim jih bili namenili.

7. In niso samo tega storili, kar sim od njih perčakoval, de bodo namreč nekoliko milošnje dali; temuč, ker so se Božji previdnosti popolnama vdali, so še več dajali, kakor sim perčakoval, in so meni poročili, de naj darí v Jeruzalem nesem, ter so bili prepričani, de je táko djanje Bogu dopadljivo.

8. in toliko so dajali, več kakor sim perčakoval, de sim i. t. d.

9. Glej 1. Kor. 16, 1.

10. v podučljivosti.

11. v globokejšim spoznanji keršanskiga uka.

12. temuč de po zgledu drugih vas poskusim, ako je tudi vaša ljubezen prav keršanska.

13. Jezusov zgled, ki se je iz ljubezni za nas daroval, naj nas k miloserčnosti vnema.

14. saj veste, de je Kristus revno človeštvo nase vzel, akoravno je bil v posestvu vsiga bogastva Božjiga (Fil. 2, 6. 7.), de bi s poniževanjem, ki ga je hotel kakor človek preterpeti, vas svojiga Božjiga bogastva vdeležil. Kaj lepo pravi sv. Gregor Nazijanski: Ubog je bil Kristus, de bi nas obogatil; hlapec je bil, de bi nas oprostil. Doli je stopil, de bi nas povzdignil; skušan je bil, de bi mi zmagali; šel je v nebesa, de bi njé, ki so bili padli, k sebi potegnil.

15. s serčnim veseljem delati. „*Hotéti*“ je tukej namesti: z veseljem, z voljnim sercam delati. Gl. Jan. 6, 21.

Digitized by Google

11. zdaj pa tudi v djanji dopolníte,[16]) de, kakor je duh perpravljene volje, ste tudi perpravljeni storiti po tem, kakor premorete.

12. Zakaj če je volja perpravljena, je prijetna poleg tega, kar kdo ima, in ne poleg tega, kar nima.[17])

13. Ne de bi se drugim lahkota delala, vam pa teža, temuč po enakosti.[18])

14. Zdaj naj vaša obilnost njih pomanjkanju pomaga, de bode tudi njih obilnost vaši potrebi k pomoči, de bode enakost,[19]) kakor je pisano.

15. Kdor je veliko nabral, ni imel preobilno, in kdor malo, mu ni permanjkovalo.[20])

16. Hvala pa Bogú, kteri je dal ravno táko skerb za vas[21]) Titu v serce.

17. Zakaj opominjanje sicer je prejel;[22]) ker je pa bil bolj skerben, je s svojo voljo k vam šel.

18. Poslali smo z njim tudi brata, kteriga hvala je zavolj evangelija[23]) po vsih cerkvah;[24])

19. ne pa samo to, ampak je tudi od cerkvá postavljen tovarš našiga popotovanja v to milošnjo, ki se delí po nas v čast Gospodovo, in po sklepu naše volje.[25])

20. Takó se várujemo tega,

16. Dopolnite radovoljno delo milošnje.

17. Pred Bogam nas ne delajo darovi dopadljivih, ampak dobra volja, s ktero dajemo, kolikor premoremo.

18. Ne mislim pa, de bi dajali več kakor premorete, de bi potem vi sami, ko bi drugim težki, revni stan zlajševali, pomanjkanje terpeli; temuč neka enakost naj nastopi takó, de vsaki ima, česar potrebuje. — Če bogateji revnim podarijo, kolikor morejo uterpeti, imajo vsi, česar potrebujejo, in prava enakost je nastopila. Pomisli pa, de prava enakost ni v tem, de bi vsi enako veliko imeli, ampak v tem, de vsi imajo, česar (po svojim stanu in druzih zadevah) potrebujejo.

19. Zdaj podelite vi od svojiga premoženja revnim Palestincam, de bodo njih duhovno bogastvo, njih molitev, njih dobre dela tudi vam v prid, de takó vsi imate, česar na duši in na telesu potrebujete (Anzelm). Permeri spod. 9, 10. i. d. — Drugi pa tale pomen dajó: Zdaj, ko palestinski kristjani časne potrebe imajo, jim vi, kolikor morete uterpeti, podelite, de bodo tudi oni drugikrat, kadar bote vi ptuje pomoči potrebovali, vas podpérali, de bo tako enakost; do zdaj oni imajo, česar potrebujejo; vi pa potem, česar bote potrebovali.

20. Ta versta je iz 2. Mojz. 16, 18., kjer se perpoveduje, de je vsaki Izraelec toliko mane imel, kolikor je je potreboval. Po mislih sv. Pavla je ta enakomerna razdelitev mane predpodoba enakosti, ki naj bi med kristjani bila v časnih in duhovnih darovih, tako de bi vsaki na duši in na telesu toliko imel, kolikor mu je po njegovim stanu in njegovih zadevah potrebno. Permeri Dj. ap. 4, 34.

21 kakoršno jest imam.

22. rekel sim mu, naj bi začel milošnjo pobirati.

23. kteriga je oznanoval.

24. Nekteri cerkveni učeniki mislijo sv. Lukeža, nekteri Barnaba, nekteri pa Sila.

25. ki nima samo te hvale, ampak kteriga so mi tudi macedonske srenje v mojiga spremljevavca dale, de bi milošnjo z menoj v Božjo čast nabiral, de



Digitized by Google

de nas kdo ne obrekuje zavoljo té obilnosti, ktero delimò.[26])

21. Skerbimò namreč za dobro, ne le pred Bogam, ampak tudi pred ljudmi.[27]) Rimlj. 12, 17.

22. Poslali smo pa z njima tudi našiga brata,[28]) kteriga smo najdli v mnogoterih rečeh velikokrat skerbniga, zdaj pa veliko skerbnejšiga z velikim zaupanjem v vas;[29])

23. ali zavoljo Tita, kteri je moj tovarš in pomagavec per vas, ali zavoljo naših bratov, kteri so aposteljni cerkvá in čast Kristusova.

24. Pokažite tedej vpričo cerkev spričevanje svoje ljubezni do njih in naše hvale zavoljo vas.[30])

## IX. Poglavje.

Pa saj ni treba opominjati, vbogajme dajati; saj ste bili k temu že lansko leto perpravljeni; vender sim pa hotel brate poslati, de moje zaupanje v vas opravičite, in de mene (pa tudi sebe) ne osramotite pred Macedonci. Tudi zavoljo tega pridejo, de pripravljeno najdem, kar ste sami radi dali. Kakor bo kdo sejal, takó bo žel. Dajte torej radi in z veseljem, in Bog vam bo bogato povernil; zakaj reveži, kterim pomagate, bodo zato Boga hvalili in za vas molili. Hvala Bogu za velike gnade, ktere vam je skazal!

1. Od dobrotljivosti proti svétim[1]) bi bilo nepotrebno vam več pisati.

2. Poznam namreč vaše voljno serce, zavoljo kteriga se z vami hvalim per Macedoncih, de je tudi Ahaja[2]) perpravljena od pretekliga leta; in vaša gorečnost jih je prav veliko spodbodla.

3. Poslal sim pa brate, de ne bo naša hvala z vami prazna v ti reči,[3]) de bote (kakor sim rekel) perpravljeni;[4])

4. de, ko pridejo Macedonci z menoj, in bi vas našli nepripravljene, ne bo sram nas (de ne rečem vas) v ti reči.

5. Potrebno se mi je tedej

---

jo bova delila, kakor se nama bo prav zdelo. De bi sum samopridnosti od sebe odvernil, je sv. Pavel denar le takim izročeval, ktere so srenje v to zvolile.

26. Srenjam sim sam nasvetoval, de naj mi sami spremljevavce zvolijo, ker sim hotel odverniti, de nas kdo ne obrekuje i. t. d.

27. vsako perložnost skušamo odverniti, de bi ljudje od nas kaj slabiga ne mislili. V greškim: „*ne le pred Gospodam, ampak*“ i. t. d.

28. Kteriga brata sv. Pavel tukej misli, se ne vé.

29. de ga bote lepo sprejeli.

30. Pomen 23. in 24. verste: Bodi si že zavoljo mojiga sodelavca Tita, ali zavoljo unih dveh poslancov (v. 18. 22.), skazujte jim svojo ljubezen s prijaznim sprejetjem in z obilno milošnjo in pakažite s tem, de je resnica, kar sim nad vami hvalil (zgor. 7, 14.); pokažite očitno, de bo vsim srenjam znano.

1. Zastran milošnje, ki se iz ljubezni kristjanam deli.
2. kjer je Korint véliko mesto (Dj. ap. 18, 1. 12.).
3. v dobrotljivosti.
4. de bote spričevanje dobili, de ste bili perpravljeni.

Digitized by Google

zdelo, brate prosíti, de naj naprej k vam gredo, in napravijo, de bo ta obljubljeni dar[5]) perpravljen, takó pa, de bo obilen dar, in ne skopost.[6])

6. To pa rečem: Kdor pičlo seje, bo tudi pičlo žel; in kdor seje v obilnosti, bo tudi v obilnosti žel.[7])

7. Slehern *(naj da)*, kakor je v svojim sercu namenil, ne z žalostjo ali po sili, zakaj veseliga darovavca ljubi Bog.

8. Bog pa je mogočen vsak dar zobilšati med vami, de imate vselej vsiga dovolj, in ste bogati v vsako dobro delo,[8])

9. kakor je pisano: On je delil, dajal ubogim; njegova pravičnost ostane vekomaj.[9])

10. Kteri pa daje seme sejavcu, bo tudi kruha jesti dajal, in bo namnožil vaše seme, in dal rasti obilniši sad vaše pravičnosti,

11. de bote v vsim obogatéli in obilno imeli za vso dobrodelnost, ktera stori, de se po nas Bogu hvala daje.[10])

12. Ker služba take milodarnosti ne namesti samo tega, kar svétim manjka, ampak tudi obilen sad pernese po mnogih hvalah v Gospodu,

13. (ker zavoljo te milodarnosti Boga hvalijo za vašo pokoršino v spoznanji evangelija Kristusoviga, in za priprostost, po kteri podelujete njim in vsim;)

14. in po njih molitvi za vas, kteri vas serčno ljubijo zavoljo sosebne gnade Božje, ktera je v vas.[11])

15. Hvala Bogu za njegov neizrečeni dar![12])

---

5. milošnja, ki ste jo bili obljubili.
6. de bo perpravljen obilen dar, ne pa pičel, kakoršniga skópi dajejo.
7. obilna setev v dajanji pernese obilno žetev v prejemanji gnad.
8. Apostelj s temi besedami prehití ugovor: Če bomo obilno in radi dajali, bomo obožali! Nikar se tega ne bojte; zakaj Bog zamore storiti, de imate pri vsi svoji radodarnosti vender še vsiga v obilnosti, in ste v stanu, še veliko druziga dobriga storiti.
9. To priča psalm 111, 9., kjer je sreča bogaboječiga in radodarniga človeka popisana. On daje ubogim, Bog pa neprenehama oblagodarja njegovo pravičnost (milovnost, dobrotljivost, radodarnost).
10. Pomen 10. in 11. verste je: Kakor Bog kmetovavcu oboje dá, semena k sejanju, in kruha k vživanju, ravno takó bo tudi vam storil; on bo vaše seme, vašo milošnjo, kakor setev blagoslovil, in sad vaše pravičnosti, t. j., plačilo za vašo dobrotljivost, pomnožil, de bote bogati v vsih rečeh, ter bote zamogli dajati z dobrim sercam in iz čiste ljubezni, brez skerbi, obožati; uni pa, kterim ponesemo, kar bote dali, bodo Boga hvalili. Kakó de dobrotljivost memo pomoči tudi zahvalo obuduje, apostelj v naslednjim pokaže.
11. ki se je tudi nad vami, nekdanjimi neverniki, razodela.
12. za gnado, ktero vam je s tem skazal, de vas je v keršanstvo poklical.



Digitized by Google

## X. Poglavje.

Zdaj pa vas moram zastran vaše obnašc do mene prositi, de me nikar ne silite, ojstro se vzdigniti zoper njé, ki mi človeške strasti očitajo. Imam sicer človeško slabost v sebi, tode za Božje kraljestvo se ne vojskujem s človeško slabostjo: Božja moč je, s ktero zmagujem vse, kar je evangeliju nasproti, de bi vse duhove Kristusu pokorne storil in vse nepokorneže med vami pokoril, ako bodo ti, ki so boljši med vami, voljni in se bodo od nepokornih odločili. Moje vnanje sicer ne kaže take močí; vender sim pa Kristusov, ter sim od njega posebno moč prejel, de smem, ako je treba, ojster biti ne samo v pisanji, ampak tudi v djanji. Kar sam od sebe govorim, je res prav táko, kakoršen sim, in ne delam, kakor nekteri ljudje, ki se s ptujim zasluženjem perporočajo, ter se le tega deržim, kar sim v resnici sam storil; hvalim se le, de sim vam evangeli oznanoval, in de imam upanje, ga še drugim oznanovati; če se hvalim, vender le vso čast Gospodu dajem, de me zvestiga služabnika spozná.

1. Jest Pavel sam pa vas prosim[1]) per krotkosti in dobrotljivosti Kristusovi,[2]) kteri sim sicer vpričo ponižen med vami, nepričujoč pa serčen proti vam;[3])

2. prosim vas, de pričujoč ne bom permoran, s tisto serčnostjo derzen biti, s ktero menijo, de sim derzen proti enim, kteri mislijo od nas, de kakor po mesu delamo.[4])

3. V mesu sicer živimo, pa se ne vojskujemo po mesu.[5])

4. Zakaj orožje našiga vojskovanja ni meseno, temuč močno po Bogu, razvaliti terdnjave; ko posvetovanja razdenemo,

5. in vsako visokost, ki se vzdiguje zoper znanje Božje, in vjamemo vsak um k pokoršini proti Kristusu;

6. in smo perpravljeni se maševati nad vsako nepokoršino, kadar bo vaša pokoršina spolnjena.[6])

7. Glejte *(le)* na to, kar je

---

1. Zastran obnašanja nekterih zmed vas do moje osebe vas prosim i. t. d. Sv. Pavel se v tem in naslednjih poglavjih zagovarja zoper svoje nasprotnike, ki so per srenji njegovo obnašo grajali in njegovo apostoljsko veljavo podkopovali. Sv. Pavel jih hoče ponižati in si jih neškodljive storiti, še preden v Korint pride.
2. V greškim: „*per pohlevnosti* (dobroti, milosti) *Kristusovi*“. Dajte se omečiti s Kristusovim zgledam.
3. Pavlovi nasprotniki so govorili, de je Pavel vpričo boječ, strahljiv (1. Kor. 2, 3.), nepričujoč, v listih, pa derzen, ojster.
4. Jest, Pavel, kteriga imajo derzniga le, kadar ga ni vpričo, prosim, de se pokorno obnašajte, de ne bom permoran vpričo ojster biti z nekterimi, kteri mislijo, de le po človeški strasti, iz častiželjnosti takó delam, in ne po nagibanji in ne z močjo sv. Duhá.
5. Sv. Pavel svoje življenje in perzadevanje imenuje vojsko.
6. Pomen 4., 5. in 6. verste je: zakaj pripomočki, kterih se v svojim življenji in djanji poslužujem, niso po človeško slabotni, ampak po božje močni, ker vse, tudi nar veči zaderžke, ki razširjanju evangelija nasprotvajo, vsako moč, razumnost, zvijačo, hudobijo Kristusovih sovražnikov premagam; ker vse visoke sklepe, vsako človeško učenost, vse, kar je na videz še takó imenitno, pa je Božjimu spoznanju nasprotno, poderam; ker um slehernga permoram,

Digitized by Google

zunanje![7]) Ako kdo v sé zaupa, de je Kristusov, naj spet to per sebi misli, de, kakor je on Kristusov, tako tudi mí.[8])

8. Zakaj ko bi se še kaj bolj hvalil s svojo oblastjo, ki nam jo je dal Gospod v vaše boljšanje in ne v podéranje,[9]) bi se ne sramoval.

9. De se pa ne misli od mene, kakor bi vas hotel strašiti z listi;

10. listi, pravijo namreč, so sicer ojstri in močni, kadar je pa s telesam pričujoč, je slab, in *(njegovo)* govorjenje zaničljivo;

11. naj to pomisli, kdor je tak, de, kakoršni smo z besedo v listih, ko nismo pričujoči, taki smo tudi pričujoči v djanji.[10])

12. Ne upamo se namreč[11]) perdružiti ali permerjati[12]) nekterim, kteri sami sebe perporočujejo;[13]) ampak mi sebe po sebi mérimo, in sebe sebi permerjamo.[14])

13. Mí se pa nočemo nezmerno hvaliti, temuč po odločeni meri, po kteri nam je Bog odmeril mero priti do vas.[15]) Ef. 4, 7.

14. Zakaj ne iztegujemo se predeleč,[16]) kakor de bi ne bili segli do vas; do vas namreč smo

---

keršansko resnico spoznati in sim tudi perpravljen, nepokorneže med vami kaznovati, če bo le veči in boljši del vaše srenje mojimu opominjevanju pokoren, de se bodo takó pokorni od nepokornežev ločili.

7. S to Božjo kaznovavno oblastjo se sicer ne vjema moje zunanje, moja človeška slabost (v. 6.); pa če le na zunanje gledate, se močno motite in goljufate. Jest nisim le Kristusov, kakor vsaki drugi (v. 7.), ampak jest se smem tudi še s posebno oblastjo hvaliti (v. 8.). V greškim: *„Gledate li na zunanje?“*

8. De se ta versta zveže z naslednjo besedo *„zakaj“*, tole perstavi: in sicer v višji stopnji zastran spolnovanja une kaznovavne oblasti; *„zakaj“* i. t. d. v. 8.

9. Vsled teh besedí sv. tridentinski zbor (sej. 25. pogl. 3.) opominja, de naj se pokorilo, namreč ločenje od cerkve, kakoršno je bil sv. Pavel naložil nečistniku v Korintu, le prav varno naklada, in sicer takó, de bo vernim v zveličanje, ne pa v pogubljenje.

10. sleherni, ki takó govorí (v. 10.), védi, de bom, ko v Korint pridem, ravno takó ojstro ravnal (pokoril), kakor sim v listih govoril, ako se nepokorneži ne poboljšajo.

11. zakaj jest si ne upam (se ne prederznem) takó od samiga sebe govoriti, kakor moji nasprotniki od sebe govoré; kar od svoje apostoljske kaznovavne oblasti pravim, je resnično; le od gnad govorim, ktere sim v resnici prejel (v. 12. 13.), in se hvalim le s pravim zaslužením, z oznanovanjem evangelija pri vas in pri drugih (v. 14. 15.).

12. Apostelj je imel svojo ceno od Boga, kteri mu je podaril obilne darove evangeli oznanovati, torej mu ni bilo treba z drugimi učeniki se permerjati, de bi se vidilo, kdo de je imenitniši.

13. si prednosti pripisujejo, kterih nimajo.

14. ampak jest se le po tem sodim, kar sim v resnici, in se le tega deržim, kar sim v resnici storil.

15. Nočem se z večim delam hvaliti, kakor mi ga je Bog naložil; govorim le od svojiga poklica, v kterim sim tudi k vam prišel.

16. če rečemo, de smo k vam prišli.

Digitized by Google

prišli z evangelijem Kristusovim.

15. Ne hvalimo se nezmerno z deli drugih; imamo pa upanje, de bomo, ker vaša vera raste, po vas obilno poveličani poleg naše mere,

16. de bomo tudi njim, kteri so dalje ko vi, evangeli oznanovali, in se ne bomo hvalili po ptuji meri s tem, kar je pred napravljeno bilo.[17])

17. Kdor se pa hvali, naj se v Gospodu hvali. 1. Kor. 1, 31.

18. Zakaj kdor se sam hvali, on ni poterjen, ampak tisti, kteriga Bog hvali.[18])

## XI. Poglavje.

Prenašajte mojo nespametno lastno hvalo; zakaj jez si hočem le veljavo pri vas ohraniti, de vas čiste ohranim pred zapeljevanjem krivih učenikov, kterih se zavoljo vaše omahljivosti bojim. Mislim pa, de si lahko zamorem veljavo ohraniti, ker sim, če tudi ne v govoru, pa vsaj v spoznanji nar imenitnišim apostoljnam perštet; če sim si na svoji veljavi škodoval, sim si le s tem škodoval, de sim se vsiga daroval in brez vse samopridnosti vam služil. V resnici, ta nesamopridnost bodi moja slava v Ahaji! Pa čemu se takó nesamopridno obnašam? Ker vas ljubim in de krive učenike zaderžujem, de se z enako nesamopridnostjo ne hvalijo; zakaj oni si dajejo podobo pravih aposteljnov, kakor si daje satan podobo dobriga angelja. Še enkrat vas prosim, imejte poterpljenje z mojim nespametnim hvaljenjem. Saj se tudi drugi hvalijo, in vi jih prenašate, desiravno so vam v veliko škodo, in nimajo nobene prednosti pred menoj; ker vsakoršno terpljenje zavoljo Kristusa prenašam, za svoje sokristjane preserčno skerbim, in sim komaj zamogel, svoje življenje v Damasku oteti.

1. O de bi vi malo prenesli mojo nespamet! Pa poterpíte z menoj.[1])

2. Zakaj vnet sim za vas z Božjo gorečnostjo; ker zaročil sim vas enimu možu, Kristusu vas dati, čisto devico.[2])

3. Bojim se pa, de bi, ka-

---

17. Pomen 15. in 16. verste: Ne hvalim se z večim delam, kakor sim ga deležen, ne hvalim se tudi ne s ptujim delam (kakor uni krivi učeniki delajo, ki se hvalijo s svojim delam v Korintu, kjer sim jest pred njimi sv. evangeli ustanovil): upam pa, ker keršanstvo pri vas vedno raste, tako veliko čast pri vas doseči, de bom zamogel, kolikor me dolžnost veže, tudi unim, ki unkraj vas stanujejo, evangeli oznanovati; ne bom pa hotel častí tam, kjer so že drugi delali po svojim poklicu.

18. Pa tudi tedaj, kadar se človek s svojimi lastnimi in resničnimi prednostmi in zaslužnjem hvali, se mora le takó zgoditi, de človek vso čast Gospodu daje, sebe pa le kakor orodje njegove gnade misli (Jer. 9, 23. 24.); zakaj lastna hvala, ktero si človek sam perpisuje, kakor de bi jo bil zaslužil, še ne spričuje, de je zvest služabnik Božji; priča pa to hvala, ki jo Bog da, on jo pa le takrat da, če človek Bogu vso čast daje. — V greškim: *„ta, kteriga Gospod hvali“.*

1. Samiga sebe hvaliti je nespamet, ker gre Bogu vsa čast; le takrat se da zagovarjati, kadar k Božji časti in zveličanju bližnjiga kaj perpomore, kakor pri sv. Pavlu.

2. Zakaj jest sim le iz Božje gorečnosti takó nespameten, se za svojo ve-

Digitized by Google

kor je kača Evo zapeljala s svojo zvijačo, se ne spačile ravno takó vaše serca, in ne zgubile priprostosti, ktera je v Kristusu.[3]) 1. Mojz. 3, 4.

4. Ako bi namreč[4]) kdo prišel,[5]) in bi oznanoval druziga Kristusa, kteriga nismo oznanovali; ali bi prejeli druziga duha, kteriga niste prejeli, ali drugi evangeli, kteriga niste sprejeli; bi radi terpeli.[6])

5. Menim pa, de nisim nič manj delal, kakor véliki apostelj-ni.[7])

6. Zakaj ako ravno sim neveden v govorjenji, vender nisim v znanji; v vsim pa smo vam znani postali.[8])

7. Ali sim mar greh storil, ko sim sebe ponižal, de bi bili vi povišani,[9]) ko sim vam brez plačila evangeli Božji oznanoval?

8. Druge cerkve sim *(tako rekoč)* oropal, ko sim prejel plačilo, de bi vam služil.[10])

9. In ko sim per vas bil in pomanjkanje imel, nisim bil nikomur nadležen; kar mi je namreč manjkalo, so doložili bratje, ki so prišli iz Macedonije,[11]) in v vsih rečeh sim se varoval, vam nadležen biti, in se bom varoval.[12])

10. Kakor je res Kristusova resnica v meni,[13]) ta hvala mi ne bo odvzeta v krajih Ahaje.[14])

11. Zakaj? Ker vas mar ne ljubim? Bog vé![15])

12. Delam pa takó in bom delal, de odvzamem perložnost tem,

---

ljavo potegovati, de bi vas Kristusu ohranil, kterimu sim vas z vašim spreobernjenjem k keršanski veri perpeljal, kakor se nevesta možu perpelje; de bi vas krivoverci, ki so skušali mojo veljavo spodkopati, od čistiga nauka ne odvernili. Večkrat se v sv. pismu zveza bogoljubnih duš z Bogam permerja z zvezo ženina in neveste. Visoka pesem to dalje razjasnuje.

3. čiste in izvirne keršanske vere (Anzelm, Teofil.).

4. omahljivost Korinčanov mu je delala ta strah.

5. Krivoverci so bili veči del kristjani iz Judov, ki so iz Palestine prišli in se opérali na veljavo aposteljnov Petra, Jakopa i. t. d., kteri so tam učili. Glej vvod v ta list.

6. Zakaj vi ste omahljivi; ko bi kdo k vam prišel in vam ves drugi nauk oznanoval, bi si ga dali vsiliti.

7. Te besede se povračajo na 1. versto. Apostelj namreč skazuje, de ima pravico, svojo veljavo s tem uterdovati, de svoje zasluženje v misel jemlje. „*Véliki aposteljni*“ so sv. Peter, Jakop, Janez. Gl. 1. Kor. 1. in 3. Spod. 12, 11. Gal. 1. Drugi mislijo, de sv. Pavel tukej le krivoverce takó imenuje, pa zaničljivo.

8. Zakaj če tudi nimam zgovorne besede, keršanstvo pa vender le dobro umem; in v vsih rečeh sim vam vsim dobro znan.

9. Sim li s tem svojo veljavo zgubil, de sim si s trudam živeža služil, de bi vas z oznanjenjem keršanstva zamogel srečne storiti?

10. Glej 1. Kor. 9.

11. Permeri Fil. 4, 15.

12. Glej Djanj. ap. 18, 3.

13. Kakor gotovo sim kristjan.

14. kjer je bil Korint véliko mesto.

15. de vas ljubim.

Digitized by Google

kteri išejo perložnosti, de bi bili v tem, s čimur se hvalijo, najdeni kakor mí.[16])

13. Zakaj taki lažnjivi apostelјni so goljufivi delavci in se spreminjajo v Kristusove apostelјne.[17])

14. In ni čuda; sam satan namreč se spreminja v angelja luči.[18])

15. Ni tedej kaj velikiga, če se njegovi služabniki spreminjajo v služabnike pravice, kterih konec bo po njih delih.

16. Spet rečem: Nihče naj ne méni, de sim nespameten: ako pa *(méni)*, me imejte za nespametniga, de se tudi jest nekoliko pohvalim.[19])

17. Kar govorim, ne govorim po Bogu,[20]) ampak kakor v nespameti, v té réči hvale.[21])

18. Ker se jih veliko hvali po mesu,[22]) se bom tudi jest hvalil.

19. Radi namreč prenašate nespametne, ker ste sami pametni.[23])

20. Saj preterpite, če vas kdo sužnje stori,[24]) če vas kdo objeda,[25]) če vam kdo jemlje,[26]) če

---

16. Nesamopridno bom tudi v prihodnje ravnal, de krivoverci, ktere vaša srenja z živežem preskerbljuje (gl. v. 20.), ne bodo imeli priložnosti, kakoršne želé, sveti evangeli, s kterim se hvalijo, ravno takó oznanovati, kakor ga jest oznanujem. Ako bi namreč tudi jest živež tirjal, kakor ga oni tirjajo, bi se meni enake delali in si še več nasledovavcov pridobili.

17. Zakaj taki ljudje, ki se za poklicane učenike štulijo, kar niso, verne zapeljujejo, ker si obličje pravih apostelјnov dajejo in se po zunanjim njim enake delajo.

18. se vêde, kakor de bi bil dober angelj, kterimu je le skerb za čednost in svetost (Mat. 4, 1 — 6 : 1. Jan. 1, 5.). Od tod izhajajo žalostni prigodki, ki se v naših časih vsled napčniga skrivnostva (misticizma) zdaj od teh krajev, zdaj od teh naznanjajo. Satan pod podobo resnice in bogaboječnosti revne ljudi slepí, de si jih tolikanj lože pridobí. — Le ponižnost, ktera je hudobniga sovražnika nar veči sovražnica, pokoršina do cerkve, zaupljiva vdaja v voditev spovednikovo zamore človeka tega rešiti. Iz življenja starih očakov se to le pripoveduje: „Nekimu bratu se prikaže v angelja luči spremenjeni hudič in mu pravi: Angelj Gabriel sim, čemu oči zatiskaš? Ravno k tebi sim poslan. Uni odgovorí: Glej, če nisi k komu drugimu poslan; zakaj jest nisim vréden, de bi Bog angelja k meni pošiljal: Hudič zgine, kakor de bi z očmí trenil".

19. Glej v. 1. Poterpite z menoj, ako se hvalim, in naj se vam ne zdí moja hvala nespametna, ker sim permoran se poganjati za svojo čast, ktero mi hočejo nasprotniki vzeti; tedaj moram le zovoljo krivih apostelјnov takó govoriti.

20. po Božji volji, po zapovedih spodobnosti, ponižnosti in po zgledu, ki nam ga je on dal.

21. zakaj vsaka samolastna hvala sama na sebi je nespamet. Glej razl. 1.

22. zavoljo svojih vnanjih prednost.

23. Svojim nespametnim krivovercam perzanašate, ker ste modri, torej bote tudi meni mojo lastno hvalo perzanesli. Apostelj zabavljivo govorí in hoče rečí: Ako bi bili vi pametni, bi svojim nespametnim krivim učenikam ne verjeli; ker se jih pa deržite, smem mende tudi jest upati, de bote tudi nespamet moje lastne hvale prenesli (Anzelm, Teofil.).

24. ako vas kteri krivih učenikov za svoje samopridne namene dobí.

25. premoženje iz vas molze.

26. darí.

Digitized by Google

se kdo povišuje,[27]) če vas kdo v obraz bije.[28])

21. Po nečasti rečem, kakor de bi bili mí slabi[29]) v tej réči. V čimur si kdo kaj upa, (po nespameti govorim),[30]) si tudi jest upam.

22. Hebrejci so, jest tudi; Izraelci so, jest tudi; zarod Abrahamov so, jest tudi;[31])

23. služabniki Kristusovi so (kakor manj pameten rečem), jest še več;[32]) sim bil v mnogih nadlogah, večkrat v ječah, v ranah čez mero, velikokrat v smertnih nevarnostih.[33])

24. Od Judov sim jih petkrat po štirdeset, eno manj prejel.[34])

25. Trikrat sim bil s šibami tepen,[35]) enkrat kamnjan,[36]) trikrat sim se z barko potopil,[37]) noč in dan sim bil v globočini morja;[38])

26. velikokrat na potih, v nevarnostih na vodah, v nevarnostih med razbojniki, v nevarnostih med rojaki,[39]) v nevarnostih med neverniki, v nevarnostih v mestu, v nevarnostih v samoti, v nevarnostih na morji, v nevarnostih med lažnjivimi brati;

27. v trudu in revi, v mnogim čuvanji, v lakoti in žeji, v pogostnih postih, v mrazu in nagoti.

28. Zraven tega, kar je zunanjiga, imam svoje vsakdanje opravke,[40]) in skerb za vse cerkve.

29. Kdo oslabí, in bi jest ne oslabel? Kdo se pohujša, in bi mene ne peklo?[41])

---

27. se prevzetno do vas obnaša.
28. t. j., z vami zlo zlo zaničljivo ravná.
29. V svojo nečast moram spoznati, de nisim bil takó močan, kakor uni krivoverci, vam kaj taciga storiti. Apostelj zabavljivo govorí.
30. spet se moram nespametno hvaliti (Gl. razl. 1.).
31. Kakor so oni iz hebrejskiga ljudstva in iz rodu Izraeloviga (Jakopoviga) in Abrahamoviga, takó tudi jest.
32. Ko bi tudi oni bili Kristusovi služabniki, kar pa niso, bi vender jez imel še veči pravico do tega imena zavoljo večih težav, ki sim jih preterpel.
33. Naj bi si te besede vsi keršanski učeniki in predpostavljeni v serce vtisnili, de bi svoje veči veljave ne zidali na vnanje rečí, ampak na veči težave, ki so jih zavoljo Kristusa preterpeli. O veličastna služba, reče sv. Bernard, ako se je že hvaliti, naj bo aposteljnova hvala tudi naša hvala. On pravi: „*Mene pa Bog varuj, de bi se z drugim hvalil, kakor s krišem Gospoda našiga Jezusa Kristusa*“. Spoznaj v križu, v trudu za Kristusa svoj delež.
34. Postava (5. Mojz. 25, 3.) je prepovedovala, jih več kakor 40 komu dati. De so bili tolikanj bolj gotovi, de bi té prepovedi ne prelomili, so jih Judje v poslednjih časih le po 39 dajali.
35. Glej Djan. ap. 16, 22. i. d.
36. Glej Djan. ap. 14, 18.
37. Glej Djan. ap. 27, 18.
38. štiri in dvajset ur sim bil v morji, ko se je bila barka potopila.
39. med Judi.
40. dela, popraševanja.
41. Omahljivost v veri, mlačnost, plašljivost toliko ljudi so mi ravno takó pri sercu, kakor bi jih sam občutil. Če se drugi pohujšajo, in so v veri, v

Digitized by Google

30. Ako se je hvaliti treba, se bom hvalil z rečmi svoje slabosti.[42])

31. Bog in Oče Gospoda našiga Jezusa Kristusa, kteri je hvaljen vekomaj, vé, de ne lažem.

32. V Damasku je namestnik kralja Areta damasko mesto z varhi obdal, de bi me vjel;

33. pa skozi okno sim bil v košu po zidu spušen, in takó sim ubežal njegovim rokam.[43])

## XII. Poglavje.

Smem se sicer sam sebe hvaliti, kar je, se vé de, prazno; hočem vam pa v poterjenje svoje veljave povedati Božje razodenja, ki sim jih od nar večih skrivnost uniga svetá imel. S temi se hočem hvaliti, pa ne zato, ker sim jih jest imel; kar mene zadeva, se hvalim le svojiga terpljenja. Zamogel bi se sicer z njimi hvaliti, ker sim jih v resnici imel; ali nočem više čislan biti, kakor me po zunanjim vidite; tudi me je Bog per vsih teh gnadah s tem ponižal, de perpusti hudim satanovim skušnjavam čez me priti, ktere naj z njegovo gnado premagujem. Zato se le hočem hvaliti svoje slabosti, ktera je moja moč. Žal mi je, de sim si mógel nespametno hvalo dajati, de sim svojo veljavo ohranil. Tega bi pa pri vas ne bilo treba bilo, ker sim se vam praviga aposteljna tako že skazal, in vi mi zamorete le nesamopridnost očitati. Nesamopridno bom zopet k vam prišel. Nekteri sicer pravijo, de svoje samopridne namene po zvijačah po drugih ljudeh izpeljujem; pa moji poslanci so se tudi prav obnašali. Tega ne govorim, kakor de bi se hotel zagovarjati, temuč le zavolj vašiga poboljšanja; zakaj bojim se, de bi vas v pravim spokornim duhu ne najdel.

1. Ako se je treba hvaliti (kar sicer nič ne pomaga), bom prišel do perkazen in razodenj Gospodovih.

2. Vem za človeka v Kristusu,[1]) kteri je bil pred štirnajst leti[2]) (ali v telesu, ali zunej telesa, ne vem, Bog vé,[3]) zamaknjen v tretje nebó.[4])

3. In vem za tega človeka,

---

lepim zaderžanji, v pokoji svojiga serca moteni, ves gorim jim pomagati, in to me silno peče (Teofil.).

42. tega, kar je slabiga, majhniga in zaničljiviga na meni. Gl. Spod. 12, 5. 9. 10. Ta moja slabost je toliko veličastniši, kolikor bolj sim v nji Kristusu podoben.

43. Permeri Djanj. ap. 9, 24. i. d.

1. ki v Kristusu živi in dela, kristjana. Pavel sam sebe misli (razl. 5.), se pa iz ponižnosti ne imenuje.

2. Ako je bil ta list, kakor eni terdijo, v letu 59 po Kr. rojst. pisan, se je to zamaknjenje zgodilo leta 45, sedem let po njegovim spreobernjenji, mende ravno tisti čas, ko je bil Pavel poklican, iti nevernikam evangeli oznanovat (Dj. apost. 13, 5.).

3. Apostelj je dobro vedil, de je bil zamaknjen, ali v kaki zvezi je bila duša s telesam ostala, tega ni vedil. Permeri Eceh. 8, 1—3: 11, 24. 25.

4. Trojno je nebo: pervo je, kjer so oblaki; drugo, kjer so zvezde; in tretje, kjer je prebivališe zveličanih duhov. V tó je bil sv. Pavel zamaknjen.

Digitized by Google

de je bil (ali v telesu ali zunej telesa, ne vem, Bog vé,)

4. zamaknjen v raj,[5]) in je slišal skrivne besede, kterih človeku ni perpušeno govoriti.[6])

5. Tega se bom hvalil; sebe pa ne bom hvalil, razun v svojih slabostih.[7])

6. Zakaj ko bi se tudi hotel hvaliti, bi ne bil nespameten, ker bi resnico govoril; zderžim se pa, de kdo več od mene ne misli, kakor kar na meni vidi, ali kar sliši od mene.

7. In de se zavoljo velíciga razodenja ne prevzamem, mi je dano zelo v moje meso, angelj satanov, de me bije.[8])

8. Za tega voljo sim trikrat Gospoda prosil, de bi odstopil od mene;[9])

9. pa mi je rekel: Dovolj ti je moja gnada, zakaj moč se v slabosti spopolnuje.[10]) Rad se bom tedej hvalil s svojimi slabostmi, de prebiva v meni moč Kristusova.[11])

10. Zavoljo tega si dopadem v svojih slabostih,[12]) v zasramovanji, v potrebah, v preganjanji, v stiskah za Kristusa. Kadar sim namreč slab, takrat sim močan.[13])

11. Nespameten sim postal;[14])

---

5. V 3. in 4. versti se poprešnje ponavlja. Raj je v svetopisemskim pomenu to, kar so nebesa zveličanih (Luk. 23, 43.).

6. in je slišal skrivnosti, ki se v navadnim človeškim jeziku ne dajo povedati. Gl. Jan. 3, 12.

7. svojih terpljenj, ki sim jih zavoljo Kristusa preterpel.

8. Bog je pripustil, de me satan hudo nadlegva in mi takó dela, kakor, ko bi ternek v mojim mesu tičal. Kakošne satanove skušnjave sv. Pavel tukej v mislih ima, se različno razlaga. Starji razlagavci večidel mislijo tukej skušnjave mesa, nečiste poželjivosti, ker ona tiči kakor ternek v našim mesu, in se v tem življenji ne da popolnama izrovati. Prav verjetna pa je tudi misel druzih razlagavcov (Krizost., Teofil., Teodor., Ambrož, Erazem), kteri pravijo, de so v té besedi umeti aposteljnove vnanje, vedne terpljenja, uterpljivosti, preganjanja. To razlago močno podpérate v. 9. in 10. V greškim je še perstavljeno: „*de se ne prevzamem*“.

9. uni satanov angelj, uno satanovo nadlegvanje.

10. Z mojo gnado zamoreš zoperstaviti se vsim skušnjavam; zakaj kolikor večí je slabost, toliko močnejši se moja gnada skazuje (dobro uméj: če človek moji gnadi pripusti delati). Moč nar pervo pomeni gnado Božjo; ker mora pa človek vselej z njo delati, torej pomeni tudi človeško moč in njegovo višji življenje, takó de zgornje besede obsegajo tudi naslednji pomen: Višji duhovno življenje, čednost se spopolnuje po skušnjavah; po zatéranji stare natore dosežemo popolno moč noviga življenja (Gl. spod. 13, 4.). V oziru tega pravi sv. Janez Križanski: Če tudi kaka oseba, ktera terpí take rečí, misli, de se je zavoljo terpljenja in nepokoja, v kterim se znajde, omadežvala in oslepila, vender v resnici temu ni takó: Skušnjave dajo velikoveč lepo priložnost, de se ravno nasprotno izhaja; zakaj duša dobiva ravno takrat, ko se zoperstavlja, veliko moč, čistost, razsvetljenje, tolažbo in veliko druziga dobriga po besedah sv. Pavla v. 9.

11. de se Kristusova gnada toliko močneji v meni skaže.

12. besede: „*svojih*“ ni v greškim.

13. z gnado Kristusovo.

14. Greško perstavlja: „*Ker sim se hvalil*“.

Digitized by Google

vi ste me persilili. Zakaj jest bi bil imel po vas perporočen biti,[15]) ker nisim bil nič manj, kakor nar imenitniši aposteljni; desiravno nič nisim.

12. Saj so se vender znamnja mojiga apostoljstva med vami godile v vsi poterpežljivosti,[16]) v znamnjih, v čudežih, in v mogočnih delih. Rim. 15, 18. 19.

13. Koliko ste namreč manj imeli memo drugih cerkvá, razun tega, de vam jest sam nisim nadléžen bil?[17]) Perzanesite mi to krivico!

14. Glejte, že vtretjič sim perpravljen k vam priti,[18]) in vam ne bom nadléžen.[19]) Ne išem namreč, kar je vašiga, ampak vas. Zakaj otroci niso dolžni za starše zakladov nabirati, ampak starši za otroke.[20])

15. Jest pa bom prav rad vse dal, tudi sam sebe bom dal za vaše duše; ako ravno sim jest, ki vas bolj ljubim, *(od vas)* manj ljubljen. Rim. 9, 3.

16. Pa naj bo *(pravijo)*, jest vam nisim nadléžen bil; ali ker sim bil prekanjen, sim vas z zvijačo vjel.[21])

17. Sim vas mar goljufal po kom tistih, ki sim jih k vam poslal?[22])

18. Prosil sim Tita,[23]) in sim poslal z njim brata.[24]) Ali vas je Tit goljufal? Ali nisva v enim duhu hodila? Ali ne po enih stopinjah?[25])

19. Ali spet ménite, de se per vas izgovarjamo? Pred Bogam v Kristusu govorimò; vse pa, preljubi, za vaše boljšanje.[26])

20. Zakaj bojim se, de bi vas morebiti, ko pridem, ne našel takošnih, kakoršnih ne želim; in de bi vi mene takošniga ne našli kakoršniga ne želitè;[27]) de bi ne bilo morebiti med vami prepirov, nevošljivosti, zabavljanja, razpertij, obrekovanja, podpihovanja, napihovanja, puntov;[28])

21. de bi me, ko spet pridem, Bog ne ponižal per vas, in de bi ne žaloval nad mnogimi tistih, kteri so préd grešili, in niso pokore storili za nečistost, in kurbanje, in nesramnost, ki so jo uganjali.

---

15. zagovarjan zoper obrekovanja mojih nasprotnikov.
16. v nadlogah.
17. de nisim nobeniga plačila od vas vzel. Tiho posvarjenje!
18. Že v tretje sklepam, k vam priti. Glej spod. 13, 1.
19. Glej razl. 17.
20. in ker sim vaš duhovni oče, moram jez za vas skerbéti, ne vi za me.
21. Sv. Pavel zavrača lažnjivo obdolženje svojih nasprotnikov, kakor de bi bil iz samopridnosti poslance v Korint poslal, kteri naj bi bili zanj skrivej dari nabirali.
22. sim li skrivej kak dobiček od vas dobil? Gl. zgor. 7, 2.
23. de bi k vam šel.
24. Glej zgor. 8, 6. 18.
25. Se li niso ravno takó do vas obnašali, kakor jest?
26. ne pišem tega toliko zato, de bi se opravičeval, temuč le v pričujočnosti Božji, kakor Kristusov učenec, goreč in skerben le za vaše zveličanje.
27. Glej zgor. 1, 23: 10, 2.
28. zoper mojo duhovno oblast, ki jo po pravici imam.

Digitized by Google

# XIII. Poglavje.

Že v tretje sklepam k vam priti. Kadar pridem, bom vsako reč razsodil, kakor bodo priče rekle, in ravnal bom brez perzanašanja, ker hočete po meni spoznati moč Kristusovo, kteri je bil sicer kakor slab človek križan, zdaj pa v Božji moči živí. Ravno takó bom jez, če tudi v njem terpim, v Božji moči svoje apostoljske službe med vas stopil. Dobro se sprašajte! Če se vam zdi, de niste vi še skušeni, se bom pa jez skušeniga skazal, ter vas bom prepričal, de imam v resnici apostoljsko oblast. O de bi ne bil permoran, te skušnje pred vami storiti! Zakaj, ako se resnice in čednosti poprimete in se poboljšate, ničesar ne premorem čez vas, in veselim se, de ničesar ne premorem, ker vaše spopolnjenosti želim in svojo kaznovavno oblast le v vaše zveličanje obračam. Poslednje opominjevanje, pozdravila, vošilo Božjiga blagodara.

1. Glejte, zdaj vtretjič k vam pridem![1]) V govorjenji dveh ali treh prič bo obveljala vsaka beseda.[2]) 5. Mojz. 19, 15. Mat. 18, 16. Jan. 8, 17. Hebr. 10, 28.

2. Préd sim povedal, in spet povem, kakor pričujoč, in zdaj nepričujoč, tistim, ki so préd grešili, in vsim drugim, de, ko spet pridem, ne bom zanesel.[3])

3. Ali hočete skusiti Kristusa, kteri v meni govorí, kteri med vami ni slab, ampak je močan med vami?[4])

4. Ako ravno je bil namreč križan v slabosti,[5]) vender živí v moči Božji. Zakaj tudi mí smo slabi v njem; bomo pa z njim živeli iz močí Božje med vami.[6])

5. Sami sebe skusite, če ste v veri;[7]) sami se prevdarite! Ali ne poznate sami sebe, de je Kristus Jezus v vas? razun če ste kje zaveržljivi.[8])

6. Upam pa, de bote spoznali, de nismo zaveržljivi.[9])

7. Prósimo pa Boga, de bi vi nič hudiga ne storili, ne de

1. Nekteri razlagavci iz tega sklepajo, de je bil sv. Pavel ta čas, ko je to pisal, že vdrugič v Korintu. Drugi razlagavci pa mislijo, de beseda „*vtretjič*“ méri le na njegov namen vdrugič v Korint popotvati, in ta njih misel je bolj verjetna; po tem takim bi bil pomen zgornjih besedí tale: Že vtretjè sklepam k vam priti (v drugo). — Pervikrat je bilo tedaj, ko je hotel še pred svojim popotvanjem v Macedonijo tje iti (zgor. 1, 15. 16.); drugikrat, ko je bil sklenil, k njim še le iti, ko je že v Macedonii bil (1. Kor. 16, 5.), v tretje zdaj v Macedonii.
2. vsak pregrešek, vsak prepir med vami bo sojen.
3. V greškim: „*Pred sim povedal, in povem, kakor bi bil v drugo pričujoč, in nepričujoč zdaj pišem tistim, ki so*“ i. t. d.
4. Vam li hočem pokazati, de ravnam v moči Kristusovi, kteri je mogočen, vas po meni kaznovati?
5. kakor slaboten človek.
6. in akoravno sim slaboten človek v nasledovanji njegoviga terpljenja, se bom vender z Božjo močjo in oblastjo, ktero imam od njega in jo v zvezi z njim skazujem, med vami perkazal; se bom vender z močjo strahovavniga aposteljna kažal.
7. če imate kakor pravi kristjani vero, ktera je živa v dobrih delih.
8. zaveržljivih misel. Greško pomeni: če morebiti skušnje ne prestanete.
9. prav za prav: neposkušeni. Pomen: Če si ne morete dati spričevanja, de

Digitized by Google

bi se mi skušeni pokazali, temuč de bi vi storili, kar je dobro, mi bi pa bili kakor neskušeni.[10])

8. Zakaj nič ne moremo zoper resnico, ampak za resnico.[11])

9. Veselimò se namreč, de smo mí slabi, vi pa močni. In za kar prósimo, je vaša popolnamost.[12])

10. Za tega voljo to nepričujoč pišem, de ne bom pričujoč ojstrejši delal po oblasti, ki mi jo je dal Gospod v boljšanje in ne v podéranje. Zgor. 10, 8.

11. Sicer pa, bratje, veselite se, bodite popolni, opominjajte se, bodite ene misli, imejte mir, in Bog miru in ljubezni bo z vami.

12. Pozdravljajte se med seboj s svetim kušljejem.[13]) Pozdravijo vas vsi svéti.

13. Gnada Gospoda našiga Jezusa Kristusa, in ljubezen Božja,[14]) in deležnost svetiga Duha bodi z vami vsimi! Amen.[15])

---

bi keršansko skušnjo prestali, bote saj, kadar k vam pridem, spoznali, de se pa jez kakor apostelj, previden z Božjo sodivno in kaznovavno oblastjo, zamorem skušeniga skazati.

10. kakor taki, ki skušnje niso prestali. Ne posim, de bi priložnost najdel, se v svoji kaznovavni oblasti poterjeniga skazati, temuč, de bi se ví pobaljšali, de bi bil jest tak kakor uni, ki nima nobene kaznovavne oblasti, tedej kakor tak, ki poskušnje ni prestal, ki ni poterjen.

11. Zakaj jest svoje oblasti ne morem kazati zoper to, kar je res, dobro in prav, temuč le zato, de resnica, čednost in pobožnost raste.

12. Moje veselje je, de mi ni treba kazati svoje apostoljske oblasti, in de ste ví dobri kristjani; prosim vas le, de bodite popolnama.

13. Glej Rimlj. 16, 16.

14. Očetova.

15. Z blagoslovilam sklene apostelj svoj list, pravi sv. Krizostom, ko perpisuje Očetu ljubezen, Sinu gnado in sv. Duhu deležnost. In to z vso pravico; zakaj od Očeta se izhaja naše zveličanje, ker je svét takó ljubil, de je svojiga Sina zanj dal (Jan. 3, 16.); od Sina pride gnada (Jan. 1, 17.), ker jo je zaslužil; in po svetim Duhu smo v resnici deležni gnade, ktero nam je Kristus s svojo spravno smertjo zaslužil.

Digitized by Google

# VVOD

v

## List do Galačanov.

Galacija, dežela skorej v sredi male Azije, je imela svoje imé od nekterih galiških rodov, ki so se bili v tretjim stoletji pred Kristusam tje preselili, ter se s prebivavci, ki so že od nekdaj ondi živeli, pomešali. Sv. Pavel je bil ob svojim drugim apostoljskim popotvanji (Dj. ap. 15, 40. razl. 33.) tje prišel (Dj. ap. 16, 6.), in je blezo že takrat (v letu 52 ali 53 po Kristusu) več srenj ustanovil; zakaj ko je bil ob svojim tretjim popotvanji (Dj. ap. 18, 23. razl. 28.) spet v Galacijo prišel (v letu 57 po Kristusu), je ondi našel več učencov, ki so bili že pred delj časam svoje spreobernjenje po njem zadobili, kar se iz ravno tega lista 4, 13. prav očitno kaže. Obakrat so ga bili Galačani preserčno sprejeli, in je imel per njih nar viši veljavo (pogl. 4, 13. 14.); ko jih je bil pa poslednjikrat komej kake mesce zapustil (pogl. 1, 9.), je slišal v Efezu, kamor se je bil od njih podal (Dj. ap. 19, 1.), de so se velike zmešnjave med njimi spočele. Judovsko misleči krivi učeniki so bili iz Jeruzalema tje prišli in so Galačane preverili, de Pavel ni pravi apostelj, od Jezusa Kristusa poklican, de kriv nauk oznanuje, ker učí, de spolnovanje Mojzesove postave ni potrebno v zveličanje, in de le zato takó učí, de bi se nevernikam perkupil. Ko je bil sv. Pavel zvedil, de so se Galačani dali krivim učenikam zapeljati, jim je pisal naslednji list, v kterim skaže: pervič, de je pravi apostelj, od Jezusa samiga poklican, de je evangeli oznanoval, še préden je kteriga zmed aposteljnov vidil, de je v Jeruzalemu svoj nauk perméril z naukam aposteljnov, kteri so spoznali, de ravno takó učí, kakor oní, de je v Antiohii Petra pokregal, ker se je do spreobernjenih Judov takó obnašal, kakor de bi bile šege Mojzesove postave k zveličanju potrebne (pogl. 1. in 2.); drugič skaže apostelj Galačanam, de opravičenje človekovo ne izhaja iz zunanjih opravil Mojzesove postave, ampak iz delavne vere v Jezusa Kristusa, de

Digitized by Google

torej kristjanam ni treba spolnovati Mojzesove postave (pogl. 3—5, 13.); tretjič opomni apostelj Galačane: desiravno niso kristjani pod Mojzesovo postavo, pa vender ne smejo misliti, de so brez postave, so namreč pod postavo Kristusovo, ktero spolnovati jim perporoča.

Ta list je prav zversteno spisan in je po zapopadku prav podoben listu do Rimljanov. Posebno drag mora ta list Nemcam biti. Sveti Hieronim piše namreč v svojim vvodu v ta list, de so Galačani memo greškiga tudi svoj jezik imeli, kakoršniga v Treviru govoré. Takó tedej so bili Galačani pervi zmed Nemcov, ki so se k keršanstvu spreobernili, in ta njim pisani list, pravi Allioli, je pismo do bratov naših očetov, in zato nam dvakrat drag.

Digitized by Google

# LIST
# SV. PAVLA APOSTELJNA
## do Galačanov.

## I. Poglavje.

Sv. Pavel, od Boga in Kristusa samiga poklican apostelj, pozdravi Galačane z blagoslovljenjem. Čudim se, de ste se dali takó kmalo od praviga uka odvernití in od krivih učenikov premotiti, ko vender ni nobeniga druziga evangelija, in ko bi moglo prekletstvo zadeti njega, kteri bi drugači učil. Jez ne učím po šegi in dopadenji ljudí, in uka, ki ga jez oznanujem, se nisim od nobeniga človeka naučil, temuč Jezus Kristus mi ga je naravnost podelil. Kakó bi ga bil tudi od kakiga človeka prejel, ko se nisim nikoli, ne pred svojim spreobernjenjem, in ne po svojim spreobernjenji s kristjani pečal, ko sim bil še le tri leta potem le malo časa k Petru in Jakopu prišel, potlej pa sim se bil v Sirijo in Cilicijo podal, in sim kristjanam v Judeji po osebi neznan ostal.

1. Pavel, apostelj[1]) ne od ljudi, in ne po človeku,[2]) ampak po Jezusu Kristusu in Bogu Očetu,[3]) kteri ga je obudil od mertvih;[4])

2. in vsi bratje, kteri so per meni,[5]) cerkvam v Galacii.

3. Gnada vam bodi in mir od Boga Očeta, in Gospoda našiga Jezusa Kristusa,[6])

4. kteri je dal sam sebe za naše grehe, de bi nas otel od zdanjiga hudobniga svetá[7]) po volji Boga in Očeta našiga,[8])

1. Glej Rim. 1, 1.
2. poklican; t. j., ljudje niso bili ne po sebi ne po druzih osebah začetniki mojiga poklica. Noben človek me ni poklical, in tudi ne Bog po kakim človeku, ampak Bog sam in naravnost. — Sv. Pavel perstavi to zato, ker mu je v tem listu sosebno mar, de bi pokazal svojo resnično apostoljsko veljavo.
3. po Jezusu Kristusu, kteri je delal v edinosti z Bogam Očetam.
4. Glej Rim. 1, 4: 1. Kor. 15.
5. pišejo.
6. Kristus je imel per svoji smerti dvojin namen: pervič de je za nas kazen terpel, in drugič de nam je gnado k novimu, od svetá ločenimu življenju zaslužil. Le to poslednje ima apostelj tukaj pred očmi, takó de je pomen ta: Kteri je umerl, de nam je moč zaslužil, de se zamoremo proste ohraniti hudobije, hudobnih ljudí tega svetá. — Galačani so se hudobnim ljudem vdali, zatorej povzdigne apostelj sosebno uni sad Kristusoviga odrešenja.
7. Hudobni svét pomeni hudobne ljudi, kakor 1. Kor. 11, 32.
8. Volja Božja je poslednje, v kar se vse vrača; tudi delo odrešenja je v



Digitized by Google

5. ki mu je čast od vekomaj do vekomaj.[9]) Amen.

6. Čudim se,[10]) de ste se takó hitro obernili od njega, ki vas je poklical k gnadi Kristusovi,[11]) k drugimu evangeliju;

7. ker vender ni druziga; tode so nekteri, ki vas motijo, in hočejo preverniti evangeli Kristusov.[12])

8. Pa ko bi tudi mi,[13]) ali angelj z nebes vam drugači oznanoval, kakor smo vam oznanovali, bodi preklet.[14])

9. Kakor sim popred rekel, tudi zdaj spet rečem. Ako bi vam kdo kaj oznanoval razun tega, kar ste prejeli,[15]) bodi preklet.

10. Se li ljudem perkupujem ali Bogú? Išem li ljudem dopasti? Ko bi še ljudem dopadel, bi ne bil Kristusov služabnik.[16])

11. Znano vam namreč storim,

---

volji Božji, zatorej je Kristus za svojo nar viši dolžnost izrekel, de spolnuje voljo svojiga Očeta (Jan. 4, 34: 5, 30.).

9. kteri je češen vekomaj; umé tudi: mora večno češen biti. Božje češenje je tudi naše zveličanje; zakaj s tem se mu kakor njegove stvarí nazaj damo, in spet v njem živimò, kar je naš namen.

10. Tukaj začne apostelj svoj list s pertožbo, de so se Galačani dali premotiti od krivih učenikov (v. 6 — 9.), ko ima vender on pravo, apostoljsko veljavo (v. 10. i. d.).

11. k evangeliju, k kristjanam. Kteri kliče, je Bog Oče (Rim. 9, 24: 1. Tes. 2, 12.); zakaj nihče ne pride k Sinu, razun če ga Oče vleče (Jan. 6, 44.).

12. Glej vvod.

13. Jez Pavel.

14. De bi nespremenljivost Božjiga uka prav očitno pokazal, da dva nar bolj krajinska zgleda: ako bi namreč učenik sam svojimu lastnimu nauku zoper govoril, ali ako bi tudi sam angelj z nebés, kar je sicer nemogoče, temu nauku nasproti učil, bi se móglo čez oba prekletstvo izreči. V besedi „*preklet*“ si apostelj misli: izpahnjen iz cerkve. Izpahnjenje iz cerkve je v tem oziru prekletstvo, ker so izpahnjenimu vsi perpomočki k zveličanju odvzeti in je torej pogubljenju prepušen (1. Kor. 5, 5.). Takó so besedo „*preklet*“ vsi tadanji Judje razumevali. V aposteljnovih besedah pa najde cerkev svoje opravičenje, ako čez krivoverce prekletstvo izrekuje. Kar je sv. Pavel v svetim Duhu storil, to dela cerkev v ravno tistim Duhu, ona še celo mora delati, kar je mogel on storiti. De teló Kristusovo (svéta katoliška cerkev) ostane, je ravno takó potrebno, prekletstvo izrekovati, kakor je potrebno, izpahnjene v naročje Božje milosti nazaj vabiti; zakaj teló, ki svojih res neozdravljivih, gnjilih udov ne odloči, mora poslednjič samo gnjiti. Blagor naši cerkvi, de je o pravim času takó prekletstvo izrekovala!

15. Tedaj prejeti, od pravih učenikov zročeni nauk je gotovo znamnje, po kterim se spozná prava, čista resnica.

16. Apostelj začne s to versto pervi del svojiga lista. Krivi učeniki so mu očitali, de ni pravi apostelj, de ni imel Božjiga povelja, svoj uk od opravičenja oznanovati, temuč ga je le zato oznanoval, de bi se nevernikam in kristjanam iz nevernikov spreobernjenim perkupoval. Temu očitanju nasproti govorí apostelj zgornje besede: Oznanujem li zdaj (po svojim spreobernjenji in poklicu v Kristusoviga služabnika), de bi ljudem ustregel, ali ne veliko več de bi Bogu služil, t. j., de pred njim odgovor zamorem dati; in oznanujem li takó, de bi ljudem dopadel? Nikakor ne; kdor želi ljudem dopa-

Digitized by Google

bratjè, de evangeli, ki je bil od mene oznanovan, ni od človeka; 1. Kor. 15, 1.

12. jest ga namreč nisim od človeka ne prejel, ne se naučil, ampak po razodenji Jezusa Kristusa.[17] Efež. 3, 3.

13. Zakaj slišali ste od mojiga nekdanjiga obnašanja v judovstvu, de sim nezmerno preganjal cerkev Božjo, in jo razdeval;[18]

14. in sim jih presegel v judovstvu veliko svoje starosti v svojim narodu, in sim se hudo poganjal za svoje očetovske zročila.[19]

15. Ko je pa dopadlo njemu,[20] ki me je odločil od telesa moje matere, in me poklical po svoji milosti,

16. mi razodeti svojiga Sina, de bi ga oznanoval med narodi: se kar več nisim posvetoval z mesam in kervjo,[21]

17. in nisim prišel v Jeruzalem k njim, ki so bili pred menoj aposteljni; ampak sim šel v Arabijo,[22] in sim se spet vernil v Damask.[23]

18. Tri leta[24] po tem sim šel

---

sti, ne spolnuje dolžnosti zvestiga Kristusoviga služabnika. Jez oznanujem Božji nauk, in sim pravi apostelj; zakaj v. 11. i. d. sv. Pavel skazuje, de ima apostoljsko veljavo: a) z razodenjem, ki mu ga je Kristus dal; de ga ni noben človek, noben apostelj učil, temuč de ga je Kristus sam podučil (gl. v. 11 — 24.); b) de so to njegovo veljavo tudi nar imenitnejši aposteljni spoznali (pogl. 2, 1 — 10.); c) de se ta njegova veljava tudi iz tega razodeva, ker je sv. Peter od njega posvarjenje sprejel, ko se je zavoljo spreobernjenih Judov takó obnašal, kakor de bi bile šege Mojzesove postave k zveličanju potrebne (Pogl. 2, 11 — 21.).

17. po naravnim podučenji od Jezusa Kristusa.

18. Glej Dj. ap. 8, 1. i. d. 9, 1. i. d.

19. Jez sim se memo veliko Judov moje starosti in vere skazal, ker sim bolj kakor oni slepó gorel ter se poganjal za postavo in za navadne, od očetov zročene šege in zapovedi. Meni ni bilo mar, hoče sv. Pavel reči, se keršanstva od kristjanov učiti; vse moje perzadevanje je bilo, se v judovstvu uterditi.

20. V greškim: *„dopadlo Bogu“*. Vsaka gnada je zgolj dar Božji, ki ga ne zaslužimo (Avg.). Gl. Rim. 3, 24.

21. Pomen 15. in 16. verste je: Ko je pa Bogu, kteri me je od moje otročje starosti, pred drugimi, v svojo sveto službo zvolil, in poznejše po svoji prosti gnadi, kristjan biti, znotrej poklical, ko je Bogu, pravim, dopadlo, me po notranjim podeljenji zastran njegoviga Sina in njegove zveličavne naredbe podučiti, sim se (po prejetim razodenji) še manj ko tisti čas, ko sim še Jud bil, z ljudmi zavolj Jezusoviga uka posvetoval. — „Z mesam in kervjo“ pomeni tukaj: z ljudmi (Mat. 16, 17.).

22. Kaj de je sv. Pavel v Arabii delal, je celo neznano; blezo je le sebi živel, molítvi, premišljevanju, svojimu zveličanju, brez apostoljske delavnosti.

23. Glej Dj. ap. 9, 20 — 25.

24. Veči del razlagavcov ne šteje teh treh let od časa, ko je sv. Pavel v Damasku prebival, ampak od časa njegoviga spreobernjenja, tedaj od časa skupej, ko je v Arabii in v Damasku živel. V Damasku so ga Judje preganjali (Dj. ap. 9, 19 — 26.), zato je ubežal (2. Kor. 11, 33.), ter je v Jeruzalem prišel (Dj. ap. 9, 27.).



Digitized by Google

gori v Jeruzalem Petra obiskat,[25]) in sim ostal per njem petnajst dni.[26])

19. Drugih aposteljnov pa nisim nikogar vidil, razun Jakopa, brata Gospodoviga.[27])

20. Kar vam pa pišem, glejte, je Bog priča, de ne lažem.[28])

21. Potlej sim prišel v strani Sirije in Cilicije.[29]) Djan. 9, 30: 11, 25.

22. Bil sim pa po obličji neznan Kristusovim cerkvam v Judeji.

23. Le slišali so: Kteri nas je popred preganjal, zdaj oznanuje vero, ki jo je nekdaj zatéral;

24. in so zavoljo mene Boga častili.[30])

## II. Poglavje.

Ko sim štirnajst let potem spet v Jeruzalem prišel, de sim pervim aposteljnam svoj nauk razlagal, so tudi vsi z menoj enacih misel bili, ne obrezati Tita. Judovsko mislečim nisim celo nič prijenjal, in aposteljni niso le samo mojiga uka poterdili, ampak so se tudi z menoj zedinili, de naj bom apostelj nevernikov, oni pa naj Judam oznanujejo evangeli, de le njih ubozih ne pozabim. Resnico svojiga uka in svojo veljavo sim še celo pred Petram dokazal, ko je bil svarljiv. Jez sim mu namreč očitno rekel, de mí, desiravno rojeni Judje, ne smemo kristjanov iz nevernikov siliti postavo sprejeti, ker le vera brez postavnih del opraviči, kar je toliko bolj gotovo, ker bi se Kristus, kteri vero učí, z menoj in z vsimi kristjani kakor grešnik pokazal, ko bi postavne dela opravičevale. Grešnik bi bil veliko več, ako bi hotel postavo spet veljavno storiti; zakaj zdaj sim v Kristusu postavi odmerl po veri v delo njegoviga rešenja, ki ga v vsi njegovi moči spoznam.

1. Potem sim čez štirnajst let[1]) spet gori šel v Jeruzalem z Barnabam, in sim tudi Tita seboj vzel.

2. Šel sim pa gori po razodenji,[2]) ter sim se pogovoril z njimi zavoljo evangelija, ki ga oznanujem med narodi, posebej

---

25. ne zato, de bi se bil kaj od njega naučil, ker je bil od Boga podučen, ampak de je poglavarja aposteljnov pogledal in počastil (Kriz., Teodor., Ambrož, Hieron.).

26. ne delj, ker so ga gregovski Judje hotli umoriti (Dj. ap. 9, 29.).

27. škofa jeruzalemske cerkve (Dj. ap. 15, 13: 21, 18.). Zastran besedi *„brata Gospodoviga“* glej Mat. 1, 25.

28. Apostelj perseže, de ni prejel človeškiga podučenja.

29. de bi v Tars, v svojé domače mesto prišel (Dj. ap. 9, 30.).

30. Ker me cerkve v Judeji po obličji niso poznale, sim tolikanj manj prejel od njih podučenje.

1. Beseda *„potem“* veže naravnost s poprešnjim, zatorej so štirnajstere leta od tistiga časa štete, ko je mogel sv. Pavel v Sirijo in Cilicijo popotvati (Zgor. 1, 21.). Takó je tedaj misliti tisti Pavlov prihod v Jeruzalem, in sicer ta čas, ko so aposteljni zbor imeli (Dj. ap. 15.); zakaj med tem prihodam in unim popotvanjem je bilo ravno štirnajst let (Perm. Dj. ap. 9, 30. razl. 19. z Dj. ap. 15. razl. 1.). Zastran zveze s poprešnjim glej pogl. 1. razl. 16.

2. po vdihnjenji Gospodovim. Po Dj. ap. 15, 2. sta bila sv. Pavel in Bar-

Digitized by Google

pa z njimi, ki so bili bolj čislani;[3]) de bi se ne trudil, ali ne bil trudil zastonj.[4])

3. Pa tudi Tit, ki je z menoj, in iz nevernikov bil, ni bil permoran se obrezati dati;[5])

4. in sicer zavoljo vrinjenih hinavskih bratov, kteri so bili prišli zalezovat našo prostost, ki jo imamo v Kristusu Jezusu, de bi nas v sužnost spravili.[6])

5. Tem nismo ne ene ure jenjali, in se jim nismo podvergli, de resnica evangelija ostane per vas.[7])

6. Kar pa tiče njé, ki so bili čislani (kakošni so poprej bili, mi ni nič mar; Bog ne gleda na vnanje človekovo;[8]) oni, ki so bili čislani, me niso nič naučili.[9]) Rim. 2, 11.

7. Temuč nasproti, ko so vidili, de mi je zročen evangeli med neobrezanimi, kakor Petru med obrezanimi:[10])

8. (kteri je namreč delal s Petram v apostoljstvu med obrezanimi, je delal tudi z menoj med narodi;)

9. in ko so spoznali gnado, ktera mi je dana,[11]) Jakop, in

---

naba od Antiohijanov v Jeruzalem poslana; temu ni nasproti, de je bil sv. Pavel tudi čeznatorno k temu povelje prejel (Beda).

3. Glej v. 9.

4. de ne bo moje prihodnje delo brez sadú, in de ne bo tudi to, kar sim dosihmal storil, brez sadú ostalo. Ko bi bili namreč krivi učeniki v resnici zamogli terditi, de se aposteljnov uk z ukam druzih aposteljnov ne zedinja, bi bil sv. Pavel per ljudeh vso vero in z njo tudi sad svojiga truda zgubil (Hier.). Lepó govorí sveti Avguštin: Še celo aposteljnu Pavlu, kteriga je poklical vender Kristus z nebes, bi cerkev ne verjela, ako bi ne bil svojiga uka pred aposteljne pernesel, de je z njimi v edinosti ostal.

5. Pa aposteljni niso nikoli grajali mojiga uka, ko terdim, de Mojzesova postava kristjanov ne veže; saj še Tita, ki je po rojstvu nevernik, niso ukazali obrezati.

6. perstavi: nisim hotel pustiti Tita obrezati. Judovsko misleči krivi učeniki, ki so se potuhnjeno v naše cerkve vrinili, de so nas popraševali, kaj de od Mojzesove postave mislimo, de bi nas zamogli spet v sužnost te postave spraviti; oni so sicer hotli, de bi se Tit obrezal, jez pa jim tega nisim dovolil.

7. čisti nauk, nezmešan z judovstvam.

8. Aposteljne imenujem čislane, ker so zdaj res čislani; nekdaj, ko so še ribči bili, se vé de niso bili čislani; pa na to ne gledam, kakor tudi Bog per podeljenji svojih gnad na zunanje zadeve ne gleda (Ambr., Anzelm).

9. ker niso bili druge misli kakor jez.

10. ko so iz tega, kar sim jim od svojiga naravniga poklicanja po Kristusu, in od svojiga sadú polniga dela povedal, spoznali moj poklic za aposteljna nevernikov, kakor je Peter zlasti Judam apostelj bil. — Dobro védi, de s tem ni izrečena delitev oblasti, ampak le delitev apostoljskiga dela, v tem oziru, de je namreč sv. Pavel sosebno nevernikam, sv. Peter pa sosebno Judam pridigoval (Hier.). Sv. Peter je bil neprenehama poglavar cerkve, tudi iz nevernikov spreobernjenih srenj; kakor je tudi ravno on nevernikam k zveličanju vrata odperl (Dj. ap. 10.), in potlej v Rimu, poglavitnim mestu nevernikov, svoj sedež postavil.

11. moje Božje obdarjenje za aposteljna nevernikov, moj poklic, s pridam nevernikam sveti evangeli oznanovati.

Digitized by Google

Kefa, in Janez, kteri so bili kakor stebri čislani,[12]) so dali desnice *(v znamnje)* društva meni in Barnabu,[13]) de bi midva šla med nevernike, oni pa med obrezane;

10. de bi se pa vender ubogih spomnila;[14]) in to storiti sim se skerbno trudil.

11. Ko je bil pa Kefa v Antiohijo prišel,[15]) sim se mu v obraz[16]) ustavil, ker je bil svarljiv.

12. Preden so namreč eni prišli od Jakopa,[17]) je z narodi jedel;[18]) ko so bili pa prišli, se je umaknil in se ločil, ker se je bal tistih, ki so bili iz obreze.

13. In z njim vred so se hlinili drugi Judje, takó de je bil tudi Barnaba v táko hlinjenje po njih zapeljan.[19])

14. Ko sim pa vidil, de ne hodijo prav po resnici evangelija, sim rekel Kefu[20]) vpričo vsih: Ako tí, ki si Jud, po neversko živiš, in ne po judovsko, kakó moreš siliti nevernike, po judovsko živeti?[21])

---

12. Jakop, škof cerkve v Jeruzalemu in sorodnik Gospodov, Kefa (t. j. Skalar, Peter), poglavar cerkve, Janez, posebno ljubljeni učenec (glej vvod k Jan.) so bili sosebno čislani.
13. v znamnje, de so zedinjeni per delu, kakor so zedinjeni v veri.
14. perve srenje, ki je mati druzih srenj. Gl. 1. Kor. 16, 1: 2. Kor. 8, 1. i. d.
15. Glej Dj. ap. 15. razl. 29. Zastran zveze s poprešnjim glej zgor. 1. razl. 16. V greškim: „*Ko je bil pa Peter*“ i. t. d.
16. očitno, vpričo druzih.
17. eni zmed judovsko mislečih kristjanov iz srenje v Jeruzalemu.
18. s kristjani iz nevernikov; on tedaj, kakor oni, ni delal razločka med jedmi, ali so bile čiste ali nečiste (Gl. Rim. 14.).
19. Sveti Hieronim in več cerkvenih pisavcov pred njim so si perzadjali svetiga Petra zagovarjati, de je le iz perzanesljive odjenljivosti do judovsko mislečih kristjanov takó ravnal, ter so mislili, de svarjenje ni toliko Petra kakor Jude zadevalo, kterim je bilo s tem svarjenjem treba pokazati, de je dolžnost nehala, po judovskih šegah se ravnati; tode zvezi in besedam svetiga pisma je bolj permerjena misel svetiga Avgustina, večine očakov in razlagavcov, de je bil sveti Peter zares posvarjenja vreden. Svarljivo je bilo namreč to, ker se je nad njim vidilo, de bi bil take misli, kakor tisti, ki so bili iz Jeruzalema prišli. Ker le-ti niso bili le samo slaboverni, ki so Mojzesovo postavo le še spolnovali, ker so je vajeni bili (Rim. 14.), ampak vhlinjeni, potuhnjeni, krivi bratje, t. j., taki judovsko misleči, kakor jih apostelj v vsim tem listu pred očmi ima, iz Judov kristjani, ki so postavne šege k zveličanju bistevno potrebne terdili, zato je bila perzanesljivost svetiga Petra djansko poterjenje njih krivih naukov, kar je moglo v kristjanih iz nevernikov misel obudovati, de so postavne šege k zveličanju potrebne, in de so tudi oní permorani (v. 14.), po judovski šegi živeti. Iz tega se vidi, de je razumna odjenljivost, ktere se je sveti Pavel večkrat poslužil (Dj. ap. 16, 3: 18, 18: 21, 23. i. d.), de ni judovsko mislečim spotikljeja dajal, vsa druga bila; zakaj sv. Pavel je bil odjenljiv do slabih v veri, kteri so se judovstva le še iz navade deržali, pa niso terdili, de je k zveličanju potrebno; ni bil pa perjenljiv do hudobnih kristjanov iz Judov, kteri so terdili, de je postava v zveličanje potrebna: tem ni nikoli nič jenjal (v. 5.).
20. V greškim je: „*Petru*“. Gl. zgor. v. 9.
21. Ti si iz Judov spreobernjen kristjan, in vender ne živiš po judovsko, ne spolnuješ postavnih šeg sploh, in ne posebej postave zastran jedí, temuč ži-

Digitized by Google

15. Mí smo[22]) po natori Judje, in ne grešniki iz narodov;

16. ker pa vemo, de človek ni opravičen iz del postave, ampak po veri Jezusa Kristusa: tudi mí v Kristusa Jezusa vérujemo, de smo opravičeni iz vere Kristusove in ne iz del postave; ker iz del postave ni opravičen noben človek.[23])

17. Ako smo mí, ki išemo opravičeni biti v Kristusu, sami najdeni grešniki, ali ni Kristus greha služabnik? Tega ne![24])

18. Zakaj če to, kar sim poderl, spet zidam, se prestopavca storim.[25])

19. Jest sim namreč[26]) po postavi odmerl postavi, de Bogu živim;[27]) s Kristusam sim na križ perbit.

20. Živim pa, tode ne jest;

---

víš po svoji keršanski prostosti: torej kakó hočeš kristjane iz nevernikov k spolnovanju une postave zavezovati? — Obnašanje svetiga Petra je bilo res moravno za kristjane iz nevernikov; zakaj ko je on, — glava aposteljnov, uk lažnjivih bratov s svojim djanjem poterdil, so kristjani, po njegovi veljavi nagnani, mógli verovati, de Mojzesova postava tudi njé veže. Sicer pa prevdari ponižnost svetiga Petra, ki se je molčé pustil svariti. Lepó govorí sveti Gregori: Peter ne misli v to, de je prejel ključe nebeškiga kraljestva. Oh, če nas kdo zavolj kakiga dela graja, nam preeej glava in persi skipé; mi na tihim mislimo, kaki in koliki ljudje de smo; mi si čednosti domišljujemo še celo take, kterih nimamo. Peter nasproti je imel resnične čednosti in je bil ponižen — tudi ko je grajan bil. Té takó velike krotkosti pa mi ne moremo posnemati: mi nar spodej obležimò, ker smo le tlak.

22. Naslednje do konca poglavja so besede aposteljna Pavla do Galačanov.

23. Pomen 15. in 16. versti v zvezi s poprešnjim je: Tí nimaš prav, de kristjane iz nevernikov k spolnovanju judovskih postavnih šeg s svojim obnašanjem siliš; mi smo bili sicer ko rojeni Judje zvesti spolnovavci postave, in ne ajdovski malikovavci, zdaj pa vemo, de se ne dosežе z nobenimi v postavi zapovedanimi deli, ne z opravljanjem postavnih šeg, ne s samim dopolnovanjem zaderžanskih zapoved, Bogu dopadljivi stan, namreč opravičenje, ampak le po veri v Jezusa Kristusa in s popolno vdanostjo njegovi zveličavni naredbi. — Zastran opravičenja, vere, nezadostljivosti postave glej Rim. 1, 17: 3, 20. i. d. 7, 1. i. d.

24. Apostelj pové še en vzrok, zakaj se kristjanam iz nevernikov tak jarm ne smé nakladati. Ako smo mi zato grešniki, de opravičenje v vero stavimo, in šegne postave ne spolnujemo: po tem takim je tudi sam Kristus grešnik in perporočevavec greha; zakaj on nas je takó učil (de šegna postava kristjanov ne veže). Kaj taciga pa se nikakor ne sme govoriti (Hier., Kriz., Anzelm); zakaj preklinjevanje bi bilo. Nekaj neumniga bi se tedaj iz tega izhajalo, ko bi se tak jarm nakladal.

25. De se ta versta s poprešnjo veže, je treba perstaviti: Ravno nasprotno; zakaj mi nismo grešniki ne, če postavi ne perlastujemo opravičenja, temuč grešniki bi bili, ako bi to storili, ako bi hotli to spet vpeljati, kar je odveržено, namreč šegna postava.

26. Beseda „*namreč*“ razlaga, kakó de je Mojzesova postava overžena.

27. Zavoljo tega, ko je postava nezmožna bila, me Bogu dopadljiviga storiti, sim se postavi odpovedal, pa ne, de bi brez postave živel, temuč de v novim duhu Bogu služim. — Ali pa tako le: Zavoljo Kristusove postave sim se Mojzesovi postavi odpovedal, pa ne, de bi brez postave živel, temuč de v novim duhu Bogu služim. — Zastran nezmožnosti postave glej Rim. 8, 3., postavi odmreti Rim. 6, 1 — 6.

Digitized by Google

živí pa v meni Kristus.[28]) De pa zdaj živim v mesu, živim v veri Sinú Božjiga, kteri me je ljubil, in dal sam sebe zame.[29])

21. Ne zaveržem gnade Božje. Zakaj če je po postavi pravičnost, tedej je Kristus zastonj umerl.[30])

## III. Poglavje.

Kakó ste se mogli dati preslepiti? Ali ste svetiga Duha po delih postave, ali po veri prejeli? Hočete li spet meseni biti, ko ste za duha že toliko terpeli? Vprašajte se, ste li gnadne darí po postavi ali po veri zadobili? Tudi Abraham je bil le po veri opravičen; tedej so le verni — Abrahamovi otroci, in le vernim je podeljen Abrahamu obljubljeni blagor, t. j. opravičenje. Postava zamore le tožiti, vera pa opraviči; postava hoče dela in kolne prelomovavce; Kristus pa reši od té kletve, de pridejo po veri v njega: blagor, duhovni kerst, opravičenje in vse gnade. Ta blagor pride zavoljo Abrahamu dane obljube in v veri v njo, in postava, ki je bila poznejše dana, ne more obljube ovreči in učiti, de je vera nepotrebna. Postava, če ima tudi v Bogu svoj začetek, bi mógla le greha opomnovati, in vse pod greham zaklenjeno pustiti, de pride blagor po veri; postava bi mógla biti le strahovavka, dokler ne storí vera v Kristusa prostih otrók Božjih in jih s Kristusam prav tesno ne združi, po kterim bojo vsi brez razločka otroci Abrahamovi, deleži obljube, blagodara in pravice.

1. O nespametni Galačani![1]) kdo vas je premotil, de niste pokorni resnici, pred kterih očmí je bil Jezus Kristus popisan,

---

28. Vsajen v Kristusa, sim tudi z njim na križu umerl, odmerl vsi stari reči, stari postavi, stari grešni poželjivosti; živím sicer še ko človek, tode ne tólikanj jez, ampak Kristus živí v meni, ker vódi s svojo gnado vse moje misli, občutljeje, želje, voljo in djanje. — Sv. Pavel ne reče, opomni sveti Krizostom, jez živím za Kristusa, ampak kar je veliko več: Kristus živí v meni. Kakor de bi hotel reči, razlaga sveti Gregori greško: Moja (grešna) samosvojost je v meni ugasnila, ker ne živím več meseno: tode v bitji nisim umerl, ker duhovno živím v Kristusu. — Zastran besedí: vsajen v Kristusa, z njim križan in pokopan biti, glej Rim. 6, 1. i. d.

29. To moje življenje na zemlji, césar duša je Kristus, pa izvira iz vere v darivno smert in v vse delo odrešenja: vera je pogoja tega življenja. Kristus je le zato oživljajoča duša moje osebe, ker se mu v veri popolnama darujem. — Takó govorí tudi nevesta v visoki pesmi: „*Moj Ljubljeni je moj, in jez sim njegova*“.

30. Spoznam véliko dobroto odrešenja, in ga nimam za nepotrebniga, kakor tisti, ki terdijo, de se opravičenje po spolnovanji Mojzesove postave zadobí. Ti imajo rešenje res za nepotrebno; zakaj če postava opraviči, Kristusova smert ni več potrebna.

1. Tukaj se začne drugi del lista, v kterim se dokazuje, de postava ne more dati opravičenja, in de se mora umakniti veri v Kristusa. Sv. Pavel našteje zastran tega tri vzroke in so tile: a) lastna skušnja Galačanov, kteri morajo spoznati, de svojih duhovnih darov niso po postavi, ampak le po veri prejeli (v. 1 — 6.); b) zgled Abrahamov, kteri je bil po veri opravičen, in de se je njemu dana obljuba zastran blagodara, ki bo prišel čez vse narode, le po veri spolnila, in ne po postavi, ktera je blagodaru le pot perpravljala

Digitized by Google

*(kakor de bi bil)* med vami križan.[2])

2. Samo to hočem od vas zvediti: Ali ste iz del postave prejeli Duha, ali iz poslušanja vere?[3])

3. Ste li takó nespametni, de hočete, ko ste v Duhu[4]) začeli, zdaj v mesu končati?[5])

4. Ali ste zastonj toliko terpeli?[6]) Če vsaj le zastonj![7])

5. Kteri vam tedej daje Duha, in dela čudeže med vami, dela li to iz del postave, ali iz poslušanja vere?[8])

6. Kakor je pisano:[9]) Abraham je Bogu verjel,[10]) in to mu je bilo v pravičnost peršteto.

7. Spoznajte tedej, de, kteri so iz vere, oni so Abrahamovi otroci.[11])

8. Ker je pa pismo[12]) previdilo, de Bog iz vere opravičuje narode, je napovedalo Abrahamu: Oblagodarjeni bodo v tebi vsi narodi.[13]) 1. Mojz. 12, 3: 18, 18.

9. Oni tedej, kteri so iz vere, bodo oblagodarjeni z vernim Abrahamam.

10. Kteri koli so namreč iz del postave, so pod prekletstvam. Zakaj pisano je: Preklet bodi vsak, kteri ne ostane v vsim, kar je pisano v bukvah postave, de naj spolnuje.[14])

11. De pa po postavi nihče ni

---

(v. 7. pogl. 4, 21.); c) prosta žena Sara, ktera je preroško pomenila, de bojo kristjani od Mojzesove postave sprosteni, zatorej se morajo Galačani sprejeme judovstva varovati (Pogl. 4, 21. in 5, 12.).

2. Kakó je vender mogoče, de ste se dali od krivih učenikov pregovoriti, de ste čisti nauk zavergli, ko sim vam Jezusa Kristusa in zveličanje takó živó pred očí postavil, kakor de bi bil med vami križan?

3. Ste mar svetiga Duha z njegovimi darmí po obrezi in po druzih postavnih delih prejeli, ali ne velikoveč po sprejemi vere? — V pervih časih cerkve se je sveti Duh večkrat s posebnimi darmí prerokovanja, mnozih jezikov, znanja i. t. d. nad kerščenci in birmanci razodeval. Glej Djan. apost. 2, 4: 1. Kor. 12.

4. Glej poprešnjo razlago.

5. V besedi „*meso*“ si tukaj misli vidne šege, dela Mojzesove postave (Teodoret, Hier.). Perm. vvod.

6. Ali ste zastonj že toliko zavoljo vere terpeli, ki ste zdaj od nje odpadli?

7. in ne še kaj hujšiga! — Zastran „*hujšiga*“ glej 2. Petr. 2, 21. Hebr. 6, 4.

8. Glej 3. razlago.

9. Zastran zveze glej 1. razlago.

10. V greškim: „*Kakor je tudi Abraham Bogu verjel*“. Abraham je verjel, de mu bo Bog obljubo spolnil, ter mu bo dal velik zarod, in de bo po enim iz njegoviga zaroda blagor čez vse narode prišel. Gl. Rim. 4, 3. i. d. in 25. razl.

11. de bojo ti, ki iz vere svoje duhovno življenje zajemajo, Abrahamovi posnemavci, in v tem oziru njegovi duhovni otroci.

12. Bog, začetnik pisma.

13. In ko je Bog vedil, de bojo po veri enkrat vsi narodi opravičeni, je Abrahamu rekel: V tvojim mlajšim in v veri vanj, ktera je tvoji veri podobna, bojo enkrat vsi narodi osrečeni (Hier., Anzelm, Kriz., Avg.).

14. Blagor, t. j., opravičenje in vse gnade, ktere opravičenje seboj pernese, izvirajo iz vere (v. 9.); zakaj kdor se na dela postave, na opravljanje šeg,

Digitized by Google

opravičen per Bogu, je očitno; ker pravični iz vere živí.[15])

12. Postava pa ni iz vere,[16]) temuč „kdor jo spolnuje, bo v nji živel.“[17]) 3. Mojz. 18, 5.

13. Kristus[18]) nas je rešil od prekletstva postave, ker je postal za nas prekletstvo,[19]) ker je pisano: Preklet bodi vsak, kteri visi na lesu:[20])

14. de bi[21]) med narode prišel blagor Abrahamov v Kristusu Jezusu, de obljubljeniga Duha prejmemo po veri.[22])

---

na spolnovanje zaderžanske postave zanaša, in potem opravičenje od Boga upa, on ne uide prekletju, pogubljenju, ker postava (5. Mojz. 27, 26.) vsaciga prekolne, kteri je popolnama ne spolnuje. Ker pa to per človeški slabosti in zlasti brez gnade Kristusove ni mogoče, si mora tedaj vsak, kteri se le spolnovanja postave derží, prekletje nakopavati. Strašna beseda za takó imenovane — na videz — poštene, pravične — brez vere. Kolikokrat se slišijo govoriti, kteri po širokim potu hodijo: Čemu vera, de človek le spošteno živí in svoje dolžnosti dopolnuje, je že pravičen in bo lahko zveličan! Takim je apostelj odgovoril. Ravno postava, od ktere vi brez vere opravičenja in zveličanja perčakujete, vas pogublja; zakaj ker je takó ne dopolnujete, kakor ona zapoveduje, v prekletstvo padete. Ko bi Kristusa imeli, bi prekletstvo od vas vzel (v. 13.), brez vere pa se postava sama nad vami mašuje. Vi sicer pravite, de ste postavo dopolnili, pa dan, o kterim bo vse razodeto, bo pokazal, če so vaše dela dobre, ali če so morebiti, ker so z nar nesramnejši samopridnostjo oskrunjene, le bližeče pregrehe. Perm. Rim. 7.

15. Ta versta je očitno iz Habakuka 2, 4: *„Pravični iz vere živí“*. Glej razl. Rim. 1, 17.

16. Apostelj še bolj iz postavne natore skazuje, de postava ne more opravičiti.

17. Postava sama iz sebe ne more opravičiti, ker kakor taka nima nič z vero opraviti; ona ne pravi: Kdor véruje, bo živel (bo časno in večno srečen), ampak (3. Mojz. 18, 5.), kdor zapovedi spolnuje, bo živel. Ta zapoved, ki hoče, de se mora postava spolnovati, izrekuje sodbo čez človeka, ki se postave derží, ker je ne more brez vere v Odrešenika popolnama dopolniti (v. 10.); on se ne opraviči, le prekletju in kazni se izdaja; verni človek pa ni le prepričan, de je Kristus kazen preterpel, on tudi gnado zadobí, de zamore postavo spolnovati. — Vedi pa dobro. Ako se tukaj pravi, de postava z vero nič opraviti nima, ni s tem rečeno, de se v času postave ni tudi vera tirjala, in de so pobožni stare zaveze brez vere in zato tudi brez gnade bili; veliko bolj govorí apostelj večkrat razločno, de je njegov uk od vere že v stari zavezi uterjen (Rim. 4.): apostelj le zato takó govorí, ker hoče le od gole postave, od postave, kakoršna je sama na sebi, govoriti, kakor so jo tadanji Judje razumeli in jo mógli razumeti. Ako so namreč Judje pred Kristusam imeli postavo z upanjem v Mesija, tedaj postavo z vero in z gnado; je po tem takim tadanjim Judam, ki so Mesija zavergli, le samo gola postava brez vere in gnade ostala.

18. Zastran zveze s poprešnjim glej obsežek tega poglavja.

19. ko je kazen za naše prestope zoper postavo preterpel. Rim. 3, 26. razl. 18.

20. Kristus je imenovan preklet z oziram na tiste, ki so bili na kol obešeni (5. Mojz. 21, 23.), ker je dolg nase vzel in terpel, kar je zares mogel preterpeti, kdor je bil preklet.

21. Kristus se je prekletstvu — smerti na križu — podvergel, *„de bi med narode“* i. t. d.

22. de namreč mi vsi, Judje in neverniki, prejmemo obljubljeniga svetiga Duha po veri v Jezusa Kristusa, kteri nam je s svojo smertjo na križu svetiga Duha

Digitized by Google

15. Bratje![23]) (po človeško govorím), saj vender človekove poterjene zaveze nihče ne zaničuje,[24]) ali *(ji nič ne)* perstavi. Hebr. 9, 17.

16. Abrahamu in njegovimu zarodu[25]) so bile obljube storjene; ne reče: „In zarodam", kakor de bi jih več bilo, ampak kakor le enimu: „In zarodu tvojimu", kteri je Kristus.[26])

17. To pa rečem: Od Boga poterjena zaveza po postavi, ktera je štiri sto in trideset let potlej dana,[27]) ni overžena, de bi obljuba nič ne veljala.

---

in svoj gnadni kerst zaslužil. Abrahamu obljubljeni blagor je tedaj izlitev svetiga Duha nad vse narode po odrešenji Jezusa Kristusa. Perm. Joel 2, 28. Iz. 44, 3.

23. Naslednje se veže s poprešnjo versto, kjer je govorjenje od Abrahamoviga blagodára. Apostelj namreč pokaže, de ta Abrahamu obljubljeni blagor pride, tode ne zavoljo postave, in de ona ne more vničiti obljube, kakor de bi ne bila dana. Apostelj s tem svoj uk od opravičenja po veri drugači oberne. Ako namreč pravi: blagor izhaja zavoljo obljube, je to enaciga pomena z besedami: zveličanje pride po veri; zakaj blagor je zveličanje, in obljuba se nad narodi spolnuje le po njih veri. Bog sicer spolni svojo obljubo, desiravno je veliko nevernih, tode nad kterimi se dopolni, se vender le po njih veri zamore zgoditi (v. 8.). Pomen verst 15 — 18. je ta: Bratje! jez vam priliko iz človeškiga življenja povem: Ako že kake zaveze, ki so jo ljudje med seboj veljavno sklenili, nihče neveljavne ne misli ali ne prenaredí, toliko manj se to zgodí z zavezo, ktero je Bog z ljudmí sklenil; je pa Bog z Abrahamam zavezo sklenil, ter je njemu in v njem njegovimu zarodu obljubo storil, de bojo v njem, ali veliko bolj v njegovim zarodu, t. j., v enim njegovih mlajšev (in sicer po veri) vsi narodi osrečeni: takó se tedaj izhaja, de ima ta od Boga poterjena zaveza svojo veljavnost, in de blagor narodov pride zavoljo obljube (in po veri v njo), ne pa zavoljo postave (in zavoljo spolnovanja postave). Postava je bila sicer 430 let poznejše dana po Mojzesu; pa ne overže zaveze, kakor de bi v nji obljuba ne bila dana, in kakor de bi mógel blagor narodov po postavi in nje spolnovanji priti; zakaj ako bi blagor narodov (dedino) zavoljo postave zadobil, bi tedaj, se vé de, ne prišel po obljubi (in po veri v njo); Bog pa ga je z obljubo (in z vero v njo) sklenil, ker je Abrahamu obljubil, de bojo v njem, ali v njegovih mlajših, v Kristusu (in sicer zavoljo vere, v. 8.) vsi narodi osrečeni, in de on zavoljo obljube in vere v njo vse narode v posest dobí. Tako razumevajo to versto sveti očaki: Avg., Hier., in Anzelm.

24. V greškim: *„nihče ne overže"*.

25. Abrahamu je bilo rečeno: V tebi (1. Mojz. 12, 3.) in v tvojim zarodu (1. Mojz. 22, 18.) bojo vsi narodi oblagorjeni (osrečeni). *„V tebi in v tvojim zarodu"* je toliko, kolikor: *„v tvojim zarodu"*; zakaj Abraham je bil le v tem oziru blagor narodov, ker je iz njegoviga zaroda Mesija prišel (Kornel.).

26. Apostelj da tukaj pravo razlago, de besede svetiga Duha *„in v tvojim zarodu"* (1. Mojz. 22, 18.) Jezusa Kristusa pomenijo.

27. Prav za prav je preteklo od Abrahama do postave 645 lét, od prihoda Izraelcov v Egipt do njih prihoda v Kanaan je preteklo 430 lét: apostelj ne šteje lét od časa obljube, ampak od časa prebivanja v Egiptu, blezo zato, ker se je obljuba skozi vse očakovske čase ponavljala in ni bila le samó Abrahamu dana, ampak tudi Izaku in Jakopu še malo časa pred prihodam v Egipt (1. Mojz. 28, 14.).

Digitized by Google

18. Zakaj ako je iz postave dedina,[28]) tedej ni iz obljube. Abrahamu pa jo je Bog po obljubi dal.

19. Čimu tedej postava?[29]) Zavoljo prestopov je postavljena,[30]) dokler bi ne prišel zarod, kterimu je bil *(Bog)* obljubil,[31]) in je bila po angeljih[32]) sredniku zročena.[33])

---

28. to je, posest narodov, njih vladanje, zboljšanje po njegovim mlajšim — Kristusu (Rim. 4. razl. 14.), tedaj njih blagor, blagor narodov.

29. Apostelj si da ugovor: Ako izvira blagor narodov, opravičenje, osrečenje narodov iz obljube in iz vere v njo, de bojo namreč vsi v Kristusu oblagorjeni, čimú je bila tedej postava dana? Če ves blagor iz vere v obljubo izhaja, po tem takim je bila postava zares prav odveč!

30. postava je bila od ene platí zato dana, de se je z njo Izraelcam prav močno zaterdovalo, kaj je greh, in de so se po nji svoje grešnosti zavedili, de so k spoznanju svoje grešnosti prišli, od druge platí pa zato, de so bili s protenjem mnozih kazen velicih pregreh obvarovani, in pod težko službo toliko in toliko šeg v strahu ohranjeni. Ta postava je bila Izraelcam zlasti tedaj potrebna, ko so bili k velikimu ljudstvu zrastli; zakaj ta čas je bilo enako nezučenimu, razuzdanimu mladenču. Kakor otrok, ki véruje in ljubi, nosi v veri in ljubezni svojo postavo, mladeneč pa, ki začne modrovati in samiga sebe iskati, potrebuje bolj ojstrih postav in navad: takó tudi Izraelcam, dokler so še v otroškim času očakov živeli, ni bilo treba posebne postave, ker so v veri in ljubezni svojo postavo imeli, poznejše pa, ko so bili k ljudstvu zrastli, ko so v Egiptu per ptujih bogovih modrovali in v stiskah sami sebe iskaje obdivjali: v tem času je mogla k veri tudi zunanja postava perstopiti, de jih je grehov opomnovala in v strahu ohranila. Opombe vredno je, kar se v greškim bere: „*zavoljo prestopov je bila perdjana*“; zakaj po postavi ni bila vera overžena, ampak je bila tudi ob času postave potrebna (Rim. 4. in 10.), in le ta, namreč vera, je bila, po kteri se je tudi tisti čas opravičenje zadobivalo.

31. dokler ne pride Abrahamov mlajši (v. 16.), kterimu je Bog v njegovim dedu obljubil, de bojo po njem in v veri v njega — namreč Mesija — vsi narodi osrečeni. Ob Kristusovim času je bil namen postave dosežen. Izraelci niso bili le samo k spoznanju svoje grešnosti prišli, ampak so bili tudi velicih pregreh obvarovani; zakaj malikovanje in z njim sklenjene pregrehe so se jim takó gnusile, de so rajši vse muke (martre) preterpeli, kakor de bi bili malikam darovali.

32. Kar do konca 20. verste nasledva, so razlagavci takó različno razumevali, de je zastran tega več ko 250 različnih razlag. Nar bolj enotna (bližnja) je blezo ta, če si mislimo, de je bila postava nenaravnost dana, obljuba pa naravnost, in zato ima obljuba spredek pred postavo. — De je bila postava po angelji dana, pravi tudi sveti Štefan (Dj. ap. 7, 53.). Ko postava z vsimi svojimi šegami, daritvami, opravili ni bila še resnica sama, ampak le pomenljiva podoba, predpodoba resnice, torej je po natorno, de se Bog ni naravnost, ampak le po svojih namestovavcih perkazoval, de si je v to svoje angelje zvolil. Pa tudi angelji niso z ljudstvam naravnost govorili, ampak po sredniku.

33. Ta srednik je Mojzes, kakor se sam imenuje (5. Mojz. 5, 5.), in ga tudi sv. Pavel (Hebr. 8, 5. 6.) misli. Nekteri zmed svetih očakov si mislijo v besedi „*sredniku*“ Kristusa, tode pervo razlaganje ima spredek pred drugim; de bi Kristus ta srednik bil, je že zavolj tega nepermerjeno, ker ni misliti, de bi Kristus pod angelji delal, kteri je zvišan nad vse angelje (Korneli a Lapide).

Digitized by Google

20. Srednik pa ni le eniga, Bog pa je eden.[34])

21. Je li tedej postava zoper obljube Božje? Tega ne! Zakaj ko bi bila postava dana, ktera bi mogla oživljati, bi bila pravičnost res iz postave.

22. Pa pismo je vse pod greh zaklenilo, de bi bila obljuba iz vere Jezusa Kristusa vernim dana.[35])

23. Preden[36]) je pa vera prišla,[37]) smo bili pod postavo varovani in zaklenjeni[38]) do tiste vere, ki je imela razodeta biti.

24. Postava je bila tedej naš strahovavec v Kristusu,[39]) de bi bili iz vere opravičeni.

25. Kadar je pa vera prišla, nismo več pod strahovavcam.[40])

26. Vsi namreč ste otroci Božji po veri, ktera je v Kristusu Jezusu.[41])

27. Zakaj kteri koli ste v Kristusu keršeni, ste Kristusa oblekli.[42])

---

34. Postava je bila po sredniku dana, kteri je imel z dvema, namreč z Bogam in ljudstvam opraviti; nasproti pa je Bog per dajanji obljube edini, kteri sam naravnost — ne po druzih — dela.

35. Pomen 21. in 22. verste je: More li postava obljubo Božjo ovreči, in vero vanjo za nepotrebno pokazati? (v. 17.) Nikakor ne! To bi bilo le tedaj mogoče, ko bi postava moč imela, po grehu mertviga človeka oživiti, mu Božjo moč k opravičenju in posvečenju podeliti; ker pa tega ne premore, ker le šege ima, in dolžnosti naklada, zatorej tudi ne more opravičiti, tedaj je po svoji natori nezmožna, podeliti obljubljeni blagor narodov. Sveto pismo stare zaveze, ktere poglavitni del je postava, ima le namen in moč, človeku pokazati, de je pod greham vklenjen in vjet (Rim. 1, 20. i. d.; 3, 9. i. d.), memo tega ima tudi še ta namen, v ljudeh željo obuditi, de išejo blagodara narodov, opravičenja po veri v Jezusa Kristusa, in de ga verni tudi res dosežejo (Anzelm).

36. Apostelj razlaga v treh naslednjih verstah bolj določno, koliko de je postava le perpravljala k kerščanstvu. Pomen teh verst je: Preden je bil evangeli prišel, smo bili pod varstvam postave za evangeli, kteri ima enkrat razodet biti. Postava nas je zato pod zveličavni strah — pod šibo — vzela, de zamore enkrat čas vere priti; ko je tedaj ta čas vere prišel, je strah nehal.

37. Preden je evangeli prišel in vera v njega. Vera se je že v stari zavezi tirjala (30. razl. proti koncu); ko pa Kristus ni bil še prišel, je vera imela le bolj lastnost upanja. Potem pa ko je bil prišel, ljudje niso mógli več upati njegoviga prihoda, ampak so mógli vanj verovati; zato se pravi kerščanskimu nauku — vera.

38. Postava je varovala, ker je poželjivost v berzdi deržala, de ni hudobij rodila (razl. 30.).

39. V greškim: „*do Kristusa tje*“, t. j., postava je perpravljala na kerščanski čas, na evangeli. Kaj prav se imenuje postava — strahovavec; ker od ene plati grešnost v berzdi deržî, od druge plati pa perpravlja k višim rečem (Anzelm, Teofil.).

40. Zakaj ne? Zato ker vera otroka Božjiga naredí, ki postavo iz ljubezni dopolnuje. Vera pelje spet nazaj v zlati čas otročjosti (Mat. 18, 2. 3.), popolne vdanosti Očetu; Očetu tedaj ni treba, svojiga otroka zavoljo njegove svojeglavnosti strahovati. Gl. 30. razl.

41. po veri v Jezusa Kristusa. Perm. Rim. 8, 15.

42. Apostelj pové vzrok, zakaj vera otroka Božjiga naredí. Zavoljo vere ste bili kerščeni, in v kerstu ste Kristusovo podobo zadobili, ste tedaj Kristusovi

Digitized by Google

28. Tukej ni Jud, ne Grek;[43]) ni suženj, ne prost; ni možak, ne ženska. Zakaj vi vsi ste eno v Kristusu Jezusu.[44])

29. Ako ste pa vi Kristusovi, ste tedej Abrahamov zarod, deleži po obljubi.[45])

## IV. Poglavje.

Mi kristjani iz Judov smo bili sicer zavoljo svojiga rodú od Abrahama že poprej deleži, tode, ker še otroci, smo bili ravno zato kakor sužnji še pod varhi in oskerbniki. Še le, ko je v odločenim času Sin Božji prišel, de nas je iz otroškiga stanú postave rešil, ter nas je med otroke Božje vzel, smo pravi sinovi z otroškim duham, in ravno zato še le zdaj pravi deleži postali. De vi, ko neverniki, še niste imeli praviga spoznanja, se lahko vé; pa kakó je mogoče, de se hočete po prejetim poduku v stan sužnjev verniti? Jez se bojím za vaše zveličanje. Spreobernite se, in živite kakor jez, saj ste me nekdaj prijazno sprejeli. Krivi učeniki nimajo hvale vredne gorečnosti do vas; vi pa nasproti goríte neprenehama le za vse dobro. Ko sim vam z nar perserčniši ljubeznijo vdan, bi bil rad per vas pričujoč, de bi vas zamogel ravno takó svariti, kakor vam je treba. Postava sama vas zamore učiti, de ste odvezani od njé, namreč zgodba od dveh Abrahamovih žén, od sužnje Agare in

bratje, in po tem takim tudi otroci Božji postali. — Vera v Kristusa je popolnama vdanost Kristusu in vsimu, kar on učí, hoče in obeta (gl. Rim. 1. razl. 24. 25.), ter tedaj tudi kerst obseže, kteri od natore grešniga človeka v noviga prerodí (Jan. 3. razl. 7.). Zastran besedi: *„ste v Kristusu keršeni“* (gl. Rim. 6, 33.), in *„ste Kristusa oblekli“*, prav lepó sveti Krizostom govorí: Kakor je duša našiga telesa življenje, ki pokriva in zaljša njegovo spačenost in okornost; ravno takó je tudi Kristus naše življenje po svetim kerstu, in duša naše duše; mi in Kristus smo si v rodu takó, de smo po njem sinovi Božji iz gnade, on pa je Sin Božji po natori.

43. nevernik. Rim. 1, 16.

44. Vi vsi, naj si bodo vaše zunanje zadeve kakoršne koli, se vdeležujete ravno tistih gnad; zakaj vi ste eno teló, oživljani po enim Kristusu (Hier., Krizost.). Ako tedaj nobena zunanja zadeva nič ne perpomore, de kdo otrok Božji postane, takó ste tedaj vi Galačani, hoče apostelj reči, grozno nespametni, ako mislite, de vas judovstvo veže. — Sv. Pavel spet tukaj izreče véliko misel, de je novo prerojeno človeštvo v Kristusu le en človek, kakor je tudi staro, naturno človeštvo v Adamu le eno. Kakó rodovitna misel je ta, se lahko vidi. Ako smo eno s Kristusam, moramo njegovo življenje nad seboj kazati. Ako so vsi prerojeni en človek v Kristusu, je tanka zveza med vojskovavno, terpéčo in poveličano cerkvijo, sveta družba v gnadah in zaslužnjih. Kakó tolažljiv nauk!

45. Ako ste v Kristusu ena duhovna oseba, ste tudi otroci Abrahamovi; zakaj Kristus je otrok Abrahamov; in ker ste otroci, torej ste tudi deleži Abrahamovi, deleži vsiga, kar mu je bilo v delež obljubljeno, blagra narodov, pravičnosti. Zakaj tedaj išete, o Galačani! judovstva v postavi; ali niste pravi Judje, če ste Abrahamovi otroci? — Sv. Pavel prav rahlo pokaže, kakó zamorejo Galačani judovstvo s keršanstvam združiti, vender pa ne Mojzesove postave se deržati. De ona kristjanov ne veže, skazuje še dalje v 4. poglavji.

Digitized by Google

proste žene Sare. V kakoršni permeri je dekla proti gospodinji, v takošni je postava proti evangeliju. Gospodinja je deklo izgnala; zato tudi mi, ki smo otroci proste gospodinje, prostost ohranímo.

1. Rečem pa:[1]) Dokler je naslednik majhen, se ne razloči od hlapca, desiravno je gospodar vsiga;

2. ampak je pod varhi in oskerbniki do časa, kteri je postavljen od očeta.

3. Takó smo bili tudi mí, dokler smo bili majhni, sužnji pod pervim ukam svetá.[2])

4. Kadar je pa prišlo spolnjenje časa,[3]) je Bog poslal svojiga Sina, rojeniga iz žene,[4]) in podverženiga postavi,[5])

5. de bi jih odrešil,[6]) kteri so bili pod postavo, de posinovljenje prejmemo.[7])

---

1. Dedišina (obljubljeni blagor narodov), od ktere je bilo ravno poprej govorjenje, daje aposteljnu perložnost, še dalje razlagati lastnost postave, ki je k evangeliju perpravljala.
2. Judje so bili ko Abrahamovi otroci že po rojstvu deleži obljube, blagodara narodov, in v tem oziru gospodarji vsih gnad, ki jih ta blagor v sebi ima, opravičenja, posvečenja, osrečenja; tode bili so le toliko deleži, kolikor otroci, ki so še pod oblastjo. Kakor je otrok pod svojim varham, in se v tem od hlapca nič ne loči; takó so mógli tudi Judje biti do odločeniga časa pod svojim varham, pod svojo postavo, ktera je bila le perpravljavna naredba (Gl. zgor. 3, 19.). — Pervi nauk svetá je: pervi, s pomenljivimi znamnji in podobami poočiteni poduk, kakoršne so bile šege Judov, ki so se človeškim počutkam perlegale.
3. Ko je bil čas pretekel, de naj bi bili iz stanu sužnjev v prostost vere in otrók Božjih prestavljeni (Anzelm, Teofil.). Ta čas je bil ob Kristusovim prihodu pretekel, ker je bil Bog s postavo per Judih vse dosegel, kar je hotel doseči. Boljši del Judov je bil svojo terdovratnost s sebe djal, je bil k spoznanju svoje grešnosti prišel, in je z gorečo željo čakal obljubljeniga Mesija; per slabšim delu Judov, se vé de, ni bil Bog tega dosegel; tode iz njih zadolženja. „*Spolnjenje časa*“ se obrača tukaj nar bliže na Jude, pa tudi na nevernike. Tudi oní so bili zreli za cerkev Božjo. Njih nekdanji očetje so se bili ločili od Boga, od majhne družine Božjih služabnikov, ki je bila vesoljniga potopa oteta: zatorej je Bog tudi njé zapustil, ter jih njih lastni volji prepustil. To pa naj bi jim ne bilo zgolj v kazen, ampak veliko bolj perpomoček, se k Bogu vernili; zakaj napuh se nar bolje poniža in k spoznanju svoje slabosti perpelje, če je bolj skušan, kakor zmagati premore. Neverniki so skozi vse stoletja napénjali svoje močí, in vender niso najdli mirú. Utrudili in upehali so se na svojih potih, so bili mogočni v gospostvu, umetnii in učenosti; tode k pokoju vender le niso prišli. Ob Kristusovim času je bilo, de so bili vse svoje pota prehodili — vse prevertali, ter so resnice iskali — in so bili k spoznanju prišli, de mora človek resnico pogrešati, ako mu je Bog ne da. Tukaj se je bila ura nevernikov stekla, čas je bil tudi za nje dopolnjen.
4. Apostelj govorí le samó od rojstva iz žene, ker je bil Kristus brez moža spočet.
5. Glej Mat. 3. razl. 24.
6. od prekletstva postave (Zgor. 3, 13.).
7. de po zasluženji njegoviga odrešenja v veri in kerstu spet otroci Božji postanemo. Gl. zgor. 3, 26. 27. Pravični stare zaveze so si tudi zaslužili,

Digitized by Google

6. Ker ste pa sinovi, je Bog poslal Duha svojiga Sina v vaše serca, kteri vpije: Aba, Oče![8])

7. Za tega voljo zdaj ni več hlapec, ampak sin; ako je pa sin, je tudi delež po Bogu.[9])

8. Takrat sicer, ko niste spoznali Boga,[10]) ste služili njim, ki niso po natori bogovi.

9. Zdaj pa, ko spoznate Boga, ali veliko bolj, ko ste od njega spoznani,[11]) kakó se povračate spet v slabe in revne perve nauke,[12]) pod kterimi hočete spet[13]) sužnji biti?

10. Gledate na dneve, in mesce, in čase, in leta.[14])

11. Bojim se za vas, de bi se ne bil morebiti zastonj trudil med vami.

12. Bodite kakor jest, ker sim tudi jest kakor vi. Bratje, prosim vas; nič žaliga mi niste storili.[15])

13. Veste pa, de sim vam poprej v slabosti mesa[16]) evangeli oznanoval; in per skušnjavi, ki je za vas bila v mojim mesu,[17])

14. me niste zaničevali in ne

---

biti otroci Božji; tode bili so še le po dokončani Kristusovi smerti na križu popolnama za otroke Božje sprejeti (Kriz., Anzelm, Avgušt.).

8. Ker smo za otroke Božje sprejeti (v. 5.), se iz tega izhaja, de je spet otroška zveza med Bogam in ljudmi narejena, ker nam sveti Duh, ki se od Očeta in Sina izhaja, otroškiga duha podeli, kteri se sosebno po obhoji z Bogam — v molitvi razodeva. — Molitev je otroško pečanje med Očetam in sinam, zveza med obema; molitev je porok, de smo otroci Božji. Zatorej jo je apostelj prav lahko namesto druzih lastnost otroškiga duhá postavil (Mat. 18, 3.) Perm. Rim. 8, 15. i. d.

9. V greškim: *„delež Božji po Kristusu“*. Pomen: In takó se še dalje izhaja, de je med vsimi vernimi hlapčevska zaveza takó popolnama nehala, de ni več nobeniga hlapca pod straham Mojzesove postave, ampak zgolj otroci, kteri vsi prejemajo od Boga dedišino, blagor narodov, opravičenje in večno zveličanje po zasluženji Jezusa Kristusa.

10. ko niste imeli od edino resničniga Boga nobeniga praviga zapopadka (Rim. 1, 23.). Apostelj nagovorí nje, nekdaj neverske Galačane, ki so se dali judovsko mislečim, krivim učenikam zapeljati k dovzémi judovskih šeg.

11. ko ste od Boga samiga podučeni, z gnado svetiga Duhá razsvetljeni (Kriz., Ambr., Tomaž).

12. Glej zgor. v. 2.

13. kakor pred svojim spreobernjenjem.

14. Vi obhajate judovske praznike, saboto, mlaje v začetku vsakteriga mesca, prázničnе čase o veliki noči, o binkoštih, praznik šotorov, sveto leto, kakor je v judovski postavi zapovedano. — De apostelj s tem ni zavergel obhajanja keršanskih praznikov, ki so v spomin keršanskih skrivnost postavljeni, se samó vé.

15. Bódite, kakor jez, nezavézani k šegam Mojzesove postave; zakaj tudi jez, desiravno sim Izraelec po rojstvu, sim to, kar vi, in se obnašam, kolikor mi je perpušeno, kakor tak, ki ga Mojzesova postava ne veže. Bratje, prosim vas, spreobernite se; jez se ne jezim, in zakaj bi se jezil, saj me niste razžalili? (Hier.).

16. s telesnim terpljenjem, z neočitnim zunanjim. Perm. 2. Kor. 12, 7—10: 11, 6: 1. Kor. 2, 3.

17. nad menoj, slabim in revnim človekam. V greškim, *„per skušnjavi, ki je meni bila v mojim mesu“*. Kakor se zgorej v. 13. bere, je boljši.

Digitized by Google

zavergli, temuč kakor angelja Božjiga ste me sprejeli, kakor Kristusa Jezusa.

15. Kje je tedej vaša blagost?[18]) Zakaj pričujem vam, de, ko bi se bilo mòglo zgoditi, bi si bili očí izderli, in jih meni dali.

16. Ali sim tedej vaš sovražnik postal, ker sim vam resnico govoril?

17. Vneti so za vas, pa ne kakor je prav; temuč odverniti vas hočejo, de bi za njé vneti bili.[19])

18. Za dobro pa bodite vselej vneti k dobrimu,[20]) in ne samo takrat, kadar sim pričujoč per vas.[21])

19. Moji otročiči! ktere spet rodim, dokler ni Kristus upodobljen v vas![22])

20. Želim pa per vas zdaj biti, in premeniti svoj glas; ker ne vem, kakó bi z vami ravnal.[23])

21. Povejte mi, kteri hočete pod postavo biti, ali niste brali postave?[24])

22. Zakaj pisano je, de je imel Abraham dva sinova; eniga od sužnje, in eniga od proste.[25])

23. Pa kteri je bil od sužnje, je bil po mesu rojen; kteri pa od proste, po obljubi.[26])

24. To pa je v podobi rečeno. To ste namreč dve za-

---

18. Kaj je z vašo (tadanjo) srečo, ko ste me zdaj zapustili?

19. Krivi učeniki, ki bi vam radi Mojzesovo postavo naložili, si ne perzadevajo iz dobriga namena vas k dobrimu vneti, temuč vas hočejo od mene in mojiga praviga uka odverniti, de bi bili njih goreči nasledvavci.

20. Le neprenehama si perzadevajte, delati dobro in iz dobriga namena. V greškim: „*Dobro je pa* (hvale vredno), *de ste vselej za dobro vneti*“.

21. ampak tudi zdaj bodite vneti za čisti nauk!

22. O moji otroci! z nar večimi težavami in s prevelikimi skerbmí sim vas keršanstvu perdobil: zdaj pa, ko ste odpadli, bi vas rad vnovič perdobil, ko bi tudi mógel spet ravno take težave terpeti, dokler se Kristusoviga duha, njegoviga djanja in nehanja popolnama ne navzamete. Gl. Rim. 13. razl. 17.

23. Rad pa bi bil per vas pričujoč, de bi vaše misli popolnama spoznal, de bi vedil svoje besede po njih obravnati, ter zdaj takó, in zdaj takó govoriti; zakaj v skerbi sim za vas, ter ne znam z vami prav ravnati, dokler vas ne vidim in ne slišim (Hier., Kriz., Tomaž).

24. Glej zastran zveze s poprešnjim zgor. 3, 1. Sv. Pavel pové trojin vzrok, de Mojzesova postava kristjanov ne veže. On namreč učí, de je to že v stari zavezi neka pergodba preroško v podobi pokazala. Abraham, govorí sv. Pavel, je imel dve ženi, Saro, pravo, zakonsko, prosto ženo, in Agaro, deklo. Te dve ženi ste bile predpodoba dveh zavez, Sara je bila predpodoba nove zaveze, ki je zaveza prostosti, Agara pa je bila predpodoba stare zaveze, ki je zaveza sužnosti (gl. zgor. 3, 19.); zatorej so kristjani prosti hlapčevske službe spolnovanja šeg stare zaveze (v. 21 — 31.); in Galačani se morajo varovati zopetne sprejeme Mojzesove postave in unih krivih učenikov, ki so Božje kaznovavne sodbe vredni. Pogl. 5, 1 — 12.

25. Glej zgodbo 1. Mojz. 16. in 21. in zakaj de so ob času očakov več žén imeli. 1. Kron. 1. razl. 7.

26. Izmael, sin dekle Agare, je bil po naturno rojen; zakaj Agara je bila mlada in torej zmožna spočeti in roditi; Izak, sin zakonske žene Sare, je



Digitized by Google

vezi:[27]) ena na gori sinajski, ktera v sužnost rodí, in ta je Agara.[28])

25. Zakaj sinajska gora je v Arabii, in je podobna Jeruzalemu, kakoršen je zdaj, in služi s svojimi otroci.[29])

26. Gornji Jeruzalem pa pomeni prosto, ktera je naša mati.[30])

27. Zakaj pisano je: Vesêli se, nerodovitna, ktera ne rodiš; zaukaj in zavpij, ktera nisi na porodu; ker zapušena ima veliko otrók, več ko ta, ktera ima moža.[31])

28. Mí pa, bratje! smo po Izaku otroci obljube.[32]) 1. Mojz. 17, 16.

29. Ali kakor je takrat tisti,

---

bil po čeznatorno zavoljo dane obljube (1. Mojz. 17, 15 — 21.) spočet in rojen; zakaj Sara je bila že nerodovitna (1. Mojz. 18, 11.). Izmael je bil otrok mesá, Izak pa otrok gnade.

27. Ta zgodba od dveh Abrahamovih žén in njenih dveh sinov ima še globokejši pomen od uniga po čerki. Ona prerokuje v podobi dve zavezi: v dekli Agari staro, v prosti zakonski ženi Sari pa novo zavezo, v Agarinim sinu Jude, v Sarinim sinu pa kristjane; zakaj kakor je bil Izmael le po natornim potu sin Abrahamov, takó so Judje le pa natornim rodu Abrahamovi sinovi; nasproti pa kakor je bil Izak zavoljo obljube zoper natorno postavo po naravni vsigamogočnosti Božji Abrahamov sin, takó so kristjani po volji Božji in njegovi prerodivni gnadi (Jan. 1, 13: 3, 5.) duhovni Abrahamovi otroci (Rim. 9, 6 — 9.), zvoljeni udje duhovniga kraljestva Božjiga (Hier., Kriz., Teodor., Anzelm).

28. Ena, namreč stara zaveza, je bila dana na sinajski gòri, in je naredila hlapce, Jude namreč, ki so mógli hlapčevsko službo postave sprejeti, in ki so bili kakor sužnji s protenjem velicih kazen v strahu, z obetanjem časnih dobrot v redu deržani: ta zaveza je bila po sužnji Agari predpodobljena.

29. Apostelj razlaga, kakó de s sinajske gore sužnost pride; zakaj Sinaj je v Arabii, v deželi, iz ktere se sužnji dobivajo, in je zato v zvezi ali ima nekako podobnost s sadanjim Jeruzalemam, judovsko cerkvijo, ki je postavi sužna. — V greškim se drugači bere: „*zakaj Agara je gora Sinaj v Arabii, je podobna sadanjimu Jeruzalemu; ker služi s svojimi otroci*“. Pomen je: Stara zaveza je po Agari pred očí postavljena; zakaj Agara je iz dežele sužnosti; ona je podobna sadanji judovski cerkvi (nespreobernjenim Judam), ki je postavi sužna.

30. Ena zaveza, govorí apostelj (v. 21.), je bila po Agari predpodobljena; druga, nova zaveza, keršanska cerkev, zgornji Jeruzalem, je po prosti zakonski ženi, Sari poočitena. Ona se zamore naša, kristjanov mati, imenovati, v tem oziru, ko je podoba keršanske cerkve. — Nova zaveza se zato zgornji Jeruzalem imenuje, ker je spet dala staro zavezo, stari, pozemeljski Jeruzalem, tode v viši, duhovni naredbi (Mat. 5, 18. Jan. 4, 23.).

31. Prav lahko se Sara imenuje naša mati; zakaj kakor je bila ona nerodovitna, pa je vender rodila: takó je bila tudi sveta občina — keršanska cerkev — od začetka skorej brez udov, potlej pa je imela več otrok, kakor judovska cerkev, in prerok ji je zato srečo vošil rekoč: Vesêli se, ki si bila poprej nerodovitna; ako ravno si bila nekdaj od Boga zapušena, si vender zdaj bolj z otroci obdarovana, kakor una, ki je bila z Bogam, možem poročena. — Bog se imenuje večkrat mož izraelskiga ljudstva (Iz. 54, 5. razl. 9.). Zgornja preroška versta je iz Izaija (54, 1 — 3.), kjer se bolj natanko razlaganje najde.

32. Mi namreč, bratje, smo ravno takó otroci nekdaj majhne, tako rekoč nerodovitne, zdaj pa velike srenje Božje po Božji naredbi; kakor tudi Izak

Digitized by Google

kteri je bil po mesu rojen, preganjal uniga, kteri je bil po duhu;[33]) takó tudi zdaj.[34])

30. Ali kaj govorí pismo? Izženi sužnjo in njeniga sina; zakaj sin sužnje ne bo delež s sinam proste.[35])

31. Tedej, bratje! nismo otroci sužnje, ampak proste,[36]) za ktero prostost nas je Kristus proste storil.[37])

## V. Poglavje.

Ostanite v svoji prostosti; zakaj ako se Mojzesovi postavi podveržete, potem pridete pod njeno šibo, in niste deležni Kristusove gnade. K opravičenju je le žive vere treba; k njemu ne perpomorejo nobene zunanje zadeve, ampak le v ljubezni delavna vera. Vi ste bili na pravim potu, pa nekoliko krivih učenikov vam je veliko škodo storilo, ojstro bojo pokorjeni. Oni pravijo, de sim tudi jest njih misli; pa ko bi to res bilo, bi me Judje ne preganjali. O de bi jih ne bilo v vaši srenji, ker vas zaderžujejo v vašim poklicu, kteri je prostost! Ta prostost pa ni razuzdanost; veliko bolj služi kristjan v ljubezni bližnjimu, in živí v duhu per skušnjavah mesá, kteriga dela niso vredne Božjiga kraljestva; dela duhá pa niso pod šibo postave. Kristjan se odpové poželjivosti in živí v duhu ponižnosti.

1. Stanovitni bodite, in se ne pustite spet v jarm sužnosti vpreči.[1])

2. Glejte! jest Pavel vam povem: Če se daste obrezati, vam Kristus ne bo nič pomagal.[2])

3. Pričujem pa spet vsakimu človeku, kteri se da obrezati, de je dolžan vso postavo spolnovati.[3])

---

ni bil po naturnim redu, ampak zavoljo obljube iz volje Božje rojen (Gl. zgor. razl. 27.).

33. kteri je bil rojen po Božji moči.

34. Pa kakor je že takrat Izmael Izaka preganjal, takó delajo tudi še zdaj judovsko (sužno) in meseno misleči krivi učeniki in sploh Judje s pravimi kristjani. Ob vsih časih je vojska meseniga človeka s človekam, ki po Kristusu prerojen živí. Koliko tacih zgledov je tudi v današnjim času, ko brezverni ljudje ravno takó zaničujejo pokoršino pravovernih do cerkve, priprostost pravičnih, častitljive skrivnosti naše svéte vere, kakor je nekdaj Izmael Izaka zaničeval! Gl. 1. Mojz. 21, 9.

35. Pa kaj govorí pismo zastran teh krivih učenikov in Judov sploh? Odločeni naj bodo od delšine, od blagra narodov, od opravičenja in zveličanja.

36. Takó smo tedej kristjani prosti judovskih postav, ker smo udje cerkve — otroci proste Sare.

37. Te besede so v greškim kompluškim natisu sklenjene z naslednjim poglavjem, ki se z opominjevanjem perčne, de naj ohranijo to slavno prostost.

1. v jarm Mojzesove postave.

2. Ako ménite, de je obreza in spolnovanje druzih Mojzesovih šeg v zveličanje potrebno (Dj. ap. 15, 1.), vam gnada odrešenja po Kristusu ne more biti podeljena; zakaj s tem naznanjate, de Kristusovo delo ni dovolj zadostljivo, tedej nimate prave vere, in niste perpravni sprejeti njegove gnade (Anzelm).

3. Kdor je po obrezi ud stare zaveze, je dolžan spolnovati vso postavo; ker



Digitized by Google

4. Odstopili ste od Kristusa, kteri hočete v postavi opravičeni biti;[4]) padli ste iz gnade.[5])

5. Mi namreč v duhu iz vere upanja pravičnosti čakamo;[6])

6. zakaj v Kristusu Jezusu nič ne veljá ne obreza ne neobreza, ampak vera, ktera po ljubezni dela.[7])

7. Dobro ste tekli;[8]) kdo vas je zaderžal, de niste resnici pokorni?

8. To pregovorjenje[9]) ne pride od tega,[10]) kteri vas kliče.

9. Malo kvasú vse testo okisa.[11]) 1. Kor. 5, 6.

10. Jest se zanesem na vas v Gospodu,[12]) de ne bote drugači mislili;[13]) kdor vas pa moti, bo prejel obsojenje,[14]) kdor koli si on bodi.

11. Ako pa jest, bratje! obrezo še oznanujem, zakaj še preganjanje terpim? Tedej je minulo pohujšanje križa.[15])

12. O de bi bili odločeni, kteri vas motijo![16])

13. Vi namreč, bratje! ste v prostost poklicani; vender naj pa prostost ne daje perložnosti

---

pa tega brez vere v Kristusa in njegove gnade nihče ne premore, in ker tak obrezan vero in gnado zaverže: torej ga zadeva kazen, s ktero postava prelomovavcam preti.

4. Glej razl. 2.

5. s tem ste spet zgubili gnado opravičenja, ki ste jo per kerstu po veri v Kristusovo zasluženje zadobili.

6. zakaj mi pravi kristjani ne perčakujemo opravičenja, ktero vsi upajo, zavoljo spolnovanja Mojzesove postave, ampak le, če vérujemo, in živimo po nagibovanji svetiga Duha. To vero pa, če od postave opravičenja perčakujete, ste zgubili, in tedej tudi gnado.

7. Sv. Pavel še enkrat ponoví, de le vera v ljubezni, delavna vera opraviči. V kerščanstvu nimajo zunanje zadeve nobene veljavnosti, naj si je kdo bil Jud ali nevernik, ampak le če kdo véruje, in svojo vero v ljubezni (do Boga in bližnjiga) razodeva. — Kar se tukaj ljubezen pravi, se imenuje 1. Kor. 7, 19. spolnovanje Božjih zapoved. Glej zastran ljubezni 1. Kor. 13.

8. Vi ste bili na pravim potu, dobro ste se pospešili v kerščanskim življenji.

9. To prepričanje, de je spolnovanje Mojzesove postave v zveličanje potrebno.

10. od Boga.

11. Tudi le nekoliko krivih učenikov zamore spriditi vso srenjo.

12. Jest se zanesem v Gospoda, v njegovo vas podpéravno gnado, pa tudi v vas i. t. d.

13. de bote, potem ko bote ta list prebrali, z menoj enih misel.

14. bo mogel zato kazen terpeti.

15. Pomen v zvezi s poprešnjim je: Naj vam tudi pravijo, de jest sam obrezo in judovstvo za potrebno v zveličanje spoznam (perm. Dj. ap. 16, 3.): nikar jim ne verjemite; zakaj ko bi res takó učil, ali bi bilo potem še kaj vzroka, me toliko preganjati? Če njim enako učim, zakaj pa zavoljo svojiga uka še toliko preganjanja terpim? Ko bi učil, de je obreza v zveličanje potrebna, bi ne bilo več tega, nad čimur se Judje spotikajo, namreč uka, de vera v Kristusovo odrešenje opraviči. Pohujšanje zavoljo tega uka bi bilo že nehalo, ko bi jez njim enako učil.

16. Bog daj, de bi tudi ti krivi učeniki od srenje ločeni bili!

Digitized by Google

mesu; temuč po ljubezni duha si med seboj postrezite.[17])

14. Zakaj vsa postava je v eni zapovedi zapopadena. Ljubi svojiga bližnjiga kakor sam sebe. Rim. 13, 8. 9.

15. Ako se med seboj grizete in ujedate, glejte, de se med seboj ne pokončate.[18])

16. Rečem pa: Hodíte po duhu, in ne bote želj mesa spolnili.[19]) 1. Petr. 2, 11.

17. Zakaj meso poželi zoper duha, duh pa zoper meso; ta dva sta namreč eden drugimu zoper, de ne storite, kar koli hočete.[20])

18. Ako se daste duhu voditi, niste pod postavo.[21])

19. Dela mesa[22]) pa so znane, in té so: kurbanje, nečistost, nesramnost, razuzdanost,[23])

20. malikovanje, zavdajanje, sovraštva, zdražbe, zavid, jeza, boji, kregi, razpertje,

21. nevošljivosti, uboji, pijančevanje, požrešnost, in kar je temu enakiga. Od tacih del vam

---

17. tode ne obračajte napčno svoje prostosti, de bi namreč svoji hudi poželjivosti stregli, temuč bodite prosti po duhovni ljubezni, s ktero si med seboj strežete ali služite. — „*Ljubezen duhá*“ je meseni poželjivosti nasproti postavljena; vender pa ni v greškim besede „*duhá*“. Prav lepó govorí apostelj: „*po ljubezni si med seboj postrezite*“, ali služíte! Zakaj ljubezen je strežba ali služba, ker ljubijoči ne dela tega, kar njemu dopade, ampak kar drugim dopade; delati pa, kar drugim dopade, se pravi ljubiti, kakor govorí sveti Krizostom. Ljubezen sicer služi in strežé; vender pa je nar prostejši občutljej, ki ga človek v sebi ima, in res, le samó kdor ljubi, je prost in prosto ravná; zakaj le samo ljubezen daje človeški volji táko moč, de zamore vse zaderžke premagati, in vse dobro z nekako lahkoto — skorej brez vojske — dopolnovati. — Tukaj se začne tretji del lista (glej vvod), kjer apostelj skazuje, de kristjani, desiravno niso k spolnovanju Mojzesove postave zavezani, venderle zato ne smejo razuzdano živeti, temuč morajo v duhu in ljubezni postavo spolnovati.

18. Velike razpertije imajo po navadi silno žalostne nasledke za vse, kteri v njih živé.

19. Ako sim vas v poprešnjim (v. 13 — 15.) opominjal, de ne obračajte napčno svoje prostosti, temuč spolnujte v ljubezni postavo, hočem s tem toliko reči: Vravnajte svoje življenje po duhovnih postavah keršanstva in po nagibovanji svetiga Duha, potem vas ne bojo skušnjave poželjivosti premagale, in tedej tudi ne bote dopernašali del mesá.

20. Poželjivost se ustavlja boljši duhovni misli, ta pa uni; zakaj obe ste si nasproti, in ravno zato ne smete vsiga storiti, kar bi radi, ker utegne tudi húda poželjivost vašo voljo voditi.

21. niste pod postavo, ki sili in straši, še manj pa pod postavo, ki toži in pogublja, desiravno ste tudi pod postavo, ki vas veže (Anzelm, Teofil.). To je, zdaj ni treba, de bi vas postava z zunanjim žuganjem morala, še manj pa bo vas tožila in pogubljala; temuč, ko vas duh ljubezni, od svetiga Duha podeljene keršanske misli vodijo, delate vse prostovoljno, lahko, z veseljem in z ljubeznijo, in dokler ste teh duhovnih, keršanskih misel, delate tudi popolnama prav. Ravno takó je, kakor de bi celo nobene postave ne imeli.

22. Dela poželjiviga človeka.

23. V greškim je tudi: „*prešeštovanje*“.

Digitized by Google

napovem, kakor sim vam napovedoval, de, kteri take rečí delajo, ne bodo kraljestva Božjiga dosegli.[24])

22. Sad duhá pa je:[25]) ljubezen, veselje, mir, poterpežljivost, miloserčnost, dobrotljivost, perzanašljivost,

23. krotkost, zvestoba, zmernost, zderžnost, čistost.[26]) Zoper takošne ni postava.[27])

24. Kteri so pa Kristusovi,[28]) so svoje meso križali z grehi in želj ami vred.[29])

25. Ako v duhu živimò, tudi v duhu hodímo.[30])

26. Ne bodimo željni prazne častí, de bi eden druziga dražili, eden druzimu nevošljivi bili.[31])

## VI. Poglavje.

Bodite krotki per svarjenji bližnjiga, poterpežljivi v ponižnosti, miloserčni do učenikov. Vsakteri bo prejel zasluženo plačilo. Krivi učeniki imajo s svojimi novimi nauki le namen, uiti preganjanju, in doseči čast, de so si zmed vas učencov perdobili. Jest stavim svojo čast v to, de sim bil odrešen po Kristusovim križu, de sim v njem vsimu odmerl, in de sim nova stvar. Blagor vsim, ki ravno takó mislijo. Sicer pa mi ne napravljajte še več terpljenja, ko sim že takó, kakor de bi bil križan. Vošilo blagodara.

1. Bratje! ako je kdo od kakiga greha prenagljen,[1]) takiga vi, ki ste duhovni,[2]) podučite v duhu krotkosti; in glej sam nase, de ne boš tudi ti skušan.[3])

2. Eden druziga bremena no-

---

24. ne bojo večniga zveličanja dosegli.
25. Sad duhovniga, od Duha Božjiga oživljaniga človeka.
26. V greškim so téle čednosti naštete: „*ljubezen*, *veselje*, *mir*, *poterpežljivost*, *miloserčnost*, *dobrotnost*, *zvestoba*, *krotkost*, *zmérnost*“.
27. Zavoljo tacih del postava ne more ne tožiti ne pogubljati. Gl. v. 18.
28. kteri so res Kristusovi, ne pa le samo po iménu kristjani.
29. Glej Rim. 6, 6.
30. Ako je Duh Božji s svojo gnado življenje našiga duhá, obravnajmo vender po njem vse svoje djanje in nehanje! — Ako hočeš zveditì, če te Duh Božji oživlja, prevdari svoje djanje in nehanje; je to po njegovih zapovedih in navdihovanjih, tedej smeš upati, de te on oživlja.
31. Ne bodimo častí lakomni, de bi si posebne sprednosti pred drugimi perlastovali, jih dražili in zavoljo te ali une sprednosti zavidovali. — Svét bi bil raj, ko bi vsi ljudje ponižni bili. Le napuh in nečimernost napravljata na svétu toliko zmešnjav in nerodnost in pregreh. Prevzetni človek druge žali, kadar čuti, de je njegov napuh razžaljen. On druge ponižuje in zaničuje, ker si domišljuje, de njih povišanje njega ponižuje.
1. iz človeške slabosti.
2. ki ste že bolj popolnama v duhovnim življenji.
3. Varujte se, de s prederznim zaupanjem v sé v ravno tisto skušnjavo in pregreho ne padete. — Večkrat se bere v življenji očakov, de so tisti, ki so svoje učence zavoljo tega ali uniga greha preojstro svarili, kmalo samí od njega skušani bili, de so se učili, s tacimi, ki so padli, poterpljenje imeti, jih tolažiti in jim iz padca pomagati. Prava pravičnost, pravi sveti

Digitized by Google

site,[4]) in takó bote dopolnili Kristusovo postavo.[5])

3. Zakaj ako kdo od sebe méni, de je kaj, ker nič ni, sam sebe zapelje.[6])

4. Slehern pa naj prevdari svoje delo; in takó bo sam v sebi čast imel, in ne per drugim.[7])

5. Vsak namreč bo svoje breme nosil.[8]) 1. Kor. 3, 8.

6. Tisti pa, ki je v keršanstvu podučevan, naj podeluje njemu, kteri ga podučuje, vse dobro.[9])

7. Nikar se ne motíte; Bog se ne pustí zasmehovati.[10])

8. Zakaj kar človek seje, to bo tudi žel. Kdor seje tedej v svojim mesu, bo od mesa tudi žel pogubljenje; kdor pa seje v duhu, bo od duha žel večno življenje.[11])

9. Dobro pa delajmo, in se nikar ne utrudimo; ker ob svojim času bomo želi, ako se ne utrudimo.[12]) 2. Tes. 3, 13.

10. Dokler tedej čas imamo, storímo dobro vsim, zlasti pa domačim po veri.[13])

11. Glejte, kakošen list sim vam z lastno roko pisal.[14])

12. Kteri koli namreč v mesu dopasti hočejo, tisti vas silijo, de

---

Gregori, ima poterpljenje s pomotami druzih ljudi, kriva pravičnost pa se nad njimi serdí.

4. Vsakteri imej poterpljenje z grehi, nepopolnostmi, slabostmi druzih ljudí.

5. postavo ljubezni. Kdor nima poterpljenja s slabostmi druzih, ne zasluži, de bi tudi drugi z njegovimi poterpljenje imeli. Bog perpustí, de ljudje ravno takó z nami ravnajo, kakor smo mi z njimi ravnali.

6. Apostelj pové, zakaj de moramo poterpljenje imeti, — zato ko smo vsi nič, vsi reveži brez zaslužnja, in ko vse le po milosti Božji imamo.

7. Slehern prevdarjaj svoje dela, in si perzadevaj po tem prevdarjanji zmirej boljši perhajati: potem bo kakor svoj lastni sodnik in boljšavec čast pred Bogam imel, in ne bo iskal častí per slabostih druzih ljudí, ker bi se popolnejšiga mislil, kakor so oni (Perm. 2. Kor. 10, 12.).

8. Slehern bodi svoj lastni sodnik, ker bo le od svojih lastnih prestopov odgovor dajal; od druzih pa le tedej, če jih je, kakor si že bodi, kriv bil, ter so po tem ptuji grehi njegovi lastni postali.

9. Vsak je sam svoj; vender naj pa tudi drugim vse dobro podeluje, zlasti keršanskim učenikam.

10. Ne slepíte sami sebe s praznimi zgovori: Bog, on vsigavedni, pregleduje vse take prazne zgovore, ki so takó rekoč zasmehovanje njegove vsigavednosti, in vas bo kaznoval.

11. Kdor poželjivosti streže, bo v svoje plačilo smert in končanje, večno pogubljenje prejel; kdor pa od svetiga Duhá oživljan po zapovedih duha živí, bo večniga zveličanja deležen. Gl. Rim. 8, 6.

12. ako do konca stanovitni ostanemo.

13. Le en čas je, dobro delati, in ta čas je kratek, torej si ga v prid obračajmo. Naša ljubezen naj obsega vse ljudí; ker pa ljubezen, ki vse lepó zverstuje, tudi sama zverstena biti mora, torej zapové apostelj, de svojo ljubezen, zlasti svojim enakovernim, kristjanam skazujmo.

14. Apostelj opomni Galačane svoje posebne ljubezni do njih, ktera ga je nagnila, jim list pisati z lastno rokó, ko je sicer svoje liste narekvati v navadi imel, de jih je kdo drugi pisal. Glej Rim. 16, 22.

Digitized by Google

bi se dali obrezati, de bi le zavoljo Kristusoviga križa preganjanja ne terpeli.[15])

13. Zakaj oni sami, ki so obrezani, postave ne spolnujejo;[16]) hočejo pa, de bi se vi dali obrezati, de bi se zavoljo vašiga mesa hvalili.[17])

14. Mene pa Bog váruj, de bi se z drugim hvalil, kakor s križem Gospoda našiga Jezusa Kristusa, po kterim je meni svét križan in jest svetu.[18])

15. Zakaj v Kristusu Jezusu nič ne veljá, ne obreza, ne neobreza, ampak nova stvar.[19])

16. In kteri koli se po tem vodilu ravnajo, mir in milost nad njimi, in[20]) nad Izraelam Božjim.[21])

17. Sicer mi pa nihče ne bodi nadležen; zakaj jest nosim znamnja ran Gospoda Jezusa na svojim telesu.[22])

18. Gnada Gospoda našiga Jezusa Kristusa bodi z vašim duham, bratje! Amen.

---

15. Glej zgor. 5, 11.

16. Glej Dj. ap. 15, 10.

17. de bi se zavoljo vaše obreze v mesu zamogli bahati, de ste njih nauko sprejeli.

18. Krivi učeniki se hvalijo s svojo, z mnogimi šegami napravljeno službo, in de so mógli k nji tudi druge zapeljati; jez tej službi nobene vrednosti ne perpisujem, ampak le križu Jezusa Kristusa, njegovi smerti na križu, po kteri sim odpušenje grehov in táko gnado k vsimu dobrimu dosegel, de je svét s svojimi dobrotami in sladnostmi za me popolnama križan, to je, mertev; in de sim tudi jez v tem oziru svétu križan, mertev, ker zaničevanje, terpljenje in križ s Kristusam rad prenašam pred svétam. Lepó govorí sveti Avguštin: Apostelj bi se bil lahko hvalil s Kristusovo modrostjo in močjo; pa se s križem hvali; zakaj kjer je ponižnost, tù je poveličanje; kjer je slabost, tù je moč; kjer je smert, tù je življenje. Če hočeš v to priti, une ne zaničuj.

19. Vzrok tega, zakaj se apostelj noče hvaliti z nobeno zunanjo rečjo, ne s šegno službo, je ta, ker je v keršanskim življenji, v družbi s Kristusam le vse na tem ležeče, de je kdo nova stvar, prerojen in prenovljen z gnado Božjo. Naj si je bil kdo poprej obrezi, to je, judovstvu, ali pa neobrezi, to je, neverstvu vdan, to nič ne prevaga; judovstvo in neverstvo je v keršanstvu jenjalo.

20. Beseda „*in*“ je tukaj toliko kolikor: to je. Glej Efež. 1, 1. Kološ. 2, 8.

21. Izrael Božji so kristjani, namreč tisti zvoljeni duhovniga kraljestva, ki so iz Boga, prerojeni v svetim Duhu. Tisti, ki le po kervi od Izraela (Jakopa) pridejo, so zvoljeni pozemeljskiga kraljestva, namreč Judje.

22. Sicer pa mi perzanesite, mi še več žalosti in britkosti napravljati; saj sim že takó dovolj križan (v. 14.). — Nekteri svetniki, kakor sveti Frančišek serafinski, sveta Katarina sienska, in v naših časih pobožna Emerih so res znamnja Kristusovih ran na svojim telesu nosili; v tem pomenu pa mende ni sveti Pavel od sebe govoril, ampak, kakor sveti očaki sploh mislijo, le od svojiga mnoziga terpljenja, od svojih ran, ki jih je bil zavoljo Kristusa od Judov prejel. Zastran aposteljnoviga terpljenja glej 2. Kor. 4, 10. i. d. 11, 23. i. d.

Digitized by Google

# VVOD

v

## List do Efežanov.

Efez pri egejskim morji je bilo nar veči tergovsko mesto v mali Azii, neizrečeno naséljeno, cveteče in bogato. V njem je bil silno sloveči tempelj bognje Dijane in véliki sedež ajdovske vražarije in skrivarije. Za tega voljo je tudi veliko judovskih vražarjev in zarotovavcov tje dohajalo, in Efežani so njih skrivnim ukam, zvijačam in sleparíjam toliko raji verjéli, kolikor bolj željno so tadanji malikovavci po vsim segali, kar bi bilo utegnilo njih hrepenenje po novih verskih resnicah utolažiti. Sv. Pavel je prišel pervikrat v Efez, ko je drugič popotvaje ljudi spreobračal in je bil na poti iz Korinta v Jeruzalem, pa se ni dolgo časa ondi mudil (Djan. ap. 18, 1. 19.). Delj časa je v Efezu bival, ko je bil, tretjič popotvaje in ljudi spreobračeváje (Djan. ap. 18, 23.), zopet prišel v to mesto (Djan. ap. 19, 1.). Tadaj, 54., po druzih 57. leta po Kristusu, je ustanovil keršanske občine v Efezu in v njegovi okolici, ter je ondi čez dvé leti učil Jude in ajde, dokler ga ni Demetrijev punt (Djan. ap. pogl. 19.) primoral v Macedonijo bežati. Od ondod je šel čez Korint v Jeruzalem, kamor je milošnje prinesel. Ondotni Judje so ga pa tožili, de je bil zoper postavo ravnal, ter so ga vječili. Zagovarjal se je sicer, pa ni našel pravice, ne pri vélikim zboru, ne pri deželnim oblastniku; torej je bil primoran na cesarja klicati, in zavoljo tega je bil z druzimi jetniki vred v Rim peljan (Djan. ap. pogl. 21 — 28.). Tukaj v svojim pervim vječenji (Djan. ap. 28, 30.) je dobival zdaj prijetne, zdaj neprijetne sporočila zastran keršanskih občin v mali Azii. Epafra (glej vvod v list do Kološanov) mu je krive uke naznanil, ki so se v kološkim mestu razširjali; slišal je pa tudi, kako lepo so efežanske občine rastle. Za obé občini se je njegova apostoljska gorečnost v djanji kazala. Neki Tihik se je namreč ravno pripravljal, de bi se iz Rima v malo Azijo vernil; in o tej priliki mu je sv. Pavel dva lista dal, eniga do Kološanov,

Digitized by Google

de bi jih pred zapeljivimi krivoverci svaril, eniga pa do Efežanov, de bi jih v keršanskim duhu poterdil. Kakor preiskovavci svetiga pisma po pravici terdijo, sv. Pavel poslednjiga lista ni samo za Efežane pisal, ampak za vse keršanske občine, ki so bile efežanski cerkvi pridružene. List do Efežanov je tedej apostoljsko vesvoljno pismo in ima le imé od pervotne cerkve. To že kaže njegov splošni obseg, kakor tudi to, de Efežani v listu niso pozdravljeni, kar bi bil sv. Pavel gotovo storil, ko bi bil list le za Efežane pisan. Apostelj sicer v njem nobeniga kriviga uka naravnost ne spodbija; vender je pa gotovo, de ima sem ter tje v mislih malikovavsko in judovsko skrivarîjo, ki je z izmišljenim višim spoznanjem slepíla; zakaj v listu učí, de je keršanstvo edino zveličavna skrivnost, in takó moč keršanske skrivnosti slabosti ajdovske skrivarîje nasproti postavlja. List ima dva dela: pervi obsega verske, drugi pa djanske resnice. V pervim delu (pogl. 1 — 3.) apostelj narprej popisuje neskončno dobroto Kristusove skrivnosti, po kteri se vsi, kteri vérujejo, opravičijo in zveličajo (1, 3. do 2, 10.); potem kaže, kakó de ima keršanska skrivnost Jude in ajde v eno Božje kraljestvo združiti (2, 11 — 22.); in poslednjič spozna, de je on posebno poklican za spreobračanje ajdov, kamor vse njegovo prizadevanje in vsa njegova molitev méri (3, 1 — 21.). Drugi del (pogl. 4 — 6.) narprej sploh spodbuduje k keršanskimu življenju (4, 1. do 5, 20.), in potem učí, kakó de se je treba v posebnih okolišinah obnašati (5, 21. do 6, 24.). List je bil pisan v Rimu v pervim vječenji aposteljnovim (med letam 61 in 63 ali 62 in 64 po Kristusu), in je prelep spomín njegoviga močniga duhá, ker priča, kakó de je bil tudi v železji svoboden in je le za to edíno skerbel, de bi vse Kristusu pridobil. Dan današnji, ko se krivo modrijanstvo z višimi vednostmi tolikanj rado baha in si edino zveličavni uk prilastuje, je list do Efežanov sosebno znameniten, ker je v njem edína moč evangeliske resnice takó jasno popisana.

Digitized by Google

# LIST
# SV. PAVLA APOSTELJNA
# do Efežanov.

## I. Poglavje.

Sv. Pavel piše vernim v Efezu. Hvala Bogu za keršanstvo, za ktero nas je izvolil in poprej odločil po svoji volji, v kterim imamo odrešenje, obilno modrost, razodenje njegove skrivnosti, po kteri je sklenil, vse ponoviti v Kristusu, de ga poveličujemo po svetim Duhu, ki v nas dela in nam je zastava večniga zveličanja. Zavoljo té velike dobrote, ki se, kakor slišim, tudi v vas razodéva, hvalim Boga in ga prosim, de bi vam dal popolno spoznanje, kakó veličasten delež je kristjanam pripravljen, kakó neizmerno velika moč se bo nad njimi razodela pri vstajenji, ker je Kristusa (ki smo njegovi) od mertvih obudil, ga posadil na svojo desnico, ga povišal nad vse v nebesih in na zemlji, in ga postavil glavo vse cerkve, ki je njegovo teló in bo tedaj vekomaj pri njem.

1. Pavel, apostelj Jezusa Kristusa po volji Božji, vsim svétim, kteri so v Efezu, in[1]) vérnim v Jezusu Kristusu.

2. Milost vam in mir od Boga Očeta našiga in od Gospoda Jezusa Kristusa![2])

3. Hvaljen bodi Bog in Oče[3]) Gospoda našiga Jezusa Kristusa, kteri nas je oblagodaril z vsim duhovnim blagodaram, z nebeškimi darovi v Kristusu;[4]) 2. Kor. 1, 5.

4. kakor nas je izvolil v njem pred stvarjenjem svetá, de bi bili sveti in brezmadežni pred njegovim obličjem v ljubezni;

5. kteri nas je poprej za se odločil v posinovljenje po Jezusu Kristusu, po sklepu svoje volje,[5])

6. v hvalo svoje častitljive

1. „*in*“ pomeni: to je.
2. Glej zastran tega vvoda Rim. 1, 7.
3. to je: Hvaljen bodi Bog, Oče Gospoda našiga i. t. d.
4. kteri nam je podaril vse duhovne darí: opravičenje, posvečenje in zveličanje, zavoljo zasluženja Jezusa Kristusa: zavoljo njegoviga življenja, njegoviga terpljenja in njegove smerti (Kriz., Hier., Avg.).
5. „*izvoliti*“ in „*poprej odločiti*“ je enaciga pomena, toliko kolikor „poklicati v keršanstvo“ (v. 11.), takó de je pomen ta: kteri nas je od vekomaj po svoji volji v keršanstvo poklical, de bi bili svéti v ljubezni in zopet njegovi otroci po milosti Božji, ktero nam je Jezus Kristus zaslužil. Torej tukaj ni govorjenja od izvolitve in poprešnje odločitve, ki večno zveličanje obsega in ki je pri Bogu, ker naše dobre dela poprej vidi, ampak od une, ki je pri

Digitized by Google

milosti, s ktero nas je obdaril po svojim ljubim Sinu,[6])

7. v kterim imamo odrešenje po njegovi kervi,[7]) odpušenje grehov po bogastvu njegove gnade,[8])

8. ktera nam je bila obilno podeljena v vsi modrosti in razumnosti;[9])

9. ker nam je znano storil skrivnost svoje volje[10]) po svojim dopadenji, po kterim je sam per sèbi sklenil,

10. po tem ko bo spolnjen[11]) namenjeni čas vse ponoviti v Kristusu, kar je v nebesih, in kar je na zemlji,[12]) v njem,[13])

11. v kterim smo tudi mí[14]) v delež poklicani, popred odločeni[15]) po njegovim sklepu, kteri dela vse po sklenitvi svoje volje;

12. de smo v hvalo njegove častí mí,[16]) kteri smo popred upali v Kristusa,[17])

13. v kterim ste tudi vi,[18]) ko ste slišali besedo resnice (evangeli svojiga zveličanja), v kterim ste tudi vi, ko ste verovali, zapečateni bili z obljubljenim svetim Duham,[19])

14. kteri je zastava naše dedišine,[20]) v rešitev lastnine, v hvalo njegove častí.[21])

---

vsih, kteri so sploh v keršanstvo poklicani, brez razločka, če po svojim poklicu živé ali ne (Korn. a Lap.).

6. „*Sinu*“ ni v greškim. Pomen: v tem posinovljenji se veličastno razodeva gnada odrešenja, ki nam jo je njegov preljubeznjívi Sin pridobil.

7. Glej Rim. 3, 21. i. d.

8. zavoljo preobilne gnade, ki jo je zaslužil.

9. in ta gnada (svetiga Duha) se preobilno razodeva v modrosti in razúmnosti, ki jo imamo v Božjih rečéh, pa se je nismo po navadnim potu naučili (Korn. a Lap.).

10. Takó imenuje apostelj keršansko cerkev (Mat. 13, 11. Rim. 16, 25.), gotovo ajdovskim skrivnostim nasproti, ki so mnogo obetale, pa nič niso dale, ne praviga uka zastran Boga, čednosti in večnosti, ne opravičenja in zveličanja. Ravno to veljá zastran baharíje in skrivarije današnjiga kriviga modrijanstva. Glej vvod.

11. Zastran spolnitve časov glej Gal. 4, 4.

12. vse: angelje, ljudi, natoro v nov stan prestaviti, t. j.; angelje v tesnejši zvezo z ljudmí (gl. Jan. 1, 51.), ljudi v stan prerojenja (Jan. 3, 5.), natoro v stan prostosti (Rim. 8, 19. i. d.) djati.

13. po Jezusu Kristusu, na kterim vse zveličanje stojí.

14. ki smo po njegovim zasluženji tudi mi Izraelci, mi iz judovstva spreobernjeni kristjani v délež poklicani. V efežanski občini so bili tudi kristjani iz judovstva.

15. Glej zgor. razl. 5.

16. de ga mí, nekdanji Judje, še bolj hvalimo in poveličujemo.

17. po prerokbah stare zaveze. Glej Luk. 2, 38. Mat. 11, 13.

18. ajdje, kristjani iz ajdovstva.

19. po čigar zasluženji ste tudi vi, kristjani iz nejeverstva, ko ste bili moj uk zaslišali in v Jezusa Kristusa verovali, svetiga Duha in njegove darove (gl. Djan. ap. 2, 4.) prejeli, in tedaj pečat, takó rekoč vidno znamnje dobili, de ste otroci Božji. To znamnje pa ni prav gotovo, kolikor stojí na našim znotranjim čutenji, ki se lahko zmoti. Gl. Rim. 8, 16.

20. ki nam daje upanje za večno zveličanje. Gl. 2. Kor. 1, 22: 5, 5.

21. in ta Duh nam pomaga, rešiti svojo lastnino, večno zveličanje, ktero smo po grehu zgubili.

Digitized by Google

15. Za tega voljo tudi jest, ko sim slišal od vaše vere v Gospoda Jezusa, in od ljubezni do vsih svétih,

16. ne neham hvale dajati za vas, in se vas spominjati v svojih molitvah,

17. de vam Bog Gospoda našiga Jezusa Kristusa,[22]) Oče veličastva,[23]) da duha modrosti in razodenja za njegovo spoznanje;[24])

18. rasvetljene očí vašimu sercu, de spoznate, kákošno upanje imajo njegovi poklicani, in kakó bogato je veličastvo njegoviga deleža v svétih;[25])

19. in kakó nezmérno velíka je njegova moč nad nami, kteri vérujemo poleg delanja njegove mogočne močí, Spod. 3, 7.

20. ktero je skazal nad Kristusam, ker ga je od mertvih obudil, in ga posadil na svojo desnico v nebesih,[26])

21. čez vse poglavarstvo, in oblast, in moč, in gospostvo, in vsako imé, ki se imenuje ne le na tem svetu, ampak tudi v prihodnjim,[27])

22. in je vse podvergel njegovim nogam,[28]) in ga je postavil glavo čez vso cerkev,[29])

---

22. Bog, ki ga sveto človeštvo Jezusa Kristusa móli.

23. stvarnik poveličaniga stanú, ki je bilo vanj djano sveto človeštvo Jezusa Kristusa, kteri sedí na desnici Boga Očeta, in ki se ga vsi vdeležujejo, kteri so po gnadi prerojeni.

24. de vam po svetim Duhu razodeva njega, namreč njegovo veličastvo, kteriga se bote vdeležvali, kar vas v keršanskih mislih in delih poterduje (Ambrož).

25. kakošno upanje imate vi, ki ste v keršanstvo poklicani, in kakó neizrečeno veliko veličastvo kristjanov čaka.

26. Pomen v. 19. 20: de spoznate, kakó neskončno moč bo Bog nad nami vernimi nekdaj razodel po močí, ktero je nad Kristusam razodel, ker ga je bil od mertvih obudil in posadil na svojo desnico v nebesih. Apostelj govorí od vsigamogočnosti, s ktero bo Bog naše strohnene trupla nekdaj zopet v življenje obudil, ker je Jezus Kristus od smerti vstal; zakaj v njem bodo nekdaj vsi drugi vstali, in njegovo vstajenje je bilo takó rekoč že naše vstajenje. Glej 1. Kor. 15. — „Posadil ga je na svojo desnico“ se pravi: dal mu je oblast, vdeležvati se Božjiga vladanja. Gl. Mat. 20, 21. Mark. 16. razl. 12.

27. nad vse angelje in nad vse, kar se koli imenuje na tem in unim svetu. Besede: „*poglavarstvo*, *oblast*, *moč*, *gospostvo*“ naznanjajo različne verste zveličanih duhov, ki jih sveta cerkev devet šteje. De imajo angelji različne močí in darove, in de so tedaj med njimi posebne versté, se že vidi iz druzih vstvarjenih rečí, ki so vse med sabo neizrečeno različne in se po posebnih verstah vrédujejo. Gl. Dan. 10. razl. 24. Zgornje besede tudi kažejo, de so angelji svetimu človeštvu Jezusa Kristusa podverženi, in de je Kristus tudi kakor človek kralj in gospod nebes in zemlje, angeljev in ljudi (Krizost., Teofil.). Kakošno čast je v njem človeštvo doseglo!

28. Glej Ps. 8, 8.

29. Glej 1. Kor. 12, 12. i. d.

Digitized by Google

23. ktera je njegovo teló, in | polnost njega,[30]) ki vse v vsim dopolni.[31])

## II. Poglavje.

Nekdaj ste bili mertvi zavoljo grehov v oblasti satana in mesá, otroci jéze; zdaj vam je pa Bog dal v Kristusu in po Kristusu novo življenje, vstajenje in nebeško veličastvo, ker vas je iz milosti prestvaril za dobre dela, ne pa zavoljo del, ki ste jih bili storili. Nekdaj ste bili ajdje, brez Kristusa, brez upanja, brez Boga na svétu, ločeni od izvoljeniga ljudstva; zdaj pa je Bog zavoljo spravne smerti Jezusa Kristusa pregrajo med Judi in ajdi poderl, ter oba v Kristusu po eni veri, po enim duhu v eniga človeka združil, in eno Božjo družino, eno duhovno prebivališe naredil.

1. In vas,[1]) ko ste bili mertvi zavoljo svojih prestopov in pregreh,[2])

2. v kterih ste nekdaj živeli po šegi tega svetá,[3]) po poglavarji, kteri v tem zraku oblastuje,[4]) po duhu, kteri zdaj dela v otrocih nevére,[5]) Kol. 2, 13.

3. med kterimi smo tudi mí vsi[6]) nekdaj živeli v poželenji

---

30. to je, ktera (cerkev) Kristusa (glavo) dopolni; ker glava po sklenitvi s telesam svojo polnost dobí (Kriz., Ambr., Anzelm). Glej, kakó tesno je Kristus zvezan s cerkvijo (z vsimi vernimi). On in verni so novi rod, drugi, novi človek, kakor so Adam in natorni ljudje stari rod, pervi, natorni človek, ki zavoljo greha nima posvečujoče gnade Božje. Iz té tesne zveze se vidi, kako de se mora tudi nad njegovimi vernimi zgoditi, kar se nad Kristusam godí (spod. 2, 5. 6.), in kakó de se verni vdeležvajo Jezusoviga življenja, terpljenja in poveličanja. Kakó neizrečeno tolaživno je za kristjane, de so s Kristusam takó tesno sklenjeni, in de se bodo nekdaj ž njim vsiga vdeležvali, kar je in ima!

31. ki je ravno takó v vsim polnost vsiga; zakaj kakor teló glavo, takó glava teló dopolni. Kristus vse ude svojiga telesa v vsim dopolnuje, ker s svojim Duham vse napolnuje in oživlja ter k vsimu dobrimu zmožne dela (Hieron.).

1. Prideni iz 5. in 6. verste: je v Kristusu k vsim gnadam poklical. De bi bravci v poprešnjim poglavji popisano veliko dobroto keršanstva še bolj spoznali, jim da apostelj poprešnji stan premišljevati, iz kteriga so po veri v Kristusa otéti (v. 1 — 10.).

2. Gl. Rim. 5, 21: 6, 23: 7, 5. Zgolj natorno življenje človekovo je smert (Luk. 15, 24. 32.), ker je natorni človek brez vsiga božjiga življenja, brez močí k dobrimu, in ker gre v večno smert, v večno pogubljenje.

3. kakor pohotni, poželjívi posvetnjaki delajo.

4 po želji, po nagibu hudobniga duhá, kteri kakor poglavar tega svetá (Jan. 12, 31: 2. Kor. 4, 4.) v njem in zatorej tudi v njegovim podnebji prebiva, kteri v njem kakor nad svetam kraljuje.

5. kteri ima vso oblast čez njé, ki se keršanski resnici terdovratno ustavljajo. Čez vérne nima satan nobene oblasti, ker mu jo je Kristus vzel (Luk. 10, 18.). K hudimu jih sicer more skušati (1. Pet. 5, 8.), škodovati jim pa ne more, ako z Božjo gnado skušnjavo premagajo. Hudič je po besedah sv. Avguština priklenjen pes, ki more le njé popasti, kteri se mu bližajo.

6. med kterimi smo tudi mi kristjani iz judovstva nekdaj živeli i. t. d.

Digitized by Google

svojiga mesa,[7]) ker smo spolnovali voljo mesa in misel, in smo bili po natori otroci jeze,[8]) kakor drugi:

4. Bog pa, kteri je bogat v usmiljenji, nas je zavoljo svoje prevelike ljubezni, s ktero nas je ljubil,

5. ko smo bili mertvi zavoljo grehov, oživil s Kristusam vred (s čigar gnado ste odrešeni),

6. in nas je obudil, in nam dal sedeti v nebesih s Kristusam Jezusam,[9])

7. de bi skazal v prihodnjih časih obilno bogastvo svoje milosti po dobrotljivosti proti nam v Kristusu Jezusu.[10])

8. Iz milosti namreč[11]) ste bili otéti po veri,[12]) iń to ne iz sebe. Zakaj to je Božji dar;

9. ne iz del, de se nihče ne hvali. Rim. 3, 24. 28: 2. Tim. 1, 9.

10. Zakaj[13]) njegovo delo smo,[14]) vstvarjeni v Kristusu Jezusu za dobre dela, ki jih je Bog perpravil, de v njih živimò.[15])

11. Spomnite se zatorej,[16]) de ste nekdaj vi narod po mesu,[17]) ki ste imenovani neobreza od njih, ki se jim pravi obreza na mesu z roko storjena:[18])

12. de ste bili tisti čas brez Kristusa, odločeni od družbe Izraelove,[19]) in nedeležni zavez,[20])

---

7. v poželjivosti, ki je duhovniga človeka zmagovala. Gl. Rim. 7, 23.
8. od rojstva sem grešniki in Bogu nedopadljivi. Gl. Rim. 5, 12.
9. Pomen v. 4 — 6: Bog je iz neskončne ljubezni (1. Jan. 4, 19.) nas v grehih umerle zavoljo Jezusove prostovoljne smerti otél in v oživljenji, vstajenji in vnebohodu Jezusa Kristusa oživljenje, vstajenje in vnebohod tudi nam podaril, ker zamoremo z gnado, ki nam jo je Jezus zaslužil, čisto in sveto živeti, in si častitljivo vstajenje in vnebohojenje zaslužiti.
10. Bog nas bo obudil in v nebesa vzel, de bo svojo preobilno ljubezen vso večnost razodeval.
11. To je s 5. versto sklenjeno.
12. Glej Rim. 3, 24. 25. 27.
13. Dalje se dokazuje, zakaj de opravičenje le iz proste gnade Božje pride, ne pa iz nas. Opravičenje je namreč novo stvarjenje. Kdo se pa zamore sam prestvariti? To le stvarnik premore.
14. Gl. Jan. 3, 3: 2. Kor. 5, 17. Rim. 3. razl. 14.
15. De dobre dela delamo, nas je Bog v prerojenji in z vedno pomočjo svoje gnade zmožne storil.
16. Apostelj bravce še enkrat opomni nekdanjiga revniga stanú v ajdovstvu (gl. zgor. razl. 1.) in s tim preskoči na drugi stavek perviga dela, kjer skazuje, de je kerščanstvo ajde in Jude v eno Božjo družino združilo (Gl. vvod v list). Nekdaj niste bili prištevani izvoljenim (v. 11. 12.), zdaj pa ste v Kristusu Jezusu (v. 13.), zakaj v kerščanstvu so Judje in ajdje eno izvoljeno ljudstvo (v. 14 — 22.).
17. z mesenimi mislimi in željami; ker so tudi ajdje po duhu, t. j., duhovnih kerščanskih misel in željá (Rim. 2, 10. 14.), kteri tudi zamorejo opravičenje doseči, kolikor so Kristusovi. Gl. Rim. 2. razl. 18.
18. Judje, ki so bili le po telesu obrezani; obreza je namreč tudi v duhu (Rim. 2, 29.). Judje so ajde „*neobrezane*“ zasramováje imenovali (Sodn. 14, 3. Iz. 52, 1.).
19. izvoljeniga, Bogu dopadljiviga ljudstva.
20. ki jih je Bog z Izraelci sklenil (1. Mojz. 15, 18: 2. Mojz. 24, 8. i. d.).

Digitized by Google

de niste imeli upanja obljube,[21]) in de ste bili brez Boga na tem svétu.[22])

13. Zdaj pa v Kristusu Jezusu[23]) ste se vi, ki ste bili nekdaj deleč, perbližali v Kristusovi kervi.[24])

14. Zakaj on je naš mir,[25]) kteri je iz obeh[26]) eno storil, in je poderl srednjo steno pregraje, sovraštvo po svojim mesu.[27])

15. in je postavo povelj z nauki overgel,[28]) de je iz dveh stvaril po sebi eniga noviga človeka,[29]) in mir storil;

16. in de je oba v enim telesu[30]) z Bogam spravil po križu, ker je umoril sovraštvo sam po sebi.[31])

17. In ko je prišel, je oznanoval mir vam, kteri ste bili deleč, in mir njim, kteri so bili blizo.[32])

18. Ker po njem imava oba v enim Duhu[33]) perstop k Očetu. Rim. 5, 2.

19. Tedej niste več góstje in ptujci, ampak ste mestnjani svétih in domači Božji,[34])

20. vzidani na stalo aposteljnov in prerokov, in poglavitni vogelni kamen je sam Kristus Jezus,[35])

---

21. niste imeli upanja, zveličanje doseči, ki je bilo Judam obljubljeno.
22. Apostelj tukaj ne misli boljših ajdov (gl. razl. 17.), ampak malikovavske, razuzdane, kakoršni so večidel bili. Ti niso bili deležni dobrot in gnad izvoljeniga ljudstva, uni so pa bili. Primeri Rim. 2. razl. 18. Apostelj nekdanjim ajdam govorí. Smo li tudi mi ajdovskih misel in željá? Človek je lahko kerščenec, pa vender tudi ajd, ako Bogá pozabi, stvarém malikovavsko češenje skazuje, razuzdano viví.
23. t. j., kakor kristjani. Kristjan je v Kristusa kakor v Kristusa vsajen. Glej Rim. 6, 5.
24. Glej Rim. 3, 25.
25. on, poglavar mirú. Gl. Luk. 2, 14. Jan. 14, 27.
26. iz Judov in ajdov.
27. kteri je pregrajo, namreč sovraštvo, ktero je bilo med Judi in ajdi, z včlovečenjem in vsim odrešenjem poderl. Sovraštvo med Judi in ajdi je pa bilo zavoljo šegne postave. Ajdje so jo imeli za težek jarm in so za tega voljo Jude zasramovali; Judje so se pa ravno zavoljo te postave za boljši imeli in so ajde zavoljo nečistiga malikovavstva zaničevali.
28. in je na mesto postave, ki je le zapovedi imela, ne pa nadnatornih pripomočkov za njih spolnovanje (Jan. 1, 17.), nauke, zlasti nauk od vere djal, po čemur je zamogel človek pred Bogam čist, svét in zveličan biti (Krizost., Teofil.).
29. de je združil Jude in ajde v en rod, v eno, novo, izvoljeno ljudstvo.
30. v eni cerkvi.
31. ker je s svojo smertjo na križu vsimu sovraštvu konec storil (gl. Luk. 2. razl. 14.) in za tega voljo tudi sovraštvo med Judi in ajdi odpravil.
32. ajdam in Judam. Gl. Iz. 9. razl. 15.
33. kteri vse v Božje otroke prestvari, ki vérujejo (Rim. 8, 14. 15.).
34. Torej vi kristjani iz ajdovstva niste le po izjemi (gl. zgor. 16.) kakor memo gredoči popotniki v izvoljeno ljudstvo sprejeti, temuč vi imate sedaj vso mestnjansko pravico in ste udje Božje družine (Krizost., Anzelm, Teofil.).
35. Cerkev Božja ste, vzidani na resnico, de je Kristus Odrešenik svetá, kar so aposteljni učili in preroki prerokovali; Jezus Kristus pa je véliki vogelni kamen svete cerkve, kteri tako rekoč obé stranski steni, Jude in ajde, sklepa in veže. Gl. Mat. 21, 42.

Digitized by Google

21. na kterim je vse zidovje sostavljeno, in raste v svét tempelj v Gospodu,[36])

22. v kteriga ste tudi vi vzidani v prebivališe Božje v Duhu.[37])

## III. Poglavje.

De bi tudi ajde v eno Božjo družino vpeljal, sim bil apostelj narodov izvoljen, kakor ste vsaj slišali, de me je bil Kristus poklical in mi razodel poprej neznano skrivnost, de se tudi ajdje zamorejo gnade keršanstva vdeležvati. Jez nar manjši sim bil po milosti Božji apostelj narodov izvoljen, de bi vse podučil zastran skrivnosti zveličavne naprave, de bi vsi angelji bogastvo modrosti Božje v vernih spoznali, kakó je Bog večni sklep izpeljal po Jezusu Kristusu, po kterim se z Bogam spravljamo po veri v njega. Zavoljo tega mojiga poklica mi je vaše zveličanje pri sercu; torej vas prosim, de naj vas ne moti moje terpljenje, in mólim k Bogu, de vam podarí moč in terdnost v veri in ljubezni, rast v spoznanji Kristusove ljubezni — vse svoje darove, On, kterimu bodi hvala vekomaj!

1. Za tega voljo[1]) sim jest Pavel jetník Kristusa Jezusa[2]) za vas narode;[3])

2. ker ste vsaj slišali od podeljenja gnade Božje, ktera mi je bila dana za vas:[4])

3. de mi je bila po razodenji znana storjena skrivnost,[5]) kakor sim vam zgorej ob kratkim pisal;[6])

4. kakor zamorete, ko berete, razumeti moje spoznanje v skrivnosti Kristusovi,

5. ktera v poprešnjih časih ni bila znana ljudem, kakor je zdaj razodeta njegovim svetim aposteljnam in prerokam po Duhu:[7])

6. de so *(namreč tudi)* narodi soerbi, in soudje,[8]) in so-

36. Jezus Kristus vse zidovje sklepa, ker z duham ene vere in svéte ljubezni vse veže; po njem se zidovje naraša, ker čedalje več vernih v se sprejema (Rim. 6, 5.), čedalje več ljudí po svojim duhu prestvarja, dokler ni svet duhoven tempelj sozidan, česar posamezni kamni so živi kristjani, ki v Gospodu živé in delajo.

37. v duhovno prebivališe, v duhovne kamne, v kristjane, ki jih sveti Duh nadušuje. Gl. Eceh. 40. razl. 1.

1. ker ajde sprejemam (Zgor. 2, 11—22.).

2. Sv. Pavel je bil zavoljo Jezusove vere v ječi zvezan v Rimu, ko je ta list pisal.

3. za vas, kteri ste iz narodov, izmed ajdov; ker sim apostelj narodov. Tukaj se začne tretji stavek perviga dela. Glej vvod.

4. ker ste vsaj slišali, de sim bil po milosti Božji poklican, de naj vam narodam sveti evangeli oznanujem.

5. Glej Gal. 1, 12.

6. Gl. zgor. 1, 9. 10: 2, 11 — 22. Skrivnost je vesoljno obnovljenje po Kristusu, torej posebej tudi poklic narodov v keršansko cerkev. Apostelj ima tukaj zlasti narode v misli (v. 6.).

7. De bodo nekdaj vse ljudstva v Božjo cerkev sprejete, so sicer stari preroki večkrat prerokovali; de se pa to po veri brez sprejetja Mojzesove šegne postave zamore zgoditi, je bilo še svetim aposteljnam neznano, dokler ni bil sv. Peter zastran tega podučen. Gl. Djan. ap. 10, 28. razl. 21.

8. deležni dobrot Božjiga kraljestva, vsajeni v telo Kristusovo (Zgor. 1, 23; 2, 15. 16.).



Digitized by Google

deležni njegove obljube[9]) v Kristusu Jezusu po evangelii,[10])

7. kteriga služabnik sim postal poleg darú gnade Božje, ktera mi je dana po delu njegove moči.[11]) Zgor. 1, 19.

8. Meni med vsimi svetimi[12]) nar manjšimu je dana ta gnada med narodi oznanovati nerazumljivo bogastvo Kristusovo,[13])

9. in vse razsvetliti, kákošno je podeljenje skrivnosti[14]) od vekomaj skrite v Bogu, kteri je vse vstvaril;[15])

10. de[16]) se naznani poglavarstvam in oblastém v nebesih po cerkvi mnoga modrost Božja,[17])

11. po večnim sklepu, kteriga je izpeljal v Kristusu Jezusu, Gospodu našim,[18])

12. po kterim imamo serčnost in perstop v zaupanji po veri v njega.[19])

13. Zato[20]) prosim, de ne obnemagajte zavoljo nadlog mojih za vas, ktere so vaša čast.[21])

14. Zavoljo tega[22]) perpogujem svoje kolena pred Očetam Gospoda našiga Jezusa Kristusa,

15. kteri je oče vsiga, kar je v nebesih in na zemlji,[23])

---

9. deležni obljubljenih dobrot.

10. Vse to pa zavoljo združenja, zveze s Kristusam, v ktero so po veri v njegov sveti evangeli stopili.

11. oznanovanje svetiga evangelija med narodi je moja služba, za ktero me je Bog iz zgolj milosti izvolil in v svoji vsigamogočnosti zmožniga storil. Primeri 1. Kor. 15, 10: 2. Kor. 3, 5. 6.

12. Glej 1. Kor. 15, 8. 9.

13. Glej Rim. 11, 33. i. d. 16, 25. i. d.

14. kákošna je keršanska naprava v dosego zveličanja.

15. V greškim: *„kteri je vse po Jezusu Kristusu vstvaril“*.

16. V greškim je pristavljeno: *„sedaj“*.

17. *„Poglavarstva“* in *„oblasti“* so različne angeljske bitja (Zgor. 1, 21.). Njim naj se po čudovito ustanovljeni cerkvi neskončna modrost Božja razodene. Primeri 1. Pet. 1, 12. Kar je bilo zgorej (razl. 7.) povedano, de preroki niso vedili natančniših okolišin, kakó de bodo ajdje v cerkev sprejemani, se mora tudi tukaj od svetih angeljev misliti (Hieron., Ambr., Anzelm). Zato pravi sv. Krizostom: Pavel je bil evangelist angeljev, on jih je razsvetlil, in sv. Tomaž uči s sv. Cirilam vred: Iz Pavloviga uka so sveti angelji natančniši okolišine poklica narodov spoznali.

18. in ta modrost naj bi se po večnim sklepu Božjim v Kristusu in po Kristusu izpeljevala.

19. Gl. zgor. 2, 18. V kterim se zamoremo z živo vero in z zaupanjem Očetu bližati in od njega vse svesto pričakovati.

20. Ker sim apostelj narodov (zgor. v. 1.), ker ste mi posebno pri sercu.

21. De imate učenike, kteri za vas toliko terpé, je vam v čast. — Aposteljna je skerbelo, de bi Efežani zavoljo njegoviga terpljenja ne mislili, de keršanstvo ni Božja naprava, in de bi za tega voljo od vere ne odstopali. Vselej so slabotni kristjani, kteri se zavoljo nadlog svete cerkve in njenih služabnikov tolikanj radi motijo in v prepričanji omahujejo; taki naj si aposteljnovo prošnjo k sercu vzamejo. Drugi greško prestavljajo: *„Zato prosim, de ne obnemagam“* i. t. d.

22. de ne obnemagate.

23. Sv. Hieronim pravi: Kakor Bog, edino dobri, druge dobre dela, edino ne-

Digitized by Google

16. de vam da po bogastvu svoje časti[24]) močno uterditi se po njegovim Duhu v notranjim človeku,[25])

17. de prebiva Kristus po veri v vaših sercih,[26]) de, v ljubezni ukoreninjeni in uterjeni,[27])

18. morete umeti z vsimi svetimi, kákošna je širokost in dolgost, visočina in globočina;[28])

19. tudi spoznati ljubezen Kristusovo, ktera um preseže,[29]) de ste napolnjeni z vso polnostjo Božjo.[30])

20. Njemu pa, kteri premore vse obilniši storiti, kakor prósimo ali umémo, po moči, ktera v nas dela,[31])

21. njemu čast v cerkvi in v Kristusu Jezusu[32]) v vse rodove vekomaj! Amen.

## IV. Poglavje.

Prosim vas, de spodobno živíte po svojim poklicu; bodite poterpežljivi v ljubezni; ohraníte edínost med sabo, zakaj pod enim Gospodam in Bogam ste ene duhovne dobrote prejeli. Kristus je sicer slehernimu posebne darove podelil, kakor je že sveti pevec prerokoval; napravil je tudi mnogotere duhovne službe, de se sveta cerkev razširja in de slehern tisto stopnjo popolnosti do-

---

umerljivi neumerljivost podeluje, ravno takó edini Oče tudi drugim daje, de so očetje. — Očetovstvo tukaj ni le v natornim, ampak tudi v duhovnim pomenu razumevati, takó de se tudi viši, učeniki, očetje imenujejo. Hišni očetje! učíte se od Boga, Očeta, svojih dolžnost. Vsi očetje naj si Boga v zgled jemljejo. Ljubíte, in skerbíte, de bote ljubljeni kakor On, de se vam bo skazovala takošna čast in pokoršina, kákoršna vam gré. Drugi greško prestavljajo: „*od kteriga imajo vsi rodovi v nebesih in na zemlji imé*“ (začetek, bitje).

24. svoje moči in dobrotljivosti.

25. Notranji človek je človekov duh, kteri hoče, kar je po Božji volji. Gl. Rim. 7, 22. Našimu duhu mora sv. Duh moč dajati, če ne ga poželjivost premaga in pogumnost v terpljenji zapustí.

26. Jezus prebiva v svojih učencih; Jezusovi učenci so pa le oni, kteri njegove zapovedi spolnujejo (Jan. 14, 23.).

27. Malo jih je, ki so v ljubezni dovolj uterjeni; plačujočiga Boga sicer ljubijo, malo pa, ali še celo ne, križaniga. Ako bi tega ljubili, bi tudi terpljenje radi imeli, de bi bili le njemu podobni. Gl. Jan. 14, 23.

28. skrivnosti odrešenja Kristusoviga. „*Širokost*“ té skrivnosti je v tem, de je za vse ljudí namenjena; „*dolgost*“, de vse stoletja terpí in v večnost sega; „*visokost*“, de nas od zemlje v nebesa, v Božje naročje povzdiguje; „*globočina*“, de še celo v kraljestvo mertvih sega (Zgor. 2, 5: 1. Kor. 15, 21.). Krizost., Teofil., Ekumeni. Druge razlage svetih očetov glej pri Korn. a Lap.

29. Bog človek! Bog križan! Bog naša jed! Kdo more té skrivnosti Božje ljubezni prav umeti?

30. de bote deležni vsih darov Božjih.

31. ako sodimo po moči, ki že zdaj v nas dela.

32. časti, hvali in povišuje naj ga vsa cerkev s Kristusam vred, ki je ž njim ena oseba (Zgor. 1, 23.).



Digitized by Google

seže, ktera mu je odločena, de je terden v spoznanji in raste v resnici in ljubezni; vsi so pa vender tesno zvezani udje eniga telesa. Nikar ne živíte kakor nejeverniki, brezumni v poželjivosti; temuč slecite stariga človeka in noviga oblecite, kteri je pravičen in svet. Bodite resnični, krotki, čuječi, delavni, dobrotljivi, usmiljeni, mirljivi.

1. Prosim vas tedej [1]) jest jetnik v Gospodu,[2]) de spodobno živíte po poklicu, k kterimu ste poklicani,[3]) 1. Kor. 7, 20. Fil. 1, 27.

2. z vso ponižnostjo in krotkostjo, s poterpljenjem prenašajte eden druziga v ljubezni,[4])

3. in skerbíte ohraniti edinost duha v zvezi mirú.[5]) Rim. 12, 10.

4. Eno teló in en duh, kakor ste poklicani v eno upanje svojiga poklica.[6])

5. En Gospod, ena vera, en kerst,[7])

6. en Bog in Oče vsih, kteri je čez vse, in po vsim in v nas vsih.[8])

7. Vsakterimu zmed nas pa je dana gnada po meri Kristusoviga darovanja.[9])

---

1. ker vas je Bog k takim gnadam poklical, in ker sim jez vaš apostelj (Pogl. 3.).
2. zavoljo Gospoda, zavoljo evangelija. Gl. zgor. 3, 1. Kdo rad terpéčimu prošnjo odreče?
3. živíte spodobno, de bote vredni svete cerkve, v ktero ste bili sprejeti, vredni prihodnjiga zveličanja. — Kristjani! bodite si duhovni ali neduhovni, ne more se vam prevečkrat ponavljati: Živíte po svojim poklicu; vaše življenje naj se vedno ravná po svetosti vašiga stanú, po gnadah, ki ste jih prejeli, po upanji, ki ga za večnost imate. Tukaj se začné drugi del našiga lista. Glej vvod.
4. Glej Rim. 12, 16. Gal. 5, 22: 6, 2.
5. Prizadevajte si za ohranitev eniga keršanskiga duhá s pravo enovoljnostjo med seboj, bodite si še takó različniga stanú, rodú i. t. d. Kdor enovoljnost, mir ljubi, se ne derží terdovratno svoje krive misli, temuč se da podučiti, de je eniga duhá z bratam, kteriga v ljubezni svarí. Kjer je pa vez mirú raztergana, nastopi različnost v mislih, ločitev v verskim prepričanji, terdovratnost v zmoti.
6. Vzrok edinosti: Sej ste vsi le eno teló (Rim. 12, 4. 5.): njegovi udje ste vi verni, in njegova glava je Kristus; vas vse oživlja en Duh (1. Kor. 12, 4.), in vi vsi imate eno upanje, de bote kdaj zveličanje dosegli (Rim. 8, 17. i. d.).
7. Vsi ste le eniga Gospoda, Jezusa Kristusa, kteri vas je iz sužnosti greha za svoje služabnike odkupil; vsi imate le eno vero, in pri enim kerstu ste vsi enako obljubo storili, svét in njegovo poželenje zapustiti in le Kristusu živeti. Dobro je pomniti, de ni vse eno, če človek véruje to ali uno, če versko resnico sprejme ali ne. Apostelj naravnost hoče edinost v duhu, v verskim prepričanji, in ravno takó govorí od ene vere, kakor od eniga Gospoda in Duha, v znamnje de mora vera ravno takó edína, soglasna, popolna, čista biti in vso resnico obsegati, kakor sta Gospod in sv. Duh. Ko bi se té besede sv. Pavla prav premislile, ali bi né storile konca vsim ločitvam v veri?
8. kteri po vsim in v vsim dela, kolikor njegov Duh vse napolnuje in oživlja, kteri ne daje le ljudem življenja, ampak je tudi vir vsiga življenja v stvaréh (Ps. 103, 30.).
9. Vsakteri ima odločeno mero gnade, kakor je Kristus v pospeševanje ob-

Digitized by Google

8. Za tega voljo reče *(pismo)*: Šel je na visoko in vjete peljal jetnike; dal je darove ljudem.[10])

9. De je pa gori šel, kaj je druziga, kakor de je poprej tudi doli šel v spodnje kraje zemlje?

10. Kteri je doli šel, ravno tisti je tudi gori šel čez vse nebesa, de bi vse napolnil.[11])

11. In on je ene postavil apostelne,[12]) ene pa preroke,[13]) ene pa evangeliste,[14]) ene pa pastirje in učenike.[15])

---

čniga prida za dobro spoznal. Gl. Eccli. 40. razl. 6., in zlasti 1. Kor. 12, 4. i. d.

10. Zastran té razdelitve gnad je že sveti pevec rekel: Zmagavec je šel na visoko i. t. d. Apostelj hoče reči: Že sveti pevec je prerokoval to razdelitvo gnad; zakaj če tudi v besednim pomenu od zmagavca govorí, kteri jetnike na goro Sion k skrinji zaveze v dar pelje in tukaj plén razdeluje (gl. Ps. 67, 19. in razlago), vender ob enim tudi v višim pomenu zmagavca Kristusa misli in tako rekoč poje: Kristus je šel v nebesa, je sabo vzel jetnike, in je z nebes gnade razdelil. — Jetnike, ktere je Kristus vjete peljal, sveti očetje v dvojnim pomenu umévajo: pervič sovražnike, ktere je Kristus vječil, namreč: greh, smert, hudiča, pekel, svét (Krizost.); — potem pa jetnike, ktere je Kristus téh sovražnikov rešil in sabo častito v nebesa peljal, namreč človeške duše, zlasti duše tistih pravičnih stare zaveze, ktere je Kristus iz predpekla seboj v nebesa peljal (Hieron.). — Darovi, ktere je Jezus ljudem dal, ali, ktere je po besedah svetiga pevca za ljudi prejel, so darovi sv. Duha, kteriga je po svojim vnebohodu na zemljo poslal.

11. Pomen 9. in 10. v.: Če je pa v psalmu prerokovano, de je Kristus v nebesa šel, je ob enim tudi povedano, de je Kristus tudi na zemljo prišel in doli šel pred pekel; on, ki je v nebesa šel in ki z nebes vse oblažuje, je svetimu pevcu ob enim včlovečeni Bog, ki duše umerlih očakov iz predpekla v nebesa vpeljuje; zakaj če je Kristus, Sin Božji, v nebesa šel, je mogel poprej na zemljo priti, in na nji in v nji svoje delo dokončati (Jan. 3, 13.). Besede: *„v spodnje kraje zemlje“* so nekterim toliko, kolikor: *„na zemljo“*; ali to se pravi besedam silo delati. Ker je poseben člen apostoljske vere, de je Kristus šel pred pekel, de bi očake sabo v nebesa peljal, je nedvomljivo, de „spodnji kraji zemlje“ predpekel zaznamvajo, toliko bolj, ker tudi po hebrejskim govorjenji podzemeljsko dostikrat pomeni kraljestvo mertvih (Modr. 1, 14. Sir. 51, 9. Bar. 3, 19.). Besede: *„čez vse nebesa“* sv. Hieronim razlaga: nad vse angelje v nar viši nebesa k Bogu samimu. *„De bi vse napolnil“*, t. j., de bi v nebesih kraljeváje sv. Duha poslal in vse s svojimi gnadami napolnil (Anzelm). Apostelj besede: *„šel je na visoko“* dalje razlaga, de bi pokazal, kakó de je Kristus jetnike vjete peljal. Če je namreč šel pred pekel, so bile ondi bivajoče duše pravičnih vjete, ki jih je Jezus iz ječe rešil in kakor svojo lastnino sabo peljal.

12. kteri so smeli evangeli povsod oznanovati in občine ustanovljati (Mat. 28, 19.).

13. kteri so imeli dar prerokovanja in razlaganja svetiga pisma (1. Kor. 12, 29.). Smeli so povsod delati, vender so pa bili aposteljnam podložni.

14. oznanovavce sv. evangelija, zlasti dijakone (Djan. ap. 6, 1. i. d.), kteri so bili aposteljnam v pomoč in so pod njimi učili. Takó je učil sv. Luka pod Pavlam, sv. Marka pod Petram. Zavoljo tega še dan današnji dijakoni pri službi Božji evangeli beró (Ambrož, Teofil., Anzelm, Greg. Vel.).

15. Poprej imenovani služabniki svete cerkve niso bili navezani na nobeno ob-

Digitized by Google

12. v popolnost svetih,[16]) v opravljanje službe,[17]) v razširjanje telesa Kristusoviga;[18])

13. dokler se ne snidemo vsi v edinost vere in spoznanja Sinú Božjiga, v popolniga moža, v mero polne starosti Kristusove;[19])

14. de nismo več otroci omahljivi in semtertje majani od vsakiga vetra uka[20]) po hudobii ljudí, po zvijačini, s ktero zapeljujejo v zmoto.[21])

15. Delajmo pa resnico v ljubezni,[22]) in rástimo v vsim v njem,[23]) ki je glava, Kristus,

16. po kterim je vse telò staknjeno in sklenjeno, in po sleherni zvezi pomoči, poleg opravila vsakimu udu odmerjeniga, telò raste in se uterduje v ljubezni.[24])

17. To tedej rečem in opominjam v Gospodu, de nikar ne živíte, kakor neverniki[25]) živé v nečimernosti svojih misel, Rim. 1, 21.

18. kteri imajo s temò omračen um, in so odločeni od življenja Božjiga[26]) po nevednosti, ktera je v njih zavoljo slepote[27]) njih serca,

19. kteri so se obupajoči[28]) prepustili nesramnosti, de so uganjali sleherno nečistost s poželjivostjo. Rim. 1, 26. 27.

20. Vi se pa Kristusa niste takó naučili;

21. ako ste ga vender slišali

---

čino; pastirji pa in učeníki so tisti škofje in mašniki, kteri so duhovne zadeve keršanske občine stanovitno oskerbovali.

16. vernih.

17. de bi učili, sveto daritev opravljali in svete zakramente delili. Gl. Dj. ap. 13. razl. 4.

18. v ustanovljanje, razširjanje in vodstvo keršanskih občin, svete cerkve.

19. in cerkveni viši se bodo postavljali, dokler ne bodo vse ljudstva ene vere v eni cerkvi sprejele, dokler ne bodo vsi Sinú Božjiga za Odrešenika spoznali, dokler ne bodo vsi popolnosti v keršanskim duhu dosegli, postavljali se bodo do konca svetá. — Moška starost Kristusova je otročjim letam (1. Kor. 3, 1.) nasproti postavljena, ter pomeni stan popolnosti v spoznanji in čednosti, kakor detinstvo pomanjkanje terdnih pravil (v. 14.) in pametniga djanja pomeni. Otrok (v slabim pomenu) se ravna po svojih vtisljejih, misli in dela zdaj takó, zdaj takó.

20. ktere vsakdo lahko preveri.

21. Apostelj krivoverce misli, kteri so z vsakterimi sleparijami, lepimi besedami, domišljevano učenostjo, popačevanjem svetiga pisma svoj uk priljubovali.

22. Terdno se deržímo prave vere in spolnujmo jo v ljubezni do Boga in do bližnjiga.

23. v duhu Jezusa Kristusa, de njemu, ki je glava vsih udov svete cerkve (zgor. 1, 22. 23.), čezdalje bliže prirašamo.

24. in njegov en Duh, kteri v vsih Božje misli zbuduje, sklepa keršansko cerkev v vsih njenih udih in ji rast daje, ker si udje med seboj pomagajo, po opravilu, ki je slehernimu odmerjeno, takó de je cerkev ravno zavoljo té nasprotne pomoči, t. j., v ljubezni popolno zidovje.

25. V greškim: „*tudi drugi ajdje*“.

26. oddaljeni od svetiga, pobožniga življenja.

27. V greškim: „*oterpnjenosti*“.

28. de ni mogoče drugači živeti; misleči, de je čisto življenje nemogoče.

Digitized by Google

in v njem podučeni bili, kakor je resnica v Jezusu;[29])

22. de slecíte, kar tiče poprešnje življenje, stariga človeka,[30]) kteri se spriduje po poželenji zmote.[31]) Kol. 3, 8.

23. Ponovíte se pa v duhu svojiga uma,[32]) Rim. 6, 4.

24. in oblecíte noviga človeka,[33]) kteri je po Bogu stvarjen[34]) v pravičnosti in resnični svetosti.[35]) Kol. 3, 10.

25. Za tega voljo[36]) opustíte laž, govoríte resnico vsakteri s svojim bližnjim, ker smo udje med seboj.[37]) 1. Pet. 2, 1. Cah. 8, 16.

26. Če se jezíte, nikar ne grešíte; solnce naj ne zajde v vaši jezi.[38]) Ps. 4, 5.

27. Ne dajajte prostora hudiču![39]) Jak. 4, 7.

28. Kdor je kradel, naj ne krade več, temuč naj raji pridno dela s svojimi rokami, kar je dobro, de bo imel kaj podeliti potrebnimu.

29. Nobeno hudo govorjenje naj iz vaših ust ne pride,[40]) temuč táko, kákoršno je dobro k množenju vere, de je poslušavcam v prid.

30. In nikar ne žalite svetiga Duha Božjiga,[41]) s kterim ste zapečateni za dan odrešenja.[42])

---

29. ako ste po njem v pravi Jezusovi veri podučeni bili.

30. Glej Rim. 6, 6.

31. po poželenji, ktero iz zmote krivoverstva izhaja in zapeljuje. Sv. Hieronim opomni, de apostelj ne pravi: „stariga človeka, kteri je spriden“, ampak, „*kteri se spriduje*“, ker se stari človek, nad kterim poželjivost gospoduje, čezdalje bolj pogublja, dokler se od človeka do živine in poslednjič še pod živino ne pogrezne.

32. ponovite vsiga svojiga duhovniga človeka, zboljšajte si spoznanje in voljo. Duh se mora v tem življenji ponoviti; telo pa se bo ponovilo o vesoljnim vstajenji. Grešniki se ponové s pravim spokorjenjem, pravični pa, ako v ljubezni in svetosti čezdalje bolj dovzemajo.

33. keršanskiga človeka (Hieron., Anzelm), Kristusoviga duha, Kristusove misli. Mislite in delajte, kakor bi bil Kristus na vašim mestu mislil in delal.

34. kteri je po Bogu prerojen (Jan. 3, 3. 5. 6.).

35. V duhu prerojeni človek ima dve lastnosti: pravičnost in svetost, t. j., njegov duhovni stan je zopet v réd djan, v njem se je zopet pravi red povernil, takó de je telo duhu, duh pa Bogu pokoren; in ta pravični stan se razodeva v življenji, v djanskim spolnovanji vsih čednost. Apostelj pravi: „*v resnični svetosti*“, de jo napčni svetosti farizejev nasproti postavi.

36. zavoljo resničnosti, ki bodi v našim življenji.

37. udje eniga telesa, ktere naj duh Jezusa Kristusa, duh resnice in ljubezni nadušuje.

38. Ako vas je jeza prenaglila, ne grešite s stanovitnim serdam, mine naj, preden se še dan nagne. Jeza utegne tudi pravična, svéta biti, ako se človek grozí, ker je Bog ali bližnji žaljen; ta jeza je pa vselej z ljubeznijo združena in le hoče, de bi se grešnik poboljšal.

39. Hudiču se da prostor v sercu, ako je zavoljo pregrešne jeze ljubezen iz njega zbežala.

40. Glej Mat. 12, 36.

41. Ničesar ne storite, kar bi nasprotvalo svetimu Duhu, kteri v vas prebiva.

42. kteri vam je gotovo znamnje večniga zveličanja, ako ga imate in ne zgu-

Digitized by Google

31. Vsa grenkoba, in jeza, in serd, in vpitje, in preklinjevanje bodi deleč od vas z vso hudobijo vred.

32. Bodite pa med seboj dobrotljivi, usmiljeni, in zanašajte eden drugimu, kakor je tudi Bog po Kristusu vam zanesel.[43]) Kol. 3, 13.

## V. Poglavje.

Ljubite se; várujte se nečistosti, lakomnosti, nesramniga govorjenja, ker nihče, kteri takó dela, ne bo šel v nebeško kraljestvo. Ne dajte se nikomur zapeljati. Hodíte kakor otroci svetlobe v vsim dobrim; ne vdeležvajte se del temé, ki jih svetloba sv. evangelija razodeva; zakaj svetloba vse razsvetljuje: zato se pa tudi kliče njim, kteri v temi spijo, de naj se dajo Kristusu razsvetliti. Modri bodite ter si čas v prid obračajte, bodite zmerni, prepevajte hvalo in zahvalo Bogu Očetu v Jezusovim imenu. Žena bodi možu pokorna, mož pa naj ljubi ženo, kakor je tudi Kristus cerkev ljubil in sam sebe zanjo dal, de bi jo očistil in posvetil. Mož naj ljubi ženo kakor svoje telo, ker tudi Kristus cerkev kakor svoje telo ljubi. Zakonska zveza je nerazvezljiva in velik zakrament, ker je podoba skrivne zveze med Kristusam in cerkvijo.

1. Bodite tedej posnemavci Božji, kakor preljubi otroci;[1])

2. in hodíte v ljubezni, kakor je tudi Kristus nas ljubil, in se za nas dal v dar in klavšino[2]) Bogu v prijeten duh.[3])

3. Kurbanje pa in vsa nečistost, ali lakomnost se še ne imenuj med vami (kakor se spodobi svétim), Kol. 3, 5.

4. ali nesramnost, ali nespametne ali gerde besede, kar se ne spodobi;[4]) ampak veliko bolj zahvaljenje.[5])

5. To namreč vedite in premislite, de noben kurbir, ali nečistnik, ali lakomnik, kar je malikovanje,[6]) nima deleža v kraljestvu Kristusovim in Božjim. 1. Kor. 6, 9. 10.

6. Ne dajte se nikomur zapeljati s praznimi besedami;[7])

---

bitè. Dan odrešenja je tukaj sodnji dan, ko bodo pravični častito vstali in v večno življenje šli.

43. zavoljo Jezusoviga zasluženja. Glej 1. Jan. 4, 10. 11.

1. Posnemajte Boga v ljubezni (zgor. 4, 32.), kakor otroci, kteri želé, de bi jih starši radi imeli. Gl. Mat. 5, 48.

2. Glej Jan. 13, 34: 15, 13.

3. v spravni dar, ki je Bogu prijeten. Gl. 2. Kor. 2, 14.

4. kristjanu.

5. za neprecenljive dobrote keršanstva.

6. ker ima lakomnik bogastvo za svojiga boga, vse misli, želje in djanje vanj obrača, ter mu vse, še življenje in večno zveličanje daruje.

7. kakor ko bi imenovane pregrehe le kaj maliga bile. — Vsaka strast se izgovarja. Tudi lakomnost in nečista ljubezen se izgovarjate. Lakomnik svojo pohlepnost po denarji in blagu imenuje pametno skerb za se in za svoje; nečistnik svojo nečisto ljubezen prijatelstvo zove, ali jo pa med odpustljive slabosti šteje. Ali je pa to slabost, kar je sicer tolikanj dobrotljivi in pravični Bog vselej takó očitno kaznoval?

Digitized by Google

ker zavoljo tega[8]) pride jeza Božja nad otroke nevere.[9]) Mat. 24, 4.

7. Ne bodite tedej njih deležniki!

8. Zakaj bili ste nekdaj temà,[10]) zdaj pa ste svetloba v Gospodu.[11]) Kakor otroci svetlobe hodíte.

9. Ker sad svetlobe je v vsi dobroti, in pravici, in resnici.[12])

10. Prevdarite, kaj je Bogu dopadljivo;[13])

11. in nikar se ne vdeležíte nerodovítnih del temè;[14]) temuč posvaríte jih veliko bolj.[15])

12. Zakaj kar oni na skrivnim delajo, je še povedati nesramno.

13. Vse pa, kar je svarjenja vredno, svetloba razodeva; vse namreč, kar se razodeva, je svetloba.[16])

14. Zato pravi *(pismo)*: Zbúdi se, kteri spiš, in vstani od mertvih, in Kristus te bo razsvetlil.[17])

15. Glejte tedej, bratje! kakó bi varno hodili, ne kakor nespametni, Kol. 4, 5.

16. ampak kakor pametni; odkupljajte čas,[18]) ker so dnevi hudi.[19])

17. Ne bodite torej neumni, ampak umejte, kaj je volja Božja. Rim. 12, 2: 1. Tes. 4, 3.

18. In nikar se ne upijanite z vinam, v kterim je nečistost;[20]) temuč bodite napolnjeni s svetim Duham,

19. in govoríte med seboj v psalmih, in hvalnih in duhovnih pesmih, in pojte in prepevajte Gospodu v svojih sercih,

20. in dajajte vselej hvalo za vse Bogu in Očetu[21]) v iménu Gospoda našiga Jezusa Kristusa.[22])

---

8. zavoljo teh pregrch.
9. Glej Rim. 1, 18. i. d.
10. nevedni v pravim uku; tadaj se vam je lože odpustilo.
11. razsvetljeni, podučeni kakor kristjani.
12. Sad, nasledek, znamnje razsvetljeniga duha je dobrotljivost, svetost in resničnost.
13. kaj je po keršanski veri. V greškim: „*kaj je Gospodu dopadljivo*“.
14. pogubljivih del brezbožnosti.
15. prepričajte njé, kteri takó delajo, de so kaznovanja vredni.
16. Vse dela pa, ktere so svarjenja vredne, se v luči, v pravim keršanskim uku kakor take spoznavajo; zakaj svetloba vse razodéva. Apostelj hoče reči: Kakor solnčna svetloba vse reči razodéva, ravno takó keršanska vera učí, ktere dela so hudobne, svarjenja in kaznovanja vredne.
17. Zato, zastran svetlobe, ki vse razsvetljuje, se bere v svetim pismu: Grešnik, zbudi se iz grešniga spanja in daj se razsvetliti milostnimu solncu Jezusa Kristusa. Sv. apostelj je mende v mislih imel Iz. 60, 1.
18. Skerbno se poprimite vsake priložnosti, dobre dela delati in v zasluženji bogatéti.
19. nikar ne bodite vnémarni; čas sedanjiga življenja je že takó mnogim nevarnostim in skušnjavam podveržen, ktere spolnovanje čednost zaderžujejo, v greh zapeljujejo, in naše zasluženje zmanjšujejo.
20. V pijanosti je nečistost, ker iz pijanosti izhaja grešni ogenj, meseno razveseljevanje in ošabna prederznost, kar pa vsim mesenim pregreham vrata odpéra.
21. Bogu, Očetu.
22. kakor kristjani, v Kristusovim duhu (Gal. 3, 28.), ali po Kristusu (Jan. 16, 23.).

Digitized by Google

21. Bodite eden drugimu podverženi v strahu Kristusovim.[23])

22. Žene naj bodo svojim možem podložne, kakor Gospodu.[24]) Kol. 3, 18.

23. Zakaj mož je glava žene,[25]) kakor je Kristus glava cerkve;[26]) on, zveličar svojiga telesa.[27])

24. Kakor je pa cerkev Kristusu podložna, takó naj bodo tudi žene svojim možem v vsih rečeh.

25. Možje! ljubite svoje žene, kakor je tudi Kristus cerkev ljubil, in sam sebe zanjo dal, Kol. 3, 19.

26. de bi jo posvetil, ker jo je očistil v kopli vode z besedo življenja;[28])

27. de bi napravil sam sebi častito cerkev, ktera nima ne madeža ne gerbe, ali kaj druziga taciga, temuč de je svéta in neomadežana.[29])

28. Takó morajo tudi možje ljubiti svoje žene kakor svoje telesa. Kdor svojo ženo ljubi, sam sebe ljubi.

29. Zakaj nihče še ni nikoli svojiga telesa sovražil, temuč redí ga, in oskerbuje, kakor Kristus cerkev;

30. ker smo udje njegoviga telesa, od njegoviga mesa in od njegovih kostí.[30])

31. Zavoljo tega[31]) bo zapustil človek očeta in mater svojo,

---

23. Bodite podverženi niži višim, podložni predpostavljenim v pokoršini, predpostavljeni pa podložnim v postrežni ljubezni, v darovavnim gospostvu (Mat. 20. razl. 17. Jan. 13, 12 — 15.); v strahu Kristusovim, t. j., iz otroškiga strahú, de bi ne bil Jezus žaljen, kteri v svojih vernih živí.

24. kteriga možjé namestvajo, ali iz ljubezni do Gospoda.

25. Glej 1. Kor. 11, 3.

26. Glej zgorej 1, 22: 4, 15.

27. on, zveličar svete cerkve. Apostelj hoče reči: Kakor Kristus ko zveličar le za prid svoje cerkve skerbí, takó tudi mož za svojo ženo. Žena naj se torej svojimu možu toliko raji podverže. Prim. Vis. pes. 2. razl. 29.

28. Kristus se je dal v smert za cerkev (za ljudí), de bi ji pridobil gnado prerojenja, ktera se podelí pri svetim kerstu z vodo (Jan. 3, 5.) in s kerstnimi besedami (Mat. 28, 19.), keršenca očisti in posveti, ter k daljni svetosti pripravniga stori (Krizostom, Teodoret, Anzelm, Tomaž). V greškim ni besede: „*širljenja*".

29. Poslednji namen Kristusov je, svojo cerkev častito napraviti, de bi bila brez vsiga madeža, brez vsiga, kar bi jo utegnílo gerdíti. Cerkev je sicer že zdaj svéta v mnogih svojih udih, v svojim uku, in v svojih zakramentih; ali njena popolna svetost se bo še le konec časov prikazala, ko bo pri vesoljni sodbi vse nečisto od njé točeno, in se bo ona v nebeško kraljestvo preselíla. — Zgornja podoba je vzeta od neveste, ki jo v nar večí lepoti ženinu naproti peljejo. Prim. Vis. pes. 4. razl. 12.

30. Pomen verst 28 — 30: Kakor Kristus cerkev ko svoje teló ljubi, naj tudi možjé svoje žené ko svoje telesa, ko sami sebe ljubijo; zakaj žena je enako telesno dopolnjenje možá, kakor je cerkev telesno dopolnjenje Jezusa Kristusa (Zgor. 1, 23.). Ker slehern svoje teló ljubi, t. j., redí in zanj skerbí, je naravno, de slehern tudi svojo ženo ljubi, redí in preskerbuje, kakor Kristus cerkev, svoje teló, in nas ko ude svojiga telesa ljubi, redí in oskerbuje.

31. zavoljo té tesne zveze.

Digitized by Google

in se bo deržal svoje žene; in bota dva v enim mesu.[32])

32. Ta skrivnost je velika; jest pa rečem v Kristusu in v cerkvi.[33])

33. Tedej tudi vi vsi, vsak naj ljubi svojo ženo, kakor sam sebe: žena naj se pa bojí svojiga moža.[34])

## VI. Poglavje.

Otroci, starši, hlapci, gospodarji, spolnujte svoje dolžnosti v Gospodu. Bodite močni v Bogu zoper hudičevo zalezovanje, zoper hudobne duhove v podnebji. Braníte se z resnico, s svetim življenjem, z gorečnostjo v dobrim, z vero in z besedo Božjo. Molíte za vse kristjane in za me. Tihik vam bo to vse povedal, kakó de se mi godí. Mir bodi bratam in ljubezen, in milost z vsimi, kteri ljubijo Jezusa Kristusa.

1. Otroci! bodite pokorni svojim staršem v Gospodu;[1]) zakaj to je prav.

2. Spoštuj svojiga očeta in svojo mater; to je perva zapoved z obljubo: 2. Mojz. 20, 12: 5. Mojz. 5, 16. Sir. 3, 9. Mat. 15, 4.

3. de ti bo dobro, in de boš dolgo živel na zemlji.

4. In vi, očetje! nikar ne dražite svojih otrók k jezi,[2]) temuč zredíte jih v podučenji in svarjenji Gospodovim.[3])

5. Hlapci! bodite pokorni svojim telesnim gospodarjem[4]) s straham in trepetam,[5]) v priprostosti svojiga serca,[6]) kakor Kristusu;[7]) Kol. 3, 22 — 24. Tit. 2, 9: 1. Pet. 2, 18.

32. Dva bota neločljivo združena ko eno teló, kakor gré glava k telesu in teló k glavi. Gl. 1. Mojz. 2, 24. Mat. 19, 5.

33. Zakon je velika skrivnost (pomenljivo in gnadljivo znanje znamnje), ne le, ker je spôlna zveza med možem in ženo, ampak tudi, ker je podoba zveze med Kristusam in njegovo cerkvijo. — Znamenitnost zakonske zveze je torej v tem, ker je podoba zveze med Kristusam in njegovo nevesto, sveto cerkvijo, in kar od té veljá, veljá tudi od une. Zveza med Kristusam in sveto cerkvijo je tesna, ljubeznjiva, svéta, nerazvézljiva; torej mora zakonska zveza tudi tesna, ljubeznjiva, svéta, nerazvezljiva biti, de ne zgubí višiga poména, duhovniga posvečenja. Pomniti je: Ako je zakon skrivnost, zakrament, vidno znamnje nevidne gnade Božje, je vidno znamnje zveza med možem in ženo, nevidna gnada pa je dar Božji, takó se združiti, kakor se je Kristus s cerkvijo združil.

34. Apostelj svoje opominjevanje sploh sklene: Ker sta Kristus in njegova cerkev vaša podoba, naj vsaki mož svojo ženo kakor sam sebe ljubi, in vsaka žena naj svojimu možu spodobno spoštovanje skazuje.

1. kakor Gospod zapoveduje, kakor se kristjanu spodobi, torej ne v nedopušenih, po Bogu prepovedanih rečéh, kakor je Herodijadina hči storila (Mat. 14, 1. i. d.).

2. s presilno ostrostjo.

3. redíte jih po keršansko, podučujte jih v keršanskim uku, in vadite jih keršanskiga življenja.

4. Po besedi: „*gospodarjem po mesu*“, t. j., človeškim gospodarjem, svojim predpostavljenim med ljudmí. Duhovni, nevidni gospodar je Kristus, Bog.

5. z velíkim straham, de bi zoper njih voljo ne ravnali.

6. skerbé le za svojo službo.

7. kakor ko bi Kristusu samimu služili. Prim. 1. Kor. 7, 21. i. d.

Digitized by Google

6. in ne služíte *(le)* na okó, kakor de bi hotli ljudem dopasti, ampak kakor hlapci Kristusovi storíte voljo Božjo iz serca radi,

7. in služíte z dobro voljo, kakor Gospodu, in ne kakor ljudem;[8])

8. ker veste, de bo slehern to, kar koli je dobriga storil, prejel od Gospoda, bodi si hlapec ali prost.

9. In vi, gospodarji! delajte z njimi ravno takó, in opustíte žuganje,[9]) ker veste, de je njih in vaš Gospod v nebesih, in de per njem ni zunanje veljave ljudi.[10]) Rim. 2, 11.

10. Sicer pa, bratje! bodite močni v Gospodu, in v mogočnosti njegove močí.[11])

11. Oblecite Božje orožje, de zamorete obstati pred zalezovanjem hudičevim;

12. ker se nam ni vojskovati zoper meso in kri,[12]) ampak zoper poglavarstva in oblasti, zoper gospodovavce tega temniga svetá,[13]) zoper hudobne duhove v podnebji.[14])

13. Zavoljo tega primíte za Božje orožje, de se zamorete braniti ob hudim dnevu,[15]) in v vsih rečeh popolni obstati.

14. Stojte tedej opasani okoli svojih ledij z resnico, in oblečeni z oklepam pravice,[16])

15. in obuti na nogah za oznanovanje evangelija mirú;[17])

16. pred vsim pa vzemíte v roko škit vere, s kterim zamorete vse ognjene pšíce hudobniga ugasiti;[18])

17. in vzemíte čelado zveličanja[19]) in meč Duha, (kar je Božja beseda);[20])

---

8. Pri vsih naših delih naj nas misel spodbuduje, de je prav za prav Jezus, kterimu služimo.
9. Tudi v svojih služabnikih Gospoda spoznajte, in ž njimi ljubeznjivo ravnajte.
10. zakaj vi ste za svoje dela tudi Gospodu odgovorni, njemu, kteriga vaši služabniki imajo; on bi utegnil z vami enako ravnati, ker pri njem zunanje okolišine nimajo nobene posebne veljave.
11. Bodite močni z močno gnado Gospodovo, ktero dobivate, ker ste ž njim združeni. — Bog je dovolj mogočen, de vas zamore s svojo gnado podpérati, in ob enim tudi takó dobrotljiv, de to res stori. Mi smo le takó slabi, ker smo leni in obupljivi.
12. zoper človeško slabost. Ni se nam vojskovati zoper ljudí, ampak zoper peklenske močí, kteri so gospodovavci svetá, kolikor jim je Bog v kaznovanje naših grehov oblast dal ljudí skušati in strahovati.
13. svetá, ki je v temi zmote in pregrehe. Jan. 1, 5.
14. Glej zgorej 2, 2.
15. v dan skušnjave.
16. terdno stojte, deržáje se prave vere, in po veri pravično živíte.
17. vedno pripravljeni, uk svétiga evangelija, kteri edini spolnuje naše želje, povsod spoznati in razširiti.
18. Vera je škit zoper ognjene pšice hudobniga duhá. Zakaj če nas z meseno poželjivostjo zapeljuje, nam vera peklensko brezno odpre, de vidimo terpljenje, ktero nečistnika čaka. Če nas slepí z blišavo bogastva, nam vera nebesa odklene, kjer so nar večí dobrote stanovitnim pripravljene.
19. upanje večniga zveličanja (1. Tes. 5, 8.).
20. Glej Mat. 4.

Digitized by Google

18. in z vso molitvijo in prošnjo molíte vsak čas v duhu;[21]) in v tem čujte v vsi stanovitnosti, in prošnji za vse svéte,

19. in zame, de bi mi bil dan govor, kadar se odprejo moje usta, s svestjo[22]) oznanovati skrivnost evangelija, Kol. 4, 3: 2. Tes. 3, 1.

20. za kteriga apostoljstvo opravljam v železji,[23]) takó de zanj serčno govorim, kakor se spodobi.

21. De pa tudi vi veste, kakó se meni godí, kaj delam, vam bo vse povedal Tihik, preljubi brat, in zvesti služabnik v Gospodu,

22. kteriga sim ravno zavoljo tega k vam poslal, de zveste, kakó se nam godí, in de oveselí vaše serca.

23. Mir bodi bratam in ljubezen z vero od Boga Očeta in Gospoda Jezusa Kristusa.

24. Gnada bodi z vsimi, kteri ljubijo Gospoda našiga Jezusa Kristusa s stanovitnostjo.[24]) Amen.

---

21. t. j., ne le z ustmi, ampak iz dna svojiga serca. Gl. Mat. 26, 41. Luk. 18, 1.
22. V greškim: „*serčnostjo*“ i. t. d.
23. Glej zgorej 3, 1.
24. Po besedi: „*v neminljivosti*“.

Digitized by Google

# VVOD

v

## List do Filipljanov.

Filipe, po Filipu, očetu Aleksandra Véliciga, takó imenovane, so bile imenitno in bogato mesto v Macedonii. Sv. Pavel je ob svojim drugim apostoljskim popotvanji (Djan. ap. 15, 40.) tje prišel, ko ga je bila nebeška prikazen poklicala, de naj gré v Macedonijo evangeli oznanovat (Djan. ap. 16, 9. i. d.). S perviga je le nekterim ženam govoril, spreobernil je pa kmalo velíko Judov in zlasti velíko ajdov (Djan. ap. 16, 12. i. d.). Čez malo časa je šel skozi Tesaloniko, Atene, Korint in Efez v Jeruzalem (Djan. ap. 17. in 18. pogl.). Kmalo potem gré vtretjič med narode (Djan. ap. 18, 23.) in, ko iz Efeza bežé zopet v Macedonijo pride, med drugimi mesti tudi Filipe zopet obiše (Djan. ap. 20, 6.), se pa nikjer dolgo ne mudí, temuč popotuje v Jeruzalem (Djan. ap. 20, 16. in 21, 15.), kjer ga Judje preganjajo in mu po življenji strežejo, rimski vojaki ga pa otmejo ter iz Jeruzalema narpervo v Cezarejo, in poslednjič v Rim ko jetnika pripeljejo (Gl. vvod v list do Efežanov). Ko so Filipljani slišali, de je apostelj, za kteriga so posebno skerb in ljubezen imeli, v Rimu v v ječi, pošljejo do njega Epafrodita in po njem tudi nekoliko daróv za njegovo postrežbo (Fil. 4, 18.), kakor so ga že poprej z vsim potrebnim preskerbovali in še za njim v Tesaloniko (Fil. 4, 16.) in v Korint (2. Kor. 11, 9.) denarjev pošiljali, de mu ni bilo treba od drugih živeža jemati. Po Epafroditu je sv. Pavel zvedil, de med nekterimi Filipljani ni edinosti v ljubezni in v veri (Fil. 2, 3: 4, 2. 3.). Tudi tukaj so namreč spreobernjeni Judje učili in terdili, de so vse šege Mojzesove postave: obreza, očiševanje, razloček med čistimi in nečistimi jedmí — k zveličanju potrebne. To je aposteljna spodbudilo, Filipljanam pisati, de naj se pogubljivih krivih učenikov várujejo. Poslal jim je list po Epafroditu, kteri se je po prestani bolezni zopet domú vernil. V listu se apostelj zahvali za ljubezen, ktero mu skazujejo; jih tolaži, ker so žalostni zavoljo njega; jih opominja k edinosti v ljubezni in jim Jezusa v zgled postavi; jim piše, de bo za Epafroditam Timoteja do njih poslal, in jim daje upanje, de bo tudi sam kmalo k njim prišel; poslednjič jih ljubeznjivo opominja, de naj se várujejo krivih učenikov, in de naj po Jezusovih zapovedih živé, ter jim voši vse dobro in jih v Gospodu pozdravi. List je pisan proti koncu perviga vječenja sv. Pavla v Rimu (Fil. 2, 24.) 63. ali 64. leta po Kristusu (Djan. ap. 28, 30.), in iz njega duhtí nar serčniši ljubezen in nar veči dobroželjnost.

Digitized by Google

# LIST
# SV. PAVLA APOSTELJNA
# do Filipljanov.

## I. Poglavje.

**Vvod.** Zavoljo vaše stanovitne deležnosti v Kristusovim evangelii Bogú hvalo dajem; zakaj tudi v železji imam vas vse v sercu in molim za vas, de bi rastli v ljubezni in v znanji, de bote čisti in napolnjeni s sadam pravičnosti kdaj prišli k sodbi Jezusa Kristusa. Moje železje je velíko pripomoglo k razširjanju svetiga evangelija, in mnogi zmed bratov Božjo besedo bolj goreče oznanujejo. Eni sicer Kristusa ne oznanujejo iz čistiga namena, in mi britkost prizadévajo; Kristus se pa vender le oznanuje. Moje železje mi bo k zveličanju teknilo po vaši molitvi in po pomoči svetiga Duha, in takó bo v mojim življenji in v moji smerti Kristus poveličevan. Jez bi sicer rad umerl; ali za vas je bolje, če še živim in k vam pridem. Le vredno živite po Kristusovim evangelii, de, naj že k vam pridem ali ne, od vas slišim, de ste e n i h misel in e n i g a duhá, de se poganjate za pravo vero, in de se ne daste ostrašiti ne zopernikam svete vere ne terpljenju, ktero vam prizadevajo, kakor se tudi jez zavoljo Kristusa bojujem in terpím.

1. Pavel in Timotej, služabnika Jezusa Kristusa, vsim svétim v Kristusu Jezusu,[1] kteri so v Filipah s škofi in dijakoni.[2]

2. Gnada vam bodi in mir od Boga Očeta našiga, in Gospoda Jezusa Kristusa.[3]

3. Hvalo dajem svojimu Bogu, kolikorkrat se vas spomnim,

4. in vselej v vsih svojih molitvah prosim za vas vse z veseljem,

5. zavoljo vaše deležnosti v Kristusovim evangelii od perviga dné do zdaj;[4]

6. in se zanesem na to, de, kteri je začel v vas dobro delo, ga bo tudi dokončal do dneva Kristusa Jezusa;[5]

7. kakor se mi prav zdí to od vas vsih misliti, zato ker vas

1. vsim kristjanam. Kristjan je v Kristusu. Gl. Rim. 6, 5.
2. „*Škofje*“ v ti versti kakor Djan. ap. 20, 28. niso le viši starašini, nasledniki aposteljnov, ampak tudi mašniki. Zastran „*dijakonov*“ gl. Djan. ap. 6, 5. 6.
3. Glej Rim. 1, 7.
4. Bogu hvalo dajem in se veselím, ker ste evangeli takó radi sprejeli in takó stanovitno vse spolnujete, kar zapoveduje (Teodoret). Apostelj od srenje sploh govorí; zakaj s posameznimi udi filipljanske občine ni bil zadovoljin.
5. Dan Jezusa Kristusa je sodnji dan, kteri za vsaciga človeka posebej že ob smerti nastane. Gl. Rim. 13, 11. Mat. 24, 43. i. d.

Digitized by Google

imam v sercu, tudi v svojim železji, in v zagovarjanji in poterjenji evangelija, vse, ki ste deležni mojiga veselja.[6])

8. Zakaj Bog mi je priča,[7]) kakó želim po vas vsih v sercu Jezusa Kristusa.[8])

9. In to mólim, de bi vaša ljubezen bolj in bolj rastla v znanji in v vsi umnosti,[9])

10. de prevdarite, kaj je bolje,[10]) de ste čisti in brez spotikljeja v dan Kristusov,[11])

11. napolnjeni s sadam pravičnosti po Jezusu Kristusu v čast in hvalo Božjo.[12])

12. Hočem pa, de vam je znano, bratje! de, kar se z menoj godí,[13]) je veliko perpomôglo k razširjanju evangelija;

13. takó de se je od mojiga železja v Kristusu[14]) razglasilo po vsim dvoru,[15]) in drugej povsod;[16])

14. in de so mnogi zmed bratov v Gospodu bili serčni zavoljo mojiga železja, in so si bolj upali, brez strahu Božjo besedo oznanovati.[17])

15. Eni sicer iz nevošljivosti in prepirljivosti, eni pa tudi iz dobriga namena Kristusa oznanujejo;

6. kakor se spodobi, de imam to zaupanje za vas tudi v svojim železji, s kterim se evangeli zagovarja in poterduje; za vas vse, pravim, ki se tolikanj priserčno vdeležvate moje osode, kar me veselí in tolaži. — Železje svetiga Pavla je resnico Kristusoviga evangelija zagovarjalo in poterdovalo, ker je v njem prilikó imel, zagovarjati se zoper krive dolženja Judov, in sveti evangeli še dalje razširjati (v. 13.). — V greškim: *„kakor je prav, de takó od vas vsih mislim, ker me imate v sercu, in ste v mojim železji in v zagovarjanji in poterdovanji evangelija vi vsi deležni moje gnade“*. Pomen: Po pravici imam to zaupanje za vas, ker me ljubite in se v mojim železji takó priserčno vdeležvate moje gnade, t. j., mojiga terpljenja, ko me z milimi darovi podpérate; ali pa: gnade apostoljstva, ko se veselite zavoljo srečniga razširjanja svetiga evangelija.

7. Apostelj prisega; priseganje tedej ni vselej prepovedano. Gl. Mat. 5, 37. Besedica *„zakaj“* se povrača na v. 6. Svest sim si, de bote zveličani; zakaj Bog vé, de vas priserčno ljubim. Na moji serčni ljubezni do vas stojí moje upanje, de bote nekdaj zveličani; zakaj za njé, ktere ljubimo, nar bolje upamo (Korn. a Lap.).

8. kakó vas vse s tisto priserčnostjo ljubim, s ktero Kristus vas in vse kristjane ljubi (Kriz., Teofil.).

9. Molim za vas, de bi rastli v ljubezni do Boga in do bližnjiga, pa tudi v natančnim znanji keršanskih resnic.

10. de zamorete ločiti dobro od hudiga, bolje od slabejiga, čisti, pravi nauk od laží in zmote, in de se zamorete po tem spoznanji ravnati.

11. Glej zgorej razl. 5.

12. Sad pravičnosti, opravičeniga, posvečeniga stanú, so dobre dela, ki so dobre po Jezusu Kristusu, ker zamoremo le ž njegovo gnado dobro delati, ktero nam je na svetim križu zaslužil. Té dela Bogá časté in hvalijo, ravno zato, ker so dobre in se ž njegovo pomočjo delajo.

13. moje železje.

14. takó de se je razglasílo, de sim zavoljo Kristusa v ječi (Anzelm).

15. pri viši sodníi, na ktero se je bil sv. Pavel obernil (Djan. ap. 25, 11.), pri cesarji Neronu in njegovih dvornikih.

16. in pri vsih, s kterimi je imel sv. Pavel opraviti.

17. Pri nekterih je to storila stanovitna serčnost, ki so jo nad aposteljnam vidili;

Digitized by Google

16. eni iz ljubezni, ker vedó, de sim za brambo evangelija postavljen;

17. eni pa iz prepirljivosti Kristusa oznanujejo, ne iz čistiga namena, ker menijo, de *(s tem)* mojimu železju stisko perdenejo.[18])

18. Kaj je že? De se le, kakor koli si že bodi, ali iz hinavšine[19]) ali iz dobriga namena[20]) Kristus oznanuje; in tega se veselim in se bom tudi veselil.[21])

19. Vem namreč, de mi bo to[22]) teknilo k zveličanju po vaši molitvi, in po pomoči Duha Jezusa Kristusa,

20. poleg mojiga čakanja in upanja, de v nobeni reči ne bom osramoten; temuč de bo z vso serčnostjo, kakor vselej, takó tudi zdaj Kristus poveličan v mojim telesu, bodi si z življenjem, bodi si s smertjo.[23])

21. Zakaj Kristus je meni življenje, in smert dobiček.[24])

22. Ako pa živéti v mesu meni sad dela pernese, ne vem, kaj bi si izvolil.

23. Stiskan sim pa od dveh straní: želje imam razvezan, in s Kristusam biti, kar bi bilo veliko bolje;

---

pri nekterih pa je več opravila skušnja, de se je z aposteljnam lepó ravnalo in de je še upanje imel, popolno prostost doseči.

18. Pomen v. 15—17.: Nekteri kristjani oznanujejo keršansko vero *„iz nevoščljivosti“*, t. j., ker me zavoljo moje veljave zavidajo, ker me želé ob veljavo pripraviti in bi radi moje mesto nastali, — *„in iz prepirljivosti“*, t. j., ne iz čiste ljubezni do resnice in ne iz gorečnosti za zveličanje svojiga bližnjiga, temuč le, de bi se prepirali, de bi zavoljo zgovornosti slovéli in si veliko enakomislečih pridobili. Takó mojimu železju še dušno terpljenje pridévajo, ker vidim, de moj Božji poklic zaničujejo, in de so sami na krivim potu. Nekteri pa oznanujejo Kristusa iz čistiga namena, iz ljubezni do mene, de me v moji službi podpérajo.

19. kakor ko bi se evangeli oznanoval iz ljubezni do resnice, desiravno oznanovavec svete vere le svoje časti in veljave pri ljudéh iše. Nekteri prestavljajo: *„iz prilike“*, ker se oznanovavec svetiga evangelija prilike poprime, de bi si časti in veljave pri ljudeh pridobil.

20. iz ljubezni do resnice. Nekteri prestavljajo: *„v resnici“*, t. j., iz prave in čiste gorečnosti za zveličanje svojiga bližnjiga.

21. Ti slabi učeniki tedej niso bili krivoverci; zakaj razširjanje krivoverstva ne more nobeniga praviga aposteljna veseliti. Apostelj se ne veselí zavoljo slabiga namena oznanovavcov svetiga evangelija, ampak zavoljo dobriga uspeha. Takó se sveta cerkev veselí zavoljo odrešenja, ktero je človeškimu rodu po Jezusovi smerti došlo, desiravno ne zavoljo hudobije Judeža in Judov, učí sv. Tomaž Akvinski.

22. terpljenje, ktero mi ti učeniki prizadevajo, in sploh vse moje terpljenje.

23. Pomen v. 19. 20.: Vem namreč, de mi bo moje terpljenje po vaši priprošnji in pomoči svetiga Duha večno zveličanje pridobilo, ker terdno upam, de ne bom zveličanja nikdar zgubil, naj si že bom živ ali mertev; temuč svest sim si, de bo Kristus v mojim življenji in v moji smerti poveličevan, v življenji, ker bom keršansko vero razširjal in si takó zveličanje zaslužil, v smerti pa, ker bom zveličanje res vžival.

24. zakaj jez živim v njem, po njem in za njega (Gal. 2, 20. Kol. 3, 3. 4.), in, če umerjem, bom ž njim še popolniši sklenjen; torej mi mora življenje in smert v zveličanje in poveličanje biti (Anzelm, Teofil., Tom.).



Digitized by Google

24. ostati pa v mesu je potrebno[25]) zavoljo vas.

25. In to zaupam in vem, de bom ohranjen, in de bom ostal per vas vsih k vaši rastvi in k veselju vere,[26])

26. de bo vaše veselje obilniši v Kristusu Jezusu zavoljo mene, kadar spet k vam pridem.[27])

27. Le vredno po evangelii Kristusovim živíte, de, naj že pridem in vas vidim, ali naj ne pridem, od vas slišim, de stojte v enim duhu, de ste enih misel, in de se poganjate za verò evangelija;[28]) Ef. 4, 1. Kol. 1, 10.

28. in de se v nobeni reči ne daste ostrašiti od zopernikov;[29]) kar je njim znamnje pogubljenja, vam pa zveličanja, in to od Boga.[30])

29. Dano vam je namreč zavoljo Kristusa, ne samo de vanj vérujete, ampak de tudi zanj terpitè;[31])

30. ker imate ravno tak boj, kakoršniga ste vidili nad menoj in zdaj od mene slišite.[32])

## II. Poglavje.

Prav priserčno vas prosim, bodite eniga serca in ljubíte se med sabo v ponižnosti, kakor tudi Kristus, desiravno je bil e n i g a bitja z Očetam, vender ni časti iskal, temuč se je včlovečil in ponižal do smerti na križu, za kar mu je Bog tudi kakor človeku vse podvergel in ga Božjiga veličastva vdeležil. Gledé na to ponižno ljubezen enako delajte za svoje zveličanje s strahom, de ga ne zgubite, ker vse na gnadi Božji stoji. Vse pa urno in z veseljem delajte, de bote brez graje na tem hudobnim svétu in k moji časti soduji dan. Če tudi kmalo umerjem, se vender veselim. Upam pa, de bom kmalo Timoteja k vam postal in de bom tudi sam kmalo k vam prišel. Zdaj pošljem k vam Epafrodita, ki je ravno hudo bolezen prestal; sprejmite ga z vsim veseljem.

---

25. V greškim: *„potrebniši"*.

26. keršanstva (Rim. 10, 8: 16, 26.), spoznovavcov keršanske vere.

27. de bote tolikanj bolj Jezusa Kristusa hvalili, ko se bom iz ječe izpušen zopet k vam vernil. Pomen verst 22 — 26. je v zvezi s poprešnjim tale: Upanje imam, de se bom z življenjem in s smertjo zveličal (v. 21.). Če živim, še lahko več delam; če umerjem, se z Jezusam nar natančniši sklenem, zato me volitev težko stane. Umreti bi bilo za me bolje, živeti bi bilo pa vam v veči prid, in to se bo tudi zgodilo, de bote po mojim uku še bolj rastli v keršanstvu, in de se bote z vsimi kristjani posebno vi moje rešitve veselili, kadar zopet k vam pridem.

28. de ste med sabo edíni v ljubezni, e n i g a duha, e n e vere, in de si goreče prizadevate za vero, ktero hoče sveti evangeli.

29. od krivovercov, ki so bili judovskih misel. Glej spodej 3, 2. i. d.

30. vaša neprestrašena stanovitnost v pravi veri je krivovercam znamnje, de nič ne premorejo in de se bodo pogubili, vam pa je znamnje vaše zmage in vašiga prihodnjiga plačila, in to znamnje, ta dokaz je od Boga samiga.

31. To stanovitnost morate imeti, ker ste v keršanstvo poklicani; zakaj za keršansko življenje vam ni le gnada vere dana, ampak tudi gnada, de zamorete terpljenje za vero prestati.

32. ker imate vi ravno tak boj zoper sovražnike svete vere, kakoršniga sim jez med vami imel (gl. Djan. ap. 16, 19. i. d.), in ga še zdaj v Rimu imam.

Digitized by Google

1. Če je tedej *(pèr vas)* kaka tolažba v Kristusu, če je kako podbujenje ljubezni, če je kaka zveza Duha, če je kako perserčno usmiljenje:[1])

2. spolníte moje veselje *(s tem)*, de ste eniga spoznanja, ene ljubezni, eniga serca, ene misli,

3. de nič ne delate iz prepirljivosti, ali zavoljo prazne časti;[2]) temuč de v ponižnosti eden drugiga čez sè čislate,

4. de nihče ne gleda na to, kar je njegoviga, ampak na to, kar je drugih.[3])

5. Ravno to namreč[4]) mislite med seboj, kar Kristus Jezus,

6. kteri, ko je bil v Božji podobi, ni v rop štel Bogu enak biti,

7. pa je sam sebe v nič storil, ko je podobo hlapca nase vzél, človekam se upodobil, in po vnanjim najden bil kakor človek.[5])

8. Ponižal je sam sebe in je bil pokorn do smerti, smerti pa na križu.[6])

9. Zato ga je tudi Bog povišal,[7]) in mu dal imé, ktero je čez vse iména;[8])

10. de se v iménu Jezusovim[9]) vsako koleno perpogne teh, ki so v nebesih, na zemlji in pod zemljo,[10]) Iz. 45, 24. Rim. 14, 11.

11. in de vsak jezik spričuje, de je Gospod Jezus Kristus v časti Boga Očeta.[11])

12. Zatorej, preljubi moji! (kakor ste bili vselej pokorni), ne le, kadar sim pričujoč, am-

---

1. Če keršansko opominjevanje, ali ljubeznjivo prigovarjanje, ali med nami obstoječa občnost svetiga Duha, ali serčno usmiljenje pri vas kaj premore: spolnite moje veselje i. t. d.
2. Apostelj ima mende v misli krivoverce in njih derhal, kteri so si zavoljo viši učenosti veliko domišljevali in druge zaničevali.
3. ne na svoj dobiček, ampak na zveličanje svojiga bližnjiga.
4. Nagib k ti ponižni ljubezni je zgled Jezusa Kristusa.
5. Ravno to ponižno ljubezen imejte, ktero je Kristus imel. Bil je sicer Božje natore in Božjiga bitja, in ni imel za nobeno prederznost, ker si je Božje lastnosti prilastoval; pa se je vanal tega neskončniga veličastva, ker se je včlovečil, nam ljudém popolnama enak bil, razun greha, in se po zunanjim kakor vsak drug človek vidil, desiravno je bil Bog človek (Kriz., Teofil., Avg.). Drugi razlagajo: Imel je sicer Božjo natoro, pa se ni hotel skazovati, kakor zmagavec svoj plen slovesno skazuje; temuč se je vanal i. t. d.
6. Glej Rim. 8, 3.
7. Zato ga je Bog tudi po njegovim svetim človeštvu povišal. Ko Bog ni mogel Jezus še bolj povišan biti (Kriz., Ambr., Anzelm, Avg.).
8. čast, ki je veči memo vse častí na svétu.
9. pred Jezusam, spoznáje Jezusovo čast, de je on Mesija, Odrešenik.
10. zveličanih v nebesih, ljudí na zemlji, terpéčih v vicah, pogubljenih v peklu, naj si bodo tí ali ljudje ali hudobni duhovi, zakaj pogubljeni morajo Jezusa za svojiga Gospoda, Sodnika in Kaznovavca spoznati (Anzelm).
11. in de vse umne stvarí spoznajo, de ima Gospod Jezus z Očetam enako veličastvo in oblast. Védi, de apostelj v svojih listih večidel le Očeta in Sina skupej imenuje, svetiga Duha pa ne omenja, ker je on Duh Očetov in Sinov in se tedej pod obema že razumeva. V greškim: *„de je Jezus Kristus Gospod k časti Boga Očeta“* — t. j., v poveličanje Očeta; zakaj, ker



Digitized by Google

pak veliko bolj zdaj, ko nisim pričujoč, delajte s straham in trepetam za svoje zveličanje.[12])

13. Bog je namreč, kteri dela v vas hoteti in dopolniti po *(svoji)* dobri volji.[13])

14. Vse pa storite brez godernjanja in brez abotavljanja, 1. Pet. 4, 9.

15. de bote brez graje in priprosti otroci Božji,[14]) nesvarljivi v sredi hudobniga in spačeniga rodú, med kterim svétite kakor luči na svétu;[15])

16. ko ohranite besedo življenja[16]) k moji časti v dan Kristusov, de nisim zastonj tékal, in ne zastonj delal.[17])

17. Pa ko bi bil tudi darovan v daritvi in službi vaše vere,[18]) se veselim, in sim vesél z vami vsimi.[19])

18. Zavoljo tega se pa tudi vi veselíte, in bodite veséli z menoj.

19. Upam pa v Gospodu Jezusu,[20]) de bom kmalo Timoteja k vam poslal, de bom tudi jest oveseljen, ko zvem, kako se vam godí.

20. Nikogar namreč nimam, kteri bi, eniga duha z menoj, takó skerbel za vas z resnično ljubeznijo.

21. Vsi namreč svoje išejo, ne pa tega, kar je Jezusa Kristusa.[21]) 1. Kor. 13, 5.

22. Iz skušnje pa ga spoznajte, ker mi je kakor sin očetu pomagal v evangelii.[22])

---

ima Sin vso oblast in ker so stvarí zopet Stvarniku podveržene, se Bogu Očetu zopet čast, češenje skazuje, ktero mu je bil greh vzel.

12. Zatorej, ker vam je dal Jezus takó lep zgled zatajevanja samiga sebe in ponižnosti, vas opominjam pri pokoršini, ktero ste mi vselej skazovali, ko sim bil pričujoč ali nepričujoč, de se enako za svoje zveličanje trudite, ne s prederznim zaupanjem, kakor ko bi zveličanje za vas gotovo bilo, ampak s svetim straham, de bi ga ne zgubili. — Ta strah pobožniga ne plaši, temuč ga še uterduje, ker ga previdniga dela in padca váruje, ko pa prederzno upanje v napuh in druge grehe pogrezva (Bern., Avg.).

13. Ta versta pové, zakaj de naj kristjan za svoje zveličanje s straham in trepetam dela: — ker se naše zveličanje na gnado Božjo opéra; zakaj brez gnade ne moremo dobriga ne hoteti, ne v djanji spolniti, gnada je pa prost dar Božji, ki nam ga Bog lahko vzame. Bog zapustí prevzetne, v sé zaupajoče, prederzne, terdovratne grešnike; ponižnim pa da in ohrani svojo gnado.

14. čisti, nedolžni.

15. Glej Mat. 5, 16.

16. zvesti ostanete čistimu uku.

17. de bom sodnji dan (Mat. 25, 34. i. d.) čast imel, de se nisim zastonj trudil za vaše zveličanje. Gl. 1. Kor. 1, 8: 5, 5: 9, 24.

18. Ako bi tudi svoje življenje zgubil, ko vaše spreobernjenje in poterjevanje v veri Bogú darujem, se veselím i. t. d.

19. se veselím zavoljo vas vsih.

20. upam pa, de bo Jezus takó obernil i. t. d.

21. Večí del njih namreč ne iše Jezusoviga poveličevanja, razširjanja svete vere, zveličanja svojiga bližnjiga, ampak svoje časti, mirniga zložniga življenja, vsakterih dobičkov (Krizostom). Beseda „*vsi*“ pomeni v navadnim pogovarjanji tudi: skorej vsi, njih večí del. Gl. Jan. 3, 26. Mat. 3, 5.

22. v oznanovanji svetiga evangelija.

Digitized by Google

23. Tega tedej mislim k vam poslati, precej ko zvem, kakó je z menoj.[23])

24. Zaupam pa v Gospoda, de bom kmalo sam k vam prišel.[24])

25. Potrebno se mi je pa zdelo, Epafrodita, brata, svojiga pomagavca in sovojšaka, vašiga poslanca in služabnika v moji potrebi,[25]) k vam poslati.

26. Zakaj želje je imel do vas vsih, in je bil žalosten, ker ste slišali, de je bolan.

27. Res je bil namreč smertno bolan; tode Bog se ga je usmilil, ne pa samo njega, ampak tudi mene,[26]) de bi ne imel žalosti na žalost.

28. Hitrejši sim ga tedej poslal, de se spet veselitè, kadar ga vidite, in de sim jest brez žalosti.[27])

29. Sprejmite ga tedej z vsim veseljem v Gospodu, in imejte takošne v časti.

30. Zakaj zavoljo dela Kristusoviga je bil blizo smerti, ker je postavil svoje življenje v nevarnost, de bi dopolnil to, kar vi niste môgli storiti k moji službi.[28])

## III. Poglavje.

Sicer vas zopet opominjam varovati se krivih učenikov, kteri terdijo, de je judovska obreza za zveličanje potrebna. Prava obreza smo le mi verni. Desiravno bi se tudi jez lahko hvalil z judovstvam, obrezo, svojim rodam, svojo vnemo za postavo, imam vender sedaj ko kristjan to in vse pozemeljsko za nepotrebno, škodljivo in studljivo; prizadévam si le za pravičnost iz keršanske vere, de bi bil v smerti in vstajenji Kristusu podoben. De bi ta konec dosegel, se ženem; zakaj ne domišljujem si, de bi bil konec že dosegel, temuč le stégujem se po njem, kakor tekavec, ki se za zmago trudi. Prizadevajmo si vsi za to pravičnost in za ta konec. Posnemajte moj zgled, ne pa krivovercov, kteri keršansko modrost sovražijo, in le pozemeljsko ljubijo, in se zato tudi poslednjič pogubijo, ko mí po nebeškim duhu živimò in bomo zato sodnji dan, ko bo Jezus zopet prišel, tudi po telesu častito spremenjeni.

1. Sicer, moji bratje! veselite se v Gospodu. Vse skozi ene rečí vam pisati, se meni sicer ne toži, vam pa je potrebno.[1])

23. ali bom še delj vklenjen, ali umorjen, ali izpušen.

24. Glej zgor. 1, 25 — 27.

25. Epafrodita so Filipljani poslali v Rim k sv. Pavlu, (torej ga apostelj „*poslanca*“ imenuje), in po njem so tudi nekoliko denarjev aposteljnu v postrežbo podarili. Glej spodej 4, 10 — 18.

26. ker bi me bilo bolelo, ko bi ga ne bil mogel več k vam nazaj poslati.

27. ki jo imam zavoljo vaše skerbí, de bi ga k vam nič več nazaj ne bilo.

28. Zakaj, de bi mi milošnje prinesel, zavoljo keršanskiga dela, de bi dopolnil, kar ste vi pričeli, se je na daljno pot podal in si takó smertno bolezen nakopal.

1. V greškim: „*vam pa je v poterjenje*“. Pomen: Sicer, bratje moji! nikar naj vam veselja ne kalí, ktero imate zavoljo dobrote keršanstva, ako vam še enkrat pišem, kar sim že zgorej (1, 27 — 30.) storil, ako vas namreč

Digitized by Google

2. Várujte se psov, várujte se hudobnih delavcov, várujte se razreze.[2])

3. Zakaj mí smo obreza,[3]) kteri v duhu služimo Bogu in se hvalimo v Kristusu Jezusu, in nimamo v mesu zaupanja;[4])

4. desiravno bi lahko imel zaupanje tudi v meso. Ako kdo drugi méni, de zamore zaupati v meso, velíko bolj jest: 2. Kor. 11, 18.

5. Obrezan osmi dan, iz Izraeloviga naroda, od Benjaminoviga rodú, Hebrejic iz Hebrejcov,[5]) po postavi farizej,[6])

6. močno vnet sim preganjal cerkev Božjo;[7]) po pravičnosti, ktera je v postavi, sim živel nesvarljivo.[8])

7. Tode kar mi je bilo dobiček, to sim štel zavoljo Kristusa v zgubo.[9])

8. Res, vse[10]) imam za zgubo proti visokimu spoznanju Jezusa Kristusa,[11]) Gospoda mojiga, za kteriga voljo sim vse zgubil, in imam za blato, de Kristusa perdobim;[12])

9. in de sim najden v njem,[13]) ne tak, de bi imel svojo pravičnost, ktera je iz postave,[14])

---

opominjam varovati se krivih učenikov. Zavoljo ljubezni, ki jo do vas imam, meni ni težavno, vam je pa potrebno (vam je v poterjenje v veri).

2. Apostelj govorí od tistih kerščanskih učenikov, kteri po judovskih mislih terdijo, de je obreza in vsa judovska šegna postava k zveličanju potrebna. Imenuje jih pse, ker kerščansko cerkev dražijo ali še razkropujejo in tergajo; imenuje jih razrezo, ali razrezane, ker so resnično v sercu obrezani le pravi kristjani, ker so judovsko obrezani le zunaj v mesu razrezani, in zraven tega, ako obrezo ko za zveličanje potrebno vsilujejo, kerščansko cerkev razrezujejo in tergajo, ter sebe in druge pogubljajo.

3. resnično obrezani (Rim. 2, 28.).

4. kteri Boga v duhu in resnici molimo (Jan. 4, 23.) in se ne zanašamo, de bi nas zunanje zadeve, judovski rod, spolnovanje šegne postave pred Bogam opravičile, temuč vse-zaupanje le v odrešenje Jezusa Kristusa imamo. Glej Vis. pes. 2. razl. 23.

5. rojen Hebrejic, ne samo spreobernjenec (Gl. Dj. ap. 10, 2.). Ali: hebrejski Jud, ne greški. Takó so se tedaj Judje ločili, kakor se vidi iz Djan. ap. 6, 1. Greški Judje so bili tisti, kteri so med ajdi, zlasti med Greki, živeli in greški ko materni jezik govorili; hebrejski Judje pa so bili tisti imenovani, kteri se z Greki niso pečali, in so palestinski ali aramejski ko materni jezik govorili.

6. Glej Djan. ap. 21. in 23.

7. Glej 1. Kor. 15, 9.

8. de bi dosegel pravičnost, ktera se s spolnovanjem judovske postave dobí, sim vse natanko spolnoval, in nihče me ne more nobene zanikernosti dolžiti.

9. Tode judovstvo, od kteriga sim poprej časnih dobičkov in opravičenja pred Bogam pričakoval, sim imel za škodljivo zavoljo Kristusa, ko sim se bil pokristijanil.

10. ne le vsiga judovstva (v. 5. 6.), ampak tudi vse drugo: blago, veselje, čast, slavo, vse, kar svét ljubi in čisla.

11. t. j., ker Jezusova vera, kar Jezus obeta in daje, vse preseže, kar svét premore.

12. de se Kristusu čezdalje bolj upodobim in takó čezdalje večí upanje imam, de bom tudi ž njim poveličan.

13. vanj vsajen, kakor mladika v terto (Rim. 6, 5.).

14. Glej razl. 8.

Digitized by Google

ampak tisto, ktera je iz vere v Kristusa Jezusa, pravičnost, ktera je iz Boga v veri,[15])

10. de spoznam njega in moč njegoviga vstajenja in deležnost njegoviga terpljenja, in de bom podoben njegovi smerti.

11. de kako pridem v vstajenje od mértvih;[16])

12. ne kakor de bi bil že dosegel, ali de bil že popoln, ženem se pa, de bi kako dosegel,[17]) v čimur sim bil tudi dosežen od Kristusa Jezusa.[18])

13. Bratje! jest ne mislim, de sim že dosegel; eno pa, kar je za menoj,[19]) sim pozabil, in se stegujem po tem, kar je pred menoj,[20])

14. in se ženem doseči konec, odločeno plačilo gornjiga poklica Božjiga v Kristusu Jezusu.[21])

15. Kteri koli smo tedej popolni,[22]) to mislimo,[23]) in če kaj drugači mislite, vam bo tudi to Bog razodel.[24])

16. Vender pa, kamor koli smo že prišli, bodimo ene misli, in ostanimo v enim ravnalu.[25])

17. Posnemajte mene, bratje! in glejte na tiste, kteri takó živé, kakor imate zgled nad nami.[26])

18. Zakaj veliko jih živi, od kterih sim vam že večkrat rekel,

---

15. Glej Rim. 3, 21 — 24.

16. Versti 10. in 11. naznanjate, kaj de dela živa vera Jezusa Kristusa, takó de je pomen v zvezi z v. 8. in 9.: Vse pozemeljsko imam za škodljivo in studljivo, de bi bil po živi veri popoln kristjan; torej Kristusa, njegovo življenje, čezdalje bolj popolnama spoznavam, se njegoviga terpljenja in njegove smerti čezdalje bolj vdeležvam, svojim natornim popačenim nagnjenjem čezdalje bolj odmiram, čezdalje bolj k novimu življenju vstajam, in takó čezdalje večí zaupanje dobivam, de se bom nekdaj veličastniga vstajenja po telesu nekoliko vdeležval. Apostelj pravi „*kako*“, ker telesa zveličanih ne bodo enako poveličane, ampak bolj ali manj.

17. Nikakor ne mislim, de bi bil že dosegel svoj konec, ki sim si ga bil postavil, namreč de bom Jezusu podoben v življenji in v smerti, in de se bom vdeležval poveličanja in večniga zveličanja; prizadevam si pa, de bi ga dosegel.

18. trudim se, de bi namreč konec dosegel, ki mi je bil postavljen, in zavoljo kteriga me je Kristus na poti v Damask poklical, ter me neprenéhama s svojo gnado podpéra, me tako rekoč za roko derži (Kriz., Amb.).

19. judovstvo in ves svét.

20. po nebeških darovih, po pravičnosti, svetosti, zveličanji, vstajenji.

21. prizadevam si za dosego večniga zveličanja, ktero je naše plačilo, ako smo po Božjim poklicu ko kristjani živeli.

22. kteri koli imamo boljši spoznanje.

23. v tem bodimo edini, de nas le živa vera v Jezusa Kristusa pred Bogam opravíči in zveliča, in de ne smemo prederzno misliti, de zveličanje že gotovo imamo; temuč de se moramo kakor tekavci še le gnati, de bi konec dosegli.

24. in če so kteri zmed vas slabi kristjani, ki se še ne morejo popolnama ločiti od judovskih šeg (gl. Rim. 14.), jim bo Bog, ako niso hudovoljni, sčasama boljši spoznanje dal.

25. Vender pa zastran podstavnih resnic keršanstva, k kterimu smo poklicani, imejmo enake misli, in živímo po enakim verskim pravilu.

26. jemljite si njé v zgled, kterih življenje se z mojim vjema.

Digitized by Google

zdaj pa tudi jokaje rečem, de so sovražniki križa Kristusoviga;[27])

19. kterih konec je poguba, kterih Bog je trébuh,[28]) in hvala v njih sramoti,[29]) kteri pozemeljsko ljubijo.

20. Naše prebivanje je pa v nebesih;[30]) od koder tudi zveličarja čakamo Gospoda našiga Jezusa Kristusa,[31])

21. kteri bo premenil naše revno teló, keř ga bo upodobil svojimu častitljivimu telesu po môči, s ktero si tudi zamore podvreči vse reči.[32])

## IV. Poglavje.

Mnogotere opominjevanja do Filipljanov sploh in do posameznih vernikov. Veselim se zavoljo darov, ki ste mi jih poslali, desiravno sim vsiga navajen, obilnosti in pomanjkanja. Sicer nisim nikjer milošnje prejemal; vaš dar mi je pa bil posebno prijeten; Bog vam poverni! Sklep.

1. Za tega voljo,[1]) bratje moji predragi in preserčni,[2]) moje veselje in moja krona![3]) takó stojte v Gospodu, preljubi![4])

2. Prosim Evodijo, in prosim Sintiho, de naj bote ene misli v Gospodu.[5])

3. Prosim tudi tebe, zvesti

27. ker sovražijo nauk od spravne smerti Jezusa Kristusa (1. Kor. 1, 23.). Apostelj zlasti tiste krive učenike misli, kteri so opravičenje na spolnovanje judovskih šeg opérali.

28. kteri le mislijo, kakó bi svojimu poželjivimu mesu stregli. Krivi učeniki, kteri so Jezusov križ sovražili, so bili torej tudi sužnji mesenih željá. To je pa prav naravno; zakaj, kdor v križaniga Jezusa resnično véruje, tudi svoje meso križa, de bi se Jezusoviga zasluženja vdeležil; kdor pa vanj ne véruje ali kje drugej opravičenja in zveličanja iše, mu tudi ni mar, de bi bil Jezusu podoben in de bi svoje popačeno meso zamorjeval. Njim so tudi judovski kristjani današnjih dní podobni, namreč oní, kteri mislijo, de bodo zavoljo svoje zunanje poštenosti zveličanje dosegli, če tudi v Kristusa ne vérujejo. Kakor so se Judje na spolnovanje svoje šegne postave zanašali, takó se tudi oní na svoje zunanje pošteno življenje zanašajo; ni jim mar, ali je njih serce samoljubnosti očiščeno ali ne, tudi hudiga nagnjenja v sebi ne zatérajo, temuč po svoji poželjivosti živé, ter se v svoji lenobi na svojo domišljevano poštenost opérajo in mislijo, de jim bodo njih dela zveličanje pridobile.

29. ki se s tim hvalijo, česar bi jih imelo sram biti.

30. Popolni kristjan ima le teló na zemlji, njegovo serce pa je v nebesih; misli, kakor Jezus v nebesih.

31. sodnji dan, v dan vesoljniga vstajenja.

32. po svoji vsigamogočnosti. Zastran vesoljniga vstajenja in spremenjenja teles zveličanih glej 1. Kor. 15.

1. ker je kristjanu toliko plačilo pripravljeno. Zgorej 3, 21.

2. ki bi vas tolikanj rad vidil.

3. moje veselje zavoljo posebne pobožnosti, ljubezni in stanovitnosti in moja krona, to je, moje plačilo (gl. Skr. razod. 2, 10.), ker bom pri Bogu zavoljo vas veči slavo vekomaj imel.

4. bodite stanovitni v pravi veri in stanovitno po nji živíte.

5. Nekteri mislijo, de ste bile Evodija in Sintihe dijakonice (gl. Rim. 16, 1.),

Digitized by Google

tovarš![6]) pomagaj jima, ki ste se z menoj trudile v evangelii[7]) s Klemenam[8]) in drugimi mojimi pomagavci, kterih iména so v bukvah življenja.[9])

4. Veselíte se vselej v Gospodu; še rečem, veselíte se.[10])

5. Vaša spodobnost[11]) bodi znana vsim ljudem; Gospod je blizo.[12])

6. Nič naj vas ne skerbí, ampak v vsaki molitvi in perporočanji z zahvaljenjem[13]) naj bodo znane vaše prošnje pred Bogam. Mat. 6, 25.

7. In mir Božji, kteri ves um preseže,[14]) váruj vaše serca in vašo pamet v Kristusu Jezusu.[15])

8. Sicer pa, bratje! kar koli je resnično, kar koli sramožljivo, kar koli pravično, kar koli svetó, kar koli ljubeznjivo, kar koli je dobriga iména, če je kaka čednost, če je kako hvale vredno obnašanje, to mislite.

9. Kar ste se tudi naučili, in prejeli, in slišali, in nad menoj vidili, to storíte; in Bog mirú bo z vami.

10. Veselil sim se pa silno v Gospodu, de vam je vender spet mogoče zame skerbeti, kakor ste že skerbeli; tode ste bili perderževani.[16])

11. Ne rečem pa tega zavoljo pomanjkanja; zakaj jest sim se naučil s tem, kar imam, zadovoljin biti.

12. Vem v pomanjkanji živeti, vem tudi obilnost imeti; (povsod in vsiga sim se naučil), sit biti in stradati, obilno imeti in pomanjkanje terpeti.[17])

13. Vse zamorem v njem, kteri me močniga déla.

14. Vender ste pa prav sto-

---

ki ste se zavoljo oskerbovanja ubozih sperle, in ste torej tukej opominjane, de naj boste edine.

6. Zvesti tovarš je nekterim filipljanski škof, nekterim pa Epafrodit, ki je pismo iz Rima v Filipe prinesel.

7. ki ste z menoj za sveto vero velíko delale in terpele.

8. Večina razlagavcov terdi, de je ta Klemen po svetim Petru za Linam in Kletam rimski sedež prevzel.

9. kteri so za večno zveličanje namenjeni.

10. v svesti, de imate njegovo gnado in de ste ž njim sklenjeni; vselej, v vsih okolišinah. Jezus blagruje njé, kteri se jokajo in žalujejo; apostelj pa hoče, de se veselímo. To veselje in una žalost se lepo vjemate; zakaj ko svetniki nad seboj ali nad svetam žalujejo, jih ob enim veselo upanje oživlja, de so v gnadi Božji. Primeri Prip. 15. razl. 12.

11. V greškim: „*Vaša krotkost*“ (pohlevnost ali miloserčnost), i. t. d. Vsi ljudje naj vidijo, de keršanstvo ne dela žalostnih, čmernih ljudí.

12. Gospod vam bo kmalo dal obljubljeno plačilo. Drugi: Gospod vam bo pomagal. Glej Ps. 32, 18.

13. za prejete dobrote.

14. ki je njegova sladkost neizrekljiva. Glej Jan. 14. razl. 28.

15. Zavoljo zveličanja, ktero mir daje, skerbíte, de bote svoje serce vsaciga madeža obvarovali in de se bote v prijazni zvezi z Jezusam Kristusam ohranili.

16. V Kristusu, s kterim sim združen, sim se močno veselil, de ste si zopet opomogli, de ste mi môgli milošnje poslati: tudi sicer ste za me skerbeli, pa niste môgli nič uterpeti.

17. Navajen sim ko ubožen človek živeti, pa tudi obilnost prav obračati.

Digitized by Google

rili, de ste pomagali v moji nadlogi.

15. Veste pa tudi vi, Filipljani, de mi v začetku evangelija,[18]) ko sim šel iz Macedonije, nobena cerkev nič ni podelila, de bi bil prejel, kakor sim dal, razun vi samí.[19])

16. Zakaj tudi v Tesaloniko ste mi poslali enkrat, in drugikrat za mojo potrebo. Djan. ap. 17, 1.

17. Ne išem darov, ampak išem obilniga sadú k vašimu pridu.[20])

18. Imam pa vsiga obilno; napolnjen sim, ker sim prejel od Epafrodita, kar ste poslali, lepo dišeč duh, Bogu prijeten in dopadljiv dar.[21])

19. Moj Bog pa naj napolni vse vaše želje[22]) po svojim bogastvu v veličastvu, v Kristusu Jezusu.[23])

20. Bogu pa in Očetu našimu čast vekomaj. Amen.

21. Pozdravite vsakiga svétiga v Kristusu Jezusu.[24])

22. Pozdravijo vas bratje, kteri so z menoj. Pozdravijo vas vsi svéti, posebno pa, kteri so iz cesarjeve hiše.[25])

23. Gnada Gospoda našiga Jezusa Kristusa bodi z vašim duham![26]) Amen.

---

18. ko sim začel sveti evangeli oznanovati.
19. de mi nobena občina ni dala časniga premoženja za večne, duhovne dobrote, ktere je bila od mene prejela, kakor vi. — Apostelj večkrat terdi, de ni nikjer nič plačila za učenje prejemal. Gl. 1. Kor. 9.
20. Za darí ne maram, temuč de bi mi ž njimi mogoče bilo, keršanstvo še dalje razširjati, kar bo potem tudi vam v prid.
21. Glej Efež. 5, 2.
22. V greškim, *„potrebe“*.
23. po veličastnih dobrotah, kterih se lahko vsi vdeležvajo v Kristusu, če so namreč s Kristusam združeni.
24. vsaciga kristjana, kteri živí v Kristusu in s Kristusam.
25. dvorni služabniki cesarja Nerona.
26. V greškim: *„bodi z vami vsimi!“*

Digitized by Google

# VVOD

v

## List do Kološanov.

V Kolosah, imenitnim mestu dežele Frigije v mali Azii, sveti Pavel ni sam evangelija oznanoval (Kol. 2, 1.), ampak Epafra, njegov učenec (Kol. 1, 7.). Tudi v to keršansko občino so se kmalo pogubljivi krivoverci vkradli ter so verne zapeljevali. Ti krivi učeniki, ki so bili judovskih misel, niso le kakor drugej (glej vvod v list do Galačanov) terdili, de je spolnovanje judovske šegne postave k zveličanju potrebno (Kol. 2, 16.), ampak so tudi iz judovskiga modrijanstva mnoge ajdovske zmote sprejeli, ktere so keršanski veri naravnost nasprotvale (Kol. 2, 18. i. d.). S svojo visokejši modrostjo, kakor so jo imenovali, so tudi v Kolosah, kakor povsod, mnogo priprostih kristjanov preslepili, takó de je velika nevarnost protíla ondotni keršanski občini, ktero je bil Epafra ustanovil. Zatorej je šel ta zvesti učenec k svetimu Pavlu v Rim, kjer je bil ravno pervikrat v ječi (glej vvod v list do Efežanov), ter mu je žalostni stan kološanske občine naznanil, de bi pri njem svèt in pomoč dobil. Za tega voljo je sveti Pavel pisal ta list, v kterim unim krivim učenikam nasproti, ki so si posebno modrost prilastovali, dokazuje, de je v Kristusu bogastvo modrosti. To bogastvo Kristusove modrosti vpervo samo na sebi razlaga, ker od dobrot keršanske cerkve govorí (pogl. 1.); potem keršansko modrost unimu lažnjivimu modrijanstvu nasproti stavi, ker opominja varovati se ga, ter publoto in škodljivost njegovih ukov razodéva (pogl. 2.); poslednjič razkazuje, s koliko moèjo de keršanska modrost v življenje in obnašanje sega (Pogl. 3. 4.). List je posebno živó pisan. Pozna se, de apostelj narodov v njem govorí. Opasan gre serčno proti sovražniku, ker si je zmage svest. Vsaka beseda je krepka in pomenljiva, in povsod se tudi vidi ljubeznjivo serce skerbniga očeta, kteri ima nar veči veselje nad srečo svojih otrók. Tihik, spreobernjen Jud iz male Azije (Djan. ap. 20, 4. Kol. 4, 7 — 9.), je list iz Rima v Kolose prinesel.

Digitized by Google

# LIST
# SV. PAVLA APOSTELJNA
# do Kološanov.

## I. Poglavje.

Apostelj piše Kološanam ter jim gnado in mir voši. Hvalo dajem Bogu zavoljo vaše vere in ljubezni, ker imate upanje, de bote večno zveličanje dosegli, kakor vam je znano iz evangelija, kteri je prišel do vas pa tudi po vsim svetu, kakor vas je Epafra učil. Zavoljo té vaše vere in ljubezni prosim tudi Boga, de bi vam v spoznanji Božjim in v dobrih delih še več rast dal, de bi moč imeli za svoje zveličanje poterpežljivo delati in hvalo dajati Očetu, ker vas je vredne storil vdeležvati se dedine svetih. Prestavil nas je v zveličavno napravo svojiga Sina, kteri je naš spravnik, Bog od Boga, stvarnik vsih stvarí, glava svete cerkve, in tudi vaš zveličar, ako stanovitni ostanete v veri in v upanji evangelija, kteriga služabnik sim jez postal, za kteriga terpím, ker mi je bilo Božje povelje dano, od vekomaj skrito skrivnost keršanstva narodam in vsim oznanovati, de bi vse v Kristusu popolne storil, za kar se tudi z Božjo močjo trudim in bojujem.

1. Pavel, apostelj Jezusa Kristusa po volji Božji, in Timotej, brat,[1])

2. njim, ki so v Kolosah, svétim in vérnim bratam v Kristusu Jezusu.

3. Gnada vam in mir od Boga, Očeta našiga, in Gospoda Jezusa Kristusa. Hvalo dajemo Bogu in Očetu Gospoda našiga Jezusa Kristusa in zmirej za vas mólimo;[2])

4. ker smo slišali od vaše vere v Kristusu Jezusu, in od ljubezni, ki jo imate do vsih svétih,

5. zavoljo upanja, ktero vam je perhranjeno v nebesih,[3]) od kteriga ste[4]) slišali po besedi resnice evangelija,

6. kteri je prišel do vas, kakor je tudi po vsim svétu,[5]) in sad obroduje in raste, kakor med vami od tistiga dné, ko ste sli-

1. Glej Rim. 1, 1: 1. Kor. 1, 1.
2. Glej Efež. 1, 3. 16. Filip. 1, 3 — 5.
3. Hvalo dajem Bogu za vašiga keršanskiga duhá in sa vaše keršansko življenje, ker bote takó večno zveličanje dosegli. — *„Upanje“* je tukaj namesti tega, kar se upa.
4. V greškim je pristavljeno: *„nekdaj“*, precej v začetku.
5. Ko je sveti Pavel to pisal, je bil sveti evangeli že po vsih krajih rimskiga cesarstva oznanovan.

Digitized by Google

šali in spoznali milost Božjo v resnici;[6])

7. kakor ste se naučili od Epafra, našiga preljubiga sohlapca,[7]) kteri je za vas zvest služabnik Kristusa Jezusa,

8. kteri nam je tudi povedal od vaše ljubezni v Duhu.[8])

9. Torej tudi mi od tistiga dné, kar smo slišali, ne jenjamo za vas moliti in prositi, de bi bili ví napolnjeni s spoznanjem njegove volje, v vsi modrosti in duhovni razumnosti;[9])

10. de bi spodobno živeli Bogu[10]) v vsim prijetni; rodovitni v vsakim dobrim delu,[11]) in rastejoči v spoznanji Božjim;[12])

11. v vsi moči uterjeni[13]) po mogočnosti njegove častitljivosti,[14]) v vsim poterpljenji in perzanašanji z veseljem,[15])

12. hvalijoči Boga Očeta, kteri nas je vredne storil vdeležiti se

---

6. kakor je res, nepopačeno.

7. kakor ste od Epafra, mojiga tovarša v razširjanji svete vere, nepopačeni evangeli slišali. Apostelj misli krive učenike, kteri so čisto vero kazili.

8. kteri mi je tudi povedal od ljubezni, ki vam jo je sveti Duh vlil. Glej Rim. 15, 30. Sv. Krizostom to versto takó razlaga: kteri nam je tudi razodel vašo ljubezen v duhu, to je, duhovno, odkritoserčno, močno, nepremagljivo, preserčno ljubezen, s ktero mene in druge kristjane ljubite.

9. Ker ste v keršanstvu že močno dorastli, ne jenjam za vas moliti, de bi bili popolni v spoznanji Božje volje, to pa po bogastvu Kristusove modrosti in po razsvetljenji svetiga Duha. Spoznanje Božje volje je spoznanje, de je Bog hotel in od vekomaj sklenil, nas sabo spraviti in zveličati, ne po angeljih, ampak po Jezusu Kristusu, svojim edinorojenim Sinu. Vsa modrost je bogastvo modrosti, ki se je v Kristusu razodela. Duhovna razumnost je razumenje s pomočjo svetiga Duha. Kakor je namreč Kristusova modrost nadnatorna, Božja modrost, takó jo tudi človek le v svetim Duhu zamore razuméti, ako mu Bog um odpré; zakaj meseni, natorni človek ne umé, kar je duhovno.

10. V greškim: „*Gospodu*“.

11. To je tedaj konec prave modrosti; ne spoznanje samo na sebi, ampak spoznanje zavoljo djanja.

12. Apostelj rast v spoznanji Božjim s premislikam stavi za rodovitnostjo v dobrih delih. Božje spoznanje ima namreč to posebnost, de se v svetim življenji ne le poterdi, ampak tudi zviša, de torej človek v Božjim spoznanji toliko bolj raste, kolikor svetejši je njegovo življenje. Zato so bili cerkveni očetje svetniki, in zato tudi sveta cerkev od cerkveniga učenika noče le učenosti, ampak tudi svetost.

13. Pot zveličanja, ték svetiga življenja od spoznanja do djanja in od djanja do višiga spoznanja je težaven; težko se prevojskujemo skozi slepotije napčne učenosti, še teže nam je svoje življenje po zadobljenim boljšim spoznanji spremeniti: zatorej potrebujemo močí od zgorej, ktera nas od čednosti v čednost, od modrosti v modrost vodi.

14. po njegovi častitljivi, neskončni mogočnosti.

15. de bi bili uterjeni za vsako poterpljenje, bodi si ali sami seboj, de po večkratnim padcu zopet vstanete in serčnosti ne zgubite, ko vidite, de vam znotranja popačenost vedno še nagaja; ali bodi si v težavah in nevarnostih, ki vam jih drugi napravljajo; in to poterpljenje v hudim boji zoper sovražnike našiga zveličanja ne bodi združeno z žalostjo, kakor bi pod težkim bremenam ječali, ampak s svetim veseljem, kakor bi nosili sladek jarm in lahko breme.

Digitized by Google

dedišine svétih[16]) v razsvetljenji,[17])

13. kteri nas je otél od oblasti temè,[18]) in prestavil v kraljestvo svojiga preljubiga Sina,[19])

14. v kterim imamo odrešenje po njegovi kervi,[20]) odpušenje grehov;

15. kteri[21]) je podoba nevidniga Boga,[22]) pervorojeni pred vsimi stvarmi.[23])

16. Ker v njem je vse vstvarjeno[24]) v nebesih in na zemlji, vidno in nevidno, naj si bodo troni ali gospostva, ali poglavarstva, ali oblasti;[25]) vse je po njem in v njem vstvarjeno.[26])

17. In on je pred vsimi, in vse v njem obstoji;[27])

18. in on je glava telesa, cerkve,[28]) on je začetek, pervenec

---

16. de bi v popolnim spoznanji velíkih dobrot, ki ste jih prejeli, hvalo dajali Bogu Očetu, ker vas je iz zgolj milosti k keršanstvu poklical, de se smete vdeležvati vsih dobrot, ktere so vernim obljubljene (Krizost., Teofil., Anzelm).

17. Apostelj zdaj dobroto keršanstva obširniši razlaga, in s tim pervi del svojiga lista prične (Glej vvod).

18. od oblasti satana (Luk. 22, 53.) in njegovih del, zmote in greha (Jan. 1, 7.).

19. v zveličavno napravo, v cerkev svojiga preljubiga Sina.

20. Glej Efež. 1, 5.

21. Apostelj dalje popisuje veličastvo Jezusa Kristusa in s tim kaže, kakošno moč je mogel on imeti, kteri naj bi človeški rod rešil.

22. Sin je podoba Boga Očeta, ker je Očetu popolnama enak, Bog od Boga. Oče je nevidin imenovan, ker se telesnim očém nikdar ni prikazal, ko se je Sin v angeljski in človeški podobi prikazal. Prikazal se je pa Sin, in ne Oče, ker je Sin večno razodenje Boga Očeta (Tert., Ambr., Avg.).

23. od vekomaj rojeni, preden je še kaj vstvarjeniga bilo (Teofil., Anzelm, Teodor.). Pervorojeni je toliko kolikor Edinorojeni, kakor je Kristus pri Jan. 1, 14. imenovan; zakaj v svetim pismu se edinorojeni tudi pervorojeni imenujejo. Glej Joz. 17. Mat. 1, 25.

24. Pomen v zvezi s poprešnjim: On je Edinorojeni pred vsimi stvarmi; zakaj on je začetnik vsih stvari: torej on sam ne more stvar biti. Stvarjenje je prav za prav delo vsih treh Božjih peršon; ker je pa Sin večno razodenje Boga Očeta, je vse razodeto, vstvarjeno, ž njim v nar tesnejši zvezi, in zato apostelj zlasti njega za stvarnika ima. Glej Jan. 1. razl. 6.

25. Zastran raznih nebeških moči glej Efež. 1, 21.

26. „*po njem*“, ker je on razodenje Boga Očeta, Beseda, po kteri je vse storjeno (Jan. 1, 3. Hebr. 1, 2.). Bog je rekel: Bodi! Sin Božji, izrečeno in govoreče bitje Božje, Beseda Božja, je srednik med Bogam in stvarjo. „*V njem*“, ker njegova neskončnost vse obsega. V greškim: „*za njega*“, ker so vse stvari vstvarjene, de bi Sina Božjiga častile in poveličevale, ter mu pokorne in podložne bile.

27. On je pred vsimi stvarmi, vse stvarí imajo bitje in obstanek po njem; on tedej ne more stvar, mora pa Stvarnik, Bog biti.

28. In on ni le Bog in Stvarnik, ampak tudi pervi novi človek, in takó glava noviga človeštva, cerkve, ktera je njegovo telò. Glej Efež. 1, 22. 23. Apostelj vidi v novim človeštvu celoto. To celoto loči v glavo in telò; glavo imenuje včlovečeniga Boga, telò pa njegovo občino, cerkev, ktero je v sé sprejel. To imenovanje je prav naravno; zakaj kakor ima duša svoj posebni sedež v glavi in še le iz glave vse telò prešinuje, takó je tudi božestvo s

Digitized by Google

iz mertvih,[29]) de ima med vsimi on pervo mesto.[30])

19. Zakaj dopadlo je, de v njem vsa polnost prebiva;[31])

20. in de po njem vse spravi seboj,[32]) in umiri po kervi njegoviga križa,[33]) kàr je ali na zemlji ali v nebesih.[34])

21. Tudi vas, ki ste bili nekdaj odločeni, in sovražniga duha v hudobnih delih,[35])

22. je zdaj spravil v telesu svojiga mesa po smerti, de bi vas storil svéte, in neomadežane in nesvarljive pred seboj;[36])

23. ako le ostanete v veri uterjeni, in stanovitni in nepremakljivi v upanji evangelija,[37]) ki ste ga slišali, in ki je bil oznanovan vsim stvarém, ki so pod nebam,[38]) kteriga služabnik sim postal jest Pavel,

24. kteri se zdaj veselim v terpljenji za vas,[39]) in dopolnujem to, kar manjka Kristusovimu terpljenju, v svojim mesu, za njegovo teló, ktero je cerkev;[40])

---

Kristusovim človeštvam prav posebno sklenjeno, ker se še le po Kristusu, kolikor se to reči more, z vsimi vernimi sklepa, takó de se verni, po besedah svetiga Petra (2. list 1, 4.), Božje natore vdeležvajo. Dalje, kakor od glave sicer življenje dohaja, pa je vender ob enim sama ud celote, takó tudi od Kristusa sicer vse življenje dohaja, pa je vender sam postal ud človeštva, pervi od une celote, noviga človeštva, postal je naš brat.

29. On je začetek življenja in bitja vsih stvarí (Anzelm), pervi novi človek, torej tudi pervi, ki je izmed vsih mertvih prerojen vstal k neumerljivimu življenju (Krizost., Teodor., Ambrož). Glej 1. Kor. 15, 20.

30. de bi bil on v vsih rečéh pervi, ne le po Božji, ampak tudi po človeški natori.

31. zakaj bila je volja Boga Očeta, de naj vsa popolnamost, ki se le misliti more, v Sinu prebiva, de naj nima le Božje natore in Božjih lastnost, temuč de naj bo tudi zastran odrešenja človeškiga rodú začetek in vir vsiga zveličanja (Teofil., Anzelm).

32. de se po Kristusu vse z Bogam spravi.

33. po kervavi smerti na križu. Gl. Rim. 3, 25.

34. So mar tudi angelji sprave z Bogam potrebovali? Ko grešniki je niso potrebovali; pa sprave jim je bilo treba, ker so se z Bogam vred nad ljudmi serdili, kteri so ga s svojimi grehi žalili (Krizost.).

35. Glej Efež. 2, 12. 13 — 18.

36. Efež. 5, 27.

37. ako se ne daste premakniti nečimernimu, posvetnimu upanju, temuč stanovitni ostanete v upanji večnih dobrot, ki jih evangeli obeta in daje.

38. vsim ljudem, brez razločka, Judam in nejevernikam (Mark. 16, 15.).

39. v jetništvu za vas, t. j., ko apostelj narodov. Gl. 2. Kor. 4, 10. Fil. 2, 17: 3, 10: 4, 12 — 14.

40. in s svojim terpljenjem nadomestujem, kar Kristusovimu terpljenju za njegovo cerkev še manjka. — Ali pa še kaj manjka Kristusovimu terpljenju? Sej je Kristus dokončal delo rešenja, ktero mu je bil Oče naložil (Jan. 17, 4.), in sej je on sam rekel na križu: *„Dopolnjeno je!“* (Jan. 19, 30.) Ali ni zasluženje Jezusoviga terpljenja neskončno? Kakó ga torej človeško zasluženje še pomnožiti more? Kristus je sicer za nas terpel in za nas neskončni dolg zbrisal s svojo neskončno drago daritvijo; ali zavoljo tega mi, udje njegoviga telesa, terpljenja nismo oprosteni; zakaj kakor je mogel Kristus, pervi novi človek, terpeti in takó v svojo čast iti (Luk. 24, 26.), morajo tudi vsi drugi

Digitized by Google

25. ktere služabnik sim jest postal po naredbi Božji, ktera mi je bila dana za vas, de dopolnim Božjo besedo,

26. skrivnost, ktera je bila skrita od vekomaj skozi vse rodove, zdaj pa je oznanjena njegovim svétim,[41])

27. kterim je Bog hotel znano storiti častitljivo bogastvo té skrivnosti med narodi, kar je Kristus, med vami upanje časti,[42])

28. kteriga mí oznanujemo, ko opominjamo vsakiga človeka, in učimò vsakiga človeka v vsi modrosti, de bi upodobili vsakiga človeka popolnama v Kristusu Jezusu.[43])

29. Za kar se tudi trudim,[44]) ker se bojujem z močjo tistiga, ki v meni dela z močjo.[45])

## II. Poglavje.

Ker se za vse trudim, tudi za vas skerbim, de bi popolnama spoznali Božje skrivnosti, de bi ne bili zapeljani z visokimi besedami krivovercov, temuč de bi ostali v lepim redu, v kterim vas, desiravno nepričujoč, z duham vidim, in de bi po Kristusovi modrosti svoje djanje in nehanje ravnali, ne pa po nekeršanskim posvetnim modrijanstvu, zakaj prava modrost je le v Kristusu, ker je v njem vsa polnost božestva, od ktere ste gnado za gnado prejeli, in še zmiram lahko prejemate. V Kristusu imate vse, tudi pravo judovstvo, namreč duhovno obrezo, ki ste jo v kerstu prejeli, ker ste bili v njem po duhovno s Kristusam pokopani, obujeni, in prerojeni, ko je bil dolg izbrisal, postavo overgel, in satana premagal. Ker imate tedej to duhovno judovstvo, vas šege meseniga judovstva nič več ne zadévajo; té so bile le senca resnice, resnica sama je Kristus. Tudi njim se ne dajte zapeljati, kteri od posebniga češenja angeljev govoré, pa se ne deržé glave, Kristusa, od kteriga vsa popolnost izhaja. Ne ravnajte se po njih zapovedih, ki so v pogubljenje, ki imajo sicer videz modrosti, vender pa le svojevoljno službo Božjo in prihuljeno ponižnost.

1. Hočem namreč, de veste,[1]) kákošno skerb imam za vas, in za njé, ki so v Laodiceji,[2]) in

---

po ravno tem potu hoditi, ker morajo vsi Jezusovo življenje imeti, ako hočejo njegovi biti. To terpljenje vernih je prav za prav terpljenje Kristusa samiga, ker Kristus v vernih živí, in zato se s sv. Leonam lahko reče, de Gospod do konca svetá terpí. To terpljenje vernih pa ni samo njim v prid, ampak vsim udam Jezusoviga telesa, ktero je cerkev; zakaj v nji ni nič ločeniga, temuč vse je v eno teló sklenjeno (Ambr., Krizost., Teofil., in drugi).

41. Glej zastran tega Efež. 3, 5 — 10.

42. kterim svetim (vernim) je Bog hotel razodeti, kakó naj bi se tudi narodi té veličastne, milostne skrivnosti vdeležili; ta skrivnost je pa Kristus in vsa njegova zveličavna naprava, Kristus, po kterim imate upanje prihodnje časti, ako je on v vas, t. j., ako ste vanj spremenjeni, ako takó mislite in delate, kakor je on mislil in delal.

43. Glej Efež. 4, 13.

44. kakor borivec na borišu, bojeváje se proti vsim opovéram.

45. Glej 1. Kor. 15, 10.

1. Zakaj ker se trudim, kakor sim ravno kar (1, 29.) rekel, de bi vsaciga človeka popolniga storil v Kristusu Jezusu, hočem tudi vam povedati, kakošno skerb imam za vas i. t. d.

2. Mesto Laodiceja je bilo prav blizo Kolos. Primeri Skr. razod. 3, 14.

Digitized by Google

za vse, kteri niso vidili mojiga obličja v mesu;

2. de bi bile utolažene[3]) njih serca, in de bi bili podučeni[4]) v ljubezni, in polni vsiga bogastva razumnosti,[5]) in spoznali skrivnost Boga Očeta in Kristusa Jezusa,[6])

3. v kterim so vse zaloge modrosti in znanja skrite.[7])

4. To pa rečem, de vas nihče ne zapelje z visokimi besedami.[8])

5. Zakaj če ravno s telesam nisim per vas, sim vender z duham z vami, in se veselim, ko vidim vaš red[9]) in terdnost vaše vere, ktera je v Kristusu. 1. Kor. 5, 3.

6. Kakor ste tedej sprejeli Jezusa Kristusa Gospoda,[10]) takó živíte v njem,

7. vkoreninjeni in vzidani v njem in vterjeni v veri, kakor ste se tudi naučili, in rastite v njem v zahvaljenji.[11])

8. Glejte, de vas kdo ne zapelje s posvetno modrostjo[12]) in prazno zvijačo[13]) po človeškim izročilu,[14]) po pervih naukih svetá,[15]) in ne po Kristusu;[16])

---

3. v veri vterjene.
4. V greškim: „*zvezani*“.
5. popolni v spoznanji keršanskih resnič.
6. de bi spoznali vse, kar je Oče v odrešenje človeškiga rodú od vekomaj sklenil in Jezus Kristus v času dopolnil. Védi tedej: Iz močne vere in ljubezni izhaja obilniši spoznanje. Glej zgorej 1. razl. 11.
7. v kterim Kristusu je vsa prava modrost. Apostelj govorí od modrosti, ktera večno zveličanje naše duše zadeva. Karkoli nam je v dosego našiga večniga namena treba vediti, je zapopadeno v Kristusu, v keršanstvu.
8. To pa, de je v Kristusu vsa modrost, rečem, de bi vas nikdo z lažnjivimi dokazi, z zvito zgovornostjo k sprejemi kake druge modrosti ne nagnil, temuč (to se mora misli sv. Pavla pridjati), de bi se prejetiga nauka zvesto deržali, kakor, desiravno nepričujoč, z veseljem vidim, de ste v veri dobro vterjeni. Glej nasledne.
9. vašo dobro keršansko vredbo.
10. kakor ste Jezusovo vero po Epafru sprejeli.
11. Glej zgorej 1, 7. 11. 12.
12. S posvetno modrostjo sv. Pavel razuméva judovski, z ajdovskimi pomotami namešani verski uk, ki so ga krivoverci v Efezu in v Kolosah učili. Kakor se iz nasledujiga vidi, so oní učili, de je judovska šegna postava potrebna (v. 11. i. d.), in de se mora angeljem nekako posebno služiti (v. 18. i. d.). Apostelj zdaj prestopi k drugimu delu svojiga lista (glej vvod), v kterim keršansko modrost krivi judovsko-ajdovski modrosti nasproti postavlja in praznôto té napčne modrosti skazuje.
13. ker se ta modrost ne opéra na Božje razodenje, ampak na človeško domišljijo. Tudi vsaka druga verska modrost, ki se ne opéra na razodeto resnico, je prazna in goljufiva; prazna, ker ima le Božje razodenje čisto in vso resnico v sebi; goljufiva, ker namesti resnice kolikor toliko zmote, laži, učí.
14. Ta modrost se ravná po človeških postavah. Apostelj s tim razuméva farizejsko izročílo (Mat. 15, 3. 6. Mark. 7, 8.).
15. Ta modrost se ravná po judovski šegni postavi, ki je bila za svét le začetna véra, véra, ki je le začetne, perve resnice in vodíla obsegala (Gal. 4, 3.).
16. Ta modrost se ne ravná po Kristusu, po vélikih in podstavnih keršanskih



Digitized by Google

9. ker v njem prebiva vsa polnost božestva telesno;[17])
10. in ste napolnjeni v njem, kteri je glava vsiga poglavarstva in vse oblasti;[18])
11. v kterim ste tudi obrezani[19]) z obrezo, ne z rokó storjeno, ko se vzame od telesa meso, ampak z obrezo Kristusovo;[20])
12. pokopani z njim v kerstu, v kterim ste tudi vstali po veri v moč Božjo, kteri ga je obudil od mertvih.[21])
13. Tudi vas, ki ste bili mertvi v pregrehah in neobrezani na svojim mesu, je oživil z njim, ker vam je odpustil vse pregrehe;[22])
14. in je izbrisal, kar je bilo zoper nas, rokopis postave, kteri nam je bil nasproti, in ga je vzel zmed nas in na križ perbil:[23])
15. in je pobral orožje pogla-

---

resnicah, ter jim še celo nasprotva. Nikar se ne dajte tej modrosti zapeljati; ker i. t. d.

17. v njem je vse Božje veličastvo, vse veličastvo Božjiga bitja, vse Božje lastnosti, bistevno, resnično, v pravim besednim pomenu, ne le takó, kakor Bog prebiva v pobožnim, svetim človeku: v njem je torej nar popolniši Božje spoznanje. Nikar ne hodíte k posvetnim modrijanam; zakaj le on ima vse.

18. in vi vsi ste od njegove polnosti prejeli (gl. Jan. 1, 16.), viši, popolniši spoznanje, kakor bi vam ga môgli angelji dati, ker je on tudi glava angeljev. Zastran angeljskih verst glej Efež. 1, 21. Po uni modrosti se mora človek nar prej z angelji združiti, ker zamore le po angeljih viši spoznanje dobiti. Za tega voljo apostelj pravi, de imamo v Kristusu vso modrost, in de nam ni treba angeljskiga razodenja.

19. V njem, ki je vsa modrost in vse spoznanje, imate tudi duhovno judovstvo. Obreza, poglavitna judovska šega, pomeni judovstvo sploh.

20. ne s telesno obrezo, ampak z duhovno obrezo, kakoršno Kristus hoče, z zatéranjem pregrešne poželjivosti. Glej Rim. 2, 25. i. d. V greškim: „*v kterim ste tudi obrezani s obrezo, ne s roko storjeno, ampak s slečenjem meseniga telesa, s obrezo Kristusovo*“. Pomen: v kterim nimate zunanje obreze, ampak obrezo, slečenje poželjivosti stariga človeka, obrezo, kakoršno nam Kristus nareja. Kakó de nas Kristus obrezuje, učí naslednja versta.

21. Vi imate keršansko obrezo, ker ste se v kerstu po veri v Božjo vsigamogočno gnado (Ambr., Tom.) Kristusove smerti, Kristusoviga pokopa in vstajenja vdeležili; ker ste v kerstu duhovno, kakor Kristus resnično, umerli in vstali, odmerli starimu grešnimu življenju, vstali v novo življenje pravičnosti, prerojeni v nove stvari. Glej Jan. 3. razl. 7. Apostelj pravi: „*v kerstu po veri*“, ker je vera perva pogoja zveličanja, in ker je le tisti keršen, kteri véruje (Djan. ap. 8, 37.). Vera v moč Božjo pomeni vero sploh. Kako de v kerstu umerjemo in vstanemo — duhovno obrezo prejmemo, apostelj še obširniši popisuje Rim. 6, 3 — 6.

22. Apostelj zdaj pové, od kod de ima kerst svojo moč. Tudi vas, ki ste bili grešni neobrezani ajdje, je Bog v kerstu s Kristusam od smerti v življenje prestavil; pa to se je le zgodilo v moči odpušenja grehov na križu (v. 14.). Od spravne smerti na križu dobivajo vsi zakramenti, tudi sveti kerst, svojo moč; zakaj Kristus je na križu gnado pridobil, ki se v zakramentih vernim deli. V dveh naslednjih verstah se dalje razlaga moč Jezusove smerti na križu.

23. Bog vam je vse grehe odpustil, ko je Kristus s svojo spravno smertjo na

Digitized by Google

varstvam in oblastém, in jih je serčno peljal, in je očitno zmago čez nje obhajal sam v sebi.[24])

16. Nihče naj vas tedej ne sodi zavoljo jedí, ali pijače, ali zavoljo obhajanja kakiga praznika, ali mlaja, ali sabote;[25])

17. ktere rečí so senca prihodnjiga; teló pa je v Kristusu.[26])

18. Nihče naj vas ne zapelje, kteri si dopade v poniževanji in v službi angeljev,[27]) in se povzdiguje do tega, kar ni vidil,[28]) in se zastonj napihuje v svojih mesenih mislih,[29])

---

križu postavo, ktera nas je grehov dolžila, overgel in takó rekoč sabo na križu umoril. — *„Rokopis postave“* je postava stare zaveze, judovska šegna postava, ki se rokopis imenuje, ker je bila postava pisana. Kakó de je Kristus postavo overgel, apostelj obširniši razlaga Gal. 3, 10. i. d. in Rim. 7. — V greškim: *„in je izbrisal rokopis, kteri nam je bil po svojih zapovedih nasproti“* i. t. d.

24. In Kristus je vzel hudobnim duhovam vso moč ljudem škodovati, in jih je v svoji moči kakor premagane sovražnike očitno razkazoval. Poglavarstva in oblasti so hudobni duhovi, kterim je Kristus vso moč vzel, ker je ljudem gnado zaslužil, de zamorejo njih zalezovanju zoperstati (Teofil.). Glej Hebr. 2, 14. Efež. 6, 12. Jan. 16, 11. 33. *„Sam v sebi“*, t. j., s svojim odrešenjem, s kterim je to gnado zaslužil. Druge besede Jezusovo oblast čez hudobne duhove v podobi popisujejo. Apostelj tukaj pravi, de je Kristus s svojo smertjo na križu hudobne duhove premagal, zavoljo krivovercov, kteri so kriv uk zastran angeljev med Kološani razširjali, ter hoče s tim reči: Kakor ne morete od dobrih angeljev višiga spoznanja dobiti (v. 10.) memo uniga, ktero vam je Kristus dal, in vam torej ni treba angeljske službe, kakoršno hočejo krivoverci vpeljati, ravno takó tudi ne potrebujete vražarij zoper hudobne duhove, ker vam ne morejo škodovati, če Kristusu zvesti ostanete.

25. Tedej (ker imate v Kristusu duhovno judovstvo, po kterim ste rešeni greha in satana, v. 11—15.) naj vas nikdo ne pogublja, ako se po mesenim judovstvu, po zapovedih šegne postave nič več ne ravnate, v jedi in pijači nobeniga razločka ne delate, ino judovskih praznikov nič več ne obhajate.

26. zakaj vse té rečí (vse šege Mojzesove postave) so proti Kristusu, kakor senca proti telesu. Kakor senca sama na sebi ni nič, in jo le teló dela, ravno takó tudi judovske šegne postave same na sebi nič niso, in le Kristus jim daje pravi pomen. In kakor senca le podobo svojiga telesa kaže, ravno takó tudi naredbe in šege stare zaveze keršanstvo le v podobi, v predpodobi naznanjajo. Takó je zderžanje posebnih jedí le telesna predpodoba kristjanoviga svetiga življenja; velikonočni praznik in velikonočno jagnje le telesna predpodoba duhovniga velikonočniga jagnjeta Jezusa Kristusa i. t. d. Sveti Pavel hoče tedej reči: Vse judovske šege so le senca; v podstavo jim je Kristus. Nikar se torej ne dajte preslepiti krivi modrosti, ki vam senco vsiljuje; sej imate teló samo, Kristusa (Teodor., Teofil., Anzelm in drugi).

27. Apostelj se loti druge strani krivoverstva, angeljske službe. Krivoverci so veliko bledli od zveličanih duhóv ter so terdili, de je konec modrosti v združenji z angelji. Zatorej so se mnogotero poniževali, postili, terpinčili, de bi milost pri angeljih zadobili.

28. kar je skrivnostno, nadnaturno, kar nam ni razodeto.

29. in si zastonj, t. j., nečimerno, nespametno domišljuje zavoljo svoje zgolj človeške učenosti. Meso večkrat človeško sploh pomeni (1. Mojz. 6, 12.).



Digitized by Google

19. in se ne derží glave, od ktere vse telo, po sklepih in vezéh združeno in zvezano, raste in se množí v Bogu.[30])

20. Ako ste tedej s Kristusam odmerli pervim naukam tega svetá, zakaj še sodite, kakor de bi živeli med svetam?[31])

21. Ne dotakníte se, ne pokusite, ne potipajte![32])

22. Vse to je v pogubljenje, če se spolnuje po človeških zapovedih in ukih;[33])

23. kar ima sicer videz modrosti v svojevoljni službi in poniževanji, in ker se ne perzanaša telesu, ko se mu toliko častí ne daje, de bi se meso nasítilo.[34])

## III. Poglavje.

Ako ste tedej kakor nove stvarí prerojeni, hrepeníte tudi po tem, kar je v nebesih; zakaj temu, kar je na zemlji, ste odmerli, ker je skrito vaše pravo življenje s Kristusam, in se bo še le prikazalo, ko se bo on v časti prikazal. Zatérajte hudo nagnjenje, ki jezo Božjo nad nejeverne kliče, med kterimi ste tudi vi nekdaj bili. Zapustite vse hudo, slecite stariga človeka, in oblecite noviga, njega, ki je bil prerojen zavoljo spoznanja resnice, in ki mu ne dajejo vrednosti zunanje zadeve, ampak keršansko življenje. Bodite usmiljeni, prizanašljivi, ljubeznjivi, mirljivi, spodbudujte se med seboj, ter vse v Gospodovim iménu storíte. Žene naj bodo podložne možém, možjé naj ljubijo svoje žené;

---

30. kteri se derží angeljev, ne pa Kristusa, ki je vender glava angeljev in vse cerkve, in ki po njegovi duhovni moči vsi udje, med sabo sklenjeni in združeni, takó rastejo, de tisto popolnost dosežejo, ktero jim je Bog odločil. Prim. Efež. 4, 15. 16. Vedi, de se tukaj ne graja sleherno češenje in klicanje angeljev in svetnikov, ampak le napčno, pregrešno, praznoverno, le táko, ktero angelje in svetnike nad Kristusa povzdiguje. Pravo češenje angeljev in svetnikov je prav za prav češenje Kristusa samiga; zakaj v njih ne častimò stvarí, ampak moč Kristusovo, ktera se jim je v njih posebno razodevala, in tudi ne kličemo v njih pomoč, kakor de bi jo samí iz sebe imeli, temuč ker jo imajo po Kristusu, s kterim so popolnama sklenjeni.

31. Če ste ko kristjani vse judovstvo zavergli, zakaj mislite, de morate še po zapovedih judovskih učenikov živeti (v. 21.)? V greškim: „*zakaj si pustitè, kakor de bi živeli med svetam, zaporedi nakladati?*“ Zapovedi teh krivovercov so bile tudi ajdovske, kakor: njih angeljska služba in njih telesno mertvenje; ker so bili pa vender posebno judovstvu vdani, apostelj njih uke imenuje perve uke tega svetá, kakor on judovstvo večkrat zove (Glej v. 8.).

32. Zakaj mislite, de morate še pokorni biti, če krivoverci pravijo: Zderžíte se nekterih rečí? — Glej zgorej razl. 27.

33. Vse tako zatajevanje ni v zveličanje, ampak v pogubljenje, ako se v misli in v namenu krivovercov počenja. Glej Gal. 5, 4. 5.

34. Ti uki imajo videz resnice in modrosti, ker govoré od češenja angeljev, od poniževanja in zatajevanja, od rečí, ktere kristjan močno čisla; ali njih angeljska služba je svojevoljna, praznoverna in brezbožna, ker v nji Kristusa zanemarjajo; njih poniževanje in mertvenje ni pravo, ker ne dajo telesu, kar mu gré, in ga še toliko ne časté, de bi njegovim nar večim potrebam zadostili, in ker se ne zamorjujejo iz dobriga namena (Razl. 27.).

Digitized by Google

otroci naj bodo pokorni staršem, očetje naj svojih otrók ne dražijo k jezi; hlapci naj bodo pokorni svojim gospodarjem, kakor bi služili Gospodu, kteri bo vsacimu po njegovih delih povernil.

1. Ako ste tedej vstali s Kristusam, išíte, kar je gôri, kjer je Kristus, sedeč na desnici Božji;[1])

2. hrepenite po tistim, kar je zgorej, ne pa po tem, kar je na zemlji.[2])

3. Zakaj umerli ste, in vaše življenje je skrito s Kristusam v Bogu.[3])

4. Kadar se bo pa perkazal Kristus, vaše življenje, takrat se bote tudi vi perkazali z njim v časti.[4])

5. Mertvíte tedej svoje zemeljske ude,[5]) kurbanje, nečistost, nesramnost, hudo poželenje in lakomnost, ktera je malikovanje;[6])

6. zavoljo kterih reči pride

1. Ako ste tedaj, kakor sim zgorej (2, 12.) učil, ko kristjani, kakor Kristus iz groba, k novimu, svetimu življenju vstali: hrepenite po večnim zveličanji v nebesih, kjer je Kristus, ki mu je Bog Oče vladanje svetá izročil (Mat. 20. razl. 16. Mark. 16, 19.). Kakor apostelj v vsih svojih listih za verskimi resnicami keršanske čednosti učí, tudi tukaj razkazuje, kakó de se keršanska modrost v svetim življenji razodeva. Glej vvod.

2. Imejte nebeške željé, ne pa posvetnih. Prizadevajte si za nebeške daróve, za čednost in večno zveličanje, ne pa za pozemeljske.

3. Zakaj v kerstu in pokori ste odmerli grehu in pozemeljskim željam, in vaše pravo življenje je v Bogu skrito, nevidno življenje, kakor je tudi Kristusovo življenje v Bogu skrito pred svetam. Ker torej kakor Kristus nevidno živite, si tudi le za nevidno, nebeško prizadevajte. Lepó govorí sv. Avguštin od tega skritiga življenja: Po zimi je tudi zdravo drevo enako usušenimu. Ko pa pride poletje, živa korenina pérje in sadje obrodí. Takó je nam Jezusovo skritje zima, njegovo razodetje pa poletje; zakaj mertvi ste, pravi apostelj. Zares mertvi; ali mertvi po zunanjim, z živo korenino. Poletja čakaj, in tvoje veličastvo se bo v Kristusu prikazalo. O Bog, to bodi moja zaveza s teboj: Jez hočem sebi ves umreti, de ti ves v meni živiš; jez hočem na skrivnim popolnama molčati in počivati, de se boš kdaj ti v meni prikazal.

4. Kristus ostane skrit v Očetu do sodbe. Pred svetam ostane on nepoznan in zaničevan. Njegov uk ostane spotikljej, in njegovo življenje križa in zatajevanja nespamet za razumne in mesene otroke tega svetá. Ko se bo pa prikazal v veličastvu in bo sodil žive in mertve, obdan od svojih angeljev (1. Tesal. 4, 14. i. d. 1. Pet. 1, 3 — 7.): tedej se bo pokazalo, de je njegov uk modrost, edína modrost in resnica; prikazali se bodo pa tudi udje Jezusoviga telesa, svete cerkve, ki so iz njega živeli. Dokler so ti na zemlji živeli, so ljubili nespamet križa in zatajevanja, in niso hlepeli po posvetnim blagu in razveseljevanji; kakor Kristus so živeli nepoznani in skriti v Bogu, zdaj pa se z Jezusam vred v veličastvu svetijo, ker je njih človeštvo prerojeno po moči ravno tiste vere, ki je bila otrokam svetá nespamet; ti pa bodo žalovali, kakor je v bukvah modrosti (5, 3. i. d.) prerokovano.

5. t. j., hudo nagnjenje, poželjivost, ki je v njih. Gl. Rim. 8, 13. Efež. 5, 5.

6. Lakomnost se imenuje malikovanje, ker lakomnik mamonu, bogastvu, kakor maliku služi, kterimu življenje, zdravje, čast, vse daruje, de bi si ga pridobil in ohranil. Drugim pregreham človek ne služi takó nepogojno, ampak le do neke stopnje; zatorej so sicer tudi napčna služba, malikovanje, ali ne takó posebno kakor lakomnost.

Digitized by Google

jeza Božja nad otroke nevére;[7])

7. v kterih ste tudi vi nekdaj živeli, ko ste med njimi bili.

8. Zdaj pa zapustíte tudi vi vse: jezo, nevoljo, hudobnost, kletev, gerdo govorjenje svojih ust. Rim. 6, 4. Efež. 4, 22. Heb. 12, 1.

9. Nikar ne lagájte eden druzimu; slecíte stariga človeka z njegovimi deli;

10. in oblecíte noviga, njega, ki se ponoví v spoznanji, po podobi tistiga, ki ga je vstvaril;[8])

11. kjer ni ne ajda ne Juda, ne obrezaniga ne neobrezaniga, ne divjaka ne Skita, ne sužnjiga ne prostiga, ampak *(kjer je)* vse in v vsim Kristus.[9])

12. Oblecíte tedej, kakor izvoljeni Božji, svéti in ljubi, perserčno usmiljenje. dobrotljivost, ponižnost, pohlevnost, poterpežljivost. Efež. 6, 11.

13. Prenašajte eden druziga, in odpušajte si med seboj, če ima kdo čez koga pertožbo; kakor je Gospod vam odpustil, tudi vi.

14. Pred vsim tem pa imejte ljubezen, ktera je véz popolnamosti,[10])

15. in mir Kristusov naj veselo gospoduje v vaših sercih,[11]) k kterimu ste tudi poklicani v enim telesu;[12]) in bodite hvaležni.[13])

16. Beseda Kristusova naj prebiva obilno med vami[14]) z vso modrostjo; učíte in opominjajte se med seboj s psalmi, s hvalnimi in duhovnimi pesmimi, pojte Bogu veséli v svojih sercih.[15])

17. Vse, kar koli delate z besedo ali v djanji, vse storíte v iménu Gospoda Jezusa Kri-

---

7. nad nejeverne, ajde, Jude. Glej Efež. 5, 6. Rim. 1, 18. i. d.

8. Zapustíte vsiga stariga grešniga duhá in vse iz njega izvirajoče grešne dela, ter sprejmite misli in djanja noviga, v Kristusu prerojeniga človeka, ki se (v spreobernjenji in v kerstu) zato ponoví, de zgubljeno spoznanje Bogá in Božjih rečí zopet doseže; ponovljenje je pa v tem, de se človeku zopet dodelí podoba Božja, posvečujoča gnada Božja, ktero je bil zgubil zavoljo greha in rodú iz Adama. – Zastran oblečenja Jezusa Kristusa glej Rim. 13, 14. „*Ki se ponoví v spoznanji*“, t. j., ki se ponoví, de bi resnico zopet spoznal, ljubil in v djanji spolnoval (Prim. Jan. 18, 37.). V čem de je podoba Božja, se obširniši razlaga Efež. 4, 22. i. d.

9. Gledé na to ponovljenje so si vsi ljudje popolnama enaki, če so tudi njih zunanje zadeve še takó različne. Vsi, ajdje in Judje, neobrezani in obrezani, učeni in neučeni, hlapci in gospodarji ponovljenja enako potrebujejo; pa tudi, ko so že ponovljeni, zavoljo teh zunanjih zadev nimajo nikakoršniga spredka; v kerščanstvu se le na Kristusa gleda, t. j., če so kerščanskiga duhá in življenja; njih poprešnje vnanje zadeve jim pred Bogam nobene vrednosti ne dajo. — Skite so imeli za nar divjiši ljudstva. Gl. Gal. 3, 28.

10. ktera vse čednosti zvezuje in popolnama dela; zakaj kdor resnično ljubi, bo spolnoval vse čednosti in sicer popolnama; brez ljubezni pa ni prave čednosti (Krizostom).

11. Glej Fil. 4, 7.

12. k kterimu miru ste ko udje e n i g a telesa v kerščanstvo poklicani. Mir, večni mir na zemlji in v nebesih je konec, sad rešenja.

13. za nebeški dar mirú.

14. De si človek ta mir vedno ohrani, se mora z besedo Božjo pridno pečati.

15. Glej Efež. 5, 19.

Digitized by Google

stusa,[16]) in zahvalíte Boga in Očeta po njem.[17]) 1. Kor. 10, 31.

18. Žené! bodite podložne možém, kakor se spodobi, v Gospodu.[18]) Efež. 5, 22: 1. Petr. 3, 1.

19. Možjé! ljubite svoje žené, in ne bodite čmerni proti njim.[19])

20. Otroci! bodite pokorni staršem v vsih rečeh; zakaj to je dopadljivo v Gospodu.[20]) Efež. 6, 1.

21. Očetje! nikar ne dražite svojih otrók, de jim serce ne upade.[21]) Efež. 6, 4.

22. Hlapci! bodite pokorni svojim telesnim gospodarjem v vsih rečeh, ne služíte *(le)* na okó, kakor de bi hotli ljudem dopasti, ampak s priprostim sercam in bogaboječi.[22]) Tit. 2, 9: 1. Petr. 2, 18.

23. Kar koli delate, iz serca radi delajte kakor Gospodu, in ne kakor ljudem; Efež. 6, 7.

24. ker veste, de bote od Gospoda prejeli povračilo dedine.[23]) Gospodu Kristusu služíte. Rim. 2, 6.

25. Kdor pa krivico dela, bo prejel po tem, kar je hudiga delal;[24]) in per Bogu ni zunanje veljave ljudí.[25])

---

16. Kar koli delate, delajte v Jezusovim duhu, takó, kakor bi Jezus delal, ko bi on na vašim mestu bil.
17. Glej Efež. 5, 20. Jan. 16, 23.
18. kakor se vam ko kristjankam spodobi; kakor se spodobi vam, ki ste Gospodove, ki ste z Gospodam združene.
19. K temu pravi sv. Krizostom: Ženi zapoveduje apostelj podložnost, ljubezen možú. Če takó vsaki svoje storí, vse dobro obstane. Moževo ljubeznjivo obnašanje v nji ljubezen dela, njena podložnost pa v njem krotkost. Ako on, ki gospoduje, njo ljubi, ki je pokorna, se vse vjema. Ona je zato podložna, de bi bila bolj ljubljena; ljubljena je pa zato, de je lahko podložna; zakaj ljubijočimu podložnost skazovati, kaj je to težavniga? Sicer apostelj obema ravno tiste čednosti zapoveduje, ki so slehernimu sosebno priporočevati. Ženina napaka je gospodovanje, zato naj žena pomni svoje kazni, de naj bo možu podložna. Moževa napaka je divja silovitost, združena s poželjivostjo brez ljubezni, zato naj mož ljubi svojo ženo, in ne sme ž njo le sladnostno in silovito ravnati.
20. pred Gospodam.
21. de serčnosti in veselja do pokoršine ne zgubé.
22. Glej Efež. 6, 5 — 7.
23. Sužnji so bili po starih postavah od vsake dédine izklenjeni. To navado apostelj tukaj misli, ter hoče reči: Bodite pokorni svojimu telesnimu gospodarju, kakor de bi Kristusu samimu služili; potem bote z nebeškim Gospodam dédovali, desiravno ste sužnji; zakaj v Kristusu so vsi enako poklicani k dédini. Dédina je nebeško kraljestvo.
24. Kdor dela zoper svoje dolžnosti, bodi si gospodar ali hlapec, bo takó kaznovan, kakor se je pregrešil. De smo kaznovani, kakor smo se pregrešili, se zlasti pri pregrešenji zoper bližnjiga že tukaj zgodí. Večidel nas tista sramota zadene, ki smo jo bližnjimu storili. Zakaj de Bog takó dela, se pač lahko razvidi. Bog bi nas rad dobre imel; torej zlasti hudobniga duhá iz nas izganja, kteri nas je v zasramovanje bližnjiga pripravil. Izžene ga pa gotovo, ako naredí, de smo enako zasramovani. Takó razvidimo, kakó de zasramovanje bolí, in spoznamo, kakó hudoben de je duh, iz kteriga je zasramovanje prišlo.
25. Glej Rim. 2, 11.

Digitized by Google

## IV. Poglavje.

Mnoge opominjevanja. Tihik in Onezim vam bota povedala, kar se z menoj godí. Mnoge pozdravila. Vošilo.

1. Gospodarji! storíte hlapcam, kar je pravično in prav, ker veste, de imate tudi vi Gospoda v nebesih.[1])

2. Bodite stanovitni v molitvi, in čujte v nji z zahvaljenjem.[2])

3. Molíte zraven tudi za nas, de nam Bog odpre vrata besede za oznanovanje skrivnosti Kristusove,[3]) zavoljo ktere sim tudi vklenjen,[4]) Efež. 6, 18: 2. Tes. 3, 1.

4. de jo takó razodevam, kakor se mi spodobi govoriti.

5. Modro se obnašajte proti njim, kteri so zunej, in odkupujte čas.[5])

6. Vaše govorjenje bodi vselej prijazno in s solijo osoljeno,[6]) de bote vedili, kakó je treba vsakimu odgovoriti.

7. Kakó se z menoj godí, vam bo vse povedal Tihik, preljubi brat, in zvesti služabnik, in sohlapec v Gospodu, Ef. 6, 21.

8. kteriga sim ravno zato k vam poslal, de zvé, kakó se vam godí, in poveselí vaše serca,

9. z Onezimam,[7]) preljubim in zvestim bratam, kteri je zmed vas. Vse, kar se tukaj godí, vam bota znano storila.

10. Pozdravi vas Aristarh, ki je z menoj vred jetnik,[8]) in Marka, Barnabov sestričnik,[9]) za kteriga ste prejeli perporočenje;[10]) ko pride k vam, ga sprejmíte;

11. in Jezus, ki se mu pravi Just, kteri so iz obreze; samo ti so moji pomagavci v Božjim kraljestvu,[11]) kteri so bili moja tolažba.

12. Pozdravi vas Epafra,[12]) kteri je zmed vas, služabnik Kristusa Jezusa, kteri je zmirej skerben za vas v molitvah, de

---

1. kteri vam bo povernil po zasluženji, vam bo odmeril, s kákoršno mero ste vi merili. Efež. 6, 9.
2. Glej Luk. 18, 1. 7.
3. de nam Bog da priložnost in moč za oznanovanje besede Božje. Gl. 2. Kor. 2, 12: 1. Kor. 16, 9.
4. v ječi.
5. Glej Efež. 5, 15. 16.
6. s solijo modrosti, razumnosti, ktera dobro gleda na okolišine časa, kraja, oseb, de bote vselej to govorili, kar je prav, kar je nar koristniši.
7. Zastran Onezima glej list do Filemona.
8. Aristarh je bil Macedonec iz Tesalonike. Pavlovi nasprotniki so ga v Efezu zgrabili. Spremil je aposteljna ko sojetnik v Rim. Glej Djan. apost. 19, 29: 20, 4: 27, 2.
9. sv. Marka, evangelist. Glej vvod v evangeli svetiga Marka.
10. Priporočivne pisma so dajali učenikam in cerkvenim služabnikam, ki so kam drugam šli, de so smeli tudi drugej svojo službo opravljati, v znamnje ene vere in ene ljubezni. Od pervih časov je cerkev to navado ohranila.
11. umej: iz judovstva.
12. Glej zgorej 1, 7.

Digitized by Google

bi ostali popolni in spolnili vso voljo Božjo.

13. Zakaj pričevanje mu dam, de ima veliko truda za vas in za njé, ki so v Laodiceji in v Hierapolu.[13])

14. Pozdravi vas Luka, zdravnik,[14]) preljubi, in Dema.[15])

15. Pozdravite brate, kteri so v Laodiceji, in Nimfa, in cerkev, ktera je v njegovi hiši.[16])

16. In kadar se prebere per vas ta list, skerbíte, de se bo tudi v laodicejski cerkvi bral; in laodicejskiga tudi vi beríte.[17])

17. In recíte Arhipu: Glej, de službo, ki si jo prejel v Gospodu, dobro opravljaš.[18])

18. Pozdravljenje je od mene Pavla z lastno rokó.[19]) Spomnite se mojiga železja.[20]) Gnada bodi z vami! Amen.

---

13. Glej vvod.

14. tisti, ki je pisal evangeli in djanje aposteljnov. Ker ga sv. Pavel ne šteje med njé, ki so se iz judovstva spreobernili (v. 11.), se razvidi, de je bil ajdovskiga rodú.

15. Glej 2. Tim. 4, 9. Filem. 24.

16. ktera se v njegovi hiši shaja.

17. Apostelj ima mende v mislih list do Efežanov, ki je bil okolni list, in se je za Kološane lahko imenoval list laodicejski, ker je iz Laodiceje v Kolose prišel. Glej vvod v list do Efežanov.

18. Arhip je bil mende namestnik Epafrov, mašnik kološanske občine.

19. Glej Rim. 16, 22.

20. Molite zame vklenjeniga.

Digitized by Google

# VVOD

v

## Lista do Tesaloničanov.

Tesalonika, dandanašnji Saloniki, je bilo imenitno mesto v Macedonii. Stanovalo je tam veliko Judov, Grekov in Rimljanov. Sv. Pavel je tje prišel ob svojim drugim apostoljskim potovanji v letu 52 ali 53 po Kristusovim rojstvu, potem ko je bil Filipe zapustil (Dj. ap. 17, 1. i. d.). Oznanoval je tù besedo Božjo z dobrim uspeham, posebno pa je spreobernil veliko bogaboječih Grekov, in bilo je kmalo tamkej lepo število kristjanov. Kakor pa povsod, so se tudi tukej Judje ko sovražniki Kristusove vere pokazali. Spuntajo se zoper sv. Pavla, in mogel je bežati iz mesta. Šel je zdaj nar pred v Berójo, potem pa, ker tudi tukej ni bil pred Judi varen, v mesto Aténe (Dj. ap. 17, 5 — 15.). Odtod tedaj (1. Tes. 3, 1. 2.) pošlje, ker ga je ondotna novo ustanovljena keršanska občina močno skerbéla, Timoteja v Tesaloniko, de bi jih v veri poterdil. Tode ta se je kmalo vernil in se potem koj dalje v Korint podal, ker sv. Pavla ni bilo več v Atenah (Dj. ap. 18, 1.). Naznani mu tù veliko veselih rečí od njih, kakó de so vnéti za keršanstvo, kakó de so stanovitni v veri in v djanji dobri svojimu bližnjimu (1. Tes. 3, 6: 4, 9.), pa tudi žalostnih se ni manjkalo. Eni namreč so bili razujzdanosti in goljufii vdani (1. Tes. 4, 3.), eni pa lenobi (1. Tes. 4, 11.), in kar vero v drugi prihod Kristusov na svét in vstajenje mesá zadene, se je bilo marsikaj napčniga vteplo. Iz teh vzrokov tedej piše sv. Pavel s Korinta Tesaloničanam pervi list v letu 52 ali 53 po Krist. rojst., in se razdeli v dva dela. V pervim delu (pogl. 1 — 3.) hvali apostelj gorečnost Tesaloničanov, ter jih zagotoví, de jih je prav nerad in sicer le zavoljo sovražnih Judov zapustil, pa jim je poslal Timoteja, ker mu je njih blagor in sreča per sercu. V drugim delu (pogl. 4. 5.) pa jim daje za njih okolišine permerjene, koristne nauke.

Digitized by Google

Tode v Korintu še je mógel sv. Pavel zvediti, de se po njegovim listu do Tesaloničanov ni vse takó zgodilo, kakor je želel. Bili so namreč nekteri, ki so za gotovo hotli vediti, de ima Gospod kmalo spet priti, ter so celo podtaknjen, zmišljen list od sv. Pavla kazali, de bi z njim svoje marnje poterdili. Za tega voljo je apostelj verjetno še v letu 52 ali 53 drugi list do Tesaloničanov spisal, v kterim njih stanovitnost v veri hvali in tudi nauk od druziga prihoda Kristusoviga po potrebah razloži, sklene ga pa z mnozimi vodili k pobožnimu življenju, z vošili in pozdravljanjem. Zmed vsih listov sv. aposteljna Pavla sta ta dva do Tesaloničanov nar pred pisana bila.

Digitized by Google

# PERVI LIST
# SV. PAVLA APOSTELJNA
# do Tesaloničanov.

## I. Poglavje.

Sv. Pavel piše Tesaloničanam, ter jim želí gnado in mir. V molitvah, pravi, Boga hvalim zavoljo vašiga keršanskiga obnašanja in zavoljo vašiga izvoljenja, od kteriga sim prepričan, ker je Bog mojim besedam, ki sim vam jih govoril, posebno moč dajal, in sprejeli ste tudi prav radi sv. evangeli, de ste vsim v Macedonii in Ahaji v zgled; zakaj na vse kraje so zvedili od vaše vere, in povsod se govorí, kakó goreče de ste sprejeli sv. evangeli.

1. Pavel in Silvan[1]) in Timotej cerkvi Tesaloničanov v Bogu Očetu in Gospodu Jezusu Kristusu.[2])

2. Gnada vam in mir![3]) Hvalo dajemo vselej Bogu za vas vse, in vas imamo neprenehama v spominu v svojih molitvah,[4])

3. in pomnimo djanja vaše vere, in truda, in ljubezni, in poterpežljivosti v upanji v Gospoda našiga Jezusa Kristusa pred Bogam in Očetam našim;[5])

4. ko vemo, od Boga ljubljeni bratje! vaše izvoljenje;[6])

5. ker naš evangeli ni bil le v besedi per vas, ampak tudi v môči, in v svetim Duhu,[7]) in v velíki obilnosti,[8]) kakor veste,

1. Glej 2. Kor. 1, 19.
2. t. j., občini, ki jo je Bog Oče po sv. Duhu k keršanski veri poklical, po neskončnim zasluženji Jezusa Kristusa.
3. Glej Rimlj. 1, 7. 10. V greškim je še perstavljeno: „*od Boga, našiga Očeta, in Gospodà Jezusa Kristusa*“.
4. Če se Bogú zahvalujemo, ga moramo ob enim tudi prositi, de bi prejétih gnad ne zgubili.
5. Jest Bogá hvalim in ga za vas prósim, ker so mi znane vaše dobre dela, ki jih iz vere dopernašate: vaša ljubezen do bližnjiga, od ktere vas ne morejo ne nadloge, ne težave ostrašiti, in stanovitnost, s ktero večniga zveličanja upate, ki nam ga je Jezus Kristus obljubil.
6. poklicani k keršanski veri, in k vživanju vsih dobrót, ki jih ona obeta. — Te dve versti poveste vzrok, zakaj de sv. Pavel Boga hvali in prósi, namreč zavoljo njih keršanskiga duha in zvoljenja.
7. Glej zastran močí in sv. Duha 1. Kor. 2, 4.
8. S tem boče blezo apostelj vso nebeško pomoč naznaniti, ki je njegove pri-

Digitized by Google

kakoršni smo bili med vami zavoljo vas.

6. In vi ste posnemavci naši in Gospodovi postali, ker ste besedo sprejeli v velikih nadlogah[9]) z veseljem svetiga Duha;

7. takó de ste podoba postali vsim vernim v Macedonii in Ahaji.[10])

8. Zakaj od vas[11]) se je razglasila beseda Gospodova, ne le po Macedonii in po Ahaji, ampak tudi na vse kraje je šla vaša vera, ktero imate v Boga, takó de nam ni treba kaj govoriti.

9. Sej sami[12]) od nas oznanujejo, kakó smo bili per vas sprejeti, in kakó ste se od malikov k Bogu obernili, služiti živimu in pravimu Bogu,

10. in čakati njegoviga Sina z nebes[13]) (kteriga je od mertvih obudil), Jezusa, kteri nas je otel od prihodnje jeze.[14])

## II. Poglavje.

Pridigoval sim vam, kakor sami veste, ne brez sadú, ampak serčno in z dobrim uspeham. Učil sim vas, ne iz slabih, nečistih namenov, ampak iz dobrih in čistih, kakor se aposteljnu spodobi, le de bi Bogú dopadel; brez prilizovanja, brez dobičkarije ali hvale sim vedno to si perzadeval, vas zrediti dobre kristjane, ko bi mi tudi za življenje šlo. Rekel sim: brez dobičkarije; zakaj spomnili se bote še gotovo, kakó sim noč in dan za svoj živež se trudil, de bi vam nadležen ne bil, in kakó lepo, kakor oče, de sim vas per tem svojim gotovo nesamopridnim ravnanji opominjal in prosil, de bi kakor pravi kristjani živeli. Bog bodi zahvaljen, de ste tudi sprejeli moje opomine! Vi ste stanovitni, kakor so bili kristjani v Judeji, per vsim preganjanji od strani Judov, ki so preroke in Jezusa umorili, in tudi meni branijo, de bi nevernikov ne učil; zavoljo tega bodo pa tudi s pokončanjem kaznovani. Med tem pa, ko nisim bil per vas, sim močno želel, vas viditi; toda satan mi je to ubranil; zakaj pa bi tudi ne bil rad per vas, ker se moje upanje na vas opéra, de bom plačilo dosegel?

1. Sami namreč veste, bratje! de naš prihod k vam ni bil zastonj;

2. temuč mí, ki smo popred terpeli in zasramovani bili (kakor veste) v Filipah,[1]) smo zau-

---

dige podpérala. Drugi ménijo po Rimlj. 13, 5., de beseda „*polnost*“ pomeni prepričanje, zaupanje, ktero je apostelj sam imel in tudi v Tesaloničanih obudoval.

9. Zastran težav glej Djanje apost. 17, 5 — 9.

10. Verste 5 — 7. povedó vzrok, zakaj de apostelj s takim prepričanjem od njih zvoljenja govorí (v. 4.): pervič že zato, ker je Bog njegovim besedam posebno moč dal, in je s tem pokazal, de je Tesaloničane k keršanski veri poklical; po tem pa tudi zato, ker so takó voljno njegove nauke sprejeli in v djanji kazali, in so takó v zgled bili vsimu greškimu narodu (v. 6. 7.).

11. z vašo pomočjo, z vašim pomagovanjem.

12. prebivavci teh krajev.

13. k vesoljni sodbi, sodnji dan.

14. od večniga pogubljenja. Gl. Rimlj. 4, 25.

1. Glej Djan. apost. 16, 19. i. d.

Digitized by Google

panje imeli v svojiga Boga vam oznanovati evangeli Božji z veliko skerbjo.[2])

3. Zakaj[3]) naše podučenje ni iz zmote, ne iz napčnosti,[4]) ne iz goljufije,[5])

4. temuč kakor smo bili skušeni od Boga, de se nam je zročil evangeli, takó govorimò, ne kakor de bi hotli ljudem dopasti, ampak Bogu, kteri skuša naše serca.[6])

5. Zakaj nikoli nismo bili v govorjenji perliznjeni, kakor veste; tudi nismo perložnosti iskali k lakomnosti,[7]) Bog je priča!

6. Tudi nismo častí iskali per ljudeh, ne per vas, ne per drugih.

7. Desiravno vam bi bili smeli biti nadležni, kakor Kristusovi aposteljni; smo bili vender majhni v sredi vas.[8]) Kakor mati, ki skerbí za svoje otroke,

8. takó skerbni za vas, smo bili z veseljem perpravljeni, ne le evangelija Božjiga vam oznanovati, temuč tudi svoje življenje dati, ker ste nam silno ljubi postali.

9. Zakaj spomnite se, bratje! našiga dela in truda, ker smo, de bi nikomur vas ne bili nadležni, noč in dan delali,[9]) ko smo med vami evangeli Božji oznanovali. Djan. ap. 20, 34: 1. Kor. 4, 12: 2. Tes. 3, 8.

10. Vi ste priče in Bog, kakó svetó, in pravično, in brez graje smo se zaderžali proti vam, kteri ste vérovali;

11. kakor veste, kakó smo vsakteriga vas (kakor oče svoje otroke)

12. prosili, opominjali in spodbadali, de živíte, kakor se spodobi pred Bogam, kteri vas je poklical v svoje kraljestvo in čast.

13. Zato tudi mí neprenehama Boga hválimo, de, ko ste sprejeli od nas oznanilo Božje besede, ga niste sprejeli kakor človeško besedo, temuč (kar je tudi resnično) kakor besedo Boga, kteri dela v vas, kteri ste vérovali.

14. Vi namreč, bratje! ste posnemavci postali cerkev Božjih, ki so v Judeji v Kristusu Je-

---

2. V greškim: „z *velikim vojskovanjem*“. Gl. Djan. ap. 17.
3. Apostelj pové tukaj, zakaj de je takó serčno in s tolikim pridam zamogel učiti.
4. iz nečistih namenov. Permeri 2. Kor. 2, 17.
5. ne s prekanjenim govorjenjem, ne z zvijačami. Kdor govorí resnico in sicer le iz dobrih namenov, se nima nič bati, in gotovo se bo vse dobro končalo.
6. ker me je Bog vrediga spoznal, oznanovati sv. evangeli, učim po svojim poklicu le iz tega namena, de bi dopadel vsigavednimu Bogu, ne pa posvetnjakam.
7. tudi nisim nikdar zavoljo tega učil, de bi obogatel.
8. Čeravno bi bil imel kakor Kristusov apostelj pravico, od vas živeža tirjati, vender nisim tega storil, in sim bil ponižen med vami kakor otrók.
9. kakó sim neprenehama noč in dan z rokami delal. Gl. Djan. apost. 20, 34. Velikokrat je apostelj z lastnimi rokami delal, de si je potreben živež perdobil, zato de mu nihče ni mogel očitati, de zavoljo časniga dobička evangeli oznanuje.

Digitized by Google

zusu,[10]) ker ste tudi vi enako terpeli od svojih rojakov, kakor oni od Judov,[11])

15. kteri so tudi Gospoda Jezusa umorili in preroke, in so nas preganjali, in Bogu ne dopadejo in so vsim ljudem nasproti,[12])

16. kteri nam branijo[13]) nevernikam oznanovati, de bi bili zveličani, in takó vedno polnijo mero svojih grehov; zakaj jeza Božja je prišla nad njé do konca.[14])

17. Mi pa, bratje! ločeni od vas nekoliko časa,[15]) po obličji, ne po sercu, smo toliko bolj hiteli vaše obličje viditi z velikim zaželenjem.

18. Torej smo hotli k vam priti, namreč jest Pavel, enkrat in vdrugič, pa nas je perderževal satan.[16])

19. Zakaj kdo je naše upanje, ali veselje, ali častita krona? Ali niste vi pred Gospodam našim Jezusam Kristusam per njegovim prihodu?[17])

20. Vi namreč ste naša čast in veselje.

## III. Poglavje.

Ker vas imam takó rad in nisim mogel dalje terpeti, de bi od vas nič ne zvedil, sim vam poslal Timoteja iz Atén, de vas poterdi, de ne zgubite serčnosti v nadlogah, ki sim vam jih napovedal, pa de bi mi tudi ob enim sporočil, kakó de se vam godí. Prišel je zdaj nazaj, ter mi je povedal dosti veselih rečí od vas, kar me močno veselí, in ne morem se Bogú dosti zahvaliti, ter ga prositi, de bi skorej nazaj k vam prišel in vas še bolj podučeval. De bi vender te moje prošnje uslišal! Živíte pa med sabo v ljubezni, de bote čisti, kadar pride vdrugič Gospod.

1. Za tega voljo, ko nismo môgli dalje prenesti, smo sklenili sami ostati v Atenah,[1])

2. in smo poslali Timoteja, našiga brata, in služabnika Božjiga[2]) v evangelii Kristusovim,[3])

10. ki so v Judeji k keršanski veri prestopili.
11. ker ste preganjanje svojih neverskih rojakov ravno takó stanovitno preterpeli, kakor kristjani v Judeji, ki so jih Judje preganjali.
12. ki vsim tistim nasproti delajo, ki niso Judje. — Neverski pisavec Tacit pravi od Judov: „Oni so do ljudi svojiga naroda prav dobri, vse druge pa sovražijo in čertijo“.
13. ki nam, kar morejo, nasprotvajo.
14. de pride kazen, ko bodo pokončani. Verjetno ima tukej apostelj pred očmí razdjanje mesta Jeruzalema in pa razkropljenje Judov po vsim svétu. Mat. 23, 36. i. d. Poleg greškiga: „*jeza Božja hití nad nje*“ i. t. d.
15. za kratek čas — za malo časa.
16. Hotel sim vas obiskati, tode satan, ki na vse kraje zapeljuje, je Jude zoper mene nadražil, ter mi takó ubranil, de nisim mogel priti k vam. Gl. Djan apost. 17, 5 — 10. 13.
17. V koga imam zaupati enkrat sodnji dan, ko bo prišel Jezus Kristus sodit žive in mertve, v koga druziga, kakor v vas, in vse druge, ki sim jih k keršanski veri spreobernil, de bom prejel plačilo svojiga dela?
1. Glej vvod.
2. V greškim je še beseda: „*sodélavec*“.
3. v oznanovanji sv. evangelija.

Digitized by Google

vas poterdit in opominjat v vaši veri, Djan. ap. 16, 1.

3. de naj se nihče ne da premakniti v teh nadlogah;[4]) sej sami veste, de smo v to naménjeni.[5])

4. Zakaj že takrat, ko smo per vas bili, smo vam pred povedali, de bomo terpeli nadloge, kakor se je tudi zgodilo, in veste.

5. Za tega voljo sim tudi jest, ker nisim mogel dalje prenesti, poslal spoznat vašo vero, ali vas ni morebiti skušal skušnjavec,[6]) in ali ni prazno naše delo.

6. Zdaj pa, ko je prišel Timotej od vas k nam in nam perpovedoval od vaše vere in ljubezni, in de nas imate vedno v dobrim spominu, in de želite nas viditi, kakor tudi mí vas;

7. zato smo potolaženi zavoljo vas per vsi svoji stiski in nadlogi zavoljo vaše vere.

8. Ker zdaj oživimò, ako ste vi stanovitni v Gospodu.[7])

9. Kakó namreč se zamoremo Bogu zahvaliti zavoljo vas z vsim veseljem, s kterim se veselimò zavoljo vas pred svojim Bogam?[8])

10. Noč in dan obilno mólimo, de bi vidili vaše obličje, in namestili to, kar manjka vaši veri.[9])

11. Sam Bog pa in naš Oče, in naš Gospod Jezus Kristus naj ravná naš pot proti vam.

12. Vam pa naj Gospod namnoží in obilno storí vašo ljubezen eniga do druziga, in do vsih, kakor je tudi naša do vas,

13. de bodo poterjene vaše serca brez graje v svetosti pred Bogam in našim Očetam, per prihodu Gospoda našiga Jezusa Kristusa z vsimi njegovimi svétimi.[10]) Amen.

## IV. Poglavje.

Sicer vas pa prosim, de si perzadevajte po mojim uku in po Božji volji za zmirej veči popolnost, de se zderžite nečistosti, de svoje mesó berzdate in krotite vse slabe poželenja; de med sabo po pravici ravnate, ker nas je Bog k svetosti poklical, in so mu tudi vsi tisti gnusoba, ki se v tem pregrešé. Bratovska ljubezen, kakor sim vas učil, naj bo med vami zmirej veči, in za tiho delavno življenje naj vam bo mar. Kar pa tiste zadéva, ki so v Gospodu zaspali, nikar zavoljo njih preveč ne žalujte, ker nas vera učí, de bomo vsi enkrat

4. t. j., zavoljo preganjanja (Zgorej 2, 14.).
5. de terpim nadloge. Gl. Djan. apost. 9, 16. Ko je sv. Pavel šel v Atene, sta Sila in Timotej v Bereji ostala (Djan. apost. 17, 14. 15.). Poznejše sta prišla k njemu v Atene, od koder je Timoteja poslal v Tesaloniko. Efež. 3, 13.
6. satan.
7. ko ste dobri stanovitni kristjani.
8. nikoli se ne morem dosti Bogú zahvaliti, de takó lepó v kerščanski veri rastete, de ste zmirej bolji.
9. Sv. Pavel je bil le tri tedne v Tesaloniki (Djan. apost. 17, 2.); ni čuda tedej, de je bilo še marsikej treba dostaviti.
10. z vsimi svojimi angelji. Gl. Mat. 24, 31: 25, 31.

Digitized by Google

kakor Jezus vstali. Gospod namreč je učil, de bodo per poslednji sodbi nar pred mertvi vstali, potem pa se bodo ti, ki še živé, ob enim z unimi okoli Gospoda zbrali, de bodo zmirej per njem. To vam bodi tolažba!

1. Sicer pa, bratje! vas prósimo in opominjamo v Gospodu Jezusu,[1]) de, kakor ste od nas prejeli, kakó de vam gré živeti in Bogu dopasti, takó tudi živíte, de ste čedalje bogateji.[2])

2. Saj veste, kákošne zapovedi sim vam dal[3]) v Gospodu Jezusu.[4])

3. To namreč je volja Božja, vaše posvečenje,[5]) de se zderžíte kurbanja,[6]) Rim. 12, 2. Efež. 5, 17.

4. de vsak vas vé svoje teló ohraniti v svetosti in časti,[7])

5. ne po gnanji poželenja, kakor neverniki, kteri Boga ne poznajo;

6. in de[8]) kdo predeleč ne stopa,[9]) in svojiga brata v nobeni reči ne goljufá, ker Gospod je maševavec vsiga tega, kakor smo vam pred povedali in pričali.

7. Zakaj Bog nas ni poklical k nečistosti, ampak k svetosti.

8. Kdor tedej to zaničuje, ne zaničuje človeka, ampak Boga, kteri je tudi svojiga svetiga Duha v nas dal.[10])

9. Od bratovske ljubezni pa nam ni treba vam pisati; zakaj samí ste od Boga podučeni, de se med seboj ljubíte.[11]) Jan. 13, 34.

10. Saj to tudi delate do vsih bratov po vsi Macedonii. Prósimo vas pa, bratje! bodite bolj in bolj popolnama,

11. in perzadeníte si, de bote pokojni, in se deržali svojiga opravila, in delali s svojimi rokami, kakor smo vam zapove-

---

1. zedinjeni z Jezusam, in sicer takó, de je prav za prav moja beseda njegova beseda.
2. kakor sim vas učil, de vam je treba živeti in Bogu dopasti, takó tudi živíte, de bote čedalje bolj popolnama prihajali.
3. V greškim: „*smo vam dali*“.
4. po oblasti in razodenji Jezusa Kristusa.
5. Vse, kar Bog od nas hoče, je, de bi se posvetili (Hebr. 12, 14.). Iz tega izhajajo tudi vse posamezne dolžnosti.
6. Apostelj jih posebno opominja k čistosti, ker jih je blezo več udov té občine nečistost dopernašalo, kakor je sploh po večih mestih in tudi v Tesaloniki navada bila; zakaj prej, dokler so bili še neverniki, niso nečistosti za greh imeli.
7. vsak naj svoje teló, posodo, prebivališe svoje duše čisto ohrani, kakor kej taciga, čimur gre čast, in ki se ne sme onečastiti (Glej 1. Kor. 6, 13. i. d.). Teló vsaciga kristjana je lepa posoda, ki ga je Jezus s svojim včlovečenjem posvetil, ki ga s svojo gnado posvečuje in s presvetim rešnjim telesam živi.
8. potem je volja Božja, de i. t. d. Gl. v. 3.
9. de nikogar ne poškoduje in ne ogoljufá. Greki so v svojim djanji in nehanji sploh za goljufe veljali. Nekteri Tesaloničani, desiravno so bili že kristjani, vender še niso bili popolnama prosti vse goljufije.
10. ker nam ni samo po svojim Sinu svoje volje naznanil, temuč nam je še tudi sv. Duhá poslal, de bi jo lože in bolje spoznali in spolnovali.
11. Bog sam vas je po notranjim glasu podučil, de se morate med seboj ljubiti.



Digitized by Google

dali; in de bote pošteno živéli vpričo njih, kteri so zunej,[12]) in de ne bote od nikogar nič želeli.[13])

12. Nočemo pa, bratje! de bi vi ne vedili od spijočih,[14]) de ne žalujete, kakor uni, kteri upanja nimajo.[15])

13. Zakaj ako vérujemo, de je Jezus umerl in vstal, tedej bo Bog tudi tiste, kteri so zaspali v Jezusu,[16]) z njim perpeljal.[17])

14. To namreč vam povemo po besedi Gospodovi, de mí, ki živimò, ki ostanemo v prihod Gospodov, ne bomo pred tistimi prišli,[18]) kteri so zaspali. 1. Kor. 15, 23.

15. Ker sam Gospod bo ob povelji in glasu véliciga angelja in na trobento Božjo prišel z neba; in kteri so umerli v Kristusu, bodo vstali pervi.

16. Po tem bomo mí, ki živimò, ki smo ostali, vzeti z njimi vred na oblakih Kristusu naproti v zrak, in takó bomo vedno z Gospodam.[19])

17. Torej se tolažíte med seboj s temi besedami.

12. ki niso kristjani. (Glej 1. Kor. 5, 12. 13.).

13. V greškim: „*de ne bote nikogar potreborali*“. Sv. Pavel reče to (kakor 2. Tes. 2.) tistim kristjanam, ki so napčno menili, de bo kmalo sodba, in ki zatorej nič niso delali, in so drugim nadležni bili. — Zmirej je bilo in je tacih kristjanov najti, ki se, ne de bi sami zase živéli in dolžnosti svojiga stanú zvesto spolnovali, iz vsih mogočih vzrokov, v ptuje reči vtikujejo in mir razdérajo. So pa tudi taki, ki bi si še lahko sami kruh služili, pa rajši beračijo, ter od milih darov svojih dobrotnikov živé.

14. Več krivih menitev zastran druziga prihoda Kristusoviga se je med Tesaloničane vrinilo. Nekteri so mislili, de je že prav blizo, tedaj se jim je nepotrebno zdelo, še dalje za živež skerbeti (v. 11.), še celo zastran okolišin tega prihoda so mnogi mnogo mislili. Veliko jih je bilo teh misel, de bodo tisti kristjani, ki bodo prihod Kristusov doživeli, bolj srečni, kakor pa tisti, ki so popred umerli. Menili namreč so, de tisti, ki pred prihodam Gospodovim umerjejo, ne morejo takó srečni biti, kakor pa tisti, ki ga bodo doživeli. Bili so torej močno žalostni, bodi si zato, ker je veliko njih prijatlov in znancov že pomerlo, bodi si pa tudi zato, ker so se samí zase prezgodnje smerti, bali in bi tedaj Gospodoviga prihoda ne učakali. V tem jih zdaj podučí apostelj.

15. Kakor neverniki, ki nič veseliga ne upajo, tedaj tudi ne prihodnjiga veličastniga vstajenja.

16. ki so z živo vero v Jezusa in v prihodnje vstajenje umerli (Teofil.). Smert se tù imenuje spanje, ker po katoliški veri trupla ne umerjejo za vselej, ampak le takó rekoč spé do sodnjiga dné.

17. De nam kristjanam vstajenje mora dajati veči upanje, de bomo tudi mi vstali, od tega kej več v 1. Kor. 15.

18. To vam pa povém, kakor mi je Bog razodel, de tisti, ki bodo prihod Kristusov doživeli, ne bodo nič bolji memo tistih, ki že v grobéh spé in zato tudi ne bodo pred njimi v nebesa šli. Apostelj noče z besedami: „*ki širimo in ostanemo*“ reči, de bodo on in Tesaloničani zares prihod Gospodov doživeli, temuč on ima sploh le tiste kristjane pred očmí, ki bodo prihod Gospodov doživeli. Sebe in pa Tesaloničanov tu gotovo ni mislil, ker si je prihod Gospodov kakor nedoločen (pogl. 5, 4.) in sploh ne blizo mislil (2. Tes. 2, 2. 3.). Teodor., Teofil.

19. Ko bo véliki angelj z vsimi drugimi angelji (Mat. 24, 31.) z močnim, tro-

Digitized by Google

## V. Poglavje.

Čas, o kterim pride Gospod k sodbi, se ne da določiti, ker prišel bo Gospod nenadama, ter bo prehitel marsikteriga k njegovimu pogubljenju, ki se varniga misli. Ne dajte se nenadama prehiteti; ker ste otroci luči, resnice in čednosti, ne smete kakor otroci temè, noči, zmote in pregrehe, brezskerbno, nemarljivo živeti, temuč čuti morate zmirej in perpravljeni biti; ker nas je Bog po Jezusu Kristusu k zveličanju poklical, in on je tudi zato za nas umerl, de bi per njegovim prihodu, naj bi bili že takrat živi ali mertvi, ž njim živeli. Nasledvajo mnoge opominovanja. Pozdravljenje. Poslednje vošilo.

1. Od časa pa in od ure,[1]) bratje! ne potrebujete, de bi vam pisali.

2. Zakaj sami dobro veste, de bo Gospodov dan takó prišel, kakor tat po noči.[2])

3. Kadar namreč porekó:[3]) Mir in varnost je,[4]) takrat bo naglo pogubljenje nad njé prišlo, kakor bolečina nad nosečo, in ne bodo ubežali.[5])

4. Vi pa, bratje! niste v temi,[6]) de bi vas tisti dan kakor tat dobil.

5. Zakaj vi vsi ste otroci luči in otroci dneva,[7]) nismo *(otroci)* noči ali temè.

6. Torej ne spímo kakor drugi, temuč čujmo in trezni bodimo.[8])

7. Zakaj kteri spé, po noči spé; in kteri so pijani, so po noči pijani.[9])

8. Mí pa, ki smo otroci dne-

---

benti podobnim glasam k vesoljnimu vstajenju zaklical, se bo Gospod na nebu perkazal, in mertvi, ki so z živo vero v Kristusa umerli in tako rekoč v njem počivajo, bodo nar pred, t. j., še preden bojo živi pred Kristusa stopili, iz svojih grobov vstali. In ko bodo vstali, bodo z živimi vred spremenjeni ter potem pred Kristusa peljani (Anzelm, Tomaž). Véliciga angelja si misli več očetov sv. Mihaela, ki je véliki varh cerkve, kakor je bil pred Kristusam varh svete občine. Gl. Dan. 10, 21. Besede: *„mí, ki še živimò“* imajo ravno tisti pomen, kakor zgorej (v. 14.). Kristjani vsih časov storé le eno peršono, le eno teló; tedaj je apostelj lahko takó govoril od kristjanov, ki bodo Kristusov prihod doživeli, kakor de bi sam eden zmed njih bil. Daljše razlaganje od vstajenja glej 1. Kor. 15.

1. Od tistiga časa namreč, ko bo prišel Gospod k sodbi.
2. ker sami dobro veste, de pride nenadama, kakor tat po noči. Gl. Mat. 24, 42. i. d. Luk. 12, 39: 2. Petr. 3, 10.
3. t. j., nespokorjeni grešniki, ki neskerbno živé.
4. Je že vse práv, ni nobene nevarnosti.
5. Gl. Mat. 24, 37. 38—42. Luk. 21, 35. 36.
6. ne živite v neveri, v pregrehah (Jan. 1, 5.).
7. ker vsi hódite v luči kakor po dnevu, bodite verni, pobožni, čuječi.
8. Ne živímo nemarljivo brez skerbi zavoljo prihoda Kristusoviga, temuč imejmo svoje zveličanje zmirej pred očmí, in sprašujmo se dobro, ali smemo brez očitanja svoje vesti Gospoda pričakovati.
9. ker spanje (brezskerbnost) in pijanost (nepomišljenost) ste lastnosti otrók temè. V jutrovih deželah imajo navado, do terde noči obedvati; zatorej se perpisuje nôči pijančevanje.



Digitized by Google

va, bodimo trezni, oblečeni z oklepam vere in ljubezni in s čelado upanja zveličanja.[10])

9. Zakaj Bog nas ni odločil v jezo,[11]) ampak v dosego zveličanja po Gospodu našim Jezusu Kristusu,

10. kteri je za nas umerl, de mi, ali čujmo ali spimo, z njim vred živimò.[12])

11. Zavoljo tega se tolažíte[13]) med seboj, in boljšajte eden druziga, kar tudi delate.[14])

12. Prósimo vas pa, bratje! spoštujte[15]) jih, kteri delajo med vami, in so vaši predpostavljeni v Gospodu,[16]) in vas opominjajo;[17])

13. spoštujte jih obilniši v ljubezni zavoljo njih dela; mir imejte z njimi.[18])

14. Prósimo vas pa, bratje! svaríte nepokojne,[19]) tolažíte maloserčne, pomagajte slabim,[20]) bodite poterpežljivi z vsimi.

15. Glejte, de ne bo kdo komu hudiga za hudo vračeval; ampak vselej se deržíte tistiga, kar je dobro, eden do druziga in do vsih.[21]) Prip. 17, 13: 20, 22. Rim. 12, 17: 1. Petr. 3, 9.

16. Vselej se veselíte. Filip. 4, 4. Rim. 12, 12. Mat. 5, 12.

17. Neprenehama molíte. Luk. 18, 1. Kol. 4, 2.

18. V vsih rečeh se zahvalíte;[22]) zakaj to je volja Božja v Kristusu Jezusu do vas vsih.[23])

19. Duha ne ugasujte.[24])

20. Prerokovanja ne zaničujte.[25])

21. Vse pa skusite; kar je dobriga, ohraníte.[26])

22. Vsake sence hudiga se zderžíte.

23. Sam Bog mirú pa naj vas

---

10. Zastran vere, upanja in ljubezni gl. 1. Kor. 13. Imenujejo se železna opráva ali bramba, ker nas zoper dušne sovražnike varujejo. Gl. Ef. 6, 13.
11. t. j., de bi bili pogubljeni.
12. de bi bili potem, naj bi še per njegovim prihodu živeli, ali pa že davnej v grobéh počivali, prav tesno ž njim sklenjeni. Gl. Rimlj. 14, 7.
13. V greškim: „*opominjajte se!*“
14. Glej Rimlj. 15, 2. Filip. 2, 4.
15. spoznajte, častíte in slušajte.
16. namesti Gospoda.
17. vaši dušni pastirji: škofje, mašniki, dijakoni.
18. V greškim: „*živite v miru med sabo*“.
19. ki nočejo cerkvenim postavam pokorni biti. V greškim: „*nerodnežе*“.
20. t. j., slabim v veri (Rimlj. 14, 1. 2: 1 Kor. 8, 7.).
21. Gl. Mat. 5, 39. i. d.
22. tudi za terpljenje, ki je tudi k vašimu zveličanju.
23. zakaj to hoče Bog od vas vsih, kakor nam je po Jezusu Kristusu razodel.
24. ne zaderžujte z greham, lahkovoljnostjo, nerodnim življenjem i. t. d., gnade sv. Duha, de bi v vas ne mogla delati.
25. Apostelj si misli z besedo „*prerokovanje*“ dar, prihodnost razodevati, skrivnosti sv. vere oznanovati in sv. pismo razlagati. Berž ko ne, méri tukej na tiste, kterim se je dar prerokovanja manji zdel, kakor pa hvalo Božjo v ptujih jezikih oznanovati. Gl. 1. Kor. 14, 1. 39. 40.
26. Vse pa, kar je prerokovaniga, prevdarite, in če je po veri, ohranite; ker se tudi krivih prerokov ne manjka (2. Tes. 2, 2.). Krizost., Teod., Teofil.

Digitized by Google

posveti v vsih rečeh, de se ves vaš duh, in duša, in teló brez graje ohrani v prihod Gospoda našiga Jezusa Kristusa.[27])

24. Zvest je, kteri vas je poklical; in on bo tudi storil.[28])

1. Kor. 1, 9.

25. Bratje! molíte za nas.

26. Pozdravite vse brate s svetim kušljejem.[29])

27. Zarotím vas per Gospodu, de se ta list vsim svetim bratam bere.

28. Gnada našiga Gospoda Jezusa Kristusa bodi z vami! Amen.

---

27. Duh je nar viši moč naše duše, kteri ima um in prosto voljo, v njima Bog zlasti dela: duša pa je tista moč v telesu, ktera njegovo živalsko življenje ohranuje, in stori, de človek vidi, sliši, čuti i. t. d. Teló je obeh prebivališe (Anzelm). Drugi razlagavci pa mislijo, de pomeni beseda „*duhi*“ misli, „*duša*“ pa nagnjenje in nagibe. Podverzi duha Bogu, dušo in teló pa duhu, in takó boš čist, brez strahu perčakoval prihoda Gospodoviga sodnji dan.

28. Bog, ki nas je v keršansko katoliško cerkev poklical, je zvest v svojih obljubah; vse bo spolnil, kar je rekel.

29. Glej Rimlj. 16, 16.

Digitized by Google

# DRUGI LIST
# SV. PAVLA APOSTELJNA
## do Tesaloničanov.

### I. Poglavje.

Sv. Pavel piše Tesaloničanam, ter jim voši gnado in mir. Boga hvalim, pravi, de je vaša vera in ljubezen zmirej večí v preganjanji, ki ga terpite, in ki k razodenju pravične sodbe Božje služi, ker bote zato večno poplačani; preganjavci vaši pa bodo večno kaznovani sodnji dan, ko se bo Gospod nad terdovratnimi, nespokorjenimi maševal, ter jih zročil večnimu pogubljenju. Zatorej prósim za vas, de bi po Božji milosti dosegli to veliko plačilo, de bi po vašim poveličanji tudi Kristus poveličan bil zavoljo svoje gnade.

1. Pavel in Silvan in Timotej tesaloniški cerkvi, v Bogu Očetu našim, in Gospodu Jezusu Kristusu.[1])

2. Gnada vam in mir od Boga Očeta našiga, in od Gospoda Jezusa Kristusa.

3. Zahvaliti moramo vselej Boga za vas, bratje! takó, kakor se spodobi, ker vaša vera bolj in bolj raste, in se množi ljubezen vsakiga vas eniga do druziga;[2])

4. takó, de se tudi mí sami z vami hvalimo po cerkvah Božjih zavoljo vaše poterpežljivosti in vere v vsim vašim preganjanji in nadlogah, ki jih prenašate,

5. v skazovanje pravične sodbe Božje, de ste vredni spoznani Božjiga kraljestva, za ktero tudi terpitè.[3])

6. Saj je pravično per Bogu, poverniti nadlogo njim, kteri vas stiskajo,

7. in vam, ki ste stiskani, pokoj[4]) z nami vred, kadar se

1. Glej 1. Tes. 1, 1. Glej tudi vvod.
2. Glej 1. Tes. 1, 2. 3. Apostelj tukej z veseljem opomni veliciga napredovanja Tesaloničanov v keršanstvu, in sicer zato, de bi tolikanj raji naslednje opominovanje sprejeli (Gregori Veliki).
3. ki jih terpitè v upanji in s tolažbo, in s tem namenam, de bi se sodnji dan pravična sodba Božja razodela, t. j., de v plačilo za prestano terpljenje prejmete večno zveličanje, vaši preganjavci pa zasluženo večno kazen (Teodor.). Zadnje dve besedi „*raši preganjavci*“ se morate po misli aposteljnovi še zraven misliti, kakor se razvidi iz naslednje verste.
4. „*poverniti nadlogo*“ pomeni tukej peklenske kazni, „*pokoj*“ pa večno zveličanje. Gl. Hebr. 4, 9. 11. Skrivno raz. 14, 11. 13.

Digitized by Google

perkaže Gospod Jezus z neba z angelji svoje močí[5])

8. v ognjenim plamenu,[6]) in se bo maševal nad tistimi, kteri ne spoznajo Boga, in niso pokorni evangeliju Gospoda našiga Jezusa Kristusa;

9. kteri bodo večne kazni terpeli v pogubljenji,[7]) po obličji Gospodovim[8]) in po veličastvu njegove močí,[9])

10. kadar pride povelican bit v svojih svetih, in se skazat čudopolniga v vsih, kteri so verovali;[10]) zakaj verovalo se bo naše pričevanje zastran vas tisti dan.[11])

11. Za tega voljo tudi vedno mólimo za vas, de bi vas naš Bog vredne storil svojiga poklica, in dopolnil vso dobrotljivo voljo, in delo vere v môči,[12])

12. de se poveličuje imé Gospoda našiga Jezusa Kristusa v vas, in vi v njem[13]) po milosti našiga Boga, in Gospoda Jezusa Kristusa.[14])

## II. Poglavje.

Prosim vas pa, ne dajte se zapeljati, kakor de bi bil prihod Gospodov že blizo. Popred mora še, kakor sim vam povedal, popolnama odpad od vere in Antikrist priti. Veste pa tudi, kaj tega hudobneža zaderžuje; na skrivnim sicer se perpravlja hudobija, in še le potem, ko bodo vsi napotljeji odpravljeni, bo prišel ta hudobnež v vsi svoji hudobii na dan, pa bo od Jezusa premagan in pogubljen. Zapeljeval bo z navideznimi, lažnjivimi čudeži nevernike, ki mu bodo verjeli; in to bo Bog perpustil, de pride sodba čez vse nevernike. Jest pa Bogá hvalim, de niste v številu teh nesrečnih, ker vas je Bog zvolil in poklical, de bi

5. Glej 1. Tes. 4, 15.
6. v ognjenih mukah (martrah).
7. Lepó govorí od tega sv. Janez Krizostom: „Če vidiš v tem življenji kej prijetniga in veličastniga, spomni se kraljestva Božjiga in ne boš uniga čislal. Če vidiš kej strašniga, misli v peklenski ogenj in se boš nad unim smejal. Zakaj ako že deželske postave od hudiga odvračajo, koliko bolj spomin večniga, neprenehljiviga terpljenja v peklu.
8. ki jim jih bo Gospod perpravil. Gl. Dan. 7, 10. Drugi prestavljajo: „*Ločeni od obličja Gospodoviga*“.
9. po njegovi veličastni moči.
10. kadar bo prišel, podelit svojim svetnikam od veličastva svojiga, bodo tisti, ki so vanj verovali, vsim v začudenje. Gl. 1. Kor. 2, 9. Kakor so svetniki in pobožni že na tem svétu s posebnimi gnadami in čednostmi obdarovani in ozaljšani, ravno takó so tudi na unim po zasluženji, sleherni v svojim veličastvu, med seboj v občudovanje, hudobnim pa v sramoto (Modr. 5, 2.). Kriz., Teof., Anzelm.
11. zakaj tisti dan se bo vse to, kar sim vam povedal, popolnama poterdilo. Začelo se bo namreč plačilo in kazen, kar sim vas ravno zdaj in tudi sicer učil.
12. de bi vas vredne spoznal večniga zveličanja, kamor vas je poklical, in de bi po srečnim vstajenji od smerti vse dobro dosegli, kar vam je Bog v svojim večnim sklepu namenil, to namreč, kar iz žive vere izhaja.
13. de bi se v tem častitljivim vstajenji moč našiga Gospoda Jezusa Kristusa častitljivo pokazala nad vami, in ravno zato tudi vi v njem in po njem.
14. to pa le je delo gnade Božje, ker brez nje nič ne premoremo.

Digitized by Google

z vero in z lepim svetim življenjem veličastvo Kristusovo dosegli. Ne dajte se torej zapeljati; terdno vervajte to, kar sim vas z besedo ali v listih učil. Bog sam in Jezus Kristus naj vas tolaži in poterduje v vsim dobrim!

1. Prósimo vas pa, bratje! per prihodu našiga Gospoda Jezusa Kristusa, in našiga zbirala per njem:[1])

2. ne dajte se naglo premakniti od svojiga spoznanja,[2]) in ne dajte se ostrašiti ne po duhu,[3]) ne po govorjenji,[4]) ne po listu, kakor od nas poslanim,[5]) kakor de bi bil že blizo dan Gospodov.[6])

3. Ne dajte se nikomur nikakor ne zapeljati; zakaj popred bo prišel odstop,[7]) in se bo razodel človek greha, sin pogubljenja,[8]) Efež. 5, 6.

4. kteri se bo ustavljal,[9]) in se vzdigoval čez vse, kar se Bog imenuje, ali kar se po Božje časti,[10]) takó, de bo v tempeljnu Božjim sedel in se skazoval, kakor de bi bil Bog.[11])

---

1. Ako hrepenitè po prihodu Gospodovim in želitè, okrog njega zbrani biti (1. Tes. 4, 14.), spolnite mojo prošnjo, de i. t. d. Drugi pa prestavljajo greško takó: *„Prósimo vas pa, bratje! v oziru prihoda Gospoda našiga Jezusa Kristusa in našiga zbirališa per njem“.*
2. de si ne daste vzeti mojiga podučenja zastran drugiga prihoda Gospodoviga.
3. ne po takim razodenji, ko bi namreč kdo goljufno terdil, de ga je prejel od sv. Duhá. Gl. 1. Tes. 5, 20. 21.
4. po uku kakiga učenika.
5. ne po kakim, meni podtaknjenim, zmišljenim listu. — Mende so tisti, ki so učili, de bo Gospod kmalo prišel sodit, z zmišljenim listam v aposteljnovim imènu to svojo menitev hotli spričati, ker jih apostelj opominja tacih listov varvati se.
6. Dan Gospodov je bil res ta čas blizo, namreč sodba čez Jeruzalem in judovsko ljudstvo. Ker so znamnja, s kterimi Gospod sodbo čez svoje nasprotnike naznanja, zmirej enake ter le po versti razločne, so prav lahko takrat nekteri kristjani mislili, de znamnja, ki naznanujejo razdjanje jeruzalemskiga mesta in razkropljenje judovskiga ljudstva, kažejo na drugi prihod Kristusov. V evangelii sv. Matevža v 24. poglavji so te znamnja natančniši popisane. Glej posebno razlago 57.
7. Ločitev od Boga, od Kristusa, od prave vére, časi vesoljniga spridenja ali razujzdanosti, ki iz zaničevanja vere izvira (Tertul., Bazili, Ambrož, Kriz. in drugi). Tukej ni govorjenja od krivoverstev, ampak od splošniga zatajevanja vere v Kristusa.
8. Poprej mora priti popolnama spriden človek, v kterim je greh vtelesnjen in kteriga bo tudi nar strašneji sodba zadęla.
9. ki se Kristusu zoperstavlja, zatorej Kristusov zopernik, antikrist imenovan.
10. kterimu ne bo nič svetiga, ne Bog, ne beseda Božja, ne zapovedi Božje, ktere bo vse prelomoval.
11. de si v verskih in vestnih rečeh Božjo veljavo perlastuje in si tudi da Božjo čast skazovati. Apostelj popisuje antikrista kakor eniga samiga človeka; zakaj kdor se Bogá imenuje, zamore le e d e n biti, kakor je tudi Bog eden. To se tudi vidi iz njegoviga perčakovanja; a n t i k r i s t v plošnim pomenu za vse sovražnike Kristusove je bil že takrat znan. V pervim listu sv. Janeza (2, 18.) se bere od več antikristov, pa ne takó, de bi nar hujšiga, ki bo vse v hudobii presegel, izvzel. V množnim številu ga pa zato imenuje, ker

Digitized by Google

5. Ali se ne spomnite, de sim vam to pravil, ko sim še per vas bil?

6. In zdaj veste, kaj *(ga)* perderžuje, de se bo *(še le)* razodel ob svojim času.[12])

7. Zakaj skrivnost hudobije je že delavna;[13]) le kdor zdaj perderžuje, naj perderžuje, dokler ni s pota spravljen.[14])

8. In tedej[15]) se bo razodel tisti hudobni, kteriga bo Gospod Jezus umoril s sapo svojih ust,[16]) in bo pokončal s svetlobo svojiga prihoda njega,[17])

9. kteriga prihod bo po delanji satanovim z vso močjo in z znamnji in lažnjivimi čudeži,[18])

10. in z vsim hudobnim zapeljevanjem za té, kteri se pogubé, zato ker niso ljubezni resnice sprejeli,[19]) de bi bili zveličani. Zato jim bo Bog poslal močne zmote, de bodo lažém verjeli;[20])

11. de bodo obsojeni vsi, kteri

---

ima svoje predhodnike, ki se včasih kot sovražniki Kristusovi perkazujejo, in ga v niži stopnji hudobnosti predpodobujejo Gl. Mat. 24. razl. 7. in 57. Tudi vsi cerkveni očetje učé in pravijo, de bo konec časov (svetá) Antikrist v eni sami osebi (peršoni) prišel, t. j., de bo en sam človek takó imenovan.

12. Zdaj tedej veste, kakor sim vas pred v tem podučil, kaj de ga zaderžuje, in zakaj de še ni prišel zanj od Bogá odločeni čas. Besede: *„kaj ga perderžuje“* mislijo sv. Hieronim, Krizostom in večidel vsi cerkveni očetje, de pomenijo rimsko cesarstvo, kakor de bi po njih mislih apostelj hotel reči: Antikrist bo prišel, kadar rimskiga cesarstva več ne bo. — Apostelj pa zatorej tukej bolj splošno in perkrito govorí, de bi Rimljanov, ki so takrat gospodovali in cerkev v svoji oblasti imeli, ne dražil. — Po druzih misli pa merijo besede te verste na versto per Mat. 24, 14., po kteri bi konec svetá še le takrat imel biti, ko bo sv. evangeli že povsod oznanovan; tedaj bi bilo to, *„kar perderžuje“*, sv. evangeli, ki še ni povsod oznanovan. Zopet drugi menijo, de je njegov perderžek, ker niso Judje še popolnama spreobernjeni (Rimlj. 11, 25.).

13. Odpad se že vidi (v. 3.), se že kaže po krivih verah, ki semtertje vstajajo, po nejeveri, ki se je vgnjezdila v sredi keršanstva, in po nji združeni razujzdanosti. Ta hudobija se pa zato imenuje skrivnost, ker se na skrivnim godi.

14. Ali pa po 6. versti: to naj le, kar zdaj perderžuje, takó dolgo perderžuje, de bo odpravljeno. Ta razlaga tudi greškimu ne nasprotuje. Hudobija se zdaj na skrivnim uganja, ker je perderževana se očitno pokazati. Preden pride Antikrist, bo to, kar hudobijo perderžuje, s pota spravljeno, in tedaj se bo vsa hudobija očitno pokazala.

15. potem ko bodo ti perderžiki odpravljeni, — potem ko bo to, kar perderžuje, odpravljeno.

16. t. j., z nar veči lahkoto, z eno samo besedo (Kriz.), ali pa, kakor bi pihnil.

17. s svojim veličastnim prihodam.

18. t. j., njega, ki bo, kadar pride s pomočjo satanovo, čudeže delal, ki pa niso pravi resnični čudeži, ampak le čudne rečí, ki sicer človeško moč in razumnost presežejo, pa se vender po natornim potu zgodé. Bog sam zamore prave čudeže delati, t. j., natorne postave spremeniti, natoro v drugo natoro prenarediti, ravno zato, ker je le on stvarnik. Gl. 2. Mojz. 7. razl. 6.

19. ker niso ljubezni do resnice, do evangelija v se sprejeli.

20. Zavoljo njih nevere, in njim v kazen, bo perpustil Bog, de bodo krivo vero Antikrista in njegovih pajdašev verjeli.

Digitized by Google

niso vérovali resnici, ampak so pervolili v hudobijo.

12. Mí pa moramo Boga zahvaliti vselej za vas, od Boga[21]) ljubljeni bratje! de vas je Bog izvolil pervíne[22]) v zveličanje po posvečenji Duhá in v veri resnice,

13. k kteri vas je tudi poklical po našim evangelii, de dosežete veličastvo našiga Gospoda Jezusa Kristusa.[23])

14. Bratje! stojte tedej terdno,[24]) in se deržíte zročil, ki ste se jih naučili ali po govorjenji ali po listu našim.[25])

15. Sam Gospod naš Jezus Kristus pa, in Bog in Oče naš,[26]) kteri nas je ljubil, in je dal večno tolažbo in dobro upanje v gnadi,[27])

16. naj spodbuduje[28]) vaše serca, in poterduje v vsim dobrim djanji in govorjenji.

## III. Poglavje.

Molíte, de se sv. evangeli hitro razširi, in de bomo rešeni verskih nasprotnikov, kterih naj nas Bog varuje in brani. Upam tudi od vas, de bote moje zapovedi zvesto spolnovali, in zapovém vam, nerodnežev, ki postopojo in drugim nadlego delajo, ogibati se. Tudi jest nisim bil nikomur nadležen, in takó naj vsi tiho in delavno živé. Nasprotnike pa denite iz svoje občine. Sklep.

1. Sicer pa, bratje! molíte za nas, de bi se beseda Božja razširjala in poveličevala,[1]) kakor tudi per vas. Efež. 6, 19. Kol. 4, 3.

2. in de bi bili rešeni od nadležnih,[2]) in hudih[3]) ljudi; nimajo namreč vsi vere.[4])

3. Bog pa je zvest, kteri vas bo poterdil, in obvaroval hudiga.[5])

---

21. Od Gospoda.
22. perve, ki so keršanstvo sprejeli. Drugi razlagajo: od začetka (od vekomaj).
23. Pomen 12. in 13. verste s poprešnjim v zvezi je: Vaša je bolji, kakor pa teh, ki v Antikrista vérujejo; zakaj zavoljo vas moram Boga hvaliti, de ste zmed pervih, ktere je Bog k zveličanju zvolil, se vé de, če se posvetitè in živó vérujete, in ktere je tudi v času po evangelii poklical, de bi se enkrat v nebesih Jezusoviga veličastva vdeležili.
24. ne dajte se zapeljati po krivih naukih, kakor je ta od bližnjiga prihoda Jezusa Kristusa.
25. Tukej apostelj zapové, vérovati vse, kar so aposteljni z besedo in v listih učili. Tiste nauke tedaj, ki so po ustnim zročilu do nas prišli, morajo ravno takó sprejeti, kakor té, ki so v svetim pismu zapisani. Gl. Mat. 28, 20. in vvod v apostoljske liste.
26. in Bog Oče, ki je tudi naš Oče.
27. ki nam je po svoji milosti tolažbo in terdno upanje dal, de bomo večno zveličanje dosegli.
28. V greškim: „*tolaši*“.
1. de bi se beseda Božja močno vkoreninila in s tem svojo moč pokazala.
2. Drugi prestavljajo: „*svojeglarnih*“.
3. od sovražnikov sv. vére, s kterimi se je apostelj zmirej mógel vojskovati. Glej Djan. apost. 13, 45. 50: 17, 5. 13.
4. Vsi sicer bi lahko verovali, ker je Bog vsim gnade dovolj dal, pa nočejo. Gl. Mat. 11. razl. 33.
5. Taki perpravijo dobre kristjane v veliko nevarnost, de bi v veri ne oslabeli;

Digitized by Google

4. Zaupamo pa od vas v Gospodu,[6]) de, kar zapovemo, storitè in bote storili.

5. Gospod pa naj vodi vaše serca v ljubezni Božji in poterpežljivosti Kristusovi.

6. Zapovemo vam pa, bratje! v imènu Gospoda našiga Jezusa Kristusa, de se ločíte od sleherniga brata,[7]) kteri nerodno živí,[8]) in ne po zročilu, ki so ga prejeli od nas.

7. Zakaj samí veste, kakó je treba nas posnemati; nismo namreč nepokojni[9]) bili med vami;

8. tudi nismo nikdar kruha zastonj jedli, ampak v delu in trudu, ker smo noč in dan delali,[10]) de bi nikomur vas ne bili nadležni. Djan. ap. 20, 34: 1. Kor. 4, 12.

9. Ne kakor de bi ne bili imeli oblasti, temuč de bi sami sebe vam v zgled postavili, de bi nas posnemali. 1. Kor. 9, 6.

10. Zakaj tudi, ko smo per vas bili, smo vam to zapovedovali, de, kdor noče delati, naj tudi ne jé.

11. Slišali smo namreč, de med vami nekteri nepokojno[11]) živé, nič ne delajo, ampak se s praznimi rečmí ukvarjajo.[12])

12. Tem in takim zapovemo, in jih prósimo v Gospodu Jezusu Kristusu, naj per pokoji delajo in svoj kruh jedo.

13. Vi pa, bratje! nikar ne nehajte dobro delati. Gal. 6, 9.

14. Ako pa kdo ni pokoren našimu podučenju v listu, tega zaznamvajte, in ne imejte družbe z njim, de bo osramoten.[13])

15. Vender ga pa ne imejte kakor sovražnika, ampak posvaríte ga kakor brata.

16. Sam Gospod mirú pa vam daj večni mir povsod. Gospod bodi z vami vsimi.

17. Pozdravljenje je z mojo, Pavlovo roko, kar je znamnje v vsakim listu; takó pišem.[14])

18. Gnada Gospoda našiga Jezusa Kristusa bodi z vami vsimi! Amen.

---

tode Bog, ki je svojo pomoč obljubil, in ki je zvest v svojih obljubah, vas bo poterdil in obvarval satana, ki se v sovražnikih vére delavniga razodeva, de vam ne bo škodval (Kriz., Teof.). Satan se imenuje hudi (Mat. 13, 19.); tode poleg latinskiga in greškiga bi se tudi lahko hudo sploh mislilo.

6. zedinjeni z Gospodam.

7. de se ne pečate z nobenim bratam.

8. Glej v. 11.

9. drugim nadležni. V greškim: *„nerodni“*.

10. Glej 1. Tes. 2, 9. 10: 1. Kor. 9.

11. Glej razl. 9. V greškim: *„nerodno“*.

12. de so gerdi lenuhi. Gl. 1. Tes. 4, 11.

13. de v sé gré in se poboljša.

14. Pozdravljenje sim s svojo lastno roko zapisal (Perm. 1. Kor. 16, 21.). Tak je moj rokopis; iz njega tedaj tudi lahko spoznate, če so vsi tisti, kteri se za moje razglašajo, tudi zarés moji. Sv. Pavel, berž ko ne, to opomni zavoljo zmišljenih in njemu podtaknjenih listov. Glej zgorej 2. 2.

Digitized by Google

# VVOD

v

## Pervi list do Timoteja.

Timotej je bil sin ajdovskiga očeta in judovske matere, ktera se je bila k keršanski veri spreobernila, rojen v Likaonii, deželi male Azije. Od svoje matere Evnike in stare matere Loide (2. Tim. 1, 5.) je bil pobožno zrejen, in je že kristjan bil, ko je sv. Pavel o svojim drugim, v spreobračanje ljudí napravljenim vélikim popotvanji v Listro prišel, in ga ondi našel (Dj. ap. 16, 1. i. d.). Ker so ondotni kristjani Timoteju dobro spričevanje dajali, je sv. Pavel sklenil, ga za svojiga apostoljskiga spremljevavca vzeti, in ga je po nagibu svetiga Duhá ob enim v mašnika in škofa posvétil (1. Tim. 4, 14. in 2. Tim. 1, 6.). Odsihmal je bil Timotej stanoviten spremljevavec tega aposteljna, in čeravno se je včasih od njega ločil, se je le zato zgodilo, de je povelja aposteljnove do ustanovljenih vernih občin spolnoval, njih stanje zvedoval, jih v nadlogah tolažil in v veri poterdoval (1. Tes. 3, 1—5. Dj. ap. 19, 22: 1. Kor. 4, 17.). Ko je sv. Pavel pervikrat v Rimu v ječi bil, in liste do Filipljanov, Kološanov in do Filemona pisal, Timoteja per njem najdemo (Filiplj. 1, 1. Kol. 1, 1. Filem. 1.). Nekaj časa pred oprostenjem sv. aposteljna je mende tudi Timotej v Rimu vjét bil; ker v listu do Hebrejcov, ki ga je sv. Pavel, prej ko ne, tisti čas pisal, apostelj omèni (pogl. 13, 23.), de je Timotej izpušen, in de bo prišel jih obiskat. Ali je sv. Pavel res po svojim oprostenji iz perviga rimskiga jetništva Hebrejce, to je, kristjane judejske dežele, s Timotejem obiskal, ali pa le svoj pervi sklep, spet v Macedonijo (Fil. 1, 25. 26: 2, 24.) in v malo Azijo (Filem. 22.) priti, izpeljal, ni znano; v tem pa se zedinijo vsi starejši in novejši pismouki, de je ta čas s Timotejem v Efezu bil, in zato de bi nerodnosti odvernil, tega pomagavca tam pustil, sam pa se v Macedonijo obernil (1. Tim. 1, 3. i. d.). Iz te dežele, morebiti iz mesta Filip, kakor se zdí, je sv. Pavel svoj pervi list do Timoteja v Efez pisal, de bi svojimu ljubimu sodelavcu za njegovo vikši pastirsko službo tiste modre nauke dal, ktere v tem listu beremo. Ta list je živ in obiln studenec podučevanja, opominovanja in tolažbe za vse, kterim je naj vikši vsih služb, služba duhovniga pastirstva zročena. Ker sta obadva naslednja lista enaciga zapopadka, so se od nekdanjih časov ti trije listi z imènam „pastirski listi“ skupej povzemali.

---

Digitized by Google

# PERVI LIST
# SV. PAVLA APOSTELJNA
## do Timoteja.

## I. Poglavje.

Sv. Pavel piše Timoteju, in mu voši gnado, milost in mir. Prósi ga, naj nekterim učenikam zaterdi, de naj se ne pečajo s praznimi nauki zastran zverstenja in rojenja angeljskih bitij; njih poglavitni namen naj velikoveč bo, k ljubezni napeljevati, ktera se iz čiste vestí in prave vere izhaja. Hočejo biti učeniki postave, pa od postave še sami nič čistiga spoznanja nimajo. Mojzesova postava je dobra, pa ni za pravične, za prave kristjane, ki jo po notranjim nagibu sami od sebe spolnujejo, ampak je le za krivične, za vse tiste dana, kteri čistimu nauku nasprotvajo. Čisti nauk, piše nadalje, se najde v evangelii, kteri je, hvala Bogu, po njegovi gnadi in milosti v oznanovanje meni zročen, ki sim njegov preganjavec in naj veči grešnik bil; ker Kristus je prišel grešnike zveličat, in drugim v podbudo se je tudi mene usmilil. Torej ti priporočim, tisti poglavitni namen pred očmí imeti, vojskovati se za pravo vero in čisto vést, kar so nekteri zanemarili, kakor Himenej in Aleksander, ki sim jih izobčil.

1. Pavel, apostelj Jezusa Kristusa po povelji Boga,[1]) našiga Odrešenika,[2]) in Jezusa Kristusa, našiga upanja,[3])

2. Timoteju ljubimu sinu v veri.[4]) Gnada, milost in mir od Boga Očeta in Kristusa Jezusa, Gospoda našiga.[5]) Djan. ap. 16, 1.

1. ali po volji Božji. Gl. 1. Kor. 1, 1.
2. Bog, nebeški Oče, se imenuje naš otétnik, ker je naše otétje ali odrešenje človeštva od vekomej pri njem sklénjeno bilo (Rim. 16, 25.), in ker nas je po svojim Sinu od oblasti greha in satana in od večniga pogubljenja resnično otél.
3. Kristus se imenuje naše upanje, ker po njem vse pripomočke k večnimu zveličanju, oprostenje od grehov, posvečenje in poslednjič vživanje večniga zveličanja prejémamo (Krizost., Teofil., Anzelm).
4. ki sim ga v keršanstvu odrédil. V greškim: *„prarimu sinu v veri“* (pravimu kristjanu, kteriga sim v keršanstvu zrédil, in kteri je tudi v resnici tak, kakor gré kristjanu biti). Primeri 1. Kor. 4, 14. i. d.
5. Naj ti Oče in Sin pošljeta svetiga Duha, namreč gnado, usmiljenje in mir, ki so njegovi darovi. Apostelj sicer v pozdravílu le gnado in mir imenuje (1. Kor. 1, 3.), tukej pa tudi usmiljenje, de s tem posebno ljubezen do svojiga ljubiga učenca ali duhovniga sina naznani (Krizost., Teofil.). Rupert

Digitized by Google

3. Kakor sim te prosil, de bi ostal v Efezu,[6]) ko sim šel v Macedonijo, zapovej nekterim, de naj nikar drugači ne učé,[7])

4. in de naj ne pazijo na prazne povesti in brezkončne spiske rodov,[8]) kar bolj perpomore k prepirljivim vprašanjem, kakor k boljšanju v Bogu, ktero je v veri.[9])

5. Konec zapovedi[10]) pa je ljubezen iz čistiga serca, in dobre vestí, in nehinavske vere.[11])

Rim. 13, 10: 1. Kor. 13, 1 Gal. 5, 14: 2. Kor. 1, 12: 2. Tim. 1, 13.

6. Od tega so nekteri zašli in se obernili k praznimu govorjenju,[12])

7. in hočejo biti učeniki postave, in ne razumejo, kar govoré, ne tega, kar terdijo.[13])

8. Vemo pa, de je postava dobra, če jo kdo prav oberne,[14]) Rim. 7, 12.

9. in prevdari to, de postava pravičnimu ni postavljena, ampak nepravičnim[15]) in nepokor-

---

pa usmiljenje za čednost umé, in pravi: Ker sv. Pavel v listu do Timoteja vse škofe podučuje, kterih posebna dolžnost in lepota je usmiljenje, in ker je Timotej za vse dobro ves gôrel, zato mu Pavel po pravici tudi serčno usmiljenje voši.

6. Glej vvod.

7. kakor le evangeli, kteriga jim je oznanoval.

8. Judovski učeniki, zmed kterih jih je nekaj keršanstvo sprejelo, so takrat zastran začetka angeljskih bítij iz Bogá, njih zverstenja med seboj in njih sprotniga množenja več ajdovskih naukov v keršansko vero prenesli, desiravno niso bili druziga kot zmišljije in bedarije. Priméri Kol. 2, 8. 18. in vvod v list do Efež.

9. To le priliko daje k zvijačnim, nepotrebnim prepiram, človeku pa k spoznanju Božjimu, k oživljenju in poterjenju v veri nič ne pomaga. — V 3. versti začétiga stavka apostelj ne izpélje, zatorej se mora za 4. verstjo dostaviti: zato te zdaj tudi prosim, de to storiš.

10. oznanovanja vsih zapoved in naukov.

11. ker pridigarji ne vstajajo zato, de bi zavoljo nepotrebnih rečí prepire delali, temuč namen evangelija je — napeljevanje k ljubezni do Bogá in do bližnjiga, ktera ljubezen izvira iz serca greha očišeniga, iz dobre, mirne vestí in iz prave, nepopačene, nehlinjene vére (Kornel. a Lap.).

12. na oménjeni nauk od angeljev.

13. ne razumějo, kar govoré in terdijo. „*Govoré*“ in „*terdijo*“ je tukaj enaciga pomena. Ti judovski učeniki se imenujejo učenike v postavi, in se trudijo iz nekterih krajev postave svoje sanjarije od zverstenja in množenja angeljev dokazati; pa še sami čisto ne razumějo ne svojih terditev, ne svojih dokazov. Zdaj pa apostelj pové, čimu je postava dobra, ki jo ti krivi učeniki nápak obračajo.

14. ne de bi zmišljije tega nauka od angeljev v njej najdli, temuč v to, za kar je dana in odločena, k spoznanju greha in hrepenéčimu zaželenju Odrešenika. Glej, kar nasledva.

15. kdor namreč sprevidi, de postava (Mojzesova) ni za pravičniga, za prerojeniga, svetiga kristjana dana (ker tak jo spolnuje iz notranjiga nagiba svetiga Duhá, in ona ga ne pogublja, ako se tudi nad njo pregreší, ker véruje, de je Kristus dolg na se vzel, in ker vse storí, kar je Kristus v zadobljenje odpušenja grehov zapovedal); ampak ta postava je dana le za nepravične, de se svojih grehov, spačenosti svojiga serca spominjajo, in

Digitized by Google

nim, hudobnim in grešnikam, hudodelnikam in ognušenim, ubijavcam očeta, in ubijavcam matere, ubijavcam ljudi,

10. kurbirjem, nečistim s svojim spolam, roparjem ljudi,[16]) lažnikam, krivopersegavcam, in kar je še druziga nasprotniga zdravimu uku,[17])

11. kteri je po častitljivim, meni zročenim evangelii zveličaniga Boga.[18])

12. Zahvalim se mu, kteri mi je moč dal, Kristusu Jezusu, Gospodu našimu, ker me je zvestiga imel in v službo postavil;[19])

13. kteri sim bil poprej preklinjevavec, preganjavec in zasmehovavec;[20]) dosegel sim pa usmiljenje Božje,[21]) ker sim iz nevednosti delal v neveri.[22]) Djan. ap. 9. in 22. in 26: 1. Kor. 15, 9.

14. Prav obilna pa je bila gnada Gospoda našiga z vero in ljubeznijo, ktera je v Kristusu Jezusu.[23])

15. Resničen[24]) nauk je in vsiga sprejetja vreden, de je Kristus Jezus prišel na ta svét grešnike zveličat,[25]) med kterimi sim jest pervi.[26]) Mat. 9, 13. Mark. 2, 14.

16. Ali zato sim usmiljenje dosegel, de bi nad menoj pervim pokazal Kristus Jezus vso poterpežljivost v podučenje njim, kteri bodo vérovali vanj, v večno življenje.[27])

17. Kralju pa večnosti, neumerljivimu, nevidnimu, samimu Bogu bodi čast in slava vse vekomaj! Amen.

18. To zapoved ti perporočim,[28]) sin Timotej! po poprešnjih prerokbah,[29]) nad teboj (*izreče-*

---

de se potem k Kristusu obernejo, ter preklétstvo, ki ga postava nad njimi izreče, od sebe odvernejo.

16. kteri ljudí odpeljujejo in za sužnje prodajajo (2. Mojz. 21, 16.). Prodajavci ljudi so tudi prodajavci duš, kteri iz samopridnih namenov nedolžnost zapeljujejo ali celo zapeljivcam v roke dajejo.

17. in vsi drugi grešniki, kteri zoper zapovedi praviga keršanstva ravnajo.

18. zveličaniga Bogá, to je, Bogá, kteri naj vikši zveličanje vživa.

19. v apostoljsko službo. Glej Dj. ap. 9.

20. Glej 1. Kor. 15, 9. Dj. ap. 8, 1. i. d.

21. Besede „*Božje*“ ni v grškim.

22. ker sim sicer kot nevernik, pa v nevednosti grešil; ker nisim védil, de sim praviga Boga in Mesija preganjal, in sim velikoveč mislil, Bogú dopadljivo delo opravljati, ko sim se za Mojzesovo postavo poganjal.

23. in Gospod mi je dal svojo preobilno gnado, s ktero me je k živi veri in delavni ljubezni keršanstva obudil.

24. „*resničen*“, ker spolnuje in daje to, kar obéta.

25. Glej Rim. 3, 25.

26. Glej 1. Kor. 15, 8.

27. Zavoljo tega se je Bog tudi mene usmilil, de bom vsim, ki bodo kdaj vérovali in večno življenje iskali doseči, tolažljiv zgled, iz kteriga se bodo zamogli učiti, kako milostljivo Jezus Kristus grešnike sprejéma.

28. Apostelj se spet k 5. versti verne. To oznanovanje keršanstva v opomnjeni namen, de bi se ljubezen, ki iz čistiga serca in vére izvira, povsod razširila, ti zopet v živo perporočim in zaterdim.

29. po svetih besedah pri posvečevanji nad teboj izrečenih (Gl. spod. 4. pogl. 20. razl.). Ker je pri posvečevanji nad teboj sveta beseda izrečena bila, de si

Digitized by Google

*nih*), de se poleg njih dobro vojskuj v vojski,

19. in ohrani vero in dobro vést, ktero so nekteri zavergli in od vere odpadli,[30])

20. zmed kterih sta Himenej in Aleksander,[31]) ktera sim izdal satanu,[32]) de se učità ne preklinjati.[33]) 1. Kor. 5, 5.

## II. Poglavje.

V očitnih zbiralih molíte za vse ljudí, zlasti za gosposko, de vas bo pustila v miru živeti, in de bo tudi ona zveličanje dosegla; ker Bog hoče, de bi vsi ljudje zveličani bili, ker je en Bog in en srédnik za vse, in ker sim bil tudi jez za oznanovanje zveličanja za vse v aposteljna ajdov odvoljen. Molitev naj možjé s povzdignjenimi, čistimi rokami v ljubezni opravljajo, žené pa naj se pri tem v pametni, spodobni obleki znajdejo. One naj v tihi podložnosti v zbiralih poslušajo, in sebe, ne drugih, učé, s čimur bi se nad možé povzdigovale; ker Adam je bil pred Evo vstvarjen, in ne Adam, ampak Eva je bila z zvijačino ogoljufana. Pa tudi žené zamorejo zveličane biti, ako dobre kristjane ostanejo, in svoje otroke v Božjim strahu redijo.

1. Prosim vas tedej[1]) pred vsimi rečmi,[2]) de naj se opravljajo prošnje, molitve, perporočanja[3]) in zahvaljenja za vse ljudi,

2. za kralje, in vse oblast-

---

škof, torej spolnuj tudi to besedo, bodi pravi škof, in skerb imej, de se bo po pravim namenu (5. v.) učilo. Drugi prestavljajo in razlagajo takole: *„po poprešnjih prerokbah od tebe“*, zavoljo kterih si bil za škofa zvoljen in posvečen. Sveti Pavel in mende tudi drugi verni, starašini in duhovni so per Timotejevi volitvi za škofa notranje razsvetljenje iz razodenje prejeli, de naj ga zvolijo za škofa, in to notranje razsvetljenje in razodenje imenuje apostelj *„prerokbe“*.

30. kteri so od prave vére odpadli.

31. Gl. 2. Tim. 2, 17. Obadva nič bolj nista znana.

32. t. j., ki sim ji izobčil ali iz družbe vérnih odločil. Zastran te besede glej 1. Kor. 5, 5.

33. de ne bota več bogoklétno terdila, kakor bi moj nauk v nekterih rečéh kriv bil. S tem sta Pavla in Boga samiga preklinjala. Poleg 2. Tim. 2, 16—18. je Himenej vstajenje tajil, pred ko ne, zavolj svojiga spačeniga serca in hudobniga življenja; ker kdor svoje ude z nečistostjo oskruni in sploh svojo vest hudo omadežva, ni nagnjen, v sodbo in vstajenje verovati (Krizost). Gl. Dj. ap. 24, 25.

1. To se mende na 15. versto poprešnjiga poglavja povrača. Zato, ker je Kristus prišel, vse grešnike, vse ljudí zveličat, te opominjam, kot škof svoje občine poskerbeti, de se bo v očitnih zbiralih za vse ljudi molilo (Krizost.). V. 4. poterdi to razlago. Besedica *„zatorej“* se tudi lahko na ljubezen (pogl. 1, 5. 18.) povrača, ktera je vsim potrebna. Ker se mora zlasti ljubezen buditi, zatorej v ljubezni za vse molite. De je tukej od molitev v očitnih zbiralih govorjenje, se svetlo razvidi iz verst 8. 9. i. d.

2. t. j., posebno.

3. Beseda *„perporočanja“* je mende razlaga pervih dveh beséd, namreč *„prošnje, molitve“*. *„Zahvaljenje“* so zahvalne molitve za prejete dobrote.

Digitized by Google

nike, de bi mirno in pokojno živeli v vsi pobožnosti in čistosti.[4])

3. Zakaj to je dobro in dopadljivo pred Bogam, našim Zveličarjem,[5])

4. kteri hoče, de bi bili vsi ljudje zveličani, in k spoznanju resnice prišli.[6])

5. Zakaj en Bog je, tudi en srédnik med Bogam in ljudmi, človek Kristus Jezus,

6. kteri je dal sam sebe v rešilo za vse,[7]) ko pričevanje ob svojim času,[8])

7. za ktero sim jest postavljen oznanovavec in apostelj (resnico govorim, ne lažem), učenik narodov v veri in resnici.[9])

8. Hočem tedej,[10]) de možje mólijo na vsakim mestu, in de povzdigujejo čiste roke brez serda in prepira.[11])

9. Ravno takó naj se tudi žene v poštenim oblačilu s sramožljivostjo in zderžljivostjo zaljšajo, in ne s pletenimi lasmi ali z zlatam, ali z biseri, ali z dragim oblačilam,[12]) 1. Petr. 3, 3.

---

4. naj jih Bog k dobrimu napeljuje, de ne bomo od njih preganjani, temuč de bomo tiho in mirno zamogli živeti, ker le tako življenje je za pobožnost in spolnovanje keršanskih čednost pripravno.

5. Glej zgor. 1. razlago 2.

6. Ta molitev za gosposko, de bi jo Bog k pravi veri perpeljal, je Bogú dopadljiva, ker on hoče, de bi vsi ljudje k spoznanju keršanskiga nauka prišli, ter otéti in zveličani bili.

7. Bog hoče, de bi vsi zveličani bili; ker vsi imajo eniga in ravno tistiga Bogá, kteri vse z enako ljubeznijo ljubi; vsi imajo eniga in ravno tistiga Srednika, kteri se je med razžaljeniga Bogá in vse grešne ljudí v sredo vstopil, in je dal grehe vsih nad sabo pokoriti, de bi vse odkupil od večniga pogubljenja, ki so si ga bili s svojimi grehi zaslužili: in ta Srednik je človek Kristus Jezus. Tukej se zlasti „*človek*“ imenuje v znamnje, de je delo njegoviga odrešenja vsimu človeštvu prilasteno, in ker je to le s tem zamogel dopolniti, de se je včlovečil.

8. kteri je sam po sebi, s svojo smertjo na križu spričal ob svojim času, de se je vse prerokovanje prerokov od spravne smerti Mesijeve dopolnilo.

9. To spričevanje naznanovati, spričevanje namreč, de je Kristus za vse dolg in kazen nase vzel, sim bil jez od Bogá za pridigarja in apostelna postavljen, za učenika prave vére tudi med neverniki. Sv. Pavel govorí tukej od svojiga poklica za apostelna ajdov, de bi s tem še bolj razvidno pokazal, de so vsi ljudje k zveličanju poklicani. Zatorej to še bolj perterdi, rekoč: „*Resnico govorim, ne lažem*“.

10. v oziru tistih očitnih molitev za vse ljudí (v. 1. 2.).

11. Hočem, de možje v vsih cerkvenih zbiralih s pobožnim obnašanjem, s čistim, bogoljubnim sercam, v ljudomilim duhu, z ogibo vsake jeze nad druzimi in iz njé izvirajoče prepirljivosti molijo. — V véliki občini v Efezu je utegnilo, kot v Jeruzalemu (Dj. ap. 2, 46: 8, 3.), več shodiš za očitno Božjo službo biti. Zdi se, de apostelj ta nauk zato daje, ker se možje niso na vsih shodiših s spodobno pobožnostjo pri Božji službi znajdli. Nekteri so utegnili z jezo v sercu k nji hoditi, ali pa še na svetim kraji med seboj se prepirati. Tudi k naslednjim opominam so mende nerodnosti priložnost dale.

12. Ali v cerkev kot nališpanica prideš, de bi plesala? vpraša sv. Krizostom. Ali tukej ženitnine ali druziga posvetniga veselja išeš? Ali prideš na ogled se postavljat? To ni obleka prosivke. V cerkev prideš, de bi Bogá



Digitized by Google

10. ampak kakor se ženam spodobi, ktere kažejo pobožnost z dobrimi deli.

11. Žena naj se na tihim uči[13]) z vso podložnostjo.[14])

12. Ne perpustim pa ženi, de bi učila, tudi ne, de bi moža gospodovala, ampak tiho naj bo.[15]) 1. Kor. 14, 34.

13. Zakaj Adam je bil nar pred vstvarjen, potlej Heva:[16]) 1. Mojz. 2, 21 — 25.

14. In Adam ni bil zapeljan,[17]) žena pa je bila zapeljana v greh.[18])

15. Zveličana pa bo s porojenjem otrók, ako ostane v veri in ljubezni in posvečenji z zderžljivostjo.[19])

---

odpušenja svojih grehov prosila — kakó se tedaj zamoreš prederzno lišpati?

13. ne pa šeptati, pomenkovati in radovati se v cerkvi.

14. možu podložna naj se od moža učí.

15. Učiti, s čimur bi se nad moža povzdigovala, ženi ne dovolim; v cerkvi naj ona molčí. — V postavah aposteljnov se bere: Mi ne dovolimo, de bi žené v cerkvi učile, temuč one naj molijo in učenike poslušajo. Ker tudi naš učenik in Gospod Jezus Kristus sam, ko je nas dvanajstere razposlal, Jude in ajde spreobračat, nikoli nikamor ni žén poslal pridigovat, desiravno bi bil to lahko storil; saj so bile pri nas mati Gospodova in njegove sorodnice.

16. Možu gré prednost, ker je bil pred ženó vstvarjen, in kakor apostelj 1. Kor. 11, 8. opomni, je bila žena iz moža vzeta.

17. t. j., prekanjen, ogoljufan.

18. Adam ni z zvijačino prekanjen ali ogoljufan grelia storil, ampak žena (1. Mojz. 3, 6.); Adam se je dal le iz ljubezni do žene, ki jo je od Bogá pomočnico prejel, v greh zapeljati. Ravno zato, ker se da ženska takó ogoljufati in preslepiti, ne velja za učenico resnice. Enkrat, pravi sv. Krizostom, je žena slab nauk dala, ter moža in vse v nesrečo potisnila: zatorej zdaj ne smé več učiti, ampak molčati mora in od moža se učiti, prav govoriti in prav delati. Opomba. Ravno zato so pa možje dolžni, dobro gledati in paziti, de bodo vselej prav govorili in prav delali, de se bodo žene od njih zamogle učiti in jih smele posnemati.

19. Ker potem svojih otrók ne bo le telesno, ampak tudi duhovno porodila, t. j., jih keršansko zredila, vsaj vse, kar je mogoče, storila, de jih v dobrim ohrani. Potem ko je apostelj ženi prepovedal očitno učiti, jo s tem odškoduje, de ji dovoli in zapové otroke učiti, de bodo po keršansko zrejeni. Žén naj lepši poklic je, otrók ne le za svét poroditi, ampak tudi za Bogá zrediti: to bodi njih naj pervo in sosebno opravilo. V greškim se bere: „*ako oni* (t. j. otroci) *ostanejo v veri*“ i. t. d., t. j., ako si mati vse prizadene, kar je v njeni moči, de njeni otroci v dobrim zvesti in stanovitni ostanejo.

Digitized by Google

# III. Poglavje.

Lastnosti, ktere so škofu in mašniku potrebne. Lastnosti dijakonov in njih žén. Upam sicer, de bom kmalo sam prišel; pa ko bi se mi to zavleklo, saj veš, kakó se ti je treba zaderžati, de boš vredno v hiši delal, ktera je hiša Božja, terdna podlaga, steber resnice, nar bolj skrivnostne, naj viši resnice.

1. Resničen nauk je:[1]) Ako kdo škofijstva želí,[2]) dobriga dela[3]) želí.

2. Škof tedej[4]) mora biti nesvarljiv,[5]) ene *(same)* žene mož,[6])

1. ki zdaj nasledva zastran škofovske službe. To je poterjenje tega, kar apostelj v živim spoznanji in občutenji visoke vrednosti te službe zdaj izreče.
2. Službo škofovsko se ob enim tudi mašniška služba umé; zakaj v naj starejših časih svete cerkve so se mašniki tudi škofje, in škofje tudi mašniki imenovali (Dj. ap. 20, 17. 28. Fil. 1, 1.). Tisti mašniki ali škofje, ki so imeli pravo škofovsko čast in oblast, so bili aposteljni imenovani; in ti aposteljni ali škofje so bili od Jezusa izvoljeni aposteljni in pa tisti, ktere so aposteljni v ustanovljene vérne občine za svoje namestnike postavili, kakor na priliko Epafrodita (Fil. 2, 25: 2. Kor. 8, 22.). De so ti aposteljni viši čast in oblast imeli kakor mašniki, se iz njih duhovnih opravil posname: deljenja sv. birme in mašnikoviga posvečevanja, kar je le njim samim šlo, ne pa mašnikam (Dj. ap. 8, 14. 15: Tit 1, 5.); to se sprevidi tudi iz naj viši cerkvene oblasti, ki so jo v občinskih naredbah in potrebah skazovali. Poznejše, ko so aposteljni umerli, njih namestniki in nasledniki niso bili več aposteljni, ampak edino le škofje imenovani, de so se od mašnikov razločili, kteri se odsihmal tudi niso več škofje imenovali. Zato piše Teodoret k zgorej opomnjeni versti: Nekdaj se je ravno tistim osebam mašniki in škofje reklo; tisti pa, kterim se zdaj škofje pravi, so bili aposteljni imenovani; v naslednjih časih pa se je imé aposteljna pravim aposteljnam (ktere je bil Gospod izvôlil) prepustilo, imé škofa pa se je tistim dajalo, ki so bili poprej aposteljni imenovani. Takó je bil Tit apostelj Krečanov, Timotej apostelj Azijatov. De je tudi še med škofi razloček bil, in de so nekteri kot véliki škofje in pervi škofje nad več škofijami čuli, se že v naj starejših časih najde. Takó je sv. Pavel čul nad škofi, ki jih je on postavil (Fil. 2, 25.), takó sv. Janez nad sedmerimi cerkvami v mali Azii (Skr. razod. 2, 3.), takó gotovo tudi drugi aposteljni nad cerkvami, ki so jih oni ustanovili. Kakor se kaže, tudi Timotej v Efezu ni bil in ni delal le kakor škof, ampak kakor véliki škof; ker ni lahko verjeti, de bi bil sv. Pavel druge mesta v okolici brez škofov pustil.
3. dela, pravi sv. Hieronim, ne (samo) časti in oblasti, truda, opravila, ne posvetniga veselja. To je že v besedi *„dobro ali lepo“* delo; ker takó se je kaj težavniga imenovalo. Kdor škofovske službe poželí, poželí težavne službe, službe, pravi sveti tridentinski cerkveni zbor, pred ktero tudi angeljske močí trepečejo, ker škof nima le za-se, ampak tudi za vso svojo čedo pred Bogam odgovor dajati. Kdo zamore sam sebi zaupati, de je tej službi kós? kdo zamore po nji hrepenéti ali se za-njo poganjati, de bi prederzen ne bil? Sv. Gregori piše: Pravi réd je, de se človek za škofovsko službo iše, ne pa de bi človek škofovske službe iskal.
4. in mašnik. Glej razlago 2.
5. nesvarljiv, de se mu v vsim njegovim djanji in nehanji níč hudiga ne more očitati.
6. Te besede niso takó razumeti, kakor de bi škof ali mašnik mógel ženo imeti;



Digitized by Google

trezen,[7]) razumen, postaven, sramožljiv,[8]) do ptujih postrežljiv,[9]) učenik, Tit. 1, 7.

3. ne pijanec, ne bojevavec,[10]) ampak krotak; ne prepirljiv, ne lakomen, ampak

4. dober gospodar svoje hiše, kteri ima pokorne otroke z vso čistostjo.[11])

5. Ako pa kdo v svoji hiši gospodariti ne zna, kakó bo skerbel za cerkev Božjo?

6. Naj ne bo novokeršenik, de se ne prevzame in ne pade v obsojenje hudičevo.[12])

7. Mora pa tudi dobro pričevanje imeti od njih, kteri so zunej,[13]) de ne pade v zasramovanje in zaderge hudičeve.[14])

8. Ravno takó naj bodo dijakoni[15]) sramožljivi, ne dvojezični,[16]) ne pijanosti vdani, ne gerdiga dobička željni;[17])

saj to še drugim kristjanam ni zapovedano bilo (1. Kor. 7, 7.), tudi ne takó, kakor de bi bil sv. Pavel še le hotel prepovedati, de škof ali mašnik ne smé dveh žén ob enim imeti; saj je bilo to vsakimu kristjanu prepovedano (1. Kor. 7, 2.): temuč apostelj s tem le prepoveduje, de se za škofa ali mašnika nobeden ne smé izvoliti, kteri je v drugim zakonu živel ali še živi. Takiga so namreč na sumu imeli, de je poželjiv ali nečist, in je bil torej za škofovsko službo, ktera vikši stopnjo zderžnosti tirja, nepripraven spoznan. Pri tem je še opomniti: Ker so se v času Kristusa in apostelnov med Judi in neverniki neoženjeni malokdaj dobili, kteri bi zraven tega dosti pripravni bili, cerkveno službo prevzeti in opravljati, ampak so skorej vsi oženjeni bili; zato cerkev in njeni pervi predstojniki še niso mògli v splošno postavo narediti, de bi se bili samo neoženjeni v vikši cerkvene službe sprejemali. Ko se je pa obljuba Gospodova zmirej bolj spolnovala, de se jih bo zavoljo nebeškiga kraljestva veliko zakona zderžalo, je cerkev zamogla v svojih vesoljnih in posameznih zbòrih to reč za splošno postavo določiti in skleniti. Glej Mat. 19. razl. 15. Tudi je po cerkveni zgodovini spričana resnica, de so se tisti oženjeni, ki so bili v vikši cerkvene službe zvoljeni, po zgledu oženjenih apostelnov ravnali, ter so se po sprejetim posvečenji in odkazani duhovni službi svoji zakonski dolžnosti odpovédali in niso več po zakonsko per svojih ženah prebivali.

7. zavéden, prevdaren, previden v vsim svojim djanji.

8. Te besede ni v greškim.

9. Hiša škofova, pravi sv. Hieronim, mora biti gostivnica vsih revnih kristjanov.

10. kteri se ruje ali bôje napravlja. Pri sirovih, naglih in prešernih prebivavcih jutrovih dežel so pijančevanje, rovanje in tepenje prav pogostne pregrehe bile.

11. otroke, kteri so mu bili rojeni ali spočeti, preden je bil za škofa izvoljen (Sv. Ambrož).

12. „*norokeršenik*“, t. j., še novak v veri, kteri se je malo časa popred k kerščanski veri spreobernil, de se po takó naglim povikšanji ne prevzame, in si z napuham tiste kazni ne nakoplje, ktera je hudiča zadela.

13. t. j., od nekristjanov, ki so zunej katoliške cerkve. 1. Kor. 5, 12.

14. de ne bo po pravici zaničevan in zasramovan, in de z resničnimi pomotami in pregreški, ki jih nad sabo ima, hudiču pota do svojiga serca ne odpré in ne polajša (Teodoret). Ali pa: de po zasramovanji, ktero ga po pravici zadene, ne bo skušan, de bi vso serčnost do poboljšanja zgubil, v še veči pregrehe zabredel, ali celo čisto ob vero prišel.

15. Zastran teh cerkvenih služabnikov glej Dj. ap. 6, 6.

16. lažnjiv, spremenljiv, nezanesljiv.

17. zlasti v ravnavi s cerkvenim premoženjem. Dijakoni so bili namreč oskerbniki ubogih. Gl. Dj. ap. 6, 3.

Digitized by Google

9. imajo naj skrivnost vere v čisti vésti.[18])

10. Oni morajo pa popred skušeni biti, in potem naj službo prevzamejo, ako so nesvarljivi.

11. Ravno takó naj bodo žene[19]) sramožljive, ne opravljive, trezne, zveste v vsih rečeh.

12. Dijakoni naj bodo ene (*same*) žene možje, kteri svoje otroke in svoje hiše dobro gospodarijo.[20])

13. Zakaj kteri službo dobro opravljajo,[21]) si bodo dobro stopnjo perdobili[22]) in velíko zaupanje v veri, ktera je v Kristusu Jezusu.[23])

14. To ti pišem, in upam kmalo k tebi priti;

15. ko bi se pa utegnil pomuditi, de veš, kakó se ti je treba vêsti v hiši Božji, ktera je cerkev živiga Boga,[24]) steber in terdnost resnice.[25])

---

18. naj pravo vero s svetim življenjem združijo.

19. žene dijakonov. Ti so namreč, kakor škofje in mašniki, po sprejetim posvečenji svoje žene pri sebi imeli, pa niso več po zakonsko z njimi skupej prebivali (Tom. Akv.). Drugi tukej menijo dijakonice. Glej Rimlj. 16, 1.

20. Glej zgor. v. 2. razl. 5. v. 5.

21. ker tisti, kteri v v. 8—12. omenjene lastnosti imajo in svojo službo dobro opravljajo i. t. d.

22. visoko stopnjo zasluženja pri Bogu in pri ljudeh, takó de zaslužijo v mašnike in škofe povikšani biti (Ambr., Krizost., Teofil., Auz.). Zatorej zapoveduje tridentinski cerkveni zbor, de naj se tisti v viši cerkvene službe sprejemajo, kteri se v nižjih pobožno in zvesto obnašajo.

23. velíko nestrahljivost v oznanovanji keršanske vere.

24. de veš, kakó se ti gré v cerkvi Božji kot vélikimu škofu v občuvanji tebi podložnih cerkvenih služabnikov obnašati. Timotej je sicer tačas delal le v efežanski občini, pa ravno zato tudi v vsi cerkvi; ker ona je eno pohištvo, eno telô, ker v nji se ne da nič ločiti ali razdeliti. Cerkev se imenuje hiša Božja, ker sveti Duh v vernih prebiva. Gl. 1. Petr. 4, 17: 1. Kor. 3, 16. 17: 2. Kor. 6, 16.

25. na ktero se opéra vsa resnica, kakor se opéra hiša na svojo podlago ali na svoje vložčno dnò, in poslopje na svoje stebre. Cerkev se imenuje tedaj „*steber in terdnost* (terdna podlaga, terdno vložčno dnò) *resnice*“, kadar verne uči, ko je namreč učivna cerkev (škofje in drugi cerkveni učeniki združeni z rimskim papežem so učivna ali učeča cerkev, gl. Efež. 2, 20. Mat. 28, razl. 23.); zakaj poslušajoča cerkev, to je, drugi verni kristjani resnico sicer sprejemajo in jo hranijo v svojim sercu, pa je ne podpérajo, in niso v to odločeni, de bi jo vrivanja nevarnih zmot in krívih naukov obvarovali. V novejših časih so besede „*steber*“ in „*terdnost* (podlaga) *resnice*“ od ravno poprej imenovane cerkve nekteri hotli ločiti, in so jih z naslednjo versto sklenili rekoč: „*Steber in terdnost* (podlaga) *resnice in očitno velika skrivnost pobožnosti je, de*“ i. t. d.; tode stare priče od te nove prevredbe nič ne vedó. Rokopisi, stare prestave, cerkveni očetje, vsi sklepajo te besede takó, kot naša cerkvena prestava, in to tudi zveza govorjenja poterdi, ker se besede „*steber in podlaga*“ prav permerjeno s poprej imenovano „*hišo*“ vežejo, k naslednji versti pa se zamorejo le s silo in terdobo vleči. Ta nova prevredba, kakor se kaže, pa se je od nekterih le zato napravila, de bi se cerkvi vzelo eno spričevanje za njeno nezmotljivost, desiravno še veliko drugih ima. Apostelj pa cerkev hvali in poveličuje, in perdene v 16. versti spoznanje častitljivosti keršanske vere, de bi s tem Timo-

Digitized by Google

16. In očitno je velika skrivnost pobožnosti,[26]) ktera je bila razodeta v mesu, opravičena v Duhu, ktera se je perkazala angeljem, bila oznanovana narodam, vérovana na svétu, gori vzeta v časti.[27])

## IV. Poglavje.

Kakor koli veličasten pa je keršanski nauk, vender ne bo vseskozi čist ohranjen; ker od poslednjih časov oznanuje sveti Duh, de bodo krivoverci vstali, ki bodo od vere odpadli in napčno zderžnost učili. Nasproti pa ti uči, de je vse z Božjo besedo in molitvijo posvečeno, in nikar se ne spušaj v izmišljene nauke. Vadi se velikoveč pobožnosti, in živi ves za svoj poklic.

1. Duh pa razločno pové,[1]) de bodo v poslednjih časih[2]) nekteri od vere odstopili, ker bodo poslušali zapeljive duhove in uke hudičeve, 2. Tim. 3, 1: 2. Petr. 3, 3. Jud. 18.

2. kteri bodo v hinavšini lažnjivo govorili, in vžgano znamnje imeli na svoji vésti,[3])

3. kteri bodo prepovedovali ženiti se in *(zapovedovali)* zderžati se jedí, ktere je Bog vstvaril, de jih zavživajo z zahvaljenjem verni in tí,[4]) kteri so spoznali resnico.

4. Zakaj vsaka stvar Božja je dobra, in nič se ne smé zavreči, kar se z zahvaljenjem vžije;[5])

---

teju še bolj zaterdil, s kako ojstro vestnostjo in sosebno zvestobo mora dolžnosti svoje službe spolnovati. V taki hiši, ki táko resnico hrani, mora biti naj zvestejši hišnik.

26. Nedvomljivo velika je razodeta skrivnost keršanstva, ktera je v tem, de se je Sin Božji včlovečil (Jan. 1, 14: 1. Jan. 4, 2. 3.), de je po svetim Duhu, kteri je nad njim bil (Mat. 3, 16.) in v njem delal, se praviga zveličarja skazal, de se je angeljem tudi v svoji človeški natori zapovednika pokazal, kteri so s stermenjem in čečenjem njega in njegovo delo premišljevali, ter mu služili (Mat. 4, 11. Jan. 1, 51: 1. Petr. 1, 12.), de ni bil le Judam, ampak tudi nevernikam oznanovan (Mat. 28, 19.), de je po vsih krajih svetá spoznan, in de je bil v večno nebeško veličastvo sprejet.

27. Po besedah: *„skrivnost pobožnosti“* se v greškim bere: *„Bog je bil razodet v mesu“* i. t. d. Takó se bere v prav mnogih in naj starejših greških rokopisih, v prav mnogih starih prestavah in greških cerkvenih očetih. Greške besede imajo v sebi močen dokaz, de je Jezus Kristus pravi, resnični Bog, pomen pa ravno tisti ostane, kakor je bilo poprej rečeno.

1. po meni in drugih prerokih (1. Kor. 7, 40: 12, 28.).

2. to je, v sedanjim času, ko je Zveličar na svét prišel. Ta čas se imenuje poslednja doba razvijanja Božjiga kraljestva na zemlji, poslednja doba razodevanja Božjih resnic, torej tudi poslednji čas (1. Kor. 10, 11.).

3. S svojimi lažmi si dajejo videz, kakor de bi bili pravi učeniki; pa njih lastna vest jih na laž stavi in lažnike kaže.

4. namreč tisti, ki so i. t. d.

5. Apostelj ima tukej (v. 3. 4.) tiste krive učenike v mislih, kteri so marsiktere jedí in pijače same na sebi za škodljive in grešne imeli, in si nar neumniši mertvenja in zatajevanja nakladali, de bi se z angelji sklenili, in od njih

Digitized by Google

5. posvečena je namreč po besedi Božji in po molitvi.[6])

6. Ako boš to brate učil,[7]) boš dober služabnik Kristusa Jezusa, zrejen v besedah vere in dobriga uka, ki si ga prejel.[8])

7. Praznih in babjih kvant[9]) se ogibaj; uri pa sebe v pobožnosti.[10]) 2. Tim. 2, 23. Tit. 3, 9.

8. Zakaj telesno urjenje malo pomaga, pobožnost pa je za vse koristna, in ima obljubo zdanjiga in prihodnjiga življenja.[11])

---

skrivne razodetja sprejemali. Gl. Kol. 2, 18. 21. Tudi poznejše so taki krivi učeniki vstajali, med kterimi so bili zlasti Enkratiti, ki so zakon prepovedovali, in Manihejci, ki so vživanje mesá in vina za grešno, ter oboje za satanov perdelek imeli. Skerbno se varuj, de bogokletno za njimi ne rečeš, kakor bi katoliška cerkev tem krivim učenikam enako ravnala, ko le neožen-jene v vikši cerkvene službe dopuša, in ko o nekterih dneh vživanje mesnih jedí prepoveduje. Cerkev zakona nima za grešniga, velikoveč ga za svetiga spozná, in samskiga stanú ne zapoveduje, temuč le pravi, de drugih v viši cerkveno službo ne more sprejemati, kakor le tiste, kteri so se sami nezmožne storili zavoljo nebeškiga kraljestva, ki so samski stan prostovoljno prevzeli. Tudi ne prepoveduje vživanja mesá ob nekterih dneh zato, kakor de bi mesó samo na sebi za nečisto ali grešno imela: temuč zato, ker vé, de človek z dobro rejenim životam ni perpraven za duhovne, pobožne vaje ob dneh pokore in žalosti, in de sploh naši duši v zveličanje tekne, ako si včasih kaj prijetniga odrečemo, in svojo lastno voljo zatéramo in jo Bogú v dar pernesemo. Cerkev v tem zdravniku enako ravná. Kakor zdravnik marsikter jedí in pijače le zato prepové, ker zderžljivost v bolezni k zadobljenju zdravja perpomore, takó tudi cerkev nektere jedí le zato prepové, ker je dobro in zveličavno, de se duša pokoršine vadi in de se životu to odtegne, kar njegovo počutnost in požeļjivost mika in pase. Nikar ne misli, pravi sv. Avguštin, de si služabniki Božji mesó zato odrekujejo, kakor de bi ga za nečisto imeli, temuč se tečnejšiga živeža le zato zderžujejo, de svoje teló v strahu (v vojnicah) in podložnosti ohranijo. Primeri Mat. 19, 12. 15. razl. 8. Rimlj. 14, 6. 14.

6. ker vsaka jed se za nekaj Božjiga, svetiga naznani z besedo, ktero je Bog izrekel, ko je človeku živež odkazal (1. Mojz. 1, 29: 9, 3.), in pa z molitvijo, ktera se pri vživanji jedí opravlja. Molitev pred jedjó in po jedi je zatorej apostoljska zapoved — pa kakó malo se mnogi za njo zmenijo! Skorej le priprosti ljudje so še hvaležni za svojo pičlo hrano; bogati in visoki po navadi brez molitve, brez hvaležniga pogleda proti nébu k svojim polnim skledam sedajo, in ravno takó tudi od mize hodijo.

7. Ako opominjaš, teh zmotnjavcov varovati se, in njih krivimu nauku praviga nasproti postavljaš.

8. boš pravi Jezusov služabnik, kteri se je praviga nauka ves do žive duše navzel.

9. Glej zgor. 1, 4.

10. Vadi se velikoveč z junaškim prizadevanjem notranjiga zedinjenja z Bogam. Besede „*vadi ali uri se*“ v greškim še posebej pomenijo: uri se enak vojšaku, kteri se za stavo bori ali poganja. Pobožnost je notranje življenje v kristjanu, notranje zedinjenje z Bogam, mišljenje in ravnanje po veri, upanji in ljubezni keršanstva. To notranje življenje je duhovna vojska, borjenje in poganjanje za posestvo ediniga Bogá, kteriga nam duhovni sovražniki išejo odvzeti.

11. Za to duhovno vojsko pobožnosti, o Timotej, ti bodi prav mar; ker ona je

Digitized by Google

9. To[12]) je resničen nauk, in vsiga sprejetja vréden.

10. Zavoljo tega se namreč trúdimo[13]) in smo preklinjani, ker upamo v živiga Boga, kteri je Zveličar vsih ljudi,[14]) zlasti pa vernih.[15])

11. To zapoveduj in úči.

12. Nihče naj tvoje mladosti ne zaničuje;[16]) temuč zgled bodi vernim v besedi in obnašanji, v ljubezni, v veri, v čistosti.[17])

13. Dokler ne pridem, bodi priden v branji,[18]) opominjevanji in podučevanji.

14. Nikar vnemar ne pušaj gnade, ktera je v tebi,[19]) ktera ti je bila dana po prerokbi[20]) s pokladanjem rok duhovšine.[21])

15. To premišljuj in v tem

---

za vse dobra. Telesne vaje borivcov za stavo le malo prida pernašajo: telesno gibčnost, junaško slavo, dobljeno stavo ali darilo za zmago; duhovne vaje pobožnosti pa donašajo naj veči korist ali dobiček za sedanje in prihodnje življenje; ker človek, kteri v sercu z Bogam zedinjen živí, duhoven borivec, zvesto spolnuje svoje dolžnosti, prejema v tem življenji, česar potrebuje (Mat. 6, 33.), po smerti pa bo prejel večno plačilo.

12. de je namreč pobožnim ta obljuba dana.

13. ker ravno zato, de bi dosegel, kar mi je obljubljeno, se trudim in v duhu vojskujem, kakor vsi drugi aposteljni in pravi kristjani.

14. kteri hoče, de bi vsi ljudje zveličani bili, in zato v zveličansko napravo katoliške cerkve stopili (Zgor. 2, 4.).

15. kteri posebno hoče, de si verni kristjani za svoje zveličanje prizadevajo.

16. Nikomur ne daj priložnosti, de bi te zavoljo tvoje mladosti zaničeval.

17. V greškim se bere tudi: „*v duhu*“, t. j., v duhovnim spoznanji.

18. svetiga pisma stare zaveze; bukve sv. pisma nove zaveze tačas še niso bile nabrane. Z branjem je bilo združeno podučevanje, kakó se je sv. pismo v Kristusu dopolnilo, in potem je nasledvalo zaderžansko opominjevanje. „*Dokler ne pridem*“ s tem sv. Pavel ne reče, de bi vse to potlej nehalo, temuč le, de jim bo sam v vsim tem natančniši nauke in naročila dal.

19. Gnada tukej zlasti pomeni posebne darove svetiga Duha (1. Kor. 14.), namreč posebno oblast, razsvetljenje in moč k spolnovanju mašniške in škofovske službe (Rim. 12, 7. 8: 1 Kor. 12, 28 — 30.).

20. po svetih besedah, ki so bile o tvojim posvečenji nad teboj izrečene. „*Prerokba*“ mende pomeni molitve in svete besede per pokladanji rok. Glej drugo razlago zgor. pogl. 1. razl. 29.

21. V drugim listu do Timoteja (pogl. 1, 6.) pravi sv. Pavel, de je bil Timotej s pokladanjem njegovih rok posvečen; tukej pa pravi, de se je posvečenje zgodilo s pokladanjem rok mašnikov. Oboje se da nar bolje takó zediniti, de je naj pred apostelj sam nanj roké položil in mu posvečenje podelil; pričujoči mašniki pa so potem tudi svoje roké nanj pokladali, de so s tem posvečenje poterdili, in posvečeniga za škofa spoznali. Pokladanje rok je bilo že od nekdanjih časov v navadi, in ni bilo le zunanje znamnje, s kterim se je podeljenje gnade naznanilo (1. Mojz. 48, 13. i. d. Luk. 13, 13. Djan. apost. 8, 17.), temuč tudi, de se je z njim podeljenje gnade spoznalo in poterdilo (4. Mojz. 8, 10.). Mašniki so bili v apostoljskih časih večkrat mašniki in škofje ob enim imenovani (Djan. apost. 20, 17.): ali so tukej eni ali drugi, ali pa obojni misliti, so si razlagavci naskrižem. Ta nasprotnost zato ni tukej veliko pomenljiva, ker je pokladanje rok po aposteljnu (2. Tim. 1, 6.) v posvečenje gotovo, pokladanje rok mašnikov pa je tukej le znamnje spoznanja dodeljeniga posvečenja.

Digitized by Google

bodi,[22]) de bo tvoja rastev vsim znana.[23])

16. Pazi nase in na nauk;[24]) bodi v tem stanoviten. Ako namreč to storiš, boš zveličal sam sebe in té, kteri te poslušajo.

## V. Poglavje.

Obnašanje do starših in mlajših, do vdov, ktere so poštene. Lastnosti dijakonic (cerkvenih služabnic); kakošne vdove se v to službo ne smejo izvoliti. Od preskerbe in plače mašnikam potrebne, kakó je pri tožbah zoper nje napravljenih ravnati, in kakošne previdnosti je treba zastran njih posvečevanja.

1. Staršiga ne kregaj, temuč opominjaj *(ga)* kakor očeta,[1]) mlajši kakor brate;

2. stare žene kakor matere, mlade kakor sestre v vsi čistosti.[2])

3. Spoštuj vdove, ktere so res vdove.[3])

4. Ako ima pa kaka vdova otroke ali vnuke, naj se učí poprej svojo hišo vladati,[4]) in dobro za dobro povračevati staršem;[5]) to namreč je prijetno pred Bogam.

5. Ktera je pa res vdova in zapušena, naj upa v Boga, in naj prebije v molitvah in prošnjah noč in dan.[6])

6. Zakaj ktera v sladnosti živí, je živa mertva.[7])

7. In to zaterdi, de bodo nesvarljive.

8. Ako pa kdo za svoje, in zlasti za domače nima skerbí,[8]) je vero zatajil, in je hujši od nevernika.[9])

---

22. v spolnovanji svojiga poklica po vsim njegovim obsegu.

23. de bo spolnovanje dolžnost tvojiga poklica dober sad pernašalo, de ga vsakteri spozna, in de te nihče ne bo imel za kaj zaničevati (v. 12.). V greškim: *„de bo tvoja rastev v vsih rečeh znana“*.

24. Premišljuj se, prevdarjaj se, boljšaj in posvečuj se, in čuj, de nauk čist ohraniš.

1. z otroškim spoštovanjem.

2. prijazno, pa brez nepotrebniga, zaupljiviga pečanja.

3. t. j., zapušene (4. v.) in pobožne (5. v.). Spoštovanje tukej pomeni podporo in skerb za-nje (kakor per Mat. 15, 4.); in je torej od vdov govorjenje, ktere je srenja oskerbovala (Gl. Dj. ap. 6, 1.).

4. naj od svoje družine živeža tirja, ki ga ji je dajati dolžna.

5. de ji otroci in vnuki povračujejo, kar so prejeli (Ambrož). Poleg greškiga pa: *„Ako . . . . vnuke ima, naj se ti nar pred učé, svojo lastno hišo prav vladati, in svojim staršem prejete dobrote povračevati“*. — Apostelj s tem hoče reči: Za vdove, ktere niso zapušene, ampak otroke in vnuke imajo, kteri jih zamorejo preživiti, nima srenja skerbeti.

6. V greškim je: *„postavi svoje zaupanje v Bogá in ostane“* (ali prečuje) i. t. d. Prava vdova namreč ima tudi to lastnost, de le v Bogá vse svoje zaupanje stavi in pridno in stanovitno móli.

7. Ker vdova, ktera po šegah in sladnosti svetá živí, ni prava vdova, temuč je v živim telesu na duši mertva.

8. Glej zgor. 4. v.

9. on se je keršanstvu odpovedal, ker se je ljubezni odpovedal, ktera je znamnje praviga kristjana; je hujši kot nevernik, ker ta dolžnosti keršanstva še ne

Digitized by Google

9. Vdova naj se izbere[10]) ne spod šestdeset let,[11]) ktera je bila eniga moža žena,[12])

10. in ima pričevanje dobrih del, ako je otroke zredila, ako je popotne sprejemala, ako je svétim noge umivala,[13]) ako je revnim stregla, ako si je za vsako dobro delo perzadevala.

11. Mlajših vdov pa ne sprejemaj; ko bi namreč v Kristusu dobro spasene bile, se hočejo omožiti;

12. in imajo obsojenje, ker so pèrvo obljubo prelomile.

13. Zraven so pa tudi léne in se navadijo po hišah hoditi; in niso samó léne, ampak tudi jezične in radovedne, in govoré, kar se ne spodobi.[14])

14. Hočem tedej, de se mlajši omožé,[15]) otroke rodé, gospodinijo, in zoperniku nobene perložnosti ne dajo hudó govoriti.[16])

15. Zakaj nektere so se že spet za satanam obernile.[17])

16. Ako ima pa kak verni vdove, naj jim pomaga, in naj se ne obteži cerkev, de bodo ti-

---

spozná. Gl. Jan. 13, 35. Po mislih aposteljnovih še celo ni prave vere brez ljubezni; kdor torej prave ljubezni nima, tudi nima prave vere.

10. Po nekterih misli: naj se zbere za oskerbljenko, de bi se iz cerkveniga premoženja preskerbovala (Krizost., Amb.); po misli drugih pa: naj se zbere za dijakonico (Rimlj. 16, 1.). Epifan., Tertul. Poslednje je verjetniši; ker to, de bi bile le vdove nad šestdeset lét stare, in le take, ktere so otroke imele in posebne dela usmiljenja skazovale (v. 9. 10.), od cerkve preživitek dobivale, se ne strinja z dobrodelnostjo pervih cerkvenih občin.

11. ker več skušnje in previdnosti ima, in se torej ne da lahko premotiti in zapeljati.

12. ktera je bila le enkrat omožena, in je torej zderžljiva. — Poštene in pobožne vdove, ktere so bile le enkrat omožene, so izvolili za cerkvene služabnice, ktere so živež od vernih prejemale, ter so pomagale ženske učiti, ubogim in bolnim streči i. t. d. Glej zgor. 3, 2.

13. Umivanje nog je pri starih, kakor še zdaj v nekterih krajih jutrovih dežel, za znamnje postrežljive ljubezni veljalo. Gl. 1. Mojz. 18, 4.

14. Mlajših vdov ne sprejemaj v število dijakonic; ker dobra hrana in preskerba, ki jo „*v Kristusu*“, to je, v Kristusovi ali v duhovski službi dobivajo, jih slastne in léne dela, de raji brez dela po hišah postopajo, prazne marnje in čenčarije razkladajo, in sčasama takó posvetne postanejo, de se hočejo možiti, ter obljubo, v brezzakonskim stanu ostati, prelomijo, in si torej pogubljenje nakopljejo. Iz tega se razvidi, de so že v pervih časih katoliške cerkve tudi vdove obljubo zderžnosti delale.

15. Apostelj, pravi sv. Avguštin, v ti reči vdovam ne daje nobene postave, temuč jim le pokaže, kakó naj si pomagajo, de se v mreže sladnosti in nezderžnosti ne vjamejo. Sploh je tudi pri vdovah za boljši spoznal, de naj neomožene ostanejo (1. Kor. 7, 8. 40.); tiste pa, ktere darú zderžnosti nimajo, boljši storé, de se omožé, ako jim le druge, vnanje okolišine nepremagljivih zaderžkov ne delajo.

16. de satan priložnosti ne najde, hudobne ljudi k zaničevanju keršanstva nadražiti.

17. Ker zgodilo se je že, de so mlade dijakonice, ki so zderžnost obljubile, svojo obljubo prelomile, in se takó spet satanu vdale.

Digitized by Google

ste, ki so res vdove, zadosti imele.[18])

17. Mašniki, kteri so dobri predpostavljeni, naj se dvojne časti vredni štejejo;[19]) posebno, kteri se trudijo v besedi in podučevanji.

18. Pismo namreč pravi: „Ne zaveži gobca volu, kadar mane“;[20]) in: „Delavec je vreden svojiga plačila“.[21])

19. Zoper mašnika tožbe ne sprejemaj, razun pred dvema ali tremi pričami.[22])

20. Kteri se pregrešé, jih posvari vpričo vsih,[23]) de se bodo tudi drugi bali.

21. Zaterdim ti vpričo Boga in Kristusa Jezusa in izvoljenimi[24]) angelji, de to spolnuješ brez presoje, in de nič ne storiš iz nagnjenja do koga druziga.

22. Rók na nikogar prenaglo ne pokladaj,[25]) in se ne delaj deležniga ptujih grehov.[26]) Sam sebe čistiga ohrani.[27])

23. Ne pij dalje *(same)* vode, temuč pij malo vina zavoljo svojiga želodca, in zavoljo svojiga pogostniga bolehanja.[28])

24. Nekterih ljudi grehi so znani, preden pred sodbo pridejo; enih se pa potlej izvedo.

25. Ravno takó so tudi dobre dela znane; in ktere so drugačne, se ne morejo skriti.[29])

---

18. De bi se svojih mladih vdov znebili, so jih morde nekteri pregovorili, de so v cerkveno službo stopile. Iz tega izhajoči hudi nasledki so aposteljna napeljali, de je vernim sploh zapretil, naj tistih vdov, ktere zamorejo sami preskerbeti, srenji na glavo ne dajejo, de se s tem pravim vdovam (v. 3. 4.) ne bo kaj odtegnilo. V greškim je: „*Ako ima kak verni ali kaka verna*“ i. t. d.

19. preživitka, preskerbljenja, posebno v starosti.

20. Glej 5. Mojz. 25, 4: 1. Kor. 9, 9.

21. Glej 5. Mojz. 24, 14. Mat. 10, 9. i. d.

22. ker mašniki so v svoji službi, v kteri morajo z dolžno ojstrostjo ravnati, lahko hudovoljnimu obrekovanju izpostavljeni; prenaglo ravnanje ali sojenje vikših bi zavoljo tega njih časti, njih veljavi in njih prizadevanju v práv veliko škodo utegnilo biti.

23. vpričo vsih druzih mašnikov.

24. dobrimi angelji, ki so Bogú zvesti ostali.

25. Nikomur ne podeluj svetiga posvečenja, dokler se nisi poprej njegove vrednosti prepričal. Cerkveni tridentinski zbor zatorej z zažuganjem ojstrih cerkvenih kazen zapoveduje, de se morajo vsi, ki hočejo mašnikovo posvečevanje prejeti, zastran njih vednosti in dosedanjiga življenja prav natanko poskušati, če imajo vse duhovnu potrebne lastnosti, de kdo nevreden ne stopi v nar svetejši stan.

26. ki jih dela nevredno posvečeni v duhovski službi.

27. Prizadevaj si za popolnama čisto življenje, de ne boš po svoji lastni mlačnosti, nečistosti, nezderžnosti skušan, napake drugih, kteri se za cerkveno službo glasijo, spregledovati.

28. Vender pa pri svojim čistim, zderžljivim življenji svojiga zdravja ne zanemarjaj; pij torej zavoljo svoje bolehnosti nekoliko vina, in ne same vode, kakor si doslej v navadi imel.

29. Previdnost in poskušnja pri sprejemanji v cerkveno službo ima dobri nasledek, de se tisti, kterih pregreški so znani, lahko precej, drugi pa po dogna-

Digitized by Google

## VI. Poglavje.

Hlapci naj tudi svoje ajdovske gospode spoštujejo, in naj svojih keršanskih gospodarjev kot bratov ne zaničujejo. V teh in druzih rečeh nekteri drugači učé, so prepirljivi, in s pobožnostjo svojiga dobička išejo: tega se váruj! Pobožnost je sicer res v dobiček, pa je tudi že s potrebnim zadovoljna. Kteri hočejo obogateti, se zapletejo v mnoge skušnjave, in lakomnost celo k odpadu od vere zapelje. Zato se tega ogibaj, vojskuj se za vero, in temu svojimu spoznanju in poklicu ostani zvest do prihoda Jezusa Kristusa. Velevaj bogatim v Bogá zaupati in dobro delati. Ohrani izročeni nauk, in ne daj se preslepiti krivi modrosti.

1. Hlapci, kteri koli so pod jarmam,[1]) naj svoje gospodarje vse časti vredne čislajo, de se imé Gospodovo in nauk ne preklinjata.[2])

2. Kteri imajo pa verne gospodarje, naj jih ne zaničujejo, ker so bratje;[3]) temuč naj jim bolj služijo, ker so verni in ljubljeni, kteri so dobrote deležni.[4]) To úči in opominjaj.[5])

3. Ako kdo drugači učí, in ne ravná po zdravih besedah Gospoda našiga Jezusa Kristusa, in po tistim uku, ki je po pobožnosti,

4. je napuhnjen in nič ne vé, temuč se upéra z vprašanji in besednimi bôji, iz kterih pridejo nevošljivosti, kregi, preklinjanja, hude natolcvanja,

5. prepiri na umu spačenih ljudi, kteri so brez resnice in menijo, de se s pobožnostjo dobiček dela.[6])

---

nim preiskovanji odpravijo; kakor so namreč dobre dela znane, takó tudi hudobne dela ne morejo skrite ostati, ako se modro in previdno preiskuje, in s prenaglostjo ne ravná. — Apostelj s tem noče reči, de bi se po tem takim nikoli noben nevrednik v cerkveno službo ne mogel vriniti, ker se to popolnama ne da odverniti: temuč s tem hoče le zapretiti, de je pri sprejemanji v naj svetejši in naj imenitnejši službo naj veči in vse mogoče previdnosti treba, in de tako previdno ravnanje dobre nasledke ima. Cerkev je tudi vseskozi s tako previdnostjo ravnala, in na to se opérajo vse njene veleve in postave zastran poskušenj in časov, ki so med deljenjem posameznih svetih redov (žegnov) vpeljani.

1. t. j., kteri ajdovskim gospodarjem služijo. Neverniki so imeli svoje hlapce le kakor kako drugo svojo reč ali brezpametno stvar, s ktero so svojevoljno ravnali. Zavoljo tolike zaničljivosti in stiske so bili sužnji kakor pod jarmam.

2. kakor bi Gospod in njegov nauk nepokoršino hlapcov podpéral.

3. Hlapci, ki imajo keršanske gospodarje, naj ne mislijo, de jim niso zato nič več spoštovanja in pokoršine dolžni, ker so si vsi po Jezusu Kristusu bratje med seboj in ker pred Bogam ni razločka med osebami. Kološ. 3, 11. Gal. 3, 28.

4. temuč naj jim kot sovernikam in deležnikam ravno tiste dobrote (odrešenja, posvečenja, zveličanja) toliko pridniši in voljnejši služijo. Služijo naj jim že zato, ker so njih gospodarji, po tem pa toliko bolj še zato, ker so kakor keršanski gospodarji zveste postrežbe toliko bolj vredni.

5. To in vse, kar sim ti v tem listu zaterdil.

6. Apostelj ima tukej poprej omenjene krive učenike (pogl. 1, 3. 6.) v mislih,

Digitized by Google

6. Velik dobiček pa je pobožnost[7]) z zadovoljnostjo.[8])

7. Nič namreč nismo pernesli na ta svét; gotovo je, de tudi nič ne moremo odnesti. Job 1, 21. Prid. 5, 14.

8. Ako pa imamo živež in obleko, bodimo s tem zadovoljni. Prip. 27, 26.

9. Zakaj kteri hočejo obogatéti, padejo v skušnjavo, in v zadergo hudičevo, in v veliko nepridnih[9]) in škodljivih želj, ktere potopé človeka v pogubljenje in končanje.

10. Korenina vsiga hudiga namreč je lakomnost; nekteri, ki so po nji hrepeneli, so zašli od vere,[10]) in se zapletli v velike nadloge.[11])

11. Tí pa, o človek Božji! béži od tega, derži se pa pravice, pobožnosti, vere, ljubezni, poterpežljivosti, krotkosti.

12. Vojskuj dobro vojsko vere,[12]) segaj po večnim življenji,[13]) k kterimu si poklican in za kteriga si dobro pričal pred veliko pričami.[14])

13. Zapovem ti pred Bogam, kteri vse oživlja, in Kristusam Jezusam, kteri je pričal pod Poncijem Pilatam dobro pričevanje,[15]) Mat. 27, 11.

14. de ohraniš zapoved[16]) brez madeža in nesvarljivo do prihoda Gospoda našiga Jezusa Kristusa,[17])

15. kteriga[18]) bo ob svojim času pokazal blagi in edino močni, Kralj kraljev, in Gospod gospodovavcov, Skriv. raz. 17, 14.

16. kteri sam ima neumerljivost[19]) in prebiva v nedosegljivi svetlobi,[20]) kteriga noben človek ni vidil, in ga tudi viditi ne more;[21]) njemu bodi čast in večno gospostvo! Amen.

---

kteri so svoje na videz viši vednosti od nebeških duhov in zveze z njimi drugim za denar pripovedovali. Primeri Dj. ap. 16, 16. V greškim je pridjano: „*Tacih se ogibaj!*“

7. Glej zgor. 4, 8.

8. pa mora z zadovoljnostjo združena biti.

9. V greškim: „*neumnih*“.

10. kakor Judež Iškarjot.

11. V greškim: „*so se z veliko bolečinami presunili*“.

12. Bodi pogumen, serčen keršansk vojšak. Gl. Efež. 6, 13.

13. ki je v stavo dano ali v plačilo obljubljeno ravno po tem vojskovanji. Gl. 1. Kor. 9, 25.

14. za ktero večno življenje, de bi ga dosegel, si vero očitno spoznal pri svojim sv. kerstu in pa pri svojim posvečenji za škofa pred veliko pričujočimi pričami.

15. de je kralj Judov, obljubljeni Mesija. Gl. Jan. 18, 36. 37: 19, 11.

16. vse, kar sim ti zapovedal.

17. do vesoljne ali poslednje sodbe (Gl. 1. Tes. 4, 13. i. d.) ali pa: do smerti (Rim. 13, 12.).

18. kteri prihod Jezusa Kristusa bo Bog o svojim času napravil.

19. neumerljivost sam iz sebe, iz svojiga bitja ima: angelji in ljudje pa jo le od njega imajo.

20. kteriga svetost in blagost (ali zveličanje) vse preseže, kar angelji in ljudje zamorejo zapopasti.

21. „*viditi*“, t. j., razumeti, zapopasti po njegovi neskončni natori. Jan. 1, 18.

Digitized by Google

17. Bogatim tega svetá zapovej, de naj ne bodo visokih misel, in de naj ne zaupajo v nestanovitno bogastvo, ampak v živiga Boga (kteri nam daje vsiga obilno za vživanje);[22])

18. de naj dobro delajo, bogaté v dobrih delih, radi dajo in z drugimi delé,[23])

19. de naj si nabirajo zaklad, dobro podslombo za prihodnje, de dosežejo pravo življenje.[24])

20. O Timotej! kar ti je zročeno,[25]) ohrani, in se ogibaj posvétnih novih besedí,[26]) in prepirov napčno takó imenovane učenosti,

21. ktero nekteri obetajo in so od vere odpadli. Gnada bodi s teboj! Amen.

---

22. Glej Luk. 12, 16 — 21.
23. Glej 2. Kor. 9, 8.
24. Glej Mat. 6, 20. Luk. 12, 21. V greškim: „*večno šivljenje*“.
25. pravi, čisti nauk.
26. novih, nesvetih, praznih naukov.

Digitized by Google

# VVOD

v

## Drugi list do Timoteja.

Ko je bil sveti Pavel pervikrat v Rimu jetnik (Dj. ap. 28, 30. 31.), se ni v posebno hudi stiski znajdel. Sicer terpí (Kol. 1, 24. Fil. 2, 27.), pa vender zamore brez opover sveti evangeli oznanovati in tolaživne sporočila od sebe dajati (Efež. 6, 19. 20. Kol. 4, 8.). Ne bojí se, de bi bil obsojen, temuč veliko bolj upa, de bo kmalo (Fil. 2, 24.) vérnim zopet dan, in svojiga oprostenja gotovo pričakovaje si v Kolosah že stanovanje najme (Filem. 22.). Ko je sv. apostelj pričujoči list pisal, je bil tudi v Rimu jetnik (2. Tim. 1, 8. 16. 17: 2, 9.); pa se mu je vse drugači godilo, kot v njegovim pervim jetništvu. Hudodelniku enako zavoljo evangelija terpí (pogl. 2, 9.); njegovimu govorjenju se mnogo nasprotuje (4, 14.); že je bil v očitni smertni nevarnosti (4, 17.) in se je od vsih zapušeniga vidil (4, 16.); prepričan je, de se mu silna smert bliža (4, 6.), in najde le v spominu večniga povračila tolažbo (4, 6 — 8. 18: 1, 12.). Iz tega so starejši in novejši razlagavci sv. pisma po pravici sklenili, de drugi list svetiga Pavla do Timoteja ni bil v pervim, ampak v drugim njegovim jetništvu v Rimu malo pred njegovo smertjo v letu 66 ali pa 67 po Kristusu spisan. Apostelj v njem Timoteja k sebi v Rim povabi, in mu od keršanskiga duhovniga pastirstva še nadalje opomine in nauke daje.

V tem listu se svetlo kaže njegovo pokojno sercé ob bližanji smerti, njegova preserčna skerbnost za ljubljeniga Timoteja, njegova skerb zavoljo keršanstva, per tem pa njegovo likovno ali veseljavno upanje, de bo zmagalo. — Sveti Timotej, apostoljski mož, je preživel sv. Pavla in je dolgo časa vero oznanoval, dokler ni zavoljo njé kervi prelil. Spomin njegove smerti se obhaja 24. prosenca.

Digitized by Google

# DRUGI LIST
# SV. PAVLA APOSTELJNA
# do Timoteja.

## I. Poglavje.

**Sv. Pavel piše Timoteju, in mu voši gnado, milost in mir. Hvalim Boga, de mi v moji ljubezni do tebe potolaženimu vedno daje na-te misliti; pri tem tudi želim, tebe viditi, in se spominjam tvoje nehlinjene vere. Zavoljo te ljubezni in te vere te opominjam, de dolžnosti svoje pastirske službe s serčnostjo spolnuj. Ne sramuj se Gospoda in mene, svojiga vjetiga učenika, temuč prizadevaj si po moči Božji, kteri nas je iz milosti poklical in po Jezusu Kristusu resnično odrešil. De njegov sv. evangeli oznanujem, zato sim v aposteljna nevernikov postavljen, in zato terpím; pri tem pa vender serca ne zgubím, temuč upam večniga povračila. Serčno se dèrži praviga nauka. Vsi iz Azije so me iz boječnosti zapustili; Onezifor pa se me ni sramoval. Gospod mu poverni!**

1. Pavel, apostelj Jezusa Kristusa po volji Božji,[1]) poleg obljube življenja, ktero je v Kristusu Jezusu,[2])

2. Timoteju, preljubimu sinu. Gnada, milost, mir od Boga Očeta, in Kristusa Jezusa Gospoda našiga.[3])

3. Zahvalim Boga, kterimu služim od predstaršev[4]) s čisto vestjo,[5]) de te neprenehama v spominu imam v svojih molitvah noč in dan,[6])

4. in te želim viditi, ko se spomnim tvojih solz,[7]) de bi bil z veseljem napolnjen,

5. in ko se spomnim tiste vere, ktera je v tebi brez hinavšine, ktera je tudi poprej prebivala v tvoji stari materi Loidi,

1. Glej 1. Kor. 1, 1.
2. apostelj v namen, vsim obljubo večniga življenja oznanovati, ktero se po sklenitvi s Kristusam zadobiva (Teodoret). Apostelj koj v začetku omeni večno življenje, ker je Timoteju v terpljenji tega življenja in v zadregah njegove pastirske službe v Efezu jelo serce upadati, ter ga opomni, de ga to terpljenje toliko manj sme maloserčniga delati, ker keršanski verni učenik nima časne sreče, ampak večno zveličanje oznanovati in obetati (Kriz.).
3. Glej 1. Tim. 1, 2.
4. od nekdaj, pred in potlej, ko sim bil spreobernjen.
5. brez druziga namena, le iz vneme za Božjo čast.
6. Nimam te le v spominu, o Timotej, temuč še hvalim Bogá, de noč in dan moje misli na-te obrača: tolikanj te ljubim!
7. ki si jih pretakal, ko si od mene slovó jemal.

Digitized by Google

in v tvoji materi Evniki;[8]) prepričan sim pa, de tudi v tebi.

6. Zavoljo tega[9])te opominjam, de obúdi gnado Božjo,[10]) ktera je v tebi po pokladi mojih rok.[11])

7. Zakaj Bog nam ni dal duha strahú, ampak močí in ljubezni in treznosti.[12])

8. Nikar se tedej ne sramuj pričevanja od našiga Gospoda,[13]) in tudi ne mene jetnika zavoljo njega;[14]) temuč delaj z menoj vred za evangeli[15]) po môči Boga,

9. kteri nas je odrešil in poklical s svojim svetim poklicam, ne po naših delih, ampak po svojim sklepu, in milosti, ktera nam je bila dana v Kristusu Jezusu pred začetkam svetá;[16]) Tit. 3, 5.

10. ktera se je pa zdaj razodela,[17]) po prihodu našiga Zveličarja Jezusa Kristusa, kteri je smert zaterl, življenje pa in nestrohljivost na svetlobo dal po evangelii,[18])

11. kteriga oznanovavec sim jest postavljen, in apostelj in učenik narodov;[19])

12. zavoljo česar tudi to terpim, tode ne bom osramoten.[20]) Vem namreč, komú sim véroval, in sim prepričan, de je mogoče, kar mi je zročeno, ohraniti do tistiga dné.[21])

8. Glej vvod.

9. zavoljo te ljubezni, ki jo do tebe imam, in zavoljo tvoje vere, s ktero si svoj ték takó dobro začel.

10. V greškim: *„spet vnameš“.*

11. de gnado Božjo, ktero si o svojim posvečenji v vikši duhovstvo s poklado mojih rok od Bogá prejel, spet v sebi obudíš in oživíš (de se njena moč nad teboj kaže), zlasti z veselo serčnostjo, de za razširjanje in uterjenje keršanstva vse storiš, vse terpiš. — Kakor se zdi, je bil Timotej boječ postal, in se zato ni toliko trudil v svoji službi. Apostelj pravi: *„Gnada je v tebi po pokladi mojih rok“.* Pri tem opomni sv. Avguštin: Bratje, kdo podeluje škofovsko gnado, Bog ali človek? Nedvomljivo Bog, vender pa Bog po človeku. Poklada rok torej ni samo pomenljivo znamnje, temuč po njej se škofovsko ali mašniško posvečenje podeluje (trident. cerkv. zbor. sej. 7. zakon. 6.). Glej tudi 1. Tim. 4, 14.

12. ker duh, kteriga Bog v svojih gnadah delí, ni duh boječe maloserčnosti, kteri pustí podeljeni dar nepridama ležati (Mat. 25, 25.), ampak duh vesele in serčne pogumnosti, žive ljubezni in trezniga, prav lepiga življenja. Glej Rimlj. 8, 15.

13. pridigovati in pričevati, de vse zveličanje le od Kristusa pride. Krivi učeniki v Efezu in njegovi okolici so pa drugači mislili (Kol. 2, 19.); njim naj bi Timotej serčno nasproti stopil.

14. ne nauka Gospodoviga, ne mene jetnika.

15. V greškim: *„terpi z menoj za evangeli“.*

16. Glej Efež. 1, 4. 5: 2, 8. 9.

17. ktera gnada poklica je zdaj jela delati in svojo moč skazovati.

18. Glej 1. Kor. 15, 53. 54.

19. Glej 1. Tim. 2, 7.

20. Akoravno v svoji službi veliko terpim, vender ne omahujem, temuč v Gospoda zaupam.

21. moje apostoljske dela kot zastavo ohraniti do sodnjiga dneva, de jih bo takrat po zasluženji zamogel poplačati (Teofil., Anzelm). Naše dobre dela so pri Bogu zastavljen zaklad, kteri bo sodnji dan svoje obilne obresti donesel. Glej Mat. 19, 21. Spod. 4, 8.



Digitized by Google

13. Derži se podobe zdraviga nauka, ki si ga od mene slišal v veri, in v ljubezni v Kristusu Jezusu.[22])

14. Dobro zročilo ohrani po svetim Duhu, kteri v nas prebiva.[23])

15. To veš, de so se obernili od mene vsi, kteri so v Azii, med kterimi sta Figêl in Hermogen.[24])

16. Gospod daj usmiljenje Oneziforjevi[25]) hiši, kteri me je velikrat poživil, in se mojiga železja ni sramoval; Spod. 4, 19.

17. temuč me je, ko je v Rim prišel, skerbno iskal in našel.

18. Gospod mu daj najti usmiljenje per Gospodu tisti dan.[26]) In koliko je meni[27]) v Efezu stregel, ti nar bolje veš.

## II. Poglavje.

Bodi serčan; po mojim uku zuri druge za učenike; junaško ostani Jezusu zvest, le tvoja služba ti bodi v mislih, de za vojskovanje venec, za delo sad dosežeš. To si prav k sercu vzemi. Pomisli, de je Jezus po svojim terpljenji častitljivo vstal, kakor sv. evangeli učí, za kteriga enak hudodelniku terpim, de ne le sebi, ampak tudi drugim zveličanje pridobim, ki ga dosežejo vsi, kteri v terpljenji Kristusa posledujejo; kdor namreč z njim terpí, bo tudi z njim poveličan. To prevdari in uči, prazniga besedovanja in prepiranja pa se varuj. Bodi oznanovavec čistiga nauka, in ogibaj se nepotrebniga čenčanja krivih učenikov. Nekteri tajé vstajenje mesá, in veliko spride in škode napravijo, izvoljeni pa vender stanovitni ostanejo. Ravno v cerkvi so častne in sramotne posode. Mladostnih sladnost in prepirov se ogibaj. Bodi krotak, poterpežljiv učenik, de odpadle spet iz zaderg satanovih rešiš.

1. Ti tedej, moj sin![1]) bodi močan po gnadi, ktera je v Kristusu Jezusu;[2])

22. Zvesto ohrani zapopadek čistiga nauka, kteriga si po ustnim podučenji sprejel, s stanovitno vero in sveto ljubeznijo, de zedinjen ostaneš z Jezusam Kristusam. Gl. 1. Tim. 1, 5.

23. Serčno ohrani čisti nauk zoper zapeljive zvijače krive učenosti, poterjen po moči svetiga Duha, kteri v nas dela. — Dobro zročilo je Kristusov nauk, ki mu ga je bil apostelj zročil. Gl. 1. Tim. 6, 20.

24. Saj veš, de so vsi moji mlačni nasledovavci v azijaški okrajini (1. Kor. 16, 19.) od mene, od praviga nauka popolnama odpadli. — Veliko k krivi veri nagnjenih kristjanov v Efezu, Kolosah, Laodiceji (glej vvod v lista do Efež. in Kološ.), kakor se vidi, je priložnost druziga jetništva aposteljnoviga v to obernilo, de so se mu popolnama odpovedali.

25. Onezifor je bil kristjan verjetno v Efezu (v. 18.).

26. Ker sv. apostelj od Oneziforjeve hiše piše, in od njegove postrežbe v preteklim času govori, pa njega samiga ne pozdravi, ampak le njegovo družino (spod. 4, 19.), in od njega pravi: Gospod mu daj milost najti sodnji dan: je skorej prav gotovo, de je bil ta pobožni mož tačas že umerl, in de nas torej apostelj s svojim zgledam učí, vošila in molitve za duše ranjkih Gospodu darovati.

27. Besedice „*meni*“ ni v greškim. Onezifor je mende vsi občini s svojim premoženjem pomoč skazoval.

1. Glej zgor. 1, 6. razlago 11.

2. s pomočjo gnade Božje, ki jo s Kristusam zedinjeni prejmemo.

Digitized by Google

2. in kar si slišal od mene po veliko pričah,[3]) to zroči zvestim ljudem, kteri bodo perpravni tudi druge učiti.[4])

3. Delaj[5]) kakor dober vojšak Kristusa Jezusa.[6])

4. Nihče, kteri se za Boga vojskuje,[7]) se ne zapleta v časne opravila, de dopade njemu, od kteriga se je dal najeti.[8])

5. Zakaj tudi kteri se bojuje na premaganje, ni kronan, ako se ni po postavi vojskoval.[9])

6. Kmet, ki dela, mora nar pred sad vživati.[10])

7. Razumej, kar ti rečem; dal ti bo namreč Gospod v vsim razumnost.[11])

8. Pomni, de je Gospod Jezus Kristus iz zaroda Davidoviga vstal od mertvih[12]) po mojim evangelii,[13])

9. zavoljo kteriga terpim do železja, kakor hudodelnik; tode Božja beseda ni uklenjena.

10. Zato vse preterpim zavoljo izvoljenih, de tudi oni zveličanje dosežejo, ktero je v Kristusu Jezusu z nebeško[14]) častjo.[15])

---

3. poterjeno s spričbami iz svetiga pisma, s spričevanjem mojiga življenja in mojih čudežev (Ekumeni, Salmeron). Drugi pravijo: „*pred veliko pričami*“, t. j., očitno (Kriz.).

4. Tedej kar je slišal, je imel Timotej spet druge ustno učiti. Ustno učenje je bilo redovna, navadna pot sporočevanja in razširjevanja besede Božje. Gl. Mat. 28. razl. 22.

5. V greškim: „*terpi*“.

6. Glej Efež. 6, 12. i. d.

7. „*za Boga*“ ni v greškim.

8. Noben vojšak se ne meša v opravila mestnjanskiga ali domačiga življenja, temuč ostane edino pri svojim poklicu: takó naj tudi vsak apostoljsk delavec le Gospodu živí in služi. — Nekdaj je bilo vojakam ojstro prepovedano, z drugimi opravili se pečati. V greškim: „*de vojskovodju dopade*“.

9. Kdor se za stavo bojuje (gl. 1. Kor. 9, 24 — 27.), le tedaj venec, namenjeno stavo dobí, ako se je po vojnih vredbah ali ravnilih boril, ako je boj po storjenih postavah začel, nadaljeval in dokončal. Takó bo tudi le tisti apostoljski delavec plačilo prejel, kteri se praviga reda, dane zapovedi derží, le svojo službo v mislih ima, in ne le serčno in goreče začne, ampak tudi nadaljuje in dožene. Začenja jih veliko, pravi sv. Hieronim, dokonča pa malo. Pri kristjanih se ne praša po začetku, ampak po koncu. Sv. Pavel je bil slabo začel, pa je dobro dokončal. Pri Judežu Iškarjotu je bil začetek lep in slaven, konec pa nesreča in pogubljenje.

10. Kakor le tisti vojšak venec prejme, kteri se prav in po velevah vojskuje, takó naj tudi le tisti kmetovavec nar pervo sad vživa, kteri je delal. Zatorej delaj, Timotej, terpi, prenašaj! (Korneli a Lap.).

11. Iši pomen teh prilik spregledati, in Bog bo tvoj um razsvetlil, de jih boš vedil na vse razmere ali okolišine v svoji pastirski službi obračati.

12. pa le po življenji truda in terpljenja polnim (Teodor., Kriz.).

13. kteri je bil, kakor povsod učim, pravi človek, rojen iz Davidove rodovine, vsim ljudem v zgled in v nauk, de le za trudam in terpljenjem častitljivo vstajenje pride. Svoj nauk sveti Pavel imenuje svoj evangeli, kakor 1. Kor. 15, 1.

14. V greškim: „*večno*“.

15. Spomni se tudi mojiga terpljenja, kakó sim v oznanovanji sv. evangelija in zavoljo njega kot hudodelnik zvezan v ječo djan (desiravno se beseda Božja ne more zvezati, temuč se dobro razširja), s kolikim zatajevanjem samiga



Digitized by Google

11. Resničen je nauk:[16]) Ako namreč z njim umerjemo, bomo tudi z njim živeli;[17])

12. ako z njim terpimò, bomo tudi z njim kraljevali; ako ga pa zatajimò, bo tudi on nas zatajil.[18]) Mat. 10, 33. Mark. 8, 18.

13. Ako smo nezvesti, on zvest ostane; samiga sebe ne more zatajiti.[19]) Rim. 3, 3.

14. To[20]) opominjaj in pričaj pred Gospodam.[21]) Nikar se ne prepiraj z besedami; to ni ničemur k pridu, ampak je le v zmoto poslušavcam.[22])

15. Skerbno si perzadevaj, se skazati Bogu doskušeniga[23]) delavca, kterimu se ni treba sramovati,[24]) kteri prav oznanuje[25]) besedo resnice.

16. Nesvetiga in prazniga govorjenja se pa ogibaj;[26]) veliko namreč perpomore k hudobii;[27])

17. in njih govorjenje razjeda okoli sebe kakor rak;[28]) zmed kterih sta Himenej in Filet,

18. ktera sta od resnice odpadla, ko pravita, de je vstajenje že bilo,[29]) in sta nekterih vero poderla. Gl. 1. Tim. 1, 20.

19. Tode stalo Božje terdno stoji, in ima to znamnje: Gospod jih pozna, kteri so njegovi, in: Odstopi naj od krivice vsak, kteri kliče v imé Gospodovo.[30])

20. V veliki hiši pa niso sa-

---

sebe vse prenašam, de tudi še drugi, ktere si je Bog izvolil, tukej odrešenje in tam večno zveličanje dosežejo.

16. Apostelj še dalje izpeljuje svoje besede, de le terpljenje v veličastvo pelje. Še zapričam, in zaterdim, kar sim rekel, de mora trud in terpljenje predhajati: „*Ako namreč z njim*“ i. t. d.

17. Glej Rimlj. 7, 4.

18. Glej Rimlj. 8, 17. Mat. 10, 32. i. d.

19. Ako njegovimu žuganju ne verjamemo, njegova beseda vender gotova in zanesljiva ostane in se bo spolnila; ker se svojimu bistvu, ktero je svetost in pravica, ne more odpovedati.

20. v verstah 11 — 13. povedane resnice.

21. Prosi in zarotuj pri Gospodu svoje verne, pri Gospodu, njih prihodnjim Sodniku, de naj si té resnice prav v serce vtisnejo.

22. S praznimi besedami se prepirajo tisti, pravi sv. Avguštin, kteri ne mislijo v to, de bi zmoto z resnico ustavljali, temuč le, de bi nasprotnika z mogočnimi besedami, z lepim, zvitim govorjenjem užugali in premagali. Tako besedovanje in prepiranje poslušavce v pogubljenje spravlja: ako namreč slišijo, de ne zmaguje resnica, ampak beseda, in se celo za zmoto poganja, morajo v svojim prepričanji omahovati in vero zgubiti. V greškim: „*pričaj pred Gospodam, se ne prepirati z besedami, to ni*“ i. t. d. Gl. 1. Tim. 6, 4. 5.

23. ki ga Bog za pridniga, pripravniga delavca spozna.

24. čisti, zdravi nauk oznanovati, ko bi mu tudi nečast pred ljudmi prinesel.

25. kteri takó učí, kakor je času, okolišinam in razumu poslušavcov primérjeno.

26. Takó se vse imenuje, kar je čistimu, pravimu nauku nasprotno. Gl. 1. Tim. 6, 4. 5.

27. Iz napčniga govorjenja (krivih naukov) izhaja hudobno djanje. V greškim je: „*se ogibaj; ker oni*“ (kteri tako govorjenje imajo, prazne, krive nauke oznanujejo) „*v večí hudobijo zabredujejo*“.

28. de bodo sčasama tudi boljši udje verne občine pohujšani in zapeljani.

29. pri sv. kerstu po duhovno (Rimlj. 6, 4.), vstajenja telés pa de ni.

30. Pa akoravno nekteri svojo vero zgubé, vender izvoljeni, pravi vérniki ko

Digitized by Google

mo zlate in sreberne posode, ampak tudi lesene in perstene; in nektere so sicer častitljive, nektere pa nečastitljive.[31])

21. Ako se tedej kdo očisti od takih,[32]) bo častitljiva, posvečena posoda,[33]) in koristna Gospodu, za vsako dobro delo perpravna.

terdno stalo (dnò) Božje stanovitni ostanejo. Oni nosijo kot pečat vtisnjeno znamnje na sebi, de so Gospodovi, od njega spoznani, odbrani in ljubljeni; oni ga ne spoznajo samo z besedami, ampak se tudi hudiga varujejo in dobro delajo, pravični so (Mat. 7, 21. i. d.). — Terdno stalo (dno) pomeni tukej stanovitne vernike, izvoljene; ker v poprešnji versti se krivovérniki — razdjani imenujejo. Le stanovitni verniki nosijo znamnje otrók Božjih, kteri so pravični, in njim zlasti je imé „*stalo*“ prav pristojno, ker oni so notranje stalo hiše Božje (v. 20.) t. j. cerkve; ker cerkev ima sicer še vnanjo podporo v svojim naj vikšim pastirji ali poglavarji (Mat. 16, 18.), pa njeno pravo, notranje bistvo, brez kteriga bi kratko in malo ne mógla obstati, je svetóst njenih od Boga izvoljenih udov. Napis je dvojin: spoznanje in pravičnost, ker Bog le tiste spozná (za svoje otroke), od vekomaj za svoje odloči in odbere, kteri se hudiga varujejo in dobro delajo, kteri so pravični (Avguštin). Nekteri (Kriz., Tom., Korneli) pa v besedi „*terdno stalo*“ ne umejo izvoljenih, ampak izvolitev, preodločbo Božjo, v tem poménu: Pa če tudi nekteri svojo vero zgubijo, vender izvolitev Božja terdno stojí, ktere skrivnost je v tem, de Bog tiste, kteri so pravični, za svoje previdi, in pred odloči. Ta razlaga se ravno na to izide, kot una; zvézi govorjenja pa je bolj primérjeno, de se v besedi „*stalo*“ ne umeva izvolitev, ampak izvoljeni, ker se ravno poprej tudi ne govorí od nevere in pogube, ampak od krivovernih, pogubljivih osób. Drugi pa umevajo v besedi „*stalo*“ cerkev; tode cerkev ima po navadi imé vsiga poslopja (Efež. 2, 21: 1. Kor. 3, 9.), in precej v 20. versti jo sv. Pavel „*hišo*“ imenuje. Misliti pa, de se cerkev v 19. versti „*stalo*“, v 20. pa „*hiša*“ imenuje, bi bilo prav neverjetno.

31. Iz 19. verste izhaja misel: Torej se najdejo v cerkvi tudi taki, kteri niso pravični. Kakó se more to misliti v napravi, ktera je od Boga takó svet namen in takó močne pomočke prejela? Sv. Pavel na to s priliko odgovorí: Kakor je v veliki hiši mnogotero posod, nektere v blagejši, druge v neblagejši namen: takó je tudi cerkev velika hiša, kjer nekteri verniki v čast, drugi pa v nečast delajo. Velika hiša je cerkev (1. Tim. 3, 15.), v nji so dobri in hudobni namešani (Mat. 13, 24 — 30: 13, 47. i. d.). Avguštin. Zlate in sreberne posode so stanovitni verniki, izvoljeni, ker oni kot zlato in srebro v vsih poskušnjah dobri obstanejo. Lesene in perstene posode pa so omahljivi, slabi verniki, tukej zlasti od krivih učenikov zapeljani (v. 18.). Té cerkev še za svoje spozná, dokler je še upanje, de se bodo svoje nesnage očistili (v. 21.): in še le potem nehajo, udje cerkve biti, ako v svoji nesnagi (neveri, pohujšljivim življenji) terdovratni ostanejo, in se zatorej od cerkvenih prednikov zmed verne družbe veržejo, kakor se je zapeljivcu Himeneju zgodilo (1. Tim. 1, 20.). Kot slabe, kerhljive posode imajo še nekoliko prida v cerkvi, pa ne pošteniga ali častniga, kot pravi, stanovitni verniki, kteri so s svojimi čednostmi lepota in slava cerkve; nezvesti, nestanovitni kristjani imajo namreč v cerkvi le ta, za nje sramotni prid, de s svojim pohujševanjem dobrim v poskušnjo in očiševanje, ter v svarljiv zgled služijo.

32. posod, ki so v sramoto, in od vsiga, kar te posode nečedne, nečastne dela.

33. posvečen, odločen v to, kar mu čast dela.

Digitized by Google

22. Mladostniga poželenja se pa várvaj;[34]) derži se pa pravičnosti, vere, upanja, ljubezni in mirú z njimi, kteri kličejo v Gospoda iz čistiga serca.

23. Nespametnih in neumnih vprašanj se pa ogibaj,[35]) ker veš, de rodé prepire.

24. Služabnik Gospodov pa se ne smé prepirati, ampak mora do vsih krotak biti, podučljiv, poterpežljiv,

25. s krotkostjo posvariti tiste, ki se resnici ustavljajo;[36]) de bi jim kje Bog dal pokoro k spoznanju resnice,

26. in de bi se iztergali iz zaderg hudiča, od kteriga so vjeti deržani po njegovi volji.[37])

## III. Poglavje.

Vedi, de bodo nevarni časi prišli: krivi učeniki bodo vstajali, spačeni, hudobni, terdovratni ljudje, ki bodo pa poslednjič ustavljeni in pokončani. Ti si me doslej v mojim življenji, trudu in terpljenji posnemal; ostani zvest nauku od mene sprejetimu in svetim pismam, ktere so ti od mladiga znane: ker vsaka sveta, od Boga vdihnjena pisava — tudi stariga zakona — je dobra in perpravna v podučevanje, poboljšanje, posvečevanje, in v zadobljenje popolnamasti.

1. To pa vedi, de bodo poslednje dni[1]) prišli nevarni časi. 2. Petr. 3, 3.

2. Bodo ljudje[2]) sebe ljubijoči, lakomni, napuhnjeni, prevzetni, preklinjavci, staršem nepokorni, nehvaležni, hudobni,

3. brez ljubezni, nepokojni, obrekovavci, nečisti, neusmiljeni, brez dobrotljivosti,

4. izdajavci, prederzni, napihnjeni, kteri bodo sladnost bolj ljubili, kot Boga,

5. kteri imajo sicer podobo pobožnosti, njeno moč pa tajé.[3]) In takih se ogibaj.

6. Zmed teh so namreč, kteri se vrinejo v hiše, in vjamejo ženice obložene z grehi, ktere so gnane od mnoziga poželenja,[4])

---

34. Varuj se vsih strast, kterih so mladi ljudje navajeni, posvetne ljubezni, nepremišljenosti, naglosti, nečimernosti i. t. d.

35. Glej 1. Tim. 1, 4.

36. de iz sramotnih posod častne posode postanejo. Zgor. v. 20. 21.

37. t. j., kteri jih vjete, uklenjene derží, ali v svoji oblasti ima, po svoji (satanovi) volji; ali pa: dokler Bog (v. 25.) dopuša. Gl. Prip. 5. razl. 23.

1. To je sploh čas keršanske cerkve (1. Tim. 4, 1.), desiravno apostelj tukej zlasti poslednje čase cerkve v mislih ima (2. Tes. 2, 3. i. d.).

2. „*ljudje*“ t. j., ti ljudje, od kterih je bilo ravno pred govorjenje, nasprotniki resnice, krivi učeniki (Zgor. 2, 25. 26.). Apostelj tudi tukej spet zlasti na tiste poslednjiga časa misli, ki bodo v duhu antikristovim vstajali (2. Tes. 2, 4.).

3. kteri se po vnanjim sicer pobožne kažejo, v resnici pa niso pobožni, ampak hinavci (Mat. 6, 2.).

4. Teh se ogibaj; ker med té gredó tudi tisti zapeljivci sedanjiga časa, kteri i. t. d. Apostelj rabi besedo „*ženice*“, de zaničljivost takih žensk naznani. Iz zgodovine keršanskih ločin se vé, de so krivi učeniki zlasti ženske na svojo stran iskali pridobiti. Té namreč kot slabotneji spol so se lože dale

Digitized by Google

7. ki se vedno učé;[5]) in nikoli k spoznanju resnice ne pridejo.

8. Kakor sta se pa Janez in Mambrez ustavljala Mojzesu, takó se tudi tí ustavljajo resnici,[6]) ljudje popačeniga serca, zaveržljivi, kar zadeva vero.

9. Ali dalje se ne bodo mógli razširjati;[7]) zakaj njih nespamet bo vsim očitna, kakor je tudi unih bila.[8])

10. Tí pa si dosegel moj nauk, podučenje, trud, vero, krotkost, ljubezen, poterpežljivost,

11. preganjanja, terpljenja, kar se mi je pergodilo v Antiohii, v Ikonii, in v Listri;[9]) kákošne preganjanja sim prestal; in iz vsih me je Gospod otél.

12. In vsi, kteri hočejo pobožno živeti v Kristusu Jezusu, bodo preganjanje terpeli.[10])

13. Hudobni ljudje pa in zapeljivci bodo rastli v hudobii, se motili, in v zmoto zapeljevali.[11])

14. Tí pa ostani v tem, kar si se naučil, in ti je bilo zročeno, ker veš, od koga si se naučil;[12])

15. in ker ti je od mladosti znano sveto pismo, ktero te zamore podučiti za zveličanje po veri, ktera je v Kristusu Jezusu.[13])

16. Vse pismo, od Boga vdihnjeno,[14]) je koristno za učenje, za prepričanje, za posvarjenje, za podučenje v pravici, 2. Petr. 1, 20.

17. de je popoln človek Božji[15]) in za vsako dobro delo perpraven.

---

zapeljati in so zapeljivcam v spolnovanje njih peželenja služile, ter so jim potlej še v zapeljevanje drugih pomagale. Sv. Hieronim pri tem piše: Simon vražar (copernik) je svojo ločinko (Dj. ap. 8.) s pomočjo nečiste Helene napravil; Nikolaj iz Antiohije, nečistnik, je cele trópe bab seboj vôdil; Montan je Prisko in Maksimilo z denarjem podkupil, ter ji zapeljal. Arij je nar poprej sestro cesarjevo zmotil, preden je svét premotil. Donat je bil v svojim zapeljevanji z denarjem Lucilinim podpéran i. t. d.

5. ktere ženice se zmirej učé i. d., to je, ktere zmirej s hlinjeno svetostjo pravijo, de obiskovanje krivih učenikov le zató sprejémajo, de bi se od njih učile, pa k spoznanju resnice, se vé de, nikoli ne pridejo, ker njih učeniki še sami resnice ne nimajo, in pa ker je njih sercé za resnico sploh nedovzetno.

6. Janez in Mambrez sta bila glavárja egiptovskih vražarjev. Memo tega sicer v sv. pismu nista imenovana (2. Mojz. 7, 11.), pa ustno izročilo, iz kteriga je sv. Pavel to povzel, je njune iméni ohranilo.

7. ne čez dôbo njim postavljeno. Vse zmotnjave, vse krive vere so sčasama same v sebi razpadle; le resnica ostane vekomaj.

8. pri Janezu in Mambrezu. Gl. 2. Mojz. 9, 11.

9. Glej Dj. ap. 13, 14. 45. 50: 14, 1. 5. 18.

10. Glej Jan. 15, 19: 16, 33. Mat. 5, 11.

11. Preganjanje torej ne bo nikdar nehalo, temuč ravno takó še zmiram hujši perhajalo.

12. Glej zgor. 1, 13: 2, 2.

13. ako z branjem vere v Jezusa Kristusa združiš, kteriga té pisma za zveličarja napovedujejo in oznanujejo. Primêri zgor. 1, 5.

14. t. j., pismo, ktero spisati je Bog sam svetiga pisavca nagnil, in ga zastran zapopadka in odbire besedí znotrej vôdil in razsvetljeval.

15. t. j., človek, kteri se je Bogu posvetil, kristjan.

Digitized by Google

## IV. Poglavje.

Zarotim te, pridigvaj goreče in neutrudljivo; ker to je zavoljo prihodnjih krivih učenikov toliko potrebniši. Jez bom kmalo kot mučenec smert storil, potem pa me čaka večno povračilo. Pridi k meni; ko sim bil pervič izpraševan in zaslišan, so me vsi zapustili, Gospod pa mi je pomagal. Pozdravila in vošilo blagodara.

1. Zapričam *(te)* pred Bogam in Jezusam Kristusam, kteri bo sodil žive in mertve v svojim prihodu in v svojim kraljestvu.[1])

2. Oznanuj besedo, ne jenjaj, bodi si perložno ali neperložno; prepričuj, prôsi, svari z vsim poterpljenjem in ukam.

3. Zakaj prišel bo čas, ko zdraviga nauka ne bodo terpeli, temuč si bodo po svojih željah izbirali učenike, kteri ušesa zgačejo;[2])

4. in bodo od resnice ušesa odvračali, k basnim pa se bodo obračali.

5. Ti pa čuj, vse preterpi, opravi delo evangelista,[3]) spolni svojo službo, bodi trezen.

6. Jest namreč se že darujem, in čas moje razveze nastaja.[4])

7. Dobro sim se vojskoval,[5]) tek dokončal, vero ohranil.

8. Zdaj mi je perhranjena krona pravice, ktero mi bo dal Gospod, pravični sodnik, tisti dan; pa ne le meni, ampak tudi tistim, kteri ljubijo njegov prihod.[6]) Híti skorej k meni priti.

9. Zakaj Dema me je zapustil, ker ljubi ta svét, in je šel v Tesaloniko;[7])

10. Krescent v Galacijo, Tit v Dalmacijo.[8])

11. Sam Lukež je per meni. Marka[9]) vzemi in seboj perpelji; potrebujem ga namreč za službo.[10]) Kološ. 4, 14.

12. Tihika pa sim v Efez poslal.

---

1. Ako Boga ljubiš, in želiš Jezusa Kristusa milostljiviga sodnika učakati tisti čas, ko bo svoje nebeško kraljestvo začel in spet prišel vse sodit, kteri bodo takrat še živeli in pa kteri so že umerli: *„Oznanuj besedo“* i. t. d. Glej naslednjo versto. Jan. 5, 21. i. d. 1. Tes. 4, 16.
2. kteri takó učé, kakor uni radi imajo. V greškim: *„posluh zgačejo“*.
3. oznanovavca vere.
4. Glej vvod.
5. Glej 1. Kor. 9, 24: 1. Tim. 6, 12.
6. ne le meni samimu, ampak tudi vsim pobožnim, kteri njegoviga prihoda z veseljem pričakujejo, ker dobro vest imajo.
7. Dema je bil o pervim jetništvu aposteljnovim v Rimu njegov pomagavec (Filem. v. 24. Kol. 4, 14.); zdaj pa ga je zapustil, ker se je zavoljo časne nevarnosti, v kteri se je apostelj znajdel, za svoje lastno življenje bal.
8. Obadva, prej ko ne, po povelji aposteljnovim. Kar Tita zadeva, glej vvod v list do njega.
9. Glej Djan. apost. 12, 12.
10. v oznanovanje sv. evangelija in za drugo postrežbo.

Digitized by Google

13. Plajš, ki sim ga v Troadi[11]) per Karpu popustil, pernesi seboj, ko prideš, in bukve, zlasti pa pergaméne.

14. Aleksander, kovač, mi je veliko hudiga storil.[12]) Gospod mu bo povernil po njegovih delih.[13])

15. Tudi ti se ga ogibaj; zakaj silno se ustavlja našim besedam.

16. Per mojim pervim odgovarjanji[14]) me ni nihče podpéral, temuč vsi so me zapustili;[15]) naj se jim to ne peršteva za hudo.

17. Gospod pa mi je pomagal in me poterdil, de se po meni oznanovanje dopolni, in de slišijo vsi narodi;[16]) in sim bil otet iz levoviga žrela.[17])

18. Otél me je Gospod od vsiga hudiga dela, in me bo[18]) srečniga perpeljal v svoje nebeško kraljestvo; njemu bodi čast vse vekomaj! Amen.

19. Pozdravi Prisko in Akvila,[19]) in Oneziforjevo hišo.

20. Erast je ostal v Korintu. Trófima sim pa pustil bolniga v Miletu.

21. Podvizaj se, de pred zimo prideš. Pozdravijo te Evbul, in Pudent, in Lin, in Klavdija, in vsi bratje.

22. Gospod Jezus Kristus bodi s tvojim duham! Gnada bodi z vami! Amen.

---

11. Glej 2. Kor. 2, 12.
12. Glej Djan. apost. 19, 33.
13. Apostelj ne pravi tega, kakor de bi se nad njim želel maševati, temuč le iz vneme za Božjo reč, ktero je ta mož zavéral.
14. v tem drugim jetništvu (gl. zgor. 1, 15.), ko sim bil pervič pred cesarskim sodnikam izpraševan.
15. iz strahú, ker so se za svoje življenje bali.
16. Gospod mi je pri ti pervi zaslišbi serčnost in moč dodelil, sebe in sv. evangeli zagovarjati, in s tem svoje življenje še ohraniti, de še zamorem, desiravno le za malo časa, svoj poklic kot apostelj nevernikov spolnovati.
17. iz naj očitniši smertne nevarnosti, ali iz rok cesarja Nerona.
18. ako vender le obnemagam ali smert storim, kar se bo gotovo kmalo zgodilo (v. 6.). V greškim: „*Gospod me bo rešil od vsakiga hudiga djanja, in mi*“ i. t. d.
19. Glej Rimlj. 16, 3.

Digitized by Google

# VVOD

v

## List do Tita.

Tit je bil rojen nevernik (Gal. 2, 1 — 3.) in berž ko ne, se je že v pervim času keršanstva spreobernil, ker ga že ob času apostoljskiga zbóra (Dj. ap. 15, 1. i. d.) najdemo v družbi sv. aposteljna Pavla (Gal. 2, 1. i. d.). Takrat so nekteri z judovskim duham navdani kristjani terdili, de Mojzesova postava tudi kristjane véže, in so zatorej tišali, de bi se Tit obrezal; sv. Pavel pa jim v tej réči ni prijenjal, in Tit ni bil siljen, de bi se bil dal obrezati. Ko je sv. Pavel v Efezu bil (Dj. ap. 19, 1. i. d.), in proti koncu svojiga prebivanja ondi pervi list do Korinčanov pisal, je mogel Tit v družbi aposteljnovi biti; ker sv. Pavel ga je kmalo po oddanim listu v Korint poslal, de bi od njega z besedo zvédil, kaj so njegovi opomini pri Korinčanih zdali (Glej vvod v lista do Korinčanov). Sv. Pavel je mogel kmalo potem, še preden je Tit nazaj prišel, Efez zapustiti. Od ondod je šel v Troado, kjer se je s Titam šniti mislil, pa ga je še le v Macedonii našel (2. Kor. 2, 12. 13: 7, 6. 13 — 15.). Na dalje pa zgodovina od Tita skorej nič več ne pové. Poleg 1. pogl. 5. v. tega lista ga je sv. Pavel enkrat na kretiškim otoku pustil, de bi napravo keršanskih občin na dalje vredil in izpeljal. Kdaj ravno se je apostelj s Titam na Kreto podal, so razlagavci sv. pisma raznih misel. Ker djanje apostoljsko, kteriga sporočila do perviga jetništva sv. Pavla v Rimu sežejo, od tega nič ne omeni, in več naj starših cerkvenih pisavcov za gotovo pripoveduje, de je apostelj po svojim pervim rimskim jetništvu še druge apostoljske popotve delal, zato starejši in novejši razlagavci menijo, de se je omenjeno popotvanje na Kreto v tem času zgodilo. Sv. Pavel je namreč, kakor se kaže, precej po svojim oprostenji v letu 63 in 64 po Kristusu iz Rima na Kreto popotoval, ondi keršanstvo vpeljal in vernikam Tita pustil, ker se je njemu dalje mudilo, de

Digitized by Google

je svoje obljubljene obiskovanja (Hebr. 13, 23. Fil. 2, 24.) opravil. Na svojim daljnim popotvanji je potem, berž ko ne, še tisto leto, pričujoči list do Tita pisal, de bi temu svojimu ljubimu učencu, ki ga je takó kmalo mogel zapustiti, serčnost navdihnil in njegovo veljavo uterdil. Poleg 3. pogl. 12. v. tega lista sv. Pavel Tita k sebi v Nikopol povabi, ker se je namenil, tisto zimo ondi ostati. Ta list je bil torej, kakor se kaže, ali na poti proti temu mestu ali pa že práv v mestu pisan; sicer pa ni določeno, ali je mesto tega iména tisto v Tracii ali v Epiru. List je močno enak pervimu do Timoteja, in ima v sebi nauke za Tita samiga v oziru njegove duhovske službe, pa tudi vodila ali zapovedi za Krečane po posebnih razmerah ali okolišinah kraja. Zdi se, de Tit kot namestnik aposteljnov ni za vselej na Kreti ostal in stanovitno ondi prebival; ker poleg 2. Tim. 4, 10. ga najdemo tudi v Dalmacii duhovno službo opravljati: vender pa nam cerkvena zgodovina pové, de je 94 let star ko škof ali vikši škof na Kreti umerl.

Digitized by Google

# LIST
# SV. PAVLA APOSTELJNA
# do Tita.

## I. Poglavje.

Sv. Pavel apostelj piše do Tita, in mu voši gnado in mir. Lastnosti škofam in mašnikam potrebne. Zlasti med Krečani, ki so razvajene, spačene natore, in pa zavoljo nevarnost, ki jih krivi učeniki napravljajo, naj se praviga nauka terdno in stanovitno deržé.

1. Pavel, služabnik Božji,[1]) apostelj pa Jezusa Kristusa poleg vere izvoljenih Božjih, in spoznanja resnice, ktera je po pobožnosti,

2. v upanje večniga življenja,[2]) ktero je Bog, ki ne laže, obljubil pred začetkam svetá,[3])

3. razodel pa ob svojim času[4]) svojo besedo[5]) po oznanovanji, ktero je bilo meni[6]) zročeno po povelji Boga, našiga Zveličarja,[7])

4. Titu, ljubimu sinu po občji veri,[8]) gnada in mir[9]) od Boga Očeta in Kristusa Jezusa, Zveličarja našiga.[10])

5. Zavoljo tega sim te popustil na Kreti, de to, kar manjka, napraviš, in postaviš po mestih mašnike, kakor sim ti tudi zapovedal.[11])

6. Ako je kdo brez pregrehe, ene *(same)* žene mož, in ima verne otroke, kteri niso obdol-

1. Glej Rimlj. 1, 1.
2. Pavel, apostelj Jezusa Kristusa po veri in spoznanji resnice, ktera k bogoljubnosti in zveličanju pelje i. t. d., piše (4. v.) do Tita. Večno življenje je življenje v Kristusu tukej (Jan. 14, 6: 17, 3.) in tam.
3. pred nekdanjimi časi že v starim zakonu Adamu (1. Mojz. 3, 15.), Davidu (2. Kralj. 7, 12. i. d.) in sploh prerokam (Rimlj. 1, 2.).
4. pa ne le obljubil, ampak tudi resnično dal, ko se je čas obljube dopolnil (Gal. 4, 4.).
5. besedo od večniga življenja, zveličavni nauk, sveti evangeli.
6. tudi meni, kakor drugim aposteljnam.
7. Glej 1. Tim. 1, 1.
8. pišem Titu, ki je moj preljubi učenec v kerščanstvu. V greškim: *„resničnimu sinu* (pravimu učencu) *v kerščanstvu“*, v pravi veri.
9. V greškim: *„gnada, milost in mir“*.
10. Apostelj precej v začetku vzame v misel Zveličarja, ki je bil obljubljen že v starim zakonu, svoj poklic v apostoljstvo, pravi nauk, ki ga je Tit prejel; ker so bili na Kreti krivi učeniki, kteri so pravi nauk kazili, stari zakon napak razlagali (v. 10. 14.), ter njegovo in Titovo veljavo zmanjševali.
11. Kreta je naj veči otok v srednjim morji, ki se zdaj Kandija imenuje. Ker je v cerkvi od nekdanjih časov navada bila, de so v manjih mestih in po vaseh le zgolj mašniki, v velikih mestih pa zraven mašnikov tudi škofje postavljeni bili, je gotovo tudi Tit ravno takó ravnal. De bi bil, kakor nekteri menijo, le mašnike same, ne pa tudi škofov postavljal, in škofovsko službo sebi prihranil, je že zato neverjetno, ker ga je apostelj kakor svojiga popot-

Digitized by Google

ženi, de so razujzdani, ali nepokorni.[12])

7. Zakaj škof mora brez pregrehe biti, kakor Božji hišnik;[13]) ne smé biti napuhnjen, ne togoten, ne pijanec, ne bojevavec, ne nespodobniga dobička lakomen;

8. ampak mora biti do ptujih postrežljiv, dobrotljiv, trezen, pravičen, svet, zderžljiv,

9. deržeč se resnične besede, ktera je po nauku,[14]) de mu je mogoče opominjati v zdravim nauku, in prepričati tiste, ki zoper govoré.

10. Zakaj veliko jih je tudi nepokornih, žlabudrežev in zapeljivcov, sosebno, kteri so iz obreze,[15])

11. ktere je treba ustaviti; kteri cele hiše prevračajo,[16]) kteri zavoljo gerdiga dobička učé, kar se ne spodobi.

12. Rekel je nekdo zmed njih, njih lastni prerok:[17]) Krečani so vselej lažniki, hude zveri, leni trebuhi.[18])

13. To pričevanje je resnično. Zavoljo tega jih ojstro posvari, de bodo zdravi v veri,[19])

14. de ne bodo poslušali judovskih basen, in zapoved ljudi, kteri se od resnice obračajo.[20])

15. Čistim je vse čisto; ognušenim pa in nevernim ni nič čistiga, temuč ognušene ste njih pamet in vest.[21]) Rim. 14, 20.

---

niga tovarša tudi v druge kraje pošiljal, in torej ni mogel zmirej na Kreti biti. Ker je ob času druziga rimskiga jetništva aposteljnoviga v Dalmacii bil (2. Tim. 4, 10.), je mende kmalo potem spet Kreto zapustil, de bi še druge povelja aposteljnove dopolnil. Zastran razločka mašnikov in škofov v apostoljskih časih in njih imén pa glej 1. Tim. 3. razl. 2.

12. Glej zastran tega in naslednjiga 1. Tim. 3, 2 — 7.

13. oskerbnik in delivec duhovnih dobrot v hiši Božji ali v cerkvi.

14. kakor mu je bilo v pravim keršanskim nauku izročeno.

15. t. j., zlasti med tistimi, kteri so se od judovstva k keršanstvu spreobernili. Sv. Pavel ima v mislih tiste krive učenike, zoper ktere se tudi v listih do Korinčanov, Galačanov, Kološanov, Filipljanov vzdiguje.

16. cele družine od praviga nauka odvračajo in v zmoto pripravijo.

17. njih (Krečanov) lastni prerok, pesnik Epimenid, ki je živel 658 lét pred Kristusam. Pesniki so bili preroki imenovani zavoljo nadušenja, s kterim so govorili ali pisali. Ta versta se s poprešnjimi takó veže: Toliko bolj se dèrži praviga nauka, in s toliko veči vnemo stopaj krivim učenikam nasproti, zato ker so Krečani, kakor njih lastni pesnik pričuje, spačene natore, in se torej dajo krivim učenikam toliko raji zapeljati.

18. t. j., taki ljudje, ki se od ropa in goljufije živé, lenuhi brez dela, kteri le svojimu trebuhu strežejo.

19. Zato jih uči in svari z resnobo in ojstrostjo, de se krivim učenikam od zdraviga, praviga nauka ne bodo dali odverniti.

20. V besedah: „*judovskih basen*“ umé sv. Pavel krivi nauk od angeljev med poznejšimi Judi (1. Tim. 1, 3. 4.); „*zapovedi ljudí*“ pa imenuje na njé stavljeni krivi nauk od zderževanja nekterih jedí (1. Tim. 4, 3. 4.). Zapomni si pa: Apostelj ne prepoveduje sploh, de bi se ne smelo marati za človeške zapovedi, temuč govorí tukaj le od tacih zapoved, ki so resnici nasproti (Hieron., Krizost.).

21. V zvezi s poprešnjim je ta pomen: Ti krivi učeniki prepovedujejo zakon, in imajo marsiktere jedí za nečiste; pa ker je človekovo notranje, vest in sercé, čisto, ga nič vnanjiga ne more omadeževati; kjer je pa vest in sercé

Digitized by Google

16. Terdijo, de Boga poznajo, z deli ga pa tajé, ker so nagnusni,[22]) in za nobeno dobro delo perpravni.

## II. Poglavje.

Ti pa oznanuj čisti, pravi nauk ljudem vsake starosti, vsaciga spola in stanú; oznanuj ga, ne le z besedo, ampak tudi s svojim življenjem. Pridigvaj vsim, tudi hlapcam; ker zveličavna dobrota keršanstva je bila dana za vse ljudí, de, ako na tem svetu čisto in sveto preživimo, zamoremo z veselim upanjem prihoda Gospodoviga dočakovati. Takó uči in opominjaj po svoji vikši pastirski moči in oblasti.

1. Tí pa[1]) govôri, kar se spodobi po zdravim uku:

2. de naj bodo stari možje trezni, sramožljivi,[2]) razumni,[3]) zdravi v veri, v ljubezni, v poterpežljivosti;

3. ravno takó, de naj se stare žene svetó obnašajo,[4]) naj ne bodo opravljivke, ne obilnimu vinu vdane, dobro naj učé,[5])

4. de pametno učé mlade žene, de bodo ljubile svoje može, ljubile svoje otroke;

5. de bodo pametne, čiste, trezne, za hišo skerbne, dobrotljive, pokorne svojim možem, de se ne bo preklinjala Božja beseda.[6])

6. Ravno takó opominjaj mlade možé, de naj bodo trezni.[7])

7. V vsih rečeh skaži sam sebe zgled dobrih del, v nauku, v čistosti, v resnobnim obnašanji;

8. Nauk bodi zdrav, nesvarljiv; de se bo nasprotnik sramoval, ker ne bo imel kej hudiga od nas reči.[8])

---

nečisto, je s tem vse nečisto, zato ker na duši nečisti tega, kar vživajo, ne le z zahvalo ne vživajo (1. Tim. 4, 4. 5.), temuč v svoji hudi poželjivosti to še celo napčno obračajo, in takó omadežvajo in oskrunijo. Primeri Mat. 6, 22: 15, 11 — 20. Luk. 11, 34 — 36. Judam so bile nektere jedí za vselej prepovedane, in nekteri učeniki so terdili, de so tudi kristjanam prepovedane. Apostelj pa učí, de kristjanam nobena jed ni sama na sebi nečista, de bi je ne smeli jesti. Ako cerkev mesne jedí le v časih jesti prepoveduje, jih le zavoljo posta prepoveduje, ne pa kakor de bi nečiste bile.

22. Drugi prestavljajo: „*reri nepokorni*“, drugi spet: „*okorni*“ ali „*neukretni*“.

1. Ti pa nasproti ravnaj drugači kakor krivi učeniki (Zgor. 1, 14 — 16.).
2. V greškim: „*postavni*“.
3. V greškim: „*pametni*“.
4. stare žene naj se v zunanjim: v obleki, govorjenji, hoji, obličji in zaderžanji, obnašajo, kakor se svetim spodobi.
5. otroke in vnuke, hlapce in dekle v domači družini.
6. od Judov ali ajdov, kteri bi, ako bi se drugači zaderžale, utegnili reči, de beseda Božja, sveti evangeli tako nespodobno obnašo zapoveduje ali privoli (Gl. Rimlj. 2, 24: 1. Tim. 6, 1.).
7. tihi, pohlevni, modri v vsih rečeh.
8. Glej 1. Tim. 1, 9. 10.

Digitized by Google

9. Hlapce *(uči)*, de naj bodo svojim gospodarjem podložni, v vsih rečeh dopadljivi, de naj zoper ne govoré; Efež. 6, 5. Kološ. 3, 22: 1. Petr. 2, 18.

10. de naj ne goljufajo, temuč v vsim dobro zvestobo skazujejo, de bodo uku Boga, našiga Zveličarja, čast delali v vsih rečeh.[9])

11. Zakaj[10]) perkazala se je gnada Boga Zveličarja našiga[11]) vsim ljudem,

12. ktera[12]) nas uči, de se odpovejmo hudobii in posvetnim željam,[13]) ter trezno, pravično in bogaboječe živímo na tem svetu,[14])

13. čakajoči zveličanskiga upanja[15]) in častitljiviga prihoda[16]) vélikiga Boga, in Zveličarja našiga Jezusa Kristusa,[17])

14. kteri je dal sam sebe za nas,[18]) de bi nas rešil od vse krivice,[19]) in sebi očistil[20]) prijetno ljudstvo,[21]) vneto za dobre dela.

15. To govôri in opominjaj, in svari z vso oblastjo.[22]) Nihče naj te ne zaničuje.[23])

9. Glej 1. Tim. 6, 1. i. d.

10. Takó uči vse, hlapce in svobodne, stare in mlade, možé in žené; ker i. t. d. (Kriz., Hier., Korneli).

11. t. j., gnade polni, zveličavni nauk (10. v.) keršanstva, ali gnada včlovečenja Božjiga (Hier.). V greškim: *„zveličarna gnada Božja“*. Glej Jan. 1, 16. 17.

12. ta nauk ali pa včlovečeni Bog.

13. brezbožnosti, hudobii, t. j., nejeveri, ko Boga nismo spodobno častili ali še celo ne v njega verovali: posvetnim željam, t. j., poželenju mesá, nerodnimu poželenju po denarji in blagu, po časti in slavi (Bernard).

14. pametno v oziru nas samih, pravično gledé na bližnjiga, pobožno pa v oziru naših dolžnost do Boga (Bernard). Pametni smo, ako vse dolžnosti do sebe — pravični, ako dolžnosti do bližnjiga — pobožni, ako dolžnosti do Boga zvesto spolnujemo. Apostelj tukej ves zaderžanski nauk povzame.

15. t. j., večniga zveličanja, ker to je cilj in konec našiga hrepenenja, našiga upanja.

16. V greškim: *„častitljive perkazni“*, ker se bo Gospod perkazal.

17. Od druziga prihoda Gospodoviga beri Mat. 24, 36. Jezus Kristus je tukej véliki Bog in Zveličar kristjanov imenovan; v teh besedah imamo torej tudi očitno spričevanje, de je Jezus Kristus pravi, živi, resnični Bog. De se v besedah *„vélikiga Boga“* tukej ne more Bog Oče umeti, se popolnama že iz tega razvidi, ker se od prihoda vélikiga Boga govorí, kar se v vsi novi zavezi nikjer Očetu, ampak povsod le Sinu perpisuje (Hier., Teod., Kriz., Teofil.).

18. Glej Jan. 10, 18.

19. Glej Rimlj. 3, 25.

20. *„sebi v last očistil“*, de bomo njegova duhovna lastnina, kakor so bili nekdaj Izraelci njegova zemeljska lastnina med narodi (2. Mojz. 19, 5.).

21. Glej Efež. 5, 27.

22. z vso močjo in veljavo, ktero kakor služabnik Kristusov imaš. Ako te kdo ne sluša, ako ti ni pokoren, ko ga z lepo, mehko besedo opominjaš, kar se ti med spačenimi Krečani pač lahko utegne primeriti, tedaj jih po oblasti svoje vikši pastirske veljave z vso močjo, z vso ojstrostjo posvari. Lep nauk za vsaciga duhovniga pastirja, pridigarja in učenika, kakó naj ravná — po oblasti in veljavi, ki jo ima, in po primeri stopnje, na kteri se znajde.

23. Nihče nima pravice, tvojo veljavo tajiti ali ti jo kratiti, in te zaničevati; pa se tudi takó obnašaj, de te nihče ne bo imel za kaj zaničevati.

Digitized by Google

## III. Poglavje.

Oznanuj, uči pokoršino do gosposke, perzanesljivost in ljubezen do vsih ljudi; zakaj tudi mi smo bili mnogoterim pregreham vdani, Bog pa je bil takó ljubeznjiv in usmiljen, de nas je po svojim Sinu odrešil, in po svetim Duhu posvetil in opravičil za večno življenje, ne sicer zavoljo naših del, ampak iz zgolj usmiljenja. To jim zaterduj kakor pravi, čisti nauk, in ne pečaj se s praznimi in nepotrebnimi prepiri. Nepoboljšljivih krivih učenikov se ogibaj. Nektere posebne naročila. Pozdravilo in vošilo.

1. Opominjaj jih, de naj bodo poglavarjem in oblastnikam podložni,[1]) povelju pokorni, k slednjimu delu perpravni;

2. nikogar naj ne kolnejo, naj ne bodo prepirljivi, ampak pohlevni, in naj skažejo vso krotkost vsim ljudem.

3. Zakaj[2]) tudi mi smo bili nekdaj[3]) nespametni, neverni, zmoteni, vdani mnogim željam in sladnostim, smo živeli v hudobii in nevošljivosti, smo bili sovraženja vredni, in se sovražili med seboj.[4])

4. Ko se je pa dobrota in ljubezen Boga, našiga Zveličarja, perkazala,[5])

5. nas je, ne iz del pravičnosti, ktere smo mi storili, ampak po svojim usmiljenji zveličal[6]) v kopeli prerojenja in ponovljenja svetiga Duha.[7]) 2. Tim. 1', 9.

6. Kteriga je v nas obilno vlil po Jezusu Kristusu, Zveličarji našim;[8])

7. de smo z njegovo gnado opravičeni, deležniki po upanji večniga življenja.[9])

---

1. Glej Rimlj. 13, 1. 2: 1. Tim. 2, 1. i. d.
2. Vzrok, zakaj moramo z vsimi ljudmi, zlasti z zmotenimi in hudobnimi z usmiljenjem in krotkostjo ravnati, je ta, ker smo sami hudobni bili, in smo zatorej milosti in usmiljenja Božjiga potrebovali.
3. pred svojim spreobernjenjem.
4. Glej Efež. 2, 3.
5. Glej 1. Jan. 4, 9: 1. Tim. 1, 1.
6. Glej Rimlj. 3, 24. 25.
7. per svetim kerstu, v kterim smo bili po svetim Duhu prerojeni in prestvarjeni. Glej 2. Kor. 5, 17. Jan. 3, 5.
8. per sv. kerstu, sv. birmi i. t. d. Po svetih zakramentih nam sveti Duh posvečenje in opravičenje delí; Jezus pa nam je gnade in darí svetiga Duha, ki jih v svetih zakramentih prejemamo, s svojo smertjo na križu zaslužil.
9. de očišeni, posvečeni in opravičeni z gnado svetiga Duha postanemo deležniki večniga zveličanja, kakor ga upamo. Zastran opravičenja v zvezi s posvečenjem glej Rimlj. 1, 17. razl. 26. V takó malo besedah (v. 3 — 7.), pravi neki katolišk razlagavec, je apostelj vse zveličavno delo razkazal. Odrešenje je bilo potrebno po pogubljivim grehu, odrešenje se je perkazalo v času milosti, perpravljeno od Očeta, izpeljano po Sinu, dano v svetim Duhu, postavljeno ne na človeško zasluženje, ampak na usmiljenje Božje, človeku podeljeno po prerojenji (v svetim kerstu), v kterim ga opraviči in z upanjem večniga zveličanja osrečuje. Osnova vsiga keršanskiga bogoslovstva, verskiga

Digitized by Google

8. Resničen je nauk,[10]) in hočem, de to terdiš, de naj si perzadevajo dobre dela delati, kteri v Boga vérujejo. To je dobro in koristno ljudem.

9. Nespametnih vprašanj pa, in rodovinskih spiskov,[11]) in prepirov, in bojev zavoljo postave[12]) se ogibaj; ker je nekoristno in prazno.[13]) 2. Tim. 2, 23.

10. Krivoverniga človeka se ogibaj[14]) po enim ali drugim posvarjenji;[15])

11. ker veš, de takošen je ves spačen, in grešnik, ker je z lastno sodbo obsojen.[16])

12. Ko pošljem do tebe Artema ali Tihika, hiti k meni priti v Nikopol; ondi sim namreč sklenil prezimiti.[17])

13. Cena, učeniga v postavi, in Apola[18]) naprej pošlji in skerbi, de jima ne bo nič manjkalo.[19])

14. Učé naj se pa tudi naši[20]) z dobrimi deli pomagati, kadar je potreba, de ne bodo nerodovitni.

15. Pozdravijo te vsi, kteri so per meni; pozdravi jih, kteri nas ljubijo v veri. Gnada Božja bodi z vami vsimi! Amen.

---

in djanskiga nauka je tukej razstavljena, osnovan je nauk od Boga Očeta, Sina in svetiga Duha, od greha in odrešenja, od dolžnost in keršanskiga upanja.

10. Ta ob kratkim ti dani zveličavni nauk (v. 3 — 7.) je resničen in ne izmišljen, kakoršni so marnji krivih učenikov (v. 9.).

11. vprašanja in preiskovanja zastran razverstenja in spočenjanja angeljev. S tem so se tisti čas modrijani pečali.

12. Glej 1. Tim. 1, 3. i. d.

13. S koliko praznimi vprašanji in nepotrebnimi preiskavami se tudi dandanašnji posvetni modrijani pečajo, spoznanje praviga zveličavniga nauka Kristusoviga pa zanemarjajo, ter ga zaničujejo in zatajujejo!

14. t. j., taciga, ki kriv nauk učí, ali pa se ga poprime. Tukej je od zmotnjav in krivih vér govorjenje, ktere so se med kristjani po zapeljivih učenikih spočenjale; njim je prava vera, katoliška cerkev nasproti postavljena.

15. ako si ga poprej z lepo, prijazno besedo, potem pa z ojstrostjo že posvaril, tedaj se ga ogibaj; ker bi daljejno prepiranje nič ne zdalo in pomagalo. Ako ga namreč z resnico uženeš, bo še le bolj k nasprotovanju nadražen (komur za spoznanje resnice ni mar); ako pa z večí zgovornostjo on tebe užene, bo pa potem še toliko terdovratniši, kar bi pa tudi še drugim v spotiko bilo, ter bi utegnili v svojim prepričanji omahovati in nad resnico dvomiti.

16. ker od praviga nauka pooblasteniga in poterjeniga učenika (zgor. 1, 4.) odstopi, in v svojih zmotah terdovraten ostane.

17. Glej vvod.

18. Glej 1. Kor. 1, 12. Obadva sta mende pismo do Tita pernesla.

19. ko bota semkej hodila. V greškim: „*Cena, učeniga v postavi in Apola skerbno naprej pošlji* (previdi ji z vsim potrebnim), *de jima nič ne manjka*“.

20. pa ne sam tí, ampak tudi drugi, kteri so naši (naše prave vere, in po veri z nami združeni), naj po svoji moči, kolikor so v stanu, k temu perpomorejo.



Digitized by Google

# VVOD

v

# List do Filemona.

Filemon, imeniten pa pobožen mestnjan v mestu Kolosah (v. 5 — 7.), je imel sužnjiga z imenam Onezima, ki mu je bil zavoljo neke nezvestobe ubežal. Prišel je v Rim, kjer se s sv. Pavlam soznani, kteri ga je lepo sprejel in v kristjana spreobernil. Apostelj namreč je bil ravno takrat v Rimu zapert, in bi bil tudi rad sužnjiga, ki mu je veliko dobriga storil, per sebi ohranil. Pa tega ni hotel storiti brez Filemonove volje in je tudi za spodobno spoznal, de bi Onezim sam svojiga Gospoda odpušenja prosil; pošlje ga torej s tem perporočivnim listam nazaj, v kterim Filemona prósi, naj bi ga lepó sprejel. Pisan pa je bil ta listek proti koncu perviga jetništva, ker si Pavel v njem upanje dela, de bo skorej rešen in si tudi per Filemonu stanovališe oskerbljuje, tedaj proti koncu 63. ali 64. leta po Kristusu. — Apostelj se nam kaže v tem listu zgled ljubezni do bližnjiga, ter nas uči, de moramo tudi z zmotenimi nižjih stanov usmiljeno in dobrotljivo ravnati, če svoje napčnosti spoznajo in se poboljšajo.

Digitized by Google

# LIST
# SV. PAVLA APOSTELJNA
# do Filemona.

## Eno Poglavje.

Vvod. Zahvala Bogú, de se Filemon takó vnetiga in pridniga kristjana razodeva. Perporočilo zavoljo Onezima.

1. Pavel, jetnik Jezusa Kristusa,[1]) in Timotej brat,[2]) ljubimu Filemonu, pomagavcu našimu,[3])
2. in Apii, preljubi sestri,[4]) in Arhipu, našimu sovojšaku,[5]) in cerkvi, ktera je v tvoji hiši.[6])
3. Gnada vam in mir od Boga Očeta našiga, in od Gospoda Jezusa Kristusa.
4. Zahvalim svojiga Boga, in se te vedno spominjam v svojih molitvah,
5. ko slišim od tvoje ljubezni in vere, ki jo imaš do Gospoda Jezusa in do vsih svetih;[7])
6. de se tvoja vera, ki jo imaš z nami vred, očitna skaže v spoznanji vsiga dobriga dela, ktero je med vami v Kristusu Jezusu.[8])

1. zavoljo razširjanja keršanske vere. Gl. Efez. 3, 1 : 4, 1. Sv. Pavel večkrat omeni svoje žalostno stanje (v. 9. 10. 13.), ker se nadja, de ga bo Filemon toliko raji uslišal. Kdo namreč lahko odreče nesrečnimu prošnjo? —
2. ki si je z oznanovanjem vere toliko zasluženja perdobil, z mano vred piše in prosi.
3. Zavoljo njegove dobrodelnosti do kristjanov (v. 7.) ga lahko imenuje apostelj „*pomagarca*“, če tudi nobene cerkvene službe ni opravljal.
4. kakor Krizostom in Teodoret menita — žena Filemonova. Vsi kristjani so bili med seboj kakor bratje in sestre; zakaj vsi so otroci Božji (Jan. 1, 12.).
5. Arhip je bil namestnik Epafra, škofa v Kolosah, ki je bil tudi takrat v Rimu. Glej vvod v list do Kološanov 4, 17. Imenuje ga zato bojniga tovarša, ker je tudi mogel zavoljo Kristusa veliko terpeti.
6. Tukej méni ali Filemonove domače, ali pa tiste kristjane, ki so se v Filemonovi hiši k službi Božji zbirali. Gl. Rimlj. 16, 5.
7. kakó živo vero in delavno ljubezen de imaš do kristjanov, ker si jim v pomoč. — Prav lepo in permérno začne apostelj ta list z zahvalo do Boga, de Filemon svojo vero takó očitno v djanji kaže, kakor bi mu hotel molčé reči: Ravno zato, ker si takó dobrodelen, sprejmi spet poboljšaniga Onezima za svojiga hlapca.
8. de vsi spoznajo dobre dela, ki se per vas zavoljo tebe iz prave keršanske ljubezni godé, in de bodo takó vsi vedili, de imaš meni in drugim dobrim kristjanam enako pravo, delavno vero (Teofil.). V greškim: „*de se občnost*



Digitized by Google

7. Zakaj[9]) veliko veselje sim imel in tolažbo zavoljo tvoje ljubezni, ker so bile serca svetih poživljane po tebi, brat![10])

8. Zavoljo tega,[11]) desiravno imam veliko zaupanje v Kristusu Jezusu tebi zapovedati, kar se spodobi,[12])

9. te vender iz ljubezni raji prosim, ker si takošen, kakoršen jest stari Pavel,[13]) ki sim zdaj pa tudi jetnik Jezusa Kristusa:

10. prosim te za svojiga sina, ki sim ga rodil v železji,[14]) za Onezima,

11. kteri ti nekdaj ni bil k pridu, zdaj pa je meni in tebi k pridu,[15])

12. kteriga sim ti nazaj poslal. Tí ga pa sprejmi kakor moje serce.[16])

13. Jest sim ga hotel per sebi obderžati, de bi mi namesti tebe stregel, ki sim v železji zavoljo evangelija;

14. tode brez tvojiga pervoljenja nisim hotel nič storiti, de bi tvoja dobrota[17]) ne bila persiljena, ampak radovoljna.

15. Zakaj[18]) morebiti je zato nekoliko časa od tebe pobegnil, de bi ga za vselej nazaj prejel;[19])

16. ne več kakor sužnjiga, ampak namesto sužnjiga preljubiga brata,[20]) sosebno meni; koliko

---

*tvoje vere kaže*“ i. t. d. Pomen je naslednji: de se tvoja vera, ki jo imaš z mano in z vsimi dobrimi kristjani vred, s tem delavna pokaže, de vsi spoznajo tvoje dobre dela, ki se per vas po tebi iz prave keršanske ljubezni dopernašajo.

9. Bogá hvalim (v. 4.); „*zakaj veliko veselje*“ i. t. d.

10. ker so stiskani kristjani s tisto pomočjo v svojim notranjim potolaženi, ki si jim jo ti dodelil v njih potrebah (Teofil.).

11. se spomnim tvoje ljubezni.

12. čeravno imam tudi kakor od Kristusa postavljeni apostelj pravico in serčnost, ti to zapovedati.

13. tudi starček, tedaj se mi ne spodobi, ti zapovedati, temuč s prošnjami se moram nate oberniti (Anzelm, Hier., Teofil.). V greškim: „*Ko sim takošen, stari Pavel, zdaj pa tudi*“ i. t. d. Sv. Pavel je bil takrat per 60 letih.

14. ki sim ga v svojim jetništvu v kristjana spreobernil. Perm. 1. Kor. 4, 15.

15. ki te je pred bégam poškodval (v. 18.), zdaj pa ti bo po svojim spreobernjenji tolikanj bolj zvesto služil, ter tudi meni koristil s tem, de si bo po svoji môči perzadeval za razširjanje katoliške vere, kakor mi je že v mojim jetništvu veliko pomagal. Apostelj ima tudi pred očmi besedo „*Onezim*“, ki pomeni „*koristen*“.

16. kakor mene, kakor bi bil jest sam.

17. de bi se ne reklo, de sim to dobroto po sili iz tebe spravil; temuč de storiš prostovoljno, kar jest želim, namreč de ga prijazno sprejmeš, ter mu kazen perzaneseš (v. 12. 17.).

18. Kej lahko mu odpustiš njegovo pregreho, mene pa uslišiš; „*zakaj morebiti*“ i. t. d.

19. Morebiti je Bog zato perpustil, de ti je ušel za nekoliko časa, de bi ti kmalo potem kot kristjan toliko zvesteji služil in vekomej tvoj brat bil (Kriz., Ekumeni, Teofil.). Apostelj pravi: „*morebiti*“, ker je bilo tudi mogoče, de bi bil Onezim po drugim potu k spoznanju resnice prišel.

20. Gl. 1. Tim. 6, 2. V greškim: „*več kakor hlapca, ljubljeniga brata*“ i. t. d.

Digitized by Google

bolj pa tebi, po mesu in v Gospodu![21])

17. Ako me imaš tedej za tovarša, ga sprejmi kakor mene.

18. Ako ti je pa kaj škodval, ali če ti je kaj dolžan, to meni perštej.

19. Jest Pavel sim pisal s svojo rokó: Jest bom povernil; nočem ti pa reči, de si sam sebe meni dolžan.[22])

20. Tako brat! jest te želim vživati v Gospodu,[23]) razveséli moje serce v Gospodu!

21. Z zaupanjem v tvojo pokoršino sim ti pisal, ker vem, de boš še več storil, kakor kar ti rečem.

22. Zraven tega pa tudi meni stanovanje perpravi, upam namreč, de vam bom zavoljo vaših molitev nazaj dan.

23. Pozdravijo te Epafra, z menoj vred jetnik v Kristusu Jezusu,[24])

24. Marka,[25]) Aristarh,[26]) Dema[27]) in Lukež,[28]) moji pomagavci.

25. Gnada Gospoda našiga Jezusa Kristusa bodi z vašim duham! Amen.

---

21. toliko ljubši ti mora zdaj biti, ker je po telesno in po duhovno s teboj v zvezi: po telesno, ker je iz tvoje hiše, tvoj služabnik; po duhovno, ker je kristjan.
22. tega pa ne bom pravil, de si ves; kar te je, moj dolžnik, ker sim te v kristjana spreobernil. Apostelj hoče s tem reči, de ga mora tudi brez tega povračila uslišati, ker mu je še veliko več dolžan.
23. naredi mi to keršansko veselje!
24. Glej Kol. 1, 7: 4, 12.
25. evangelist.
26. Glej Djan. apost. 27, 2. Kol. 4, 10.
27. Glej 2. Tim. 4, 9.
28. evangelist.

Digitized by Google

# VVOD

v

## List do Hebrejcov.

---

Hebrejci, do kterih je ta list pisan, niso Judje, tudi ne kristjani sploh iz judovstva spreobernjeni, ampak le tisti judovski spreobernjenci, kteri so v Palestini prebivali, in hebrejsko ko materen jezik govorili, desiravno so tudi greško razumêli. Kakor so kristjani iz judovstva spreobernjeni sploh za Mojzesovo postavo, za njene šege in navade posebno goreli, in si nekteri celo upali terditi, de bi kristjan še ne mogel zveličan biti, ako judovskih šeg s keršanstvam ne združuje: takó to še zlasti od judovskih spreobernjencov v Palestini ali obljubljeni deželi veljá. Vidili so judovsko deržavo in bogoslužno napravo še obstati, imeli so vnanjo lepoto in blišavo judovske Božje službe vedno pred očmí, in zatorej so bili toliko bolj v tej misli poterjevani, de se judovstvo ne smé opustiti, temuč de se mora s keršanstvam združiti. Ti judovski spreobernjenci se niso le znajdli v skušnjavi, postavo svojih očetov preceniti, temuč so bili še celo v nevarnosti, v judovstvo se poverniti, ter keršanstvo zatajiti in zapustiti. K temu bi bili pa toliko lože zapeljani po preganjanji in stiskah, ki so jih imeli med Judi terpeti. S perviga so Judje, kakor se bere v Djanji aposteljnov, v zatéro njim zoperniga keršanstva vse poskušali, in kristjanam zmirej veči stiske napravljali. Kakor iz tega lista posnamemo, je bilo veliko kristjanov — množici v očiten razgled — hudo terpinčenih in zasramovanih, veliko jih je pa zavoljo vere ob svoje premoženje, ob vse svoje blagó in posestvo prišlo (pogl. 10, 32 — 34.), in le makabejskih časov je še manjkalo (pogl. 11, 34 — 39.), de bi bila stiska in nadloga kristjanov naj vikši stopnjo dosegla. Te velike nevarnosti k odpadu od keršanstva, nekaj zavoljo silnih omenjenih stisk judovskih spreobernjencov, nekaj pa zavoljo njih velikiga nagnjenja do vnanje judovske službe Božje, so svetiga Pavla k pisanju tega lista naklonile, iz kteriga se sprevidi ta njegov namen: de bi primêro judovstva do keršanstva natanko in razločno razkazal, in s tem bravce in poslušavce pred odpadam k judovstvu svaril in obvaroval. De bi ta svoj namen dosegel, primerja judovsko Božjo službo s keršanstvam; skazuje, koliko de je keršanstvo zavoljo svojiga začetnika, Sinú Božjiga, in od njega postavljenih svetih skrivnost visokejši in ča-

Digitized by Google

stitljivši memo judovstva, kakó svete pisma stare zaveze same vse na to mérijo, de je vse judovstvo s svojimi šegami, navadami in napravami le podoba kaj vikšiga; potem pa, ko je to vikši v Kristusu in njegovi sveti veri na svét prišlo, zgubi to, kar je k temu le pripravljalo in namerjalo, svojo moč in pomembo; daritve, spravni dnevi, altarji za klavšino, véliki duhovni stare zaveze so zdaj jenjali, ker se je vse to v višim redu, ne več le vnanje in minljivo, ampak duhovno in večno v keršanstvu na novo začelo. To resnico sveti pisavec takó razsnuje: „Kolikor viši je Kristus memo angeljev, toliko boljši je sveti evangeli memo stare postave; in če je bil odpad od Božje postave, ki je bila po angeljih dana, tolik greh, kolikošen greh mora biti potem odpad od svetiga evangelija, ki ga je po Sinu Božjim dal (Pogl. 1. 2.). Kolikor viši je Kristus, Sin Božji, nad Mojzesam, hlapcam, toliko viši je sveti evangeli nad postavo; kolik greh je torej od njega odpasti (Pogl. 3 — 4, 13.). Kolikor viši je Kristus, véliki duhoven, nad Aronam, vélikim duhovnam, toliko viši je spet sveti evangeli nad postavo, in strašno je od njega odpasti“ (Pogl. 4, 14. do 10, 31.). Po tem nasledva opominjevanje k stanovitnosti v veri in v upanji (pogl. 10, 32. do 12, 12.), svarjenje pred slabo umišljavo in zlasti pred nagnjenjem k odpadu (Pogl. 12, 13. do konca). De je ta list sv. Pavel apostelj pisal, je že v četertim in petim stoletji od cerkvenih zborov v Hipi, Kartagi in Rimu očitno spoznano in določeno bilo. De je sv. apostelj ta list izvirno še v greškim jeziku pisal, se čisto razvidi iz njegove notranje obravnave, iz gladke pisave, zlasti pa iz več verst sv. pisma stare zaveze, ktere niso v tem listu iz hebrejskiga, ampak iz greške prestave vzete. Gotovo je sv. Pavel ta svoj list pisal še pred razdjanjem jeruzalemskiga mesta, ker se iz vsiga tega lista očitno kaže, de je bila ta čas še vsa judovska služba Božja v navadi (pogl. 8, 4. i. d. 9, 6. i. d. 13, 10. i. d.); verjetno pa je, de ga je proti koncu svojiga perviga vjetništva pisal (pogl. 13, 23.) in sicer ali v Rimu ali pa v kterim drugim mestu na Laškim (pogl. 13, 24.), kjer se je po svojim sprostenji mudil.

Digitized by Google

# LIST
# SV. PAVLA APOSTELJNA
# do Hebrejcov.

## I. Poglavje.

Kerščanstvo je poslednje razodenje Božje po včlovečenim Sinu Božjim. Ta je ko Bog enaka podoba Očetova, stvarnik in ohranovavec svetá, ko Bog in človek pa naš odrešenik in gospod. Njegova prednost pred angelji je že v stari zavezi izrečena, in se razvidi iz njegoviga imena, iz zapovedi angeljem dane, de naj ga molijo in mu služijo, iz kraljestva pravice mu izročeniga, iz njegove vsemogočnosti in nespremenljivosti, in iz njegoviga kraljevanja nad svetam, temu nasproti pa so angelji le služabni duhovi.

1. Velikokrat in po mnogih potih[1]) je nekdaj Bog govoril očakam po prerokih,[2]) poslednjič | 2. tiste dni[3]) nam je govoril po Sinu,[4]) kteriga je postavil

1. t. j., v mnozih časih, in sicer drugači v začetku, drugači v času očakov, drugači v času postave, drugači v času prerokov. Vselej je bila ena in ravno tista sveta vera, ktero je Bog ljudem razodeval, le ravnava je bila različna, in se je obračala po času in potrebah človeštva, je stopala od manj popolniga do popolniga, ter nauke Božjiga razodenja čedalje bolj razvijala (Glej vvod v evangelije). Nekteri razlagavci mislijo, de besede: „*po mnogih potih*“ pomenijo, kakó de je Bog svoje resnice ljudem razodeval; razodeval jih je po mnogotero: zdaj po sanjah, zdaj po perkaznih, zdaj naravnost po vdajanji (4. Mojz. 12, 6—8.), zdaj z žuganjem, zdaj s kaznovanjem, zdaj z ljubeznjivim obetanjem.

2. „*po prerokih*“, t. j., po možeh s preroškim duham obdarovanih (Luk. 1, 70.), po Adamu, Noetu, Abrahamu, Mojzesu, Davidu, Izaii in druzih svetih prerokih.

3. poslednje razodenje nam je v teh (Mesijevih) dneh dal. Zato se Mesijev čas tudi poslednji čas imenuje (Iz. 2, 2. Djan. apost. 2, 17.). Ta čas se je Božje razodenje popolnama in do konca razvilo na zemlji.

4. „*po Sinu*“ ni umeti večna Beseda pred včlovečenjem, ampak po včlovečenji, včlovečena Beseda, včlovečeni Sin Božji; ker le ta je poslednji čas ljudem govoril. Sveti pisavec v naslednjim dalje razlaga visoko vrednost tega Sina, de bi s tem pokazal, koliko njegovo razodenje, sv. evangeli, vse prešnje razodenja v častitljivosti presežе. Razkazuje, kakó je ta Sin zlasti nad vse angelje povzdignjen, de bi s tem pokazal, de je ravno zato njegovo razodenje visoko nad Mojzesovo postavo, ker je ta le po angeljih dana bila (Gl. spod. 2, 2. Djan. apost. 7, 53. Gal. 3, 19.).

Digitized by Google

deležnika vsih rečí,[5]) po kterim je vstvaril tudi svét;[6])

3. kteri, ko je svetloba časti,[7]) in podoba bitja njegoviga,[8]) in vse z besedo svoje moči nósi, je očišenje od grehov[9]) opravil, in sedí na desnici veličastva v visokosti,[10])

4. in je toliko boljši od angeljev,[11]) kolikor viši imé je memo njih dobil.

5. Zakaj kterimu angeljev je kdaj rekel: Tí si moj Sin, dans sim te rodil?[12]) In zopet: Jest bom njemu Oče, in on bo meni Sin?[13])

6. In kadar vpelje Pervorojeniga[14]) zopet[15]) na svét, reče: In vsi angelji Božji naj ga molijo.[16])

7. In od angeljev sicer reče: Duhove storí svoje angelje, in plamen ognja svoje služabnike.[17])

8. Sinu pa *(reče)*: Tvoj sedež, Bog, je od vekomaj do vekomaj; palica pravice je palica tvojiga kraljestva;

9. pravico ljubiš, in krivico sovražiš; za tega voljo je Bog, tvoj Bog, tebe z oljem veselja bolj pomazilil, ko tvoje tovarše.[18])

---

5. „*kteriga je postavil deležnika vsih rečí*," torej tudi gospoda vsih ljudi (Ps. 2, 8.) in angeljev (Efež. 1, 21. Mat. 28, 18. Jan. 13, 3.): kteri ima vse duhovne darove Očetove, in nam zatorej tudi vse zamore podeliti, česar v svoje zveličanje potrebujemo. „*Deležnik*" (dednik, erb) je po besedi svetiga pisma toliko kolikor gospod; ker deležnik stopi v vse pravice gospodarstva in posestva tega, kteri mu jih zroči.

6. „*svét*". Gl. Jan. 1, 2. i. d. Bistroumno se v sv. pismu beseda „*svét*" s tako besedo zaznamnja, ki tudi čas in večnost poméni, ker se svét brez časa še ne more misliti.

7. „*svetloba njegove časti*" ali luč od luči (Modr. 7, 25. 26. 29: 1. Jan. 1, 5. in 8, 12.). Bog Oče je izvirna luč, iz ktere se Sin takó rekoč žarí ali ko žar izhaja.

8. „*podoba bitja njegoviga*", t. j., enaka Očetova podoba, ki se je na svét prikazala, popolnama enaki obraz Božjiga bitja Očetoviga, ki se ni na svét prikazalo (Fil. 2, 6.).

9. v greškim je pridjano: „*sam po sebi*", t. j., s svojo smertjo na križu, ktera je že sama po sebi naj popolniši moč imela.

10. kteri se tudi ko človek Božjiga veličastva in vladanja vdeležuje (Mat. 20, 21. Mark. 16, 19.).

11. kteri je sedé na desnici Božji toliko častitljivši in mogočniši memo angeljev, kolikor bolj ga že njegovo imé nad nje povzdiguje.

12. t. j., kteriga angelja je Bog svojiga od vekomej rojeniga Sina imenoval? (Avg., Kriz., Teofil., Anzelm, Tom.). Glej razlago te verste v Ps. 2, 7.

13. Te besede merijo naj pervo na Salomona, v višim pomenu pa na Kristusa ko Sina Božjiga. Glej razlago v 2. Kralj. 7, 14.

14. Glej Kol. 1, 15. 18.

15. „*zopet*" ob svojim prihodu k sodbi.

16. „*vsi angelji Božji*", ki se bodo takrat z njim prikazali (2. Tes. 1, 7.). Te besede so iz psalma 96, 7., kjer se od kraljestva Božjiga in Mesijeviga govorí. Glej obširniši razlago tega psalma.

17. Od angeljev pravi Bog v tej versti (gl. Ps. 103, 4.), de se jih ko svojiga orodja poslužuje, in jim k spolnovanju svojih povelj hitrost vetrov in moč ognja podeluje; vse drugači in veliko vikši pa govorí od Sina. Glej naslednje.

18. Sinu pa pravi: O Bog, tvoje kraljestvo, ki si ga ko Mesija uterduješ, je

Digitized by Google

10. In:[19]) Ti, Gospod, si v začetku zemljo uterdil, in nebó je delo tvojih rok.

11. Ona bota prešla, ti pa ostaneš, in vsa se bota kakor oblačilo postarala,

12. in kakor ogrinjalo jih boš premenil,[20]) in bota premenjena;[21]) ti pa si zmirej ravno tisti, in tvoje leta ne bodo minule.[22])

13. Kterimu angeljev pa je kdaj rekel: Sédi na mojo desnico, dokler ne položim tvojih sovražnikov v podnožje tvojih nog?[23])

14. Ali niso vsi služabni duhovi, v strežbo poslani zavoljo tistih, kteri bodo delež zveličanja prejeli?[24])

## II. Poglavje.

Ker je začetek naše sv. vere takó visoko nad angelje povzdignjen, po kterih je bila Mojzesova postava dana, se moramo toliko terdnejši deržati našiga nauka, de ga ne bomo zgubili. Zakaj če se že po angeljih oznanovani nauk ni smel prelomiti brez kazni, koliko manj ta nauk, kteriga je Gospod sam oznanoval in sv. Duh poterdil? zakaj ne angelji, ampak Gospod sam gospoduje v kraljestvu Božjim tù in tam, in njemu je vse podverženo, kakor uči sv. pismo. Zdaj sicer še ne vidimo vsiga mu podverženiga, vender pa ga vidimo že poveličaniga in gospodujočiga. De je bil nekaj časa v poniževanji, se je zato godilo, de je zamogel delo odrešenja dopolniti; ker po Očetovi volji je imelo veliko otrok zveličanje doseči, in ravno zato je mogel terpeti brat za brate, kakor jih je sam imenoval. In ker so bili ti otroci ljudje, je mogel v človeški naturi terpeti, de jih je zamogel s svojo smertjo od sužnosti greha, smerti in hudiča odrešiti. Ravno zato, ker ni angeljem, ampak ljudem v pomoč prišel, je mogel ljudem v vsim enak biti, de je bil usmiljen, vnet, ljudomil véliki duhoven, od kteriga se lahko usmiljenje zaupljivo perčakuje.

1. Zavoljo tega[1]) se mora- | mo toliko bolj deržati tega,[2])

---

večno kraljestvo, kraljestvo pravice; ti si naj popolniši pravični: zato boš tudi bolj kakor vsi tvoji tovarši srečen in poveličan. Ti tovarši ali sodeležniki so naj pervo ljudje (Rim. 8, 29.), pa tudi angelji, ki so tudi v njegovim kraljestvu (v. 14: 2. Tes. 1, 7.). Glej obširniši razlago te verste v Ps. 44, 7. i. d.

19. t. j., nadalje pravi sv. pismo od njega.

20. V greškim: „*zavil*“.

21. Nebó in zemlja ne bota vničena ali pokončana, ampak le spremenjena, obnovljena. Gl. 2. Petr. 3, 10 — 13. Rimlj. 20, 21.

22. Te besede od 10 — 12. verste so iz Ps. 101, 26 — 28. Ondi so obernjene k Jehovu, k Bogu, ki se je Izraelu razodeval. Ta pa ni nihče drug, kakor ravno Sin Božji, ki se v novi zavezi Gospod imenuje. Glej Ecch. 1, 4. in razl.

23. dokler tvojih sovražnikov tvojim nogam, t. j., tebi ne podveržem. Kterimu angelju je Bog kdaj dovolil, de se je vdeležval njegoviga kraljevanja? Tukej omenjene besede govorí Bog Mesiju v Ps. 109, 1. Glej tudi Mat. 22, 44.

24. Angelji ne kraljujejo, ne gospodujejo Sinu enako; oni so le služni duhovi, ktere Bog ko svoje služabnike razpošilja, de ljudem v zveličanje pomagajo. Gl. Tob. 5. razl. 3.

1. Zavoljo visoke častí začetnika naše sv. vere (zgor. 1, 2 — 14.) se moramo njegoviga uka toliko skerbnejši deržati.

2. V greškim: „*na to pazni biti*“.

Digitized by Google

kar smo slišali, de kje ne odpademo.[3])

2. Ako je namreč po angeljih oznanjena beseda[4]) uterjena bila, in je vsako prelomljenje in nepokoršina po zasluženji pravično povračilo prejela;[5])

3. kakó bomo mí ubežali, ako toliko zveličanje[6]) vnemar pustimo? ktero je bilo od začetka oznanovano od Gospoda, in potlej od njih, ki so slišali, med nami poterjeno,[7])

4. ker je Bog zraven pričeval z znamnji in čudeži,[8]) in z mnogimi močmí, in z darovi svetiga Duha[9]) po svoji volji.[10])

5. Bog namreč ni podvergel angeljem prihodnjiga svetá, od kteriga govorimò.[11])

6. Pričeval je pa nekdo na nekim mestu, rekoč:[12]) Kaj je človek, de se ga spomniš, ali sin človekov, de ga obišeš?[13])

7. Storil si ga nekoliko manjšiga, ko angelje; z veličastvam in častjo si ga kronal, in si ga postavil čez dela svojih rok;

8. vse si podvergel njegovim nogam.[14]) S tem tedej, de mu

---

3. V greškim: „*de ne iztečemo*“, t. j., de ne bomo enaki posodam, ktere izpušajo, kar se vanje vlije: de si Božjiga nauka sv. keršanske vere ne damo odvzeti, de se ne pogubimò (Kriz., Teofil.).

4. t. j., Mojzesova postava, ktera je bila s pomočjo angeljev oznanjena. Glej Djan. apost. 7, 53. Gal. 3, 19.

5. Pomen v zvezi z naslednjim je tale: Ako je že Mojzesova postava po Božji volji toliko veljavo prejela, de je vsako njeno prelomljenje ojstro kaznovano bilo: koliko hujši kazen torej zasluži, kdor se ustavlja nauku Jezusovimu, nauku Božjiga Sina, kteri je po posebni moči Božji dan in s toliko čudeži poterjen!

6. toliko zveličanje, t. j., toliko srečo, kakoršno po keršanstvu imamo!

7. t. j., od aposteljnov, ki so priče vsiga učenja in djanja Jezusoviga.

8. Glej Mark. 16, 17. 18. 20. Djan. apost. 8, 8.

9. Glej 1. Kor. 12, 4.

10. po Božji, Očetovi volji. Vse delo odrešenja se vedno na Očetovo voljo, na njegov večni sklep vrača; volja Očetova je bila pa tudi volja Sina in svetiga Duha. Gl. Jan. 4, 34.

11. Ta versta naznanja vzrok ravno izrečene misli, de je bil keršanski zveličavni nauk od Gospoda samiga oznanjen, od aposteljnov in od Sv. Duha poterjen: ker namreč v keršanski dobi nimajo več kakor v predkeršanski dobi angelji ko sredniki ali oznanovavci razodenja Božjiga (v. 2.) gospodovati, ampak naravnost le Sin in Sv. Duh. „*Prihodnji svèt*“ po tačasnim navadnim govorjenji pomeni keršansko dobo ali čas keršanstva, Mesijevo kraljestvo, in sicer ne le po njegovim razodenji na tem svetu, ampak tudi po njegovi večni dopolnitvi v nebesih (Gl. spod. 12, 22. i. d. Efež. 1, 10. 21 — 23.).

12. Apostelj tukej dokazuje iz psalma 8, 5. i. d., de v prihodnjim svetu, v cerkvi na zemlji in v nebesih, Kristus kraljuje, de je njemu vse podložno. V tem psalmu se prav za prav od veličastva in gospostva prerojeniga človeka sploh govorí, ob enim in zlasti pa od veličastva in gospostva Kristusoviga; ker kar od slednjiga prerojeniga človeka veljá, mora še v posebnim pomenu od njegove glave, Kristusa, veljati. Glej obširniši razlago tega psalma.

13. t. j., s koliko milostjo se na človeštvo (človeško naturo) Kristusovo ozéraš!

14. Kristusa, Sinu človekoviga, si le nekaj časa v njegovim zemeljskim, človeškim življenji, v njegovim terpljenji in v njegovi smerti pod angelje poniżal,

Digitized by Google

je vse podvergel, ni nič pustil, kar bi mu ne bilo podverženo.[15]) Zdaj pa še ne vidimo, de bi mu bilo vse podverženo. Mat. 28, 18: 1. Kor. 15, 26.

9. Njega pa, ki je bil nekoliko ponižan memo angeljev, de bi po milosti Božji za vse smert okusil, Jezusa vidimo zavoljo smertniga terpljenja z veličastvam in častjo kronaniga.[16])

10. Spodobilo se je namreč, de je on, zavoljo kteriga je vse, in po kterim je vse, kteri je viliko otrók v veličastvo perpeljal, začetnika njih zveličanja s terpljenjem častitiga storil.[17])

11. Zakaj kteri posvečuje, in kteri so posvečeni, so vsi iz eniga.[18]) Za tega voljo se ne sramuje jih brate imenovati, rekoč:

12. Oznanoval bom tvoje imé svojim bratam; v sredi zbora te bom hvalil.[19])

---

po njegovim vstajenji pa si ga s častjo in slavo poveličal, de mu je od tistih mal vse podverženo. To podverženje se je na tem svetu začelo, v prihodnjim, večnim kraljestvu pa se bo dopolnilo. Glej naslednje.

15. Apostelj hoče reči: versta tega psalma spričuje, de je Sinu človekovimu tudi prihodnji svét podveržen; ker je namreč tukej rečeno, de mu je v s e podverženo, mu mora gotovo tudi prihodnji svét podveržen biti.

16. Zdaj, v kerščanskim kraljestvu na zemlji, v vojskovavni cerkvi, se njegovo vesoljno gospostvo še ne vidi; ker smert še spolnuje svojo pravico, satan ima še oblast, desiravno sta oba v resnici že premagana, in veliko se jih njegovi (Kristusovi) oblasti še ustavlja. Vender pa z očmi vere vidimo Kristusa, kteri se je po svojim človeškim življenji, terpljenji in smerti pod angelje ponižal, de bi se vsi gnade njegoviga zasluženja vdeležili — vidimo Kristusa ob njegovim vstajenji in vnebohodu s častjo in slavo poveličaniga, ki si jo je s svojo prestano smertjo zaslužil, in iz tega lahko sklenemo, de si bo enkrat v začetku svojiga nebeškiga kraljestva smert, satana, vse svoje sovražnike, sploh vse podvergel, de bo pa tudi, ravno takó kakor sam sebe, vse svoje izvoljene od smerti k življenju, od podložnosti k gospostvu povzdignil (1. Kor. 15, 26.).

17. To se povrača na besede: *„de bi po milosti Božji za vse smert okusil“*, ali pa *„zavoljo smertniga terpljenja“* ali prestane smerti. Sv. Pavel namreč nadalje skazuje, zakaj de se je Kristus tolikanj ponižal in smert prestal. Kristus je šel skozi terpljenje v smert, ker se je spodobilo, de je Oče, vsih rečí pervi začetnik in posledni konec (Rimlj. 15, 6.), ko je bil od vekomej sklenil, veliko svojih otrók v večno veličastvo pripeljati, svojiga Sina ko njih Zveličarja in vojvoda po ravno tem potu v veličastvo peljal, po kterim bi bili oni ko grešniki mogli hoditi, ko bi jim brez njega to mogoče bilo; zakaj ako hoče brat za svoje brate zadostiti, mora ravno to storiti ali terpeti, kar bi mogli oni sami storiti ali dostati, ko bi zamógli. Vzrok tega je bratovšina, v ktero je stopil Kristus z ljudmí, kar sv. Pavel v naslednjim dalje razlaga.

18. zakaj Kristus, ki s svojo smertjo grešno človeštvo očišuje in posvečuje, in ljudje, ki bojo posvečeni, vsi, Kristus in ljudje, imajo eniga in ravno tistiga Očeta — Bogá, kjer pa, se vé, de je ta razloček, de je Kristus po natori Sin Božji, ljudje pa so le po milosti otroci Božji, po stvarjenji, odrešenji in posvečenji v otroke Božje sprejeti (Ambr., Anzelm, Kriz.).

19. Takó govorí Kristus v psalmu 21, 23., v kterim se bere od terpljenja in poveličanja Kristusoviga. Glej razlago tega psalma.

Digitized by Google

13. In zopet: Jest bom vanj zaupal. In zopet: Glej, jest in moji otroci, ki mi jih je Bog dal.[20])

14. Ker so tedej otroci deležni mesa in kervi, se je ravno takó tudi on obojiga vdeležil, de bi s smertjo poterl njega, ki je imel oblast čez smert, to je hudiča;

15. de bi jih rešil, kteri so s smertnim straham vse svoje dni sužnosti podverženi bili.[21])

16. Ni prišel namreč angeljem na pomoč, ampak Abrahamovimu zarodu je prišel na pomoč.[22])

17. Zato je mogel v vsih rečeh[23]) svojim bratam enak biti, de bi bil usmiljen[24]) in zvest véliki duhoven per Bogu,[25]) de bi zadobil ljudstvu odpušenje grehov.

18. Zakaj v tem, v čimur je sam terpel in bil skušan, je mogočen tudi njim, ki so skušani, pomagati.[26])

---

20. mi zaupamo v Božjo pomoč. Pomen te verste: Tudi se je Kristus ljudem enakiga storil, in je delal ko kteri zmed njih, ko je zaupal v Božjo pomoč, kakor delajo bogaboječi ljudje v terpljenji. Te dve zgornji versti je prav za prav prerok Izaija (8, 17. 18.) govoril, ko je dajal upanje, de bo Juda svojih sovražnikov otét: s tem je pa tudi misel Kristusovo naznanil, kteri je v Bogá, svojiga Očeta, zaupal, de mu bó pomagal dopolniti delo odrešenja.

21. Pomen 14. in 15. verste: Ker so tedaj otroci, ki so bili v poveličanje odločeni (v. 10.), in že zato bratje Kristusovi (v. 11 — 13.), slabotno človeško natoro imeli, se je hotel tudi Kristus te natore vdeležiti, de bi zamogel terpeti in umreti, ter s smertjo hudiča, očeta greha in smerti, premagati in odrešiti nje, ki se vse svoje življenje, pod sužnostjo greha zdihovaje, časne in večne smerti bojé. — „*Meso in kri*“ naznanja človeško natoro, in njeno slabost in kerhljivost (Gal. 1, 16, Efež. 6, 12.). Ker je smert nasledek greha (Rimlj. 5, 12.), in ker je smert po hudiču na svét prišla (1. Mojz. 3.), torej se hudič zamore oblastnik smerti imenovati. Kristus je greh odvzel, ker je za njega dolg zadostil in je zaslužil človeku gnado k svetimu življenju; s tem je tudi satanu in smerti oblast vzel (1. Kor. 15, 54.).

22. ker Kristus ni prišel angeljev odrešit, ampak verne ljudí: torej potrebuje človeške natore. Glej naslednje. V greškim: „*ker resnično ni angeljem prišel v pomoč*“ i. t. d. „*Zarod Abrahamov*“ so ljudje sploh, kteri vérujejo, kakor je Abraham véroval, njegovi duhovni mlajši (Gal. 3, 7. 20—29.). Kristus je sicer za vse ljudí delo svojiga odrešenja opravil, v djanji pa vender le za verne, ker za neverne Kristusa ni.

23. „*v vsih rečeh*“, ktere gredo k človeški natori.

24. iz lastne skušnje spoznavši človeško slabost in kerhljivost. Kristus je že poznal naše potrebe, še preden jih je sam na sebi skusil: kar pa jih je sam na sebi skusil, ne moremo nikakor več dvomiti, de ima z nami usmiljenje, in de nam je pomagati perpravljen.

25. kteri svojo službo, svoje opravilo zvesto in goreče spolnuje.

26. ker je bil sam z revšino in terpljenjem obiskovan, se nadložni in s terpljenjem obiskovani s toliko večim zaupanjem zanesejo, de jim bo rad in gotovo pomagal. Glej poprešnjo razlago.

Digitized by Google

## III. Poglavje.

Zato bodite zvesti temu vélikimu duhovnu (Kristusu), kteri je zvest v svoji službi, kakor je Mojzes zvest bil, kteri je pa še vikši ko Mojzes, ker je zidavec imenitniši od svoje zidave. On namreč, po kterim je Oče vse vstvaril, ni le služabnik, kakor Mojzes, ampak njegov Sin in gospod hiše, v ktero smo v času in večnosti tudi mi namenjeni, ako mu do konca zvesti ostanemo. Zato se dajte svariti z besedami psalmista, ki nas opominja, de ne bodimo neverni in nepokorni Bogú, kakor so bili naši očetje v pušavi. Svarite se tudi med seboj pred odpadam, in pomislite, de so neverni v grehu umerli v pušavi, in de niso prišli v (obljubljeno) deželo mirú.

1. Zato,[1]) sveti bratje,[2]) deležniki nebeškiga poklica,[3]) ozríte se na Poslanca[4]) in vélikiga duhovna naše vere,[5]) Jezusa,

2. kteri je zvest njemu, ki ga je postavil, kakor je bil Mojzes v vsi njegovi hiši.[6]) 4. Mojz. 12, 7.

3. Zakaj[7]) on je toliko večí časti memo Mojzesa vreden, kolikor veči čast kakor hiši gre tistimu, kteri jo je naredil.[8])

4. Zakaj vsaka hiša je od nekoga storjena; kdor je pa vse vstvaril, je Bog.[9])

5. In Mojzes je bil sicer zvest v vsi njegovi hiši kakor služabnik, v pričevanje tega, kar se je imelo oznaniti;

---

1. ker je Kristus usmiljen in zvest véliki duhoven (Zgor. 2, 17. 18.).
2. t. j., posvečeni (zgor. 2, 11.) in za svetost vneti sokristjani.
3. ki ste tudi zmed tistih, ktere je Bog k svojimu svetimu evangeliju in k večnimu zveličanju poklical.
4. sam se imenuje Očetoviga poslanca (Jan. 5, 37.).
5. ktero spoznamo (in ne dajte se po vnanji blišobi judovskiga vélikiga duhovstva zapeljati, de bi od Jezusa odpadli). Glej vvod.
6. kteri pred Bogam Očetam, ki ga je postavil, zvesto opravlja svojo službo ko spravni véliki duhoven, kakor je tudi Mojzes v vsi hiši Božji, t. j., med vsim izraelskim ljudstvam svojo dolžnost zvesto spolnoval. *„Hiša Božja“* je sveta občina (cerkev), kar sv. Pavel v 6. v. sam razloži — tukej z oziram na Mojzesa izraelska občina. Apostelj hoče rêči: Kristus je vsaj toliko spoštovati kolikor Mojzes, ker je bil ravno takó zvest kakor Mojzes: zasluži pa še viši čast. Glej naslednje.
7. To se povrača na besede: *„ozrite se na Jezusa“*. Glejte Jezusa, ne Mojzesa; ker uni je viši časti vreden od tega.
8. Jezus je večí veličastvo dosegel pred Bogam Očetam, je viši kakor Mojzes; zakaj ker je Kristus zidavec izraelske hiše, to je, občine ali srenje, vsak zidavec pa je imenitniši kakor njegova hiša, torej mora on viši biti kakor izraelska hiša, t. j., občina, tedej tudi viši kakor Mojzes, kteri je le en del, podlagni in vogelni kamen te hiše (Kriz., Teodor., Teofilakt). Kristus se imenuje zidavec izraelske občine, ker se je Sin Božji sam v stari zavezi Izraelcam perkazoval, se po angeljih (zgor. 2, 2.) razodeval, in postavo, versko in deržavno vrédbo dal. Le v njem, viru in začetniku vsiga življenja, so tudi pobožni stare zaveze živeli (Gl. Ecch. 1. pogl. in razl.).
9. Zakaj vsaka hiša ima svojiga zidavca, torej tudi izraelska občina. Njen zidavec je Kristus, izvirni začetnik pa Oče, kteri je po Sinu vse vstvaril in postavil, torej po Sinu tudi izraelsko občino ustanovil.

Digitized by Google

6. Kristus pa je kakor sin v svoji hiši;[10]) ktera hiša smo mí, ako serčnost in častitljivo upanje do konca terdno ohranimo.[11])

7. Zatorej[12]) kakor pravi sveti Duh:[13]) Dans ko njegov glas slišite,

8. nikar ne oterdite svojih serc, kakor per razdraženji dan skušnje v pušavi,[14])

9. kjer so me skušali vaši očetje;[15]) poskušali so me in so vidili moje dela

10. štirdeset let.[16]) Zavoljo tega sim se razserdil nad tem rodam, in sim rekel: Vedno se motijo v sercu.[17]) Oni pa niso spoznali mojih potov.

11. Zato sim persegel v svoji jezi: Ne pojdejo v moj pokoj.[18])

12. Glejte, bratje! de ne bo morebiti v kom med vami hudobno serce nevére, de bi odstopili od živiga Boga;

13. temuč opominjajte se sami vsak dan, dokler se pravi „dans“,[19]) de ne bo kdo zmed vas oterpnjen po zapeljivosti greha.[20])

14. Zakaj Kristusa smo se vdeležili;[21]) ako le, kakor smo

10. Mojzes je bil zvest v hiši Božji (v. 2.), pa le kakor služabnik, kterimu je bilo zapovedano, pričevati in oznanovati vóljo Božjo: Kristus pa je nasproti ko Sin hišni gospod. — Sin je gospod, ker je Očetov deležnik (Zgor. 1, 2.). V greškim je razločniši: *„ko Sin čez svojo lastno hišo“*.

11. ktera hiša ali sveta občina (zgor. razl. 6.) zdaj v kerščanstvu smo mí, tukej v sedanjosti (Efež. 2, 21.) in tamkej v večnosti (Skr. razod. 21, 12. i. d.), ako stanovitno upamo doseči toliko veličastno obljubo. Upanje tukej tudi vero in ljubezen obsége, ker le tisti zamore po pravici večno zveličanje upati, kteri (po kerščansko) véruje in ljubi. V greškim: *„zanesljivost in upanje, s kterim se hvalimo, do“* i. t. d.

12. Zatorej, ker je Jezus toliko častitljivši od Mojzesa, ostanite Jezusu zvesti (v. 1.), in ne zakèrknite svojih serc i. t. d.

13. v psalmu 94, 8. i. d. Apostelj pové tukej besede tega psalma, de bi svoje bravce posvaril in odpada od vere obvaroval.

14. kakor nekdaj v Meribi, dan skušnje v pušavi (kjer so se Izraelci zavoljo pomanjkanja vode Bogu nepokorne skazali (Gl. 2. Mojz. 17, 7. in 4. Mojz. 14, 22.).

15. kjer so vaši očetje dvomili, ali jim bom v pomanjkanji vode pomagal, desiravno so po svojim izhodu iz Egipta bili priče mojih velicih čudežev in moje dobrotljive previdnosti in skerbljivosti.

16. *„so vidili moje dela skozi štirdeset lèt“*, t. j., so jih vidili pervo leto po izhodu, ko se je bila ta poskušnja zgodila, kakor tudi vse naslednje leta, ki so jih v pušavi preživeli. V več greških rokopisih je *„zavoljo tega“* izpušeno, in govor se takó veže: *„Štirdeset lét sim se serdil nad tem rodam, in sim rekel“* i. t. d. V taki zvézi so te besede tudi v psalmu in spodej v 17. versti.

17. vedno so nepokorni, svojeglavni, obračajo svoje serce od mene proti drugim rečem.

18. naj ne bojo deležni mirniga posestva obljubljene kananske dežele. Gl. 17. versto.

19. dokler je še čas milosti in zveličanja, čas življenja. Gl. Ps. 94. razl. 4.

20. de za duhovne rečí neobčutljiv in nemarn ne postane po zapeljivim, mikavnim grehu, in v njem ne oterpne.

21. t. j., vdeležujemo se vsiga, kar je Kristus dal in obljubil.

Digitized by Google

začeli biti v njem, do konca terdno ostanemo.[22])

15. Dokler se reče: „Dans, ko njegov glas slišite“, nikar ne oterdite svojih serc, kakor per tistim razdraženji.[23])

16. Eni namreč, ki so slišali,[24]) so *(ga)* razdražili; tode ne vsi,[25]) kteri so prišli iz Egipta po Mojzesu.

17. Na ktere je bil pa jezen štirdeset let? ali ne na tiste, ki so grešili, kterih mertve trupla so obležale v pušavi?[26])

18. Kterim je pa persegel, de ne pojdejo v njegov pokoj, ko tistim, ki so bili nevérni?[27])

19. In vidimo, de niso mógli noter iti zavoljo nevere.

## IV. Poglavje.

Bojmo se (tedej), de pokoja, ki je tudi nam obljubljen, ne bomo zamudili ali zanemarili; keř ta obljuba je tudi nam le s tem pristavkam dana, ako vero ohranimo, kar iz (nesreče) nevernikov razvidimo. Ta pokoj je večni pokoj per Bogu, od kteriga Mojzes v zgodbi od stvaritve svetá, pa tudi David v svojih psalmih govori. Memo tega pozemeljskiga namreč je še drug pokoj; in ravno ker je še druziga pokoja perčakovati memo uniga pozemeljskiga, iz kteriga so neverni izklenjeni, je v psalmu še čas milosti odločen. Ko bi namreč ta „*pokoj*“ le mirno posestvo obljubljene dežele pomenil, bi psalmist ta čas, ko je ta posest že perdobljena bila, ne mogel še od časa milosti govoriti, v kterim se „*pokoj*“ zamore še doseči. Zato ljudstva Božjiga, vernih kristjanov še per Bogu pokoj čaka, de počiva od svojih del, kakor Bog od svojih počiva. Prizadevajmo si tedej, z vero priti v ta pokoj, de nas z nevernimi enaka nesreča ne zadene, ker nad nevernimi se spolnuje žuganje Božje, in pred njim nič ne more perkrito ostati. Terdno se deržimo svojiga velikiga duhovna (Kristusa), in ker je usmiljen in mogočen, z zaupanjem k njemu perstopímo, de bomo gotovo pomoč zadobili v svojih potrebah.

1. Bojmo se tedej, de kje vnemar ne pustimo obljube iti v njegov pokoj,[1]) in de se kdo zmed vas ne znajde, kteri bi preč ostal.

2. Zakaj tudi nam je oznanjena (obljuba), kakor unim.[2]) Tode unim ni nič pomagala za-

22. začetno podlago, t. j., začetno, pervo živo vero, ali začetno pervo zaupanje (gl. zgor. razl. 11.), ali začetno, pervo stanovitnost, kar je vse njegovo (Kristusovo) delo, „*do konca terdno ohranimo*“.

23. Apostelj se zopet verne k besedam zgorej omenjeniga psalma, ter ga nekoliko razlaga in svoje opominovanje daje.

24. njegov glas, njegove obljube, njegovo opominovanje in žuganje.

25. ne Jozue in Kaleb (4. Mojz. 14, 30: 26, 64. i. d.), ne več bogaboječih žen (4. Mojz. 1, 2.), tudi ne mlado moštvo (4. Mojz. 14, 31.). Torej se zamorete tudi vi, jim hoče sv. Pavel reči, zmed druzih ločiti, ter verni in pokorni ostati.

26. Drugim je bilo perzaneseno. Tudi vam, hoče sv. Pavel reči, bo le tedaj perzaneseno, ako bote vero ohranili.

27. Glej zgorej v. 10. razl. 17.

1. t. j., v večni pokoj per Bogu, kar je mirno posestvo kananske dežele le pomenilo (Zgor. 3, 11.). Apostelj zdaj pokaže, de imajo verni tega večniga pokoja pričakovati (v. 2 — 10.).

2. Ker obljuba, ki so jo Izraelci prejeli zastran posestva obljubljene dežele

Digitized by Google

slišana beseda,[3]) ker ni bila združena z vero v to, kar so slišali.[4])

3. Pojdemo namreč v pokoj, kteri vérujemo, kakor je rekel:[5]) Takó sim persegel v svoji jezi: Ne pojdejo v moj pokoj; in sicer po dokončanih delih[6]) od začétka svetá;

4. zakaj rečeno je na nekim mestu[7]) od sedmiga dneva takó: In Bog je počival sedmi dan od vsih svojih del.

5. In na tem mestu[8]) spet: Ne pojdejo v moj pokoj.[9])

6. Ker je tedej odločeno, de bodo eni vanj šli, in tisti, kterim je bilo poprej oznanjeno, niso vanj šli zavoljo nevere;

7. odloči[10]) spet en dan, „dans“, ko pravi po Davidu[11]) čez toliko časa, kakor je bilo zgorej rečeno: Dans, ko slišite njegov glas, nikar ne oterdite svojih serc.[12])

8. Zakaj, ko bi jih bil Jo-

---

(2. Mojz. 3, 17.), tudi nas zadeva. V tem zemeljskim pokoji nam je namreč tudi nebeški mir obljubljen.

3. „*zaslišana beseda*“, t. j., prejeta obljuba.

4. Torej moramo tudi mi verovati, hoče apostelj reči, ako se hočemo obljubljeniga večniga pokoja vdeležiti; zakaj i. t. d. (v. 3.).

5. Ps. 94, 11. Zgor. 3, 11. 15. Vsled tega, kar je od nevernih govoril, de ne pojdejo v njegov pokoj. Kakošen pokoj je ta, razložé naslednje besede.

6. in sicer v večni pokoj per Bogu, ki ga po dokončanih delih dosežemo (v. 10.), kakor je tudi Bog takó rekoč počival, potem ko je bil svét vstvaril. Sv. Pavel s temi besedami naznani, de tukej ne méni tistiga pokoja, kteriga so Izraelci z mirnim posestvam kananske dežele prejeli, ampak večno zveličanje, kteriga se je Bog ob stvarjenji po človeško rečeno — takó rekoč vanal, potem pa, ko je nehal vstvarjati, spet sprejel, spet v sebi najdel.

7. 1. Mojz. 2, 2.

8. Ps. 94, 11.

9. Sv. Pavel iz teh izrekov svetiga pisma dokaže, de je razun zemeljskiga pokoja v kananski deželi še drug, duhoven, večen pokoj per Bogu. To spričuje pervi tukej naznanjeni izrek; ker ondi se govorí od pokoja Božjiga, Božji pokoj pa ne more noben drug pokoj biti, kakor le duhoven in večen pokoj. V drugim izreku mora psalmist z besedo „*pokoj*“ ravno takó tudi drug pokoj misliti, kakor zemeljsko posestvo kananske dežele; ker tisti, kterim je to govoril, so bili že v posestvu imenovane dežele; torej je mogel s tem le tisti pokoj v mislih imeti, kteriga so razun zemeljskiga še per Bogu pričakovali.

10. sveto pismo.

11. kteri je omenjeni psalm spisal.

12. Pomen 6. in 7. verste: ker je namreč vernim memo zemeljskiga še druziga pokoja pričakovati, kteriga neverni ne morejo doseči, zato je David dolgo potem, ko so bili zemeljski pokoj že zadobili, lahko govoril, še od nekiga „*dans*“, ob kterim bi se imeli Izraelci spreoberniti, de bi zamogli v tisti drugi pokoj priti. Ali pa: Ravno zato, ker David ob času, ko so Izraelci obljubljeno deželo že v lasti imeli, še od nekiga pokoja govorí, kteriga bi si mógli s spreobernjenjem svojiga serca pridobiti, torej ta pokoj ne more biti zemeljski, kteriga so že vživali, ampak mora biti tisti, ki se še pričakuje, duhovni, večni pokoj per Bogu.



Digitized by Google

zue[13]) v pokoj perpeljal, bi ne bil po tem od druziga dneva govoril.[14])

9. Perhranjen je tedej dan počivanja Božjimu ljudstvu.[15])

10. Zakaj[16]) kdor pride v njegov pokoj, tudi on počiva od svojih del, kakor Bog od svojih.[17])

11. Hitímo[18]) torej iti v tisti pokoj, de ne pade kdo ravno v tak zgled nevere.[19])

12. Živa je namreč[20]) Božja beseda, in močna,[21]) in ojstrejši ko vsak na obé strani ojster meč, in seže do ločitve duše in duha, tudi sklepov in muzga, in razsodi misli in namene serca.[22])

13. In nobena stvar ni nevidna pred njim;[23]) ampak vse je golo in odgernjeno pred njegovimi očmí, kterimu nam bo treba dati odgovor. Ps. 33, 16. Sir. 15, 20.

14. Ker imamo tedej tolikiga

---

13. Po besedi: „*Jezus*“. Takó se namreč Jozue imenuje v greški prestavi 70 prestavljavcov, ktero je sv. Pavel per pisanji tega lista pred sabo imel.

14. zakaj ko bi razun pokoja, ki so ga Izraelci s posestvam kananske dežele po Jozuetu prejeli (gl. buk. Joz.), nobeniga druziga ne bilo, bi David po tem že prejetim posestvu ne govoril še od dneva, ob kterim bojo še nek pokoj dosegli.

15. Torej imajo pravi verni nadzemeljskiga, duhovniga pokoja per Bogu dočakovati.

16. Apostelj s tem pokaže, de se večno zveličanje prav primerjeno „*pokoj*“ imenuje.

17. Zakaj kdor v Božji pokoj pride, počiva od svojiga dela, vojskovanja, terpljenja, se takó rekoč v se poverne, potem ko je imel z veliko rečmí zunej sebe opraviti: kakor se je tudi Bog po vstvarjanji takó rekoč v sé povernil in v sebi spet počival. Bog je počival sedmi dan po vstvarjanji (1. Mojz. 2, 2.), in to je podoba prihodnjiga zveličanja v nebesih, kjer počivajo zvoljeni od svojih del, in prejemajo v plačilo večni pokoj, večno zveličanje.

18. Po greškim: „*Prizaderajmo si*“ (z vero in zvesto vdanostjo do Jezusa Kristusa) i. t. d.

19. in de ne bo neverni enako z odvzetjem večniga pokoja, z večno smertjo (v. 12.) kaznovan.

20. Apostelj tukej naznani vzrok, zakaj bi se lahko utegnilo zgoditi, de bi bili takó strašno kaznovani.

21. beseda Božja namreč, žuganje Božje, ni mertva beseda, ktera bi nespolnjena ostala, temuč gotovo spolni in stori, kar žuga.

22. Pomen te verste: zakaj Bog zamore z ojstrim, sodnjim mečem svoje besede, po kteri bo tudi naj skrivniši misli sodil, dušo od duha, muzeg od kostí ločiti, t. j., dušo in teló večni smerti izročiti. Ločitev duše od duhá, muzga od kostí, je podoba večne smerti, pa ni prazna podoba, temuč je živo znamnje notranjiga razpada in razpora per pogubljenih. Kakor je namreč grešnik že na tem svetu sam seboj razdvojen in v razporu, njegova duša, t. j., njegovo nagujenje in poželenje, je v vednim nasprotvanji z duham, z njegovo boljši spoznavo in voljo, z njegovo vestjo, ktera se nikdar čisto ne da zatreti in zadušiti; kakor tudi greh dostikrat teló, edinost in združeno delavnost njegovih močí razdéra: se vse to še toliko bolj per pogubljenih godí, ker jih nar raznejši strasti grizejo in razjedajo, v neprenehljivim terpljenji, v strašnim razpertji na telesu in na duši večno koperné.

23. pred Bogam, kteri z mečem svoje sodnje besede vse preišе, vse doseže.

Digitized by Google

vélikiga duhovna,[24]) kteri je prederl nebó,[25]) Jezusa Sinú Božjiga,[26]) se terdno vere[27]) deržimo.

15. Nimamo namreč vélikiga duhovna, kteri bi ne mogel usmiljenja imeti z našimi slabostmi, ampak eniga v vsih rečeh *(nam)* enako skušaniga, razun greha.

16. Stopímo torej z zaupanjem k sedežu gnade,[28]) de usmiljenje dosežemo, in milost najdemo ob času potrebne pomoči.

## V. Poglavje.

Vsak človešk véliki duhoven je ljudem v prid postavljen, de je srednik med Bogam in ljudmí in ima usmiljenje z njimi. Svest si svoje lastne slabosti, daruje za-se in za druge: on se tudi sam za mašnika ne dela, temuč pričakuje poklica od Bogá ko Aron. S tem se tudi Jezus Kristus da primeriti; ker gledé na njegov poklic pravi sv. pismo, de je bila Očetova volja, de je delo odrešenja sprejel in mašnik bil po redu Melkizedekovim. Bil je tudi véliki duhoven s človeškim občutjem, kar kažejo njegove smertne težave, v kterih je bil poterjen, potem pa je ko Sin pokoren šel v smert, in je bil začetnik našiga zveličanja s svojim duhovstvam po redu Melkizedekovim. Zastran tega duhovstva ali mašništva vam imam nekoliko povedati, kar vi težko razumete, ker v začetnih (pervih) resnicah še podučenja potrebujete; krepkejši jed, t. j., natančniši in globokejši poduk pa je za popolne, ki ga zamorejo razumevati.

1. Zakaj vsak véliki duhoven,[1]) zmed ljudi izbran, je za ljudi postavljen v to, kar Boga zadeva, de daruje darí in daritve za greh,[2])

2. in zamore usmiljenje imeti s tistimi, kteri so nevedni in zajdejo, ker je tudi on obdan s slabostjo;

3. in torej mora kakor za

---

24. Apostelj je že zgorej vélikiga duhovstva Kristusoviga omenil (2, 17: 3, 1, i. d.), zdaj pa še določniši od tega govorí, ga z vélikim duhovstvam stare zaveze primerja, njegove velike prednosti kaže, in s tem prav razvidno storí, kolika hudobija je to, in kolike kazni je vreden, kdor od Kristusa in njegoviga duhovstva odpade.

25. To pravi sv. Pavel gledé na judovskiga vélikiga duhovna. Pomen je: kteri ni le, ko zemeljski véliki duhoven, skozi vrata zemeljskiga svetiša šel, de je v presvetiše prišel, ter s kervjo Bogu spravno daritev opravil (gl. 3. Mojz. 16, 3. i. d.), temuč je šel skozi več nebes (gl. 2. Kor. 12, 2.), de samiga sebe svojimu Očetu v spravo daruje.

26. Glej zgorej 1, 2.

27. spoznanja svete vere.

28. Glej zgorej 2, 17. 18.

1. *„Zakaj vsak véliki duhoven“*. Besedica *„zakaj“* pa tukej ne naznanuje vzroka od kej poprešnjiga, ampak le zastran vélikiga duhovstva Kristusoviga začeto (gl. zgor. 4. razl. 24.) govorjenje dalje speljuje, ker zdaj apostelj duhovstvo stare z duhovstvam nove zaveze primerja. Tukej omenjeni véliki duhoven je duhoven stare zaveze, kakor se iz verst 2 — 4. razvidi.

2. *„darí“*, t. j., nekervave daritve, perdelke i. t. d., v znamnje podložnosti, hvaležnosti i. t. d.; *„daritve“*, t. j., kervave daritve, v spravo za grehe. Gl. 2. Mojz. 23, 15: 5. Mojz. 16, 16. 17: 3. Mojz. 3, 4—7.



Digitized by Google

ljudstvo, takó tudi za sé opravljati daritve za grehe.[3])

4. In nihče si ne vzame časti, razun kteri je poklican od Bogá, kakor Aron.[4])

5. Takó tudi Kristus ni sam sebe poveličal, de bi bil véliki duhoven, temuč kteri je govoril k njemu: Moj Sin si ti, dans sim te jest rodil.[5])

6. Kakor tudi na drugim mestu pravi:[6]) Tí si duhoven vekomaj po rédu Melkizedekovim.

7. On je v dnevih svojiga mesa[7]) molitve in prošnje z močnim glasam in s solzami daroval njemu, kteri ga je zamogel oteti od smerti, in je bil uslišan zavoljo svoje vdane volje.[8])

8. In sicer, ko je bil Sin Božji, se je iz tega, kar je terpel, pokoršine učil;

9. in ko je bil dokončan, je postal vsim, kteri so mu pokorni, vzrok večniga zveličanja;

10. imenovan od Boga véliki duhoven po redu Melkizedekovim.[9])

---

3. Glej 3. Mojz. 16, 6. 11. 17.

4. Nihče ni mogel vélikiga duhovstva doseči, kakor le mlajši iz družine Arona, brata Mojzesoviga (2. Mojz. 28, 1. i. d.). Véliki duhoven stariga zakona je tedej imel poklic od Boga (v. 4.), je bil izbran zmed ljudí (v. 1.), je bil sam slab, grešen človek (v. 2. 3.), in je zato, svest si svoje lastne slabosti, za sé in za druge daroval. S tem tedej apostelj Kristusa primerja in pokaže, de z vélikim duhovnam stariga zakona nekaj enaciga ima, namreč poklic (v. 5. 6.), človeško naturo in človeško občutje (v. 7.), tode kakor vsiga greha čisti, neomadežvani, do smerti pokorni Sin Božji je on duhoven viši verste, duhoven po Melkizedekovim rédu (v. 8 — 10.).

5. temuč kteri gà je rodil, njegov Oče, ga je v to odločil. Kteri si ga je Sina dal, ga je tudi za vélikiga duhovna odločil. Kristus delo svojiga odrešenja zmirej volji svojiga Očeta perpisuje. Zastran besedi: „*Moj sin*“ i. t. d., gl. zgor. 1, 5. Ps. 2, 7.

6. Kakor ga je Oče tudi v Ps. 109, 4. za vélikiga duhovna po rédu Melkizedekovim (gl. spod. 7, 1. i. d.) naznanil.

7. t. j., svojiga človeškiga življenja.

8. zavoljo svoje pokoršine, svoje vdaje v Božjo voljo. Besede: „*molitve in prošnje*“ i. t. d. mérijo na smertno britkost na vertu Getzemani (Mat. 26, 42.), kjer je Kristus svojiga Očeta prosil, de naj mu vzame kelih terpljenja. Sveti pisavec s tem naznanuje, de je Kristus ko véliki duhoven tudi človeško občutje imel. Besede: „*in je bil uslišan*“ pomènijo njegovo poterjenje po angelji (Luk. 22, 43.). Vdana volja ali pokoršina Kristusova se je razodela v besedah: „*Ne moja, ampak tvoja volja se zgódi!*“

9. Verste 8 — 10. se vežejo z besedo „*je bil uslišan*“, in imajo ta pomen: Kristus je bil uslišan, po angelji poterjen; vender je ko pokoren Sin Očeta svojiga šel v svoje terpljenje, se je v njem učil, ko človek skusil, kar gré k pokoršini ljudí do Bogá, in je opravil svojo daritev, de bi vsim, kteri si jo hočejo k pridu storiti in pokorni biti, v večno zveličanje pomagal: in zavoljo tega se imenuje véliki duhoven po drugim rédu, véliki duhoven po rédu Melkizedekovim. Apostelj se, kakor zgorej (2, 17: 3, 1. i. d.), spet k svojimu poglavitnimu uku, namreč k vélikimu duhovstvu Kristusovimu, verne, se pa da, kakor zgorej (3, 1 — 4. 14.), stranski misli odpeljati, dokler ne pride do 7. in 8. poglavja, kjer zastran vélikiga duhovstva svoj nauk popolnama razklada.

Digitized by Google

11. Od tega[10]) imamo veliko govoriti, kar je pa težko razlagati, ker ste slabi postali za poslušanje.[11])

12. Zakaj ko bi imeli učeniki biti zavoljo časa,[12]) je spet potreba vas podučiti, kteri de so pervi nauki Božjiga razodenja; in ste taki, kteri mleka potrebujejo, in ne močne jedí.

13. Slednji namreč, kterimu se mleko daje, ni vajen podučenja pravičnosti;[13]) zakaj otrók je še.[14])

14. Za popolne je pa močna jed, za tiste, kteri imajo zavoljo skušnje vajene počutke razločiti dobro in hudo.

## VI. Poglavje.

Take popolnama podučene bi vas rad imel! Zato se hočem k popolnišimu nauku oberniti, in se ne pečati z začétnimi rečmi, z naukam od pokore, od vere, od kersta in drugimi takimi nauki. Popolniši nauk vas hočem učiti; zakaj ko bi bili kteri odpadli, bi bilo to začetno podučenje zanje brez prida, ker je skorej nemogoče, odpadle spet k pokori pripeljati. Na vas pa se s svéstjo zanašam, de bote zveličanje dosegli, akoravno sim vas slabe imenoval; ker Bog, ki vašiga dosedanjiga prizadevanja ne pustí brez plačila, vam bo pomagal. Želím pa, de bi vsi z goréčnostjo in previdnostjo tiste posnemali, kteri so dane obljube z vero in poterpežljivostjo dosegli. Ker je namreč Abraham, ki mu je bil Bog s persego obljubo dal, terdno véroval in poterpežljivo upal, je prejél, kar mu je bilo obljubljeno. Kakor je per ljudéh navadno, je bila persega v poterjenje, de bi obljuba s persego dana tudi nas opominjala, de bi bili stanovitni v upanji od Bogá samiga obljubljeniga in zagotovljeniga večniga življenja, kamor je Jezus, véliki duhoven po rédu Melkizedekovim, pred nami šel.

1. Torej pustímo podučenje od začetniga nauka Kristusoviga, in se obernímo k bolj popolnim rečem, in ne stavimo spet podlage s spreobernjenjem od mertvih del, in z vero v Bogá,[1])

10. t. j., od vélikiga duhovstva Melkizedekoviga.

11. in pa za razumenje tega, kar slišite. Apostelj hoče reči: Od skrivnost, Jezusoviga véliciga duhovstva vam imam velíko povedati, tode ste preslabi, premalo podučeni, de bi razumeli moj nauk. — Kristus je duhoven, ker je sam sebe za nas v dar dal, ko je umerl na križu; on je pa tudi duhoven, ker se še zmirej daruje na altarjih pod podobama kruha in vina, in zavoljo tega je podoben Melkizedeku, kteri je kruh in vino Bogu daroval (1. Mojz. 14, 18.).

12. ker ste že takó dolgo časa k keršanstvu spreobernjeni. Zato (pravi dalje) bi se spodobilo, de bi bili vsi dobro podučeni; tode nekteri so slabo podučeni, so kakor otroci, kteri še niso za močno jed, ampak za mleko. Gl. 1. Petr. 2, 2.

13. globokih in visokih resnic v keršanstvu.

14. Gl. 1. Kor. 3, 2.

1. ker nočem še enkrat od pervih naukov pokore in vere govoriti. De se pride v Božje kraljestvo, je pred vsim drugim potrebno spreobernjenje sercá (Djan. ap. 2, 36 — 38.), pokora in vera (Gl. spod. 11, 6.). Mertve dela so grešne dela, kterih nasledek je večna smert.

Digitized by Google

2. z naukam od kerstov,[2]) in od pokladanja rók,[3]) od vstajenja mertvih in od večne sodbe.[4])

3. In to bomo storili,[5]) če Bog perpusti.

4. Zakaj[6]) kteri so enkrat razsvetljeni bili, tudi okusili nebeški dar,[7]) in se vdeležili svetiga Duha,[8])

5. okusili pa tudi dobro Božjo besedo in močí prihodnjiga svetá,[9])

6. in so odpadli:[10]) takim je nemogoče,[11]) de bi se spet ponovili k spreobernjenju,[12]) oni kteri spet križajo sami sebi Sinú Božjiga in zasramujejo.[13])

7. Zemlja namreč, ktera pije dež, ko večkrat nanjo pride, in obrodí prijeten sad tistim, od kterih je obdelovana: prejme blagodar od Boga;

8. ktera pa ternje in osat

---

2. Kdor je pokoro delal in véroval, je bil keršen, zato tudi gré nauk od kersta k začétnim naukam. Tukej se od več kerstov govorí, ker je bilo treba v poduku od keršanskiga kersta tudi druge kerste, kerst Janezov (Mat. 3, 6.), judovske umivanja (spod. 9, 10. Mark. 7, 2. 3. 4. 8.), v misel jemati, de so se kristjani učili njih razločno vrednost ali céno spoznati.

3. t. j., svete birme (Dj. ap. 2, 38: 8, 14 — 17.).

4. Nauk od vstajenja mertvih in poslednje sodbe in večnosti je bil tudi poglaviten del perviga nauka (Gl. 1. Kor. 15: 1. Tes. 5.).

5. od popolnišiga nauka, ki globokeji in dalje séže (v. 1.), hočemo govoriti.

6. Od popolnišiga nauka vam hočem govoriti; ker je namreč skorej nemogoče, odpadle spet k pokori pripeljati, bi nauk od pokore in kar je z njo sklenjeno, ako bi taki odpadli med vami bili, nič ne pomagal; popolniši nauk od prednost vélikiga duhovstva Kristusoviga in sploh od prednost keršanstva pred judovstvam pa vas, ki niste odpadli, ampak le slabi (zgor. 5, 12.), in ki se daste judovskim šegam slepiti, zamore v veri poterditi.

7. kteri so že enkrat k spoznanju keršanstva prišli, in njegov sad, odpušenje grehov, spravo z Bogam, posvečenje, vživali.

8. v zakramentih sv. kersta in sv. birme in v druzih darovih milosti Božje. Gl. 1. Kor. 12.

9. t. j., okusili pa tudi že tukej Božjo obljubo večniga zveličanja, ktero je na prihodnjim svetu ali v prihodnjim življenji prihranjeno.

10. od vere. To zadéva bogotajce ali take, kteri vero zatajé, in pa tiste velike grešnike, kteri so takim enaki, postavim terdovratne, v grehu in hudobii oterpnjene ljudí.

11. t. j., skorej nemogoče. Gl. naslednjo razlago.

12. To ponovljenje k spreobernjenju mislijo nekteri (Kriz., Teodor., Ambr.), de je sv. kerst in sv. birma, in ménijo, de je apostelj s tem učil, de se ti zakramenti ne morejo ponoviti. Verjétniši pa je menitev drugih (Anz., Lir., Kornel.), kteri pravijo, de je tukej práv za práv od pokore odpadlih in druzih práv velikih grešnikov govorjenje. Ta pokora je skorej nemogoča, ker se taki grešniki v radovoljni oterpnjenosti znajdejo, in je v resnici nemogoča, dokler so terdovratni, in se boljšimu spoznanju, gnadi svetiga Duha, sami ustavljajo (gl. Mat. 12, 31.); naravnost, brez izjéme ali čisto nemogoča pa nikdar ni, ker je Bogú mogoče tudi nar hujiga grešnika spreoberniti, kakor Jezus pravi: Mark. 10, 27.

13. ker se takó zaderžé, kakor bi Jezusa vnovič križali in zasramovali. Kristjani, kteri od vere odpadejo ali pa v nespokornosti terdovratni ostanejo, Jezusa ne spoznajo več za Zveličarja, in s tem molčé razodevajo, de po njih misli on ni Zveličar, in de se je po krivim taciga delal. Torej molčé poterdu-

Digitized by Google

rodí, je malopridna in blizo prekletstva; njen konec je požganje.[14])

9. Upamo pa od vas, preljubi, kaj boljšiga in kar zveličanje pernese, desiravno takó govorimò.[15])

10. Bog namreč ni krivičen,[16]) de bi pozabil vašiga dela in ljubezni, ktero ste skazali njegovimu iménu,[17]) ker ste svetim stregli in strežete.[18])

11. Želimò pa,[19]) de bi vsak zmed vas ravno to skerb skazal,[20]) de bi imel polno upanje do konca;[21])

12. de bi ne bili leni, ampak posnemavci tistih, kteri so po veri in poterpežljivosti obljube dosegli.[22])

13. Ko je namreč Bog Abrahamu obljubo delal,[23]) in ni nikogar večiga imel, per kterim bi bil persegel, je persegel sam per sebi,

14. rekoč:[24]) Resnično, obla-

---

jejo njegovo smert na križu, in zasramujejo njegov nauk, de bi bil on obljubljeni Odrešenik in Sodnik.

14. Apostelj v tej priliki še bolj razvidno stori, kakó težko odpadli spravo z Bogam in milost dosežejo, in de je veči del njih konec pogubljenje. Zakaj dobri, stanovitni so enaki zemlji, ki dež pije, dober sad rodí, in se zato oblagodarjena imenuje, ker z gnadami, ki jim z nebes dohajajo, tudi sami delajo, in zato od Boga še obilniši gnade prejemajo. Nasproti pa so odpadli zemlji enaki, ktera se sicer tudi z dežjem napaja, pa vender le osat in ternje rodí, in je zato od svojiga gospoda za nerodovitno in požganja vredno spoznana. Plevel se požge, to požganje je podoba peklenskiga ognja.

15. Od vas pa menim, de niste med odpadlimi, in upam, de, kakor so oni blizo prekletstva (v. 8.), ste vi blizo večniga zveličanja, desiravno vas slabe, otročje imenujem (Zgor. 5, 12.).

16. ker Bog je pravičen povračevavec. Apostelj naznani vzrok, iz kteriga upa, de bodo ti, kterim piše, večno zveličanje dosegli.

17. t. j., njemu samimu. Imé je namesti osebe.

18. z milošnjo, s skazovanjem nasprotne pomoči.

19. Naslednje se s poprešnjim takole veže: Ravno zato, ker niste sicer med odpadlimi, vender pa med slabimi (v. 9.), kteri so v nevarnosti odpasti, želimo (v. 11.), de ste v veri in poterpežljivosti stanovitni (v. 11—19.), in vam razlagamo popolniši nauk od vélikiga duhovstva Kristusoviga (v. 20. 7, 1. i. d.), de bi bili s tem v keršanskim spoznanji uterjeni, in odpada obvarovani.

20. v spoznovanji svete vere.

21. de bi imel gotovo, uterjeno upanje do smerti, zveličanje doseči.

22. kteri so po svoji veri in po svojim poterpežljivim perčakovanji dano obljubo tudi resnično dosegli. Ti so Abraham, Izak, Jakop in njih pobožni, verni mlajši. Kakor oni naj tudi Hebrejci verujejo v to, kar keršanstvo obeta: spravo z Bogam, posvečenje, večno zveličanje, in naj bojo tudi per vnanjih stiskah stanovitni v tej veri, de bodo dane obljube v tem in prihodnjim življenji dosegli.

23. Apostelj zmed vernih očakov posebno Abrahama omeni. Obljuba mu storjena je bila, de bo svoje stare dni še sina dobil, in de bo s tem oče velikiga, neštevilniga zaroda.

24. Bog je Abrahamu dal obljubo in jo s persego poterdil. Ljudje persegajo per Bogu; Bog pa, naj viši bitje, ne more per nobenim višim bitji perseči, torej perseže v nar terdnejši zagotovljenje sam per sebi. Gl. Jer. 22, 23. Ps. 88, 36.

Digitized by Google

godaril te bom in obilno namnožil.[25])

15. In takó je, ker je poterpežljivo čakal, obljubo dosegel.[26]) Rim. 4, 18 — 21.

16. Ljudje namreč[27]) persegajo per kom večim, kot so oní; in persega *(storjena)* v poterjenje stori konec vsaki pravdi med njimi.[28])

17. Zatorej je Bog, ker je hotel deležem obljube[29]) obilniši skazati svoj nepremakljivi sklep, perstavil persego;[30])

18. zato de po dveh nepremakljivih rečeh,[31]) v kterih je nemogoče, de bi Bog lagàl, imamo prav močno tolažbo mí, ki hitimò se prijeti ponujaniga upanja,[32])

19. ktero imamo, kakor varno in terdno sidro duše, ki predere v notranje zagrinjala,[33])

20. kamor je predhodnik za nas šel Jezus, kteri je po redu Melkizedekovim véliki duhoven postal na vekomaj.[34])

---

25. Glej 1. Mojz. 22, 16. 17.

26. ker je sina, Izaka, in po njem obiln zarod dobil.

27. Sv. Pavel tukej pové, zakaj je Bog svojo obljubo s persego dal. Ljudje persegajo per vikšim Bogu, de verjetne delajo in poterdujejo svoje obljube, spričbe in pogodbe. Zato je tudi Bog, ki s človekam po človeško ravná, s persego hotel poterditi svojo obljubo.

28. ker tisti, pred komur se persega storí, vero ima, de bi si persegavec s krivo persego prekletstvo Božje nakopal.

29. tistim, kteri imajo prejeti, kar je obljubil.

30. Bog je s persego svoj nepremakljivi sklep obilniši skazal, ker bi že njegova obljuba sama zadosti bila, mu terdno verjeti.

31. t. j., po obljubi in persegi.

32. de bi bili po storjeni obljubi in persegi spodbujeni, s stanovitno vero deržati se upanja do večniga zveličanja. Pa saj je ta obljuba in persega naj prej le Abrahama zadevala, kakó bi tedaj tudi kristjane k stanovitnosti budila? Pa tudi kristjane zamore ta obljuba in persega, ki je bila Abrahamu dana, k stanovitnosti buditi; ker iz tega vidijo, kakó Bog svoje obljube poterduje, in lahko spoznajo, de se bo tudi to, kar je kristjanam obljubljeno, gotovo vse dopolnilo.

33. t. j., ktero upanje se do Boga povzdigne, se na njega opéra, namreč na njegove nespremenljive obljube. Upanje večniga zveličanja je za kristjana to, kar je sidro (železni maček) za ladijo ali barko. Železniga mačka imajo v barkah, in ga po verveh v morje spustè, de se dna prime, in takó barko ustanovi. Ako terpljenje ali preganjanje s silo nad nas pridere, nas upanje boljšiga prihodnjiga življenja podpéra in stanovitne dela. „*Notranje zagrinjala*“ pomeni presvetiše nekdanjiga tempeljna v Jeruzalemu (Mat. 27, 51.), ktero je bilo za notranjim zagrinjalam, in tukej naznanja: nebesa, sedež Božji, Boga samiga.

34. Jezus je šel pred nami v nebesa, kjer je naš mogočni srednik in besednik per Bogu, ter naš večni véliki duhoven. S tem se apostelj prestopi k svoji poglavitni réči, k razlagi prednost vélikiga duhovstva Kristusoviga. Gl. zgor. 5, 10.

Digitized by Google

# VII. Poglavje.

Kristus je véliki duhoven po rédu Melkizedekovim; ker zemeljski Melkizedek je kazal z okolišinami svojiga življenja in z vso svojo osebnostjo, de je podoba Kristusa, vélikiga duhovna. Kakó imenitno je véliko duhovstvo Kristusovo, in kakošno prednost pred levitovskim duhovstvam zasluži, se zamore spoznati že iz častitljivosti zemeljskiga Melkizedeka, ki je bil podoba Jezusa Kristusa. Očak Abraham mu je dajal desetino, kar je toliko bolj čudno, ker je Melkizedek ptujec bil; zakaj mlajši Abrahamovi so le levitam, duhovnam svojiga ljudstva, desetino dajali. Abrahama, od Boga oblagodarjeniga, je Melkizedek celo blagoslovil (žegnal), kar očitno razodeva, de je bil Melkizedek večí in častitljivši ko Abraham in duhovni njegoviga ljudstva; in od teh se tudi še reči zamore, de so z Abrahamam (po duhu) tudi oni Melkizedeku desetino dajali, in s tem svojo manjši vrednost (manjši veljavnost, nižji stopnjo) naznanjali. Visoka vrednost (častitljivost) keršanskiga duhovstva se razvidi tudi iz tega, ker je bilo obljubljeno in resnično postavljeno; zakaj ko bi bilo zamoglo levitovsko duhovstvo s svojo postavo (ker oboje gre vselej skupej) k popolnosti peljati, bi nobeno drugo duhovstvo z drugo postavo ne bilo dano. De je duhovstvo nove zaveze druge in viši verste, se razvidi iz roda vélikiga duhovna, iz njegove večne odmembe proti minljivosti postave stare zaveze, iz njegoviga s persego storjeniga poterjenja, iz njegove edinosti, večnosti in svetosti.

1. Zakaj[1]) ta Melkizedek, kralj v Salemu,[2]) duhoven nar višiga Boga, kteri je naproti prišel Abrahamu, ko se je vernil od pobôja kraljev, in ga je blagoslovil,[3])

2. kterim je tudi Abraham od vsiga desetino dal,[4]) kteri se pervič prestavi kralj pravice,[5]) potlej pa tudi kralj Salema, kar je kralj mirú,

3. kteri je brez očeta, brez matere, brez zapisnika rodovinskiga, kteri nima ne začetka dní, ne konca življenja,[6]) je po-

1. Vzrok, zakaj se Jezus véliki duhoven po redu Melkizedekovim imenuje (zgor. 6, 20.), je ta: ker namreč tisti v zgodbi Abrahamovi omenjeni Melkizedek (1. Mojz. 14.) v okolišinah svojiga življenja in v vsi svoji osebnosti vélikiga duhovna Jezusa v podobi kaže. Kakor je vsa stara zaveza vidna podoba nove zaveze, in vse naprave stare zaveze naprave nove zaveze poočitujejo in predpodobujejo, takó so tudi svete osebe stare zaveze z okolišinami svojiga življenja vidne podobe življenja in osebstva Kristusoviga, in presveto osebo Boga-človeka zdaj tako, zdaj tako kakor v vidni podobi pred očí stavijo. Takó vidimo na priliko v Mojzesu Jezusa zapovednika (postavodajavca) in srednika, v Davidu zmagovavniga kralja, v Melkizedeku pa vélikiga duhovna.
2. t. j., Jeruzalemu (Ps. 75, 3.). Salem se pravi mir.
3. Glej 1. Mojz. 14, 19.
4. Glej 1. Mojz. 14, 20.
5. Beseda: „*Melkizedek*“ je zložena iz „*melek*“ (kralj) in „*zedek*“ (pravica).
6. Melkizedek je imel očeta in mater, kakor drugi ljudje, in je tudi umerl; tode od njegovih staršev, od njegoviga rodú in od njegove smerti nam Mojzes ni nič zapisaniga pustil. Kakor véliki duhoven pa je brez očeta in brez matere, zato ko ni bil iz duhovskiga rodú, de bi bil duhovstvo podedoval

Digitized by Google

doben Sinu Božjimu,[7]) in ostane véliki duhoven na vekomaj.[8])

4. Poglejte tedej, kakó velik je ta, kterimu je celo očak Abraham od nar boljšiga desetino dal.[9])

5. In sicer kteri so od Levijevih sinov duhovstvo prejeli, imajo povelje desetino jemati po postavi od ljudstva, to je, od svojih bratov; desiravno tudi oni iz Abrahamoviga ledja pridejo. 4. Mojz. 18: 5. Mojz. 14.

6. Tisti pa, kteriga rojstvo se ne šteje med njé, je prejel desetino od Abrahama, in je blagoslovil njega, kteri je imel obljube.[10])

7. Brez vsiga zopergovora pa se to, kar je manjši, od večiga blagoslovlja.[11])

8. In tukej[12]) sicer umerljivi ljudje desetino prejemajo; tam

---

(pojerbal), temuč ga je naravnost od Boga prejel, in se tudi nič ne vé, de bi ga bil komu iz svojiga rodú zapustil ali koga v naslednika svojiga duhovstva postavil. V oziru svojiga duhovstva je bil tedej Melkizedek brez očeta in otrók, in ravno zato je v zgodovini čisto sam pred očí stavljen, ter nima pred seboj in za seboj nobeniga sebi enaciga; njegovo duhovstvo pa je brez konca, ostane vekomej, ker je bil podoba Jezusa Kristusa, večniga kralja in duhovna.

7. v svoji osebnosti, v okolišinah svojiga življenja, ktere je Bog takó vravnal, de je bil podoba Sinu Božjiga. Ker je imel namreč Kristus na svét priti ko véliki duhoven, kteri bo ljudi oblagodaril in osrečil, ko kralj kraljestva svetosti in pravice, ko dajavec mirú, ko pravi Sin Božji, torej je Bog Melkizedeka, kananejskiga kneza v Jeruzalemu, v velikiga duhovna odločil, de bi po njegovim imenu, po njegovi kraljevi oblasti, po njegovi posebni duhovski službi podobo tega pokazal, kar se bo enkrat v Kristusu bolj popolnama dalo.

8. v Kristusu, njegovi popodobi. Melkizedek je bil le kratki čas svojiga življenja na zemlji véliki duhoven; ker se je pa v vélikim duhovstvu Kristusovim njegovo duhovstvo po višim načinu obnovilo, in ker je véliko duhovstvo Kristusovo večno, zatorej je Melkizedek v Kristusu večni véliki duhoven.

9. Vojvoda je, kar je bilo boljši zmed pridobljeniga plena, zase ohranil. Apostelj zdaj razkazuje prednosti keršanskiga vélikiga duhovstva pred levitovskim, ki se zato takó imenuje, ker je bilo Izraelcam iz rodu Levijeviga zročeno (2. Mojz. 28, 1.). Te prednosti kaže naj pervo nad predpodobo (Melkizedekam) (v. 4 — 10.), potem pa nad popodobo (Kristusam) (v. 11 — 28.). Glejte, pravi, Melkizedeka, ki je bil le predpodoba Jezusa, večniga vélikiga duhovna, pa ga je stari očak Abraham, od Boga posebno oblagodarjeni, takó visoko čislal in častil, de ga je za svojiga višiga spoznal, in mu ko svojimu gospodu desetino dajal!

10. Pomen 5. in 6. verste: Visoka vrednost, častitljivost Melkizedekova se razvidi tudi iz tega: Duhovni iz rodu Levijeviga imajo po postavi (4. Mojz. 18, 21. i. d.) pravico, od svojih b r a t o v (rojakov), desiravno so z njimi enaciga rodú, desetino jemati; Melkizedek pak je imel veliko veči pravico, desetino od A b r a h a m a jemati, in njega visoko oblagodarjeniga (gl. zgor. 6, 14.) blagosloviti, akoravno še Abrahamove rodovine ni bil. Melkizedek, ptujic, je smel od izvoljenca in ljubljenca Božjiga desetino jemati in ga blagosloviti; kakó veličasten je mogel Melkizedek biti!

11. Gotovo je, de bo v oziru na duhovstvo manjši in slabši od močnejšiga in zmožnejšiga oblagodarjen: po tem takim je tedej tudi Abraham in od njega izhajoči Levijev zarod manjši in slabši kakor Melkizedek gledé na duhovstvo; véliko duhovstvo Melkizedekovo je torej viši memo levitovskiga.

12. v levitovskim duhovstvu.

Digitized by Google

pa tisti, od kteriga se pričuje, de živí.[13])

9. In takó rêči je z Abrahamam tudi Levi, kteri je desetino jemal, desetínjen bil;

10. bil je še namreč v očetovim ledji, kadar mu je Melkizedek naproti prišel.[14])

11. Ako je bila tedej popolnamost po levitovskim duhovstvu,[15]) (ljudstvo je namreč pod njim[16]) postavo prejelo), čimu je bilo še treba, de bi po redu Melkizedekovim drugi duhoven vstal,[17]) in bi ne bil po redu Aronovim imenovan?

12. Zakaj kadar se duhovstvo premení, mora tudi postava premenjena biti.[18])

13. Tisti namreč,[19]) od kteriga se to reče,[20]) je iz druziga rodú, iz kteriga ni nobeden službe per altarji opravljal.

14. Zakaj očitno je, de je naš Gospod iz Judoviga rodú rojen; per kterim rôdu Mojzes od duhovnov nič ni govoril.[21])

15. In še bolj očitno je,[22]) ako po podobi Melkizedeka drug duhoven vstane,

16. kteri ni po postavi mesene zapovedi postal, ampak po moči nerazvezljiviga življenja.[23])

17. Pričuje namreč (*sv. pi-*

---

13. t. j., de večno živí v svoji popodobi Kristusu. Gl. zgor. razl. 8. Levitovsko duhovstvo so opravljali ljudje, Melkizedekovo pa je večno.

14. Levitovsko duhovstvo je tudi zato manji memo Melkizedekoviga, ker je Levi, ki je poznejše po postavi smel desetino jemati (v. 5.), celo sam Melkizedeku desetino dajal, namreč po Abrahamu, ker je ko prihodnji sin že v njegovim ledji bil.

15. in po postavi, po Mojzesovi šegni postavi.

16. t. j., ob času levitovskiga duhovstva.

17. in druga postava, postava vere.

18. Pomen 11. in 12. verste: Dalje, ako so ljudje zamogli po levitovskim duhovstvu in z njim sklenjeni Mojzesovi šegni postavi opravičenje doseči, čimu je bilo tedaj treba, drugo duhovstvo, Melkizedekovo, in z njim tudi drugo postavo obljubiti (Ps. 109.) in napraviti, in ne rajše per levitovskim ostati, v kterim je bil Aron pervi véliki duhoven? Ta premememba duhovstva, s ktero je tudi prememba postave sklenjena bila, ker je oboje v tesni zvezi med sabo, kaže tudi viši vrednost tega, kar je bilo poznejše napravljeno (Kriz., Teod., Teofil.).

19. Apostelj je ravno terdil, de je Bog drugo véliko duhovstvo memo levitovskiga obljubil in postavil. To zdaj skazuje iz mnogoteriga naturniga rodovinstva noviga vélikiga duhovna (v. 13. 14.), iz večne obstaje njegoviga duhovstva (v. 15—19.), iz njegoviga posebniga Božjiga poterjenja (v. 20—22.), iz njegove večnosti in svetosti (v. 23—28.).

20. de je drug véliki duhoven.

21. Jezus je drug véliki duhoven; on je namreč iz druziga rodú, kakor duhovni stare zaveze, on je iz rodú Judoviga (gl. 1. Mojz. 49, 10. Mat. 1. 2. i. d. Luk. 3, 23—38.), kterimu rodu Mojzes, od Boga pooblasteni začetnik stare zaveze, zastran duhovstva nikakoršnih pravic ni podelil.

22. de je Jezus drug véliki duhoven.

23. Kristus ni postal duhoven, de bi bil podveržen postavi mesá, po kteri morajo vsi ljudje umreti in svojo službo svojim naslednikam zapustiti, Kristus je duhoven, takó de po svoji Božji môči ne umerje, temuč večno živí, večno svoje duhovstvo ohrani.

Digitized by Google

*smo)*:[24]) Ti si duhoven vekomaj po redu Melkizedekovim.

18. Takó je poprešnjiga postava overžena zavoljo svoje slabosti in neprida.

19. Zakaj postava ni nič do popolnamosti perpeljala; vpeljano je pa bolji upanje, po kterim se bližamo Bogu.[25])

20. In ker se to ni zgodilo brez persege, (drugi so namreč brez persege duhovni postali,

21. ta pa s persego po njem, kteri mu je rekel: Persegel je Gospod, in se ne bo kesal: Ti si duhoven vekomaj),[26])

22. zato je Jezus toliko bolji zaveze pôrok postal.[27])

23. In unih duhovnov je bilo tudi več, zato ko jim je smert branila ostati;

24. on pa, ker ostane vekomaj, ima večno duhovstvo.[28])

25. Torej jih zamore tudi vekomaj zveličati, kteri pridejo po njem k Bogu, ker vedno živi, de za nas prosi.[29])

26. Spodobilo se je namreč, de imamo taciga vélikiga duhovna, svetiga, nedolžniga, neomadežaniga, odločeniga od grešnikov, in višiga, ko so nebesa;[30])

27. kterimu ni treba kakor duhovnam vsak dan poprej za svoje grehe darovati, potlej za grehe ljudstva;[31]) zakaj to je storil enkrat, ker je sam sebe daroval.[32])

28. Zakaj[33]) postava je postavila ljudi duhovne, kteri so imeli slabosti; beseda persege pa, ktera je za postavo prišla,[34]) *(postavi)* Sina vekomaj popolniga.

---

24. Ps. 109, 4.

25. Pomen 18. in 19. verste v zvezi s poprešnjim: Po Mojzesu ustanovljeno duhovstvo s postavo je bilo le začasno (za nekaj časa), zavoljo gotoviga namena dano (Gal. 3, 19.); ni imelo pa moči ljudi opravičevati, zato je bilo odpravljeno; ker postava sama na sebi ni zamogla nobeniga človeka posvetiti in zveličati; k temu je bilo verniga, zanesljiviga upanja treba, de se le po odrešenji in zaslužnji Kristusovim k Bogu pride. Kar nezmožnost postave zadeva, glej Gal. 3, 9. i. d. Rimlj. 8, 3.

26. V greškim je dostavljeno: „*po redu Melkizedekovim*“.

27. Pomen verst 20—22: Prednost noviga vélikiga duhovstva in zakona se tudi iz tega razvidi, de je bil Jezus po Božji persegi, ki se torej nikdar ne more preklicati in ovreči, v véliko duhovstvo odločen, kar besede psalmistove dokažejo (Ps. 109, 4.); levitovski duhovni pa niso bili takó slovesno poklicani, kar bi nespremenljivost pomenilo.

28. Levitovskih vélikih duhovnov je bilo več, ker je smert druziga za drugim pobirala: Kristus pa je vekomej edini, ker večno živi.

29. V greškim: „*de zanje prosi*“. Gl. spod. 9, 24. Rimlj. 8, 34.

30. čistejšiga in popolnišiga memo vsih nebeških duhov (Anzelm). Po razlagi drugih: kteri je skozi nebesa k Bogu šel.

31. Spet drug spredek kerščanskiga duhovstva! Judovski véliki duhoven je mogel tedej nar prej zase in za svojo družino darovati (3. Mojz. 16, 3. 6. 17.), preden je za vse ljudstvo dar opravil. Duhovni stare zaveze so darovali vsak dan; Kristus se je pa le enkrat krvavo na križu daroval.

32. to, de se je namreč za grehe ljudstva daroval. Gl. spod. 9, 25. 26.

33. Judovski véliki duhoven mora nar prej za svoje lastne grehe darovati; zakaj i. t. d.

34. t. j., s persego poterjena, po dani postavi storjena obljuba (gl. v. 20. i. d.) druziga duhovstva postavi Sina vekomej popolniga.

Digitized by Google

# VIII. Poglavje.

Kratko reči: nebeškiga vélikiga duhovna imamo, kteri v pravim svetišu per Bogu svoj nebeški dar daruje, kteri, ko bi bil tudi hotel biti duhoven v svetišu na zemlji (enak duhovnam stare zaveze), kakor nekteri menijo, bi še celo duhoven ne bil, ker so duhovni v svetišu na zemlji (duhovni stare zaveze) po postavi čisto druziga reda, ki le v predpodobnim svetišu opravljajo službo, ktera je le senca, le predpodoba duhovstva Kristusoviga. Njegova duhovska služba je višiga reda, kakor je tudi njegova nova zaveza viši in boljši memo stare. To se že kaže iz ustanovitve nove zaveze, ker je bil Bog naravnost obljubil, drugo, novo zavezo storiti, po kteri bo nastala notranja, serce boljšavna vera, splošno od Boga naravnost dano podučenje, in iz njegove milosti in močí izvirajoče očišenje grehov. Ker to zavezo Bog novo imenuje, mora poprešnja zastarana in odpravljena biti.

1. Poglavitna reč pa v tem, kar je rečeno, je to: Takiga vélikiga duhovna imamo, kteri sedí na desnici častitljiviga sedeža v nebesih,[1])

2. služabnik svetiša in praviga šotora, kteriga je postavil Gospod in ne človek.[2])

3. Zakaj vsak véliki duhoven je postavljen, de daruje darove in klavšine; torej je treba, de tudi ta kaj ima, kar naj daruje.[3])

4. Ko bi bil tedej na zemlji,[4]) bi ne bil duhoven, kjer so duhovni, kteri darujejo darove po postavi;[5])

5. kteri podobi in senci nebeških rečí služijo,[6]) kakor je

1. Nebeškiga vélikiga duhovna imamo, kteri ne opravlja službe v zemeljskim svetišu ali tempeljnu, ampak v nebesih. Gl. zgor. 1, 3.
2. kteri v pravim, od Boga samiga postavljenim šotoru svojo duhovsko službo opravlja, ko judovski véliki duhovni v svetišu od ljudí narejenim (šotoru, tempeljnu), ki je le vidna podoba nebeškiga svetiša (v. 5.), svojo službo opravljajo.
3. Kristus opravlja tudi duhovsko službo v nebesih; ker vsak véliki duhoven mora darovati: torej tudi on. — Njegova nebeška daritev pa je v tem, de ko naš srednik per svojim nebeškim Očetu neprenehama za nas prósi, ter mu kaže daritev, ktero je s svojo smertjo na križu opravil.
4. zemeljsk véliki duhoven, po redu in postavi levitovskiga duhovstva. Apostelj ima tukej tiste iz judovstva spreobernjene kristjane v mislih, kteri so hotli s keršanskim duhovstvam judovsko sklepati (Glej vvod).
5. Ko bi on zraven tega tudi zemeljsk, judovsk véliki duhoven bil, in ko bi mogli njegovi namestniki ob enim tudi judovsko duhovsko službo opravljati, bi njegovo (Kristusovo) duhovstvo popolnama nehalo; ker ti judovski duhovni so vse druge verste, in po svoji postavi vse druge darove darujejo. — Naslednja versta bolj razvidno pokaže, kakó popolnama različno je keršansko duhovstvo od levitovskiga, kako naravnost ste si nasproti, in se torej nikakor ne spovzamete. Glej tudi zgor. 7, 13. i. d.
6. kteri le take rečí opravljajo, ki niso reč sama in bistvo, ampak le vidna podoba, le senca od tega. Duhovni stare zaveze so se le z zemeljskim tempeljnam in svetišem, le z vnanjimi, počutnimi daritvami in šegami pečali; té pa so bile le podobe duhovskih, nebeških naukov, naredb, obljub, dobrot in daritve keršanstva (Gl. zastran tega Kol. 2, 17.). Nebeški véliki duhoven in njegovi namestniki pa imajo z nebeškimi rečmi, z rečjo samo, z bistvam opraviti;

Digitized by Google

bilo rečeno Mojzesu, ko je imel šotor postaviti:[7]) Glej, *(reče)*, de vse storiš po podobi, ktera ti je bila pokazana na gòri.[8])

6. Zdaj pa je toliko bolji službo zadobil, kolikor boljši zaveze je srednik, ktera je na boljši obljube uterjena.[9])

7. Ko bi namreč una perva pomanjkljiva ne bila, bi se drugi ne iskalo mesto.[10])

8. Zakaj[11]) pertoži se čez nje in pravi:[12]) Glejte, dnevi bodo prišli, reče Gospod, in bom napravil s hišo Izraelovo in s hišo Judovo novo zavezo;

9. ne kakor je bila zaveza, ki sim jo storil z njih očeti tisti dan, ko sim jih prijel za roko, de bi jih peljal iz egiptovske dežele; oni namreč niso ostali v moji zavezi, in jest sim jih vnemar pustil, reče Gospod.[13])

10. Zakaj to je zaveza, ki jo bom storil po tistih dneh z Izraelovo hišo, govori Gospod: Dal bom svoje postave v njih um, in jih bom v njih serce zapisal; in bom njih Bog, in oni bodo moje ljudstvo.[14])

11. In *(takrat)* ne bo nihče učil svojiga bližnjiga, in nihče svojiga brata, rekoč: Spoznaj Gospoda! ker vsi me bodo spoznali od nar manjšiga do nar večiga med njimi;[15])

---

ravno zato pa se morajo z golimi pomembami ali s samimi podobami pečati, in torej ne morejo ob enim tudi zemeljski, judovski duhovnj biti.

7. Sv. Pavel tukej iz Božjiga izreka stare zaveze same dokaže, de je bilo po Mojzesu napravljeno in vpeljano svetiše le vidna podoba nebeških rečí v keršanstvu.

8. Gl. 2. Mojz. 25, 40. Bog je dal Mojzesu na sinajski gori v nebeške skrivnosti resnice gledati, de bi mu bile predpodoba, po kteri naj bi sveti šotor in vso njegovo perpravo kot vidno popodobo naredil (Anzelm, Beda). Vse njegovo delo je torej imelo viši pomen, kteriga poiskati in najti si mora pravi razlagavec svetiga pisma perzadevati.

9. na obljubo očišenja grehov, posvečenja in zveličanja po živi veri. Kristus je novo zavezo, zavezo Očeta z ljudmi napravil s svojim ukam, življenjem, terpljenjem in smertjo (1. Tim. 2, 5. 6.).

10. Glej zgor. 7, 11.

11. Apostelj zdaj pokaže, kakó de je Bog resnično že poprej svoj namen naznanil, de bo namesto stare zaveze nova nastala.

12. Zakaj ker se Bog nad Judi pertoži, de niso bili stari zavezi zvesti (Jer. 31, 32.), obljubi po svojim usmiljenji novo, terdnejši zavezo. Gl. Jer. 31, 31. i. d.

13. Samo obnovljenje stare zaveze bi torej ne bilo dosti zdalo in pomagalo. Zapomni si pa: Akoravno je bila stara zaveza nepopolna, vender zato ni bila brez namena. Imela je namreč v Božji izreji človeškiga rodú svoj dobro pomerjeni namen: ko se je pa ta dosegel, je imelo kaj druziga na njeno mesto stopiti. Glej vvod v evangelije.

14. Stara zaveza, ktero je Bog z izraelskim ljudstvam v Egiptu sklenil, je bila vnanja postava na kamnatih plošah zapisana z veliko vnanjimi verskimi povelji, šegami in deržavnimi napravami: nova zaveza bo pa notranja, po Božji milosti v serce zapisana postava, po kteri se Bogu v duhu in resnici služi. Glej Jan. 4, 23.

15. Tega podučenja in prepričanja tisti čas ljudje ne bodo po kaki učenosti, ampak naravnost od Boga prejemali (Iz. 54, 13. Jan. 6, 45.), ker je vera

Digitized by Google

12. zakaj milostljiv bom njih hudobijam, in njih grehov se ne bom več spomnil.

13. Ko pa govorí od nove (*zaveze*), je postaral poprešnjo. Kar se pa postara in je staro, je blizo pogina.[16])

## IX. Poglavje.

Tudi stara zaveza je bila sicer Božja, in je imela na zemlji svetiše s svojim orodjem; pa duhovni so smeli le v pervi predel svetiša hoditi, véliki duhoven le enkrat v letu s kervjo v drugi predel priti, v znamnje, de v stari zavezi ni bila še pot k Bogu in resnici odperta. Vse je bilo ondi le podoba sedanje keršanske dobe, in zato so tudi vse daritve stare zaveze le kazale, pomenile drugo daritev, daritev nove zaveze, in so zamogle kakor druge tačasne šege le po vnanje, le pred svetam opravičiti, niso pa mogle praviga, notranjiga očišenja dati. Kristus pa je šel po prelivanji svoje lastne kervi enkrat in za vselej v nebeško svetiše, in je s tem večno odrešenje perdobil; zakaj ako je že sama živinska kri vnanje očišenje podelila, je mogla toliko bolj njegova kri popolno opravičenje perdobiti. Po prelivanji svoje kervi do smerti je postal srednik nove zaveze, in je s tem tudi svojo sporočeno zapušnino večnih dobrot veljavno storil; ker vsaka sporočba (testament) dobí svojo moč ali veljavo še le po smerti sporočnikovi. Zato je bila tudi stara zaveza s kervjo zapečatena (poterjena, veljavna storjena), pa le s pomenljivo živinsko kervjo, ker je zaveza sama le pomenljivo svetiše bilo. De bi se nebeško svetiše odperlo, je bilo treba posebne daritve, de je Kristus samiga sebe daroval. To je storil le enkrat, kakor tudi človek le enkrat umerje; v drugo pa ne bo prišel očiševat od greha, ampak zveličat.

1. Imela je sicer tudi perva (*zaveza*) postave za Božjo službo, in pozemeljsko svetiše.[1])

2. Narejen je bil namreč pervi šotor,[2]) v kterim so bili svečniki, in miza, in posvečeni kruhi in temu se pravi sveto.[3])

3. Za drugim zagrinjalam[4])

---

dar Božji. Ta vera bo takó vesoljna, de bodo tudi nar bolj priprosti v zveličanskih skrivnostnih resnicah podučeni. Ta vesoljna perprava k spoznanju Božjimu bo izvirala iz posebne milosti Božje (iz zaslužena daritevne smerti Jezusa Kristusa).

16. Ker Bog to prihodnjo zavezo z razločno besedo novo imenuje, je s tem poprešnja ko zastarana za odpravljeno spoznana in naznanjena.

1. Tudi stara zaveza je sicer imela Božjo službo po Božjim povelji napravljeno, in svetiše, desiravno le zemeljsko in časno; tode i. d. Drugi konec tega zvezaniga stavka nasledva v 6. in 11. versti. Svetiše Izraelcov je bilo poprešnji čas sveti šotor, poznejše pa tempelj. Tukej se od šotora govorí, desiravno je tudi tempelj ravno takó napravljen bil. Sveti šotor je bil podolgast, in z zagrinjalam znotrej v dva predela razdeljen. V pervim predelu, ki se mu je reklo „*sveto*“, je bil zlati svečnik s sedmerimi roglji, zlata miza z Bogu posvečenimi kruhi in kadilni altar. V drugim predelu, ki se mu je reklo „*presveto*“, je bila skrinja zaveze z nekterimi v nji shranjenimi častí vrednimi rečmi. To je bilo odločeno v nedosegljivo prebivališe Božje. Natančniši popis svetiga šotora glej 2. Mojz. 26. Okoli predelaniga svetiga šotora je bilo dvoriše, na kterim — vratam v šotor nasproti — je bil altar, na kterim so živino in druge darove darovali. Glej 2. Mojz. 27.

2. t. j., pervi predel šotora. Glej sprednjo razlago.

3. Glej 2. Mojz. 25, 23. 31: 26, 1: 36, 8.

4. t. j., za pregrinjalam, ki je obadva predela ločil (Gl. razl. 1.). Pregrinjalo, ki je bilo pred vhodam v pervi predel, se je imenovalo pervo pregrinjalo.

Digitized by Google

pa je šotor,[5]) kterimu se pravi naj svetejši,

4. v kterim je zlata kadilnica,[6]) in skrinja zaveze od vsih strani z zlatam okovana,[7]) v kteri je zlati verč, ki je mana v njem,[8]) in Aronova palica, ktera je bila ozelenéla,[9]) in tabli zaveze;[10])

5. in nad njo sta bila častitljiva Kerubina, ktera sta obsénčevala pôkrov sprave,[11]) od kterih *(reči)* zdaj ni treba posebej govoriti.[12])

6. Ko so bile té reči takó napravljene, so sicer v pervi šotor duhovni vedno hodili, kadar so službo darovanja opravljali;

7. v druziga pa gre le enkrat v letu samó véliki duhoven, in ne brez kervi, ktero daruje za svoje in ljudstva grehe.[13])

8. S tem je hotel Duh na znanje dati, de še ni odperta pot v svetiše, dokler poprešnji šotor stoji.[14])

9. To je podoba zdanjiga

---

5. t. j., drugi predel šotora. Gl. 2. Mojz. 26, 33.

6. Zlata kadilnica je bila prav za prav v svetim, in le véliki spravni dan (v. 7.) so je v presvetim potrebovali (Gl. 3. Mojz. 16, 12.). Ker gre kadilnica k perpravi kadilniga altarja, kteri pa, ki zgorej v 2. versti ni imenovan, se mora mende zraven misliti.

7. prestol ali sedež Božji. Gl. 2. Mojz. 25, 10 — 12.

8. v spomin čudovite mane v pušavi. Gl. 2. Mojz. 16, 33.

9. Aronova palica, ktera je bila po moči Božji v poterjenje Aronoviga vélikiga duhovstva ozelenéla in cvet pognala. Gl. 4. Mojz. 17, 7. i. d.

10. kamnate plôši, na kterih je bilo 10 zapoved zapisanih. V 3. Kralj. 8, 9. in 2. Kron. 5, 10. se bere, de razun teh tabel v skrinji zaveze nič ni bilo; in v 2. Mojz. 16, 33. 34. in 4. Mojz. 17, 7. je rečeno, de sta omenjeni verč in palica pred skrinjo zaveze stala: pa per tolikratnim prenašanji in preselovanji skrinje zaveze si pač lahko té šege in navade niso zmirej enake bile (Šolc).

11. Kerubina sta bila pomenljive, po obrazu človeka, orla, teva in goveda ponarejene in zložene podobi (Gl. 2. Mojz. 25, 18. i. d.). Pokrov skrinje zaveze se imenuje *„pokrov sprave“* ali *„sedež milosti“*, ker je znad njega k spravi in usmiljenju perpravljeni Bog z Mojzesam hotel govoriti (2. Mojz. 25, 22.). Od Kerubinov je rečeno, de sta *„pokrov sprave obsenčevala“*, sta nad njim svoje peruti razprosterte imela.

12. Permeri spod. v. 9.

13. Po besedi: *„daruje za svojo in za ljudstva nevednost“* ali neumnost, kakor se greh tudi imenuje.

14. Pomen verst 6 — 8 v zvezi s poprešnjim: Tudi stara zaveza je imela sicer svoje svetiše (v. 1.), pa ker je to le pozemeljsko svetiše s časnimi pomenljivimi podobami bilo (v. 2 — 5.), so smeli duhovni le v pervi šotor (v sveto), in véliki duhoven le enkrat véliki spravni dan v drugi šotor (presveto) priti, v znamnje, de še ni odpert vhod v nebeško svetiše, k Bogu v nebesa in k viši resnici, dokler bi stara zaveza terpela. — V svetišu so duhovni vsak dan zjutrej in zvečer na zlatim kadilnim altarji navadne kadilne daritve opravljali, in vsak teden enkrat nove kruhe in vino na zlato mizo pokladali. V presvetiše je le véliki duhoven véliki spravni dan perstopil, in potem ko je v njem pokadil, ga je pokropil z darovavno kervjo. Glej 3. Mojz. 16. De je véliki duhoven le enkrat v letu v presveto šel, je sveti Duh po Mojzesu ukazal, de je s tem naznanil, de so

Digitized by Google

časa,[15]) po kteri se darovi in klavšine darujejo, kteri pa ne morejo, kar vest zadeva, popolniga storiti njega, kteri službo opravlja samó z jedmí in pijačami,

10. in z mnogimi umivanji, in opravičbami mesa, do časa poprave naloženimi.[16])

11. Kristus pa je perstopil kakor véliki duhoven prihodnjih dobrot, skozi viši in veliko boljši šotor, kteri ni z roko storjen, to je, ne tega vstvarjenja;

12. tudi ne s kervjo kozlov ali juncov, temuč je z lastno kervjo enkrat v svetiše šel, in je večno odrešenje našel.[17])

13. Zakaj če kri kozlov in juncov in potreseni juničin pepel ognušene posvetí v telesno očišenje: 3. Mojz. 16, 14.

14. koliko bolj bo kri Kristusa, kteri je po svetim Duhu[18])

---

nebesa ves čas stare zaveze zaperte. „*Nebeško svetiše*“ se tukej ne méni samo prebivališe Bogá in izvoljenih, ki se je po dopolnjeni daritvi Kristusovi odperlo, ampak tudi svetiše viši resnice, keršanska cerkev, sveta zveličanska vera, po Kristusu in svetim Duhu razodeta (Jan. 1, 17.).

15. Ta šotor s svojim orodjem je pomenljiva podoba pričujočiga, keršanskiga časa. Že Judje so spoznali njegov viši pomen; popolnama pa se je ta še le potem zamogel spoznati, ko se je resnica podobi, keršanstvo judovstvu v primero postavilo. Zastran keršanske pomembe šotora in njegovih sostavnih delov glej 2. Mojz. 39. razl. 6.

16. Ker je ta šotor le pomenljiva podoba, se v njem tudi pomenljive daritve opravljajo, ktere same na sebi nimajo nobene opravičujoče, posvečujoče moči za Jude. Njih Božja služba namreč je le v spolnovanji jedilnih postav (3. Mojz. 11.), zapovedanih očiševanj (2. Mojz. 29, 4: 4. Mojz. 8, 7.) in takih šeg, ktere le po vnanjim, pred svetam opravičujejo, po notranjim pa nič vrednosti nimajo, ne morejo človeka Bogú dopadljiviga storiti, in so le do časa dopolnjene vere Kristusove veljavnost imele. Te daritve so sicer na greh spominjale, in kazen naznanovale, ki jo greh zasluži, niso pa zamogle praviga notranjiga opravičenja in posvečenja per Bogu perdobiti. Vse, kar so premogle, je bilo to, de je Izraelec, ki jih je opravljal, po vnanjim pred ljudstvam za pošteniga človeka veljal, in de se je vsled Božje zaveze vsih deržavljanskih pravic vdeležval. K pravimu notranjimu opravičenju pa je bila smert Kristusova potrebna, ktero si je mogel po veri v Božje obljube in po obžalovanji svojih grehov perlastiti, kdor je hotel opravičen biti. V greškim je: „*do sedanjiga časa z oziram nanj se darovi tudi dans darujejo*“ i. t. d. Daritve stare zaveze so na sedanji keršanski čas le toliko ozir imele, kolikor so darovavno smert Kristusovo, ki je za greh potrebna bila, v podobah naznanovale.

17. S Kristusam je vsa druga, kakor s tem zemeljskim, pomenljivim svetišem, v ktero je mogel zemeljski véliki duhoven z živinsko kervjó vsako leto priti in vender ni zamogel praviga odrešenja zgotoviti. Kristus je potem, ko je s svojo darovavno smertjo dobrote prihodnjiga življenja: opravičenje, posvečenje in zveličanje perdobil, enkrat in za vselej v nebesa šel, in ondi ni daroval živinske kervi, ampak zasluženje svoje lastne kervave smerti svojimu nebeškimu Očetu, in je s tem zgotovil odrešenje, ktero časno in večno življenje obsega.

18. „*po svetim Duhu*“, t. j., gnan od svetiga Duhá. V greškim: „*po večnim Duhu*“.



Digitized by Google

sebe brez madeža Bogu dal, našo vest očistila od mertvih del, de bomo služili živimu Bogu![19])

15. In zato je srednik noviga zakona, de po smerti, ki se je zgodila v odrešenje od tistih pregreh, ki so bile pod poprešnjo zavezo, prejmejo, ki so poklicani, obljubo večne deležnine.[20])

16. Zakaj kjer je testament, mora smert tistiga vmes priti, ki ga je naredil.[21])

17. Testament namreč po smerti veljavo dobí; sicer ne veljá, dokler živí, kteri ga je naredil.

18. Zato tudi pervi (*testament*)[22]) ni bil brez kervi uterjen.[23])

19. Ko je namreč Mojzes vso zapoved postave vsimu ljudstvu bral, je vzel kervi juncov in kozlov z vodo in škerlatno volno in hisopam, in je bukve in ljudstvo pokropil,[24])

19. Kristus je večno in pravo odrešenje zgotovil; ako je namreč že kri darovane živine in pepel sežgane krave če tudi le po vnanjim, pred ljudmi človeka opravičil (gl. razl. 16.): nas bo toliko bolj kri Božjiga Sina znotrej očistila od del, s kterimi smo si večno smert zaslužili, de potem živimu Bogu služimo z deli, s kterimi si zamoremo večno življenje perdobiti. Zastran očiševanja s pepélam sežgane krave gl. 4. Mojz. 19. Zastran druziga vnanjiga očiševanja gl. zgor. razl. 16.

20. In zato (v. 13. 14.), ker ni, kakor nekdanji véliki duhovni, živinske kervi, ampak samiga sebe daroval, je postal srednik nove zaveze med Bogam in človekam, de bi po zasluženji njegove smerti, ki jo je v odrešenje za grehe ob času stare zaveze storjene prestal, vsi poklicani, Judje in ajdje večno delšino, večno življenje prejeli. Apostelj skazuje tukaj in v naslednjim potrebnost smerti Kristusove. Ako je Kristus hotel srednik biti med Bogam in človekam, je mogel umreti; ker le s smertjo je to odvzel, kar je človeka od Bogá ločilo, t. j. greh. Apostelj govorí le od prelomljenj, ktere so se ob času stare zaveze godile, ker bi mógli grehi v novi zavezi, po toliki obilnosti gnad, kej neznaniga biti, kar se nikoli ne zgodí.

21. Greška beseda „διαθήκη“ pomeni zavezo in sporočbo (testament), in apostelj jo tukej rabi v obojnim pomenu, de bi potrebnost darovavne smerti Kristusove dokazal. V poprešnji versti pomeni zavezo, in je rečeno, de je nova zaveza le zamogla nastati, ker je Kristus ko njen srednik umerl. Tukej pa pomeni sporočbo (testament), in apostelj hoče reči: Ne le ker je bil Kristus srednik, tudi zato ker je ljudem novo posledne sporočilo — opravičenje, večno zveličanje hotel zapustiti, je mógel umreti; kjer koli je namreč sporočba, zamore le po smerti sporočnika (ki testament dela) veljati.

22. t. j., stara zaveza.

23. Tudi stare zaveze ni sklenil Bog z Izraelci brez kervi, brez smerti. Ker se je Bog per tem z Izraelci naj pervo v ta namen zavezal, de bi vnanje, pomenljivo, kraljestvo Božje postavil, je vnanja, zgolj pomenljiva sprava, sprava z darovavno kervjo, s smertjo živine zadostila, de se je z njo zaveza zapečatila.

24. Obširniši popis gl. 2. Mojz. 24. Ondi se nič ne govorí od kozlov, vode, volne in hisopa, pa se iz daritevnih šeg samo umé, de k njim gredó. Zakaj z žgavnimi daritvami, k kterim je bilo bikov treba, so bile po navadi tudi spravne daritve kozlov sklenjene. Darovavna kri se je vselej z vodó zmešala, de se je kropilo; kropili pa niso z rokó, ampak s kropilam iz hisopa, grenkiga zéliša, ki je bilo z rudečo volnato nitjo zvezano.

Digitized by Google

20. rekoč: To je kri zaveze, ktero je Bog z vami storil.[25])

21. Tudi šotor in vse posode za službo je ravno takó s kervjo pokropil.

22. In skorej vse se po postavi s kervjo očišuje in brez prelivanja kervi ni odpušenja.[26])

23. Podobe nebeških[27]) rečí se morajo tedaj s tem očiševati; nebeške rečí pa z boljimi klavnimi darovi, kakor so uni.[28])

24. Jezus namreč ni šel v svetiše z rokami storjeno, ki je podoba praviga *(svetiša)*; ampak v nebesa, de se zdaj za nas kaže obličju Božjimu;[29])

25. tudi ne, de bi se večkrat daroval, kakor véliki duhoven vsako leto s ptujo kervjo[30]) v svetiše gre;

26. sicer bi bil mogel večkrat terpeti od začetka svetá; zdaj se je pa enkrat perkazal v dokončanji časov,[31]) v zatrenje greha z darovanjem samiga sebe.[32])

27. In kakor je ljudem odločeno enkrat umreti, po tem pa sodba:[33])

28. takó je bil tudi Kristus enkrat darovan, de bi mnogih[34]) grehe odvzel, in vdrugič se bo brez greha[35]) perkazal v zveličanje tistim, kteri ga čakajo.[36])

---

25. t. j., s to kervjo je poterjena zaveza, ki jo Bog z vami sklene. Gl. razl. 23.
26. Tudi naj ubožniši je mógel kervave daritve opravljati v spravo za grehe. Gl. 3. Mojz. 5, 7. i. d.
27. Glej zgor. v. 9.
28. S takimi rečmi se je moglo izraelsko ljudstvo z Bogam spravljati, de je bilo Božje ljudstvo: ljudstvo vernih kristjanov pa potrebuje v svoje opravičenje in posvečenje boljši, vredniši daritve. *„Podobe nebeških rečí“*: šotor in njegova perprava, pomenijo tukej Izraelce, za ktere so bile odločene: *„nebeške rečí“*: opravičenje, posvečenje in zveličanje, pa pomenijo novo vérno občino ali cerkev Božjo (Kriz., Teod., Anzelm).
29. Pomen v zvezi s poprešnjim: Pa res gre tukaj za nebeško, za viši, duhovno, za nebesa odločeno občino; ker i. t. d. Gl. v. 2. Zgorej 8, 5.
30. z živinsko kervje (v. 7.).
31. *„v dokončanje časov“*, konec časov, t. j., poslednji čas, poslednjo dobo razvitiga, razsnovaniga, doveršeniga Božjiga kraljestva na zemlji (1. Kor. 10, 11. Gal. 4, 4.).
32. V odrešenje, zatrenje greha je le enkrat svojo kervavo daritev opravil, in ne večkrat, ker sicer bi bil mogel večkrat terpeti in umreti. — Zapomni si pa, de se tukej le od kervave daritve Kristusove govorí, ne od nekervave, ji sicer čisto enake, ktero je Jezus v spomin svoje kervave daritve v vedno nadaljevanje in ponovljevanje njegoviga na križu dopolnjeniga dela zato postavil, de bi ljudje v to njegovo zasluženje vedno mislili, in si ga v svoje zveličanje obračali.
33. t. j., perva, posamezna sodba. Od té pa se razloči druga, vesoljna, poslednja sodba konec časov. Gl. Mat. 24.
34. *„mnogih“*, t. j., vsih vérnikov. Gl. spod. 10, 12. Rim. 5, 6. i. d.
35. brez spravne daritve za greh. Primeri 2. Kor. 5, 21. Ko pride Kristus sodit, ne bo prišel grehov odjemat.
36. Zastran druziga prihoda Jezusoviga glej 1. Tes. 4, 13. i. d.



Digitized by Google

# X. Poglavje.

Ker je stara zaveza le senca, podoba, ni pa reč, resnica sama, že zavoljo tega daritve, ki so ravno takó le pomenljive podobe, ne morejo dati praviga opravičenja; zakaj ko bi v resnici opravičile, bi se ne bile ponavljale, pa ravno njih ponavljanje spričuje, de ne morejo greha odvzeti. Kakó bi nek živinska kri grehe zbrisala! Zato je tudi Kristus po psalmovih besedah ob svojim prihodu na svét zapričal, de ni prišel živine darovat, temuč Božjo voljo spolnovat: s tem je nekdanje daritve odpravil, in na njih mesto pokoršino, t. j., pokorno darovanje svojiga telesa postavil. Izraelski duhovni stojé v svetišu, in darujejo večkrat nezmožne daritve. Kristus je eno daritev za vselej opravil, in sedí na desnici Božji kraljevaje. De je njegova daritev enkrat in za vselej zadostila, se razvidi tudi iz preroškiga izreka, ki obljubi zavezo, v kteri se popolno odrešenje najde. Ker nam je tedej Kristus s svojo smertjo odperl pot v pravo svetiše, se bližajmo Bogú polni vere, upanja in ljubezni, brez vse neverne misli; ker za odpadle od vere bi ne bilo več nobene daritve, temuč le strašna kazen bi jih čakala. Spomnite se že prestaniga terpljenja, in bodite stanovitni še ta kratki čas. Terdna, stanovitna vera pelje v zveličanje, nevera, nezvestoba pa v pogubljenje.

1. Ker ima namreč[1]) postava le senco prihodnjih dobrot, ne pa že podobe reči,[2]) ne more nikoli z darovi, ki se vsako leto ravno tisti neprenehama darujejo, popolnih storiti[3]) tistih, ki jih opravljajo;

2. sicer[4]) bi jih bili nehali opravljati, zato ker bi se darujoči, enkrat očišeni, ne bili več greha krivih zavedili.[5])

3. Ali z njimi se vsako leto spomin grehov obudi.

4. Zakaj nemogoče je, de bi

1. Apostelj nezmožnost daritev stariga zakona še dalje razklada in spet pové vzrok, ki ga je bil že zgorej v 9. pogl. 9. v. v to omenil, namreč posebno lastnijo stariga zakona sploh. Iz lastnije vsiga stariga zakona se kaže, de njegove daritve niso mógle nobeniga praviga očišenja podeliti.

2. Gl. zgor. 9, 9. razl. 15: 8, 5. Vedi, de se tukej vérne naprave stariga zakona imenujejo senca, noviga zakona pa podoba, resnica nebeških rečí. K temu opomni sv. Ambrož: V stari zavezi je bila senca resnice, v novi je podoba resnice; v nebesih pa je resnica sama. V stari zavezi so živino darovali, glej jo senco; v novi se Jezus Kristus v vidni podobi daruje, glej jo podobo; v nebesih pa se brez sence in podobe v sami, čisti resnici kaže.

3. t. j., znotrej, popolnama očistiti. Gl. zgor. 9, 9. Daritve tukej naj pervo pomenijo véliko spravno daritev, ktero je mógel véliki duhoven vsako leto za grehe vsiga ljudstva opravljati; ker ta se v poprešnjim z darovavno smertjo Kristusovo v priméro stavi (Zgor. 9, 7. 11. 12.).

4. ko bi bili zamogli popolnama opravičiti.

5. Ako bi bila zamogla spravna daritev izraelskiga vélikiga duhovna popolnama očistiti, kakor daritev Kristusova: bi se po tem ne bila več opravljala, ker bi se darujoči, enkrat očišeni, ravno takó ne bili greha krivih zavedili, kakor kristjani. Kristjani se sicer svojih grehov toliko krive zavedó, kolikor zavoljo poželjivosti, ki jim je tudi po očišenji ostala, v posamezne grehe zamorejo pasti in res padejo: ne zavedó pa se greha krivih v tem oziru, de bi za svoje grehe ponavljanje kervave daritve Kristusove za potrebno imeli;

Digitized by Google

bili s kervjo juncov in kozlov grehi odvzeti.[6])

5. Zato pravi per svojim prihodu na svét:[7]) Klavšine in darú nisi hotel, teló pa si mi perpravil;[8])

6. žgavni darovi in darovi za greh ti niso bili všeč.[9])

7. Tedaj sim rekel: Glej! pridem, (v poglavji bukev je pisano od mene),[10]) de storim, o Bog! tvojo voljo.

8. Zgorej reče: Klavšin, in darov, in žgavnih darov za greh nisi hotel in ti niso bili všeč, kakoršni se po postavi darujejo *(potlej pa)*:

9. Tedaj sim rekel: Glej! pridem, de storim, o Bog! tvojo voljo. Overže pervo,[11]) de postavi drugo.[12])

10. Po ti volji smo bili posvečeni z daritvijo telesa Jezusa Kristusa enkrat za vselej.[13])

---

temuč še le zavednost imajo, de sta s smertjo Kristusovo dolg in kazen vsih grehov enkrat in za vselej odvzeta, de je za vse, kteri si hočejo to daritev po veri in pokoršini k pridu storiti, greh, kakor de bi ga nikdar ne bilo, zmed verste obstojnih rečí in torej tudi iz zavesti zginil. Ravno takó bi bil tudi Izraelec, ko bi bila njegova daritev zamogla popolnama očistiti, zavest greha v tem oziru zgubil, de bi bil ponavljanje daritve za potrebno imel, temuč bi si bil ravno takó, kakor kristjan, enkrat opravljeno daritev le k pridu storil, ne pa je spet ponavljal. Iz tega ponavljanja omenjene daritve se tedej kaže, de tistiga popolniga očišenja ni mógla dati, ki ga ne ponavljana kervava daritev Kristusova podeluje.

6. Daritve stare zaveze niso bile postavljene v popolno očišenje, ampak v spomin greha, v obudo spokorniga duha, v spoznanje tega, kaj de je greh in kaj de zasluži, kako namreč bi živinska kri zamogla pravo, notranje očišenje in posvečenje serca zgotoviti. — Kolikorkrat je Izraelec daritev opravljal, je mógel na glavo darovane živali roko položiti, de je s tem svoj greh in dolg spoznal (3. Mojz. 16, 21.). Nató se je daritev opravila, in nasledek tega je bil, de je bil darovavec spet po vnanjim čist in pred ljudstvam pošten (Gl. zgor. 9. razl. 16.). Notranje opravičenje pa je le zamogel doseči, ako je s pokornim duham združil vero v obljube Božje (spod. 11.), s ktero vero je bila molčé tudi vera v Kristusa sklenjena, akoravno se ni izrekla.

7. Ker te daritve le kej prav nepopolniga dajejo, zato pravi Kristus že ob svojim prihodu na svét i. d. Naslednje besede (v. 5 — 7.) je David govoril ko predpodoba Jezusa Kristusa. Glej razlago Ps. 39.

8. Oče! daritev stare zaveze nočeš, temuč teló si mi dal, de ti z njim (po svojim terpljenji in po svoji smerti) dar pokoršine pernesem. Zastran različnosti hebrejske besede gl. razl. 11. k Ps. 39, 7.

9. ko bi jih kdo za pomočke notranjiga očiševanja imel.

10. v pervih bukvah Mojzesovih (1, 1.), kjer se Kristus začetek imenuje. Drugi prestavljajo: „*v poglavitnih delih bukev* (v postavi in prerokih) *je*“ i. t. d. Poleg greškiga se tudi lahko reče: „*v zvitku bukev* (ker so jih kot povoj zvijali) *je*“ i. t. d.

11. opravljanje po Mojzesu vpeljanih daritev.

12. voljo Božjo, ali veliko bolj pokoršino do volje Božje.

13. V ti volji Očetovi smo bili opravičeni in posvečeni, ker je dal Jezus Kristus iz pokoršine do njega svoje teló perbiti na križ, de bi enkrat in za vselej kazen za naše grehe terpel. Besede: „*enkrat za vselej*“ apostelj še bolj razloži v v. 11 — 14. Duhovni stare zaveze so mogli večkrat darovati,

Digitized by Google

11. In vsak duhoven perstopi vsak dan službo opravljat, in večkrat ravno tiste klavšine daruje, ktere nikoli grehov odvzeti ne morejo;

12. on pa ko je en klavni dar za grehe opravil, sedí vekomaj na desnici Božji,[14])

13. in čaka dalje, dokler niso položeni njegovi sovražniki v podnožje njegovih nog. Psal. 109, 2: 1. Kor. 15, 25.

14. Zakaj z eno daritvijo je posvečene za vselej popolne storil.[15])

15. Pričuje nam pa to tudi sveti Duh;[16]) zakaj potem ko je rekel:

16. To je pa zaveza, ki jo bom naredil z njimi po tistih dneh,[17]) reče Gospod: Dal bom svoje zapovedi v njih serca, in jih bom v njih um zapisal;

17. in njih grehov in hudobij se ne bom več spomnil.

18. Kjer je pa njih odpušenje, ondi ni več daritve za greh.

19. Ker imamo tedej, bratje! upanje priti v svetiše[18]) po Kristusovi kervi,

20. ktero novo in živo pot[19]) nam je pokazal skozi zagrinjalo, to je skozi svoje teló,[20])

21. in *(ker imamo)* vélikiga duhovna čez Božjo hišo:

22. perstopímo[21]) s pravim sercam in s polno vero, očišeni v sercih od hude vesti, in oprani na telesu s čisto vodó,[22]) Jan. 3, 5. Ef. 5, 26.

23. se deržímo nepremakljivo spoznanja svojiga upanja,[23]) (zvest je namreč, kteri je obljubil),[24])

24. in glejmo eden na druziga,

---

in vender greha niso môgli odvzeti: Kristus je le enkrat daritev opravil, in s tem na večno posvetil vse, kteri si hočejo njegovo daritev k pridu storiti.

14. Duhovni stare zaveze perstopajo, stojé v zemeljskim svetišu, Kristus sedí na desnici Očetovi, t. j., uni duhovni služijo, Kristus pa kraljuje. Glej zgor. 1, 3.

15. Glej zgor. 9, 25. i. d.

16. De je Kristus enkrat za vselej popolno spravo z Bogam zgotovil, spričujejo tudi besede iz Jer. 31, 31—34., kjer je gledé na novo zavezo rečeno, de bo v nji popolno odpušenje grehov nastalo.

17. t. j., po dneh stare zaveze.

18. t. j., v nebesa. Glej zgor. 9, 24.

19. pot, ki pelje v večno življenje.

20. Judovski véliki duhoven je šel skozi zagrinjalo iz svetiga v presveto (gl. pogl. 9. razl. 1.), Kristus pa je šel v nebesa skozi svojo daritev na križu: t. j., potem ko je samiga sebe v svoji božje-človeški osebi na križu daroval, mesó, teló, njegova božje-človeška oseba je bila tedej takó rekoč zagrinjalo, skozi ktero je k svojimu Očetu v nebesa prišel, pa ob enim tudi zagrinjalo, skozi ktero mi k Očetu v nebesa zamoremo priti.

21. v duhu, z živo vero k sedežu (tronu) Božjimu.

22. potem ko se hudiga nič več ne zavemo (gl. zgor. razl. 5.), pokropljeni s kervjo Kristusovo, ki vse bolj očisti, ko kri stare zaveze (zgor. 9, 19.), in oprani z vodo sv. kersta, ki vse bolj opere, kakor vse umivanja stare zaveze (2. Mojz. 29, 4: 3. Mojz. 16, 4.).

23. spoznanja, de bomo enkrat nebesa dosegli, ako stanovitni ostanemo.

24. ker Bog gotovo spolni, kar je obljubil.

Digitized by Google

de se med seboj vnémamo k ljubezni in dobrim delam,

25. in ne zapušajmo svojiga zbora,[25]) kakor imajo nekteri navado, temuč spodbudujmo se, in toliko bolj, kolikor bolj vidite, de se dan bliža.[26])

26. Zakaj ako prostovoljno grešimò po prejetim spoznanji resnice, ni več darú za grehe,[27])

27. temuč strašno čakanje sodbe, in maševavski ogenj,[28]) kteri bo nasprotnike požerl.

28. Ako kdo Mojzesovo postavo prelomi,[29]) mora na pričevanje dveh ali treh prič brez usmiljenja umreti.[30])

29. Pomislite, koliko bolj in koliko hujši kazni zasluži,[31]) kteri Sinu Božjiga potapta,[32]) in kri zaveze, po kteri je bil posvečen, za ognušeno ima,[33]) in Duhu gnade nečast stori.[34])

30. Poznamo ga namreč, kteri je rekel: Moje je maševanje, in jest bom povernil.[35]) In zopet: Gospod bo sodil svoje ljudstvo. 5. Mojz. 32, 35. Rim. 12, 19.

31. Strašno je pasti v roke živiga Boga.

32. Spomnite se pa nekdanjih dní, v kterih razsvetljeni[36]) ste velik boj prestali v terpljenji,

33. ko ste bili ali zasramovani in stiskani v razgledovanje, ali tovarši tistim, kterim se je takó godilo.[37])

34. Zakaj tudi z jetniki ste usmiljenje imeli,[38]) in rop svojiga blaga z veseljem preterpeli, ker ste vedili, de imate boljši in stanovitno premoženje.[39])

35. Nikar tedej ne zgubljajte svojiga zaupanja, ktero ima veliko plačilo!

36. Poterpežljivost namreč vam

25. t. j., svoje občine, verne družbe, keršanske cerkve. Apostelj ima tukej, kakor zgorej 6, 11. tiste v mislih, ki so nagnjeni odpasti od vere.

26. t. j., razdjanje Jeruzalema, ki se je kmalo po tem pisanji sv. Pavla zgodilo, ali pa tudi sodnji dan (1. Tes. 4.). Gl. Mat. 24. razl. 57.

27. Ako prostovoljno, in svojimu boljšimu prepričanju nasproti od vere odpademo (v. 25.), ne moremo nič več rešeni biti. Prostovoljna oterpnjenost ali terdovratnost spreobernjenje zaderžuje. Gl. zgor. 6, 4.

28. ogenj, ki se za razžaljeniga Boga mašuje.

29. poglavitne Mojzesove postave.

30. Zoper hudodelnika so mogle, razun tožnika, nar manj dve ali tri priče pričevati. Gl. 5. Mojz. 17, 6.

31. kdor odpade od vere in Kristusa z besedo in djanjem tají.

32. t. j., z njim naj bolj zasramljivo in zaničljivo ravná, ker ga za odrešenika nič več ne spozna, in s tem na znanje daje, de ga za goljufa ima.

33. t. j., za nezmožno, malopridno kri, za kri goljufovo ima.

34. t. j., ki boljši prepričanje zaverže, in s tem svetiga Duhá, ki mu ga je dal, naj hujše zaničuje in žali.

35. V greškim je dostavljeno: „*govorí Gospod*“.

36. v keršansko cerkev sprejeti.

37. ko ste bili sami od Judov preganjani, pa ste tudi še preganjanim usmiljenje skazovali, in jim z dobrim svetam in djanjem pomagali.

38. V greškim: „*zakaj imeli ste usmiljenje z mojim železjem*“ (z mano v železje djanim). Poleg tega berila bi imel sv. Pavel v misli svoje vjetništvo v Cezareji in v Rimu (Dj. ap. 25. i. d.); pa berilo v Vulgati je boljši.

39. V greškim je dostavljeno: „*v nebesih*“.

Digitized by Google

je potrebna, de Božjo voljo storitè, in dosežete obljubo.

37. Zakaj prav malo časa je še, in bo prišel, kteri ima priti, in ne bo odlašal.[40])

38. Moj pravični[41]) pa iz vere živí; ako se odtegne, ne bo dopadel moji duši.[42])

39. Mí pa nismo otroci odtege v pogubljenje,[43]) ampak *(otroci)* vere v ohranjenje duše.[44])

## XI. Poglavje.

Kaj je vera. Mnogi zgledi svetih očakov in prerokov učé, koliko vrednost ima vera, in koliko moč podeluje k stanovitnosti v nesreči, sklenjena s terdnim zaupanjem v Boga.

1. Vera pa[1]) je terdno čakanje upanih rečí, prepričanje od rečí, ktere se ne vidijo.[2])

2. Zakaj po nji so očaki *(dobro)* pričevanje dosegli.[3])

3. Po veri spoznamo, de je bil svét z besedo Božjo vstvarjen, de so iz nevidnih vidne rečí postale.[4]) 1. Mojz. 1, 3.

4. Po veri[5]) je Abelj boljši

40. Kristus ne bo odlašal k sodbi priti, ne v času, ne v večnosti. Te besede so vzete iz preroka Habak. 2, 3. Glej ondi razlago.

41. V greškim: *„pravični“*.

42. Tudi te besede so vzete iz Habak. 2, 4. in so tudi v listu do Rimlj. 1, 17. nekoliko omenjene.

43. ki zavoljo preganjanja od vere odpadejo, in se s tem v večno pogubljenje pogreznejo.

44. temuč taki, ki v veri stanovitni ostanejo, de rešijo in zveličajo svoje duše, akoravno telò konec vzame. Gl. Mat. 10, 39.

1. De bi opominovanje k veri še bolj v serce seglo, apostelj kaže, kakó je bila vsa pobožnost, pravičnost stare zaveze na vero zastavljena, in kakó so se iz judovstva spreobernjeni kristjani v Palestini ko prave naslednike svojih očetov le po veri skazali. Vera pa se tukej v naj obširnišim pomenu umé, ona je popolna človekova vdanost Božjimu razodenju, Božji obljubi, vsim nevidnim Božjim rečém, ki jih človek s tolikim prepričanjem za resnične, gotove spozná in sprejme, kakor de bi vidne bile.

2. *„terdno čakanje“*, prav za prav: terdna podstava, podlaga, bistevna obstaja *„upanih rečí“*. Vera daje rečem, ki se upajo, podlago, bistvo; ker to, pravi sveti Krizostom, kar je le v upanji, nima še bistva, vera pa mu podelí bistvo. Na priliko: Vstajenje od mertvih se še ni zgodilo, in torej ni še v bistvu spolnjeno, vera pa storí, de v naši duši bistvo zadobí. Sveti Tomaž to s priliko poočiti in pojasni. Rečí, ki jih upamo, so enake v peški skritimu drevesu, oné so po véri že v nas, kakor je drevó že v peški. *„Terdno prepričanje“* je tako prepričanje, po kterim obljubljeno in nevidno z duhovnimi očmí (v duhu) takó gledamo, kakor de bi pričujoče in vidno bilo.

3. S tem, de so pobožni očaki od obljubljenih, nevidnih, prihodnjih rečí takó terdno prepričanje imeli, kakor de bi že dane, vidne in pričujoče bile, so si dobro pričevanje, Božje dopadajenje perdobili.

4. Po veri so očaki, kakor tudi mi, terdno prepričanje imeli, de je bil po nevidni besedi Božji vidni svét vstvarjen.

5. v prepričanji obljubljeniga Božjiga blagodara, v zaupanji gotoviga spolnjenja Božjih obljub.

Digitized by Google

dar Bogú opravil ko Kajn,[6]) zavoljo kteriga je pričevanje dosegel, de je pravičen, ker ga je Bog zavoljo njegovih darov pohvalil,[7]) in po nji tudi po smerti govorí.[8]) 1. Mojz. 4.

5. Po veri[9]) je bil Henoh prenesen, de ni vidil smerti, in ni bil najden, ker ga je Bog vzel; preden je bil namreč prenesen, je imel pričevanje, de je Bogu dopadel. 1. Mojz. 5.

6. Brez vere pa je nemogoče Bogu dopasti. Zakaj kdor hoče k Bogu perstopiti, mora vérovati, de je, in de je tistim, ki ga išejo, plačevavec.[10])

7. Po veri[11]) je Noe razodenje prejel od tega, kar se še ni vidilo,[12]) in bogaboječ je naredil barko v ohranjenje svoje hiše; po nji[13]) je obsodil svét, in je bil postavljen deležnik pravice, ktera je po veri. 1. Mojz. 6—8. Sir. 44, 17.

8. Po veri[14]) je bil pokoren Abraham, ko je bil poklican, iti v deželo, ktero je imel prejeti v posestvo; šel je venkej, desiravno ni vedil, kam gre.[15]) 1. Mojz. 12.

9. Po veri[16]) je prebival v obljubljeni deželi, kakor v ptuji, stanovaje v šotorih[17]) z Izakam in Jakopam, ktera sta bila z njim ravno tiste obljube deležna.

10. Čakal je namreč dobro uterjeniga mesta, kteriga zidavec in stvarnik je Bog.[18])

11. Po veri[19]) je tudi nerodovitna Sara moč spočetja prejela, desiravno je bila čez čas v sta-

---

6. kteri ni imel terdne vere v obljubljeni Božji blagodar, temuč je brez zaupanja, le iz strahu pred kaznijo daroval. 1. Mojz. 4, 4.
7. z ognjem z nebes, kteri je Abeljnov dar povžil, kakor staro izročilo učí. Primeri 1. Mojz. 15, 17: 2. Mojz. 9, 24: 3. Kralj. 18.
8. ker po svoji siloviti smerti, ktero je mogel zavoljo vere, zavoljo svoje pobožnosti in zaupljivosti v Boga terpeti, v zgodovini večno živí (Krizostom).
9. t. j., zavoljo prepričanja, po kterim se je Henoh sredi spačeniga svetá tega, kar je nevidniga, nadnotorniga, terdno deržal, in je vedno in povsod Boga pred očmí imel (1. Mojz. 5, 24.).
10. To vero pa je Henoh imel; ker je namreč vedno Boga pred očmí imel, in vse svoje življenje po volji Božji ravnal, je veroval, de je Bog, in de bo tistim, kteri v vsim le njega išejo, in si perzadevajo, le njegovo voljo spolnovati, tudi poslednjič vse povernil. Torej je zamogel k Bogu priti.
11. V prepričanji, de se bo to, kar je Bog zastran pokončanja človeškiga rodú pretil in zastran otetja svoje družine obljubil, gotovo spolnilo, je Noe perpravljal i. t. d.
12. t. j., od vesoljniga potopa.
13. po tem vernim spoznanji je svét obsodil, t. j., ga kazni vredniga pokazal, ker bi bil tudi svét lahko veroval kot on, in takó je bil po veri opravičen.
14. V gotovim prepričanji, de se bo Božji poklic le njemu v prid izšel.
15. Abraham je Bogu verjel brez vsiga pomišljevanja, t. j., z vso gotovostjo je bil prepričan, de bo Božja previdnost vse le njemu v prid in blagor obernila.
16. V prepričanji, de se bo njemu dana obljuba zastran posestva tiste dežele zanj v viši meri s posestvam nebeške domovine spolnila (v. 10. 13—16.).
17. tedej brez stanovitniga prebivališa.
18. čakal je Božjiga mesta, nebeškiga kraljestva (v. 16.).
19. v obljubo zarodnika (sina).

Digitized by Google

rosti, ker je vérovala, de je zvest, kteri je obljubil.[20])

12. Zavoljo tega[21]) je tudi od eniga (in to ko je bil že odmerl)[22]) velíko mlajšev prišlo, kakor zvezd na nebu, in kakor brezštevilniga peska, ki je ob kraji morja.

13. V veri[23]) so vsi tí umerli, in niso prejeli obljubljenih rečí,[24]) ampak so jih[25]) le od deleč gledali in pozdravljali in spoznali, de so ptujci in gostje na zemlji;[26])

14. kteri namreč takó govoré, dajo na znanje, de domovíne išejo.

15. Zakaj ko bi bili na tisto mislili, iz ktere so šli, saj so imeli čas verniti se;[27])

16. tode po boljši *(domovini)* hrepené, to je, po nebeški. Zato[28]) se Bog ne sramuje njih Bog imenovan biti; zakaj perpravil jim je mesto. 2. Mojz. 3, 15. Mat. 22, 32.

17. Po veri je Abraham Izaka v dar pernesel, ko je bil skušan, in je daroval edinorojeniga on, ki je bil obljube prejel,[29]) 1. Mojz. 22, 1. Sir. 44, 21.

18. kterimu je bilo rečeno: Po Izaku ti bo zarod obujen. 1. Mojz. 21, 12.

19. Mislil je, de je Bogu mogoče tudi od mertvih obuditi; zatorej ga je tudi v predpodobo[30]) prejel.

20. Po veri je tudi, kar zadene prihodnje, Izak Jakopa in Ezava blagoslovil.[31]) 1. Mojz. 27, 27 — 29. in 27, 39. 40.

21. Po veri je Jakop umirajoč oba sina Jožefova blagoslovil, in je môlil naslonjen na konec svoje palice.[32])

---

20. Sara je s perviga dvomila; ko se je pa prepričala, de se obljuba od Boga izhaja, je vérovala (1. Mojz. 18, 12. 14. 18.).
21. t. j., zavoljo terdne vere.
22. t. j., ko je bil že prav star.
23. V prepričanji, de se bo obljuba zastran posestva dežele zanje v višim načinu spolnila, namreč z dosego nebeškiga kraljestva.
24. na tem svetu obljubljenih rečí, obljubljene (kananske) dežele.
25. obljubljene rečí v višim pomenu, na unim svetu, nebeško domačijo.
26. de jim na tem svetu ne gré lastine, posestva iskati, ampak v nebesih; *„kteri namreč“* i. t. d. (v. 14.). Abrahamu je bila obljubljena kananska dežela (1. Mojz. 15, 18—21.); obljubil mu je Bog, de bo prišel iz njegoviga rodú Zveličar, po kterim bojo oblagodarjeni vsi narodi na zemlji (1. Mojz. 12, 3: 22, 16—18.); niso pa doživeli tega ne Abraham, ne Izak, ne Jakop; tode terdno so vérovali, de se bo to ob svojim času res zgodilo (Glej tudi 1. Mojz. 47, 9.).
27. Ko bi bili s svojim spoznanjem, de so ptuji v kananski deželi, in s svojim hrepenenjem po pravi domačii hotli na znanje dati, de je ta domačija Kaldejsko, od kodar so bili nekdaj prišli: saj bi jim ne bilo nič branilo, se tje spet poverniti; tode i. t. d. (nasled. v.).
28. zavoljo taciga pobožniga duhá, tacih nebeških misel in željá.
29. V prepričanji, de bo Bog svojo obljubo vender le po kakim Abrahamu neznanim potu spolnil, je Abraham i. t. d.
30. v predpodobo Jezusa Kristusa.
31. Izak je svoja sinova blagoslovil s prepričanjem, de se bo njegovo prerokovanje zastran nju prihodnje odmembe spolnilo.
32. Prepričan od močí blagoslova je Jakop blagoslovil Jožefova sinova (1. Mojz.

Digitized by Google

22. Po veri[33]) je Jožef umirajoč izhod Izraelovih otrók v misel vzel, in je povelje dal za svoje kosti. 1. Mojz. 50, 23 — 25.

23. Po veri[34]) je bil Mojzes, ko je bil rojen, tri mesce perkrivan od svojih staršev, ker so vidili, de je déte lepo, in se niso bali kraljeve zapovedi. 2. Mojz. 2, 1: 1, 17.

24. Po veri[35]) se Mojzes, ko je bil velik zrastel, ni hotel imenovati sinú Faraonove hčere,[36])

25. temuč je raji izvòlil terpeti z Božjim ljudstvam, ko časno veselje greha imeti;[37])

26. ker je zasramovanje Kristusovo[38]) za veči bogastvo imel, ko zaklad Egipčanov; gledal je namreč na plačilo.

27. Po veri[39]) je zapustil Egipt, in se ni bal kraljeve serditosti; zakaj deržal se je nevidljiviga (*Boga*), kakor de bi ga vidil.

28. Po veri[40]) je obhajal veliko noč in prelivanje kervi, de bi se jih (*Izraelcov*), kteri je pervorojene moril, ne dotaknil.[41])

29. Po veri[42]) so šli skozi rudeče morje kakor po suhi zemlji; in ko so to Egipčani poskusili, so bili požerti. 2. Mojz. 14, 22.

30. Po veri[43]) je jerihunško zidovje razpadlo, po obhoji sedmerih dní.

31. Po veri[44]) Rahab, kurba,[45]) ni bila pokončana z nevernimi, ker je oglednike v miru sprejela. Joz. 2, 3: 6, 22.

---

48.), in prepričan, de bo Jožef enkrat prav poveličan, je môlil in hvalil Boga, naslonjen na konec Jožefove palice. Iz Jožefoviga rodú so bili kralji izraelskiga kraljestva, pa tudi veči del prebivavcov tega kraljestva je bil iz njegoviga rodú. V oddelku Izraeloviga kraljestva, v okrajini Jožefu podeljeni, namreč v rodovih „Zabulon in Neftali“ je Kristus svoje delo pričel. Gl. Jer. 31, 9. razlago 15. Nekteri prestavljajo: „*se je naslonil na konec svoje palice*“ (de bi ji blagoslovil). Tode po besedi se pravi: „*je môlil*“; in moljenje je v zgodbi od blagoslovljenja popolnama razločeno. Gl. 1. Mojz. 47, 31. in 48, 1. V hebrejskim sedanjih Judov se namesti „*in je môlil*“ drugači bere; pa viditi je, de se je že v naj starših rokopisih pred Kristusam ravno takó kakor zgorej bralo, ker ima stara greška prestava, iz ktere je apostelj zgornjo versto vzel, ravno tiste besede.

33. de se bo obljuba zastran zemeljskiga posestva kananske dežele spolnila.

34. de je lepi otrok od Boga za kej posebniga odločen.

35. v svojo prihodnjo viši odločbo.

36. Kraljeva hči Termuta je dala Mojzesa zrediti in zučiti; ko je kraljev dvor zapustil, je bil 40 let star (Dj. ap. 7, 23.).

37. V greškim: „*ko časno vživanje greha imeti*“.

38. t. j., zasramovanje zavoljo Kristusa, zasramovanje, ki ga je mogel terpeti zavoljo kraljestva, ki je Kristusa predpodobovalo. Gl. 1. Kor. 10, 1. i. d.

39. v varstvo in brambo nevidniga Boga.

40. v obljubo, de bodo Izraelci po kervi velikonočniga jagnjeta smerti obvarovani (2. Mojz. 12, 13.).

41. Glej zgodbo 2. Mojz. 12, 1. i. d.

42. v čudovito otetbo Božjo, in v moči té vere.

43. v Božjo moč (Joz. 6, 5: 2. Mak. 12, 15.).

44. de bo Bog Izraelcam tudi še dalje pomagal.

45. mende takó imenovana, ker je poprešnji čas razujzdano živela. Drugi prestavljajo: „*gostnarica*“.

Digitized by Google

32. In čimu bi dalje govoril? časa bi mi namreč zmanjkalo, ko bi perpovedoval od Gedeona, Baraka, Samsona, Jefteta, Davida, Samuela in od prerokov,[46])

33. kteri so po veri premagali kraljestva,[47]) delali pravico,[48]) dosegli obljube,[49]) zamašili levam žrela,[50])

34. ugasili silne ognje,[51]) ubežali ojstrimu meču,[52]) se ozdravili od slabosti, bili močni v boji, in odgnali zunanjih vojské;

35. prejele so žene svoje mertve iz mertvih obujene.[53]) Eni pa so bili razpeti, ker niso hotli rešenja, de bi našli bolji vstajenje.[54])

36. Eni so pa zasramovanje in tepenje terpeli, zraven tudi železje in ječe;

37. so bili kamnjani, prežagani, skušani,[55]) z mečem umorjeni; so okrog hodili v kožuhih in kozjih kožah,[56]) ubožni, stiskani, zatérani,

38. kterih svét ni bil vreden; in so se potikali po pušavah, po gorah in berlogih, in podzemeljskih jamah.[57])

39. In tí vsi so bili s pričevanjem vere pravični najdeni, in niso prejeli obljube,

40. ker nam je Bog kaj boljšiga perpravil, de bi uni ne dosegli brez nas popolnamosti.[58])

---

46. kteri so bili vsi junaki v veri, ter so vse svoje dela v zaupanji v Božjo pomoč opravljali, in se ga terdno deržali, kakor de bi ga bili vidili.
47. kakor Gedeon, zlasti David.
48. si v svoji veri Božje dopadajenje perdobili.
49. nektere zemeljske, časne dobrote, ker nebeške so jim bile še perhranjene (v. 40.).
50. kakor Samson, David, Daniel.
51. trije mladenči v razbeljeni peči (Dan. 3, 22. i. d.).
52. na priliko: David (2. Kralj. 22, 1. i. d.), Elija (3. Kralj. 19.).
53. po moči Elijeve (3. Kralj. 17, 18. i. d.) in Elizejeve vere (4. Kralj. 4, 21. i. d.).
54. makabejski bratje. Gl. 2. Mak. 7.
55. Drugi greško prestavljajo: „*stezani*“.
56. To spokorno obleko so preroki nosili.
57. Take zglede gl. 1. Mak. 1, 59: 2, 28. i. d. 2. Mak. 5, 27.
58. Potem ko je apostelj veliko zgledov terdne vere iz stariga zakona naštel, k sklepu še omeni, de je bila ta terdnost ali moč nekdanje vere vender le omejena, in de jo moč vere keršanskih časov še presežе. Vsi ti, pravi, so po svoji veri sicer opravičenje prejeli, ne pa tega, kar je v višim pomenu zanj obljubljeno, ker je Bog sklenil, de naj v višim pomenu obljubljeno, boljši, namreč nebeško kraljestvo še le poznejše nastane in se tudi nam podelí, de bi vsi, mi tukaj in uni tam, vanj prišli, in poslednjič vsi dopolnjenje dosegli. Kolika dolžnost je, de za obilniši gnado tudi obilniši zvestobo Bogu skazujemo! Vikši obljuba pomeni tukej nebeško kraljestvo v vsim njegovim obsegu, od začetka tukej na zemlji do njegoviga dopolnjenja dan sodbe in vstajenja. Ta dan še le bo dopolnjenje, ker še le takrat nastane odrešenje telesa (Avg., Hier., Kriz.). Memo tega je sv. Pavel že zgorej (9, 8.) rekel, de so bile nebesa zaperte, dokler je stara zaveza terpela, dokler ni Kristus svoje daritve opravil, de so bili sveti očaki sicer opravičeni, sadú opravičenja pa še niso mógli vživati, temuč so mógli čakati daritve Jezusa Kristusa, de so potem z njim vred v nebesa šli.

Digitized by Google

# XII. Poglavje.

Ker imamo tedej zglede toliko serčnih in stanovitnih spoznovavcov vere, dopolnujmo tek verniga, keršanskiga življenja, z zaupanjem v Jezusa, v njegovo terpljenje in njegovo plačilo, de ne obupamo in plačila ne zapademo. Do smerti se še niste vojskovali, in ste morebiti pozabili, de se morajo otroci strahovati, in de Bog ljubi njega, kteriga tepe. Ako od svojih telesnih očetov zavoljo časnih namenov strahovanje sprejemamo, se moramo toliko bolj dati nebeškimu Očetu v naše zveličanje strahovati, de sad pravičnosti obrodimò. Zatorej imejte serčnost, odpravite vse zaderžke, ki so stanovitnosti na potu, posvečujte se, in ne zanemarjajte prederzno ko Ezav ponujane gnade; saj niste v telesno, zunanjo, ampak v duhovno, sveto zavezo stopili. Nikar ne odpadajte; zakaj ako so že Izraelci zavoljo svojiga odpada življenje zgubili, koliko bolj bi si mi to zaslužili. Ob oznanovanji svojih zapoved je Gospod zemljo tresel; za zdaj pa je obljubljeno, de se bo treslo tudi nebó: zato moramo biti zvesti in stanovitni, de nas ne bo požerl maševavni ogenj Božji.

1. Torej tudi mí, ker imamo tolik oblak prič[1]) okoli sebe, odložímo vso težo in greh, kteri se nas derží, in v poterpljenji tecímo k nam postavljenimu boju;[2]) Rim. 6, 1.

2. in glejmo na začetnika in dokončavca vere, na Jezusa, kteri je za sebi predpostavljeno veselje križ preterpel, in ni maral za zasramovanje, in sedí na desnici sedeža Božjiga.[3])

3. Mislite nanj, kteri je tako nasprotvanje zoper sebe od grešnikov prestal, de se ne utrudite in vam vaše serca ne upadejo.[4])

4. Zakaj niste se še do kervi ustavljali, ko se bojujete zoper greh;[5])

5. in ste pozabili tolažbe, s

1. toliko število prič zastran terdnosti in močí vere.

2. Apostelj tukej življenje kristjanovo téku permeri (Gl. 1. Kor. 9, 24 — 27. Fil. 3, 12–14.). De zamoremo nezaderžani teči, je treba vsaktero breme, vso ljubezen do svetá in njegovo veselje, zlasti greh od sebe vreči, ki se nas takó lahko prime in nas povsod obdaja; tecimo s stanovitno poterpežljivostjo v nam postavljenim, neogibljivim boji (tekališu), ki ga imamo zoper vse nastave in skušnjave dostati, de plačilo prejmemo (1. Kor. 9, 24.).

3. in ko bi tudi mógli zavoljo vere veliko terpeti, glejmo na njega, kteri je svoje življenje na zemlji z naj terdnejšim prepričanjem začel in dopolnil, de bo nebeško plačilo prejel (gl. zgor. 11, 1.), na Jezusa, kteri si je namesto veselja (po njegovi človeški natori) mu predpostavljeniga smert na križu in zasramovanje izvolil, in potem res to v plačilo prejel, de se vdeležuje tudi po svoji človeški natori Božjiga vladanja vesoljniga svetá. Besede *„začetnik in dokončavec vere“* imajo več pomenov. Ker je Jezus tukej v zgled postavljen, se morajo naj pervo nanj oberniti in v zgorej danim pomenu umeti; ker je pa Jezus tudi gledé na nas začetnik in dopolnivec vere, ker je začetnik in plačnik naše vere, zato imajo une besede tudi še ta pomen: Ozrimo se v njega, od kteriga naša vera izvira, in ki nam jo bo enkrat tudi z nebeškim veseljem poplačal. Zatorej moramo tekoči Kristusa kot zgled in plačnika naše vere spoznati, de bomo po njegovim zgledu in z oziram na obljubljeni venec veselo in krepko (po potu vere) do konca hodili (Kriz.).

4. ako namreč zaderžke in nasprotovanje najdete.

5. Zgorej omenjeni, serčni spoznovavci vere (pogl. 11.), zlasti Kristus (v. 2.), so se do smerti vojskovali za svoje prepričanje, za svojo vero.

Digitized by Google

ktero vam kakor otrokam govorí, rekoč:[6]) Moj sin! ne pušaj vnemar pokorjenja Gospodoviga; in ne obupaj, kadar si od njega pokorjen.

6. Kogar namreč Gospod ljubi, ga pokorí; in tepe vsaciga otroka, kteriga sprejme.[7])

7. Prenesíte pokorjenje! Kakor otrokam, se Bog vam skazuje;[8]) zakaj kjé je otrok, kteriga oče ne pokorí?

8. Ako ste pa brez pokorjenja, kteriga so vsi[9]) deležni postali, ste postranski in ne (*pravi*) otroci.[10])

9. Dalje, ako smo svoje telesne očete strahovavce imeli in jih poštovali: ali ne bomo veliko bolj Očetu duhov pokorni, de živimò?[11])

10. In uni so nas sicer malo časa po svoji volji strahovali;[12]) ta pa k temu, kar je koristno, de dosežemo njegovo posvečenje.[13])

11. Vsako pokorjenje pa, ko je pričujoče, se ne zdí veselo, ampak žalostno; potlej pa pernese skušenim po njem mirapoln sad pravice.[14])

12. Zavoljo tega vzdignite utrujene roke in oslabljene kolena,[15])

13. in delajte ravne stopinje s svojimi nogami, de kdo kruljev ne zajde, temuč de se ozdravi.[16])

14. Hrepenite po miru z vsimi in po svetosti, brez ktere nihče Boga ne bo gledal. Rim. 12, 18: 2. Tim. 2, 22.

15. Glejte, de kdo gnade Božje ne zgubí; de kaka grenka korenina ne požene in perderžuje, in de se po nji mnogi ne ognusijo;[17])

---

6. „*Tolažba*“ stoji tukej namesti tolažnika svetiga Duha, kteri je naslednje besede (v. 5. 6.) v pregovorih Salomonovih (3, 11 — 12.) govoril.
7. v število svojih otrok.
8. V greškim: „*Ako pokorjenje prenesete, se vam Bog kakor otrokam skazuje*“.
9. otroci Božji.
10. Bog se nam s tepenjem Očeta kaže; ako bi nas Bog ne tepel, bi bilo znamnje, de nočе biti naš Oče. Niso sicer vsi tepeni, otroci (Bogu dopadljivi); vsi pa, kteri so otroci (Bogu dopadljivi), bojo gotovo tepeni.
11. t. j., de bomo po tepenji poboljšani večniga življenja vredni in deležni.
12. malo časa, t. j., kratki čas življenja, de bi perpravni bili za zemeljsko, časno življenje.
13. de bomo sveti kakor on (1. Petr. 1, 16.), in še celo, de se njegove Božje natore vdeležimo (2. Petr. 1, 4.).
14. t. j., zveličanje z večnim pokojem (2. Tim. 4, 8.).
15. Zatorej se spet serčno poprimite in deržite keršanstva, in bodite stanovitni tudi v terpljenji, ktero še pride.
16. Hodíte po ravnim potu svetiga evangelija, de nihče v veri ne omahuje ali celo de ne odpade, temuč de bo v nji še le prav poterjen. V greškim: „*de se kruljevo ne spahne, temuč še le ozdraví*“ (de vi, ki ste zdaj kruljevim, hromim enaki, ker v veri omahujete, od nje čisto ne odpadete, temuč se od svoje hromosti, slabosti, omahljivosti v veri še le ozdravite).
17. Bodite skerbni (zlasti vi predniki), de nihče ne bo keršanstvu nezvest, de kak spačen, zapeljiv človek med vami ne vstane, kteri bi še druge od več-

Digitized by Google

16. de ni kdo nečistnik, ali zaničevavec svetih rečí kakor Ezav,[18]) kteri je za eno jed svoje perveństvo prodal. 1. Mojz. 25, 33. 34.

17. Saj veste, de je potlej, ko je želel blagoslov prejeti, zaveržen bil; ni namreč našel prenaredbe, desiravno je s solzami zanjo prosil.[19])

18. Niste namreč[20]) perstopili k dotakljivi gôri in k gorečimu ognju, in k viharju, in temi in pišu,

19. in k bučanju trobente, in k glasu besedí, per kterim so tisti, ki so ga slišali, prosili, de bi se jim ne govorila beseda;

20. niso namreč môgli prenesti, kar je bilo rečeno: Ako se tudi kaka živina gôre dotakne, bodi kamnjana; 2. Moj. 19, 12. 13.

21. in takó strašno je bilo, kar se je vidilo, de je Mojzes rekel: Ustrašil sim se in trepečem:[21])

22. temuč perstopili ste k gôri Sionu, in k mestu živiga Boga, k nebeškimu Jeruzalemu,[22]) in k množici velíko tavžent angeljev,

23. k cerkvi pervencov, kteri so zapisani v nebesih,[23]) in k Bogu, Sodniku vsih, in k duhovam popolnih pravičnih;[24])

24. in k Jezusu, Sredniku nove zaveze,[25]) in k očiševavni kervi,[26]) ktera bolje govorí kakor Abeljnova.[27])

---

niga zveličanja odvračal, in s svojim hudobnim zgledam k odpadu zapeljeval.

18. „*Nečistnik*“ je tukej toliko kolikor odpadnik od vere. Permeri Jer. 2, 20. Eceh. 16, 36. Zaničevavec svetih rečí se Ezav imenuje, ker je perveństvo, s kterim so bile velike pravice sklenjene, zlasti pa duhovstvo, malo čislal.

19. Ne zanemarjajte gnade Božje; ker enkrat zgubljena, je velikrat za vselej zgubljena. To lahko vidite nad Ezavam. On si je perzadeval, de bi blagoslov, ki ga je bil s svojo lahkovoljnostjo zgubil, od svojiga očeta prejel; pa ni bil uslišan, in ni mogel svojiga očeta k temu prenagniti, desiravno ga je s solzami prosil. Gl. 1. Mojz. 27, 34.

20. To se na 15. versto povrača. Apostelj namreč še en vzrok pové, zakaj ne smejo tisti, kterim piše, dane gnade keršanstva zaničevati ali celo od njega odpadati, ker niso v telesno, zemeljsko družbo po zgolj počutno strašnih znamnjih stopili (v. 18—21.), temuč v duhovno, nadnatorno združbo z Bogam in strašnim Sodnikam vsih ljudí (v. 22—24.).

21. Zastran tukej omenjenih natorskih znamenj ali perkazen glej 2. Mojz. 19, 16. 18: 20, 21.; zastran strahú ljudstva gl. 2. Mojz. 20, 19. Po pomenu se te besede Mojzesove najdejo 5. Mojz. 9, 19.

22. Gôra Sion, na kteri je bil zidan imenitniši del mesta Jeruzalema, mesto Božje, nebeški Jeruzalem: vse to tukej pomeni kraljestvo Kristusovo v naj širjim pomenu besede, namreč cerkev Božjo na zemlji (v. 23.) in v nebesih (v. 22.).

23. k družbi pravih ne le samo po iménu kristjanov na zemlji, ki so že številu nebeških prebivavcov perpisani. Imenujejo se pervénci ko udje apostoljske cerkve.

24. k umerlim pravičnim, kteri so popolno čistobo dosegli, in so za zdaj z duham v nebesa šli, po vstajenji pa bodo tudi njih telesa večniga zveličanja deležne.

25. Glej zgor. 9, 15.

26. t. j., k vélikimu duhovnu Jezusu, kteri svojo očiševavno ali spravno kri v nebesih svojimu Očetu daruje. Glej zgor. 9, 11—14.

27. Abeljnova kri je za maševanje, za pravično kaznovanje krivičnika klicala,

Digitized by Google

25. Glejte, de ne zaveržete njega, ki vam govorí! Ako namreč uni niso ubežali, ki so zavergli njega, ki je na zemlji govoril; koliko manj bomo mí *(ubežali)*, ako zaveržemo z nebes nam govorečiga.[28])

26. Njegov glas je takrat zemljo stresel;[29]) zdaj pa obljubi in reče: „Še enkrat, in jest bom stresel, ne le zemlje, ampak tudi nebó“.[30])

27. Ko pa pravi „še enkrat“, da na znanje, de bodo minule premakljive rečí, kakor storjene *(za en čas)*, de ostanejo, ktere so nepremakljive.[31])

28. Ker smo tedej nepremakljivo kraljestvo prejeli, se terdno deržímo gnade,[32]) po kteri Bogu dopadljivo služímo s straham in poštovanjem.

29. Zakaj naš Bog je požigajoč ogenj.[33])

## XIII. Poglavje.

Opominovanje k keršanski bratovski ljubezni, k čistosti po stanu, k zadovoljnosti, k posnémanju prednikov. Naj se zvestó deržé praviga keršanskiga nauka, gnad in darov svetiga evangelija, nasproti čistim jedém in daritevnim judovskim obédam, namesti kterih imajo kristjani drugo daritev, ktere se Judje še po svoji postavi ne morejo vdeležiti, ker se spravne daritve za greh, kakoršno je telo Kristusovo, niso vživale, temuč so se zunej mesta sežigale. Zato je Kristus zunej mesta terpel in umerl. S spominam v njega tudi mi rado-

---

Kristusova kri pa nam odpušenja grehov in usmiljenja per Bogu prosi in najde.

28. Skerbno se varujte, zaničevati njega, ki odrešenje oznanuje: zakaj ako so bili že Izraelci za svoj odpad od Boga in njegovih zapoved s smertjo kaznovani (4. Mojz. 21, 4 — 6: 14, 2 — 36: 25, 1. i. d.), ko jim je le s sinajske gòre govoril; koliko manj bomo mi kazni odšli, ako njega zaničujemo, ki nam z nebés govorí (Jan. 1, 14. i. d.).

29. takrat, ob oznanovanji zapoved na sinajski gòri. Gl. 5. Mojz. 5, 24. i. d. Ps. 67, 9.

30. Besede: „*Še enkrat*“ i. t. d. so vzete iz preroka Hageja (2, 7.), in se povračajo na veliko, vesoljno prenaredbo, ktero je Kristus ob svojim prihodu vpeljal. Glej razlago per tem preroku.

31. Z besedami: „*Še enkrat*“ i. t. d. hoče prerok reči, de se bo premakljivo, minljivo, namreč verna naprava Mojzesova (gl. zgor. 9, 11.) nepremakljivimu, neminljivimu keršanstvu, kraljestvu Kristusovimu umaknilo, ktero se na zemlji začne in v nebesih večno terpí. Mojzesova, minljiva vérna naprava je stresla le zemljo (razl. 29.); neminljiva naprava ali cerkev Kristusova pa je odperla, takó rekoč stresla nebó, de se je mògło odpreti (zgor. 9, 8. 12.), in bo poslednjič vse v neminljivo preobernila (2. Petr. 3, 12. Zgor. 1, 11.). Ta pomen se prav lahko v krepkih izrekih spozna. Tedej, hoče sv. Pavel s tem reči, morate neminljivo veliko više ceniti, in se skerbno varovati, de se k minljivimu ne povernete, t. j., neminljiviga, za vse čase daniga keršanstva se zvestó deržíte; k minljivimu, le za nekaj časa postavljenimu judovstvu pa se nikakor ne vračujte.

32. t. j., keršanstva.

33. Sodnik, kteri ojstro kaznuje (5. Mojz. 4, 24.).

Digitized by Google

voljno prenašajmo zaničevanje in terpljenje, ker boljši prihodnosti upamo. Serčno in brez boječnosti vero spoznajmo. Bodite dobrotljivi in usmiljeni, ter pokorni svojim prednikam; molíte za me. Vošila blagodara, pozdravila.

1. Bratovska ljubezen ostani med vami.

2. In ptujih sprejemati nikar ne pozabíte; takó so namreč neki[1]) nevedama angelje pod streho vzeli.

3. Spomnite se jetnikov, kakor de bi bili sojetniki;[2]) in terpečih, ker se tudi še sami v telesu znajdete.[3])

4. Častitljiv bodi zakon v vsih rečeh,[4]) in zakonska postelja bodi neomadežana.[5]) Zakaj kurbirje in prešeštnike bo Bog sodil.

5. Zaderžanje bodi brez lakomnosti, bodite zadovoljni s tem, kar imate; zakaj sam je rekel: Ne bom stopil od tebe, in ne bom te zapustil. 5. Mojz. 31, 6. Joz. 1, 5.

6. Takó de smemo z zaupanjem reči: „Gospod je moj pomočnik; ne bom se bal; kaj mi zamore človek storiti?“ Psalm 117, 6.

7. Spomnite se svojih sprednikov, kteri so vam govorili besedo Božjo; glejte konec njih življenja, in ravnajte se po njih veri.[6])

8. Jezus Kristus je ravno tisti včerej in dans in vekomaj.[7])

9. Ne dajte se z mnogoterimi in ptujimi nauki zapeljati.[8]) Saj je nar bolje z gnado poterditi serce, ne z jedmi, ktere niso pomagale njim, ki so v njih živeli.[9])

---

1. Postavim: Abraham, Lot (1. Mojz. 18, 19.), Manue (Sod. 13.).
2. kakor de bi se vam ravno takó hudo godilo; in kar bi v tacih okolišinah sami sebi želeli, njim storíte.
3. ko taki, kterim se utegne ravno to zgoditi, naj bi torej za stiskane, za nadložne kakor sami za se skerbeli.
4. v vsih rečeh, kar gré k zakonu, ravnajte po pameti in poštenosti, in se deržite čistosti po svojim stanu.
5. ne z nečistostjo, prešeštvam ali zakonsko nezvestobo oskrunjena.
6. premislite in prevdarite, kakó stanovitni so bili do konca svojiga življenja, in tudi vi takó delajte.
7. Kaže se, de hoče sv. Pavel v ti versti nekimu ugovoru Hebrejcov nasproti priti. Ti bi mu bili utegnili reči: Ti hočeš, de naj mi vero aposteljnov in učencov posnemamo, ktero so nam oznanovali; pa njim je bilo lahko vérovati, ker je Jezus Kristus sam med njimi živel, in s svojo vpričnostjo njih vero močno podpéral. Na to sv. Pavel odgovorí: Jezus je vekomej ravno tisti, ni nobeni spremembi podveržen; tudi zdaj še pričujoč med vami živí, vašo vero s svojo gnado podpéra, in vas bo tudi v vsim preganjanji varoval (Tom., Anzelm). Drugi pa to versto z naslednjo vežejo, in takó pravijo: Kristus je v svojih lastnostih in v svojim uku zmirej ravno tisti; nikar se torej nobeniga noviga nauka ne prijemajte.
8. kteri so nauku Jezusovimu nasproti. V greškim: „*Ne dajte se begati*“ (kakor valovi ladijo begajo ali sem ter tje gonijo).
9. Apostelj ima v mislih tiste krive učenike, kteri so Mojzesovo šegno posľavo, obrezovanje, zapoved in prepoved mnogih jedil (Kol. 2, 16. 17: 1. Tim. 4, 3.), daritevne šege i. t. d. v dolžnost stavili in v njeno spolnovanje tišali; zato hoče reči: Ne dajte se jim zapeljati in motiti, kteri nektere jedí za čiste, druge pa za nečiste imajo, in zapovedujejo per daritevnih obedih biti: ker naj boljši je, z gnado, t. j., s keršanstvam, in z vsim, kar nam ono daje in obeta,



Digitized by Google

10. Imamo altar, od kteriga nimajo oblasti jesti, kteri šotoru služijo.[10])

11. Zakaj kterih žival kri za greh véliki duhoven v svetiše nese, njih trupla se sežigajo zunej šotoríša.[11])

12. Torej je tudi Jezus, de bi posvétil s svojo kervjo ljudstvo, zunej vrat terpel.[12])

13. Pojdimo tedej k njemu iz šotoríša, in nosímo njegovo zasramovanje.[13])

14. Saj nimamo tukej obstoječiga mesta, temuč prihodnjiga išemo.[14]) Mih. 2, 10.

15. Po njem tedej[15]) darujemo vselej Bogu hvalni dar, to je, sad ust, ktere časté njegovo imé.[16])

16. Dobrotljivosti pa in podeljenja nikar ne pozabíte; ker taki darovi dopadejo Bogu. Fil. 4, 18.

---

serce živiti in krepčati, ne pa s spolnovanjem zunanjih šeg, s čimur se opravičenje in posvečenje ne more zadobiti. — Prav verjetna je menitev tistih, kteri v besedi „*gnado*“ umejo gnade svetiga rešnjiga telesa; zakaj v naslednji versti je ta zakrament ko jed kristjanov zaznamnjan, in tudi njegovo imé „*εὐχαριστία*“ od besede „*χάρις*“ (gnada, zahvala) na to kaže.

10. Kristjani imamo drugo jed, od une daritevnih jedí; imamo namreč daritev, ki jo ko jed vživamo, od ktere pa Judje ne smejo jesti. „*Altar*“ je tukej namesti daritve, ki se na altarji znajde, namesti skrivnostniga telesa, ktero je naš Zveličar ko daritev in jed v podobah kruha in vina svojim vernim v spomin svoje smertí na križu zapustil (Mat. 26, 26.). Glej: apostelj ne govorí le sploh od jedí, ampak od jedí, ktera z altarja, od daritve pride. Zakrament svetiga rešnjiga telesa je tedej daritev in jed ob enim. Tisti, kteri šotoru ali tempeljnu služijo, so Judje sploh. De Judje od te presvete jedí kristjanov ne smejo jesti, sv. Pavel v naslednjim dokaže. S tem da na znanje, de tisti kristjani, kteri se judovskih šeg ali navad deržé, s tem pravico zgubé, sveto rešnje teló vživati. De se tedej ob tolik dar, ob toliko gnado ne perpravijo, naj se dobro varujejo, de ne bodo judovstva s keršanstvam zedinjali.

11. Trupli kozla in bika, ki sta bila veliki dan sprave za grehe darovana, ste mogle zunej šotoríša, dokler je bilo izraelsko ljudstvo v pušavi, poznejše pa zunej mesta Jeruzalema sežgane biti (3. Mojz. 16, 14—28.). Iz tega, tedej iz same Mojzesove postave sv. Pavel dokaže, de Judje per daritevni jedi kristjanov nimajo deleža. Ker namreč Judje od svojih spravnih daritev ne jedó, temuč jih zunej šotoríša (zunej mesta) sežigajo; Kristus pa je po judovskih spravnih daritvah naznanjena prava spravna daritev, in je torej zunej mesta (v. 12.) darovan bil: torej njim v jed nikakor ne more biti.

12. Gora Golgota, na kteri je bil naš Zveličar križan, je bila ob času Kristusovim zunej večerniga (zahodnjiga) ozidja mesta Jeruzalema v kraji med taborama Hipikam in Psefinam. Ko je poznejše cesar Hadrijan mesto razširil in blizo Golgote tempelj sozidal, se je mesto okrog té gore zidalo, in se zdaj skorej sredi mesta znajde, ko se je po poznejših spremembah zahodnja stran še bolj pozidala.

13. Pojdimo k njemu, ki so ga Judje ko nečisti spravni dar zaničevali, in bodimo perpravljeni, to zasramovanje z njim radovoljno prenašati, radovoljno z njim tudi terpeti in umreti.

14. če imamo tudi veliko prestati, saj dolgo ne terpí; saj je naš cilj in konec, ki ga išemo, v nebesih.

15. Ta sklep se sploh iz vsiga poprešnjiga opominjanja izhaja.

16. to je: dar, kteri iz ust pride, dar stanovitniga spoznanja njegoviga imena, de je on naš Zveličar, in de zamoremo le po njem svoje zveličanje doseči.

Digitized by Google

17. Bodite pokorni svojim sprednikam,[17]) in bodite jim podložni; zakaj oni čujejo kakor taki, kteri bodo za vaše duše odgovor dajali, de z veseljem to[18]) delajo in ne zdihovaje;[19]) to bi namreč ne bilo za vas dobro.

18. Molíte za nas; zaupamo namreč, de imamo dobro vest, ker se hočemo v vsih rečeh lepo obnašati.

19. Še bolj pa vas prosim, to storiti, de bi vam bil kmalo nazaj dan.[20])

20. Bog pa mirú,[21]) kteri je izpeljal od mertvih vélikiga pastirja ovac v kervi večne zaveze,[22]) Gospoda našiga Jezusa Kristusa,

21. vas stôri perpravne k vsimu dobrimu, de storite njegovo voljo; in naj storí v vas, kar je dopadljivo pred njim po Jezusu Kristusu, kterimu bodi čast vekomaj. Amen.

22. Prosim vas pa, bratje! sprejmíte besedo tolažbe;[23]) zakaj prav kratko sim vam pisal.[24])

23. Vedite, de je naš brat Timotej spušen;[25]) z njim (ako skorej pride) vas bom vidil.

24. Pozdravite vse svoje sprednike, in vse svete. Pozdravijo vas bratje iz Laškiga.[26])

25. Gnada bodi z vami vsimi! Amen.

---

17. škofam in mašnikam.
18. de svoje duhovno čuvanje, svojo pastirsko skerb in službo z veseljem spolnujejo.
19. iz skerbljivosti, de bi njih trud zastonj ali brez prida ne bil.
20. de bi zamogel toliko poprej k vam priti.
21. vir ali studenec vsiga zveličanja ali miru. Zgor. 7, 2.
22. po njegovi spravni smerti, po kteri je bila edina, večna zaveza storjena.
23. ali spodbujenja.
24. kratko v primeri z imenitnimi rečmi ali resnicami, ki sim vam jih pisal.
25. iz svojiga jetništva.
26. ki se iz Laškiga per meni znajdejo.



Digitized by Google

# KATOLIŠKI LISTI.

## VVOD

v

## list sv. Jakopa aposteljna.

Katoliški (vesvoljni) listi se imenujejo naslednji, ktere so spisali sveti aposteljni: Jakop, Peter, Janez in Juda. To imé imajo zlasti zato, ker večidel niso bili pisani posameznim cerkvam in osebam, kakor listi svetiga Pavla, temuč so bili keršanskim občinam sploh v podučenje, svarjenje in tolaženje namenjeni. Pervi zmed njih je list svetiga Jakopa. Sveti evangeli govorí od dveh Jakopov, ki sta bila obá aposteljna, od Jakopa, Cebedejeviga sina in Janezoviga brata, ki mu je bilo imé „Jakop staréji“, in od Jakopa, Alfejeviga sina, ki je bil iz Gospodove rodovíne in mu je bilo imé „Jakop mlajši“ (Mat. 10, 3.). Jakop staréji tega lista gotovo ni pisal, ker pred 42. ali 43. letam po Kristusu, kteriga leta je bil on umorjen (Djan. ap. 12, 2.), keršanska vera zunej Palestine še ni bila takó močno sazširjena, kakor napis tega lista (Jak. 1, 1.) spričuje; zakaj sveti Pavel se je še le 44. ali 45. leta med narode podal, sveto vero oznanovat. Iz tega tedaj že spoznamo, de je Jakop mlajši, ki je bil iz Gospodove rodovíne, ta list pisal, kar tudi nar stareji in nar verjetniši cerkveni očaki in pisavci terdijo. Bil je pa Jakop mlajši sin Marije, ktera je bila bližnja sorodnica Marije prečiste device, matere Gospodove (Jan. 19, 25.), in je imel brate Jožefa, Simona in Juda Tadeja (Mat. 13, 55. Jud. 1.). Mlajši so mu mende zato rekli, de bi ga ločili od Jakopa Cebedejeviga, kteri je po letih morde tudi stareji bil. Po Kristusovim vnebohodu je bil za škofa v Jeruzalemu, kakor spričuje ustno zročilo in sveto

Digitized by Google

pismo poterdi (Gal. 1, 19. Djan. ap. 12, 17: 15, 13. Gal. 2, 9. Djan. ap. 21, 18.). Živel je že od perve mladosti prav ojstro. Po besedah Hegesipa, ki je v drugim stoletji živel, ni ne mesa jedel ne vina pil, in je toliko môlil, de so bile njegove kolena od klečanja vse ožuljene. Zavoljo njegove pobožnosti, ki so se ji tudi Judje čudili, so ga imenovali „pravičniga“. K pisanju tega lista so ga verjetno tadanje okolišine naklonile, ker je bilo namreč veliko kristjanov v nevarnosti, iz strahú preganjanja svojo vero zatajiti (glej vvod v list do Hebrejcov), in mnogo njih je uk od opravičenja iz vere (list do Rimljanov) takó napčno razumélo, de so mislili, de jih zamore mertva vera, vera brez keršanskih del, opravičiti; zatorej se je pa tudi silno razširjalo neusmiljenje, zatéranje ubozih, razuzdanost in hudobnost. De bi to nesrečo, ki se je čez več občin raztegovala, ustavil, je sv. Jakop ta list pisal, in ker je bil v Jeruzalemu za škofa čez kristjane izmed Judov, in je bil tedaj zlasti Judam apostelj, ga je poslal spreobernjenim Judam, kteri so zunej Palestine živeli (pogl. 1, 1.). Ima pa ta list tri dele: Poduk (pogl. 1.), svarilo (pogl. 2. do pogl. 5, 7.) in tolažilo (pogl. 5, 7. i. d.). V pervim delu verne podučuje od prida skušnjav, od izvira hudiga in dobriga, in od sadú Božje besede. V drugim delu jih svari zavoljo mnogoterih napak, razvad in zmot, zavoljo enostranosti in človeške veljave, zavoljo razširjeniga kriviga uka zastran opravičenja, zavoljo vrivanja v cerkveno službo, zavoljo razuzdaniga življenja. V tretjim delu pa jih tolaži zavoljo preganjanja in jim poterpežljivost priporoča, ter jim daje mnoge vodila v raznih okolišinah. Apostelj piše po jutrovski šegi v pregovorih, ki večkrat niso prav v natančni zvezi med seboj, kakor pregovori Salomonovi in Sirahovi. Kdaj de je bil ta list pisan, se ne da prav določiti, blezo med 51. in 64. letam po Kristusu, ne pa po 64. letu, ker so v tem letu farizeji svetiga Jakopa zavoljo prelomljenja judovske postave tožili in kamnjali; pa tudi ne pred 51. letam, ker je v tem letu sv. Pavel pervikrat med narodi popotval, in ker se je moglo to popotvanje pred pisanjem tega lista zgoditi, de je bilo v ptujih deželah že toliko spreobernjenih Judov, kakor se iz napisa tega lista razvidi (Pogl. 1, 1.). Pisan je pa bil v Jeruzalemu.

Digitized by Google

# LIST
# SV. JAKOPA APOSTELJNA.

## I. Poglavje.

Jakop pozdravi spreobernjene Jude zunej Palestine. Veselíte se skušenj; zakaj poterpežljivost pelje k popolnosti. Če pa kdo tega ne razumé in keršanske modrosti potrebuje, naj je prosi od Boga z zaupanjem, brez pomišljevanja, in mu bo dana. Nihče ne omahuj v keršanstvu, ne zavoljo uboštva ne zavoljo bogastva; zakaj uboštvo nič ne škoduje, ker je povišano, in bogastvo nič ne pomaga, ker je ponižano. Blagor človeku, kteri skušnjavo pretèrpi. Bog nas pa v greh ne napeljuje, ampak naša poželjivost, ktera, če vanjo privolimo, greh in smert rodi. Od Boga le dobro izhaja, kakor zlasti prelepi dar keršanstva, kteriga po veri v besedo resnice dobivamo. To besedo radi poslušajmo, s čistim sercam sprejemajmo in v djanji spolnujmo; zakaj samo poslušanje nič ne pomaga, poslušanje in djanje zveliča, in prava bogaboječnost je v pravim govorjenji in djanji.

1. Jakop, služabnik Boga in našiga Gospoda Jezusa Kristusa, pozdravi dvanajstere razkropljene rodove.[1])

2. V veliko veselje si štejte, moji bratje! kadar padete v mnogotere skušnjave,[2])

3. ker veste, de skušnja vaše vere obrodí poterpežljivost,

4. poterpežljivost pa delo dopolni; de ste popolni in pravični, in de v ničemur pomanjkanja nimate.[3]) Rim. 5, 3.

5. Ako pa kdo zmed vas

1. spreobernjene Jude iz dvanajsterih Izraelovih rodov, kteri zunej Palestine med neverniki razkropljeni živé.

2. Mnogotere skušnjave so tukaj zlasti preganjanje, zatéranje, zaničevanje in preklinovanje (Luk. 22, 28.). To vse so kristjani terpeli (glej vvod v list do Hebr.). Tacih skušnjav naj se kristjan veselí, ker mu dajo priliko, stanovitnost v veri pokazati in v poterpežljivosti popolnost doseči. Takó so se apostelјni svojiga terpljenja veselili (Dj. ap. 5, 41.). Primeri Mat. 6, 13.

3. ker veste, de vam je v skušnjavah, ktere vašo vero, vašiga keršanskiga duhá skušajo, prilika dana, poterpežljivosti vaditi se, in de poterpežljivost vaše keršanstvo spopolnuje, vam k popolnosti pomaga, takó de bote popolnama nesvarljivi kristjani, kterim k večnimu zveličanju nič več ne manjka. Zastran poterpežljivosti, ktera popolnost daje, glej Luk. 21, 19. razl. 5. V greškim: „*poterpešljivost pa imej popolno delo, de ste popolni in pravični*“ i. t. d. Pomen: poterpežljivost pa naj obrodí popolno keršansko življenje, de ste popolni in pravični i. t. d.

Digitized by Google

potrebuje modrosti[4]), naj je prósi od Boga, kteri daje vsim obilno in ne oponaša;[5]) in mu bo dana.

6. Prósi naj pa z zaupanjem brez vsiga pomišljanja;[6]) zakaj kdor si pomišlja, je enak morskimu valovu, kteriga veter góni in sem ter tje meče.[7])

7. Naj tedej ne misli tak človek, de bo kaj prejel od Gospoda.[8])

8. Človek dvojnih misel je nestanoviten v vsih svojih potih.[9])

9. Hvali pa naj se siromaški brat v svojim povišanji;

10. bogati pa v svojim ponižanji,[10]) ker bo ko cvét trave prešel. Sir. 14, 18.

11. Solnce namreč vstane z vročino, in posuší travo, in njen cvét odpade, in njena lepa podoba zgine; takó bo tudi bogatín v svojih potih zvenil.

12. Blagor človeku,[11]) kteri preterpí skušnjavo; ker skušen bo prejel krono življenja,[12]) ki jo je Bog tistim obljubil, ki ga ljubijo.

13. Nihče, ko je skušan, ne rèci, de je od Boga skušan; zakaj Bog se ne da skušati v hudo, in tudi nikogar ne skuša.[13])

4. zlasti de bi veliko korist skušnjav spoznal.

5. če človék Božje darove prav obrača; zakaj sicer bi se mu zgodilo kakor hlapcu v svetim evangelii (Mat. 18, 32. i. d.).

6. s terdnim zaupanjem; ne de bi nad Božjo mogočnostjo ali dobrotljivostjo kaj dvomil; zakaj Bog hoče, de ga z zaupanjem premagajmo in de mu s tem tako rekoč nekako sveto silo delajmo. Tako je zmagal Jakop. Glej 1. Mojz. 32, 24. razl. 4. Mark. 11, 24.

7. zakaj kdor dvomi, se njegovim mislim godí, kakor valovam na morji, ki jih veter sem ter tje goni; zdaj misli, de mu Bog more in hoče prošnjo uslišati, zdaj pa, de ne.

8. ker le tista molitev se usliši, ktera je z živo vero in s terdnim zaupanjem sklenjena (Mark. 11, 24: 1. Jan. 3, 21. 22.).

9. Na človeka, ki zdaj véruje, zdaj pa ne, ki zdaj z Bogam zdaj s svetam derží, se sploh pri vsih njegovih delih nič ni zanesti.

10. Ker apostelj še zmirej govorí od poterpežljiviga zmagovanja v skušnjavah (glej v. 12.), se dozdeva, de so te verste s poprešnjim takole zvezane: Nobena zunanja zadeva, v kteri ste zdaj ali v ktero utegnete priti, vam ne sme biti v skušnjavo, de bi v veri omahovali; zakaj siromak zato ni nesrečen, ker je ubog, temuč veseli naj se svojiga povišanja, de je otrok Božji, brat Jezusa Kristusa, dedič in sovladar v nebesih; in bogatin zato ni srečen, ker je bogat, temuč iše naj svoje sreče in častí v ponižanji, ker se mora vsak kristjan zatajevati in mertviti, ne pa v minljivim bogastvu, ktero je danes, jutri ga pa že nič več ni.

11. Apostelj sklene opominovanje, skušnjave poterpežljivo prenašati.

12. plačilo večniga zveličanja.

13. Človek rad na druge zvračuje, kar je sam hudiga storil. Takó so se mende nekteri, ki so v skušnjavah v nevero in hudobije padli, s tem izgovarjali, de je Bog sam njih padca kriv, ker je dopustil, de so v skušnjavo prišli. Temu izgovarjanju nasproti pokaže apostelj pravi izvirek greha. Nihče naj ne reče, ako v skušnjavo pride, zoper vero in čednost ravnati, de ga Bog v to skuša; zakaj Bog, neskončna dobrota, vse hudo neskončno sovraži, in zatorej nikogar ne more v hudo zapeljevati: grešiti mu je nemogoče, in zatorej ne more nikogar pripravljati v greh, ki je njegovimu bitju nasproti. Vedi: Apostelj ne tají sploh, de bi ne bile skušnjave od Boga, ker nam res velikokrat terpljenje v poskušnjo pošlje in ravno zato tudi napeljevanje v grehe pripustí: temuč

Digitized by Google

14. Vsak pa je skušan, kadar je od svojiga poželenja vlečen in vabljen.

15. Potlej ko poželenje spočne, rodí greh; greh pa, ko je storjen, rodí smert.[14])

16. Ne motíte se tedej, moji preljubi bratje![15])

17. Vsak dober dar, in vsako popolno darilo je od zgorej, in pride od Očeta svetlobe,[16]) per kterim ni premenjenja, tudi ne sence kake spremenljivosti.[17])

18. Zakaj[18]) radovoljno nas je rodil z besedo resnice, de smo nekakošne pervíne njegovih stvarí.[19])

19. Veste, preljubi moji bratje! Vsak človek pa bodi hiter k poslušanju,[20]) kesen pa k govorjenju[21]) in počasen k jezi.[22])

---

le tají, de bi Bog hotel, de naj nas skušnjava, ktero nam ali pošlje ali pripustí, v hudo zapelje. De hudo res iz skušnjave pride, uči dalje (v. 14. 15.), ne izhaja od Boga, ampak iz poželjivosti, od človeka samiga.

14. Bog nas ne skuša v hudo, začetek greha ni Bog, temuč slehterniga skuša hudo, njegova lastna poželjivost. Ona, sama na sebi huda, ga zapeljuje v greh kakor nečistnica; potem, če se ž njo pečá, če vanjo privoli in se tako rekoč ž njo združi, pride iz te hudobne zveze sad, greh; greh pa, če je v djanji storjen, znotrej ali tudi zunej dopolnjen, rodí, ima v nasledek dušno smert, in torej večno pogubljenje; zakaj le kar živí, zamore k življenju, k Bogu priti ter ž njim živeti. Duhovni učeniki razločujejo tri stopnje v skušnjavi: vabljenje poželjivosti, dopadajenje, ktero imata um in volja nad njo, in popolno privoljenje. Še le z drugo stopnjo se greh prične. Lepo govorí sv. Avguštin: Nikar ne privoli v svojo poželjivost. Ne more spočeti, razun od tebe. Si privolil? združil si se ž njo tako rekoč v svojim sercu. Nikar ne daj privoljenja, de se ne boš jokal nad sadam. Zastran dvojniga človeka v človeku, meseniga in duhovniga, glej Rim. 7. 15. i. d. Zastran smerti, plačila za greh glej Rim. 6, 23.

15. Ne prištevajte greha, hudiga Bogú; sej od Boga le dobro izhaja.

16. od začetnika vse svetlobe, telesne in duhovne; od začetnika resnice, čednosti, gnade, vsiga dobriga.

17. kteri se v svoji lastnosti, de le dobro delí, ne spremení in je sploh nespremenljiv.

18. De je vsak dober dar od Boga, dokaže apostelj z daram keršanstva, kteri je nar boljši zmed vsih dobrih darov. Besedice „*zakaj*“ ni v greškim, je pa v misli aposteljnovi.

19. Iz zgolj milosti svoje proste volje (to je začetek našiga zveličanja) nas je prerodil, v nove stvarí prestvaril z besedo resnice, s svetim evangelijem in s svetimi zakramenti, zlasti s svetim kerstam, in sicer zato, de bi bili pervi zmed njih, ki so duhovno prerojeni. Zastran proste gnade Božje glej Rim. 9: 2. Kor. 6, 1. 2. Zastran prerojenja glej Jan. 3, 5.

20. Aposteljnu je mende k naslednjimu opominovanju (v. 19—27.), de naj beseda Božja v dobrih delih sad obrodí, v poprešnji versti omenjena beseda resnice priliko dala. Ker mora namreč človek to besedo, de mu bo v zveličanje, poslušati, v čistim sercu ohraniti in v djanji spolnovati, govorí od tega v naslednjim (v. 19. 21. 22. i. d.). Vera je iz poslušanja, pravi sv. Pavel Rim. 10, 17. V greškim: „*Zatorej, ljubi moji bratje, bodi vsak človek hiter k poslušanju*“ i. t. d.

21. V keršanskih zborih se je včasih prigodilo, de so zgovorni modrejšim v besedo segali, de bi svojo modrost in svojiga duha pokazali (1. Kor. 14, 29.), in té ima mende apostelj v misli. Pa tudi brez tega je aposteljnov izrek moder pregovor (Prip. 17, 27.).

22. Ker so zgovorni večidel nagle jeze, pristavi sv. Jakop opominovanje, varo-

Digitized by Google

20. Človekova jeza namreč ne dela pravice Božje.[23])

21. Za tega voljo[24]) odložite vso nečednost in obilnost hudobije, in v krotkosti ohranite vsajeno besedo, ktera zamore zveličati vaše duše.[25])

22. Bodite pa delavci besede, in ne samo poslušavci,[26]) s čimur bi sami sebe zapeljevali.[27])

23. Zakaj ako je kdo poslušavec besede, ne pa delavec, tak je podoben človeku, kteri ogleduje obraz svojiga rojstva v ogledalu;

24. ogleda se namreč in gre, in berž pozabi, kakošen je bil.[28])

25. Kdor pa prav pregleda popolno postavo prostosti, in v njej ostane,[29]) in ni pozabljiv poslušavec, ampak delavec: on bo srečen v svojim djanji.

26. Ako pa kdo méni, de je pobožen, pa ne berzda svojiga jezika,[30]) temuč zapeljuje svoje serce, je prazna njegova pobožnost.[31])

27. Čista in pred Bogam in Očetam neomadežana pobožnost je ta: obiskovati sirote in vdove v njih nadlogi,[32]) in neomadežaniga se ohraniti pred tem svetam.[33])

---

vati se jeze. Ne zaverže pa vsake jeze, ker je tudi pravična jeza, ktera se mirno poganja zoper greh in krivico; zaverže pa vsako jezo iz strasti.

23. ne dela, kar je pravično pred Bogam, temuč človek v jezi marsikaj stori in reče, česar se poznejše kesá. Modrijan Atenodor je rekel cesarju Avgustu: „V jezi nič ne govori, nič ne delaj, dokler nisi vse abecede povedal“ (in se tako v sercu upokojil).

24. ker morate nove stvarí biti (v. 18.), de bote popolni.

25. Zatorej iztrebite iz serca vso nečednost in iz nje izvirajočo hudobijo, ki je tako rekoč obilna v delih, in tudi v prihodnje mirno premišljujte besedo Božjo, ki je bila že poprej v vaše serca vtisnjena, ker takó se zamorete zveličati.

26. Mat. 7, 21. 24. Rim. 2, 13.

27. ko bi mislili, de je k zveličanju že zadosti, ako se beseda Božja le posluša, če se tudi v djanji ne spolnuje.

28. Zgolj poslušavci sami sebe zapeljujejo; zakaj podobni so človeku, kteri memo zerkala gre in se v njem ogleduje. Kakor ta človek svojo podobo za neke trenutke vidi, pa kmalo zopet pozabi, kakošen de je: ravno tako tudi poslušavec vidi hudobijo svojiga serca, dokler se beseda Božja oznanuje; ker pa ni spolnovavec, kmalo zopet pozabi, kakošno serce de ima, se noče spreoberniti, in tedej ne more zveličan biti.

29. Kdor keršanstva ne pozna le poverhi, temuč je popolnama, natanko v njem podučen, in je v njem stanoviten, in ni pozabljiv poslušavec i. t. d. Keršanstvo se imenuje popolno, ker k popolnosti pelje; imenuje se postava prostosti, ker reši jarma Mojžesove šegne postave (Gal. 5, 1.) in greha (Jan. 8, 32.).

30. Apostelj je ravno kar povedal, de je treba besedo Božjo v djanji spolnovati. Ker je pa keršansko delo dvojno: dobro govorjenje in dobro djanje, hoče od kristjana dobro govorjenje v 26. versti, dobro djanje pa v 27. versti.

31. Kdor se ne váruje vsih grehov, ki se z jezikam storé, namreč: laži, obrekovanja, opravljanja, preklinjanja, nesramniga, nespametniga in nečimerniga govorjenja, ter misli, de to vse nič ni, on ni bogaboječ, v njem ni pobožnosti. Gl. Mat. 12, 36.

32. sploh ljubezen do bližnjiga v djanji skazovati.

33. obvarovati se vsiga posvetniga poželenja: napuha, lakomnosti, sladnosti.

Digitized by Google

## II. Poglavje.

Ker ste kristjani, ne glejte na vnanjo veljavo ljudí; ne častite bogatiga zavoljo bogastva, in ne zaničujte revniga zavoljo revšine; tako razločevanje je hudobno in krivično. Revne, ki jih je Bog tudi poklical v nebeško kraljestvo, sramotitè, desiravno bogati, ki vas zatérajo in Kristusovimu imenu nečast delajo, vašiga češenja niso vredni. Skazujte ljubezen do bližnjiga brez razločka. Kdor na vnanjo veljavo ljudí gleda, je svarljiv, in, ker se zoper eno zapoved pregreši, je kriv vse postave. Bodite takó ljubeznjivi in usmiljeni, de se vam ne bo treba bati sodbe po postavi svetiga evangelija; zakaj usmiljeni bodo pri sodbi povzdignjeni. Sploh vera brez dobrih del nič ne pomaga, kakor tudi ne dobra beseda brez djanja: brez del je vera mertva; vera se brez del ne more pokazati, dela pa kažejo vero. Tudi Abraham je z vero dela združeval, de je bil opravičen, kakor tudi Rahab; kakor je namreč telo brez duše mertvo, tako je tudi vera brez del mertva.

1. Bratje moji! ne stavite vere našiga častitljiviga Gospoda Jezusa Kristusa v zunanjo veljavo ljudi.[1]) 5. Mojz. 1, 17. Prip. 24, 23. Sir. 42, 1.

2. Ako bi namreč v vaš zbor[2]) mož prišel, kteri ima zlat perstan in belo oblačilo, prišel bi pa tudi ubog v umazanim oblačilu,

3. in bi gledali v tega, kteri ima drago oblačilo, in bi mu rekli: tí se tukej zložno usedi; ubogimu pa bi rekli: tí tamkej stoj, ali pa se usedi k podnožju mojih nog:[3])

4. ne delate li razločka med seboj, in niste li sodniki po hudobnih mislih?[4])

5. Poslušajte, moji preljubi bratje! Ni li Bog izvolil ubogih na tem svetu, de so bogati v veri in deležniki kraljestva, ki ga je Bog obljubil tistim, ki ga ljubijo?[5])

6. Vi pa ste osramotili uboziga.[6]) Ali vas ne zatérajo bogati po mogočnosti, in ali vas oni ne vlačijo pred sodbe?[7])

7. Ne preklinjajo li oni dobriga iména, po kterim ste imenovani?[8])

---

1. Apostelj začne drugi del svojiga lista, ki obsega svarjenje zavoljo mnogoterih napak v keršanskih občinah. Glej vvod. Pomen: Ko podelujete službe in časti, ne glejte na vnanje zadeve; zakaj vera v našiga poveličaniga Gospoda Jezusa Kristusa se nikdar ne strinja s krivičnim cenjenjem nečimerne, vnanje veljave ljudí.
2. k vaši službi Božji.
3. V judovskih molitvarnicah so bili ob straneh prilični sedeži za imenitne in bogate. Revni so pa mogli ali stati ali usesti se na tla, torej k nogam njih, ki so ob straneh sedeli. Ker je bil ta razloček tudi v keršanskih zborih, ga apostelj ko nekeršansko navado graja.
4. ker ne gledate na čednost in zasluženje, ampak le na blišavo in bogastvo.
5. Ni li Bog tudi nizkih in ubozih tega svetá poklical, de naj bodo tudi oni bogati v veri in dediči večniga zveličanja, ktero je Bog vsim obljubil, ki ga ljubijo, in do kteriga imajo le tisti veči pravico, ki ga bolj ljubijo?
6. ker bogatiga bolj čislate, le ker je bogat.
7. de vas k plačilu primorajo.
8. Ali s svojo grozovitostjo ne delajo nečasti imenu Kristusovimu, po kterim ste kristjani imenovani? Torej taciga čislanja še vredni niso.

Digitized by Google

8. Ako spolnujete kraljevo zapoved[9]) po pismih: „Ljubi svojiga bližnjiga,[10]) kakor samiga sebe“, prav delate. 3. Mojz. 19, 18. Mat. 22, 39. Rim. 13, 9. Gal. 5, 14.

9. Ako pa na zunanjo veljavo ljudi gledate, greh delate in ste svarjeni od postave kakor prestopniki.[11])

10. Kdor koli pa vso postavo spolni, se pa pregreši v enim, je vsiga kriv.[12])

11. Zakaj kteri je rekel: „Ne prešeštvaj“, je tudi rekel: „Ne ubijaj“. Ako sicer ne prešeštvaš, ubijaš pa, si prestopnik postave.

12. Takó govoríte in takó delajte kakor taki, kteri bodo po postavi prostosti[13]) sojeni.[14])

13. Zakaj sodba brez usmiljenja tistimu, kteri ne dela usmiljenja; usmiljenje pa povzdiguje per sodbi.[15])

14. Kaj pomaga, moji bratje! če kdo pravi, de ima vero, del pa nima? Ga bo li vera môgla zveličati?[16])

15. Ako sta brat ali sestra naga, in potrebujeta vsakdanjiga živeža,

---

9. véliko zapoved.

10. torej bližnjiga sploh, ne gledé na vnanjo veljavo.

11. in ste, desiravno le v eni reči krivi, ko prestopniki postave kaznovanja vredni.

12. t. j., je kriv vse postave, ljubezni sploh, na ktero se vse zapovedi opérajo, greši zoper Boga sploh, ki je dal vse zapovedi; zakaj kdor se pregreši zoper en del celote, se ravno zavoljo tega tudi zoper celoto pregreši, k kteri ta del gre, zoper ljubezen, zoper Boga sploh. Nravna postava je celota, in hoče imeti pokoršino za vse svoje zapovedi: Kdor se tedej prederzne en greh storiti, kakor kriviènost, pokaže s tem zaničevanje postave sploh, in je zato, ko prestopnik postave sploh, kaznovan. S tem pa apostelj ne pravi, de je en sam greh enakó velika hudobija kakor več grehov: temuč le, de je en sam greh že dovolj, de človeka ko prestopnika postave ob Božje dopadenje in večno zveličanje pripravi, če je greh velik; zakaj iz naslednjiga se dozdeva, de ima sv. Jakop zlasti velike grehe v misli.

13. po kerščanski postavi. Glej zgorej 1. razl. 29.

14. Apostelj sklene svoje pervo svarjenje: Ne ravnajte se torej po vnanji veljavi, temuč v vsim naj vas le usmiljena ljubezen vodi, de bote pri sodbi obstali.

15. V greškim: „*usmiljenje pa se hvali zoper sodbo*“ (usmiljenje pa ni podverženo sodbi). Glej Mat. 18, 35: 25, 34. i. d.

16. Apostelj prestopi od živiga priporočevanja usmiljene ljubezni do ubozih k opravljanju kerščanskih del sploh, ter uči, de človeka pri Bogu ne opraviči in ne zveliča vera sama, ampak vera, ki je z deli združena. Uk sv. Jakopa ne nasprotva uku sv. Pavla, ki opravičenje, kakor se dozdeva, le na vero opéra; zakaj sv. Pavel z vero ne razuméva le gole vere, goliga spoznanja kerščanskiga uka, ampak v ljubezni delavno, živo vero (Gal. 5, 6.), in, če Rim. 3, 28. uči, de je človek opravičen po veri brez del postave, ne izjema kerščanskih del, ki jih vera ko popolno pokoršino do Boga mora obsegati, ampak le dela Mojzesove šegne postave in zunej prave vere storjene dela. Sv. Pavel in sv. Jakop si torej ne nasprotvata, temuč sta popolnama edína; zakaj oba terdita, de le živa vera opraviči. K večimu je razloček viditi v imenovanji ravno tiste reči, ker sv. Pavel dela zaverže, ki so brez vere storjene, sv. Jakop pa vero, ki nima del.

Digitized by Google

16. reče jima pa kdo zmed vas: Pojdita v miru, ogrejta in nasitita se; in jima ne daste, kar je potrebno telesu, kaj bo to pomagalo?

17. Takó tudi vera, če nima del, je mertva sama v sebi.[17])

18. Pa poreče kdo: Ti imaš vero, in jest imam dela. Pokaži mi svojo vero brez del, in jest ti bom pokazal iz del svojo vero.[18])

19. Ti véruješ, de je en Bog; prav storiš. Tudi hudiči vérujejo, in se tresejo.[19])

20. Hočeš pa vediti, nečimerni človek, de je vera brez del mertva?[20])

21. Ali ni bil naš oče Abraham iz del opravičen, ker je svojiga sina Izaka na altarji daroval? 1. Mojz. 22, 9.

22. Ali ne vidiš, de je vera z njegovimi deli delala, in de je bila iz del vera popolna?

23. In dopolnilo se je pismo, ki pravi: Abraham je verjel Bogu, in mu je bilo peršteto v pravičnost, in je bil Božji prijatel imenovan.[21]) 1. Mojz. 15, 6. Rim. 4, 3. Gal. 3, 6.

24. Ali ne vidite, de je človek iz del opravičen, in ne samo iz vere?[22])

25. Ravno takó tudi kurba Rahab,[23]) ali ni bila iz del opravičena, ker je sprejela poslance in jih je po drugim potu odpravila?[24])

26. Kakor je namreč telo brez duše mertvo, takó je tudi vera brez del mertva.

---

17. Kakor revnimu bližnjimu naše usmiljenje nič ne pomaga, ako mu potrebniga ne damo, ravno takó tudi vera brez del nič ne pomaga. Gl. v. 16.

18. Njemu, ki se hvali, de ima vero, del pa nima, lahko kdo poreče: Ti véruješ, se hvališ, de imaš vero, jez pa z vero dela sklepam. Pokaži mi le svojo vero, ki je brez del, gotovo tega ne moreš; jez ti pa lahko iz svojih del svojo vero pokažem, in dokažem, de sim pravoverni kristjan, česar ti ne moreš.

19. Hudiči tudi brez del vérujejo; ali ta vera njih bolečine le še povekšuje.

20. poslušaj tudi dokaze iz svetiga pisma.

21. Pomen v. 21—23: Ali ne beremo v svetim pismu, de si je Abraham, ker je hotel v pokorni ljubezni svojiga sina darovati, Božje dopadajenje pridobil, tako de ga je Bog posebno blagoslovil (1. Mojz. 22, 16—18.)? Iz tega lahko povzameš, de so k opravičujoči veri tudi dela potrebne in de jo še le oné dopolnijo, kakor tudi, de je poprešnji izrek svetiga pisma (1. Mojz. 15, 6.): „*Abraham je verjel*“ i. t. d., s tem popolnama razjasnjen, de namreč opravičujoča vera Abrahamova ne pomeni mertve vere, ampak v delih živo vero. Besede: „*in je bil Božji prijatel imenovan*“ so v zgornjim kraji (1. Mojz. 15, 6.) le po pomenu povedane, ker se tukaj pripoveduje, de je Bog z Abrahamam zvezo sklenil, kar se le med prijatli godi. Sv. Pavel je tukaj s sv. Jakopam čisto ene misli; zakaj Rim. 4, 3. 17. sicer pravi, de je bil Abraham po veri opravičen, pa po veri v njega, kteri mertve obuduje. S tem je apostelj naznanil, de je bil Abraham pripravljen svojiga ediniga sina darovati, in pa de je vender tudi veroval, de mu bo Bog velik zarod dal. Torej Abrahamu ne prilastuje le vere, ampak vero, ki je bila združena z delam darovanja lastniga sina, in zavoljo te delavne vere ga je imel za pravičniga.

22. Dela tedej ne izhajajo samo iz opravičujoče vere, temuč vera mora z deli sklenjena biti, de se po nji opravičenje doseže.

23. Rahab, ki je pred spreobernitvijo nečisto živela.

24. Tudi Rahab je dela z vero združila, in vero v delih pokazala, kar ji je

Digitized by Google

## III. Poglavje.

Ne vrivajte se v službo učenikov; zakaj učeniki si hujši sodbo nakopavajo, ker se človek sploh lahko spotakne, še lože pa se pregreši z jezikam. Kakor vodi slaba berzda močniga konja, in majhno kermilo veliko ladijo, ravno tako majhen jezik lahko napravi velike rečí. Jezik pokončuje kakor ogenj, če peklu služi, in, desiravno človek vse ukroti, jezika vender ne more ukrotiti. Od jezika izhaja dobro in hudo, desiravno bi móglo od njega le dobro izhajati, kakor so tudi druge stvarí zveste svojimu namenu. Ako se mislite pripravne za učenje, pokažite svojo pripravnost narprej v pobožnim življenji; ako vas pa grenka nevošljivost in prepirljivost vodi, s tem spričujete, de nimate ne prave modrosti ne pripravnosti za učenje; zakaj nevošljivost in prepirljivost ne pride od zgorej; kjer je pa nevošljivost in prepirljivost, tam je nestanovitnost in vse hudo. Prava nebeška modrost je združena z ljubeznijo in s pohlevnostjo, in le mirni učeniki zamorejo dobro storiti.

1. Ne želite, moji bratje! de bi vas veliko učenikov bilo, ker veste, de si hujši sodbo nakopavate.[1])

2. Zakaj v mnogim se pregrešimò vsi. Ako se kdo v besedi ne pregreši, on je popoln mož; on zamore tudi vse teló v berzdi deržati.[2])

3. Ako konjem berzde v gobec denemo, de so nam pokorni, ves njih život vódimo.

4. Glejte! tudi ladije, desiravno so velíke in od močnih vetrov gonjene, se z majhnim kermilam obračajo, kamor jih kermilnikova moč hoče oberniti.

5. Takó je tudi jezik sicer majhen ud, in vender velíke rečí napravi. Glejte, majhen ogenj velik gojzd zažgè![3])

6. Tudi jezik je ogenj, zapopadek hudobije. Jezik je postavljen med našimi udi, kteri ognusi vse teló, in zažgè ték našiga življenja, vnet od pekla.[4])

---

Božje dopadajenje zaslužilo in življenje ohranilo. Glej obširniši Joz. 2, 4. Hebr. 11, 31. Poslednje besede le od vere govoré, ali ravno od vere, ki je bila z delam združena.

1. Ne hrepenite po službi učenikov; zakaj učenike huji sodba čaka, ker bodo tudi odgovor dajali, ali niso kje s svojim ukam koga zapeljali. V greškim: „*de si huji sodbo nakopavamo*“.

2. Zakaj človek je sploh grozno slab, tako de se v mnogim lahko pregreší: ali še nar teže se v govorjenji (učenji) greha obvaruje. Kdor se v nobeni besedi ne spotakne, se sme popoln mož imenovati, ki vse svoje poželenje berzda. Kakoršno govorjenje, takošen človek; popolno govorjenje razodeva popolniga človeka. Glej Prip. 10. razl. 23.

3. Majhna reč kaj veliciga vodi in napravi: ravno tako tudi jezik lahko napravi veliko — hudiga in dobriga. Primeri Prip. 10, 20: 12, 18: 14, 3.

4. Zakaj jezik pokončuje kakor ogenj in ima vso hudobijo v sebi, ker zamore v vse pregrehe zapeljati. Jezik je ud, ki toliko premore, de s svojim govorjenjem lahko vsiga človeka za vse njegovo življenje popači, takó de v njem vse strasti goré, zlasti, če jezik peklu služi, če ga satan vodi. Ta nesreča le prevelikrat otroke zadene, ki že v svojih mladih letih med pohujšljive ljudí

Digitized by Google

7. Zakaj[5]) vsake natore zveri in ptice in lazijoče in druge živali[6]) se dajo ukrotiti, in so bile ukrotene od človeške natore;

8. jezika pa noben človek ne more ukrotiti;[7]) nepokojna hudoba je, poln smertniga strupa.

9. Z njim hválimo Boga in Očeta, in z njim kolnemo ljudi, ki so po Božji podobi vstvarjeni.[8])

10. Iz enih ust pride hvala in kletev. Ni prav, moji bratje! de se to takó godí.

11. Ali studenec iz ene luknje sladko in grenko vodo iztaka?

12. Ali zamore, moji bratje! figovo drevó grozdje[9]) roditi, ali pa terta fige? Takó tudi slana voda ne more sladke storiti.[10])

13. Kdo je moder in razumen med vami? Pokaže naj z lepim obnašanjem svoje djanje v krotki modrosti.[11])

14. Ako imate grenko nevošljivost, in je prepirljivost v vaših sercih, se nikar ne hvalíte, in ne lagajte zoper resnico.[12])

15. To namreč ni modrost, ktera od zgorej pride, ampak je pozemeljska, živalska, hudičeva.[13])

16. Zakaj kjer je nevošljivost in prepir, tam je nestanovitnost, in vse hudo djanje.

17. Modrost pa, ktera je od zgorej,[14]) je nar pred sramožljiva,[15]) tedej mirna,[16]) ponižna, perzanesljiva, dobrim pervolujoča,[17]) polna usmiljenja in do-

---

pridejo, ali pa še celo od lastnih staršev, rednikov, učenikov napčne vodila prejemajo in se tako za vse svoje življenje popačijo.

5. Jezik zamore toliko nesrečo napraviti; zakaj on ima nepremagljivo moč.

6. V greškim: „*lazijoče in morske*“ (živali). Tudi Vulgata je mende v začetku brala: „*celorum*“ namesti „ceterorum“.

7. de bi se ž njim nobenkrat vsaj v malim ne pregrešil. Izvirek je hudobna poželjivost, ktere se človek nikdar čisto ne znebi, dokler je na zemlji.

8. Hudovoljni, zabavljivi ljudje si ž njim nasprotvajo, ker ž njim zdaj Boga hvalijo, zdaj pa Božje otroke preklinjajo.

9. V greškim: „*olirke*“.

10. Vsaka stvar se ravná po svojim namenu: torej naj tudi jezik po svojim namenu le dobro dela.

11. Apostelj se verne k 1. versti. Če kdo zmed vas misli, de ima modrost in lepo obnašanje, pripravnost za učenje, naj svoje zmožnosti narprej v bogaboječim življenji pokaže, ter naj resnico pohlevno in modro učí. „*Sroje djanje*“, to je, svoje zmožnosti, to kar premore.

12. Ako bi pa le zato radi učeniki bili, de bi priliko imeli, drugim hudovoljno nasprotvati in se ž njimi prepirati, se nikar ne hvalite s svojo modrostjo in nikar zoper resnico ne terdite, de ste pripravni za učenje.

13. Zakaj serditost in prepirljivost ni nebeška, od Boga izhajoča modrost, ampak pozemeljska, ker ne skerbi za čast Božjo, ampak za pozemeljske dobrote, za čast, bogastvo; živalska, ker se kakor žival le po svoji strasti ravna in pameti ne posluša; hudičeva, ker se kakor hudič nad druge povzdiguje, slepí, laže in goljufuje, de svoj konec doseže, in ker je tudi v hudičevi oblasti.

14. ki od Boga izhaja.

15. V greškim: „*čista*“: brez vse zmote, kar uk in obnašanje zadéva. Učenik, ki ga Bog vodi, hoče le resnico in jo učí brez samopridnih namenov.

16. ki mir ljubi in daje.

17. Te besede ni v greškim.

Digitized by Google

briga sadú,[18]) ona ne sodi, je brez hlimbe.[19])

18. Sad pravičnosti pa se v miru seje tistim, kteri so mirni.[20])

## IV. Poglavje.

Prepiri med vami izvirajo iz vaše neberzdane poželjivosti, ktera vender ne doseže, česar želí, Boga ali prosite ali ne prosite. Posvetnjaki, ne veste li, de so prijatli tega sveta sovražniki Božji, ali mislite, de vas sveti Duh k nevošljivosti napeljuje? Ne daje li sveti Duh veči milosti? Pokorite in ponižajte se. Ne obrekujte in ne sodíte prederzno; zakaj, kdor takó dela, se pregreši zoper postavo, in sodnik je le Bog. Ne skerbíte za prihodnost; zakaj popolnama smo v Božji volji. Recíte velikoveč v vsim, de ste Božji previdnosti podverženi, in ne povzdigujte se v svojim napuhu. To vse sicer dobro veste, pa ravno zavoljo tega tudi vse to spolnujte; zakaj kdor vé dobro storiti in ne storí, mu je greh.

1. Od kod pridejo boji in pravde med vami?[1]) Ali ne od tod? iz vašiga poželenja, ktero se vojskuje v vaših udih?[2])

2. Poželitè in ne dobitè; ubijate in ste nevošljivi,[3]) in ne morete doseči; se pravdate in bojujete, in nimate, zato ker ne prósite.

3. Prósite in ne prejmete, zato ker slabo prósite, de bi v svojim poželenji zapravili.[4])

---

18. se skazuje z deli usmiljenja in z vsakterim dobrim djanjem. Mat. 7, 16.

19. ne sodi prederzno po vnanjim videzu, in se ne hlini, ampak se kaže, kakoršna je.

20. Kjer je pa taka modrost, kjer so taki učeniki, tam z mirnim podučevanjem resnično dobre, zveličavne dela tudi pri druzih opravljajo oní, ki z bližnjim v miru živé, namreč ti modri, mirni učeniki. — Tirin to versto tako razlaga: Sad pravičnosti, to je, sad modrosti (zakaj djanska modrost, od ktere sv. pismo tù pa tam govorí, je pravičnost ali obsežek vsih čednost) se ne pokaže vselej v tem, pokazal se bo pa v unim življenji; zakaj tukaj se v miru, ali z miram seje, in od tod bo njim, ki delajo mir ali dela mirú, to je, mirnim zrastla obilna žetev mirú, to je, večniga veselja, ktero bodo v nebesih imeli.

1. Od kod izhajajo prepiri, ki zastran keršanskiga uka med vami vstajajo, de ste v mnogotere ločine razdeljeni? Apostelj je popred od napuhnjenih ljudí govoril, ki so si dar učenosti prilastovali, prave učenike zavidovali in se v službo učenikov vrivali, de bi imeli priliko prepirati se in svojo vmišljeno modrost skazovati: zdaj pa pové, od kod de izhaja njih prepirljivost in vse njih nerodno obnašanje. Tudi sv. Pavel se večkrat pritožuje zastran tacih prepirljivih ljudí, ki pravo vero kažé, in zlasti 1. Kor. 3. njih ločine popisuje. Drugi mislijo sovraštva, ki so iz neznanih vzrokov vstale in občine razdvojile. Una razlaga je zvezi govorjenja bolj primerjena; vender je pa apostelj tudi take osebne prepire ob enim lahko v mislih imel.

2. Čemu se prepirate, ali ne zavoljo častí, daniga dobička in pozemeljskiga blaga (glej zgorej 3. razl. 13.), ker ste pod oblastjo svoje poželjivosti, ki se v vas zoper duhá, zoper boljši prepričanje bojuje in ga v svojo oblast spravlja, desiravno ne dosežete, česar želite. To poslednjo misel naslednja versta razlaga.

3. vaša nevošljivot vas do smerti ujeda (razl. 1.).

4. Pri vsim vašim prizadevanji se vam želje ne spolnijo, nekaj ker Boga ne

Digitized by Google

4. Prešeštniki! ali ne veste, de je prijatelstvo tega svetá sovraštvo do Boga?[5]) Kdor koli tedej hoče biti prijatel tega svetá, postane Božji sovražnik.

5. Mislite li, de pismo zastonj govorí: Mar Duh, kteri v vas prebiva, napeljuje k nevošljivosti?[6])

6. Temuč daje veči milost. Torej pravi *(pismo)*:[7]) Bog se ustavlja prevzetnim, ponižnim pa daje gnado.[8])

7. Bodite tedej Bogu podložni;[9]) hudiču se pa ustavljajte,[10]) in bo bežal od vas.

8. Perbližujte se Bogu,[11]) in se vam bo on perbližal. Očistite roke, grešniki! osnažite serca,[12]) kteri ste dvojnih misel.[13])

9. Zdihujte,[14]) in žalujte, in jokajte; vaš smeh naj se v jok preverne, in veselje v žalost.

10. Ponižajte se pred Gospodam, in vas bo povišal.

11. Ne obrekujte eden druziga, bratje![15]) Kdor obrekuje brata, ali kdor sodi svojiga brata, govorí postavi nasproti in sodi postavo.[16]) Ako pa sodiš postavo, nisi spolnovavec, ampak sodnik postave.

12. Eden je postavodajavec in sodnik, kteri zamore pogubiti in oteti.

13. Kdo si pa tí, ki sodiš bližnjiga? Glejte zdaj, kteri pravite:[17]) Dans ali jutri pojdemo v uno mesto in bomo tam eno leto ostali in kupčevali, in dobiček storili;

---

prosite, nekaj ker le prosite, de bi zamogli po svojim požélenji živeti, de bi torej Bog vašimu požélenju stregel.

5. Grešniki, ki zvezo z Bogam tergate, in se požélenju svetá izročujete, ali ne veste, de je sovražnik Božji, kdor ta svét, njegovo čast, blago, veselje nezmerno ljubi? Greško ima: *„Prešeštniki in prešeštnice, ne veste“* i. t. d.

6. Ne govorí le sveto pismo, de sv. Duh, ki se nam kristjanam dajé, nima nič opraviti z nevošljivostjo (sumljivostjo, zavistjo, sovraštvam), temuč de je Duh ljubezni (Rim. 5, 15: 15, 30.)? Nevošljivi so bili uni krivi učeniki (glej razl. 1.); zatorej apostelj zmed prégreh zlasti nevošljivost imenuje. Besede: *„Duh, kteri v vas prebiva“* i. t. d., se ne nanašajo ravno na en kraj sv. pisma, ampak na vse sv. pismo, v kterim je povsod zapisano, de je sv. Duh Duh ljubezni, in de le oni smejo upati, de jih sv. Duh oživlja, kteri ljubijo.

7. Prip. 3, 34.

8. t. j. dopadajenje, ljubezen.

9. Apostelj zdaj opominja té nevošljivce, de naj se spreobernejo.

10. zoperstavljajte se hudičevimu navdihovanju.

11. z resnično pokoro.

12. Očistite svoje misli in dela. *„Roke“* pomenijo dela.

13. Dvojnih misel so tisti, kteri hočejo kristjani biti, ob enim pa svét nerodno ljubijo (razl. 5.), in torej tako rekoč med Bogam in svetam razdeljeno serce imajo.

14. Glej Rim. 8, 13. Gal. 5, 24.

15. kar se tolikrat godí med kristjani, in pa še tudi med učeniki, ki se obrekujejo.

16. Kdor brata, kteri prav dela, obrekuje ali ga krivo sodi, obrekuje in sodi postavo Božjo, po kteri se je brat v svojih delih ravnal. Zastran kriviga sojenja glej Rim. 2, 1.

17. Požeļjivi (v. 1.) večidel sklepe delajo in mislijo, de bodo svoj namen dosegli,

Digitized by Google

14. vi, ki ne veste, kaj bo jutri.
15. Kaj je namreč vaše življenje? Dim je, kteri se za malo časa perkaže in potlej spet zgine. Namesti tega recite: Ako bo Gospod hotel, in ako bomo to ali uno storili.
16. Zdaj pa se povzdigujete v svojim napuhu.[18]) Vsako takošno povzdigovanje je hudobno.
17. Kteri tedej vé dobro storiti, in ne stori, mu je greh.[19])

## V. Poglavje.

Bogatinci! nadloge bodo nad vas prišle, ker ste v svojim napuhu pravične zatérali. Zatéranci! bodite poterpežljivi; zakaj prihod Gospodov se bliža. Bodite stanovitni v poterpežljivosti kakor Job in preroki; zakaj Gospod je milostiv povračevavec. Nikar ne prisegajte; že sama obljuba vam bodi sveta. Bolnik naj prejme zakrament svetiga poslednjiga olja, de mu bo polajšano in de mu bodo grehi čisto odpušeni. Spoznajte drug druzimu svoje grehe, in molíte drug za druziga; veliko namreč premore molitev pravičniga. Vračajte grešnika od njegove krive poti; zakaj to je močno zaslužljivo.

1. Glejte zdaj, bogatinci![1]) jokajte in tulite zavoljo svojih nadlog, ki bodo nad vas prišle.
2. Vaše bogastvo je strohnelo; vaše oblačila so od moljev snedene.
3. Vaše zlató in srebró je zarijovelo, in njuna rija bo v pričevanje zoper vas, in bo požerla vaše meso kakor ogenj. Nabrali ste si zaklad jeze za poslednje dní.[2])
4. Glejte! plačilo, ki ste ga utergali delavcam, kteri so vaše polje poželi, vpije; in njih[3]) vpitje je prišlo do ušes Gospoda vojskinih trum.
5. Gostili ste se na zemlji in v nečistosti pasli svoje serca za dan klanja.[4])

---

ker jih modro izpeljujejo. Apostelj pa pokaže, de so vsi naši sklepi v Božjih rokah.

18. Zdaj pa tako prevzetno mislite in delate, kakor de bi ne bili Bogu podložni.
19. To veste ali vsaj mislite, de veste, ker se z modrostjo hvalite (zgor. 3, 13.): če se torej po tem ne ravnate, ste zavoljo boljšiga spoznanja toliko večí kazni vredni.

1. Apostelj še svarí, in sicer tukaj krivične bogatince, namreč take, ki imajo veliko pozemeljskiga blaga, pa ga ko hišniki Božji ne obračajo dobro, temuč ga imajo, de svojimu poželenju strežejo ali se sicer ž njim razveselujejo. Gl. Luk. 6, 24.
2. Vse vaše bogastvo je nečimerno in minljivo, ter vam nič ne more pomagati (Mat. 6, 19.); zlata in srebra, premoženja zavoljo skoposti niste vživali, in ta rijà, nevžitje vašiga blagá, bo neoveržljivo pričevanje vašiga terdiga serca zoper vas same, ter vas bo ko pekleč ogenj vjedala, kadar botè svojo hudobijo čisto spoznali; zakaj zakladov ste si nabrali za sodnji dan, ko vas bo Božja kazen zadela. Besede „*jeze*“ ni v greškim.
3. ženjcov, delavcov, kakor ima greško.
4. Po živinsko ste se tako rekoč pitali, de bi bili sodnji dan zaklani. Glej Job 15. razl. 29.



Digitized by Google

6. Obsodili in umorili ste pravičniga, in se vam ni ustavljal.[5])

7. Poterpežljivi tedej bodite, bratje! do prihoda Gospodoviga.[6]) Glejte! kmet čaka draziga sadú zemlje, in voljno poterpí, dokler ne prejme *(zemlja)* zgodnjiga in pôzniga dežja.[7])

8. Tudi vi tedej bodite poterpežljivi, in pokrepčajte svoje serca, ker prihod Gospodov se bliža.

9. Nikar ne zdihujte, bratje! eden zoper druziga, de ne bote obsojeni. Glejte! sodnik stojí pred vratmi.

10. Bratje! v zgled hudiga pergodka, terpljenja in poterpežljivosti vzemite preroke, kteri so govorili v iménu Gospodovim.

11. Glejte! srečne jih imenujemo, kteri so preterpeli.[8]) Od Jobove poterpežljivosti ste slišali in konec Gospodov ste vidili;[9]) zakaj Gospod je usmiljen in milostljiv.

12. Pred vsim pa, moji bratje! ne persegajte, ne per nebu, ne per zemlji, ne s kako drugo persego. Bodi pa vaše govorjenje: Je je; ni ni; de pod sodbo ne padete.[10])

13. Je kdo med vami žalosten, naj móli; je dobre volje, naj poje hvalne pesmi.

14. Je kdo bolan med vami,[11]) naj pošlje po cerkvene mašnike,[12])

---

5. ko pohlevna ovca Kristusova, ki se vsiga vana, de bi se duše rešile.

6. Glej zastran tega Mat. 24: 1. Tesal. 4, 13. i. d. Apostelj prične tretji del svojiga lista (glej vvod), tolaživno prigovarjanje, in, kakor pisavci konec listov večidel še nektere uke, ki med sabo niso tesno zvezani, za priklado pristavljajo, je ravno tako tudi sv. Jakop storil.

7. t. j., poterpežljivo čaka od setve do žetve; torej tudi vi poterpežljivo čakajte prihoda Gospodoviga ves čas svojiga življenja. Zgodnji dež gré v Palestini po setvi konec desetiga mesca, pozni dež pa malo pred žetvijo konec mesca sušca.

8. pravični v nebesih, ki so svoj namen že dosegli; torej tudi vi stanovitno terpíte, de bote srečni imenovani kakor oní.

9. vidili ste srečni izid nadlog, ki jih je bil Gospod poslal. Glej Job 42.

10. Apostelj tukaj ne prepoveduje vsiga priseganja sploh, ampak le lahkomišljeno priseganje v domačim življenji. De s tem ne prepoveduje priseganja pred sodbo, se že iz tega vidi, ker govorí od priseganja pri nebu i. t. d., ktero je bilo le v domačim življenji v navadi, nikdar pa ne pred sodbo, pred ktero se je pri Bogu prisegalo (3. Mojz. 19, 12: 5. Mojz. 6, 13.). Glej obširniši pri Mat. 5, 34—37.

11. hudó bolan; zakaj ἀσθενεῖν se pravi hudó, za smert bolan biti. Tako tudi sv. tridentinski zbor razlaga: „Sveto posledne olje naj se delí bolnikam, zlasti pa njim, kteri so takó nevarno bolni, de se na konec življenja postavljeni zdijo“.

12. Po besedi: „*starašine*“; s tim imenam se pa v svetim pismu nove zaveze vselej škofje in mašniki razumevajo, in djanje vesoljne cerkve spričuje, de so od apostoljskih časov sem le mašniki to sveto opravilo opravljali. Apostelj pravi: mašnike, ali zato, ker se je takrat več mašnikov k bolniku sošlo, zmed kterih je eden bolnika mazilil, drugi pa so se s svojo vpričnostjo svetiga opravila vdeležvali; ali pa zato, ker se po navadi govorjenja od mnogih pripoveduje, kar le eden dela. Takó pravimo: Spovej se mašni-

Digitized by Google

in naj molijo nad njim[13]) in naj ga mazilijo z oljem v iménu Gospodovim;[14])

15. in verina molitev[15]) bo otela bolnika,[16]) in Gospod mu bo polajšal,[17]) in ako je v grehih, mu bodo odpušeni.[18])

16. Spoznajte[19]) eden drugimu svoje grehe, in molíte eden za druziga, de bote ohranjeni;[20]) velíko namreč premore stanovitna molitev pravičniga.

17. Elija je bil človek, terpljenju podveržen, kakor mí, in je iz serca môlil, de bi ne bilo dežja na zemljo; in ni bilo dežja tri leta in šest mescov.

18. In je spet môlil; in nebó

---

kam; sveto pismo (Mark. 15, 32.) pravi: „In ktera sta bila ž njim križana, sta ga zasramovala“, desiravno ga je le eden zasramoval.

13. Apostelj pravi: naj molijo nad njim, ker so pri molitvi na bolnika roko pokladali; „zakaj pokladanje roke ni nič druziga kakor molitev nad človekam“, pravi sv. Avguštin.

14. na mestu in v moči Gospoda Jezusa Kristusa, od kteriga so mašniki oblast prejeli, vernim svete skrivnosti deliti; imé kake osebe ali rečí je namreč njeno bistvo (Mat. 28. razl. 20.). Lahko se tudi misli, de je apostelj z besedami: *„v iménu Gospodovim“* naznanil, de je Jezus zakrament svetiga poslednjiga olja postavil in povelje dal, bolnikam deliti ga (pri Mark. 6, 13. se pripoveduje, de so učenci veliko bolnikov z oljem mazilili in ozdravili, kar so gotovo le po Jezusovim povelji storili), takó de te besede tudi lahko pomenijo: „kakor je Gospod zapovedal“. Jezus je z maziljenjem, ktero je bil per Mark. 6, 13. zapovedal, pozneje moč svetiga zakramenta združil. — Olje je znamnje podeljene viši močí. Teofil pravi: Olje pomeni Božje usmiljenje in vse duhovno veselje.

15. molitev, ktero vera zapoveduje, v kteri vera z močjó dela, torej molitev, po kteri se gnade delé. Vera stoji tukaj namesti darov vere, ker vera vrata do vsih nebeških darov in gnad odprè. Glej Rim. 12, 3.

16. na duši in na telesu; na duši, ker jo bo večniga pogubljenja otéla ali ji posvečujočo gnado pomnožila in sicer k večnimu življenju pripomogla; na telesu, ker mu bo hudo bolezen vsaj za nekoliko časa na boljši obernila ali ga pa tudi ozdravila, če je njegovi duši v zveličanje.

17. Gospod mu bo duhá poterdil, ker bo v njem obudil terdno zaupanje v Božje usmiljenje, de bo zamogel bolečine lože terpeti in hudičevim skušnjavam stanovitno zoperstavljati se; podelil mu bo tisto moč, ktere za poslednje vojskovanje potrebuje (Trid. zbor. sej. 14. pogl. 2.).

18. Apostelj pravi: *„ako je v grehih“*: ko bi utegnil še v grehih biti. Misli si namreč, de je bolnik že poprej vse storil, kar sveta cerkev zapoveduje, de se duša grehov očisti; v zakramentu svetiga poslednjiga olja pa se odpuste bolniku mali in tudi tisti veliki grehi, kterih se iz nezadolžene pozabljivosti ali nevednosti ni spovedal, in pa hudi nasledki in ostanki grehov. Ako se pa bolnik ne more spovedati, mora popolnama grevengo obuditi in resnično voljo imeti spovedati se, ko bi mogoče bilo. Sveti tridentinski zbor tudi učí (sej. 14. pogl. 1.), de sv. Jakop tukaj govorí od svetiga poslednjiga olja ko zakramenta nove zaveze, kteriga je Jezus Kristus postavil in per Mark. 6, 13. že naznanil.

19. Te besedice ni v greškim.

20. Pa ne spovedujte se svojih grehov le v sili, kakor je to pri svetim poslednjim olji potrebno, ampak tudi sicer, in molite drug za druziga v tem ponižnim duhu (Orig., Krizost., Beda, Bonavent., Bern.).



Digitized by Google

je dalo dež, in zemlja je rodila svoj sad.[21])

19. Bratje moji! ako kdo zmed vas zajde od resnice,[22]) in ga kdo verne;

20. naj vé, de, kdor grešnika verne od njegove krive poti, bo rešil njegovo dušo od smerti in pokril veliko število grehov.[23])

---

21. V 3. Kralj. 17, 1. i. d. je le sploh povedano „*tri leta*“; tudi se tukaj nič ne bere od molitve Elijeve ne pred lakoto ne po lakoti. Sv. Jakop je tedej te okolišine iz izročila vedil.

22. od prave vere ali od praviga (pravičniga, bogaboječiga) življenja.

23. izbrisal bo veliko število grehov uniga zgubljenca, in svoje lastne grehe; grehe uniga, ker ga pripelje k spreobernjenju, torej k pokori in spovedi; lastne, ker ga ljubezen, ki jo do padliga bližnjiga skazuje, toliko pripravnišiga storí za dosego Božje gnade, ktera grehe odpuša. Glej Luk. 7, 47.

Digitized by Google

# VVOD

v

## Lista svetiga Petra aposteljna.

Simon Peter je bil pervi med aposteljni in poglavar Kristusove cerkve tukej na zemlji (Mat. 16, 18.). Po svojim vstajenji od mertvih mu je bil Jezus zročil svojo čedo (Jan. 21, 15—17.). Po prejetim sv. Duhu je Peter začel oznanovati sv. evangeli (Djan. ap. 2.) in se je pri mnogih perložnostih skazal perviga med aposteljni (Djan. ap. 1, 15—26: 3, 12—26: 4, 8—20: 5, 29—32: 8, 14—22: 15, 7—11.). Perve leta je sv. Peter v Palestini ostal, in je v Jeruzalemu, v Samarii i. t. d. Kristusov nauk oznanoval. Enajst let po Jezusovim vnebohodu ga je ukazal Herod Agripa v ječo zapreti. Po angelji iz ječe rešen je zapustil Jeruzalem in je šel v druge kraje evangeli oznanovat (Djan. ap. 12.). V Antiohii sta s sv. Pavlam skupej zadéla (Gal. 2, 11.). Iz ustniga izročila vemo, de je sv. Peter tudi Rimljanam keršansko vero oznanoval, in de je bil poslednjič pod cesarjem Neronam v Rimu križan.

Svoj pervi list je pisal sv. Peter vernim v Pontu, Galacii, Kapadocii, mali Azii in Bitinii, kteri so bili spreobernjeni Judje in spreobernjeni ajdje. Pisal je apostelj ta list v Babilonu (Pogl. 5, 13.). Tako so sploh ob tistim času imenovali rimsko mesto zavoljo njegoviga malikovanja in njegove razujzdanosti (Skriv. raz. 14, 8.). Kdaj de ga je pisal, se ne vé natanko; verjetno je, de ga je pisal kake štiri leta pred svojo smertjo, ki je bila v 66. ali 67. letu po Kristusovim rojstvu.

Apostelj Peter je hotel kristjane s tim listam v sveti veri bolje uterditi, jih k stanovitnosti v terpljenji in preganjanji opominjati, in k keršanskimu življenju, posebno pa k bratovski ljubez-

Digitized by Google

ni med seboj spodbadati (Pogl. 1, 13. do 2, 12.). Zato jim perporoča veliko lepih djanskih čednost (pogl. 2, 13. do 4, 19.), opominja prednike k zvestimu spolnovanju njih dolžnost, podložne k pokoršini, vse pa k zročenju v voljo Božjo in k voljni poterpežljivosti v revah tega življenja (Pogl. 5, 1 — 11.).

V drugim listu, kteriga je sv. Peter pisal malo pred svojo smertjo ravno tistim cerkvam, opominja kristjane, po keršansko živeti (pogl. 1, 3 — 11.), v sveti veri stanovitno ostati (v. 12 — 21.), varovati se krivih učenikov (pogl. 2.), zlasti tacih, ki prihod Gospodov tajé (pogl. 3.), kteri pa bodo prejeli zasluženo kazen od Bogá. Sin Božji bo konec svetá, kakor je obljubil, spet prišel sodit vse ljudi.

Digitized by Google

# PERVI LIST
# SV. PETRA APOSTELJNA.

## I. Poglavje.

Sv. Peter piše spreobernjenim Judam v mali Azii, ktere je Bog po svojim neskončnim sklepu k svetosti poklical, ker so po veri v Kristusa odrešeni bili, in jih pozdravi. Hvaljen bodi Bog zavoljo upanja, kteriga v Kristusu imamo, zadobiti neminljivi del v nebesih, zveličanje, ki bo posledniji dan razodeto, kjer bo ob prihodu Kristusovim veselje po prestanih skušnjavah nasledovalo, kteriga se v ljubezni in veri veselite, ter upate doseči zveličanje, kteriga so preroki iskali, pa ga sami niso doživeli, temuč so le napovedovali, kar se vam zdaj jasno oznanuje po možeh od sv. Duha razsvetljenih. Ker vam je tedej toliko imenitniga obljubljeno, se ozérajte oboroženi in premišljeno po kraji svojiga upanja; odmríte poprešnjim sladnostim, bodite sveti in živíte bogaboječe; zakaj vi niste odrešeni z minljivimi zakladi, ampak z drago kervjo Jezusa Kristusa. Posvetíte svoje duše s stanovitno ljubeznijo med seboj, kakor prerojeni v besedi Božji, ktera le s tem vred, kar obrodí, sama obstane, natorni človek pa mine.

1. Peter, apostelj Jezusa Kristusa,[1]) izvoljenim ptujcam, razkropljenim[2]) v Pontu, Galacii, Kapadocii, Azii in Bitinii,[3])

2. po prevednosti Boga Očeta, v posvečenje Duha, v pokoršino in pokropljenje kervi Jezusa Kristusa:[4]) Gnada vam bodi, in mir se pomnóži!

3. Hvaljen bodi Bog in Oče Gospoda našiga Jezusa Kristusa, kteri nas je zavoljo svojiga velíciga usmiljenja prerodil v živo upanje po vstajenji Jezusa Kri-

1. Glej Rimlj. 1, 1.

2. Ptujce tù imenuje spreobernjene Jude, ki niso prebivali v Palestini, ktera je bila njih prava domovína, ampak po druzih krajih, v ktere so se bili poznejše naselili. Izvoljeni se jim pravi, ker so bili po večnim sklepu Božjim k keršanski veri poklicani. „*Razkropljenim*“, to je, med neverniki (Jak. 1, 1.). Drugi menijo sploh kristjane, kteri so kakor otroci Božji in mestnjani nebes ptujci na svetu, naj že prebivajo, kjer koli si bodi; „*izvoljenim*“, t. j., odločenim zmed velíkiga števila nevercov. Gl. spod. 2, 10. Hebr. 11, 13.

3. Imenovani kraji so vsi v mali Azii. Gl. Djan. ap. 2, 8. 9: 16, 6. 7.

4. To se takó razuméva: „*Izvoljenim*“, per kterih je Bog previdil, de bodo glas keršanstva sprejeli, de bi bili po Duhu posvečeni, veri pokorni in po kervi Kristusovi očišeni. Posvečenje po Duhu ali obnovljenje, prerojenje (Jan. 3, 5.) je konec odrešenja; pomoček za to je rešivna smert Kristusova in terdna vera v Odrešenika in pokoršina do vsiga, kar uči, zapoveduje in obeta.

Digitized by Google

stusa od mertvih,[5]) 1. Kor. 1, 3. Efež. 1, 3.

4. v nestrohljiv, in neognušen in nezvenljiv delež, perhranjen vam v nebesih,[6])

5. kteri ste v **Božji** moči ohranjeni po veri[7]) za zveličanje, ktero ima razodeto biti posledniji čas;[8])

6. v kterim se bote veselili, če morate[9]) zdaj malo žalovati v mnogoterih skušnjavah,

7. de se skušnja vaše vere veliko drajši ko zlató, ktero se v ognji skuša, pokaže v hvalo in slavo in čast v razodetji **Jezusa Kristusa**;[10])

8. kteriga ljubite, desi ga niste vidili, v kteriga tudi zdaj vérujete, desiravno ga ne vidite, verujoči pa se bote veselili z neizrekljivim in častitljivim veseljem,

9. ko bote prejeli konec svoje vere, zveličanje duš,

10. po kterim zveličanji so opraševali in preiskovali preroki,[11]) kteri so od vam namenjene gnade prerokovali;

11. preiskovali so, kteri ali kakošen čas je na znanje dal **Duh Kristusov**, kteri je v njih bil, in napovedal terpljenje **Kristusovo**, in veličastvo, ktero je imelo po tem priti;[12])

12. kterim je bilo razodeto, de niso sebi, ampak vam podelili to, kar vam je bilo zdaj oznanjeno po tistih, ki so vam evangeli oznanovali, po tem ko je bil sveti **Duh** z nebes poslan,[13])

---

**Zastran** izvoljenja glej Efež. 1, 3—7. Rim. 8, 29. **Zastran** besede *„pokroplјenje“* i. t. d. glej Hebr. 10, 22.

5. Čast, hvala in zahvala bodi **Bogu** Očetu, ki nas je iz gole milosti brez našiga zasluženja (glej Rim. 3, 24.) po **Jezusu Kristusu** prerodil v noviga človeka (novi rod) in nam je dal upanje večniga življenja. Besedo *„vstajenje“* postavi tukaj apostelj namesto vsiga rešivniga dela **Kristusoviga**, ker vstajenje je sklep odrešenja. Upanje kristjanovo se imenuje *„živo“*, nekoliko zato, ker ni prazno, temuč se bo resnično spolnilo, nekoliko pa zato, ker je reč tega upanja — večno življenje (Hier., Avg., Beda).

6. kteri se ne more zmanjšati ali zgubiti, kakor bogastvo tega svetá, temuč vekomaj ostane, in se ne vživa in ne poseda z nečistimi željami, ampak s čistim, angeljskim, Božjim duham (Avg.).

7. kteri z gnado Božjo verujete (upate in ljubite) i. t. d.

8. Poslednji čas je dan **Gospodov**, sodnji dan (Filip. 1, 6.), ob kterim bo razodeto zveličanje pravičnih vpričo angeljev nebeških in vsih stvarí.

9. če je k vašimu dušnimu pridu. Perm. Jak. 1, 2. i. d.

10. Skušnjave morajo priti, de bo vaša vera očišena, kakor se tudi zlató v ognji očisti, in de bote še čisteji kakor očišeno zlató dosegli sodnji dan čast, ktera se pa, se vé de, na Boga samiga povrača, ki je začetnik vsiga zveličanja. V greškim: *„doskušeno, minljivo zlató“* i. t. d.

11. Zveličanje je sploh blagor, sreča kristjana tù in tam. Té sreče, **Kristusa** in njegoviga kraljestva, so iskali preroki, in so od nje prerokovali.

12. Preroki so preiskovali, kdaj in v kakošnih okolišinah se bo to zgodilo, kar jim je razodeval **Duh Kristusov**, kteri je v njih bil, namreč terpljenje Odrešenikovo in njegovo poveličanje, na ktero se opéra vse naše upanje.

13. kterim prerokam pa je bilo zastran časa, v kterim bo **Kristus** prišel, in od okolišin njegoviga prihoda razodeto, de ga sami ne bodo doživeli, temuč de bodo zavoljo vas (zavoljo poznešnjih ljudí) razodevali svoje prerokovanja,

Digitized by Google

v kteriga želé angelji gledati.[14])

13. Zavoljo tega[15]) opašite ledja svojiga serca, bodite trezni in zaupajte popolnama v gnado, ktera se vam ponuja v razodenji Jezusa Kristusa.[16])

14. Kakor pokorni otroci se ne ravnajte po poprešnjim požélenji svoje nevednosti,

15. temuč po njem,[17]) ki vas je poklical in je svet, tudi vi v vsim svojim obnašanji sveti bodite;

16. ker pisano je: Sveti bodite, ker sim jest svet. 3. Mojz. 11, 44.

17. In ker kličete Očeta njega, kteri brez pogleda na zunanjo veljavo sleherniga po njegovim delu sodi, v strahu Božjim živíte ob času svojiga popotvanja, 5. Mojz. 10, 17. Dj. ap. 10, 34. Rim. 2, 11.

18. ker veste, de niste s strohljivimi rečmí, z zlatam ali srebram rešeni od svojiga nečimerniga obnašanja po očetovskim zročilu,

19. ampak z drago kervjo Kristusa, kakor neomadežaniga in nedolžniga Jagnjeta;[18]) 1. Kor. 6, 20: 7, 23. Hebr. 9, 14.

20. kteri je bil sicer prej znan pred vstvarjenjem svetá,[19]) razodet pa poslednje čase zavoljo vas,[20])

21. kteri po njem vérujete v Boga, kteri ga je obudil od mertvih, in mu je dal veličastvo, de bi bila vaša vera in upanje v Bogu.[21])

22. Očistite svoje duše v ljubéznini pokoršini, v bratovski

---

ktere to obsežejo, kar vam (poznešnjim ljudem) zdaj možje oznanujejo, kteri so z nebes poslaniga sv. Duha prejeli.

14. kteriga svetiga Duha želé sami angelji razumeti. Sv. Duh je delivec in razlagavec keršanske modrosti, torej ga apostelj tukaj imenuje namesti keršanske modrosti ali keršanske vere. V greškim se bere: „*v kteriga* (v kteri evangeli) *želé angelji gledati*“. Greško ni nasproti latinskimu, ker se v obeh ravno tista misel izreče, ki je v listu do Efež. 3, 10. Pomen té verste tedej je: Angelji želé viditi, razuméti véliko skrivnost svete vere, odrešenje po Jezusu, in naše prihodnje večno zveličanje.

15. ker imate tako častito upanje.

16. Oborožujte se po duhovno, kakor vojšaki svoj život opasujejo, ter bodite trezni per popolnama zavednosti svojiga poklica, in vedno stavite svoje upanje v tisto popolnama srečo, ktera vam bo podeljena ob prihodu Kristusovim k sodbi.

17. t. j., po Bogu.

18. Živíte v strahu Božjim, ker ste s tako drago ceno odkupljeni. Nečimerno, grešno obnašanje se imenuje očetovsko izročilo, ker vsa grešnost izhaja iz izvirniga greha, kteri se razseva iz očeta v sina (Rim. 5, 12.). Kristus se imenuje neomadežano Jagnje, ker je bil kakor tak v velikonočnim jagnjetu predpodobljen, in ker so taciga preroki napovedovali (Iz. 53. Jerem. 11, 19. Ps. 37, 14. 15.).

19. Glej Efež. 1, 4: 3, 11.

20. kteri se je v sedanjim času očitno na svetu prikazal zavoljo vašiga zveličanja. Glej Hebr. 1, 2.

21. Bog sam mu je dal spričevanje, de se vaša vera in vaše upanje na Boga samiga opéra.

Digitized by Google

ljubezni,[22]) in se goreče ljubíte med seboj iz čistiga serca;

23. prerojeni ne iz strohljiviga, ampak iz nestrohljiviga zaroda po besedi živiga in vekomaj bivajočiga Bogá.[23])

24. Zakaj vse meso je kakor trava, in vse njegovo veličastvo kakor travni cvét; posuši se trava in njen cvét odpade;

25. beseda Gospodova pa vekomaj ostane. To pa je beseda, ktera vam je bila oznanjena.[24])

## II. Poglavje.

Kakor prerojeni otroci verzíte zmed sebe vse hudo, in hrepeníte po mleku zveličavniga uka, kar se perčakuje od vas, ako ste se res že naučili spoznati Gospoda. Bližajte se živimu vogelnimu in podlagnimu kamnu, in prezidajte se na ta kamen v duhoven tempelj; zakaj zato ga je pismo naznanilo kakor vogelni kamen, de se vse nanj zida, in de verni po njem svoje zveličanje dosežejo. Ko ste verni, vam je v zveličanje, nevernim pa je v padec. Ti se spotikajo nad njegovim ukam, ko so vender tudi oni k njemu poklicani bili, vi pa nasproti ste zvoljeno ljudstvo, desiravno ste bili poprej neljudstvo. Preljubi! odpovejte se škodljivim, mesenim sladnostim. Takó živíte, de vas ne bo mogel nihče preklinjati. Bodite podložni sleherni gosposki, in ne obračajte napak svoje prostosti. Sužnji! bodite pokorni svojim gospodarjem. Po nedolžnim terpeti perpravlja gnado per Bogu; v tem nam je Kristus v zgled, ker je nedolžen za naše grehe umerl, in je v svoje pastirsko varstvo spet sprejel ovce, ki so bile zašle.

1. Popustíte tedej vso hudobijo in vso goljufijo, in hinavšino in nevošljivost, in vse obrekovanje, Rim. 6, 4. Efež. 4, 22.

2. kakor novorojeni otroci[1]) poželíte duhovniga, neskaženiga mleka,[2]) de bote rastli po njem v zveličanje;

3. ako ste le že pokusili, kakó sladak je Gospod![3])

---

22. Zastran očiševanja v ljubezni gl. Jan. 13, 10. razl. 10. V greškim: „*v resničnì pokoršini*“ i. t. d.

23. Podlaga ljubezni, vzrok, zakaj se moramo med seboj ljubiti, je prerojenje; ker po tem smo si vsi enaki, naj bodo naše zunanje zadeve, kakoršne si bodi, vsi smo otroci Božji, bratje, tode nismo minljivi otroci iz minljiviga semena, ampak večni otroci večniga Boga Očeta, zato smo pa tudi k vedni ljubezni zavezani. Pomoček prerojenja je Božja beseda, ker vera v njo pelje človeka k kerstu in pokori.

24. Pomen v zvezi s poprešnjim je tale: kteri ste iz minljivih (umerljivih) ljudi v neminljive otroke Božje prenarejeni bili. De naturni, t. j., neprerojeni človek pred Bogam ne obstane, je spoznal že prerok Izaija z besedami: „*Vse meso*“ i. t. d.; le samo beseda Gospodova in to, kar obrodí, novi rod ostane vekomaj (če tudi ta novi rod, t. j., v svetim kerstu prerojeni z neprerojenimi časno smert preterpé zavoljo izvirniga greha). „*Beseda Gospodova*“ je sveti evangeli, ki rodí večne otroke, ako se verno sprejme. Glej zastran daljniga pomena te preroške verste Iz. 40, 6. i. d.

1. Glej zgor. 1, 3. 23.

2. čisti, neskaženi Kristusov nauk, ki ravno takó živí duha prerojenih otrók Božjih, kakor živí mleko po naturno rojene.

3. Bodite željni duhovniga mleka, ker veste, koliko zveličansko moč ima odre-

Digitized by Google

4. K njemu ste perstopili,[4]) živimu kamnu,[5]) od ljudi sicer zaverženimu, od Boga pa izvoljenimu in češenimu;[6])

5. in tudi vi ste kakor živi kamni nanj zidani, ste duhovna hiša, sveto duhovstvo, de darujete duhovne darove, prijetne Bogu po Jezusu Kristusu.[7])

6. Zatorej[8]) se bere v pismu: „Glejte! postavim v Sionu[9]) izbran in drag vogeln kamen; in kdor bo vanj véroval, ne bo osramoten“.[10])

7. Vam tedej verujočim je k časti;[11]) njim pa, kteri ne vérujejo, je kamen, ki so ga zidarji zavergli, in je postal poglaviten vogeln kamen, Mat. 21, 42. Ps. 117, 22. Iz. 8, 14.

8. in kamen spotikljeja, in skala pohujšanja tistim, kteri se nad besedo spotikajo in ne vérujejo, v kar so vender tudi odločeni.[12])

9. Vi pa ste izvoljen rod,[13]) kraljevo duhovstvo,[14]) svet narod, perdobljeno ljudstvo, de oznanujete popolnamosti tistiga, kteri vas je iz temè poklical k svoji prečudni luči;[15])

---

šenje Gospodovo do naših serc. Bog, ki je ljubezen, daje tem, ki se mu popolnama zročijo, večkrat, posebno v molitvi, znotranjo sladkost občutiti, ktera je sad čeznatorne gnade.

4. polni vere in ljubezni.

5. vogelnimu kamnu, kteri ima kakor nar imenitniši del duhovne hiše, cerkve, namen, poglavitna zidova, Jude in ajde, in posamezne dele med seboj skleniti. Gl. Efež. 2, 20. i. d. Imenuje se živi kamen, ker vse življenje iz njega izhaja.

6. Glej Djan. ap. 4, 11. i. d. Mat. 21, 42.

7. Vsi verni skupej, in vsak posebej, bi mogli biti živi kamni, t. j., taki, ki imajo Božje življenje ljubezni od Kristusa, ki se nanj in nad njim zidajo, de storé v živi združnosti z njim duhovno hišo, sveto duhovstvo, ktero vsak dan Bogu opravlja duhovne darove pokore, zatajevanja, molitve in vsih čednost, in je po teh darovih dopadljivo Bogu Očetu, ker jih v Kristusu, v njegovim duhu opravlja. V tem oziru je vsak kristjan duhoven; zatorej vpraša sv. Leon: Kaj je takó duhovsko, kakor če se Bogu darujejo čista vest in neomadežani darovi prave pobožnosti na altarji serca? Dovolj abotno so nekteri krivoverci iz tega notranjiga duhovstva posneli, de ni zunanjiga duhovstva.

8. ker se mora po njem duhovno poslopje postaviti.

9. v Jeruzalemu, kjer je bil Kristus križan.

10. Glej Iz. 28, 16. Rim. 9, 33.

11. Vi, kteri vanj verujete, ne bote enkrat per sodbi osramoteni, temuč bote po njem poveličani.

12. k čimur so vender tudi poklicani, ker vsi so poklicani, de bi po Kristusu Boga spoznali, ljubili in enkrat zveličani bili.

13. Vi pa ste glas Božji tudi sprejeli, in ste po tem postali odločeno, izvoljeno sveto ljudstvo, kakor so bili nekdaj Judje pozemeljsko ljudstvo Božje, odločeno od druzih ljudstev (5. Mojz. 26, 17. 18.).

14. Slehern zmed vas je kralj in duhoven; kralj je, ker ima svoje počutke, nagnjenja in strasti v svoji oblasti, in je poklican k večnimu kraljevanju s Kristusam v nebesih: zato so nekdaj dajali keršencam krono na glavo, birmancam pa ovitek okrog čela. Zastran duhovske častí sleherniga kristjana glej zgor. 5. versto.

15. De k poveličanju tistiga služite, kteri vas je od zmote in hudobije k resnici in čednosti perpeljal.

Digitized by Google

10. kteri nekdej niste bili *(njegovo)* ljudstvo, zdaj pa ste Božje ljudstvo; kteri niste usmiljenja dosegli, zdaj pa ste usmiljenje dosegli. Ozea 2, 24. Rim. 9, 25.

11. Preljubi! prosim vas kakor ptujce in popotnike,[16]) zderžíte se mesenih želj, ktere se vojskujejo zoper dušo;[17])

12. imejte lepo življenje med neverniki, de, ko vas obrekujejo kakor hudodelnike, vaše dobre dela vidijo, in Boga časté dan obiskanja.[18])

13. Bodite tedej podložni vsaki človeški stvari[19]) zavoljo Boga,[20]) bodi si kralju kakor nar višimu,

14. ali vojvodam, kakor od njega poslanim v maševanje nad hudodelniki, dobrim pa v pohvaljenje.

15. Zakaj to je volja Božja, de z dobrimi deli usta zamašite nespametnim in nevednim ljudem;[21])

16. kakor prosti, in ne, kakor bi prostost imeli v zagrinjalo hudobije, ampak kakor hlapci Božji.[22])

17. Vse spoštujte;[23]) brate ljubíte;[24]) Boga se bojte; kralja častíte.

18. Hlapci! bodite podložni gospodarjem z vsim straham, ne le dobrim in krotkim, ampak tudi čmernim; Kološ. 3, 22. Efež. 6, 5. Tit. 2, 9.

19. to je namreč gnada, če kdo iz vesti zavoljo Boga britkosti prenaša in po krivici terpí.

20. Zakaj kakošna čast bi bila, ko bi zavoljo pregrešenja tepenje terpeli? Ako pa dobro delate in voljno terpitè, je to prijetno per Bogu.[25])

21. K temu namreč ste poklicani;[26]) ker je tudi Kristus za nas terpel in vam je zapustil zgled, de hodíte po njegovih stopinjah.

22. On ni greha storil, tudi ni bila najdena goljufija v njegovih ustih.[27]) Iz. 53, 9.

---

16. ker niste mestnjani tega poželjiviga svetá, ampak ptujci, popotniki na zemlji, mestnjani v nebesih.
17. in dušno življenje končajo, če jih ne premagate. Glej Gal. 5, 17. i. d.
18. de jim bodo vaše dobre dela nagib k spreobernjenju, v dan milostljiviga obiskanja Božjiga, ob kterim bodo Boga hvalili za gnade, ki jih ljudem skazuje. Ta dan, ko se bojo po vašim zgledu spodbujeni spreobernili, bojo s svojim spreobernjenjem Boga poveličevali, in tudi vas opravičevali.
19. vsaki človeški oblasti, ktera je od Boga postavljena.
20. V greškim: „*zavoljo Gospoda*“, ker Gospod Bog hoče, de ste tistim pokorni, kterim je oblast na zemlji dal. Gl. Rim. 13, 1. i. d.
21. ker to hoče Bog, de s pokoršino do gosposke k molčanju perpravite tiste nespametne ljudi, ki v svoji nevednosti kristjane puntarije dolžé.
22. Bodite pokorni, kakor se spodobi takim, ki so prosti jarma greha, ali si vsaj perzadevajo, de bi se ga proste ohranili (gl. Rim. 6, 11. 14. Jan. 8, 32.), ne pa, de bi svojo prostost napčno v zagrinjalo svoje hudobije, puntarije in nepokoršine obračali; temuč kakor hlapci Gospodovi bodite pokorni vsim njegovim napravam, tedaj tudi gosposki od njega postavljeni.
23. Glej Rim. 13, 7.
24. ljubite se kakor bratje.
25. to je Bogu dopadljivo in vam njegovo gnado zadobí.
26. k terpljenju in poterpežljivosti.
27. ki ni grešil ne v djanji ne z besedo.

Digitized by Google

23. On, ko je bil preklinjan, ni klel; ko je terpel, ni pretíl; temuč se mu je vdal, kteri ga je krivično sodil;[28])

24. on je naše grehe sam nosil v svojim telesu na lesu, de bi greham odmerli, in pravičnosti živeli; z njegovimi ranami ste bili ozdravljeni. Iz. 53, 4—8. Dj. ap. 8, 28. i. d.

25. Zakaj bili ste kakor zgubljene ovce; zdaj pa ste se obernili k pastirju in škofu svojih duš.[29])

## III. Poglavje.

Tudi ve, žene, bodite podložne, de bote s svojim pobožnim življenjem svoje neverske možé perdobile keršanstvu, in ne zunanji lišp, ampak neminljiva čednost naj bo vaša lepotija po zgledu pobožnih žén starih časov. Vi, možje, ravnajte lepó s svojimi ženami, de ne bode zavoljo prepira med vami pešala ali še celo nehala združena molitev. Bodite vsi enih misel v ljubezni. Kdor hoče srečno živeti, naj se varuje hudiga, in naj stori dobro, ker pravičniga Bog usliši, hudodelnikam pa se zoperstavi. Ne bojte se nobeniga terpljenja, imejte le zmirej v odgovor perpravljeno dobro vest, de osramotité svoje nasprotnike. Po nezadolženim terpljenji bomo Kristusu podobni, kteri se je dal za grešnike na telesu umoriti, po duhu pa je bil poveličan, in je veselo oznanilo zveličanja pernesel pobožnim očakam, in tistim, kteri so bili v potopu po telesu sicer pokončani, po duhu pa so bili oteti, kakor tudi mi iz vode kersta oteti pridemo po moči odrešenja Kristusoviga, kteri je v povračilo za britkosti, ktere je prestal, tudi kakor človek v nebesih poveličan.

1. Ravno takó naj bodo tudi žené podložne svojim možém, de bodo tudi tí, kteri besedi ne vérujejo,[1]) po zaderžanji žen brez besede perdobljeni,

2. ko bodo vidili vaše bogaboječe in čisto življenje.[2]) 1. Kor. 7, 16. Efež. 5, 22.

3. Njih lepotija ne bodi zunanja v pletenih laséh, ali obloženji z zlatam, ali v nóši oblačil;

4. ampak skriti človek serca, v nestrohljivosti mirniga in krotkiga duha, kteri je pred Božjim obličjem bogat.[3])

5. Takó namreč so se nekdaj tudi zaljšale svete žené, ktere so v Boga upale in bile podložne svojim možém.[4])

6. Taka je bila Sara, ki je bila pokorna Abrahamu, in ga je svojiga gospoda[5]) imenovala; ktere hčere ste vé, ako dobro de-

---

28. V greškim: *„temuč je zročil njemu, kteri pravično sodi“.*

29. k Jezusu Kristusu namreč.

1. to je, svojim nevernim možém. Če ima kaka keršanska žena neverniga moža, kteri Kristusoviga nauka ne posluša, naj ga skuša s svojim svetim življenjem Kristusu perdobiti.

2. vaše življenje, o žené!

3. Naj ne išejo svoje lepote v zunanjih minljivih rečeh, temuč naj si perzadevajo za notranjo, neminljivo lepoto pobožniga serca, tihiga in krotkiga duha, ki ima per Bogu toliko visoko vrednost. Glej Ps. 44. razl. 28.

4. Tako posnemajo zgled nekdanjih svetih žen, kterih lepota je bila zaupanje v Boga in podložnost svojim možem.

5. Glej 1. Mojz. 18, 12.

Digitized by Google

late, in se ne ustrašite nobene zopernosti.[6])

7. Ravno takó, možjé! ravnajte z njimi po pameti, kakor s slabejim, ženskim spolam[7]) in jih imejte v časti, ker imajo tudi one deležne biti gnade življenja;[8]) de ne bodo vaše molitve zaderžane.[9])

8. Poslednjič pa, bodite vsi ene misli, usmiljeni, bratoljubni, miloserčni, krotki, ponižni.

9. Ne povračujte hudiga za hudo, ne kletve za kletev, temuč nasproti dobro vošíte; ker ste v to poklicani, de blagodar v delež posedete.[10])

10. Zakaj kdor hoče življenje ljubiti, in viditi dobre dní, naj berzdá svoj jezik od hudiga, in njegove usta naj ne govoré goljufije;

11. naj se ogiba hudiga, in naj dela dobro; naj iše mirú, in naj se ga derží.[11])

12. Ker očí Gospodove so obernjene v pravične in njegove ušesa v njih molitve; obraz Gospodov pa je zoper hudodelnike.

13. In kdo vam bo škodoval, ako ste za dobro vneti?

14. Pa če tudi kaj terpitè za pravičnosti voljo, blagor vam! Njih strahú pa se ne bojte, in ne dajte se zmotiti. Mat. 5, 10.

15. Gospoda Kristusa pa posvečujte v svojih sercih.[12]) Bodite vselej perpravljeni odgovor dati vsakimu, kteri vas bo vprašal po vzroku upanja, ktero je v vas,[13])

16. tode s krotkostjo in poštovanjem. Imejte dobro vest, de bodo v tem, v čimur vas opravljajo, osramoteni, kteri obrekujejo vaše dobro zaderžanje v Kristusu.[14])

17. Zakaj boljši je, de (če je volja Božja) terpitè zavoljo dobrih, ko zavoljo hudih del.

6. ako svojim možem tudi takrat pokoršine ne odrečete, kadar vas strahujejo in gerdo z vami ravnajo. Sveti Peter méri tukaj na tiste može, ki gerdo delajo s svojimi ženami.

7. perzanašajte jim ko slabejimu spolu v vsih pravičnih rečeh. Gl. Prid. 7. razl. 35.

8. t. j., večniga zveličanja.

9. de vas ne zaderžuje prepir in razpor v združeni molitvi. Zakonski naj združeno molijo, ker so po zakonski zvezi združeni in ker je táki molitvi Kristus nar veči obljube dal (Mat. 18, 19. 20.). Če v prepiru živijo, ne more biti združene molitve med njimi. Vender naj tudi v razporljivim zakonu nedolžni posebej in v združenji z drugimi vernimi stanovitno móli, in toliko bolj goreče móli, de krivimu spreobernjenje, sebi pa poterpežljivost in tolažbo sprosi.

10. posebno enkrat v nebesih.

11. Glej Psalm 33, 13 — 17.

12. le Kristusu in njegovim zapovedim zvesti ostaníte.

13. po keršanstvu. Upanje kristjanovo, večno zveličanje je tukaj postavljeno namesti keršanstva, ker je bilo upanje zlasti perpravno, obdolževanje neverníkov zavračati. Če so namreč nejeverniki kristjane zasmehovali zavoljo njih ojstriga življenja, so jih kristjani lahko zavernili z večnim zveličanjem, ktero vse pozemeljske dobrote preseže, in zavoljo kteriga so perpravljeni, vse preterpeti.

14. vaše lepo, keršansko življenje.

Digitized by Google

18. Ker je tudi Kristus enkrat za naše grehe umerl, pravični za krivične,[15]) de bi nas daroval Bogu,[16]) umorjen po mesu, oživljen pa po duhu;[17]) Rim. 5, 6.

19. v kterim[18]) je tudi k duhovam, kteri so bili v ječi, prišel in oznanoval,

20. kteri so bili nekdej neverni, kadar so čakali Božje poterpežljivosti v Noetovih dneh,[19]) ko se je delala barka,[20]) v kteri

15. Bolje je, de po nedolžnim terpitè, ker bote s tem Kristusu podobni. Kristus je le enkrat umerl, ker je popolnama, to je, prav zadosten dar pernesel, kteriga ni bilo treba ponavljati. Perm. Rim. 5, 3. Efež. 2, 16. Hebr. 4, 14. i. d. 10, 19.

16. de bi nas z Bogam spravil.

17. Kristus je sicer umerl po telesu, na duši pa ni mogel umorjen biti; njegovo dušno življenje je bilo še povišano in poveličano, ker se je bila njegova človeška duša v popolnama poveličano stanje spremenila, kteriga se je bilo vdeležilo tudi njegovo teló ob vstajenji.

18. v kterim duhu.

19. V grèškim: *„ko jih je Božja poterpežljivost čakala“* i. t. d., de bi se spokorili.

20. Pomen 19. in 20. verste je: Jezusova spremenjena, poveličana duša je šla po smerti telesa pred pekel, ne le samo k svetim očakam, ampak tudi k tistim nevernim, kteri ob Noetovim času, ko se je barka zdelovala, niso vérovali Božjimu pretenju; ko je pa šiba Božja vesoljniga potopa nad njé prišla, so še v veri in pokori svoje zveličanje našli. Unim svetim in tem poprej nevernim, potlej pa spreobernjenim, je Kristus oznanil, de je odrešenje dokončal in nebesa odperl. — Preden je bil Kristus umerl, so šle ločene duše pravičnih pred pekel, kjer so odrešenja čakale, in se majhnih madežev očiševale (gl. Ps. 6. razl. 7.); duše hudobnih pa so šle v pekel večniga terpljenja. Sveti Peter imenuje predpekel *„ječo“*, ker so mogle duše do Kristusoviga prihoda ondi ostati. V drugim kraji govorí zato od vezí pekla (Djan. ap. 2, 24. razl. 25.). Nekteri razlagavci mislijo, de so tukaj v besedi: *„nekdaj neverni“* taki razumevati, ki so v neveri in hudobii umerli, in de je Kristus njim oznanoval pokoro, de bi se bili vsaj nekteri zmed njih spokorili. Drugi pa menijo, de so ti *„nekdaj neverni“* večno pogubljeni misliti, in de je Kristus njih pogubljenje poterdil. To poslednje je že zato neverjetno, ker se poterjenje večniga pogubljenja ne more imenovati oznanilo (pridiga), zlasti ne veselo oznanilo (evangeli), kakor se to Kristusovo oznanilo (pogl. 4, 6.) imenuje; misel pervih pa se zato nikakor ne more poterditi, ker za take, ki v neveri in tedaj v jezi Božji umerjejo, ni več zveličanja (Prid. 11, 3. razl. 4.). Nasproti pa so sveti očaki in stareji katoliški razlagavci svetiga pisma, ki so zgornje besede prevdarjali in jih z drugimi nauki svetiga pisma permerjali, narboljši razlago našli. Ker namreč od ene platí zgornja versta le od tacih nevernih govorí, *„kteri so bili nekdaj neverni v Noetovih dneh, ko se je delala barka“*, in per tem ne reče, de ti neverni niso pred svojo smertjo pokore storili; in ker je od druge platí gotova resnica svetiga pisma, de tak, ki v neveri umerje, nič več ne more delati za svoje zveličanje: tedaj si moramo v besedah *„nekdaj neverni“* take misliti, ki ob času potopa niso v neveri in v grehu terdovratni ostali, temuč so s kesanjem in pokoro vsaj svoje duše oteli, če tudi niso svojiga telesniga življenja iz potopa rešili. Dalje se bere v zgornji versti: Kristus je *„tudi“* takim oznanoval, ki so nekdaj neverni bili: iz besedice *„tudi“* se posname, de ni samo *„nekdaj nevernim“* oznanoval, ampak tudi dru-

Digitized by Google

jih je bilo malo, to je osem duš iz vode otetih.[21])

21. Ravno takó tudi vas zdaj nji podobni kerst otmè,[22]) kar ni očišenje telesne nesnage, ampak skazanje dobre vestí proti Bogu po vstajenji Jezusa Kristusa,[23])

22. kteri je na desnici Božji,[24]) in je smert premagal, de bi mi večniga življenja deležni postali;[25]) po tem ko je šel v nebesa in si podvergel angelje, in oblasti, in močí.[26])

## IV. Poglavje.

Ako je pa Kristus za nas terpel, naj nam ne bo le predpodoba v prenašanji nezasluženiga terpljenja, temuč naj nas tudi budí, de se odslej odpovemo mesenim sladnostim in ajdovskimu življenju. Zavoljo tega vas bojo ajdje zasmehovali in preklinjali, ker ne verujejo v večno življenje; odgovor pa bojo dajali

---

gim, namreč pobožnim in svetim nekdanjih časov; zakaj besedica „*tudi*“ ne more mériti na take ljudi, ki še tukaj na zemlji živé, ker tukaj ni govorjenja od Kristusa, ki na zemlji učí, ampak od njega, ki pred peklam oznanuje. De pa sv. Peter teh pobožnih ne imenuje, in de le unih nevernih omèni, se zlasti razlaga iz tadanje med Judi sploh razširjene misli, de so vsi ob Noetovim času potopljeni popolnama od Boga zaverženi, in de še celo ne smejo k vesoljni sodbi priti. Sveti Peter ni mogel bolj svetlo in določno pokazati, kakó prazna je ta njih menitev, kakor s tem, de je ravno une potopljene imenoval, kterim je Kristus zveličanje oznanil. Pa ravno oní se pred drugimi prav perležejo v zvezo vsiga govorjenja. Ko se namreč od Kristusa pravi, de je zavoljo grehov druzih ljudi grozovitno smert storil po telesu, dušno življenje pa je ohranil: je prav permérno od tistih govorjenje, ki so zavoljo svojih grehov po telesu grozovitno smert storili, dušno življenje pa so otéli. Memo tega so tudi zlasti lep zgled poterpežljiviga prenašanja nadlog in britkost tega življenja, k kterimu sveti pisavec v poprešnjim opominja.

21. po telesu. Glej 1. Mojz. 6, 14. i. d.

22. Voda ob vesoljnim potopu in kerstna voda ste si nekako podobne; kakor jih je bilo ob vesoljnim potopu osem otétih po telesu, Noe namreč z njegovo družino, takó so tudi po kerstni vodi vsi kristjani po duši otéti.

23. Kerst se imenuje „*skazanje dobre vesti*“ i. t. d., ker si keršenec perdobí dobro vest, očišeno, pred Bogam pravično dušo v môči vstajenja, t. j., odrešenja Jezusa Kristusa. Dobra vest pomeni tukaj očišeno, popravljeno dušo (gl. Jan. 3, 5.), vstajenje pa je tukaj namesti odrešenja, ker je vstajenje doveršenje vsiga Jezusoviga rešivniga dela ko vira vsih gnad.

24. Gl. Mat. 20, 21. Mark. 10, 37. Djan. ap. 2, 33.

25. Gl. zastran tega 1. Kor. 15, 54. Besede „*potem*“ ni v greškim.

26. Besede: „*angelje, in oblasti, in moči*“ pomenijo mnogotere verste angeljskih duhov (Kološ. 2, 8. i. d. Efež. 1, 21.). Bog ima angelje za služabne duhove per speljevanji svojih namenov v vladanji vesoljniga svetá (Dan. 10. Hebr. 1, 14.). Ker se Kristus tudi po svoji človeški natori vdeležuje Božjiga vladanja vsiga svetá, zatorej so mu vsi angelji podložni. Poveličanje Kristusovo, ki je za krivične terpel (zgor. v. 18.), je terpečim (v. 17.) budivni zgled, iz kteriga lahko posnamejo, česa se jim je nadjati, ako svoje nadloge poterpežljivo prenašajo.

Digitized by Google

pred njim, kteri ne sodi le živih, ampak tudi mertve; de tudi mertvi po duhu živé, se že iz tega vidi, ker jim je bilo veselo oznanilo zveličanja perneseno. Čas sodbe pa se slehernimu bliža; zatorej bodite čuječi v delavni ljubezni, postrezite si med seboj po daréh, ki ste jih od Boga prejeli; mnoge skušnje, nadloge in britkosti naj vas nikar ne motijo, veselíte se veliko bolj, ker bote s Kristusam ob svojim času tudi poveličani. Blagor vam, ako bote zavoljo Kristusa zaničevani; zakaj sveti Duh, kteri bo v vas zaničevan, vam je porok vašiga zveličanja. Le tega se varujte, de ne bote s kakim zadolženjem obteženi. Terpljenje mora priti, zakaj sodba, ki jo Bog čez svét pošilja, se začenja per vernih, ki morajo po nji poskušani biti, končá pa se per nevernih, ki zapadejo nar ojstrejši kazni, brez vsiga upanja ji ubežati, verni pa bodo zveličani, tode s trudam, ker za Boga živé.

1. Ker je tedej Kristus terpel v mesu,[1]) bodi ravno ta misel vaše orožje;[2]) zakaj kdor terpí v mesu, neha grešiti,[3])

2. de on,[4]) kar ima še dalje časa v mesu,[5]) ne živí po poželenji ljudi, ampak po volji Božji. Efež. 4, 23.

3. Dosti je namreč, de so[6]) pretekli čas potratili po volji nevernikov, kteri so živeli v nečistosti, poželjivosti, pijanosti, žertji, pijančevanji in nesramnim malikovanji.

4. Zato se čudijo, de vi ne zahajate v ravno take nesramne ostudnosti, in preklinjajo.

5. Tode odgovor bodo dajali njemu, kteri je perpravljen, soditi žive in mertve.[7])

6. Zato namreč je bil tudi mertvim evangeli oznanjen, de so sicer od ljudi po mesu obsojeni, per Bogu pa živé po duhu.[8])

7. Vsiga konec pa se je perbližal.[9]) Bodite torej modri, in čujte v molitvah. Luk. 21, 36: 1. Jan. 2, 18.

---

1. V greškim: „*za nas v mesu*“ i. t. d. Apostelj se spet verne k 18. versti v poprešnjim poglavji, pa iz nje nekaj druziga posname. Zgorej nam je Kristusovo terpljenje v zgled pred očí postavil, de bi poterpežljivo prenašali tudi nezaslužene težave in britkosti; tukaj pa pravi, de, ker je Kristus na telesu terpel in umerl, moramo tudi mi zamorjevati telesne sladnosti, zlasti pa poželjivost, ki prebiva v našim mesu.
2. storíte tudi vi terden sklep, na svojim mesu terpeti, ter v njem hudo poželjivost zatérati.
3. kdor terpljenje na se vzame, ter svoje hudo poželenje na križ perbije, ga v sebi mori, se mu odpové, on ne bo grešil, dokler zvest ostane ti spokorni misli.
4. de vi . . . ne živitè po poželenji i. t. d.
5. tukej na zemlji živeti.
6. V greškim: „*de smo mi pretekli*“ i. t. d.
7. Vsi, kteri še na zemlji živé in kteri so že umerli, bodo odgovor dajali, desiravno poželjivi neverniki mislijo, de je s tem življenjem vsiga konec, in de se mertvim ni več sodnika bati.
8. zakaj ravno zato, ker je še drugo življenje, je bilo iz tega svetá ločenim dušam v predpeklu oznanjeno veselo oznanilo nastaliga zveličanja. Neverniki so sicer mislili, de so bili umerli le samo iz minljiviga mesa; tode pred Bogam po duši živé, desiravno so po telesu mertvi. Apostelj se tukaj ozéra na zgorej (3, 19. 20.) omenjene umerle, kteri so sicer po telesu umerli, po duši pa živé.
9. Ta sodba (v. 5.) pa, s ktero je sklenjen konec svetá, se v oziru časa zmirej bolj bliža.



Digitized by Google

8. Pred vsim pa imejte vedno ljubezen med seboj; ker ljubezen pokrije obilnost grehov.[10]) Prip. 10, 12.

9. Jemljite radi eden druziga pod streho brez godernjanja. Rim. 12, 13. Filip. 2, 14.

10. Kakor je vsak prejel dar, s tem postrezite eden drugimu, kakor dobri delivci mnogotere gnade Božje. Rim. 12, 6: 1. Kor. 4, 2.

11. Ako kdo govorí, naj govorí kakor Božje besede; ako kdo služi, naj služi iz močí, ktero Bog daje;[11]) de bo Bog v vsih rečeh češen po Jezusu Kristusu,[12]) kterimu bódi čast in gospostvo na vse vekomaj. Amen.

12. Preljubi! nikar naj se vam čudno ne zdi v pekoči nadlogi, ktera vam je za skušnjo, kakor de bi se vam kaj noviga pergodilo;

13. temuč veselíte se, ker se vdeležujete Kristusoviga terpljenja, de se bote tudi v razodenji njegoviga veličastva[13]) veselíli in radovali.

14. Ako ste zasramovani zavoljo Kristusoviga iména,[14]) blagor vam! zakaj nad vami počíva, kar je častí, slavè in močí Božje, in njegov Duh.[15])

15. Nihče vas pa ne tèrpi kakor ubijavec, ali tat, ali preklinjevavec,[16]) ali ptujiga lakomnik.[17])

16. Ako pa terpí kakor kristjan,[18]) naj se ne sramuje; temuč naj hvali Boga v tem imému.[19])

17. Zakaj čas je, de se začne sodba per hiši Božji.[20]) Ako pa nar prej per nas, kákošen bo

10. ljubezen je vedno perpravljena bližnjimu odpušati napake, naj jih bo še toliko in toliko. Ali: Ljubezen pokriva pred Bogám naše pregrehe (Luk. 7, 47.).
11. naj služi, kolikor mu je mogoče, zvesto po méri guade Božje.
12. de je vse Bogu v čast in poveličanje, kar se dela po Jezusu Kristusu nad nami in v nas.
13. Glej zgorej 1, 7.
14. ker ste kristjani, zavoljo kerščanskiga življenja.
15. zakaj v kerščanskim mišljenji in življenji imate Duha, kteri vam je zastava vaše prihodnje častí, vašiga prihodnjiga veličastva (Rim. 8, 11. 12. Efež. 2, 18: 1. Tes. 4, 8.). V greškim je še perstavljeno: *„kteri je per njih preklinjan, per vas pa češen“*.
16. V greškim: *„hudodelnik“*.
17. V greškim: *„puntarski postopač“*. Pomen: Le naj si nihče sam ne zadolžuje terpljenja.
18. po nedolžnim, ker je kristjan.
19. naj hvali Boga, ker je prejel to imé. V greškim: *„naj hvali Boga v ti reči“*.
20. Terpljenje zavoljo kerščanstva mora zdaj priti; zakaj zdaj je tisti čas, de se kerščanstvo razširja po svetu. To pa se zamore le z velikim vojskovanjem zgoditi, ker se mu svét z vso močjo zoperstavlja in preganja njé, kteri ga sprejemajo. Takó mora tedaj sodba, terpljenje, preganjanje, nesreča nar poprej nad Božje kraljestvo, cerkev priti; poslednjič pa pride kazen nad njene sovražnike, nad nevernike. Besedica *„zakaj“* je v zvezi z 12. versto: *„Nikar naj se vam čudno ne zdi“*, nikar se ne motite zavoljo mnoziga terpljenja; zakaj zdaj je čas, de morate s terpljenjem obiskovani in skušani biti. Beseda *„sodba“* je tukej dvojniga pomena. V oziru na kristjane, ki po nedolžnim terpé, je *„sodba“* nesreča, ki jim jo Bog v skušnjo dopuša; v oziru na nevernike pa je kazen — kaznovavna sodba.

Digitized by Google

konec tistih, kteri ne vérujejo Božjimu evangeliju?

18. In če bo pravični komej zveličan, kje se bo hudobni in grešnik pokazal?[21]) Prip. 11, 31.

19. Torej naj tudi tisti, kteri terpé po volji Božji,[22]) perporočajo zvestimu Stvarniku svoje duše z dobrimi deli.

## V. Poglavje.

Starejši (škofje in mašniki) naj svojo čedo pasejo s čistim namenam, verni pa naj jim bojo pokorni. Vsi naj bojo ponižni, ter naj se Božjim sklepam voljno vdajo. Vsi zročíte Bogu svoje časne skerbi, in čujte zavoljo hudičeviga zalezovanja. Vošilo blagodara. Pozdravila.

1. Starejši,[1]) ki so med vami, zato[2]) prosim jest sostarejši in priča Kristusoviga terpljenja,[3]) kteri sim tudi deležnik veličastva, ktero ima v prihodnje razodeto biti:[4])

2. pasite čedo Božjo, ktera je per vas, in jo oskerbite, ne persiljeno, ampak radovoljno po Bogu;[5]) ne zavoljo gerdiga dobička, ampak dobrovoljno;[6])

3. ne kakor de bi gospodovali čez lastino *(Božjo)*, ampak kakor zgled čede iz serca.[7])

4. In kadar se bo perkazal poglavar pastirjev, bote prejeli nezvenljivo krono časti.

5. Ravno takó vi, mlajši![8]) bodite podložni starejšim. Vsi pa bodite med seboj ponižniga duha,[9]) ker se Bog napuhnjenim ustavlja, ponižnim pa daje gnado. Jak. 4, 6. 10.

6. Ponižajte se tedej pod mo-

---

21. Ako pravični le z velikim trudam, z voljnim prenašanjem toliko nadlog večno zveličanje s silo doseže; kam se bo hudobni zatekel, kadar kazen Božja nad-nj pride? Ta podoba je vzeta od hudodelnika, kterimu je povsod kazen za petami, in si ni nikjer svojiga življenja svest.

22. po nedolžnim ko kristjani, ne zavoljo hudobij.

1. Škofe in mašnike. Glej Djan. ap. 20, 17—28. Tit. 1, 5—7.
2. zavoljo bližnje sodbe (Zgor. 4, 17. i. d.). Vender te besedice ni v greškim.
3. Glej Djan. ap. 1, 22.
4. Glej Rimlj. 8, 18.
5. kakor Bog hoče in le zavoljo Boga. Tudi tega ni v greškim.
6. Po besedi: „*prostoroljno*“. Allioli prestavlja: „*iz ljubezni*“, ker resnično prost je, kdor ljubi.
7. ne kakor taki, ki po svoji glavi in termi z Božjimi vérnimi terdo ravnajo, ampak kakor taki, ki jim po Božji volji strežejo, in so s postrežljivo, serčno ljubeznijo vsi čedi v zgled. Verni se imenujejo „*deležnina*“ ali „*lastnina*“ Božja, ker si jih je Kristus s svojo kervjo v last odkupil. Glej zgor. 2, 9. Zastran postrežljive ljubezni, k kteri so keršanski spredniki zavezani, glej Mat. 20, 25. Jan. 13, 15. i. d. — „*iz serca*“ ni v greškim.
8. „*Mlajši*“ se imenujejo vsi, kteri niso duhovskiga stanu, v nasprotji do starašin, t. j., škofov in mašnikov. Glej Djan. ap. 11. razl. 24. Drugi razlagavci pa mislijo, de se „*mlajši*“ imenujejo dijakoni. Glej Djan. ap. 6, 6. razl. 9.
9. V greškim: „*Vsi pa si bodite med seboj podložni, in zaljšajte se s ponižnostjo*“.



Digitized by Google

gočno roko Božjo,[10]) de vas poviša ob času obiskanja.[11])

7. Vso svojo skerb nanj zvernite, ker njemu je skerb za vas. Psal. 54, 23. Mat. 6, 25.

8. Bodite trezni in čujte; ker hudič, vaš zopernik, hódi kakor rjoveč lev okoli, in iše, koga bi požerl.[12])

9. Temu se ustavljajte terdni v veri, ker veste, de so vaši po svetu razkropljeni bratje ravno v takim terpljenji. Efež. 6, 12. i. d.

10. Bog vse milosti pa, kteri nas je poklical k svoji večni časti v Kristusu Jezusu, vas bo po kratkim terpljenji spopolnil, uterdil in ukorenil.[13])

11. Njemu bodi čast in gospostvo na vse vekomaj! Amen.

12. Po Silvanu, zvestim bratu, sim vam, kakor ménim, ob kratkim pisal, vas opominjal in spričal, de je to prava gnada Božja, v kteri stojite.[14])

13. Pozdravi vas sozvoljena cerkev v Babilonu,[15]) in Marka,[16]) moj sin.

14. Pozdravljajte se med seboj s svetim kušljejem.[17]) Gnada[18]) bodi vam vsim, kteri ste v Kristusu Jezusu! Amen.

---

10. Glej zgor. 4, 17.
11. kadar sodit pride. V greškim: *„ob času“*.
12. Glej Job 1, 7.
13. na dnò in na vogelni kamen — na Jezusa (Zgor. 2, 4.).
14. de je ta prava zveličavna naprava Božja, v kteri se znajdete. Zastran Silvana (Sila) glej Djan. ap. 15, 22. 27. 34. 40.
15. Glej vvod.
16. evangelist (Gl. vvod v evangeli sv. Marka).
17. Glej Rim. 16, 16. V greškim: *„s kušljejem ljubezni“*.
18. V greškim: *„Mir“*.

Digitized by Google

# DRUGI LIST
# SV. PETRA APOSTELJNA.

## I. Poglavje.

**Simon Peter piše vernim, ter jim voši gnado in mir. Ker je bil Bog tolikanj milostljiv, de nam je dal po keršanstvu vse pomočke k svetimu življenju, de nas je še celo vdeležil svoje Božje natore, zatorej bodite tudi vi zvesti in goreči v keršanstvu, rastite v njem zmirej bolj in bolj, ter združite s svojo vero vso čednost, rast v spoznanji, zderžnost, poterpežljivost, pobožnost, ljubezen do bližnjiga; ker po teh čednostih se skazuje vaše keršanstvo pravo in resnično, in donaša veliko sadú; kdor pa te čednosti vnemar puša, s tem kaže svojo duhovno slepoto in svarljivo pozabljivost poprešnjih gnad. Zatorej, bratje! z dobrimi deli ugotovíte svoj poklic, de bote tudi gotovo zveličanje dosegli. Zavoljo negotovosti našiga zveličanja vas vedno opominjam v tih rečeh, de jih bote tudi po svoji smerti v spominu ohranili. Jez vam nisim oznanoval praznih in zmišljenih naukov, temuč sim govoril ko priča poveličaniga Jezusa Kristusa. Imam pa še terdnejši spričevanje v pismih prerokov, kteri so že davno poprej napovedovali, kar smo mi vidili in slišali. Preiskujte jih; zakaj njih prerokovanja niso zmišljene, ampak razodete so jim bile po svetim Duhu.**

1. Simon Peter,[1]) služabnik in apostelj Jezusa Kristusa, njim, ki so ravno tisto vero z nami prejeli v pravičnosti našiga Boga in Zveličarja Jezusa Kristusa.[2])

2. Gnada vam bodi, in mir se spolnuj v spoznanji Boga, in Kristusa Jezusa, Gospoda našiga![3])

3. Kakor nam je od njegove Božje močí vse[4]) dano,[5]) kar k življenju in pobožnosti služi, po spoznanji njega, kteri nas je poklical s svojim veličastvam in svojo močjo,[6])

4. (po kterim nam je naj veči in naj drajši obljube dal,[7]) de bote po njih deležni Božje natore,[8])

1. Glej vvod v lista sv. Petra.
2. njim, ki so gnado svete vere zadobili po pravici, ktero je Bog Oče nad Jezusam Kristusam storil. Glej Rimlj. 3, 25. 26.
3. Kolikor bolje in popolniši bomo Boga in Jezusa spoznali, toliko več duhovnih darov bomo zadobili. Jan. 17, 3.
4. vsi Božji darovi: vera, upanje, ljubezen, opravičenje, posvečenje i. t. d.
5. po veri v Kristusa, po keršanstvu, nam je vse dano.
6. po svojim lastnim veličastvu in po svoji moči, kakor Sin Božji.
7. po kterim nam je Bog Oče nar imenitniši in nar drajši dobrote obljubil in dal.
8. Po keršanski veri, po opravičenji in prerojenji bomo nekako pobožjeni, sto-

Digitized by Google

ako se zderžitè spačeniga poželenja, ktero je na svetu:)[9]

5. takó si tudi vi z vso skerbjo perzadevajte[10]) skazovati v svoji veri čednost, v čednosti pa spoznanje,[11])

6. v spoznanji pa zderžljivost,[12]) v zderžljivosti pa poterpežljivost,[13]) v poterpežljivosti pa pobožnost,[14])

7. v pobožnosti pa bratoljubnost,[15]) v bratoljubnosti pa (*splošno*) ljubezen.

8. Ako namreč té rečí imate, in so obilno per vas, vas ne bodo praznih in brez sadú pustile v spoznanji Gospoda našiga Jezusa Kristusa.[16])

9. Zakaj per komur teh rečí ni, je slep, z rokó tava in pozabi očišenja svojih starih grehov.[17])

10. Za tega voljo, bratje, perzadevajte si bolj in bolj, de po dobrih delih svoj poklic in svoje izvoljenje ugotovitè;[18]) ako namreč to storitè, ne bote nikdar grešili.

11. Zakaj takó vam bo obilno dano, de pojdete v večno kraljestvo Gospoda našiga in Zveličarja Jezusa Kristusa.[19])

---

pimo v zvezo z Bogam, ker smo prerojeni v otroke Božje, in nam Bog v prerojenji svoje gnade delí in nas svoje natore deležne storí.

9. Gnade prerojenja namreč ne more nihče zadobiti in ohraniti, če se grehu in hudimu poželenju popolnama ne odpové.

10. Tukaj nasledva stavek 3. verste: Kakor nam je Bog po svoji milosti v keršanski veri dal vse perpomočke k pobožnimu in svetimu življenju in nam je še celo samiga sebe podelil; takó bodite tudi vi nasproti zvesti in hvaležni, de si z vso skerbjo za keršanske čednosti perzadevate.

11. rast v spoznanji keršanskih resnic.

12. Kakor v spoznanji zmirej bolj rastete, takó tudi čedalje bolj zaterajte v sebi svoje hudo nagnjenje in poželenje.

13. ker brez poterpežljivosti seboj in z druzimi je zatajevanje, mertvenje in vsaka čednost nemogoča. Glej Luk. 21, 19.

14. t. j. vaša v poterpežljivosti spolnovana zderžnost naj bo le v Boga obernjena, naj se godí le zavoljo Boga, ne pa iz gole neobčutljivosti, ali pa še celo iz napuha ali kaciga druziga napačniga namena.

15. Bratoljubnost, to je, ljubezen do kristjanov, ki so se med seboj brate imenovali. Apostelj hoče reči: Sklepajte s svojo v poterpežljivosti zavoljo Boga ohranjeno zderžnostjo tudi ljubezen do keršanskih bratov; ne bodite le samó za se pobožni, zavoljo svojiga lastniga posvečevanja, temuč delajte tudi z delavno ljubeznijo za svoje brate.

16. le če take čednosti imate in jih zvišujete, bojo v vas storile, de ne bo prazno — le na videz — vaše keršanstvo in brez plačila. „*Spoznanje Jezusa Kristusa*“ je spet tukaj kakor zgorej v 3. versti postavljeno namesto keršanstva.

17. Kdor pa nima teh čednost nad seboj, je slep na duši in tava okoli kakor tisti, ki je zgubil pravo pot in ne vé, kam bi se obernil, in pozabi, de je bil per svetim kerstu od svojih poprešnjih grehov očišen, in de se je bil odpovedal vsimu grešnimu djanju in se zavezal hrepeneti po čedalje veči svetosti.

18. Pogoja našiga poklica in naše izvolitve so tedaj dobre dela, in Bog nas je le v tem oziru v večno zveličanje izvolil, ker je previdil, de bomo z njegovo gnado delali, ter si za dobre dela perzadevali. Besedí: „*po dobrih delih*“ ni v greškim, so pa v zvezi z drugimi besedami misliti.

19. to je, v nebesa.

Digitized by Google

12. Zatorej ne bom nehal vas vedno opominjati v teh rečeh, desiravno veste in ste poterjeni v pričujoči resnici.

13. Ménim pa, de je prav, de vas budím z opominovanjem, dokler sim v tem prebivališu;[20])

14. vém namreč, de bom skorej svoje prebivališe popustil,[21]) kakor mi je tudi naš Gospod Jezus Kristus na znanje dal.[22])

15. Bom si pa perzadeval, de se bote zamogli tudi po moji smerti teh reči pogosto spominjati.[23])

16. Nismo se namreč izmišljenih povest deržali, ko smo vam oznanovali moč in pričujočnost Gospoda našiga Jezusa Kristusa; temuč smo bili priče njegoviga veličastva.[24])

17. Zakaj prejel je od Boga Očeta čast in slavo, ko je prišel takošen glas nadnj iz prečastitiga veličastva: Ta je moj ljubi Sin, nad kterim imam dopadajenje; njega poslušajte.[25])

18. In ta glas, ki je z neba prišel, smo mi slišali, ko smo bili z njim na sveti gori.

19. In imamo terdnejši govorjenje prerokov;[26]) in prav storitè, ako na tisto pazite, kakor na luč, ktera svéti na temnim mestu,[27]) dokler se dan ne zasvéti, in ne persvéti danica v vaših sercih.[28])

20. To nar prej vedite,[29]) de se nobeno prerokovanje *(svetiga)* pisma po lastnim razlaganji ne zgodi. 2. Tim. 3, 16.

21. Zakaj prerokovanje ni nikdar iz človeške volje prišlo; temuč od svetiga Duha navdihnjeni so govorili sveti možje Božji.

20. dokler tù na zemlji živim.

21. Glej vvod v ta list.

22. Apostelj govori od svoje smerti, kakoršno mu je bil Kristus napovedal. Jan. 21, 18. 19.

23. ker so resnične; zakaj resnico sim vam oznanoval, ne pa praznih zmišljenih kvant.

24. Nisim vam oznanoval nauka, ki se le na človeško modrovanje opéra, ampak oznanoval sim vam življenje Jezusa Kristusa in čudeže, s kterimi je svoj nauk poterdoval, in sim bil priča, ko je bil per mnogih prilikah ko Sin Božji poveličan.

25. Zméd mnozih prilik, per kterih je bil Jezus na zemlji poveličevan, povzdigne apostelj sosebno spremenjenje Gospodovo na gori Taboru (Mat. 17.). Besedi: „*njega poslušajte*“ ni v greškim, so pa v evangelii (Mat. 17, 5.).

26. V svoje spričevanje, de je kerščanstvo resnica, nimamo samo tega, kar smo vidili in slišali, per tem bi se nam lahko očitalo, de se motimo; memo tega imamo še preroke, kteri so že davno poprej napovedovali, kar smo mi vidili in slišali, in ravno zato oni poterdujejo še močnejše našo vero, kakor jo poterduje to, kar smo vidili in slišali; zakaj gotovo se ne more imenovati zmota, kar je bilo toliko stoletij poprej oznanovano (Avg., Beda).

27. v temi svetá in našiga serca.

28. de se polagama razdanì v nas, de resnico čedalje bolj spoznamo, in de danica, luč svetá, Kristus, naše serca zmirej bolj razsvetljuje s svojim ukam in ogreva s svojo ljubeznijo.

29. Sv. Peter naznani podlago, na ktero je veljava prerokov uterjena. Preroki niso bili razkladavci, razlagavci, oznanovavci svojih misel in menitev, ampak bili so Božji razkladavci, razlagavci, oznanovavci Božjih resnic, razodenj.

Digitized by Google

## II. Poglavje.

Bili so pa tudi lažnjivi preroki, kakor so bili tudi med vami krivi učeniki. Oni jih bojo veliko v nesrečo pahnili, sami pa bojo strašno poginili; zakaj Bog že od nekdaj greh kaznuje, in ko pravičniga iz skušnjave otmè, bo krivičnik sodnjimu dnevu perhranjen, zlasti nečistniki, zaničevavci svoje gosposke, preklinjavci vsiga svetiga. Tem odpadlim od vere ste le sladnost in samopridnost v mislih, kakor nekdaj Balaamu; oni veliko obetajo, pa nič ne dajo, in se s svojo povernitvijo v hudobijo le prav nesrečne storé; ker s tem kažejo svoje poživinjeno, v sladnosti tega svetá popolnama pogreznjeno serce.

1. So bili pa tudi lažnjivi preroki med ljudstvam,[1]) kakor bodo tudi med vami lažnjivi učeniki, kteri bodo krive nauke pogubljenja vpeljevali, in bodo Gospoda, kteri jih je odkupil, zatajali,[2]) in si bodo naglo pogubljenje navlekli.

2. In veliko jih bo posnemalo njih nečistosti,[3]) po kterih se bo pot resnice preklinjal,[4])

3. in iz lakomnosti vas bodo z lažnjivimi besedami goljufali; kterim že zdavno namenjeno obsojenje se ne odlaša, in kterih pogubljenje ne dremlje.

4. Zakaj Bog tudi angeljem, ki so grešili, ni zanesel,[5]) temuč jih je s peklenskimi vervmi v brezen[6]) potegnil, in jih v terpljenje izdal, de se sodbi perhranijo;[7]) Juda 6.

5. tudi pervimu svétu[8]) ni zanesel, temuč je osmiga,[9]) Noeta, oznanovavca pravice, ohranil, ko je potop čez svét krivičnikov poslal; 1. Mojz. 7, 1.

6. in je mesta Sodomljanov in Gomorcov do pepela požgal, in v razdjanje obsodil; in je postavil zgled tistim, ki bodo v prihodnje hudobno delali; 1. Mojz. 19, 25.

7. in pravičniga Lota, stiskaniga od krivice hudobnikov, in od *(njih)* nečistiga življenja, je otel;

8. zakaj v pogledu in po-

1. Gl. 2. Kralj. 22, 6. Ecch. 13, 2: 22, 25. 28.
2. s popačenim naukam in hudobnim življenjem.
3. Veliko se jih bo ravnalo po njih krivih naukih in po njih nečistim življenji.
4. Po svojim odpadu od vere bojo pravi nauk in pobožno življenje ko krivo in napčno preklinjali.
5. sperviga svetim, potem pa po napuhu padlim angeljem; zakaj napuh je začetek vsiga hudiga (Sir. 10, 15.).
6. z večnimi verigami, s kterimi jih veže pekel, in jih vekomej zvezane ima, tedaj z večnimi verigami ali vervmi. Gl. Jud. 6. V greškim: „z *verigami temè*“, t. j., nesrečo.
7. Bésedi: „*in jih v terpljenje izdal*“, ni v greškim, se pa že tako razumevajo. Hudiči bojo vesoljni sodbi perhranjeni, ker se jim zadolženje z zapeljevanjem ljudi še neprenehama naraša, in tudi zavoljo tega morajo oni sojeni biti.
8. ob času vesoljniga potopa.
9. Noe je bil osmi, ker je bil Bog razun njega otel tudi njegovo ženo in njegove tri sinove z njih ženami.

Digitized by Google

slušanji je bil pravičen, desi je prebival per njih, kteri so od dneva do dneva *(njegovo)* pravično dušo s hudobnimi deli žalili.[10])

9. Gospod vé pobožne iz skušnjave rešiti;[11]) hudobne pa v dan sodbe terpljenju perhraniti;

10. sosebno pa tiste, kteri živé po mesu v poželenji nečistosti,[12]) in gospostvo zaničujejo, so prederzni in sebi dopadljivi, in se ne bojé krivih naukov vpeljevati in preklinjati;[13])

11. ker vender angelji, močnejši in mogočniši, ne izrekó zoper sé preklinovavske sodbe.[14])

12. Tí pa,[15]) kakor nespametna živina, ki je vstvarjena za lov in klanje, preklinjajo, kar ne razumejo;[16]) v svoji spačenosti bodo pogínili,

13. ter prejeli plačilo krivice, ker za blagost imajo vsakdanjo sladnost; so nagnusni in omadežani, sladnosti do verha siti, in v svojih pojedinah razujzdani med vami:

14. očí imajo polne prešeštva,[17]) in neprenehljiviga greha; vabijo k sebi nestanovitne duše, imajo za lakomnost vajeno serce, in so otroci prekletstva;

15. zapustili so pravi pot in zašli, in hodijo po potu Balaama, sina Bozorjeviga, kteri je plačilo krivice ljubil: 4. Mojz. 22. Jud. 11.

16. prejel je pa svarjenje zavoljo svoje nespameti;[18]) podjarmena mutasta živina je s človeškim glasam govorila in ustavila neumnost prerokovo.[19])

17. Tí so studenci brez vode, in megle od viharjev sem ter tje gonjene, kterih grozna temà čaka.[20])

---

10. V greškim: *„ker je on, pravični, med njimi prebival, je bila njegova pravična duša dan na dan mučena* (martrana) *z njih hudobnimi deli, ki jih je mogla gledati in poslušati“.*

11. ker z njegovo gnado delajo.

12. kteri mesenim sladnostim strežejo.

13. ki ljudi podpihujejo zoper deželsko in cerkveno oblast, ki gosposko preklinjajo in učé, de ji ni treba pokoršine skazovati. V greškim: *„in se ne bojé veličastev preklinjati“.* Ne bojé se ne viši gosposke ne angeljev preklinjati.

14. ko vender angelji, namreč dobri angelji, ki so vender mogočnejši ko uni odpadli, krivi učeniki, ne izrečejo preklinjavske sodbe nad angelji, ki so padli. Glej Juda v. 9. Ako angelji še hudičev ne preklinjajo, kolike kazni so tedaj uni odpadli, krivi učeniki vredni, ki gosposke preklinjajo! — V greškim: *„ker vender angelji . . . ne izrekó zoper nje“* i. t. d., to je, zoper gosposke, čeravno svojih dolžnost ne spolnujejo. Sveti Peter méri s temi besedami na tiste svete angelje, ki so varhi dežel in narodov (Gl. Dan. 10.). Sami angelji varhi ne preklinjajo gosposk sebi izročenih dežel pred Gospodam, de bi jim ne bilo treba pokoršine skazovati, akoravno ne spolnujejo svojih dolžnost.

15. ti nepokorni in poželjivi ljudje, krivi učeniki in njih tovarši.

16. ker jim mesene sladnosti boljši spoznanje zaderžujejo.

17. imajo poželjive in nečiste očí.

18. V greškim: *„zavoljo svojiga prelomljenja“.*

19. Balaam se je dal z darmi moabskiga kralja Balaaka preslepiti, de je Izraelce k kurbanju in malikovanju zapeljeval. Gl. 4. Mojz. 22, 25. razl. 2: 24, 14: 31, 16. Gl. ondi zastran govoreče oslice.

20. Krivi učeniki so grozno goljufni, ker velíko velíko obetajo: resnico, modrost,

Digitized by Google

18. Prevzetno namreč nečimerne besede govoré in zapeljujejo v meseno poželenje nečistosti take, kteri so se malo poprej ločili od tistih, kteri v zmoti živé.

19. Prostost jim obetajo, ko so vender sami sužnji spridenja; zakaj od kogar je kdo premagan, tistiga je tudi suženj.[21])

20. Ako se namreč tisti, ki so bili ubežali posvetnim nagnusnostim po spoznanji našiga Gospoda in Zveličarja Jezusa Kristusa, spet vanje zapletejo in so premagani: je njih poslednja hujši ko perva. Mat. 12, 45. Hebr. 10, 26. i. d.

21. Zakaj[22]) boljši bi bilo zanje, pota pravice ne spoznati, kakor po spoznanji spet odstopiti od svete zapovedi, ktera jim je bila izročena.

22. Zgodí se jim namreč po resničnim pregovoru: Pes se verne k temu, kar je izkozlal, in skopana svinja se *(spet)* po luži valja.[23])

## III. Poglavje.

Drugi list vam že pišem. Terdno si ohranite v spominu prerokovanje prerokov in nauke Gospodove. Védite, de bojo zasmehovavci vstali, ki bojo tajili prihod Gospodov. Mende jim je neznano, de sta nebó in zemlja ognju perhranjena. Ako Gospod odlaša s svojim prihodam, ni to pred njim odlašanje, ker pred njim ni nobeniga časa; njegovo odlašanje je le poterpljenje, de se spreobernímo. Nanaglama bo prišel, in bo nebó in zemljo požgal. Zato ga moramo v svetim življenji perčakovati, in mu naproti hiteti, de bomo zamógli prebivati na novim svetu, ki bo iz ognja prišel. Zavoljo tega upanja si perzadevajte, de bote najdeni nesvarljivi in čisti, ter veselíte se, de vam Gospod še čas daje k temu, kakor vam je Pavel pisal. Nikar se ne dajte krivim učenikam zapeljati, temuč rastite v spoznanji Jezusa Kristusa, kterimu bodi slava vekomaj!

1. Glejte, preljubi! to je drugi list, ki vam ga pišem,[1]) v kterim[2]) spodbadam z opominovanjem vaše čisto serce;[3])

tolažbo, upokojenje, pa celo nič tega ne dajo, enaki so vodnjaku brez vode, kteri žejniga popotnika k sebi vabi, ter mu vode obeta, pa mu je nima dati (Perm. 2. Tim. 3, 5.). Oni so nestanovitni v svojim nauku, vedno ga spreminjajo, po vetru se obračajo, in si zdaj to, zdaj uno podobo dajejo, enako megłam, ki jih veter sem ter tje goni; njim je perhranjeno večno pogubljenje v peklu (Massl). Gl. Tob. 4. razl. 3.

21. Oni obetajo prostost in zveličanje, ko so sami in njih nasledovavci sužnji greha, in večnimu pogubljenju zapadejo; zakaj oni se dajo premagati svojim sladnostim in so tedaj njih sužnji; njih prostost je razujzdanost, ktera je vselej sklenjena z naj zaničljivši sužnostjo. Gl. Jan. 8, 34. Rim. 6, 16. 20.

22. se povrača na *„sužnji spridenja“*. Oni padejo v večno pogubljenje: *„zakaj“* i. t. d.

23. Takó se povernejo tisti, kteri se zopet vdajo grehu, v nekdanjo nečistost, in nič jim ne pomaga, de so bili nekej časa ujé oprosteni, velikoveč kažejo s tem svoje popolnama nepoboljšljivo, v nečistost utopljeno serce. Glej Prip. 26, 11.

1. Glej vvod v lista.

2. v kterih dveh listih.

3. vas opominjam, ter vašiga duha spodbadam, de čisto in spodobno živíte.

Digitized by Google

2. de se spomnite besedí, ki sim vam jih iz svetih prerokov pred pravil,[4]) in od svojih apostoljnov *(prejetih)* zapoved Gospoda in Zveličarja.[5])

3. To nar prej vedite, de bodo prišli poslednje dní[6]) goljufni zasmehovavci, kteri bodo po svojim lastnim poželenji živeli,[7])

4. rekoč: Kje je obljuba ali njegov prihod? „Kar so namreč očetje umerli, vse takó ostane, kakor je bilo od začetka stvaritve“.[8])

5. Zakaj neznano jim je, kteri to hočejo, de je bilo nebó poprej, in de je zemlja iz vode in skozi vodo začela biti po Božji besedi;

6. po kterim[9]) je tudi nekdanji svét z vodo potopljen poginil.

7. Nebó pa in zemlja, ktera sta zdaj, sta po ravno ti besedi ohranjena, in ognju perhranjena v dan sodbe in pogubljenja hudobnih ljudi.[10])

8. Eno pa naj vam ne bo neznano, preljubi! de je en dan per Gospodu kakor tavžent let in tavžent let kakor en dan.[11])

4. ki sim vam jih iz svetih prerokov oznanoval, ter sim jih tako rekoč iz njih ust napovedoval. V greškim: *„besedí, ki sim vam jih od svetih prerokov napovedoval“.*

5. Spominjajte se besedí, ktere so vam preroki že poprej oznanovali, pa tudi apostoljskih zapoved in opominov.

6. t. j., kerščanski čas, v kterim zdaj živimò. Hebr. 1, 2.

7. ki si bojo svoje lastne nečiste nauke izmišljevali, in po njih nečisto živeli. Permeri 2. Tes. 2: 1. Tim. 4, 1: 2. Tim. 3, 1.

8. Kje je tedaj spolnitev dane obljube, de bo Gospod spet prišel? Toliko jih je že pomerlo, Gospoda vender le še ni, vse tedaj ostane per starim. Tacih zasmehovavcov se blezo ni manjkalo ta čas, ko je sveti Peter svoj list pisal. Lahko de so od Judov sprejeli krivo menitev, de bo Kristus zemeljsko kraljestvo z vsim zemeljskim veličastvam ustanovil, vso natoro prenaredil in kristjane v posestvo vsih pozemeljskih dobrot in vsiga veselja postavil.

9. *„po kterim“*, t. j. po nebu. Spod neba se je ulivala voda na zemljo (1. Mojz. 7, 11. 12.). Drugi prestavljajo: *„po kteri“*, t. j., po zemlji, ker so se tudi vsi studenci in lijaki zemlje odperli (1. Mojz. 7, 11. 12.). Bolj verjetno pa je, pravi Massl, ako se prestavlja: *„po kteri“*, t. j., po vodi in Božji besedi; zakaj po vodi in Božji besedi je bil pokončan nekdanji svét; kakor je namreč Bog s svojo vsigamogočno besedo, s svojo Božjo voljo ves svét vstvaril, takó je tudi s svojo besedo, s svojo voljo zemljo pokončal. Besede: *„je tudi nekdanji svét z vodo potopljen poginil“*, niso takó razumevati, kakor de bi bil Bog nebó in zemljo popolnama pokončal, to je, popolnama v nič storil, temuč ji je le prenaredil. Glej naslednjo razlago.

10. Ni tedaj res, kar pravijo krivi učeniki, de je od začetka stvaritve vse takó ostalo, kakor je zdaj. S perviga je bila vsa zemlja z vodo pokrita; po tem se je na Božje povelje perkazala suha zemlja; ob Noetovim času je pa Bog hotel, de je spet voda vso zemljo obdala; in potem je zapovedal, de se je spet suha zemlja perkazala. Tudi nebó je Bog ob vesoljnim potopu prenaredil. Pred potopam ni bilo mavrice, po tem takim tudi ni bilo dežja; torej je bilo podnebje pred potopam drugačno, kakor je zdaj. Kadar bo Bogu dopadlo, bo spet nebó in zemljo prenaredil, to je, z ognjem prenovil. Glej 12. in 13. versto.

11. Apostelj je na zgornji ugovor (v. 5—7.) takole odgovoril: Res, prišel bo Gospod, in bo vse prenaredil in spremenil. Zdaj pa odgovorí na drugo vprašanje, zakaj de ga takó dolgo ni: Bog res odlaša priti zavoljo našiga poboljšanja (v. 9.), tode to odlašanje se ne more imenovati dolg čas (v. 8.), ker je pred Bogam tavžent let kakor en dan; in ker pred Bogam, ki je večen,

Digitized by Google

9. Gospod ne odlaša svoje obljube, kakor nekteri menijo;[12]) temuč poterpežljivo ravná zavoljo vas,[13]) ker noče, de bi bili nekteri pogubljeni, temuč de bi se vsi k pokori obernili.

10. Prišel bo pa dan Gospodov kakor tat;[14]) ob kterim bo nebó[15]) z velikim pokanjem prešlo, elementi[16]) se bodo od vročine raztopili, in zemlja, in stvari,[17]) ki so na nji, bodo zgorele.

11. Ker ima tedej vso to razdjano biti, kákošni morate vi biti? S svetim obnašanjem in s pobožnostjo

12. perčakujte in naproti hitite prihodu Gospodoviga dneva, ob kterim se bo goreče nebó razsulo, in elementi od vročine ognja se raztopili.

13. Čakamo pa po njegovih obljubah[18]) novih nebes in nove zemlje, v kterih pravica prebiva.[19])

14. Za tega voljo, preljubi! ker tega čakate, si perzadevajte, de bote neomadežani in neoskrunjeni od njega najdeni v miru,[20])

15. in pomislite, de vam je poterpežljivost našiga Gospoda[21]) v zveličanje;[22]) kakor vam je tudi naš preljubi brat Pavel po njemu dani modrosti pisal,[23])

16. kakor tudi v vsih listih, v kterih od tega govorí, v kterih se nektere reči težko razumejo, ktere neučeni in nestanovitni prevračajo, kakor tudi druge pisma, v svoje lastno pogubljenje.

17. Vi tedej, bratje![24]) ker to poprej veste, se varvajte, de z zmoto neumnih zapeljani od svoje stanovitnosti ne odpadete.

18. Rastite pa v gnadi in v spoznanji Gospoda našiga in Zveličarja Jezusa Kristusa. Njemu bodi čast zdaj in vse vekomaj! Amen.

---

ni celo nobeniga časa in odlašanja, se nikar ne dajmo motiti, temuč mislimo si, de ni odlašanja. — Pred Bogam je vse, kar se v času godí, večen zdaj; tavžent in milijon lét je zato pred njim ko en migljej. Gl. Ps. 89, 4.

12. temuč jo gotovo spolni.

13. V greškim: „*z nami*“.

14. nanaglama. Glej 1. Tes. 5, 1. 2.

15. nébes in zvezde.

16. pervine vsih vstvarjenih rečí.

17. vse natorske in z umetnijo zdelane rečí. Perm. Ps. 74. razl. 7. Ps. 101. razl. 22.

18. Glej Iz. 65, 17: 66, 22.

19. Noviga, po ognji popolnama prenarejeniga svetá čakamo, na kterim bojo le pravični prebivali. Rim. 8, 19. Skr. razod. 21, 1. i. d. Iz teh besedí se tedaj vidi, de požganje svetá ne bo njega uničenje, ampak le prenarejenje in spremenjenje. Takó umevajo to versto sveti očaki in katoliški razlagavci svetiga pisma. Tedaj kakor je človek po Kristusu tako rekoč pobožjen, in po tem življenji k Bogu pride, takó bo tudi ta natorski svét, kadar bojo vsi nasledki greha odpravljeni, v nadnatorskiga prenarejen, in bo prebivališe zveličanih.

20. takó de bo mir med telesam in dušo, de bo telo pokorno duši, duša pa Bogu. Jan. 14, 27.

21. poterpežljivost, s ktero Gospod svoj prihod odlaša (v. 9.).

22. ker čaka vašiga poboljšanja.

23. Verjetno se sveti Peter tukaj ozéra v liste do Tesaloničanov in Korinčanov, kjer je od tega večkrat govorjenje.

24. V greškim: „*Vi tedej, ljubi! . . . de z zmoto hudobnih*“ i. t. d.

Digitized by Google

# VVOD

v

## tri Liste sv. Janeza aposteljna.

---

Pervi list svetiga Janeza je bil že od nekdanjih časov keršanstva ko pravo pismo tega aposteljna sploh spoznan in sprejet. Kar so nekteri ugovarjali, de bi ta list ne bil Janezov, je takó majhno in puhlo, de res ni vredno, tega v misel jemati. De je ta list res svetiga Janeza, pričajo naj imenitniši in naj starejši sveti očaki: sveti Polikarp, učenec svetiga Janeza, sveti Irenej in drugi očetje; pa tudi ves zapopadek, pisava, razklada in beseda nas morajo, v tem listu ugledati in spoznati ravno tega pisavca, kteri je pisal četerti sveti evangeli. Kar sveti Janez v tem svojim evangelii dokazuje, namreč de je Jezus Kristus Sin Božji, pravi, resnični Bog, ravno v to tudi ta list vedno méri, in verni bodo v njem vedno opominjani, naj se skerbno varujejo krivih učenikov, kteri uno resnico tajé. Opominovanja, ki se v evangelii tolikanj vtisljivo dajejo, de naj se med seboj ljubijo, se tudi v tem listu skorej beseda za besedo ponavljajo (2, 7 — 11.), in ako daljno razlaganje ljubezni (5, 3: 3, 22 — 24: 2, 24.) permerjamo z evangelijem (Jan. 14, 15. 21: 15, 9. 10.), lahko spoznamo svetiga Janeza za pisavca tega lista; pa tudi v besedi, v pisavi tega lista se razodeva ravno taka globoka občutnost, preserčnost, lepa, naravna, neposiljena zverstenost razloženih misel, kakoršno v svetim evangelii občudujemo. Po splošni misli keršanske cerkve je sveti Janez ta svoj list z evangelijem vred vernim poslal, de jim ga je v njem perporočil (1, 1 — 3.), pisal ga je tedaj po dokončanim evangelii, in verjetno, kakor evangeli, tudi v Efezu (Gl. vvod v evangeli sv. Jan.). Apostelj opominja v tem listu kristjane v mali Azii, ki so pod njegovo pastirsko skerbjo, de naj se skerbno várujejo spačeniga svetá, vsih tacih ljudí, ki nimajo Božjiga duha, in dokazuje, de se mora z vero tudi keršansko življenje sklepati: po tem pa zavrača zlasti tiste krive uče-

Digitized by Google

nike, ki so se z viši modrostjo bahali, ki so resnični prihod in zgodbo Jezusa Kristusa ali prav tajili ali pa kakor kako majhno, nikakoršniga spomina vredno reč razglašali, ter so s svojim hudobnim življenjem in ločitvami nar veči pohujšanje dajali.

Drugi list je pisal sveti Janez neki gospé, z iménam Elekta, to je: Zvoljena, ter jo poterduje v keršanski resnici in ljubezni, in jo opominja, de naj se váruje krivih učenikov. Tretji list je pisan nekimu Gaju, kteriga apostelj hvali zavoljo njegove postrežljive ljubezni, svarí nekiga Diotrefa in hvali Demetrija. V obeh listih se Janez ne imenuje, temuč si da splošno ime: „Starejši“. De je sveti Janez res pisavec teh dveh listov, ne spričujeta le zapopadek in pisava listov, ampak tudi zročilo keršanske cerkve, zato so ji cerkveni zbori v Kartagi, v Rimu in v Tridentu sprejeli v zakonilnik svetih pisem. Kdaj in kjé je sveti Janez lista pisal, se nič gotoviga ne vé.

Digitized by Google

# PERVI LIST
# S. JANEZA APOSTELJNA.

## I. Poglavje.

Večno Besedo življenja, ki sim jo sam vidil in tipal (ker Življenje, ki je bilo per Očetu, se je perkazalo na zemlji), vam oznanujem, de tudi vi, natanko podučeni, pridete v prav natančno združenje z Bogam Očetam in njegovim Sinam, in de bo popolnama vaše veselje. Poglavitni zapopadek mojiga oznanila pa je tale: de je Bog svet, in mi moramo biti sveti. Ako hudo delamo, nimamo družbe z njim; ako pa dobro delamo, smo med séboj in z njim združeni, in se vdeležujemo rešivne smerti Jezusa Kristusa, ki nas očisti vsih grehov; zakaj grehe imamo nad seboj; ako jih spoznamo, ter se jih spovemo, nam to zadobi odpušenje; ako jih tajimò, se to pravi lagati in Boga samiga delati lažnika.

1. Kar je bilo od začetka, kar smo slišali, kar smo s svojimi očmí vidili, kar smo gledali, in so naše roke típale, od Besede življenja;[1])

2. (in Življenje se je perkazalo, in smo vidili, in pričujemo in vam oznanujemo večno Življenje, ktero je bilo per Očetu, in se nam je perkazalo);

3. kar smo vidili in slišali, vam oznanujemo,[2]) de tudi vi družbo z nami imate, in de je naša družba z Očetam in z njegovim Sinam Jezusam Kristusam.[3])

---

1. Sklep tega stavka nasledva v 3. versti. Druga versta si je vmes postavljena misliti. V besedi *„Beseda življenja“* si sv. Janez ni mislil Kristusoviga nauka, ampak njega samiga, včlovečeno Besedo Božjo, ki je prišla na svét ko človek z imenam *„Logos“*; zakaj apostelj ne govorí le od poslušanja, ampak tudi od gledanja in tipanja Besede življenja. Zastran bivanja od začetka gl. Jan. 1, 1. Beseda življenja se imenuje Beseda Božja, ki ima življenje v sebi in vse življenje delí.
2. tukaj v naslednjim evangelii. Gl. vvod.
3. de vi enako spoznanje, enako ljubezen dosežete, kakoršno mí imamo, de takó pridemo vsi v družbo z Bogam Očetam in njegovim Sinam, de bomo vsi v Bogu združeni in se vdeležujemo njegove dobrote. *„De tudi vi družbo z nami imate“* se pravi: de ste tudi vi z menoj na enaki, duhovni stopnji. Družba z Bogam Očetam in njegovim Sinam je natančna sklenitev z njima po ljubezni in vdeležvanje njunih dobrot. Ona se doseže po rastvi v spoznanji in po ljubezni (Jan. 14, 23.). To rastev naj bi vsi kristjani, kterim je sveti Janez pisal, po njegovim evangelii dosegli. Sveti Janez govorí od družbe le z Očetam in Sinam, ne pa tudi s svetim Duham, ker se mora sveti

Digitized by Google

4. In to vam pišemo, de bi se veselili, in de bi vaše veselje popolnama bilo.[4])

5. In to je oznanilo, ki smo ga slišali od njega in vam ga oznanujemo: Bog je svetlòba in nobene temè ni v njem.[5])

6. Ako rečemo, de imamo družbo z njim, in v temi hódimo,[6]) lažemo in resnice ne delamo.

7. Ako pa v svetlòbi hódimo,[7]) kakor je tudi on v svetlòbi, imamo družbo med seboj,[8]) in kri Jezusa Kristusa, njegoviga Sina, nas očisti od vsiga greha.[9]) Hebr. 9, 14.

8. Ako rečemo, de greha nimamo, sami sebe zapeljujemo, in resnice ni v nas.[10]) Prip. 20, 9.

9. Ako se spovemo svojih grehov,[11]) je zvest in pravičen,[12]) de nam odpústi naše grehe in nas očisti vse hudobije.

10. Ako rečemo, de nismo grešili, ga lažnika storimò,[13]) in njegove besede ni v nas.[14])

---

Duh že tako s kristjanam sklenjen misliti; zakaj kristjan ga ne prejme le per sv. kerstu, temuč sv. Duh je tudi podlaga njegoviga duhovniga življenja, duh njegoviga duha, njegoviga mišljenja in djanja. Tudi se sveti Duh ob enim v Očetu in Sinu razumeva, ker je on Duh obeh.

4. Od te srečne družbe vam pišemo, de vas zavoljo tega napolnuje sveto veselje. Besedí: „*de bi se veselili, in*“ ni v greškim.

5. To pa je poglavitni zapopadek vsiga evangelija, v kar se vse stéka, de je Bog zgolj svetost in (to je še v zvezi misliti, kakor se iz naslednje verste kaže) de bodimo tudi mi sveti, ter ljubímo vse dobro in sovražímo vse hudo. Vse keršanstvo le v to méri, de bi nas svete storilo, kakor je Bog svet. Glej 1. Petr. 1, 15. Mat. 5, 48. Rim. 13, 12: 1. Tes. 5, 5. Kakor temà greh pomeni (v. 6.), ravno takó pomeni svetloba — svetost.

6. hudo ali greh delamo.

7. dobro delamo.

8. z Bogam in med seboj.

9. se vdeležujemo vsih njegovih gnad, zlasti pa sadú rešivne smerti Jezusa Kristusa, ki smo jih per svetim kerstu in per sveti pokori prejeli (Avg., Hier.).

10. Beseda „*greh*“ v poprešnji versti napelje aposteljna, de govorí od tacih, ki se sami sebi pravični zdé, ki si per svojim zunanjim poštenim življenji domišljujejo, de so brez greha. Zveza s poprešnjo versto je tale: Povem vam: Kristusova kri nas očisti vsih grehov; zakaj grešniki smo vsi, in ako bi rekli, de greha nimamo i. t. d.

11. njegovim v to pooblastenim namestnikam, kakor je sam zapovedal. Sveti Janez si tukaj ne more nič druziga misliti kakor spoved; ker v svojim evangelii vernim veleva, naj per aposteljnih in njih naslednikih išejo odpušenja grehov. Glej Jan. 20, 22—23. razl. 15.

12. gotovo spolni, kar obljubi.

13. s tem rečemo, de ni res, kar je v svetim pismu govoril, de so vsi ljudje grešni in kaznovanja vredni. Gl. Rim. 1, 2.

14. Nimamo praviga spoznanja, prave vere.

Digitized by Google

## II. Poglavje.

Zastran greha in odpušanja grehov vam pa ne pišem, de bi vas lahkovoljne storil, temuč de se greha várujete in zapovedi Božje spolnujete, desiravno imamo, ako smo grešili, nad Jezusam spravnika z Bogam. Kdor zapovedi Božje spolnuje, ima pravo spoznanje in pravo ljubezen Božjo. To je star nauk, ki ste ga že precej v začetku svojiga spreobernjenja slišali; pa tudi novo zapoved vam pišem, zapoved bratovske ljubezni, ki jo je Jezus novo imenoval, in ki je tudi vam nova, ker gre k novimu razsvetljenimu uku, svetimu evangeliju; zakaj kdor hoče biti kristjan, mora ljubiti svojiga brata. Memo té ljubezni moram vam vsim zavoljo tolicih gnad, ki ste jih prejeli, in zavoljo rastve v dobrim, tudi prav zaterditi, de ne ljubite svetá in njegovih sladnost; zakaj svét poslednjič zgine, in le, kdor Boga ljubi, ostane vekomaj. Konec svetá tudi ni prav deleč, ker smo v poslednjim času, kar vidimo iz antikristov, krivih učenikov. Ni mi treba vas pred njimi svariti; zakaj po nauku, ki ste ga prejeli, veste razločiti laž od resnice. Njih laž je, de tajé v Jezusu Kristusu Sina Božjiga, in tedaj tudi Očeta. Deržíte se v začetku prejetiga nauka, potem bote dosegli večno življenje, ohranite nauk in gnado, s kterima ste bili maziljeni, de bote veséli čakali njegoviga prihoda, ostaníte pravični v njem, Pravičnim, de bote ko otroci Božji tudi z njim deleži.

1. Moji otročiči! to vam pišem, de ne grešite. Ako je pa kdo grešil, imamo besednika per Očetu, Jezusa Kristusa, Pravičniga,[1])

2. in on je sprava za naše grehe; ne samó pa za naše, ampak tudi za *(grehe)* vsiga svetá.[2])

3. In po tem vemo, de ga poznamo, ako njegove zapovedi spolnujemo.[3])

4. Kdor pravi, de ga pozná, in njegovih zapoved ne spolnuje, je lažnik, in v njem ni resnice.

5. Kdor pa spolnuje njegovo besedo, v tem je resnično ljubezen Božja popolna;[4]) in po tem vemo, de smo v njem.[5])

6. Kdor pravi, de v njem ostane, mora tudi takó živeti, kakor je on živel.

7. Preljubi! ne pišem vam nove zapovedi,[6]) ampak staro zapoved, ktero ste od začetka

1. Kristjani moji! ki vas takó ljubim, kakor ljubi oče svoje otroke, ne pišem vam zato od usmiljenja Boga Očeta, s kterim vam odpuša spovedane grehe, de bi vas lahkovoljne storil, temuč de bi bili s tem toliko bolj spodbujeni, greha se varovati in zapovedi Božje spolnovati. Vender pa, ako je kdo zmed vas grešil, kar se slabimu človeku lahko permeri, naj zavoljo tega ne obupa; zakaj Jezus je per svojim Očetu in prósi za nas, ker mu neprenehama kaže svojo opravljeno daritev v spravo (Hebr. 9.).
2. Perstavi, de se ta versta z naslednjo zveže: ako ga ko spravnika in zveličarja resnično spoznamo. Kakošno de mora biti to spoznanje, de bo resnično, pové naslednja versta.
3. Naša spoznava Jezusa Kristusa, naša vera v njega in njegov nauk, je le tedaj resnična, če ž njo sklepamo sveto življenje, pokoršino do Božjih zapoved.
4. memo resničniga spoznanja ima tudi ljubezen Božjo.
5. Po ti ljubijoči pokoršini spoznamo, de smo z njim nar tesnejše sklenjeni, kakor mladika s terto (Jan. 15, 1. i. d.).
6. ako hočem, de mora spoznanje s pokoršino — ljubeznijo sklenjeno biti.



Digitized by Google

imeli. Stara zapoved je beseda, ki ste jo slišali.[7])

8. Spet vam novo zapoved pišem, ktera je resnična v njem in v vas, zakaj temà je prešla, in prava luč zdaj sveti.[8])

9. Kdor pravi, de je v svetlôbi,[9]) in svojiga brata sovraži, je še zdaj v temi.[10])

10. Kdor ljubi svojiga brata, v svetlôbi ostane,[11]) in pohujšanja ni v njem.[12])

11. Kdor pa svojiga brata sovraži, je v temi, in živí v temi, in ne vé, kam gre, ker je temà oslepíla njegove očí.[13])

12. Pišem vam, otročiči![14]) de so vam grehi odpušeni zavoljo njegoviga iména.[15])

13. Pišem vam, očetje! ker ste spoznali njega, kteri je od začetka.[16]) Pišem vam, mladenči! ker ste premagali hudiga.[17])

14. Pišem vam, otroci! ker

---

7. Zapoved pokoršine — ljubezni je stara zapoved, poznate jo odslej, kar ste kristjani, po prejetim ustnim podučevanji.

8. Pa tudi zastran zapovedi bratovske ljubezni vam pišem: ona se imenuje nova gledé na Jezusa in na vas: gledé na Jezusa, ker jo on sam novo imenuje (Jan. 13, 34.), in gledé na vas, ker jo še le, kar ste kristjani, poznate in spolnujete; zakaj djali ste iz sebe ajdovskiga duha, ki ne pozná nadnatorne ljubezni, in ste sprejeli keršanskiga duha, kterimu je ljubezen lastna. De je keršanstvu ljubezen lastna, razlaga apostelj v naslednjih treh verstah.

9. de je kristjan, de misli in dela ko kristjan.

10. je še zmirej ajdovskih misel in želj.

11. ostane kristjan, sklenjen s Kristusam, kakor mladika s terto.

12. in se ne spotakne. Kdor po dnevu — per solncu hódi, varno hódi in se mu ni treba bati, de bi se spotaknil; ravno takó varno hódi po duhovno razsvetljeni, ki je po ljubezni z Jezusam sklenjen, po potu svojiga življenja, njega ne bo zapeljalo sovraštvo do bližnjiga v greh in pogubo.

13. Kdor je z ljubeznijo vred Jezusa zgubil, je njemu enak, ki v temi tava; on je zgrešil pravo, gotovo pot življenja, njega oslepé njegove strasti, zmota in greh, in ga speljejo s praviga pota v pogubljenje.

14. Kar hoče sv. Janez zdaj pisati, nasledva v 15. do 17. versti. Zveza s poprešnjim je tale: Memo tega, de vas k ljubezni do Boga in bližnjiga spodbadam, vam še tudi pišem, de nikar ne ljubíte svetá, njegovih dobrot in veselíc. Z besedo „*otročiči*“ nagovorí apostelj vse kristjane sploh; potem pa se oberne k posameznim po njih starosti: k očetam, mladenčem, otrokam, de bi njim, ki so enake starosti, prav globoko v serce vtisnil svoje opominovanje in svarjenje. Slednji starosti da kak poseben nagib, ki je ravno nji perméren, de naj ne ljubi svetá, desiravno zamore ta nagib ob enim tudi drugim služiti v prid.

15. zavoljo tega, kar je, zavoljo njegove lastnosti ko Odrešenik. Imé je namesti bitja. Vsi kristjani sploh naj ne ljubijo svetá in njegove sladnosti, ker so vsi po Jezusu Kristusu veliko dobroto, odpušenje grehov dosegli.

16. ker imate veči spoznanje zastran Božje časti Jezusa Kristusa (Zgor. 1, 1.). Naj močnejši nagib bodi vam očetam, de ne ljubíte svetá, ker ste v keršanskim spoznanji že viši stopnjo dosegli.

17. Vi mladenči ste per sv. kerstu, ko ste iz satanovih otrók otroci Božji postali, po svojim stanovitnim spoznávanji, po svoji stanovitni veri (v. 14.) satana premagali. To vam bodi nagib, de boj dokončajte, in tudi svét premagajte, ki si vse perzadeva, vas k sebi potegniti.

Digitized by Google

ste spoznali Očeta.[18]) Pišem vam, mladenči![19]) ker ste močni, in Božja beseda v vas ostane,[20]) in ste hudiga premagali.

15. Ne ljubíte ne svetá, ne tega, kar je v njem. Ako kdo svét ljubi, ni Očetove ljubezni v njem;[21])

16. zakaj vse, kar je na svétu, je poželenje mesá, in poželenje očí, in napuh življenja,[22]) kar ni iz Očeta, ampak iz svetá.[23])

17. In svét prejde in njegovo poželenje. Kdor pa stori voljo Božjo, ostane vekomaj.[24])

18. Otročiči! poslednja ura je; in kakor ste slišali, de Antikrist pride, je tudi zdaj velíko antikristov postalo; iz tega vemo, de je poslednja ura.[25])

19. Zmed nas so izšli, tode niso bili iz nas; ko bi bili namreč iz nas,[26]) bi bili gotovo z nami ostali; pa nad njimi se očitno kaže, de niso vsi iz nas.

20. Vi pa imate maziljenje od Svétiga, in veste vše.[27])

21. Nisim vam pisal kakor takim, kteri ne spoznajo resnice, ampak kakor takim, kteri jo spoznajo, in de nobena laž ni iz resnice.[28])

22. Kdo je lažnik,[29]) ako ni tisti, kteri taji, de Jezus je Kristus?[30]) Tisti je Kristusov na-

---

18. Vas otroke opominjam zato, de ne ljubíte svetá, ker poznate Očeta v nebesih in veste, de nič nima s svétam (v. 16.). Kakoršen je Oče, takošni naj bojo tudi otroci; naj bolj permerén nagib pervi mladosti.

19. Mladenče, ki se posebno znajdejo v skušnjavah svetá, apostelj še enkrat nagovorí. V greškim so memo tega tudi očetje še enkrat imenovani: „*Pisal sim vam, očetje, ker ste spoznali njega, kteri je od začetka. Pisal sim vam, mladenči, ker ste močni*“ i. t. d.

20. po stanovitnim spoznávanji.

21. Vaše serce naj se ne navezuje na počutniga poželjiviga človeka, tudi ne na zemeljsko; zakaj s tem se ne združa ljubezen Božja.

22. Poželjivost, lakomnost, častiželjnost.

23. kar nima svojiga začetka iz Boga, ampak iz hudobniga, spačeniga svetá, iz poželjivosti, ki je po grehu jela gospodariti čez duha.

24. Glej 1. Kor. 6, 13.

25. Konec svetá tudi ni takó deleč, kakor si morde mislite; zakaj mi smo v poslednji dobi Božjiga kraljestva na zemlji, v kteri pride Antikrist, kakor vam je že bilo oznanovano: tudi so že tukaj njegovi predhodniki, krivi učeniki, Kristusovi nasprotniki, in iz tega spoznamo, de je poslednja doba že res nastala. Zastran poslednjiga časa glej Hebr. 10, 37: 1. Tes. 4, 15. i. d. Zastran Antikrista in njegovih predhodnikov glej 2. Tes. 2. razl. 11.

26. niso bili pravi kristjani, kteri bi bili do konca stanovitni ostali.

27. Ni mi treba vas svariti pred antikristi, krivimi učeniki; saj ste kristjani, t. j., „*maziljeni*“, ste znotrej previdení z gnado in modrostjo sv. Duha, takó de ste zmožni, prevdariti, kar vam krivi učeniki oznanujejo, in se obvarovati njih slepotij.

28. Nisim vam pisal, kakor de bi vam bila neznana keršanska resnica, temuč pisal sim vam ko takim, ki so v nji dobro podučeni, in ki ravno zato tudi dobro vedo, de v nji ni nobene laží, nobeniga kriviga uka. Kakošen kriv nauk apostelj misli, se vidi v naslednji versti.

29. krivi učeniki.

30. de je v Jezusovi peršoni Sin Božji, Mesija, Zveličar na svét prišel.



Digitized by Google

sprotnik, kteri tají Očeta in Sina.[31])

23. Vsak, kteri tají Sina, tudí Očeta nima; kteri spozná Sina, ima tudi Očeta.[32])

24. Kar ste vi slišali od začetka, naj ostane per vas. Ako per vas ostane, kar ste slišali od začetka, bote tudi vi v Sinu in v Očetu ostali.[33])

25. In to je obljuba, ktero nam je obljubil, večno življenje.

26. To sim vam pisal od njih, kteri vas zapeljujejo.

27. In maziljenje, ktero ste vi od njega prejeli, ostani[34]) per vas. In ni potreba, de bi vas kdo učil; temuč kakor vas njegovo maziljenje podučí od vsiga, je res in ni laž. In kakor vas je učil, v tem ostaníte.[35])

28. In zdaj, otročiči! ostanite v njem,[36]) de bomo imeli zaupanje, ko se perkaže,[37]) in ne bomo osramoteni ob njegovim prihodu.

29. Ako veste, de je pravičen, vedite, de je vsak, kteri pravico dela, iz njega rôjen.[38])

## III. Poglavje.

Res velika je ljubezen Božja, de nas je prestvaril v svoje otroke. Tega svét ne spozná, ker Boga ne pozná, in le po zunanjim sodi, vaše veličastvo pa se še ni razodelo. De ne zgubite upanja do tega veličastva, se morate grehov očistiti; zakaj greh dela človeka krivičniga, in grešnik se ne more skleniti z njim, kteri je naše grehe odvzel, in greha nima; le kdor je pravičen, je njemu podoben, grešnik pa je hudiču enak. Greh se tudi nikakor ne spovzame s stanam

31. Ta je antikrist, kteri v Jezusu tají Kristusa Sina Božjiga, in s Sinam tudi Očeta.

32. zakaj le po Sinu se učimò Boga Očeta spoznati, moliti in ljubiti. Besede: „*kteri spozna*“ i. t. d. ni v greškim.

33. Deržíte se oznanjeniga uka, potem bote naj tesnejše sklenjeni z Očetam in Sinam.

34. V greškim: „*ostanc*“ i. t. d.

35. Taka je z vašimi zapeljivci, oní tajé v Jezusu Sina in z njim tudi Očeta: kar pa vas zadeva, ne potrebujete globokejši modrosti, s ktero se bahajo; ohraníte le prejete gnade s prejetim ukam, bote vse potrebno lahko razumevali. Kakor bote v tem gnadnim stanji z ukam podučevani, je vse to gola resnica; res, kakor vas je Jezus po svojih namestnikih učil, tega se deržíte in s tem tudi njega. — Besede: „*kakor vas njegovo maziljenje podučí od vsiga*“ so v zvezi z naslednjimi besedami: „*kakor vas je učil*“. Gnadno maziljenje se ne smé ločiti od Kristusoviga uka. S tem samé razpadejo prazne čenčarije in kvasarije napčnih skrivnostnikarjev (napčnih mistikarjev), de nas notranje razsvetljenje že dovolj učí, kar nam je treba verovati in delati; zakaj sveti Janez govorí od gnadniga maziljenja le v zvezi z ukam, ki se oznanuje, in ki ga mora človek v sé tako sprejeti, kakor se oznanuje.

36. po stanovitnosti v pravi veri in v resnični ljubezni.

37. k sodbi.

38. Te besede so v zvezi z besedami: „*ostanite v njem*“. Pa res ostanite v njem po vernim, svetim življenji; zakaj kakor veste, de je on svet, vedite tudi, de le, kdor po svetosti hrepení, nósi nad seboj gotovo znamnje Božjiga prerojenja, in s tem ima tudi poroštvo, de bo z njim ob njegovim prihodu deležnik Božjiga kraljestva; ker, ako smo otroci Božji, smo tudi deleži Božji in sodeleži Kristusovi (Rim. 8, 17.).

Digitized by Google

prerojenja; zakaj kdor je pravi otròk Božji, dela pravico in ljubi svojiga bližnjiga, kakor je zapovedano; krivičniki pa, kakor Kajn, hudo delajo in sovražijo svoje brate. Sovraštvo hudobnih izvira iz smerti in pelje v smert. Kdor pa ljubi, daruje svoje življenje, ali vsaj pomaga, kolikor premore, svojimu potrebnimu bratu. Tako delavno ljubezen skazujmo, de si bomo zamôgli dajati spričevanje, de smo otroci Božji, in de bomo upokojili svojo vest; zakaj ako nas že naša vest pogublja, kakó bomo pred Bogam odgovor dajali? Ako nam naša vest nič hudiga ne očita, usliši Bog našo molitev, ker spolnujemo Božjo zapoved, ktera hoče vero in ljubezen, in mi ostanemo v Jezusu.

1. Poglejte, kakošno ljubezen nam je skazal Oče, de se Božji otroci imenujemo in smo.[1]) Zavoljo tega nas svét ne pozná, ker njega ne pozná.[2])

2. Preljubi! zdaj smo otroci Božji; in ni še očitno, kaj de bomo.[3]) Vemo, de bomo, ko se perkaže, njemu podobni, ker ga bomo vidili, kakoršen je.[4])

3. In vsak, kteri ima to upanje vanj, se posvečuje, kakor je tudi on svet.[5])

4. Vsak, kteri greh dela, tudi krivico dela; in greh je krivica.[6])

5. In veste, de je on prišel, de bi naše grehe odvzel, in greha ni v njem.[7])

6. Nobeden, kteri v njem osta-

1. Besedi: „*in smo*“ ni v greškim, so pa v zvezi misliti; zakaj otroci Božji se le zato imenujemo, ker smo res otroci Božji, kar nasledva v 2. versti. Zastran Božjih otrók glej Jan. 1, 12. Rim. 8, 15. Gal. 4, 5.

2. Ko otrók Božjih nas svét ne spozná, še zaničuje in preganja nas, to pa naj nas nikar ne moti; vzrok tega je: ker tudi Boga ne pozná. Ako bi spoznal Božjo neskončno svetost, ljubezen in pravičnost, bi gotovo tudi razvidil, de mu je treba lepó in čisto živeti, se zatajevati, delavno ljubezen skazovati, ako hoče otrók Božji biti.

3. Svét vas tudi zato ne spozná, ker le po zunanjim sodi, vi pa se po zunanjim še ne vidite ko otroci Božji, v Božjim veličastvu.

4. Desiravno je pa veličastvo kristjanov zdaj še skrito (Kološ. 3, 3.), vender le gotovo vemo, de bomo Kristusu ob njegovim veličastnim prihodu v vidnim veličastvu podobni. Podlaga našiga veličastva pa je pravo spoznanje njega in Boga, naša tesna združnost z njim in naša svetost. To je: ker smo zavoljo svoje svetosti v tesni družbi z njim, in ga popolnama spoznamo, se torej vdeležujemo njegoviga veličastva, njegove večne blagosti. Naša svetost in naše spoznanje ste podlaga našiga veličastva in zveličanja. Zastran prihodnjiga veličastva glej 1. Kor. 15, 45. Kol. 3, 3. Filiplj. 3, 21: 2. Kor. 3, 18. Rim. 8, 29.

5. De se tedaj odmenjeno veličastvo otrók Božjih doseže, se mora slehern posvečevati, kakor je Jezus svet. Apostelj zdaj razlaga, de se greh nikakor ne spovzame s pravico, z Jezusam, Pravičnim, s tesno sklenitvijo z njim, s prerojenjem iz Boga.

6. Naš namen je, de smo pravični, in de se takó vravnamo, de je naš duh pokoren Bogu, naše telo pa duhu (gl. Jan. 3. razl. 7.): tega namena pa ne dosežemo, ali ga ne ohranimo, ako grešimo; zakaj greh razdere lepi réd, pravični stan v nas, ker stori, de se duh vzdiguje in punta zoper Boga, telo pa zoper duha. Greh se tedaj nikakor ne spovzame s pravičnostjo, ki jo moramo imeti. Ne spovzame se tudi z našo zadevo, v kteri smo z Jezusam, kakor nasledva.

7. Jesus je greha prosti odjemavec grehov, s kterim smo v nar tesnejšim združenji, kakó bi tedaj smeli grešiti?

Digitized by Google

ne, ne greší, in vsak, kteri greší, ga ni vidil, in ga ne pozná.[8])

7. Otročiči! nihče naj vas ne zapelje. Kteri dela pravico, je pravičen, kakor je tudi on pravičen.[9])

8. Kdor dela greh, je iz hudiča,[10]) ker hudič od začetka greší. Zavoljo tega je prišel Sin Božji, de bi razdjal dela hudičeve.[11])

9. Vsak, kteri je rôjen iz Boga, ne dela greha, ker njegovo séme v njem ostane, in ne more grešiti, ker je iz Boga rôjen.[12])

10. Iz tega se spoznajo otroci Božji in otroci hudičevi. Nobeden ni iz Boga, kteri ni pravičen in ne ljubi svojiga brata.[13])

11. Zakaj to je oznanilo, ki ste ga slišali od začetka, de se

---

8. Tudi združnost z Jezusam, zveza z njim po veri, upanji in ljubezni hoče, de ne smemo grešiti; zakaj v njem ostati in grešiti, se nikakor ne spovzame; kdor v veri in v ljubezni per njem ostane, ne greší, in vsak, kteri greší, ni bil ta čas, ko je grešil, prav sklenjen z njim, ni imel praviga spoznanja od njega, ker njegovo spoznanje ni obrodilo sadú pravičnosti. Ako bi človek njegovo neskončno ljubezen vedno pred očmi imel, bi ne mogel grešiti. Zatorej pravi sveti Bazili: Opravilo kristjanovo je, Gospoda vedno pred očmi imeti.

9. Ne dajte se krivim učenikam zapeljati: Le kdor pravično dela, je pravičen, in podoben Jezusu, Pravičnimu.

10. Kdor greh dela, je enak hudiču, je enaciga bistva z njim, je takó rekoč njegov otrok. Glej Jan. 8, 44. Spodej razlago 12.

11. zakaj grešiti je hudičeva reč že od nekdaj sem, per Božjim Sinu je pa ravno nasprotje, ker je prišel razdjat hudičeve dela: kdor je Kristusov, ne smé tedaj grešiti. Zastran razdjanja hudičeve delavnosti po Kristusu glej Jan. 12, 31: 16, 11.

12. Vsak, kteri je v stanji prerojenja, v stanu gnade Božje, in dokler v tem stanu ostane, ne dela greha, ker je v njem seme Božje, gnada Božja: on ne more grešiti, ker je Božji otrok, tako rekoč ves Božji, ki se vdeležuje nezmožnosti grešiti, kakoršno Bog ima. Zgornje besede nočejo tedaj reči, de bi ta, ki je v stanji prerojenja, v stanu gnade Božje, tega stanja celo ne mogel zgubiti, sploh ne mogel grešiti; ker zgorej 1, 8. apostelj sam pravi, de bi se motili, sami sebe slepili, ko bi si mislili, de greha nimamo; oné imajo le ta pomen, de se stan gnade Božje s stanam greha nikakor ne zedinja, de tedaj prerojeni ne smé grešiti. Vedi, de rečeno velja sicer od vsih grehov, ker se noben greh, bodi si še takó majhen, s prerojenjem ko prerojenjem ne spovzame; pa kakor se iz zveze vsih besedí razvidi, si apostelj misli naj pervo le velike, smertne grehe (spod. 5, 16.); zakaj v 8. in 10. versti se imenuje grešnik satanov otrok, mora se tedaj tak grešnik misliti, v kterim je hudobija, huda poželjivost toliko moči, kakor v hudiču, zadobila, de je bilo v njem dušno življenje umorjeno, posvečujoča gnada Božja zgubljena; tak pa je le velik grešnik.

13. Nad tem se otroci Božji poznajo od satanovih otrók; ti namreč delajo smertne grehe, uni pa ne: vsak tedaj, kteri ni čist smertnih grehov, je krivičen, ni Božji otrok, zlasti ne, kdor svojimu bližnjimu ljubezni ne skazuje, kdor svojiga brata sovraži, preganja, ali kakor si bodi zoper ljubezen do njega močno greší. — Apostelj imenuje zlasti ljubezen, ker je ljubezen vélika zapoved slednjiga kristjana, in je z njo še tudi sama ljubezen Božja v zvezi (Spod. 4, 20.).

Digitized by Google

ljubite med seboj. Jan. 13, 34. 35: 15, 12.

12. Ne kakor Kajn, kteri je bil iz hudiga in je svojiga brata ubil.[14]) In zakaj ga je ubil? Ker so bile njegove dela hude, njegoviga brata pa pravične.[15])

13. Nikar se ne čudite, bratje! ako vas svét sovraži.[16])

14. Mí vemo, de smo bili preneseni iz smerti v življenje, ker ljubimo brate.[17]) Kdor ne ljubi,[18]) ostane v smerti.[19])

15. Slehern, kteri sovraži svojiga brata, je ubijavec;[20]) in veste, de noben ubijavec nima večniga življenja v sebi obstoječiga.[21])

16. V tem smo spoznali ljubezen Božjo, de je on svoje življenje za nas dal;[22]) tudi mi moramo za brate življenje dati.

17. Kdor ima premoženje tega svetá, in vidi svojiga brata, de je v potrebi, in zapre svoje serce pred njim; kakó prebiva ljubezen Božja v njem?[23]) Jak. 2, 15.

18. Otročiči moji! ne ljubimo z besedo, tudi ne z jezikam, ampak v djanji in v resnici.

19. Iz tega[24]) spoznamo, de smo iz resnice;[25]) in bomo pred njim utolažili svoje serca.

20. Zakaj, ako nam kaj očita naše serce, je Bog večí ko naše serce, in vse vé.[26])

21. Preljubi! ako nam naše serce nič ne očita, imamo zaupanje k Bogu;

22. in kar koli prósimo, bomo od njega prejeli; ker njegove zapovedi spolnujemo, in delamo to, kar njemu dopade.

23. In to je njegova zapoved: de vérujemo v imé njegoviga Sina Jezusa Kristusa, in se ljubimo med seboj, kakor nam je zapoved dal.

---

14. kteri je bil hudimu, satanu v grešnim mišljenji podoben, in njemu enak ubijavec ljudí.
15. Zakaj ga je ubil? Zato ker je bil krivičen, ker ni bil prerojen, krivični pa sovražijo pravične.
16. Glej Mat. 10, 21. 22. in razl. Jan. 15, 18. i. d.
17. Naša ljubezen do bližnjiga je znamnje, de smo resnično prerojeni, otroci Božji. Ta versta se spet sklepa z 10. versto, kjer je pravičnost, zlasti ljubezen ko znamnje prerojenja naznanjena; verste 11—13. le razlagajo zapoved ljubezni, in kakó se je treba varovati sovraštva, ktero je s posvetnim duham sklenjeno.
18. V grešKim: „*brata*“ i. t. d.
19. ne more prerojen in otrok Božji biti. Glej, de vera sama ne opraviči, ampak vera v ljubezni delavna.
20. ker ne ubije le samiga sebe po duhovno, ampak tudi svojiga bližnjiga, ker je sovraštvo do njega sklenjeno z željo ga končati, in ta želja je duhoven uboj, ki lahko k telesnimu uboju zapelje, ako se sovraštvo ne odverne.
21. ne ohrani v sebi gnade, ki daje poroštvo večniga življenja.
22. Kdor ljubi svojiga brata, ga tedaj nikoli ne ubije; še celo da zanj svojo življenje, ali pa mu deli od svoje obilnosti. Glej naslednje.
23. kakó ostane tak v gnadi Božji, prijatel Božji?
24. iz té resnične ljubezni.
25. iz Boga, de smo otroci Božji.
26. ako nam že naše sercé očita, de ljubezni nimamo, kakó bomo pred sodbo Božjo obstali, ker Bog še več vé kakor naše sercé, ker on vse vé?

Digitized by Google

24. In kdor njegove zapovedi spolnuje, v njem ostane, in on v njem. In iz tega vemo, de v nas ostane, iz duha *(namreč)*, kteriga nam je dal. Spod. 4, 13. Jan. 14, 23. Rim. 8, 9: 1. Kor. 12, 3.

## IV. Poglavje.

Preljubi! ne verjemite vsakimu učeniku. Le samó taki, ki spoznajo, de je Sin Božji v Jezusu Kristusu ko pravi človek na svét prišel, so pravi učeniki: taki pa, ki to tajé, govoré po misli antikrista, kteri je že zdaj na svétu. Ker ste otroci Božji, torej nič ne premorejo čez vas otroci tega svetá; zakaj kdor je iz Boga rojen, spozná Boga in posluša apostoljski nauk. S tem spoznanjem Božjim je tudi vedno sklenjena ljubezen; zakaj kdor ne ljubi, ne spozná Boga, ker je Bog ljubezen, kar je pokazal s poslanjem svojiga Sina, kterigaje dal v smert za naše grehe, desiravno ga nismo poprej ljubili. Ker nas je Bog tolikanj ljubil, moramo tudi mi njega, Nevidniga, v njegovih vidnih podobah ljubiti, de bomo v njem ostali, in v ljubezni do njega popolni. Znamnje njegoviga združenja z nami je njegov duh, ki se razodeva od ene platí v pričevanji, de je Jezus Sin Božji, od druge platí pa v ljubezni, ktera nas navdaja z zaupanjem, de se kazni ne bojimò, in de bomo enkrat najdli milo sodbo Božjo. Naša ljubezen do Boga se tedaj potrebno izhaja iz ljubezni, s ktero nas je préd ljubil. Ljubezen do Boga je pa neločljivo sklenjena z ljubeznijo do bližnjiga, kar tudi zapoved ljubezni jasno in določno izreče.

1. Preljubi! ne verjemíte vsakimu duhu,[1]) temuč skušajte duhove,[2]) ali so iz Boga;[3]) zakaj veliko lažnjivih prerokov je na svét izšlo.

2. Iz tega se duh Božji spozna:[4]) Vsak duh, kteri priča, de je Jezus Kristus v mesu prišel, je iz Boga;[5])

3. in noben duh, kteri Jezusa razdeva,[6]) ni iz Boga, in ta[7]) je antikrist,[8]) od kteriga ste slišali, de pride, in je že zdaj na svétu.

---

1. vsakimu učeniku, vsakimu nauku.
2. po nauku, ki vam je bil oznanovan (v. 6.). Po besedi Božji, ki je katoliški cerkvi zročena in v nji hranjena, se lahko vsak nauk presodi, če je pravi ali ne.
3. ali imajo svoj začetek iz resnice, ali resnico oznanujejo.
4. iz tega se spozná, ali kdo iz Božjiga duha, iz resnice govorí, ako priča, de je Jezus i. t. d.
5. kdor priča, de je Sin Božji (Mat. 26, 63.) človeško natoro na se vzel, in v Jezusu iz Nazareta prišel na zemljo, je pravi, od Boga poslani učenik. — Sveti Janez ima tukej v misli tiste krive učenike, ki so pravo človeško natoro v Kristusu tajili, ali pa nad Jezusovo zgodbo dvomili.
6. kteri tají njegovo človeško natoro in njegov prihod na svét, ali njegovo Božjo čast, ali sploh potrebnost njegoviga rešivniga dela. Drugi prestavljajo: *„kteri Jezusa deli“*, to je, tají, de je Jezus iz Nazareta obljubljeni Božji Mesija (Zgor. 2, 22.). V greškim: *„in vsak duh, kteri ne spozná, de je Jezus Kristus v mesu prišel, ni iz Boga“*. Takó se bere per nekterih sv. očakih, zlasti per sv. Polikarpu, učencu svetiga Janeza.
7. duh, to je, krivi učenik.
8. antikrist, ne v osebi, pa po duhu v svojih predhodnikih. Glej zgor. 2, 18.

Digitized by Google

4. Vi ste iz Boga,[9]) otročiči! in ste uniga premagali;[10]) ker je ta, ki je v vas, veči ko ta, ki je na svétu.[11])

5. Oni so od svetá;[12]) zato od svetá govoré, in svét jih posluša.

6. Mí smo iz Boga.[13]) Kdor Boga pozná, nas posluša; kdor ni iz Boga, nas ne posluša. Iz tega spoznamo duha resnice, in duha zmote.[14])

7. Preljubi! ljubimo se med seboj,[15]) ker je ljubezen iz Boga.[16]) In vsak, kteri ljubi, je iz Boga rôjen, in Boga pozná.

8. Kdor ne ljubi, Boga ne pozná; zakaj Bog je ljubezen.

9. V tem se je skazala ljubezen Božja do nas, de je Bog svojiga edinorojeniga Sina poslal na svét, de bi po njem živeli. Jan. 3, 16.

10. V tem je ljubezen: ne kakor de bi bili mi Boga ljubili, temuč de nas je on pred ljubil, in de je poslal svojiga Sina v spravo za naše grehe. Zgor. 2, 2.

11. Preljubi! ako nas je Bog takó ljubil, moramo tudi mí eden druziga ljubiti.

12. Boga ni nikoli nihče vidil. Ako se ljubimo med seboj, ostane Bog v nas, in njegova ljubezen je v nas popolna.[17])

13. Iz tega spoznamo, de ostanemo v njem, in on v nas, ker nam je dal od svojiga Duha.[18])

14. In mí smo vidili in pričujemo, de je Oče poslal svojiga Sina odrešenika svetá.

15. Kdor koli bo pričal, de je Jezus Sin Božji, ostane Bog v njem, in on v Bogu.[19])

16. In mí smo spoznali, in vérovali ljubezni, ktero ima Bog

---

9. Glej zgor. 3, 1.

10. antikrista, namreč une učenike, ki so ko njegovi predhodniki v njegovim duhu vstali. V greškim: „*in ste une premagali*“.

11. ker duh Božji, ki vas navdihuje, vam daje moč, de zamorete antikristoviga duha, njegove krive nauke in ravnala premagati in njih praznoto spoznati, ako Bogu zvesti ostanete.

12. posvetni duh, duh poželjivosti, samopridnosti in častilakomnosti jih goni.

13. Mí aposteljni smo Božjih misel in željá.

14. Kdor je Božjih misel in željá, kdor Boga prav spozná, posluša apostoljski nauk: kdor je posvetnih misel in željá, noče poslušati našiga uka. Nad tem, če nas kdo posluša ali pa ne posluša, spoznamo, ali ga duh Božji, duh resnice vodi, ali pa duh zmote goni.

15. Apostelj se prestopi k ljubezni, ker resnično prerojeni, ki ima pravo spoznanje, tudi po tem spoznanji dela, t. j. ljubi; zakaj ljubezen je duša našiga djanja, in v nji se združujejo vse čednosti.

16. ker je ljubezen sad prerojenja, posinovljenja Božjiga.

17. Nevidnimu Bogu ne moremo svoje ljubezni naravnost in vidama za njegovo ljubezen povračati: ako se pa med seboj ljubimo, tedaj ga ljubimo posrednje v njegovih podobah, v svojim bližnjim, ostanemo združeni z njim, in takó doseže naša ljubezen do njega svojo popolnost.

18. ker nam je dal pravo spoznanje, pravo vero in pravo ljubezen; — kar se razlaga v naslednjih verstah. V 14. in 15. versti pravi apostelj, de združenje z Bogam izvira iz spoznanja, v 16. versti pa, de iz ljubezni.

19. Vera v Jezusa Kristusa, Sina Božjiga, je tukaj namesti vse keršanske vere; zakaj v Jezusu se ne da nič deliti. Kdor vsiga ne véruje, kar je Jezus učil,

Digitized by Google

do nas.[20]) Bog je ljubezen, in kdor ostane v ljubezni, ostane v Bogu, in Bog v njem.

17. V tem je ljubezen Božja per nas popolna, de imamo zaupanje v dan sodbe;[21]) zakaj kakor je on, takó smo tudi mí na tem svétu.[22])

18. V ljubezni ni strahú;[23]) temuč popolna ljubezen izžene strah. Zakaj strah ima terpljenje;[24]) kdor se pa bojí, ni popoln v ljubezni.

19. Ljubímo tedej mí Boga, ker nas je Bog pred ljubil.[25])

20. Ako kdo reče: „Ljubim Boga“, in sovraži svojiga brata, je lažnik. Kdor namreč ne ljubi svojiga brata, kteriga vidi, kakó more Boga ljubiti, kteriga ne vidi?[26])

21. In to zapoved imamo od Boga, de, kdor ljubi Boga, naj ljubi tudi svojiga brata. Jan. 13, 34: 15, 12. Efež. 5, 2.

## V. Poglavje.

Bratovska ljubezen je tudi v zvezi s prerojenjem; ako prerojeni ljubi svojiga očeta, ljubi tudi svojiga brata. Boga, Očeta, pa ljubimo, če spolnujemo njegove zapovedi, ktere niso težke, ker zamore živa vera v Jezusa Kristusa, Sina Božjiga, premagati vse zaderžke, ki jih svetimu življenju svét nasproti stavi. Ta vera se pa opéra na resnični prihod Jezusa Kristusa na zemljo, kteri ni bil le per kerstu za učenika postavljen, temuč je bil tudi po svoji kervavi smerti ko spravnik naznanjen in po svetim Duhu poterjen. Resnica tedaj ni le z nebes po treh Božjih peršonah pričana, ampak tudi na zemlji po duhu, vodi in kervi, in te priče se zedinjajo, ker so bistevno le ena priča. Božje spričbe so. Verni človek jih sprejme, in spozná, de nam je Bog dal v svojim Sinu življenje, ki nas navdaja z zaupanjem, de bomo uslišani v vsih rečeh, ktere so po volji Božji, na priliko: grešniku pomagati k življenju, desiravno je razloček med majhnimi in smertnimi grehi. Kar pa greh zadeva, vedite, de se s prerojenjem ne spovzame, in de nam je dal Jezus Kristus pravo spoznanje, de se zamoremo varovati vsiga nesvetiga.

1. Vsak, kteri véruje, de Jezus je Kristus,[1]) je iz Boga rô-

---

in kar so njegovi namestniki, aposteljni in škofje, ko njegov nauk oznanovali, ne véruje resnično v njega.

20. Glej zgor. v. 9. 10.

21. de se nam ni treba kazni bati. Glej zgor. razl. 17.

22. dè tudi mi svojiga bližnjiga takó ljubimo, kakor nas je on ljubil.

23. namreč hlapčevskiga strahú pred kaznijo, ker ljubijoči ni velik grešnik, in se tedaj tudi večne kazni ne bojí. Nasproti pa se z ljubeznijo popolnama spovzame otroški strah, ljubljeniga žaliti, res ljubezen sama je ta strah.

24. zakaj strah je britko občutenje zavoljo napovedane kazni; ker ta kazen ljubijočimu ni zažugana, zatorej ne more biti v ljubezni taciga strahú.

25. ter skazujmo to ljubezen v ljubezni do bližnjiga.

26. Ako kdo svojiga brata, kteri je otrok Božji, podoba Božja (spod. 5, 1.), v kterim je Bog takó rekoč víden postal, ne ljubi, kakó bi se mu verjelo, de ljubi nevidniga Boga? On slepí samiga sebe, in slepí tudi druge, ako to terdi, lažnik je.

1. Zveličar, Sin Božji, Mesija, ki je na svét prišel.

Digitized by Google

jen. In vsak, kteri ljubi njega, kteri je rodil, ljubi tudi njega, kteri je bil rójen iz njega.[2])

2. Iz tega spoznamo, de ljubimo otroke Božje, če Boga ljubimo, in njegove zapovedi spolnujemo.[3])

3. To je namreč[4]) ljubezen Božja, de njegove zapovedi spolnujemo; in njegove zapovedi niso težke.

4. Zakaj vse, kar je rojeno iz Boga, premaga svét, in to je zmaga, ktera premaga svét, naša vera.

5. Kdo je pa, kteri premaga svét, kakor kdor véruje, de je Jezus Sin Božji?[5])

6. Ta je,[6]) kteri je prišel z vodo in kervjo, Jezus Kristus; ne le v vodi, ampak v vodi in kervi. In Duh je, kteri pričuje, de je Kristus resnica.[7])

7. Zakaj trijé so, kteri pričujejo v nebesih: Oče, Beseda in sveti Duh; in tí trijé so eno.

8. In trijé so, kteri pričujejo na zemlji: Duh, in voda, in kri; in tí trijé so eno.[8])

9. Ako človeško pričevanje

---

2. Apostelj še dalje razklada potrebno zvezo Božje in bratovske ljubezni. Ta zveza, pravi, se tudi iz prerojenja izhaja. Prerojeni ne ljubi le svojiga Očeta, Boga, ampak tudi svoje prerojene brate, s kterimi je tolikanj natanko sklenjen.

3. Kakor je znamnje prave Božje ljubezni bratovska ljubezen (zgor. 4, 11. i. d.), ravno takó je tudi znamnje bratovske ljubezni Božja ljubezen, ki se razodeva v spolnovanji Božjih zapoved. Ne smemo tedaj iz bratovske ljubezni nasproti delati Božji ljubezni.

4. V tem se razodeva ljubezen Božja.

5. Ni težko spolnovati Božjih zapoved; zakaj prerojeni kristjan premaga svét, vse nesveto, kar ga k grehu mika in vabi, po veri, in sicer po veri v Božjiga Odrešenika, ker po ti veri zadobí vse gnadne pomočke, de zamore premagati vse sovražnike svojiga zveličanja.

6. Apostelj zdaj dokazuje, de je vera v Jezusa, ki je tolikanj mogočna, uterjena na naj bolj gotove spričevanja, de ni zmišljava, temuč se opéra na take reči, ki so se res zgodile.

7. De je Jezus res Odrešenik in Zveličar svetá, je spričano z resničnimi pergodbami, ki so se z njim zgodile, namreč s tem, de je prišel z vodo, t. j., s kerstam, ki ga je prejel od Janeza Kerstnika v Jordanu, kteri kerst je bil slovesno posvečenje ali vpeljanje v njegovo Mesijevo službo: dalje s tem, de je prišel s kervjo, t. j., de je res opravil kervavo, spravno daritev, ki so jo preroki napovedovali, in ki se ni mógla opraviti brez kervi (Hebr. 9, 22: 10, 22.). Poslednjič je tudi Duh Božji priča tega, t. j., sveti Duh, ki je prišel nad verne, in čudeži, ki so se godili, pričajo resničnost Jezusovo (Jan. 15, 26.) in de ga je Bog na svét poslal. — V greškim: *„in Duh je tisti pričevavec, ker Duh je resnica“*.

8. Versti 7. in 8. ne poveste vzroka tega, kar je rečeno v 6. versti, temuč le to versto dalje razlagate, takó de je pomen tale: zakaj resničniga prihoda Jezusa Kristusa ko Odrešenika na zemljo ne pričajo samo tri nebeške, nevidne priče: Oče, Beseda in sveti Duh v popolni enoglasnosti ali edinosti med seboj, temuč v to se zedinjajo tudi tri zemeljske, vidne priče: sveti Duh s svojimi gnadnimi darovi ali čudeži, kerst in kervava smert Jezusa Kristusa. Besede: *„in tí trije so eno“*, pomenijo v obeh verstah naj pervo: in tí trijé se popolnama zedinjajo v svojim pričevanji; memo tega pa še izrečejo enakost v bitji imenovanih prič. Oče, Beseda in sveti Duh so eniga Božjiga bitja: gnadni darovi svetiga Duha, voda in kri so tudi eniga bistva; zakaj vsim je Božji

Digitized by Google

sprejmemo, je pričevanje Božje veči; to namreč je pričevanje Božje, ktero je veči, ker je *(Bog)* pričeval od svojiga Sina.[9])

10. Kdor véruje v Sina Božjiga, ima pričevanje Božje v sebi. Kdor ne véruje Sinu,[10]) ga stori lažnika; ker ne véruje pričevanju, s kterim je Bog pričeval od svojiga Sina.[11])

11. In to je pričevanje: de nam je Bog večno življenje dal; in to življenje je v njegovim Sinu.[12])

12. Kdor ima Sinú, ima življenje; kdor nima Sinú, nima življenja.

13. To vam pišem, de veste, de imate večno življenje, kteri vérujete v imé Sinú Božjiga.

14. In to je zaupanje, ktero vanj imamo: de nas usliši, česar koli prósimo po njegovi volji.[13])

15. In vemo,[14]) de nas usliši, česar koli prósimo; vemo, ker prejmemo darove, kterih ga prósimo.[15])

16. Kdor vé, de njegov brat stori greh, kteri ni k smerti,[16]) naj prósi, in bo dano življenje njemu,[17]) kteri ni grešil k smerti. Je greh k smerti; ne rečem, de bi zanj kdo prosil.[18])

---

Duh v podlago: gnadnim darovam je sv. Duh v podlago, ker so njegovi, kerstu Kristusovimu je sv. Duh v podlago v tem oziru, ker se je per njem nad Kristusa izlil v neskončni polnosti, in kervi Kristusovi je sv. Duh v podlago v tem pomenu, ker je Kristus v svetim Duhu opravil svojo neskončno daritev, in je z njo vsim ljudem zaslužil gnado svetiga Duha.

9. per kerstu (Mat. 3, 16. 17.) in v njegovim Božjim življenji in djanji (Jan. 5, 32. 36.).

10. V greškim: „*kdor Bogu ne veruje*“ i. t. d.

11. Verni človek veruje Božjimu pričevanju, neverni pa Boga za lažnika spozná, ker zaverže njegovo pričevanje, ko si misli, Bog zamore tudi laž pričati.

12. Namen pričevanja Božjiga je, nas prepričati, de nam je Bog dal v svojim Sinu večno življenje.

13. Z življenjem, ki ga po Sinu prejmemo in ohranimo, je sklenjeno zaupanje, de bomo uslišani v vsih rečeh, ktere so po volji Božji. Ali: živi kristjan, ki je s Kristusam sklenjen, smé zaupati, de bo v vsim uslišan, česar prósi po Božji volji. Gl. Mat. 7. i. d. razl. 6.

14. sploh v vsih zadevah (v. 14.).

15. v posebni zadevi, kakor jo apostelj v 16. versti ko zgled naznani.

16. pa ne takó, de bi zgubil svoje dušno življenje, posvečujočo gnado Božjo. Dušno življenje, posvečujoča gnada Božja se zgubí po slednjim smertnim grehu; apostelj pa mende ima tukaj le take posebno velike in strašne grehe v misli, s kterimi je sklenjena nespokornost, na priliko: veliki grehi iz navade, nezmernost, nečistost, lakomnost, grehi zoper svetiga Duha. Glej naslednje.

17. gnada spreobernjenja in poboljšanja.

18. s tolikim zaupanjem in prepričanjem, de bi si mislil, de bo prav gotovo uslišan: zakaj tukaj je govorjenje le od take molitve, kteri je uslišanje obljubljeno (v. 15.). Apostelj tedaj ne prepoveduje sploh za take grešnike moliti, temuč le pravi, de naj nihče ne moli za-nje z gotovim prepričanjem, de bo uslišan. Ni sicer nemogoče, de bi Bog molitve za take terdovratne grešnike nikoli ne uslišal, mogoče je, tode se prav malo kdaj zgodí, in vzrok tega je, ker si prosta volja tacih grešnikov tolikanj v hudim dopade, se takó močno v hudim zaterdi in zakerkne, de gnadi Božji nar veči zaderžke nasproti stavi, in jo skorej vselej nezmožno storí. Memo tega, piše Massl, ima tudi Božja pravičnost in svetost svoje pravice; Bog namreč pustí po svoji neskončni pra-

Digitized by Google

17. Vsaka krivica je greh;[19]) in *(nekteri)* greh je, kteri je k smerti.[20])

18. Vemo, de nobeden, kteri je iz Boga rôjen, ne greší; temuč Božje rojstvo ga obváruje, in hudič se ga ne dotakne.[21])

19. Vemo, de smo iz Boga; in ves svét v hudim tiči.[22])

20. In vemo, de je Sin Božji prišel, in nam dal razumnost, de spoznamo praviga Boga, in smo v pravim Sinu njegovim. Ta je pravi Bog in večno življenje.[23])

21. Otročiči! varvajte se malikov.[24]) Amen.

---

vici in svetosti terdovratne grešnike njim v kazen — v nespokornosti tičati in se pogubiti; zatorej bi bila velika prederznost, ako bi se kdo takó pravičniga štel in svoji molitvi in prošnji za terdovratne grešnike toliko moč perpisoval, ter bi si mislil, de bo z njo gotovo premagal Boga samiga v taki reči, ki jo je svoji pravici in svetosti dolžan; le prav popolnama duše bi smele s serčnostjo pred Boga stopiti, kakor nekdaj Mojzes. Sveti Janez hoče tukaj memo ljubezni Božje pokazati tudi kaznovavno pravico Božjo, ktera se razodeva nad terdovratnimi grešniki. Permeri 1. Kralj. 2, 25. Jerem. 14, 11 : 15, 1. i. t. d.

19. Vse, kar je zoper pravico, namreč zoper postavo, je greh.

20. V greškim: *„in je greh, kteri ni k smerti“*. Sveti apostelj dela tedaj v latinskim in v greškim razloček med smertnimi in majhnimi ali odpustljivimi grehi.

21. Greh (v. 17.) napelje aposteljna, de se spet verne k svoji poprešnji misli (3, 9.), de se namreč greh nikakor ne spovzame s prerojenjem; kristjan naj torej nikar ne greší, vsaj smertnih grehov mora biti prost. V greškim: *„temuč on rojeni iz Boga se varuje“* i. t. d.

22. je satanu podveržen, poln hudobij in sladnost.

23. Ta, Kristus je pravi Bog, ki da večno življenje.

24. varvajte se vsaciga kriviga, zmišljeniga boga, vsaciga malikovanja. Vedi, de je vselej malikovanje, ako kdo kako reč bolj ljubi kakor Boga, ali pa če jo zoper Božjo voljo ljubi.

Digitized by Google

# DRUGI LIST
# S. JANEZA APOSTELJNA.

## Eno Poglavje.

Janez, stareji, píše do izvoljene gospé in do njenih otrok, ter jim voši gnado in mir. Veseli me, de tvoji otroci po resnici živé, in prosim te, po stari zapovedi, bodi stanovitnā v nasprotni ljubezni, kakor je ljubezen sploh to, de živimò po Božjih zapovedih. Ohranite nauke, kakor ste jih slišali od začetka; zakaj veliko krivih učenikov ne spozna, de je Kristus prišel ko pravi človek. Glejte, de od prave vere ne odstopite in ne zgubitè prijaznosti Božje, in pokažite takim krivovercam, de niste ž njimi v nobeni zvezi. Več ustno. Pozdravljenje.

1. Jest starejši[1]) izvoljeni gospé in njenim otrokam,[2]) ktere ljubim v resnici, in ne samo jest, ampak vsi, kteri so spoznali resnico,

2. zavoljo resnice, ktera v nas prebiva, in bo z nami vekomaj.[3])

3. Gnada z vami, usmiljenje, mir od Boga Očeta, in od Kristusa Jezusa, Sinú Očetoviga v resnici in ljubezni.[4])

4. Silno sim se veselil, ker sim jih najdel med tvojimi otroci,[5]) kteri živé po resnici,[6]) kakor smo zapoved prejeli od Očeta.

5. In zdaj te prosim, gospa! ne kakor de bi ti novo zapoved pisal, ampak ktero smo imeli od začetka,[7]) de se ljubimo med seboj. Jan. 13, 34: 15, 12.

6. In to je ljubezen,[8]) de živimo po njegovih zapovedih. To je namreč zapoved, de, kakor

1. Tako se imenuje sv. Janez, nekej ker je bil viši škof, nekej ker je že bil močno v letih. Glej 1. Pet. 5, 1.
2. Glej vvod v pervi list.
3. to je: ktere ljubimo zavoljo resnice, zavoljo keršanstva, ktero bratovsko ljubezen zapoveduje. Pravo keršanstvo nam ukazuje pravo ljubezen, in ta resnica bodi z nami vekomaj, vekomaj tedaj ž njo tudi serčna, nasprotna ljubezen.
4. zavoljo resnice in ljubezni, vere in ljubezni, delavne vere. Zavoljo delavne vere zmirej več gnade in milosti, in ravno zato tudi več miru od Boga dobivamo. Sveti Duh ni imenovan, ker se z Očetam in Sinam že razumeva; zakaj sveti Duh je Duh Očetov in Sinov.
5. kteri so ga bili mende obiskali.
6. po pravi veri.
7. v začetku keršanskiga uka.
8. V tem se ljubezen sploh kaže.

Digitized by Google

ste slišali od začetka, po nji živitè. 1. Jan. 2, 7: 5, 3.

7. Zakaj[9]) veliko zapeljivcov je izšlo na svét, kteri ne spoznajo, de je Jezus Kristus prišel v mesu; tak je zapeljivec in Kristusov nasprotnik. 1. Jan. 4, 2. 3.

8. Glejte nase, de ne zgubite, kar ste perdelali,[10]) temuč de polno plačilo prejmete.

9. Kdor koli odstopi, in ne ostane v Kristusovim nauku, nima Boga;[11]) kdor ostane v nauku,[12]) on ima Očeta in Sina.

10. Ako kdo k vam pride, in ne pernese tega nauka, ga nikar ne sprejmite v hišo, in ga nikar ne pozdravljajte.[13])

11. Zakaj kdor ga pozdravi, se njegovih hudobnih del deležniga stori.[14])

12. Veliko bi vam imel pisati, tode nisim hotel s papirjem in černilam; upam namreč k vam priti in iz ust do ust govoriti, de bo vaše veselje polno.

13. Pozdravijo te otroci tvoje sestre Izvoljene.[15])

9. Potrebno je opominovanje, de se deržite naukov, ki ste jih slišali; zakaj veliko krivih učenikov še poglavitno resnico taji, de je Kristus ko pravi človek prišel.

10. Glejte, de od prave vere ne odstopite in takó večniga zveličanja ne zgubite, do kteriga ste pravico dobili, ko ste bili vero sprejeli.

11. za očeta in prijatla.

12. V greškim: „*kdor ostane v nauku Kristusovim*“.

13. Ne pečajte se ž njim.

14. Pozdravljanje, še bolj pa gostoljubno sprejemanje je naznanjalo, de kdo koga spozna za svojiga prijatla, za taciga, ki je bil ž njim enacih misel: za tega voljo je mogel apostelj prepovedati, krivoverce pozdravljati in v hišo sprejemati. Kdor namreč krivoverca, od kteriga vé, de pride krivoverstvo razširjat, v hišo sprejme, se ž njim peča, pogovarja i. t. d., se vdeleží razširjanja krive vere in naznani, de je s krivovercam enacih misel, de krivoverstvo podpéra in pospešuje, razodene se prijatla in podpéravca krivoverstva, nasproti pa sovražnika in zatéravca prave vere.

15. izverstne kristjanke.

Digitized by Google

# TRETJI LIST
# S. JANEZA APOSTELJNA.

## Eno Poglavje.

Sv. Janez piše do Gaja, mu voši, de bi se mu dobro godilo, se veseli zavoljo njegoviga keršanskiga obnašanja, kakor tudi zavoljo njegove ljubezni do oznanovavcov svete vere. Nekiga Diotrefa apostelj svari, Demetrija pa hvali, in piše, de bo kmalo k Gaju prišel. Vošilo in pozdravilo.

1. Jest starejši preljubimu Gaju,[1]) kteriga ljubim v resnici.

2. Preljubi! molim, de bi se ti v vsih rečeh dobro godilo, in de bi bil zdrav, kakor se tvoji duši dobro godí.

3. Močno sim se razveselil, ko so prišli bratje in pričevanje dajali tvoji resnici, kakó de tí po resnici živiš.[2])

4. Večiga veselja nimam, kakor to, de slišim, de moji otroci po resnici živé.

5. Preljubi! zvestó ravnaš, kar koli storiš bratam, in to ptujim,

6. kteri so pričevali od tvoje ljubezni vpričo cerkve, in prav storiš, če jih po poti preskerbljuješ, kakor se spodobi pred Bogam.[3])

7. Zakaj zavoljo njegoviga iména so se podali na pot,[4]) in niso nič prejeli od nevernikov.[5])

8. Mí tedej moramo take sprejemati, de bomo pomagavci resnice.

9. Pisal bi bil morebiti cerkvi; tode Diotref, kteri hoče pervo mesto med njimi imeti, nas ne sprejme.[6])

10. Za tega voljo ga bom, ko pridem, opomnil njegovih del, ktere dela, ker s hudobnimi besedami zoper nas čenčá; in — kakor bi mu to ne bilo zadosti — on sam bratov ne sprejme, in brani tistim, kteri bi jih sprejeli, in jih iz cerkve izganja.

11. Preljubi! nikar ne posnemaj hudiga, ampak to, kar je dobro. Kdor dobro dela, je iz Boga;[7]) kdor hudo dela, ni Boga vidil.

12. Demetriju se pričevanje daje od vsih, in od same resnice, in tudi mí mu pričevanje damo; in veš, de je naše pričevanje resnično.

13. Veliko bi ti imel pisati; tode ti nisim hotel s černilam in s peresam pisati.

14. Upam pa te skorej viditi, in bova govorila od ust do ust. Mir ti bodi! Pozdravijo te prijatli. Pozdravi prijatle po iménu.

1. Glej Djan. apost. 19, 29.
2. po pravi veri.
3. Glej Djan. apost. 15, 3. Rim. 15, 24.
4. de bi keršansko vero razširjali, ko oznanovavci svete vere.
5. kterim so evangeli oznanovali.
6. Častilakomni Diotref, kteri se za svojo veljavo boji, ako bi oznanovavci svete vere prišli, nas noče sprejeti, in tudi vernim prigovarja, de naj bi nas ne sprejeli.
7. otrok Božji.

Digitized by Google

# VVOD

v

## List svetiga Juda aposteljna.

Sveti apostelj Juda ali Tadej, ktero oboje imé ravno tisto pomeni, namreč spoznovavca, je bil sin Alfejev in brat svetiga aposteljna Jakopa mlajšiga, sorodovinec Gospodov (Glej vvod v list svetiga Jakopa). Ker je svét zaničeval in silno gorel za Jezusovo čast in poveličanje, je bil sprejet v število aposteljnov. Kakor Nicefor, Izidor in martirologi (mučeniške bukve) pripovedujejo, je ta apostelj sveti evangeli oznanoval v Judeji, Samarii, Idumeji in zlasti v Mezopotamii, in poslednjič je v Perzii za sveto vero življenje dal. List, kteriga imamo od njega, in kteri se katoliškim listam prišteva (glej vvod v list svetiga Jakopa), je močno podoben drugimu poglavju druziga lista svetiga aposteljna Petra, in zato so nekteri mislili, de je bil uni list iz tega izpisan. Če je pa sveti Peter ali sveti Juda poprej pisal, se za gotovo ne more izvediti, kakor tudi ne, kje in kdaj de je bil list svetiga Juda pisan. Apostelj opominja v tem kratkim listu verne kristjane, de naj bodo stanovitni v veri, de naj se ne dajo zapeljati krivim in lažnjivim učenikam, kteri že s svojim pregrešnim življenjem kažejo, de njih nauk ni od Boga.



Digitized by Google

# LIST
# SV. JUDA APOSTELJNA.

## Eno Poglavje.

Apostelj Juda piše ljubljenim poklicanim, ter jim voši usmiljenje, mir in ljubezen. Potrebno se mi je zdelo, opominjati vas, de bodite stanovitni v veri; zakaj vrinili so se krivi učeniki, kteri v svoji razuzdanosti Jezusa Kristusa tajé. Kakor je Bog kaznoval neverne Egipčane, napuhnjene angelje in nečiste Sodomljane, ravno takó se bo tudi godilo tem zaničevavcam gospostva, kterim bi mogel vender v zgled biti véliki angelj, sveti Mihael, kteri še čez satana ni izrekel sodbe preklinjanja, temuč je vso sodbo Bogú prepustil. Henoh je tudi zavoljo njih od sodbe prerokoval. Spomnite se, de so vas apostelni opominjali, varovati se mesénih krivovercov, kteri bodo prišli poslednji čas. Bodite stanovitni v veri in ljubezni, in rešite jih iz pogubljenja, kteri so v nevarnosti. Hvaljen bodi Jezus Kristus vse večne čase!

1. Juda, služabnik Jezusa Kristusa, brat pa Jakopov, njim, kteri so od Boga Očeta ljubljeni, in od Kristusa Jezusa ohranjeni in poklicani.[1])

2. Usmiljenje vam bodi in mir in ljubezen v obilnosti!

3. Preljubi! ker imam vso skerb, vam pisati od vašiga občniga zveličanja, se mi je potrebno zdelo, vam pisati in *(vas)* prositi, de se vojskujte za vero, ki je enkrat svetim zročena.

4. Zakaj vrinili so se neki ljudje, kteri so že zdavno zapisani v to obsojenje,[2]) hudobni, kteri gnado našiga Boga prevračajo v razuzdanost,[3]) in tajé ediniga Gospodovavca in Gospoda našiga Jezusa Kristusa.[4])

5. Opomniti vas pa hočem, ko enkrat vse veste, de je Jezus *(sicer)* ljudstvo iz egiptovske dežele rešil, po tem pa *(vender)* tiste, ki niso verovali, pokončal. 4. Mojz. 14, 37.

6. Angelje pa, kteri niso ohranili svoje imenitnosti, ampak so zapustili svoje stanovanje, je k sodbi vélikiga dneva z večnimi vezmi pod temò perhranil. 2. Petr. 2, 3. 4.

---

1. njim, ktere je Oče ljubil, ker jim je svojiga edinorojeniga Sina poslal, ktere je Jezus Kristus po svetim evangelii poklical in s svojo gnado v veri in ljubezni ohranil. V greškim: *„njim, kteri so od Boga Očeta posvečeni, in od Jezusa Kristusa“* i. t. d. Posvečeni, t. j., za vero odločeni.
2. ker je namreč Bog poprej vidil njih prostovoljno nepokoršino.
3. kteri v Božjo milost grešé. Glej 1. Pet. 2, 16.
4. s svojim pregrešnim življenjem. V greškim: *„in tajé ediniga Boga in Gospoda našiga Jezusa Kristusa“*.

Digitized by Google

7. Kakor so tudi Sodoma in Gomora in bližnje mesta, ktere so *(njim)* enako nečistost uganjale, in za drugim mesam hodile, zgled postale, in večniga ognja kazen terpé. 1. Mojz. 19: 2. Petr. 2, 6.

8. Ravno takó tudi ti[5]) *(svoje)* meso skrunijo,[6]) gospostvo pa zaničujejo, in veličastvo preklinjajo.[7])

9. Ko se je Mihael, véliki angelj, s hudičem besedoval in prepiral za Mojzesovo telo, se ni prederznil, sodbe preklinjanja izreči, ampak je rekel: Gospod te ukrôti![8])

10. Tí pa preklinjajo, kar koli ne vedo; kar koli pa po natori vedo, kakor neumna živina, v tem se končujejo.[9])

11. Gorjé jim! ker po Kajnovi poti hodijo,[10]) in so Balaamovi zmoti zavoljo dobička vdani,[11]) in v Koretovim zopergovorjenji poginjajo.[12])

12. Oni so v svojih[13]) pojedinah[14]) nagnusni, se gosté brez strahú in se pasejo; so oblaki brez vode, kteri so od vetrov sem ter tje gonjeni;[15]) jesenske drevesa,[16]) brez sadú, dvakrat usahnjene,[17]) izkoreninjene;[18])

13. valovi divjiga morja, kteri svojo sramoto iz sebe penijo,[19]) nestanovitne zvezde,[20]) kterim je temni vihar perhranjen na vekomaj.

---

5. V greškim: *„Ravno tako se tudi ti sanjam prepušajo in meso“* i. t. d.
6. svoje telo z nečistostjo.
7. zlasti duhovsko gosposko. Glej 2. Pet. 2, 10.
8. V greškim: *„Gospod te kaznuj!“* — Na Gospodovo povelje je angelj pokopal Mojzesa v neki dolini moabske dežele, de bi noben človek za njegov grob ne vedil. 5. Mojz. 34. razl. 5. Bog je to storil, de bi Izraelci ne bili zapeljani, vélikimu postavodajavcu Božje časti skazovati. Ta sklep Božji hudiču ni bil všeč; rad bi bil Mojzesovo telo v svojo oblast spravil, de bi ž njim Izraelce zapeljeval. Sveti Mihael, véliki angelj, mu ga je pa branil; ali preklel ga vender ni, ter je vso sodbo Bogu prepustil. — Apostelj hoče s tim reči: Če véliki angelj Mihael še hudiča ni preklel, ki je vender sama hudobija, temuč je sodbo in kazen Bogu prepustil, kolike kazni vredni so krivi učeniki, kteri v svoji prederznosti gosposko preklinjajo, ki jo je Bog postavil!
9. Glej 2. Petr. 2, 12.
10. po poti Kajna, ki je iz nevošljivosti svojiga brata Abeljna umoril.
11. Glej 2. Petr. 2, 15.
12. ko puntarji, kakor Kore. Glej 4. Mojz. 16, 1. 31. i. d.
13. V greškim: *„vaših“*.
14. Glej Djan. apost. 2. razl. 49.
15. Glej 2. Pet. 2, 17.
16. ki praviga sadú ne rodé; ki sad obetajo, pa ga ne dajo.
17. enkrat, ker nič sadú ne obrodé, in potlej ker same v sebi konec jemljejo.
18. ker so terdno zemljo, cerkev zapustili.
19. Kakor morski valovi pene izmetujejo, tako ti krivoverci slabe uke na svitlo dajejo.
20. V besedah: *„nestanovitne zvezde“* si apostelj berž ko ne misli veše, t. j. luči, ki se v močirnih krajih iz zemlje puhtečih soparjev užigajo, in so nekoliko časa viditi ko zvezde; nevedni ljudje menijo, de kdo z lučjo ondi hódi, in ako bi kdo za to lučjo šel, bi v globoko močirje zabredel. Take luči naglo zginejo in ne pusté za seboj sledú. Apostelj si je pa tudi lahko mislil take zvezde, ki imajo svoje kroge, v kterih se verté, nimajo pa svoje svetlobe, temuč prejemajo jo od solnca, same na sebi so namreč temne: ravno taki



Digitized by Google

14. Prerokoval je pa od njih tudi Henoh, sedmi za Adamam,[21]) rekoč: „Glejte! Gospod pride s tavženti svojih svetih,

15. sodit vse, in pokorit vse hudobne zavoljo vsih njih hudobnih del, s kterimi so pregreho delali, in zavoljo vsih terdih besedí, ki so jih govorili zoper Boga hudobni grešniki".

16. Oni so, ki godernjajo in tožijo; po svojim poželenji živé, in njih usta govoré prevzetne rečí, in povzdigujejo ljudí zavoljo dobička.

17. Vi pa, preljubi! spomnite se besedí, ktere so bile poprej govorjene od aposteljnov Gospoda našiga Jezusa Kristusa,

18. kteri so vam rekli, de bodo prišli poslednji čas zasmehovavci, kteri bodo po svojim poželenji živeli v hudobijah. 2. Petr. 3, 3: 1. Tim. 4, 1.

19. Tí so, kteri se ločijo,[22]) kteri so živinski, in nimajo duha.[23])

20. Vi pa, preljubi! se uzidajte na svojo presveto vero, in molíte v svetim Duhu,[24])

21. ohraníte se v ljubezni Božji, čakajoči usmiljenja Gospoda našiga Jezusa Kristusa v večno življenje.

22. Posvaríte jih,[25]) kteri so obsojenja vredni;

23. druge pa otmíte in jih iz ognja potegníte;[26]) drugih se pa usmílite v strahu,[27]) in sovražíte tudi omadežano suknjo, ktera je mesena.[28])

24. Njemu pa, kterimu je mogoče, vas obvarovati brez greha, in vas postaviti pred obličje svojiga veličastva neomadežane, v veselji, per prihodu Gospoda našiga Jezusa Kristusa,[29])

25. samimu Bogu, našimu Zveličarju, po Jezusu Kristusu, Gospodu našim, bodi čast in hvala, gospostvo in oblast pred vsim časam,[30]) in zdaj in vse vekomaj. Amen.

---

so tudi krivi učeniki, oni so temni, t. j., nimajo svetlobe resnice, svetlobo, s ktero se obdajajo, prejemajo le od Solnca večne resnice, oni imajo le žarilo resnice, ker le nekoliko resnice zmešajo s svojo zmoto. Kakor se pravi učeniki imenujejo svetle zvezde (Mat. 5, 16: 1. Kor. 4, 6. Skriv. razod. 1, 20.), in se bojo enkrat večno svetili (Mat. 13, 43. Dan. 12, 13. Modr. 3, 7.), takó se krivi učeniki imenujejo „*zvezde*", tode „*nestanovitne*" ali „*zapeljive zvezde*", ker so vseskozi nestanovitni v svojih zmotljivih ukih in ljudi zapeljujejo, zavoljo tega jim je perhranjena večna tema.

21. sedmi očak perviga svetá. Glej 1. Mojz. 5.

22. kteri se od cerkve ločijo, kteri ločine v cerkvi napravljajo.

23. kteri se le po svojim človeškim navdihovanji, po svojih popačenih mislih ravnajo, in nimajo ne prave vere ne Kristusoviga duhá.

24. molíte pridno, s ponižnim sercam, s stanovitnim zaupanjem.

25. té krivoverce.

26. otmíte zveste verne iz nevarnosti pogubljenja.

27. usmílite se njih, ki so v zmoto zabredli, v strahu, de bi sami ne padli.

28. sovražíte vsako meseno poželjivost, kakor omadežano suknjo. V greškim se 22. in 23. versta takó glasite: „*Usmilite se teh, razločeváje* (de jih s krotkostjo pridobite); *une pa otmite, jih v strah pripravljáje, in jih iz ognja potegnite*" i. t. d.

29. Besedí: „*pri prihodu našiga Gospoda Jezusa Kristusa*" ni v greškim, se pa razumévajo. Glej 1. Tes. 3, 13.

30. „*pred vsim časam*" ni v greškim.

Digitized by Google

# VVOD

v

## Razodenje sv. Janeza aposteljna.

Kakor prerokam v starim času, ravno takó je bilo dano tudi aposteljnam v novi zavezi, po navdihovanji svetiga Duha razun skrivnostne resnice in svete volje Božje tudi gledati prihodnje reči, ktere zadevajo Božje kraljestvo (Jan. 16, 13.). Kar je bilo svetim možem po takim razsvetljenji odkrito, se sploh imenuje „razodenje“, in oznanovanju taciga razodenja se sploh pravi „prerokovanje“; s posebnostjo vender te besedi pomenite gledanje in oznanovanje prihodnjih zgodeb kraljestva Božjiga na zemlji. Od taciga posebniga prerokovanja se sicer bere sem ter tje v svetih evangeliih in v apostoljskih listih, vender le bolj po malim in ob kratkim; bukve razodenja sv. Janeza pa so med svetimi pismi nove zaveze edine, ktere obsegajo skorej golo prerokovanje.

Razodenje sv. Janeza aposteljna popisuje razširjanje cerkve Kristusove na zemlji, njeno terpljenje in preganjanje, zlasti v pervih časih kerščanstva, in konec svetá, njeno zmago nad vsakterimi sovražniki in njeno gospodovanje na zemlji, in poslednjič njen prestop v večno nebeško kraljestvo, kteri se bo dopolnil po drugim prihodu Gospodovim ob koncu časov. To se pa ondi ne uči z navadno preroško besedo, ktera prihodnje prigodbe na ravnost kaže v prostim dopovedovanji, in dostikrat brez vsakterih podob in prilik; temuč vse naznanilo se pred očí stavi v versti pomenljivih prikazen, ktere so med seboj v prečudni zvezi, in dajejo v mnogih podobah obširen razgled v zgodbe svete cerkve pri njenim vojskovanji na zemlji do njene popolne zmage ob koncu svetá. Perva prikazen v začetku bukev (pogl. 1, 1 — 20.) je nekakošen vvod, kteri daje obsežek razodenja na znanje; po tem vvodu se razdelé bukve v dva poglavitna dela (Pogl. 1, 19.). Pervi del je oznanilo tega kar je; popisuje namreč stan sedmerih cerkev v mali Azii, ktere so postavljene kakor podoba cerkve, ter tiste cerkve in njih viši pastirje hvali ali svarí po vrednosti (Pogl. 2. in 3.). Drugi del je oznanilo tega, kar se bo godilo, ter prerokuje vojsko in

Digitized by Google

zmago Božje cerkve nad vsimi nasprotniki, in njeno poslednje poveličanje (pogl. 4 — 22.); v tem prerokovanji se zamoreta dva posebna razdelka razločiti. V sprednjim razdelku se perpoveduje vojska kraljestva Božjiga zlasti z neverstvam pervih in poslednjih časov, in njegova častita zmaga. V mnogih podobah se aposteljnu kaže Bog kakor Gospod nebes in zemlje, ki je vse po svoji volji vstvaril, vse tudi po svoji volji ohrani in obrača; dalje Kristus kakor Odrešenik svetá, ki ima vso oblast v nebesih in na zemlji, in mogočno zmaguje vse svoje sovražnike; po tem sveta cerkev kakor zbor svetnikov, kakor izvoljena Kristusova nevesta, ki nekaj časa sicer preganjanje terpi, po častiti zmagi pa dolgo časa na zemlji gospoduje do poslednje vojske in zmage. Nasproti pa se razodevajo tudi sovražniki Božjiga Odrešenika in njegove svete cerkve, terdovratni Judje in oslepljeni malikovavci, zlasti neverske moči nekdanjiga rimskiga cesarstva, in k koncu brezbožne oblasti vélikiga Kristusoviga nasprotnika, Antikrista; zraven pa tudi poglavar hudobniga svetá, satan, kakor stara kača, ki iše Božjo cerkev požreti in pokončati; dalje hudi početki, strašne stiske in silni napadi, s kterimi se ti sovražniki in preganjavci zoper Božjo cerkev vzdigujejo perve in poslednje čase; po tem pa Božje kaznovavne sodbe, ki se povračujejo nad sovražnike Božjiga kraljestva, dokler niso končane hudobne oblasti, in zlasti dokler ni razdjana neverska moč rimskiga cesarstva, in dokler k poslednjimu koncu ni satan v brezen veržen s svojimi služabniki vred (Pogl. 4 — 20, 10.). V zadnjim razdelku je popisan konec svetá, vstajenje mertvih in poslednja sodba, pogubljenje hudobnih, in v posebno lepih podobah zveličanje izvoljenih v nebesih (Pogl. 20, 11 — 22, 15.). Pri sklepu je kratek opomin, zvesto ohraniti to prerokovanje in si prizadevati za obljubljeno plačilo (Pogl. 22, 16 — 21.). To je visoki obsežek tega razodenja. — De je sv. Janez apostelj spisal té bukve, je poterjeno z njegovim lastnim pričevanjem, ker se sam imenuje njih pisavca (Pogl. 1, 1. 4. 9: 22, 8.). Tudi ves duh teh bukev to dela gotovo, ker je svet, čist, rezen, apostoljsk duh, ki vse nečisto in nebožje kaznuje, de tedaj ne moremo misliti druziga moža razun taciga, kteri je bil sam poln apostoljskiga duha. Za sv. Janeza govorijo tudi nar stareji pričevanja cerkvenih očetov; tako pripoveduje Papija, učenec aposteljnov, de je razodenje pisal Janez, sta-

Digitized by Google

rašina, in s tem gotovo méni aposteljna, kteri se je v listih sam takó imenoval (2. Jan. 1: 3. Jan. 1.); dalje to terdijo sv. Irenej, sv. Justin, Meliton, Origen, Tertulijan in drugi. Ko so pa nekteri še celo v četertim stoletji nad imenam pisavca dvomili, sta po tem cerkvena zbora v Kartagi in v Rimu četertiga in petiga stoletja nabrala in preiskala vse stare izročila, in tedaj je bila po vsi katoliški cerkvi edina misel, de je razodenje resnično pismo sv. Janeza in de zatorej ima tudi Božjo veljavo. De bi bil te bukve pisal krivoverec Cerint, kteri je z aposteljnam vred živel, ta menitev se je pred ko ne spočela iz prerokovanja od tavžentletniga kraljestva, ktero se v bukvah najde. Pa to prerokovanje je takó močno različno od prerokovanja, kakoršniga je krivoverec dajal na dan (glej pogl. 20. razl. 19.), in sploh to, kar je pisano v razodenji, je takó nasproti Cerintovimu uku in djanju, de ni mogoče, de bi bil ta krivoverec to razodenje pisal. — Čas, v kterim je bilo razodenje pisano, nekteri devajo v leta cesarja Nerona, in išejo to iz obsežka bukev in iz nekterih poznejših pričevanj dokazati; pa tej misli je nasproti pričevanje nar starejih cerkvenih učenikov, in obsežek bukev, ako se prav pregleda, je tudi nikakor ne podpéra, ker ne sega v čase pred razdjanjem jeruzalemskiga mesta. Večidel razlagavcov tedaj se derži časa cesarja Domicijana. Zakaj apostelj sam piše, de je prejel razodenje, ko je bil na otoku Patmu v pregnanstvu (pogl. 1, 9.); sploh pa pričujejo cerkveni očetje pervih časov, sv. Irenej, sv. Justin, sv. Viktorin, Evzebi, sv. Hieronim, de se je to zgodilo pod cesarjem Domicijanam. To se poterduje dalje iz stanu sedmerih cerkev v mali Azii, kakoršen se kaže iz perviga dela razodenja (Pogl. 2. in 3.). Vidi se namreč, de so tiste cerkve že mnogotero preganjanje prestale, de je perva gorečnost že sem ter tje minula, de so se že krivovere bolj razrastle, kar vse zahaja čez čase cesarja Nerona. Tudi je očitno, de je bil sv. Janez takrat že več časa viši pastir imenovanih cerkev, ktero pastirstvo pa je prevzel še le po smerti sv. Pavla, tedaj že konec Neronovih dni; celo je ondi imenovan škof in mučenec Antipa, kteri je ob Domicijanovim času smert prestal za Kristusa. Prijatli nasprotne misli, de bi bil namreč sv. Janez v Neronovim času razodenje pisal, to svojo misel s tem dokazujejo, ker terdijo, de je v pervi polovici druziga dela teh bukev le od razpada judovstva govorjenje; tode njih dokaz ni terden, ker

Digitized by Google

uno govorjenje veliko bolj zadeva poznešnje čase, v kterih je imela cerkev že z neverstvam veči vojskovanje. Zakaj, kjer se štejejo, kteri so bili zaznamvani za hlapce Božje, se ne imenuje samo zbor iz vsih izraelskih rodov, ampak tudi množica iz vsih narodov in ljudstev (pogl. 7, 4 — 9.); ljudje, na ktere prihajajo Božje kazni v glasu sedmerih angeljskih trobent, so naravnost šteti med malikovavce, ne pa med Jude (pogl. 9, 20.); tempelj Božji pa, v kteriga apostelj méri, ni jeruzalemski tempelj, ki je bil po Rimljanih ves razdjan, ampak je keršanska cerkev, ktero so neverniki le od zunaj taptali nekaj časa (Pogl. 11, 1. 2.). Perviga dela prerokovanja tedaj ni mogoče le na razdjanje jeruzalemskiga mesta in tempeljna obračati; pa tega razdjanja tudi ni bilo potreba še le sv. Janezu prerokovati, ker ga je že Kristus sam oznanil (Mat. 24.). Iz vsih teh dokazov je jasno, de so bile bukve razodenja pisane poznejši čas, in sicer po besedi sv. Hieronima v 14. letu cesarja Domicijana, ali v 96. letu po Kristusu. — Kraj, kjer je sv. Janez gledal Gospodove prikazni, je bil Patem, majhen otok v egejskim morji; ondi so bile po besedi sv. Hieronima tudi bukve pisane. — Velik je obsežek teh bukev, in skorej nobene druge bukve svetiga pisma se niso takó razno in še celo abotno razlagale razun teh; vender tega niso bukve same na sebi krive, ker njih zapopadek je zadosti jasen, in mora razlagan biti po svoji znotranji lastnii. Le razlagavci so prevečkrat svoje čudne misli vanje devali, in jih po tem zopet samovoljno iz njih hotli dobivati. Poglavitna misel teh bukev — zmaga svete cerkve nad vsimi nasprotniki pervih in poslednjih časov — se iz vsiga zadosti svetlo kaže, njé se je treba deržati, in dotične podobe po duhu preroškiga govorjenja in sv. pisma razlagati. Po tem bukve ne bodo zapečatene, temuč bodo v resnici razodenje, kakor jih pisavec sam imenuje, in hoče, de naj jih bravci ko take sprejmejo in umejo. Vernimu kristjanu zamore branje in premišljevanje teh bukev, ktero Zveličar na koncu sam priporoča, biti vir velike tolažbe in obilniga poduka; zakaj ondi vidi cerkev nekaj časa preganjano, po tem pa čez vse sovražnike častito povikšano. Od tod se tudi učí, pripravljati se na glas Gospodov, kteri ga vabi rekoč: Glej, pridem kmalo! de mu bo šel naproti v svatovskim oblačilu, in bo potem večno pri njem jedel od drevesa življenja in pil iz studenca zveličanja.

Digitized by Google

# RAZODENJE SV. JANEZA APOSTELJNA.

## I. Poglavje.

Obsežek bukev. Sv. Janez jih nameni zlasti sedmerim cerkvam v mali Azii; Jezus Kristus namreč, kteriga je vidil v prikazni, mu zapové oznaniti tem cerkvam, kar mu bo razodel. Popisovanje prikazni. Razlaganje zvezd in svečnikov.

1. Razodenje Jezusa Kristusa, ktero mu je Bog dal,[1]) pokazati svojim hlapcam, kar se mora skorej zgoditi,[2]) in *(ktero je)* oznanil po angelji,[3]) ki ga je poslal, svojimu hlapcu Janezu,[4])

2. kteri je pričevanje dajal besedi Božji, in pričevanje od Jezusa Kristusa, kar koli je vidil.[5])

3. Blagor mu, kteri bere in sliši besede tega prerokovanja, in dopolni, kar je v njem pisano; ker čas je blizo.[6])

4. Janez sedmerim cerkvam, ktere so v Azii.[7]) Gnada in mir[8]) vam bodi od njega, kteri

1. ker ima ko njegov Sin vse od njega, in ker mu je ko Zveličarju svetá vse izročeno. Glej Jan. 3, 35. razl. 37.
2. Beseda „*skorej*“ ni takó razumevati, kakor de bi se zgodbe v teh bukvah razodete še v aposteljnovim času ali kmalo po tem, ko je pisal, mogle dopolniti; zakaj pred Božjimi očmi, in torej tudi v preroškim gledanji je tavžent let kakor en dan (2. Petr. 3, 8.); vender je ta beseda po čerki toliko resnična, kolikor so se te zgodbe že precej v bližnjim času začele spolnovati. Glej zastran počasniga dopolnovanja tega prerokovanja spod. 5, 2. razl. 3.
3. kakor po svojim služabniku: Bog večkrat dela po svojih angeljih (Hebr. 1, 14. Dan. 10, 21. razl. 24.).
4. Aposteljni se večkrat imenujejo Jezusove hlapce (Rimlj. 1, 1: 2. Petr. 1, 1. Jak. 1, 1. Jud. 1.).
5. Glej Jan. 1, 14: 20, 30: 21, 24: 1. Jan. 1, 1.
6. ker se bo skorej dopolnilo (Glej razl. 2.).
7. Apostelj tukaj méni sedmere poglavitne cerkve ali keršanske srenje v mali Azii (glej pogl. 2. in 3.), za ktere je po smerti sv. Pavla skerbel kakor viši pastir. Bukve so sicer po svojim obsežku namenjene za vse kristjane; ker je bil pa sv. Janez v posebni zvezi z imenovanimi cerkvami, zatorej mu je bilo zapovedano, prejeto razodenje zlasti njim naznaniti (v. 11.). Te srenje so pa kakor del postavljene za celoto, za vso cerkev, ktera ima v vsim enako podobo, kakoršna se tem srenjam daje.
8. Glej Rimlj. 1, 7.

Digitized by Google

je, in kteri je bil, in kteri bo prišel;[9]) in od sedmerih duhov, kteri so pred njegovim sedežem;[10])

5. in od Jezusa Kristusa,[11]) kteri je zvesta priča,[12]) pervorojeni iz mertvih,[13]) in poglavar kraljev zemlje;[14]) kteri nas je ljubil in nas opral od naših grehov v svoji kervi,[15])

6. in nas storil kraljestvo in duhovne Bogu in svojimu Očetu;[16]) njemu bodi čast in gospostvo vse vekomaj. Amen.

7. Glej! pride z oblaki,[17]) in ga bo vidilo vsako okó, in tisti, ki so ga prebodli.[18]) In žalovali bodo nad njim vsi narodi zemlje.[19]) Takó je; amen.[20])

8. Jest sim Alfa in Omega, začetek in konec,[21]) reče Gospod Bog, kteri je, in kteri je bil, in kteri bo prišel, Vsigamogočni.

9. Jest Janez vaš brat in tovarš v britkosti, in v kraljestvu, in poterpežljivosti v Kristusu Jezusu,[22]) sim bil na otoku, ki se

---

9. to je, od večniga Boga, ki obsega sedanje, preteklo in prihodnje v neskončni večnosti. Takó se imenuje trojedini Bog v svojim razodevanji proti ljudem; vse, kar namreč on za človeka razodeva, se polagama godí v času in se bo dopolnilo ob njegovim prihodu k sodbi (Glej 2. Mojz. 3, 14. 15.).
10. in od tistih svetih angeljev, kterim je Bog dal nar veči moč, de pomagajo v vaše zveličanje (Glej Hebr. 1, 14.). Oni nam pomagajo, ker Boga prosijo milosti za nas, in nas podpérajo s svojim prigovarjanjem. Zastran sedmerih angeljev, ki so pred sedežem Božjim, glej Tob. 12, 15.
11. od Sina Božjiga, ki se je včlovečil, in je na svét prišel v naše zveličanje.
12. kteri je zvesto in prav natanko, kakor mu je bil Oče izročil, pričevanje dajal resnici (Jan. 18, 37.).
13. Glej 1. Kor. 15, 20. Kol. 1, 18.
14. Glej Psalm 2, 10. 11.
15. Glej Rimlj. 3, 25. Hebr. 1, 3. Po svoji spravni smerti je Jezus zadostil za naše grehe, in nam je zaslužil gnado, de se zamoremo spreoberniti, in se dalje greha varovati.
16. V teh besedah se kažejo naše razmere proti Bogu. Jezus hoče v nas gospodovati, kakor v svojim kraljestvu, in potem nas tudi kralje storiti; to se zgodí, ako smo njemu vdani v zvestobi, pokoršini in ljubezni. On nas tudi stori duhovne Bogu, svojimu Očetu, ter hoče, de bi bili njemu vsi posvečeni, vselej pripravljeni, sebe in vse drugo njemu darovati. Glej 1. Petr. 2, 9.
17. v svetlih oblakih, z zarjo obdan (Mat. 17, 5: 24, 30.).
18. Glej Zah. 12, 10.
19. zavoljo sodbá, ktere spolnuje (Glej Mat. 24, 30.).
20. Res, gotovo se bo zgodilo, on pride, zares pride! Drugi prihod Gospodov, njegova zmaga nad vsimi nasprotniki, je zapopadek teh bukev; zatorej je to že v začetku omenjeno.
21. Alfa pomeni začetek, in Omega konec; znano je, de je v greški abecedi perva čerka *A* (Alfa), in poslednja Ω (Omega). Bog je začetek vsih rečí, ker je vse vstvaril; on je tudi poslednji konec vsih rečí, ker je vse za njega vstvarjeno (Glej Iz. 41, 4: 43, 10.). Te besede so postavljene v poterjenje tistiga, kar je spredej povedano (Hieronim, Primazi, Rupert in drugi). Nekteri sveti učeniki to verstico razlagajo od Kristusa, kteri je ko Bog večen in vsigamogočen, po kterim je bilo vse vstvarjeno, in brez kteriga nič ni bilo vstvarjeno, kar je stvarjeniga (Tertulijan, Atanazi, Gregori Naz.).
22. kteri se kakor kristjan vdeležujem preganjanja in terpljenja, ki zadeva Kri-

Digitized by Google

imenuje Patem[23]) zavoljo besede Božje in pričevanja Jezusoviga.[24])

10. Bil sim v duhu[25]) Gospodov dan,[26]) in sim slišal za seboj velik glas kakor trobente,[27])

11. rekoče: Kar vidiš,[28]) zapiši v bukve, in pošlji sedmerim cerkvam, ki so v Azii: v Efezu, in v Smirni, in v Pergamu, in v Tiatiri, in v Sardah, in v Filadelfii, in v Laodiceji.[29])

12. In sim se ozerl,[30]) de bi vidil glas, ki je govoril z menoj. In ko sim se bil ozerl, sim vidil sedem zlatih svečnikov;[31])

13. in v sredi sedmerih zlatih svečnikov podobniga sinu človekovimu,[32]) oblečeniga v dolgo oblačilo, in opasaniga okoli pers z zlatim pasam;[33])

14. njegova glava pa in lasjé so bili beli, kakor bela volna, in

---

stusove služabnike; pa se vdeležujem tudi kraljestva, ktero jim je obljubljeno (v. 6.), in sim za tega voljo stanoviten v poterpljenji. V Kristusu Jezusu biti je toliko, kolikor kristjan biti (Glej Rimlj. 6, 5.).

23. „*Patem*“, današnji čas Palmoza, je v egejskim morji blizo brega male Azije pod samskim otokam; majhen otok je, skalnat in nerodoviten, in ima malo stanovavcov; na tem otoku je bil sv. Janez v pregnanstvu po povelji cesarja Domicijana.

24. ker sim Božjo besedo oznanoval, in resnico pričeval (Razl. 12.). Glej vvod v evangeli sv. Janeza in v té bukve.

25. v duhu zamaknjen, povzdignjen čez navadne misli in občutke. Zamaknjenje je nenavaden stan, v kterim človek ne more rabiti vnanjih počutkov, in le z znotranjim počutkam sprejema in premišljuje podobe in predstave, ki se mu kažejo na duhovnim svetu.

26. pervi dan v tednu, v nedeljo, ktera se je že v pervim času keršanstva posvečevala v Božjo službo namesti sabote (Glej 1. Kor. 16, 2.).

27. Glas trobente je znamnje močniga glasu; s trobento so bili nekdaj Izraelci klicani k gori sinajski (2. Mojz. 19, 13.), s trobento so se tudi vabili k Božji službi. Glas je prišel aposteljnu od zad kakor nenadama, ker Božje prikazni sploh nenadama prihajajo, in ker ga je to bolj obudilo.

28. kar boš kmalo vidil in slišal.

29. Efez je bilo nar veči in nar bolj naseljeno mesto med sedmerimi imenovanimi mesti; ondi je sv. Janez že več let pred svojim pregnanstvam živel kakor viši pastir; druge mesta v okolici so bile kakor sesterske srenje, ktere je apostelj tudi ljubil in obiskoval, za ktere je enako ko viši škof skerbel (Klemen Aleks., Evzebi). — Ker je obsežek teh bukev prihod Gospodov in njegova sodba, zatorej se tudi nad temi srenjami hvali ali graja, kar je bilo hvale ali graje vredno, de bi se bile na ta prihod spodobno pripravljale.

30. Bilo mi je, kakor de bi se bil ozerl.

31. Svečniki so podoba sedmerih cerkvenih srenj (v. 20.). Primeri Mat. 5, 15.

32. podobniga človeku (Dan. 7, 13.). Jezus se kaže v sredi svojih vernikov, in njegovi verniki so kakor zlati svečniki, s kterih luč deleč razsvetljuje zemljo. Svečnik z lučjo pomeni luč verniga znanja, zlató pa čistobo serčne ljubezni; vera in ljubezen, to dvoje je življenje keršanske srenje. Vsaka keršanska srenja, ktera nima zastonj tega imena, je tedaj luč za ta svét, za Kristusa pa kraj, kjer je pričujoč; cerkev Kristusova prejema svojo luč od Kristusa, in jo podeluje tudi svetu.

33. Dolgo oblačilo je znamnje višiga duhovstva (2. Mojz. 28, 5.), zlati pas pa znamnje kraljeve visokosti in zraven tudi čistosti.

Digitized by Google

kakor sneg,[34]) in njegove oči so bile kakor ognjen plamen;[35])

15. in njegove noge so bile podobne v peči razbeljenimu bronu,[36]) in njegov glas je bil kakor glas mnogih vodá.[37])

16. In v svoji desnici je imel sedem zvezd;[38]) in iz njegovih ust je šel na obe strani ojster meč,[39]) in njegovo obličje se je svetilo, kakor solnce v svoji moči.[40])

17. In ko sim ga vidil, sim padel k njegovim nogam kakor mertev. In je položil svojo desnico name,[41]) rekoč: Nikar se ne boj! Jest sim pervi in poslednji,[42])

18. in živi, in sim bil mertev; in glej! živ sim vse vekomaj, in imam ključe smerti in pekla.[43])

19. Zapiši tedej, kar si vidil, in kar je, in kar se ima po tem zgoditi.[44])

20. Skrivnost sedmerih zvezd, ki si jih vidil v moji desnici, in sedmerih zlatih svečnikov je: sedmere zvezde so angelji sedmerih cerkev;[45]) in sedmeri svečniki so sedmere cerkve.

---

34. Beli lasje so podoba starosti in visoke vrednosti in častitljivosti; primerjeni so torej Jezusu, kteri je pravi Bog od praviga Boga, in Večni od Večniga (Jan. 8, 57. 58.).

35. To je podoba Vsigavedniga, pred kteriga pogledam ni nič skrito.

36. On je nepremakljivi, nepreginljivi Sodnik, ki se bo prikazal v polni svetlobi pravice in svetosti, in bo krivičnike potaptal v svojim serdu (Iz. 63, 3. 6.).

37. njegov glas pretrese in omami zavzetiga duha (Eccli. 43, 2.).

38. Zvezde so podoba duhovnih pastirjev, škofov sedmerih srenj (v. 20.). Imenujejo se zvezde, ker keršanski srenji svetijo, in ji pot kažejo, kakor zvezde spod neba ladii na morji. V svoji roci jih Kristus ima, ker on sam cerkvene pastirje vodi po svojim svetim Duhu; in nosi jih ravno v svoji desnici, ker jih ne more pozabiti, kakor človek ne pozabi svoje desne roke.

39. Meč na obe strani ojster je Sodnikova beseda, ker loči dušo in duha, mozeg in kosti. Glej zastran tega Hebr. 4, 12.

40. Solnce je znamnje njegove moči, ktera vse razsvetli in ogreje, vse oživi in oblagodari.

41. Takó je Kristus svojo roko položil tudi na Petra, ko je bil ob njegovim spremenjenji na zemljo padel; takó je pokladal svojo desnico na bolnike, in je s tem skazoval in delil svojo Božjo moč (Mat. 19, 13. 15.).

42. Tukaj se Kristus sam imenuje perviga in poslednjiga, enako kakor je zgorej sploh od Boga rečeno (v. 8.).

43. Imam oblast od smerti buditi in pekla rešiti; „*ključi*“ so znamnje oblasti (Mat. 16, 18.). Jezus obudi od smerti, ker dušo reši od greha in s tem od pekla; tudi bo enkrat telesa poklical iz grobov. Beseda „*pekel*“ pomeni sploh kraje, kjer so duše mertvih, ki ne morejo v zveličanje; pekel obsega tri take kraje, predpekel, vice in posebni pekel pogubljenih (Glej 1. Petr. 3, 19.).

44. Zapiši, kar namreč vidiš v prikazni (v. 11—16.), stan sedmerih azijanskih cerkev, kakor ti ga bom naznanil (pogl. 2. in 3.), po tem tudi prihodnje zgodbe, ktere nasledvajo po sedanjim stanu (Pogl. 5. i. d.).

45. Beseda „*angelj*“ je greška beseda, in prav za prav pomeni poslanca, oznanovavca, je torej tukaj enaka z besedo „*apostelj*“, ktera tudi pomeni poslanca. Angelji cerkev so sedaj aposteljni ali nasledniki aposteljnov, to je, škofje, viši pastirji keršanskih srenj (Glej 1. Tim. 3, 1.).

Digitized by Google

## II. Poglavje.

Sv. Janezu se odpéra pogled v to, kar je. Listi Sina Božjiga do keršanskih srenj v Efezu, v Smirni, v Pergamu in v Tiatiri. Hvala gorečnosti v veri, svarjenje zastran zgube perve ljubezni, obljuba večniga plačila za zveste služabnike Gospodove.

1. Angelju[1]) cerkve v Efezu piši: To reče on, kteri derží sedmere zvezde v svoji desnici,[2]) kteri hódi med sedmerimi zlatimi svečniki:[3])

2. Vem tvoje dela, in tvoj trud in tvojo poterpežljivost, in de ne moreš terpeti hudobnih;[4]) in skusil si jih, kteri pravijo, de so aposteljni, in niso,[5]) in si našel, de so lažniki.

3. In imaš poterpljenje, in si terpel zavoljo mojiga iména, in nisi omagal.

4. Tode imam zoper tebe, de si svojo pervo ljubezen popustil.[6])

5. Spomni se tedej, od kod si padel, in delaj pokoro in opravljaj perve dela. Ako pa ne, ti bom prišel,[7]) in premaknil tvoj svečnik z njegoviga mesta, ako ne boš pokore storil.[8])

6. To pa imaš, de sovražiš dela Nikolajcov, ktere tudi jest sovražim.[9])

7. Kdor ima ušesa, naj posluša, kaj Duh[10]) cerkvam pravi: Premagavcu bom dal jesti od drevesa življenja, ktero je v raji mojiga Boga.[11])

8. In angelju cerkve v Smirni piši: To reče pervi in poslednji,

---

1. to je, aposteljnu, škofu (Glej zgorej pogl. 1. razl. 45.).
2. Glej zgor. 1, 16.
3. Glej zgor. 1, 13.
4. de nimaš z njimi posebne družbe, de jih išeš posvariti, poboljšati. Ti hudobni so zlasti krivoverski učeniki in njih nasledovavci (Glej 2. Petr. 2, 13—15.).
5. Nekteri iz tvoje srenje so se po krivim za aposteljne oznanovali; preiskal si njih uk, kar gre le škofam, ne pa drugimu, ter si odkril goljufijo.
6. gorečnost perve ljubezni v vsakoršnih dobrih delih (v. 5.); pravi kristjan ne dela razločkov v dobrim, temuč si prizadeva za vse.
7. V grešk im: *„ti bom naglo prišel“*.
8. Ti bom vzel tvojo čedo, jo razkropil, in dopustil, de se seme nevere in hudobije v nji razraste, luč svete vere pa se drugam preseli. To je naraven nasledek mlačnosti duhovnih pastirjev, zakaj po pastirji se ravná tudi čeda, in kmalo se zgubijo iz njé pravični in sveti, in sčasama, ako ni spreobernitve, vse keršanstvo neha v tistim kraji, in se bolj močno obudí na drugim. Tako se je azijanskim cerkvam tudi zgodilo v poznejšim času.
9. Ločinka Nikolajcov se imenuje po tistim Nikolaji, ki je bil štet med sedmere dijakone (Djan. ap. 6, 5.). Znano je pa, de ti krivoverci so nar gerji pregrehe uganjali, in niso zakona nič čislali (Irenej).
10. kaj Božji duh iz mene, to je, iz Kristusa, govorí, kakošno plačilo de se obeta zvestim hlapcam.
11. Drevo življenja v nebeškim raji je Jezus Kristus, sad tega drevesa je vživanje Boga samiga, je večno zveličanje. Pozemeljski raj z drevesam življenja (1. Mojz. 2, 9 : 3, 22.) je bil podoba nebeškiga raja (Luk. 23, 43.).

Digitized by Google

kteri je bil mertev in živi: Zgor. 1, 17. 18.

9. Vem tvojo britkost,[12]) in tvoje uboštvo, ali bogat si;[13]) in si preklinjan od njih, ki se Jude imenujejo, pa niso; ampak so zbor satanov.[14])

10. Nič se ne boj tega, kar boš terpel. Glej! hudič bo ene zmed vas v ječo poslal, de bote skušani;[15]) in bote imeli britkost deset dni.[16]) Bodi zvest do smerti, in ti bom dal krono življenja.[17])

11. Kdor ima ušesa, naj posluša, kaj Duh cerkvam pravi: Kdor premaga, ne bo poškodovan od druge smerti.[18])

12. In angelju cerkve v Pergamu piši: To reče on, kteri ima na obe strani ojster meč: Zgor. 1, 16.

13. Vem, kjé prebivaš,[19]) tam kjer je satanov sedež;[20]) in ohraniš moje imé, in nisi zatajil moje vere; tudi tiste dni ne, ko je bil Antipa, moja zvesta priča, per vas umorjen, kjer satan prebiva.[21])

14. Imam pa nekaj maliga zoper tebe: imaš jih ondi, kteri se deržé uka Balaama, kteri je Balaaku svetoval pohujšanje napraviti per Izraelovih otrocih (*namreč*) jesti in kurbati se.[22])

---

12. V greškim: „*vem tvoje dela in tvojo britkost*“ i. t. d.
13. bogat v pobožnih in dobrih delih (Mat. 6, 20: 1. Kor. 1, 5.).
14. zavoljo mojiga imena te preklinjajo Judje, ki so le po vnanje Judje, niso pa znotrej, po resnici (Rimlj. 2, 28. 29.); temuč so vredni imena, de so derhal satanova, ker Jezusa Kristusa tajé, in ga preganjajo v njegovih vernih. Judje so bili že popred, še bolj pa po razdjanji jeruzalemskiga mesta obilno po svetu razkropljeni, in so povsod kristjane nadlegovali po skrivnih in po očitnih potih; de so bili tudi v Smirni vernim nasprotni, je znano iz mučenstva sv. Polikarpa.
15. Kmalo po tem prerokovanji se je res hudo preganjanje vzdignilo zoper kristjane v mali Azii pod cesarjem Trajanam; v času cesarja Avrelija Antonina je sv. Polikarp, škof v Smirni, za Kristusa umerl na germadi, na ktero so Judje posebno pridno derva nosili (Evzebjeve cerkv. zgodbe, list od smerti sv. Polikarpa). Nekteri mislijo, de je bil sv. Polikarp že takrat škof v Smirni, ko je bil sv. Janez na Patmu, ker dosegel je bil veliko starost; po takim bi aposteljnov list prav njega zadeval.
16. to je, več dni ali tudi lét; desetica je namreč bolj okroglo število. Pred ko ne tukaj ni misliti na eno, ampak na mnogotero preganjanje, ktero se je pod mnogimi cesarji ponavljalo. Preganjaje pod cesarjem Domicijanam je terpelo deset lét.
17. Glej Mat. 10, 22. Jak. 1, 12.
18. to je, od večne smerti; perva smert je smert telesa, druga smert je večno pogubljenje (Glej spodej 21, 8.).
19. V greškim: „*Vem tvoje dela, in kje prebivaš*“.
20. kjer je poglaviten sedež malikovanja in hudobije, de se smé reči, satan sam se je tamkaj usedel. V Pergamu je bil sloveč tempelj malika Eskulapa.
21. vender si se zvesto deržal Kristusoviga imena in pričevanja njegove vere, celo smert mučenca Antipa te ni ostrašila. Sv. Antipa je bil škof v Pergamu, in je pod Domicijanam smert prestal, veržen v razbeljeniga bronastiga vola (Andrej Kr., rimski martirologi).
22. kteri, desiravno so kristjani, se vender dajo zapeljati, kakor Izraelci Balaamu, in jedo reči malikam darovane, ter uganjajo razno nečistost. Prim. 4. Mojz. 24, 14. razl. 14: 25, 1. i. d. 31, 16: 2. Petr. 2, 15.

Digitized by Google

15. Takó jih imaš tudi ti, kteri se deržé nauka Nikolajcov.[23])

16. Delaj tedej pokoro;[24]) ako pa ne, ti bom berž prišel, in se bojeval z njimi z mečem svojih ust.[25])

17. Kdor ima ušesa, naj posluša, kaj Duh cerkvam pravi: Premagavcu bom dal skrite mane[26]) in mu bom dal bel kamen,[27]) na kterim kamnu je novo imé zapisano,[28]) kteriga nihče ne vé, razun kteri ga prejme.[29])

18. In angelju cerkve v Tiatiri piši: To reče Sin Božji, kteri ima očí kakor ognjen plamen, in kteriga noge so podobne bronu: Zgor. 1, 14. 15.

19. Poznam tvoje dela, in tvojo vero, in tvojo ljubezen, in tvojo službo, in tvojo poterpežljivost, in tvoje poslednje dela, kterih je več ko pervih.[30])

20. Imam pa nekaj maliga zoper tebe: perpustiš *(namreč)* ženi Jezabeli, ktera se preroknjo imenuje, de učí, in zapeljuje moje služabnike kurbati se in malikam darovane jedí jesti.[31])

21. Dal sim ji odlog, de bi se spokorila; in noče pokore delati zavoljo svojiga kurbanja.

22. Glej! v posteljo jo bom vergel;[32]) in kteri prešeštvajo z njo,[33]) bodo v prav veliki britkosti, ako ne storé pokore zavoljo svojih del.

---

23. Glej zgorej razl. 9.

24. Ne bodi več nemaren v zatéranji teh krivih naukov.

25. bom kazen čez nje odločil s svojo besedo, kakor s sodnjim mečem. Primeri zgorej 1, 16. spod. 19, 15. 21.

26. skrivnostniga nebeškiga kruha, sebe samiga mu bom dal vžiti, ki sim pravi kruh življenja (Jan. 6, 35.). Te besede se tudi ozérajo na judovsko zročilo, po kterim je bila, ko je kralj Nabuhodonozor jeruzalemski tempelj požgal, skrinja miru in sprave, s posodo mane vred skrita, se je imela pa ob Mesijevim času zopet najti. Res se je zopet našla, pa ne po telesno, ampak po duhovno, ker je v Kristusu pravi zaklad mirú in sprave, živo svetiše (Glej 2. Mak. 2, 7. razl. 5.).

27. Takim, kteri so v očitnih bojevavnih igrah zmagali, so dajali bele kamnate tablice z napisanim imenam; to tablico je bilo treba pokazati, de je zmagavec stavo prejel. Beli kamen je tedaj kakor pisana pravica ali kakor zastava večniga plačila, in njegova barva je ravno znamnje, de s čistostjo in nedolžnostjo se ta pravica doseže.

28. To novo imé je imé otroka Božjiga in deležnika zveličanja (Beda).

29. Kdor je med otroke Božje sprejet, sam nar bolje čuti in vé, kolika sreča de je to.

30. vem, de si za dobre dela bolj obilno in bolj goreče prizadevaš, kakor poprešnji čas.

31. Imé „*Jezabela*“ pomeni krivo preroknjo, ktera je pred ko ne enake zmote učila, kakor spredej imenovani Nikolajci. Perloženo ji je pa to imé, ker je ravno takó verne Kristusove v zmote zapeljevala, kakor je nekdaj kraljica Jezabela Izraelce v malikovanje vodila. Zmoteno in hudobno ženstvo je dostikrat krivoveram dajalo močen pospeh. Primeri 2. Tim. 3, 6. 7. (Hieronim, Avguštin, Teodoret).

32. to je, na posteljo bolečine in terpljenja.

33. kteri se njé deržijo, so Bogu in njegovim zapovedim nezvesti; nezvestoba do Boga se dostikrat prešeštvo imenuje v sv. pismu.

Digitized by Google

23. In njene otroke bom pomoril,[34]) in vse cerkve bodo spoznale, de sim jest, kteri pregledujem obisti in serca; in bom dal vsakimu iz vas po njegovih delih.[35]) Vam pa rečem,

24. in drugim, ki ste v Tiatiri:[36]) Kteri tega nauka nimajo, in niso spoznali satanove globočine, kakor pravijo:[37]) Ne bom poslal nad vas druge teže.[38])

25. Tode to, kar imate, ohraníte, dokler ne pridem.

26. In kdor premaga, in ohrani do konca moje dela, mu bom dal oblast čez narode,

27. in bo kraljeval čez nje z železno palico, in kakor lončarjeva posoda bodo sterti;

28. kakor sim tudi jest prejel od svojiga Očeta.[39]) In mu bom dal zgodnjo danico.[40])

29. Kdor ima ušesa, naj posluša, kaj Duh cerkvam pravi.

## III. Poglavje.

Listi do keršanskih srenj v Sardah, v Filadelfii in v Laodiceji. Opominovanje k skerbnimu čuvanju, obljuba Božje brambe v skušnjavi, svarjenje mlačnosti v dobrim, opominovanje k pokori.

1. In angelju cerkve v Sardah piši: To reče on, ki ima sedmere duhove Božje, in sedmere zvezde:[1]) Vem tvoje dela; imé imaš, de živiš, in si mertev.[2])

2. Čuj in poterdi drugo, kar ima umreti. Ne najdem namreč tvojih del popolnih pred svojim Bogam.

3. Spomni se tedej, kakó si

---

34. Kakor so bili otroci kraljice Jezabelé pokončani (4. Kralj. 10, 1. 10. 14.), takó bodo tudi otroci in nasledovavci te preroknje za silno smertjo umerli.

35. Vse keršanske srenje naj spoznajo, de Kristus, Božji Sin, je vsigaveden, ki vé tudi nar bolj skrite grehe (Jer. 17, 10.), in de je pravičen in vsigamogočen, ki vsakterimu povračuje, kakor si je zaslužil, in de se njegovi kazni nihče ne more odteguiti.

36. to je, tebi in drugim cerkvenim pastirjem, in njim v srenji, kteri še niso zapeljani.

37. kteri se niso okužili s temi satanovimi nauki, ki jih zmotenci štejejo za globoke skrivnosti.

38. vam ne bom nakladal druziga terpljenja, razun kar je s spoznavanjem keršanske vere samo na sebi združeno.

39. Vse to plačilo (v. 26–28.) je sicer Jezusu Kristusu obljubljeno (Ps. 2, 6.), pa v njem tudi vsim pravovernikam, kteri v njem že zdaj premagujejo svét, in vsako nekeršansko misel ajdovskiga duha (1. Jan. 5, 4.), in bodo kdaj tudi svét, ali vse hudobne sodili (Mat. 19, 28.).

40. to je, jez sam se mu hočem dati; ker zgodnja danica pomeni tukaj Jezusa samiga. Primeri spodej 22, 16.

1. on, ki je Gospod čez nar viši duhove (zgor. 1, 4.) in čez cerkvene pastirje (Zgor. 1, 20.).

2. pred človeškimi očmi se kaže, de živiš popolnama, v nar terdnejši veri in nar serčnejši ljubezni; pa pred Božjimi očmi tvoje življenje ni popolno, ne

Digitized by Google

prejel in slišal,[3]) in ohrani in delaj pokoro. Ako tedej ne boš čul, bom prišel k tebi kakor tat, in ne boš vedil, ktero uro k tebi pridem.[4])

4. Imaš pa vender nekoliko ljudi v Sardah, kteri niso omadežali svojih oblačil;[5]) in bodo hodili z menoj v belih oblačilih,[6]) ker so vredni.

5. Kdor premaga, bo takó oblečen v bele oblačila, in ne bom zbrisal njegoviga iména iz bukev življenja,[7]) in njegovo imé bom spoznal pred svojim Očetam in pred njegovimi angelji.[8])

6. Kdor ima ušesa, naj posluša, kaj duh cerkvam pravi.

7. In angelju cerkve v Filadelfii piši: To reče Sveti in Resnični, kteri ima ključ Davidov,[9]) kteri odpre in nihče ne zapre, — zapre in nihče ne odpre.[10])

8. Vem tvoje dela. Glej! odperl sim pred teboj vrata, kterih nihče ne more zapreti;[11]) zakaj majhno moč imaš, in si ohranil mojo besedo, in nisi zatajil mojiga iména.

9. Glej! dal *(ti)* jih bom iz satanoviga zbora,[12]) kteri pravijo, de so Judje, pa niso, ampak lažejo. Glej! storil bom, de bodo prišli in se vergli pred tvoje nogé; in bodo spoznali, de te jest ljubim.

10. Ker si ohranil besedo moje poterpežljivosti,[13]) bom tudi jest tebe obvaroval ure skušnjave, ktera ima priti nad ves svét skušat prebivavce na zemlji.[14])

---

čuješ zadosti, veliko tvojih vernikov je popolnama zgubilo življenje Božje gnade.

3. spomni se nauka, v kterim si bil podučen, in posvečenja, ktero si prejel, pasti čedo Kristusovo (Glej 1. Tim. 4, 16.).

4. Nenadama te bo napadla moja kaznovavna sodba (Glej Mat. 24, 43 : 1. Tes. 5, 2. Mat. 25, 1. 13.).

5. kteri svojih duš niso omadežali s krivim naukam ali grešnim življenjem.

6. to je, v veličastvu in veselji (Mat. 17, 2.).

7. njegovo imé bo ostalo v številu izvoljenih (Luk. 10, 20. Hebr. 12, 23. Spod. 13, 8 : 20, 12 : 21, 27.).

8. Glej Mat. 10, 32.

9. kteri ima oblast gospodovati v hiši Davidovi. „*Ključi*“ so znamnje oblasti (Zgorej 1, 18.). David, častiti kralj izraelskiga kraljestva, je tukaj imenovan namesti svoje hiše, svojiga kraljestva; in izraelsko kraljestvo se stavi namesti kraljestva Božjiga sploh, ker je bilo izraelsko kraljestvo predpodoba kraljestva Božjiga.

10. Komur on nebeško kraljestvo odpre, kogar on v to kraljestvo sprejme, mu ne more nihče braniti; kogar pa on odloči iz družbe izvoljenih, kogar on nevredniga obsodi Božjiga kraljestva, mu tudi nihče ne more braniti.

11. Pripravil sim ti priložnost, njih veliko spreoberniti k keršanski veri, in te priložnosti nihče ne more zaderžati. Primeri 1. Kor. 16, 9.

12. Glej zgorej 2, 9.

13. mojo zapoved, s poterpežljivostjo prenašati vse zoperstave.

14. Ker si bil toliko poterpežljiv, bom storil, de te ne bodo nadlegovale težke skušnje, ktere bodo zadele vso zemljo, to je zlasti rimsko cesarstvo. Vojske in druge šibe Božje jeze so zadevale rimsko cesarstvo pod njegovimi neverskimi vladarji, hudo preganjanje je posebej še stiskalo zveste verne Kristusove. V teh nadlogah tedaj obeta Kristus tistiga škofa in njegovo čedo obvarovati;



Digitized by Google

11. Glej! kmalo pridem![15]) derži, kar imaš,[16]) de ti nihče krone ne vzame.[17])

12. Kdor premaga, ga bom postavil steber v tempeljnu svojiga Boga,[18]) in več ne pojde iz njega; in bom zapisal nanj imé svojiga Boga, in imé mesta svojiga Boga, noviga Jeruzalema, kteri pride doli z nebes od mojiga Boga, in moje novo imé.[19])

13. Kdor ima ušesa, naj posluša, kaj Duh cerkvam pravi.

14. In angelju cerkve v Laodiceji piši: To reče Amen,[20]) zvesta in resnična priča,[21]) kteri je začetek stvari Božje.[22])

15. Vem tvoje dela, de nisi ne merzel ne gorak; o de bi bil merzel ali gorak![23])

16. Ker si pa mlačen, in ne merzel ne gorak, te bom izpljunil iz svojih ust.[24])

17. Praviš: Bogat sim in obilno premóžen, in ničesar ne potrebujem;[25]) in ne veš, de si réven in usmiljenja vreden, in ubog, in slep, in nag.[26])

18. Svetujem ti, kupiti od mene v ognji skušeniga zlatá, de obogatiš; in belih oblačil, de se

---

morebiti je obljuba zlasti preganjanje zadevala, ktero je bilo v drugih azijanskih mestih hudo, v Filadelfijo pa se ni približalo, ali saj ondi vernim ni dosti žaliga storilo.

15. kmalo, ker je čas življenja kratek.

16. derži se čistiga nauka, in živi po njem.

17. skerbi, de ne padeš, de ne bo tebi krona vzeta, in drugimu, bolj stanovitnimu dana. Zastran krone primeri 2. Tim. 4, 8.

18. bom storil, de bo terdno stal v nebeškim kraljestvu, in de se ne bo omajal v veri ali ljubezni, de bodo še drugi bolj slabi se na njega opérali. Primeri Jerem. 1, 18. Gal. 2, 9.

19. ga bom zaznamoval za otroka Božjiga, za deležnika noviga nebeškiga Jeruzalema. Novi nebeški Jeruzalem je sveta cerkev; rečeno je, de je z nebes prišla, ker je po svojim začetku nebeška, ker ima zaklade nebeških gnad, in tudi pelje k nebeškim dobrotam.

20. on, ki je ves resničen, ki gotovo spolni svojo obljubo (Glej Iz. 65, 16.).

21. Glej zgòrej 1, 5. 8.

22. kteri je Beseda, po kteri je vse vstvarjeno (Jan. 1, 3. Kol. 1, 16.), ali pa začetnik noviga vstvarjenja, prerojenja človekoviga (Gal. 6, 15. Kol. 3, 10.).

23. Vem, de nisi ne hudoben ne dober, ni nad teboj očitniga hudiga, pa tudi ne praviga dobriga; o de bi saj le eno tega dvojiga bilo! Kristus ne pravi s tem, de bi mu bila hudobija kterikrat všeč; pa stan očitne hudobije je dostikrat manj nevaren, kakor stan mlačnosti; zakaj očitni hudobnež se lože perpelje do živiga spoznanja svoje duhovne revšine, mlačni človek pa se v svojim oslepljenji šteje za popolniga (v. 17.), in takó celo ne more ozdravljen biti (Kasijan).

24. Kakor mlačno vodo človek izpljune, ker mu dela pljivko, de se mu vzdiguje, tako je mlačnost zoperna in nagnusna pred Gospodam; on hoče razločno vero, razločno ljubezen.

25. Sim keršansko popolnost dosegel, ni mi potreba dalje si prizadevati, dobriga sim storil zadosti.

26. Sam se silno motiš; misliš, de si bogat v serčni ljubezni, pa si reven, je nimaš; meniš, de si oblečen z lepimi čednostmi, pa si nag, ti jih pomanjkuje; se šteješ dobro previdniga v resnici, pa si slep, malo veš in znaš.

Digitized by Google

oblečeš, de se ne bo vidila sramôta tvoje nagôte; in z očesnim mazilam pomazili svoje očí, de spregledaš.[27])

19. Ktere jest ljubim, tiste svarim in pokorim. Vnemi se tedej in stori pokoro.[28])

20. Glej! stojim per vratih in terkam;[29]) ako kdo moj glas posluša, in mi vrata odpre, pojdem noter k njemu in bom z njim večerjal in on z menoj.[30])

21. Kdor premaga, mu bom dal sedeti z menoj na mojim sedežu;[31]) kakor sim tudi jest premagal, in se usedel s svojim Očetam na njegov sedež.[32])

22. Kdor ima ušesa, naj posluša, kaj Duh cerkvam pravi.[33])

## IV. Poglavje.

Sv. Janezu se odpéra pogled v to, kar se bo godilo. Bog, ki v svoji previdnosti ravná vse reči, se prikaže na sedežu, štiri in dvajseteri starašini in čvetere živali okrog sedeža. Čvetere živali in starašini hvalijo Boga.

1. Po tem sim vidil;[1]) in glej! vrata so se odperle v nebesih; in pervi glas, ki sim ga slišal kakor trobenten glas z menoj go-

27. Ubogi potrebuje svete ljubezni, to je zlató v ognji skušeno; nagi potrebuje lepih čednost in dobrih del, to so bele oblačila, znamnje neomadežaniga življenja; slepi potrebuje viši modrosti, to je očesno mazilo, ktero vid stori bolj močen in bister (Maksim.).

28. Poprešnje besede so mogle škofa močno boleti; njemu v tolažbo Gospod pristavi, de, akoravno je ojster, je njegova ojstrost le znamnje njegove ljubezni.

29. Glej, jez sim vsaki čas pripravljen, tvojo pokoro sprejeti, in te k nji neprenehama opominjam, zdaj z znotranjim vdihovanjem svoje gnade, zdaj z nadlogami in britkostmi.

30. Večerjo s kom imeti je podoba nar tesnejši zveze; tedaj je pomen tale: s takim se hočem na tanko skleniti. V podobo je pa ravno večerja vzeta, ker si moramo to življenje misliti kakor večer, kteri pride pred dnevam prihodnjiga življenja. Ta večerja se tukaj začenja zlasti v presvetim zakramentu, in se dopolnuje v večnim zveličanji.

31. Glej 2. Tim. 2, 12.

32. Ravno tako bodo zvesti premagavci z menoj vred kraljevali, kakor sim tudi jez kakor človek po dokončanim svojim delu in po premaganih vsih sovražnikih kraljestvo prejel pri Očetu.

33. Ako se ozremo na zapopadek sedmerih listov Jezusovih do imenovanih cerkev, se nam pred drugim kaže zlasti spomina vredno: a) kakó silno de Jezus Kristus vso vnemarnost v naukih svete vere čerti, in ojstro opominja se deržati keršanskih resnic; b) kolika de je dolžnost cerkvenih pastirjev, se krivim naukam ustavljati, in njih razširjanje zavérati; c) koliko de nas opominja k delavni ljubezni, ktera hudo premaguje, in skerbi v dobrih delih obogateti; d) koliko plačilo de čaka zveste Kristusove služabnike, kar jih mora v vsim trudu podpérati, in v vsim terpljenji tolažiti. Kar je pa pisano sedmerim srenjam, je pisano vsi cerkvi (Avguštin).

1. Doslej se je aposteljnu razodevalo, kakošen de je (zgorej 1, 9.) tadašnji stan sedmerih cerkev ali keršanskih srenj, de bi si vsaktera prizadevala dostaviti, kar ji je pomanjkovalo, in se vredno pripravljala na prihod Gospodov,



Digitized by Google

voriti,[2]) mi je rekel: Stopi semkej gori, in ti bom pokazal, kaj se ima po tem goditi.[3])

2. In berž sim bil v duhu;[4]) in glej! sedež je bil postavljen v nebesih,[5]) in na sedežu je nekdo sedel.[6])

3. In kteri je sedel, je bil viditi podoben kamnu jaspidu in sardinu,[7]) in mavrica je bila okrog sedeža viditi, podobna smaragdu.[8])

4. In okrog sedeža je bilo štiri in dvajset stolov; in na stolih je sedelo štiri in dvajset starašín oblečenih v bele oblačila, in na njih glavah so bile zlate krone.[9])

5. In od sedeža so šli bliski, in glasovi, in gromi;[10]) in sedem gorečih svetíl je bilo pred sedežem, ktere so sedmeri duhovi Božji.[11])

6. In pred sedežem je bilo kakor stekleno morjé, podobno

---

njegovih sodbá. Zdaj se začne odkrivanje prihodnjih sodeb, odgrinjanje tega, kar se ima zgoditi (Zgorej 1, 19.). Ker je vse prihodnje skrito v večnim Božjim sklepu, in se vse razodevanje prihodnjih rečí le od Boga izhaja, zatorej se Bog sam prikaže v svojim nebeškim veličastvu, in ta prikazen je vvod naslednjiga razodenja prihodnjih zgodeb.

2. Glej zgorej 1, 10.

3. Bilo je že povedano, de je sv. Janez vse to le v duhu vidil. Ko mu je bilo tedaj rečeno gori stopiti, to ni veljalo od telesniga stopanja; z duham se je povzdignil, de je gledal nebeške rečí.

4. In berž sim bil v duhu zamaknjen (1, 10.), ter sim gledal naslednje.

5. Sedež je podoba neskončniga Božjiga gospostva.

6. Ko se (spod. 5, 8. 9.) Jagnjetu ravno taka Božja čast skazuje, kakoršna se skazuje njemu, ki sedí na sédežu, in ko je tedaj Jagnje v združenji z Božjo Besedo misliti; torej je on, ki sedí na sedežu, nedvomljivò Bog Oče. Sveti Duh, ker je Duh Očeta in Sina, se mora tudi z obema vred misliti. Pri Izaii pogl. 1., Ecchielu pogl. 1. in Danielu pogl. 7. so zapisane enake Božje prikazni, pa brez razločka treh Božjih peršon, ker so bile še le v novi zavezi popolnama razodete. Glej Eccli. 1. razl. 45.

7. Jaspid je čisto bel, previdljiv dragi kamen, sardin je rudeče-ognjeno bliseč kamen; uni je podoba svetosti, ta je podoba pravice Božje.

8. Mavrica je ljubeznjivo znamnje Božje gnade (1. Mojz. 9, 13—17. Eccli. 1, 28.). Smaragd je zelen dragi kamen. Zelena barva je v mavrici nar prijetniši, in je barva upanja v Božje usmiljenje; zatorej je ta barva pred drugimi imenovana. Glej tukej svetost, pravico in usmiljenje, ki so poglavitne lastnosti Božjiga bitja.

9. Imé „*starašini*“ pomeni duhovne (Djan. ap. 11, 30.), ti duhovni pa tukaj nosijo krone na glavah, in pred ko ne, podobujejo vso množico izvoljenih, zakaj po besedah sv. Petra (1. Pet. 2, 9.) imajo vsi kristjani duhovsko in kraljevo vrednost. Število štiri in dvajseterih je zvoljeno ali zavoljo štiri in dvajseterih starašinov judovskiga duhovstva (1. Kron. 24, 4.) ali pa zavoljo dvanajsterih očakov stare zaveze in zavoljo dvanajsterih aposteljnov nove zaveze (Mat. 19, 28.), de so takó v tem številu zapopadeni svetniki oboje zaveze. Sedijo na stolih, kar je znamnje gospodovanja, in nosijo bele oblačila, kar je podoba čistosti in svetosti.

10. Blisk in grom so podobe in znamnja veličastne Božje bližnosti (2. Mojz. 19, 16.).

11. Sedmere svetila mende mérijo na svečnik s sedmerimi roglji, ki je stal v tempeljnu pred svetišem, in pomenijo sedmére vélike angelje, ki so pred Božjim

Digitized by Google

kristalu;[12]) in na sredi sedeža in okoli sedeža so bile čvetere živali[13]) polne očí spredej in zadej.[14])

7. In perva žival je bila podobna levu, in druga žival je bila podobna junčku, in tretja žival je imela obraz kakor človek, in četerta žival je bila podobna letečimu orlu.[15])

8. In čvetere živali so imele, vsaka zmed njih, po šest perutnic;[16]) in okrog in od znotrej so bile polne očí; in niso imele pokoja noč in dan,[17]) rekoč: Svet, Svet, Svet, Gospod vsigamogočni Bog, kteri je bil, in kteri je, in kteri bo prišel. Iz. 6, 3.

9. In ko so té živali slávo in čast in hvalo dajale njemu, ki sedí na sedežu, in živí vse vekomaj,

10. so padli štiri in dvajseteri starašini pred njega, ki je sedel na sedežu, ter so molili njega, ki živí vse vekomaj in so položili svoje krone pred sedež,[18]) rekoč:

11. Vreden si, Gospod, naš Bog! prejemati slavo, in čast in moč; zakaj tí si vse vstvaril, in po tvoji volji je bilo, in je bilo vstvarjeno.

---

sedežem. Glej zgor. 1, 4. razl. 10. Sveto število *„sedmeri duhovi“* pomeni tudi množico Božjih duhov ali angeljev.

12. Zopet druga podoba veličastva okrog sedeža Božjiga, kristalu podobno morje, je znamnje nezmernosti in neskončnosti Božje, pa tudi lepote, ktera je obdajala Božji sedež na vsih straneh.

13. V sredi sedeža, to je, v sredi na vsaki strani, in tako okrog sedeža so bile čvetere žive stvarí. To so ravno tiste prečudne stvarí, ktere prerok Ecehiel (1, 5. i. d.) popisuje, in ktere imenuje kerubine, angelje perve verste s serafini vred (Iz. 6, 2. 3.). De se štirje kerubini imenujejo, utegne biti vzrok, ker je to število znamnje popolnosti.

14. Mnoge očí so znamnje njih globoke in široke razvidnosti.

15. Kerubini so angelji, kterim je Bog v svoji skerbljivosti za človeka moč dodelil, Božje kraljestvo na zemlji uterdovati. Ker po Božjim povelji delajo po raznih potih, jim je dana tudi razna podoba, in sicer čveterna; ker se rešivni Bog v svoji delavnosti za zveličanje ljudí zlasti po čveterno razodeva: ko kraljevi, spravni, ljudomili in Božji Gospod. Té čvetere lastnosti Božjiga Odrešenika pa se podobujejo ravno v teh čveterih stvaréh; pervi kerubin ima podobo leva, kralja med živali, drugi podobo junca, ki je bil v starih časih odmenjen za spravne daritve, tretji podobo človeka, znamnje človeštva Kristusoviga, in četerti podobo letečiga orla, pri svojim visokim letenji in svoji bistrovidnosti znamnje Božje vsigavednosti, visokosti in močí. Glej Eceh. 1. razl. 14. (Irenej). Znano je, de cerkveni očetje podobe čveterih živál radi obračajo na čvetere evangeliste, kteri Božjiga Zveličarja ravno po imenovanih čveterih lastnostih popisujejo, in sicer vsakteri po drugi strani (Hieronim, Avguštin, Gregori). Glej tudi vvod v svete evangelije.

16. Perutnice so znamnje hitrosti, s ktero té nebeške bitja Božje povelja v človeško zveličanje spolnujejo; tudi kažejo na hitrost in perpravljenost, s ktero Bog sam vse v naše zveličanje dela.

17. V greškim: *„in nimajo pokoja noč in dan, rekoč“*. — Oni neprenehama služijo Gospodu, in vse njih delo je hvala Božja (Iz. 6, 5.).

18. To delajo, ker vedo, de pred njim nič niso, in de gre njemu vse veličastvo.

Digitized by Google

## V. Poglavje.

**Bukve s sedmerimi pečati, ktere obsegajo prihodnje zgodbe; le Kristus, Božje Jagnje, jih zamore odpreti; zatorej vse stvarí hvalo dajejo Bogu Očetu in Jagnjetu.**

1. In sim vidil v desnici njega, ki je sedel na sedežu, bukve znotrej in zunej popisane, zapečatene s sedmerimi pečati.[1])

2. In sim vidil močniga angelja,[2]) kteri je klical z velikim glasam: Kdo je vreden odpreti bukve in odločiti njih pečate?[3])

---

1. Té bukve niso imele podobe naših bukev. V starim času so namreč po navadi pisali na dolge pole iz pergamena ali pa ločnatiga egiptovskiga papirja; pola se je popisala le na znotranji strani, okoli palice povila in povezala, ali tudi zapečatila, kadar je zapopadek mogel skrit ostati. Bukve, ktere je sv. Janez vidil, so bile pa iz pol, ki so bile popisane znotrej in zunaj; to je znamnje, de so bile obilniga obsežka. Bile so pa zapečatene s sedmerimi pečati, ker je spis obsegal več pol zaporedama, in je bil pečat na vsaki poli; ko so se tedaj odpérale, se je ločil pečat za pečatam, in pola za polo, in v sedmerih poglavitnih prikaznih so se zaporedama razodevale prihodnje rečí. On, ki je sedel na sedežu, je v desnici deržal bukve, ker so prihodnje rečí le v Božjim sklepu skrite (5. Mojz. 32, 34. Dan. 12, 4. 9.).
2. eniga viših angeljev, kteri so okrog sedeža Božjiga (Efež. 1, 21.).
3. Kdo zamore skrivnosti poslednjih časov razodeti in spolniti? Povedano je dalje (v. 5.), de Jagnje, ktero je pred Božjim sedežem, to je, Kristus, Odrešenik svetá, zamore to storiti. — Tukaj se začne odkrivanje prihodnjih časov. Vse, kar se razodeva od 5. do 12. poglavja, je očitno eno prerokovanje; zakaj prikazen od sedmerih pečatov obsega sedem poglavij, namreč od 5. do 11. poglavja, in 12. poglavje daje le drugačno podobo prigodbe, ki je popisana v 11. poglavji. Ta del prerokovanja obsega zgodbe, ki so še bliže aposteljnoviga časa, namreč nadloge svete cerkve od strani Judov, kteri je po svojim razkropljenji niso nehali sovražiti, in stiske od strani nevernikov, kteri so se zdaj v teh, zdaj v unih deželah, zlasti pa v Rimu kot središu malikovavstva zoper Božje kraljestvo vzdigovali, in vmes zopet bolj pokojne čase, kjer se je sveta vera zamogla med mnozimi narodi razširjati. De ta del prerokovanja ne obsega samo vojske keršanstva z judovstvam, pa tudi ne samo vojske keršanstva z neverstvam, je jasno iz mnozih zadosti svetlih izrekov. Hlapci Božji so zaznamovani iz vsih izraelskih rodov, pa tudi iz vsih narodov in ljudstev (7, 4. 9.); Božje kazni so napovedane nekaj z besedami, kakoršne je Jezus rabil od obiskovanja Božjiga nad judovskim ljudstvam, nekaj z besedami, ktere nedvomljivo merijo na neverske narode (6, 13—17.); in Božje sodbe zadevajo sicer očitno Jude, pa tudi neverce in malikovavce (8. in 9.). Mérjenje jeruzalemskiga tempeljna pa že pri prerokih stare zaveze le kaže na kraljestvo Mesijevo, ne pa na jeruzalemsko svetiše (primeri Eceh. 40, 1. Cah. 2, 2.); pa tudi v razodenji sv. Janeza to mérjenje ne more veljati od jeruzalemskiga tempeljna, kteriga so Rimljani vsiga razdjali, zakaj v prikazni je le dvor zunaj tempeljna nevernikam dan v potaptanje (11, 1. 2.). Po vsim tem pa se še sili vprašanje, ali to prerokovanje zadeva samo perve čase keršanstva, ali sega še v daljne prihodnje čase? Kakor se pri prerokih stare zaveze pogled v bližnje prigodbe sklepa s pogledam v daljne rečí (Iz. 24. razl. 1. Jer. 32.

Digitized by Google

3. In nihče ni mogel ne v nebesih, ne na zemlji, ne pod zemljo[4]) odpreti bukev, in vanje pogledati.[5])

4. In jest sim silno jokal, ker ni bil nihče vreden najden odpreti bukev, in vanje pogledati.[6])

5. In eden zmed starašín[7]) mi je rekel: Ne jokaj; glej! premagal je lev iz Judoviga rodú,[8]) korenina Davidova,[9]) odpreti bukve, in odločiti njih sedmere pečate.

6. In sim vidil; in glej! v sredi sedeža, in čveterih žival,[10]) in v sredi starašín je stalo Jagnje,[11]) kakor umorjeno,[12]) ktero

razl. 1. Eceh. 20. razl. 36.), in kakor je v Jezusovim prerokovanji s koncam jeruzalemskiga mesta tudi zadet konec svetá; ravno takó morajo v razodenji sv. Janeza besede od pervih zmag keršanstva tudi veljati od zgodeb poslednjiga časa, ker bližnji časi ne kažejo njih polne spolnitve. Kje de to pri posameznih delih prerokovanja velja, bodo posebne razlage dajale na znanje. — Kar pa tiče zvezo posameznih podob, se one takole verstijo: Prihodnje rečí odkrivati, je dano le Jezusu Kristusu (Pogl. 5.). On jih res začne odkrivati, in se prikaže nar pred sam, pripravljen v zmagovanje (pogl. 6, 1. 2.); njemu nasproti se vidijo preganjavci njegove cerkve, v podobi vojske, lakote in smerti, ker so z vsim tem Božje služabnike nadlegovali (Pogl. 6, 3—8.). Na to se oglasijo svetniki, ki so bili zavoljo vere pomorjeni, in kličejo na maševanje (pogl. 6, 9—11.); zdaj se Božje kazni začnejo oznanovati v strašnih znamnjih (Pogl. 6, 12—17.). De bi pa izvoljeni izmed Judov in narodov ne bili zadeti s hudobnimi vred, jih Bog sam hoče varovati (Pogl. 7.). Božje sodbe se res začnejo razodevati nad sovražniki Božjiga kraljestva, poredama zadevajo Jude in nevernike (Pogl. 8. in 9.). Angelj zaveze v imenu Kristusovim napoveduje popolno zmago Božjiga kraljestva (pogl. 10.); res se sovražniki Kristusovi hudo vpérajo, satan zbira sam vso svojo moč, pa sveta cerkev ostane nepremagana (Pogl. 11. in 12.). Takó je ta del prerokovanja v lepi zvezi, cerkev Kristusova se razširja med vsim preganjanjem, in šteje svoje otroke med vsimi narodi; v 13. poglavji pa se začne oznanovanje poslednje nar huji vojske keršanstva z neverstvam in popolne zmage kraljestva Kristusoviga. V vsim tem so tudi podobe poznejših, in zlasti poslednjih časov.

4. to je, tudi nihče ne v peklu ali v vicah.

5. Nobena stvar ni mogla odkriti in spolniti Božjih sklepov; to je zamogel le Božji Sin, kteri je od Očeta prejel oblast, vse svoje sovražnike položiti v podnožje svojih nog (Glej Ps. 2, 7.).

6. Sv. Janez je čutil veliko bolečino, zakaj ko bi prihodnje ne bilo odkrito, oznanjeno in spolnjeno, bi mogla keršanska cerkev ostati brez zmage nad svojimi sovražniki.

7. Glej zgor. 4, 4.

8. Tako se Kristus imenuje, ker je po človeško izhajal iz rodú Judoviga (1. Mojz. 49, 9. 10.), in ker je častito in mogočno kakor lev zmagal vse svoje sovražnike: svét, smert in pekel.

9. To je, Davidov mlajši, ker je bil kakor človek iz Davidove hiše (Primeri Iz. 11. 1. Jerem. 33, 15. Mat. 1. 1.).

10. Glej zgor. 4, 6.

11. to je, Jagnje je bilo v sredi prostora, ki je bil med sedežem in starašini. Jagnje je Sin Božji, ki se kaže v ti podobi, ker se je ves nedolžen in poterpežljiv kakor jagnje daroval v spravo za nas (Glej Iz. 53, 7. Djan. apost. 8, 32.).

12. je imelo znamnja svojih ran na sebi, kakor čisti spominek svoje zmage; s temi znamnji je Jezus od smerti vstal, in se je prikazoval svojim aposteljnam.

Digitized by Google

je imelo sedem rogov,[13]) in sedem očí, ktere so sedmeri duhovi Božji, poslani po vsi zemlji.[14])

7. In je prišlo in vzelo bukve iz desnice njega, ki je sedel na sedežu.

8. In ko je odperlo bukve,[15]) so padle čvetere živali, in štiri in dvajseteri starašini pred Jagnjetam,[16]) in vsi so imeli citre,[17]) in zlate kupe polne kadila, kar so molitve svetnikov.[18])

9. In so peli novo pesem,[19]) rekoč:[20]) Vreden si, Gospod, vzeti bukve, in njih pečate odpréti; zakaj umorjen si bil, in si nas Bogu odrešil s svójo kervjo iz sleherniga rodú, in jezika, in ljudstva, in naroda;[21])

10. in si nas storil našimu Bogu kraljestvo in duhovne;[22]) in bomo kraljevali na zemlji.[23])

11. In sim vidil in slišal glas velíko angeljev okrog sedeža, in žival, in starašín; in njih število je bilo tavžentkrat tavžent;[24])

12. in so rekli z velíkim glasam: Vredno je Jagnje, ktero je bilo umorjeno, prejeti oblast, in božestvo,[25]) in modrost, in moč, in čast, in slavo, in hvalo.[26])

13. In vse stvarí, kar jih je v nebesih in na zemlji in pod zemljo, in kar jih je v morji in kar je v njem, vse sim slišal reči: Njemu, ki sedí na sedežu, in Jagnjetu bodi hvala, in čast, in slava, in oblast vekomaj in vekomaj.

14. In čvetere živali so rekle: Amen! In štiri in dvajseteri starašini so padli na svoje obličja[27]) in so molili njega, ki živí od vekomaj do vekomaj.

---

13. Rogovi so znamnje močí in oblasti (Glej Luk. 1, 69.). Sedmica rogov daje obilnost na znanje. Bilo je Jagnje s posebno veliko močjo.
14. Glej zgor. 4, 5.
15. ko je jelo bukve odpérati, in pečate odločevati (Spod. 6, 1.). V greškim: *„ko je vzelo bukve“*.
16. Zakaj razrešitev, oznanilo in spolnitev prihodnjih zgodeb, voditev Božjiga dela do zmage je nar veči dobrota Božja za človeštvo; za njo se tedaj spodobi Bogu hvala in čast.
17. S citrami se je pri Izraelcih oznanovala hvala Božja (Ps. 32, 2: 91, 4.).
18. Kadilo je podoba molitve, ktera se kakor prijeten duh vzdiguje k Bogu; starašini, to je, svetniki, vedno molitve darujejo Bogu (Primeri Ps. 141, 2. Tob. 12, 12.).
19. to je, zahvalno pesem za odrešenje, ki se ni mogla peti pred dopolnjenim odrešenjem.
20. Tukaj nasledva zapopadek nove pesmi.
21. Ti zamoreš prihodnje odkriti, in Božjo reč do zmage izpeljati; zakaj ti si Odrešenik svetá in Zveličar človeštva.
22. Glej zgorej 1, 6.
23. v vernih kristjanih, ki še živé na svetu, bomo tudi mi na zemlji kraljevali, kadar boš zmago dodelil svoji cerkvi.
24. V greškim: *„njih število je bilo deset tavšentkrat deset tavšent in tavšentkrat tavšent“*, to je, brezštevilna množica.
25. V greškim: *„bogastvo“*.
26. Vredno je Jagnje, de se mu čast in hvala skazuje zavoljo njegove močí.
27. V greškim: *„so padli na tla, in so molili.“*

Digitized by Google

## VI. Poglavje.

Jagnje odpre zaporedama šest pečatov: prikaže se Kristus kakor premagavec, na dan gredo preganjavci njegove cerkve; mučenci kličejo na maševanje; napovedujejo se Božje kazni nad sovražniki Kristusovimi.

1. In sim vidil, de je Jagnje eniga zmed sedmerih pečatov odperlo, in sim slišal eno zmed čveterih živál kakor z gromovim glasam reči: Pridi, in glej![1])

2. In sim vidil; in glej! *(bil je)* bel konj, in kteri je na njem sedel, je imel lok, in dana mu je bila krona, in je venkej šel premagavec, de bi premagal.[2])

3. In ko je bilo *(Jagnje)* drugi pečat odperlo, sim slišal drugo živál reči: Pridi, in glej!

4. In je šel venkej drugi, rudeč konj; in kteri je na njem sedel, mu je bilo dano, vzeti mir od zemlje, in de bi se *(ljudje)* med seboj morili; in mu je bil dan velik meč.[3])

5. In ko je bilo *(Jagnje)* odperlo tretji pečat, sim slišal tretjo živál reči: Pridi, in glej! In

1. Pomni: Ko so se odločili pervi pečati, ni bilo še mogoče bukev pregledati, ker je bil poglavitni del pod zadnjim pečatam zapert. Po takim je to, kar se je odkrilo pri odločitvi šesterih, le začetek in pripravljanje na prihodnje zgodbe, na Božje sodbe in kazni, ktere bo Gospod ob svojim prihodu skazoval nad svojimi nasprotniki. Zastran zveze s poprešnjim in naslednjim glej zgorej 5. razl. 3.

2. Perva prikazen oznanuje, de se Gospod bliža v boj zoper svoje sovražnike, in v častito zmago nad njimi. Jezdic na belim konji s krono na glavi je namreč Kristus; v takošni podobi se pokaže tudi poznejše (spod. 19, 11—13.); na belih konjih so kdaj vojvodi in premagavci po navadi jezdili. On ima lok v roci s pušicami vred, ker hoče sovražnike pokončati s svojo močjo (glej Ps. 45, 4—6.); na glavi že nosi krono v znamnje zmage, ker je že premagal smert in pekel, in so gotove tudi njegove prihodnje zmage nad svétam in satanam (Tertulijan, Origen in drugi). Pomen naslednjih pečatov se k pervimu prav priklepa, ker se ondi naznanujejo v podobah Kristusovi nasprotniki, čez ktere prihaja njegova vojska in zmaga. Ko bi se podobe jezdicov na rudečim, černim in bledim konji ne razlagale od Kristusovih nasprotnikov, od preganjavcov njegove cerkve, bi se ne vedilo, ne s kom je vojska, ne od kod so mučenci; tudi poznejše, ko se Kristus kaže v podobi jagnjetovi, so mu nasproti postavljeni sovražniki v podobi drakona in zveri (pogl. 12. do 15.); tudi cerkveni učeniki v treh drugih jezdicih spoznajo Kristusove nasprotnike (Hieronim, Primazi in drugi).

3. Jezdic na rudečim konji z mečem v roki pomeni vojsko, in sicer silno kervavo preganjanje in morjenje kristjanov, kar se naznanuje v rujavi (rudeči) konjevi barvi. Kristus sam je oznanoval, de ni mirú pernesel na svét, ampak meč (Mat. 10, 21. 22.); znano je tudi, koliko so Judje še po razdjanji jeruzalemskiga mesta sovražni bili do kristjanov; znano je, koliko so malikovavci po vsih krajih silc počenjali zoper Kristusove služabnike. Posebno pripovedujejo cerkvene zgodbe, kakó grozovito so rimski cesarji preganjali sveto vero; skorej tri sto lét cerkvi niso dali pokoja, neusmiljeno so prelivali keršansko kri, divje so morili Božje vernike. V ti podobi je tudi oznanilo vsiga prihodnjiga kervaviga preganjanja Božjiga kraljestva, kakor cerkveni učeniki sploh razlagajo.

Digitized by Google

glej! (*bil je*) čern konj, in kteri je na njem sedel, je imel tehtnico v svoji roki.[4])

6. In sim slišal glas iz srede čveterih živál, rekoč: Mérica[5]) pšenice za en denar, in tri mérice ječmena za en denar; vinu in olju pa ne škodvaj.[6])

7. In ko je bilo (*Jagnje*) odperlo četerti pečat, sim slišal glas četerte živali, ki je rekla: Pridi, in glej!

8. In glej![7]) (*bil je*) bléd konj; in kteri je na njem sedel, mu je bilo imé smert; in pekel je šel za njim; in mu je bila dana oblast čez štiri dele zemlje, moriti z mečem, z lakoto, in s smertjo, in z zvermi zemlje.[8])

9. In ko je bilo peti pečat odperlo, sim vidil pod altarjem duše pomorjenih zavoljo besede Božje, in zavoljo pričevanja, ki so ga imeli.[9])

4. Jezdic na černim konji s tehtnico v roci, s ktero po malim odločuje živež, je podoba žalostne lakote in pomanjkanja. V primeri s poprešnjo podobo je to lakota, s kakoršno so stiskani verni kristjani; Kristus je takošno tudi napovedoval za svoje služabnike (Mat. 5, 6. Luk. 6, 21.). Znano je, koliko so kristjani lakote terpeli v času preganjanja, ko se jim je premoženje ropalo, ko so bili v ječe, v rudne jame ali v pregnanstvo pošiljani, ko so bili v sužnost prodajani, ali ko so mogli v samote bežati, v berlogih in podzemeljskih jamah se potikati. Cerkveni učeniki podobo tega jezdica tudi obračajo na krivoverstvo; černa konjeva barva spominja na černo nezvestobo do Kristusa in na žalostni stan svete cerkve, ki se skazuje po krivih verah; tehtnica je znamnje dušne lakote, ker goljufivi učeniki kratijo svete resnice (Beda, Primazi, Hajmo in drugi). Tudi Gospod sam je prerokoval, de bodo kdaj krivi Kristusi vstajali (Mat. 25, 24.), kar se skazuje v cerkvenih zgodbah vsih časov; zlasti po tem, ko je kervavo preganjanje nehalo, se je sveti cerkvi huda vojska začela s krivoverami, nar pred z arijanstvam, poznejše z luteranstvam.

5. Mérica je toliko deržala, kolikor je sužnj za telesno potrebo dobival živeža na dan; to je znamnje velike stiske.

6. Olja in vina sicer ne bo pomanjkovalo, pa s tem se lakota ne utolaži. Sveti učeniki to dvoje razlagajo od Božje tolažbe, ktera je kristjanam polajševala britkosti, in od gnade svetih zakramentov, ki jim je moč dajala v slabosti (Primazi in drugi).

7. V greškim: „*in sim vidil, in glej!*“

8. Jezdic na bledim konji očitno pomeni hudo morijo in merjenje, bleda konjeva barva in tudi imé samo kaže na bledo smert. Hudo morijo je Jezus svojim služabnikam večkrat napovedoval (Mat. 10, 28: 23, 34: 24, 9. Luk. 11, 49. Jan. 16, 2.); res so jih tudi preganjavci morili z mečem, metali lačni zverini v razterganje; lakota je terla vernike na begu in v sužnosti, kužne bolezni so jih smertile v ječah in zaporih. Tega jezdica pa cerkveni učeniki tudi razlagajo od duhovne morije, od brezbožnih naukov svetá, ki pokončujejo vero in svetost, in mnogotere izdajajo v pekel in pogubljenje (Hieronim, Primazi in drugi); na posebne brezbožnike kaže tudi Jezusovo prerokovanje od krivih prerokov (Mat. 24, 24.). V to versto je šteti Muhamedova prazna vera, ki je pokončala velik del izhodnje cerkve; dalje mnogotera gerda zmota poznejših časov, zlasti pa sedanje novo neverstvo, ki ne zna nobeniga Boga, ne vé nobene pravice in čistosti. — Namesti besedi: „*čez štiri dele zemlje*“, je v greškim: „*čez četerti del zemlje*“.

9. Duše tistih, kteri so mógli zavoljo Kristusa in zavoljo stanovitniga spoznavanja njegoviga iména terpljenje in smert preterpeti, zdaj vprašajo (v. 10.),

Digitized by Google

10. In so vpili z velikim glasam, rekoč: Gospod, Sveti in Resnični! doklej ne boš sodil, in se ne boš maševal zavoljo naše kervi nad njimi, ki prebivajo na zemlji?[10])

11. In slehernimu iz njih je bilo dano belo oblačilo;[11]) in jim je bilo rečeno, de naj počakajo še nekoliko časa, dokler se ne dopolni število njih sohlapcov, in njih bratov, kteri imajo umorjeni biti, kakor so bili oni.[12])

12. In sim vidil, ko je šesti pečat odperlo;[13]) in glej! velik potres je vstal, in solnce je bilo černo, kakor žimnato oblačilo, in luna je bila vsa kakor kri;

13. in zvezde so z néba na zemljo padale, kakor odmetuje figovo drevo svoje negodne fige, ko je od velikiga vetra majano;

---

ali Božje maševanje ne bo skorej nastopilo? Ta prikazen se prav primerno priklepa na štiri perve pečate; zakaj v vojski Kristusovi z njegovimi nasprotniki, s preganjavci njegove cerkve, so nesošteti mučenci kri in življenje dali za svojiga Zveličarja. Sv. Janez jih je vidil pod altarjem. Nebesa namreč, kjer je apostelj gledal odpéranje pečatov, so se mu kazale v podobi tempeljna, v kteriga svetiše so deržale vrata, kakor v pozemeljski tempelj (zgorej 4, 1.); zatorej se je ondi vidil tudi darilni altar; in ker se je v stari zavezi kri darovanih žival zlivala spod altarja (3. Mojz. 16, 15.), tedaj so tudi duše mučencov, ki so bili Bogu v dar pomorjeni, pod nebeškim darilnim altarjem. Od tod se pred ko ne izhaja navada katoliške cerkve, de se v zdolbene kamne na altarjih, kjer se opravlja presveta daritev, pokladajo ostanki mučencov in drugih svetnikov.

10. to je, nad sovražniki svete cerkve in nad preganjavci zvestih vernikov, tudi nad njih hudobnimi mlajši, ki so terdovratno ostali v grehih, in so bili ravno takó spačeniga serca, kakor njih očetje (Primeri Mat. 23, 29—36.). Pomni tudi: Mučenci so klicali v Božje maševanje, pa ne zavoljo sebe, ampak zavoljo Boga, de bi se namreč Božja pravica poveličala, de bi se grešniki začeli Boga bati in de bi se po tem spreobernili. To je namreč pravično in usmiljenja polno maševanje mučencov, piše sv. Avguštin, ko Boga prosijo, de se razdene kraljestvo greha, pod kterim so toliko terpeli; razdene se pa kraljestvo greha ali s poboljšanjem ljudi, ali s pokončanjem terdovratnih grešnikov, de ne morejo več škodovati pravičnim.

11. Zagotovljeno jim je bilo njih veličastvo, ktero so imeli pri Bogu (Glej zgor. 3, 4. 5.).

12. Po Božjim sklepu se mora, preden pride popolna kazen nad Jude, od Boga zvoljeno in določeno število mučencov po Judih umorjenih dopolniti, in se takó tudi méra grehov tega terdovratniga ljudstva doveršiti. Glej Mat. 23, 34 — 37. Luk. 11, 47 — 51. To velja tudi za poslednje čase, ker bodo pred koncam ostanki judovskiga rodu popred šli v Božjo cerkev, kakor je sploh misel svetih učenikov. Pa tudi zastran kazen nad neverniki velja odlašanje Božje sodnje pravice, ker tudi njih časi se morajo pred spolniti (Luk. 21, 24.). Té besede so tudi v poterjenje, de v pervih štirih pečatih ni že prihod kaznovavnih sodeb napovedan, ampak le še vojska Božjiga in pa satanoviga kraljestva. Glej zgorej v. 1.

13. Molitev mučencov je uslišana. Sicer še sodbe in kazni same ne nastajajo, pa njih bližnji oznanovavci se kažejo, velike spremembe na zemlji, znamnja na nebu, kakoršne se rade prikazujejo pred velikimi prigodbami (Joel 2, 10: 2. Mak. 5, 2. razl. 2.).

Digitized by Google

14. in nebó je odstopilo, kakor zvite bukve;[14]) in vse goré in otoki so bili s svojiga mesta premaknjeni;

15. in kralji zemlje, in poglavarji, in oblastniki, in bogati, in močni, in vsi sužnji in prosti so se poskrili po jamah, in po pečevji na gorah;

16. in so rekli goram in pečevju: Padite na nas in zakrite nas pred obličjem njega, ki sedí na sedežu, in pred jezo Jagnjetovo; Iz. 2, 19. Luk. 23, 30.

17. zakaj prišel je véliki dan njih jeze; in kdo bo mogel obstati?[15])

---

14. Kakor v zvitih bukvah (primeri zgorej 5, 1.) ni mogoče brati, takó se na nebu nič ni moglo razločiti.

15. Prikazni, ktere se tukaj perpovedujejo, so razumevati kakor naznanila kaznovavnih sodeb, ki so imele priti nad sovražnike Božjiga kraljestva, nad Jude in malikovavce; to tirja zveza z naslednjimi prikaznimi, v kterih so očitno zaznamovane té kaznovavne sodbe. Take znamnja Božjih prihodnjih sodeb je Kristus sam napovedoval (Mat. 24, 21. 29. 34.), napovedovali so jih tudi aposteljni (Djan. ap. 2, 19. 20.); pa tudi pergodbe naslednjih časov skazujejo, de so se take znamnja res kmalo začele kazati. Stari zgodovinarji namreč večkrat perpovedujejo od ognjenih prikazen na nebu, od potresov zemlje in šumenja morja in valov, od silnih viharjev, ki so s praham in dimam zakrivali nebeške luči. Ljudje so ob takih prikaznih od strahu koperneli, bežali v hribe in berloge, in si smert prosili, de bi bili strašnim rečem odšli. Taki potresi z drugimi prikaznimi vred so bili pod cesarjem Trajanam v Antiohii, pod Antoninam v Grecii, pod Avrelijem po Italii. Pa potresanje zemlje in premikovanje hribov, otemnovanje solnca in lune in padanje zvezd se ne sme samo po čerki razlagati; po podobi namreč to pomeni vstajanje judovskiga ljudstva pod cesarjema Trajanam in Hadrijanam, dalje vzdigovanje drugih, zlasti vnanjih divjih narodov, premikovanje rimskih in drugih vojsk po judovski deželi in po drugih izhodnjih in zahodnjih straneh, omagovanje in padanje ljudskih poglavarjev in rimskih cesarjev. S tem pa razlaganje ni še doveršeno; kakor namreč je Kristusova beseda (Mat. 24. Luk. 21.) ob enim naznanovala konec jeruzalemskiga mesta in konec svetá, takó tudi razodenje sv. Janeza zadeva naj bliže razpad nekdanje judovske in neverske močí, dalje pa in v polnim pomenu poslednji čas in obsodbo hudobniga svetá. Božje kaznovavne sodbe so sicer v poprešnjih časih zadevale Jude in malikovavce; poslednje čase pa se bo Gospodovo maševanje obračalo zlasti le nad novo neverstvo, ker bo množica judovskiga ljudstva stopila v sveto cerkev (Rimlj. 11, 25.), nasproti pa bo satan vso hudobno moč zbral v svojih služabnikih, in bo vera pri mnogoterih ugasnila (Luk. 18, 8. Joel 3, 2. razl. 3.). Vender prerokovanje lahko sega na sprednje in na poslednje čase, ker je že tudi v malikovavcih satan gospodoval, nezvesti kristjani pa so si po drugi strani enaki s terdovratnimi Judi, kakor je sploh keršansko ljudstvo stopilo namesto judovskiga rodú, in se tudi imenuje duhovni Izrael (Cah. 12, 1. razl. 1. Rimlj. 6, 7. i. d.).

Digitized by Google

## VII. Poglavje.

Izvoljeni Božji so obvarovani kaznovavnih sodbá. Veliko število jih je zaznamnjanih v Božje služabnike iz vsih Izraelovih rodov. Nesošteta množica jih je poklicanih v Kristusove vernike iz vsih narodov in jezikov. Vsi hvalijo Boga Očeta in Kristusa; noben zleg jih ne zadeva, Gospod sam jih vodi in ohranuje.

1. In po tem sim vidil štiri angelje stati na čveterih voglih zemlje, kteri so perderževali čvetere vetrove zemlje, de niso pihali ne po zemlji, ne po morji, ne v kako drevó.[1])

2. In sim vidil druziga angelja gori priti iz solnčniga izhoda,[2]) kteri je imel znamnje živiga Boga;[3]) in je vpil z velíkim glasam čveterim angeljem, kterim je bilo dano, škodovati zemlji in morju,

3. rekoč: Ne škodujte zemlji in morju, tudi ne drevesam, dokler ne zaznamnjamo hlapcov Boga našiga na njih čelih.[4])

4. In sim slišal število zaznamnjanih; sto štiri in štirdeset tavžent je bilo zaznamnjanih iz vsih rodov Izraelovih otrók.[5])

5. Iz roda Judoviga dvanajst

---

1. Preden nastopi pokončanje sovražnikov svete cerkve, kakoršno je naznanjeno po raznih znamnjih (6, 12. i. d.), Bog misli na svoje, in zgodí se tukaj, kakor je Kristus sploh prerokoval, de bo Bog zavoljo izvoljenih stisko perkrajšal (Mat. 24, 22. 24. 31.); Bog je namreč odlašal spolnitvo svojih sodeb, dokler njegovi izvoljeni niso bili zbrani izmed Judov in nevernikov, in dokler niso bili zavarovani pred bližnjo stisko. Zastran zveze glej zgorej 5, 1. razl. 3. Vetrovi v preroškim govorjenji pomenijo stiske in britkosti (Dan. 7, 2.); tedaj je pomen: Angelji po povelji Božjim še čakajo s spolnitvo Božjih kaznovavnih sodeb, ktere bojo od vsih straní stiskale hudobne.

2. od kodar prihaja vse dobro, ves blagor; večimu delu kristjanov tedašnjiga časa je namreč zveličanje došlo od izhodnje straní, iz judovske dežele, od kodar se je sveta vera začela razširjati.

3. kterimu je bilo zročeno, izvoljene Božje zaznamovati, to je, odločiti in v varnost spraviti (Primeri zgorej 3, 12. razl. 19., tudi spod. 14, 1.).

4. dokler jih ne odločimo in v varnost ne denemo. Podoba zaznamovanja je vzeta od preroka Ecehicla 9, 4.

5. In slišal sim, de je bilo iz vsih rodov Izraelovih veliko število izvoljenih, kteri so bili v varnost djani, de niso bili zaverženi in pokončani s hudobnimi Judi vred. Okroglo število, ki je v tej versti postavljeno, je znesek vsih, kteri so imenovani v verstah 5—8., in sploh pomeni: veliko veliko izvoljenih. Zgodbe tudi poterdujejo to prerokovanje. Po razdjanji jeruzalemskiga mesta so ostali in razkropljeni Judje delj časa imeli pokoj, in mnogoteri izmed njih so se spreobernili k sveti veri, in so se zopet povernili na mesto stariga Jeruzalema; sv. Simeon, sorodnik Gospodov, je bil škof teh judovskih kristjanov, in po njegovi smerti so še drugi škofje iz judovskiga rodu nasledovali. Ravno takó je po drugih deželah še veliko Judov stopilo v Kristusovo cerkev, in vsi ti so bili zaznamnjani v otroke Božje. Ko so se Judje pod cesarjem Trajanam zopet začeli zbirati in vzdigovati po izhodu, in ko so pod cesarjem Hadrijanam zopet vstali in se celo Jeruzalema polastili, se kristjani niso bili z njimi združili,

Digitized by Google

tavžent zaznamnjanih; iz roda Rubnoviga dvanajst tavžent zaznamnjanih; iz roda Gadoviga dvanajst tavžent zaznamnjanih;

6. iz roda Aserjeviga dvanajst tavžent zaznamnjanih; iz roda Neftalijeviga dvanajst tavžent zaznamnjanih; iz roda Manasoviga dvanajst tavžent zaznamnjanih;

7. iz roda Simeonoviga dvanajst tavžent zaznamnjanih; iz roda Levijeviga dvanajst tavžent zaznamnjanih;[6]) iz roda Isaharjeviga dvanajst tavžent zaznamnjanih;

8. iz roda Zabulonoviga dvanajst tavžent zaznamnjanih; iz roda Jožefoviga dvanajst tavžent zaznamnjanih;[7]) iz roda Benjaminoviga dvanajst tavžent zaznamnjanih.[8])

9. Po tem sim vidil veliko trumo, ktere nihče ni mogel prešteti, iz vsih narodov, in rodóv, in ljudstev, in jezikov[9]) stati pred sedežem in pred Jagnjetam, bili so oblečeni v bele oblačila,[10]) in palmove veje so bile v njih rokah.[11])

10. In so vpili z velikim glasam, rekoč: Čast Bogu našimu, ki sedí na sedežu, in Jagnjetu.[12])

---

temuč so se ob času umaknili in niso tedaj terpeli ne tudi potolčeni bili s terdovratnimi puntarji vred. Zaznamovanje in zavarovanje izvoljenih iz judovskiga rodu pa bo imelo svojo spolnitev še ob koncu časov, ko bodo še poslednji ostanki Izraeloviga ljudstva v Božjo cerkev sprejeti, kakor tudi uči sv. Pavel (Rimlj. 11, 25.) in za njim sveti učeniki.

6. Levijev rod se v svetim pismu ne šteje vselej posebej med Izraelovimi rodovi (4. Mojz. 1, 5—15. 49.), ker je imel opravljati službo pri altarji, in je bil razdeljen med vsimi rodovi; tukaj pa, kjer je beseda od Kristusovih vernikov, je imenovan med drugimi rodovi, ker v keršanski cerkvi služba pri svetim altarji ni perhranjena nobenimu posebnimu ljudstvu ali rodu.

7. Jožef je postavljen namesti svojiga sina Efrajma.

8. Danov rod je izpušen, kakor tudi drugej že ni štet (1. Kron. pogl. 4—8.), ker je bil malikovanju posebno vdan. V Danovim rodu se je malikovanje nar pred pokazalo (Sodn. p. 18.), v njegovi okolici je tudi stalo Jeroboamovo zlato tele (3. Kralj. 12, 30.); cerkveni učeniki pravijo, de bo iz Danoviga rodu poslednji čas prišel veliki Kristusov nasprotnik, Antikrist (Irenej, Hipolit, Teodoret, Ambrož, Avguštin, Gregori). Opušenje Danoviga rodu sploh uči, de vsi, kteri so njemu enaki, in svét bolj ljubijo kakor Boga, bodo tudi s tem rodam svoj delež imeli, in ne bodo šteti med izvoljene Božje.

9. Naj nihče ne misli, de so izvoljeni samo kristjani iz judovskiga rodú; zakaj apostelnu se pokaže še veliko več množica kristjanov iz neverskih narodov v naznanjenje, de so sosebno neverniki poklicani v Kristusovo cerkev. Tudi tukaj pričajo zgodbe, koliko de se je pomnožilo število vernih kristjanov iz vsih narodov rimskiga cesarstva že precej v drugim in v začetku tretjiga stoletja; že sv. Justin piše, de ga ni človeškiga rodú, ne med ptujci, ne med Greki, ne med kterimi koli drugimi, naj bo njih imé kakoršno si bodi, kjer bi se ne opravljala molitev in hvala Očetu in Stvarniku vsih rečí po imenu Jezusa Kristusa križaniga. Sicer se mora še opomniti, de apostelj tudi tukaj svoje okó obrača na prihodnje, na poklic vsih neverskih narodov v sveto cerkev, zlasti pa na poslednji čas, na uni svét, na tisto rešitev izvoljenih, po kteri pride večno veličastvo.

10. znamnje nedolžnosti in veličastva.

11. znamnje častite zmage.

12. to je: Hvala in čast bodi Bogu našimu in Jagnjetu.

Digitized by Google

11. In vsi angelji so stali okrog sedeža, in starašín in čveterih živál; in so padli pred sedežem na svoje obličja, in so molili Boga,

12. rekoč: Amen![13]) Hvala in slava, in modrost in zahvala, čast in krepost in moč bodi našimu Bogu od vekomaj do vekomaj. Amen.[14])

13. In je spregovoril eden zmed starašín in mi je rekel: Kdo so tí, ki so oblečeni v bele oblačila? in od kod so prišli?

14. In sim mu rekel: Moj Gospod! tí veš. In mi je rekel: To so tisti, ki so prišli iz velíke nadloge, in so oprali svoje oblačila, in jih obelili v kervi Jagnjetovi.[15])

15. Zato so pred sedežem Božjim, in mu služijo noč in dan v njegovim tempeljnu; in kteri sedí na sedežu, bo nad njimi prebival.[16])

16. Ne bodo več ne lačni ne žejni; tudi solnce jih ne bo več peklo, ne kaka vročina;

17. zakaj Jagnje, ki je v sredi sedeža, jih bo paslo, in jih vodilo k viram žive vode; in Bog bo obrisal sleherno solzo od njih očí.[17]) Spodej 21, 4.

## VIII. Poglavje.

Jagnje odpre sedmi pečat. Klicanje svetnikov v Božje maševanje je uslišano; Božje sodbe nad preganjavci svete cerkve se začenjajo spolnovati. Sedmeri angelji s trobentami so perpravljeni, Božje sodbe doveršiti. Pervi štirje angelji trobijo; Božje kazni padajo zlasti nad Jude, pa tudi nad nevernike.

1. In ko je bilo *(Jagnje)* sedmi pečat odperlo, je bila velíka tihota v nebesih kake pol ure.[1])

---

13. to je: Tudi mi se zedinimo v ravno to hvalno pesem.

14. Glej zgorej 5, 12—14.

15. Bili so v veliki stiski, pa so si jo obernili v svoj prid, v svoje očišenje in posvečenje; zlasti pa so svoje oblačila oprali in se očistili v kervi Jagnjetovi, to je, po živi veri v Jezusa Kristusa in ves njegov nauk, po moči njegove kervi v svetih zakramentih, po hvaležni ljubezni, po vednim pokorjenji in po perzadevanji za vse dobro, so se bolj in bolj posvetili in očistili, in tedaj stojijo zdaj v nedolžnosti in veličastvu pred Božjim obličjem. Stiska, v kteri so izvoljeni bili, pomeni zlasti preganjanje, kakoršniga so terpeli kristjani med Judi in neverniki.

16. Ker so stanovitno terpeli, zvesto verovali in ljubili, za tega voljo so zdaj pred Božjim obličjem; njih življenje je neprenehljiva Božja služba, Bog sam njih Gospod je nad njimi in z njimi.

17. Nobeno pomanjkanje jih ne tare, nobena težava jih ne stiska; Jezus Kristus sam jih vodi in poživlja, in Bog jim daje veselje po bolečini in zveličanje po britkosti. Aposteljnova beseda se povračuje na brambo in tolažbo, ktero izvoljeni že na tem svetu vživajo, zlasti pa na veselje in zveličanje, ktero jim je perpravljeno na unim svetu (Iz. 49, 10: 25, 8. tudi spod. 21, 4.).

1. Ko je bil sedmi pečat odločen, so bile bukve prihodnjih zgodeb odperte; Božja sodba se ne bliža še le ko iz daljave, temuč zdaj hudobneže zadeva

Digitized by Google

2. In sim vidil sedmere angelje stati pred obličjem Božjim; in jim je bilo dano sedem trobent.[2])

3. In drugi angelj je prišel, in se je vstopil pred altar;[3]) imel je zlato kadilnico, in mu je bilo dano veliko kadila, de bi položil od molitev vsih svetnikov na zlati altar, kteri je pred sedežem Božjim.

4. In dim kadila se je kviško valil z molitvami svetnikov iz roke angeljev pred Boga.[4])

5. In angelj je vzel kadilnico, in jo je napolnil z ognjem altarja, in je iztresel na zemljo, in vstalo je gromenje, in glasovi, in bliski, in velik potres.[5])

6. In sedmeri angelji, kteri so imeli sedmere trobente, so se perpravljali, de bi trobili.

7. In pervi angelj je zatrobil,[6]) in vstala je toča in ogenj, zmešana s kervjo, in je padalo na zemljo; in tretji del zemlje je bil požgan, in tretji del dreves je bil požgan, in vsa zelena trava je bila požgana.[7])

8. In drugi angelj je zatrobil, in kakor velika v ognji goreča gora je padla v morje, in tretji del morja se je v kri spremenil;

9. in umerl je tretji del tistih

---

v vsi svoji grozoviti resnici. Zatorej je tudi v nebesih med izvoljenimi tiho perčakovanje, spoštljivo pazenje.

2. To so angelji zgorej imenovani (1, 4: 3, 1.). S trobentami so Judje k vojski klicali (4. Mojz. 10, 9. Joz. 6, 4.). Podoba je prav primerjena, ker je tukaj govorjenje od razdjanja judovske in neverske močí; enako je, kakor so pri padcu jerihunških zidov sedemkrat okrog mesta trobili sedmeri duhovni (Joz. 6, 8.). Prerokovanje se obrača ne samo na pervi, ampak tudi na poslednji čas; zakaj tudi ob koncu svetá bo Gospod poslal svoje angelje s trobento (Mat. 24, 31: 1. Kor. 15, 52: 1. Tes. 4, 15.).

3. Ker se nebo sv. Janezu kaže v podobi tempeljna, zatorej je ondi kakor v jeruzalemskim tempeljnu razun darilniga altarja (zgorej 6, 9. razl. 9.) tudi kadilni altar, na kterim se Gospodu sveto kadilo sežiga.

4. Kadilo sv. Janez sam razlaga za molitve svetnikov. Ta molitev pač ni druziga obsegala, razun kar zgornje molitve svetih mučencov (6, 10.); z njimi se namreč združijo vsi svetniki, de bi Bog svoje pravične sodbe dopolnil v svoje povelíčanje. Kadilo se vzdiguje proti nebu, to je, molitev je uslišana, kaznovavna sodba se začenja.

5. Ogenj na altarji, po kterim se je vzdigovalo kadilo, to je molitev svetnikov k Bogu, pomeni preganjanje, ktero pravični terpijo od strani hudobnih; zakaj v tem stiskanji Božjiga kraljestva svetniki kličejo v Božje maščevanje. Ta ogenj se po tem strese na zemljo, to je, se poverne na svoje začetnike, in pernese hude kazni nad njé, ktere kazni se naznanujejo v podobi groma, bliska in treska (Eccl. 10, 2.).

6. Naslednje sedmere kaznovavne sodbe se zdaj popisujejo, pa ne z besedami, ampak v podobah. Med seboj so v čudovitni zvezi, in kažejo počasno razlivanje Božje jeze; perve štiri zadevajo natoro, zemljo, morje, vode in nebo, peta in šesta ljudi, sedma pa oznanuje popolno pokončanje. Podobe so nekaj posnete po kaznih, ki so zadevale nekdaj egiptovsko deželo in njeniga kralja (2. Mojz. 9, 23—25: 7, 20. 21.).

7. Perva šiba zadeva zemljo in njene rastline. Toča z ognjem in kervjo zmešana pomeni pokončanje zemlje, kakoršno napravljajo sovražne vojske s požari in pomori vred. Tretji del je v preroški besedi toliko kolikor velik del (Cah. 13, 8.).

Digitized by Google

stvari, ktere v morji živé, in tretji del bark je poginil.[8])

10. In tretji angelj je zatrobil, in padla je z neba velika zvezda, goreča kakor bakla, in je padla na tretji del rek, in na studence vodá;

11. in zvezda se imenuje Pêlen; in tretji del vodá se je v pêlen spremenil; in veliko ljudi je pomerlo od vodá, ker so ogrenele.[9])

12. In četerti angelj je zatrobil, in je bil udarjen tretji del solnca, in tretji del lune, in tretji del zvezd, takó de je tretji del njih otemnel, in de se tretji del dneva, ravno takó tudi nočí ni svetil.[10])

13. In sim vidil in slišal glas eniga orla, letečiga po sredi neba, kteri je vpil z velikim glasam:[11]) Gorjé, gorjé, gorjé prebivavcam na zemlji pred drugimi glasovi treh angeljev, kteri imajo še trobiti.[12])

## IX. Poglavje.

Peti angelj zatrobi, prikažejo se čudne kobilice iz brezna, in hudo nadlegvajo ljudí. Šesti angelj zatrobi, in pridejo vojske s pomoram in požaram; velik del nevernih ljudi je pokončan. Kteri pa še ostanejo, se ne spreobernejo od svojiga malikovanja in od svoje hudobije.

8. Druga šiba zadeva morje, ktero spremení svojo natoro, zgubí svoje žive stvarí, in v svojih valovih pokonča veliko ladij. Ognjena gora, ki je veržena v morje, je podoba spremembe morja in znamnje njegove nevarnosti za živali in ljudi, kakor 9. versta bolj natanko razlaga.

9. Tretja šiba zadeva reke in studence. Sprememba vodá se naznanja v podobi zvezde, ki pade z neba, in po imenu té zvezde, ktera se imenuje Pelen, kar je grenko zeliše. Vse skupaj je podoba spačenosti vse zemlje, ki bo škodljiva zdravju in življenju ljudi.

10. Četerta šiba zadeva nebo in njegove luči. Tudi nebó ni več takó prijazno za zemljo in njene stanovavce, ni več takó dobrotljivo za obstanek in rast njenih stvari; tudi od zgorej prihajajo temote, nevihte, nezdravi zraki nad njo. Vse takošne šibe so res že zadevale sovražnike Božjiga kraljestva. Kar tiče Jude, njih zemlja je bila rodovitna, dokler so bili zares Božje ljudstvo; rastlo je ondi obilno žita, vina, olja, sadja in trave (5. Mojz. 8, 7.), vodé so še dajale veliko rib (Jan. 6, 9.), po morji so brodarili in tergovali (2. Kron. 9, 21.), nebó je bilo prijazno, zrak zdrav, sploh je blagor prebival v deželi. Pa vse to se je spremenilo, ko je nastopila Božja jeza (5. Mojz. 28, 15. i. d.). Že v pervi judovski vojski pod cesarjema Vespazijanam in Titam je bila dežela zlo pokončana; kar si je spet opomogla, je bilo vničeno v drugi vojski pod cesarjem Hadrijanam, in odslej je bil njen stan vedno slabši, zlasti kar je prišla v turško oblast. Vse té šibe imajo svoj pomen še tudi za prihodnje sovražnike Božjiga kraljestva in za poslednje čase; njih pomen je pa tudi večkrat jemati po duhovni strani, od zmot in krivih ver, od rasti pregrehe in hudobije, od zgube svete vere in od pokončanja celih keršanskih srenj zavoljo njih nevrednosti. (Tako sploh cerkveni učeniki in stari razlagavci.)

11. Orlova podoba se morebiti ozéra na orle rimskih vojaških stavnic; ker rimske vojske so dopolnile kazen nad Judi, pa so imele tudi kervave boje z vnanjimi sovražniki. De je v tej podobi tukaj angelj razumeti, je samo po sebi jasno.

12. Trojno gorjé se oznanuje stanovavcam zemlje, ker ljudi na ravnost zadeva (Glej razl. 6.).



Digitized by Google

1. In peti angelj je zatrobil; in sim vidil zvezdo z neba pasti na zemljo, in ji je bil dan ključ k žrelu brezna.[1])

2. In je odperla žrelo brezna; in se je vzdignil dim iz žrela kakor dim velike peči; in otemnelo je solnce in zrak od dima iz žrela.[2])

3. In iz dima žrela so prišle kobilice na zemljo,[3]) in jim je bila dana oblast, kakoršno oblast imajo škorpijoni zemlje.[4])

4. In jim je bilo zapovedano, de naj ne poškodvajo trave na zemlji, tudi ne nobene zelenjave in nobeniga drevesa, ampak le ljudi, kteri nimajo znamnja Božjiga na svojih čelih.[5])

5. In jim je bilo dano, ne de bi jih pomorili, temuč de bi jih hudo nadlegovali pet mescov;[6]) in njih bolečina je bila kakor bolečina od škorpijona, kadar človeka piči.[7])

6. In tiste dni bodo ljudje iskali smerti, in je ne bodo našli; in bodo želeli umreti, in smert bo bežala od njih.[8])

7. In podobe kobilic so bile enake v boj perpravljenim konjem;[9]) in na njih glavah so bile kakor krone zlatu podobne;[10]) in njih obličja so bile kakor obličja ljudi.[11])

8. In so imele lasé kakor ženske lasé, in njih zobjé so bili kakor zobjé levov;[12])

1. Zvezda, ki je tukaj imenovana, je podoba satana, ki je veržen z nebes na zemljo, kakor je povedano dalje (12, 9.); tudi Kristus govori, de je vidil satana z nebes pasti kakor blisk (Luk. 10, 18.). Ključ je znamnje moči in oblasti, in žrelo brezna je pekel (Primeri spod. 20, 1.). Pomen pete šibe je tedaj ta, de je satanu oblast dana, peklenske moči izpustiti, de naj škodujejo ljudem.

2. Pekel se v podobi imenuje ognjen brezen; ko se odpre, se mora tedej dim iz njega valiti, ker ogenj dela dim.

3. Kobilice prihajajo iz peklenskiga žrela z dimam vred. Kobilice pomenijo po preroški besedi vojske (Joel 1, 4. razl. 2.); tudi tukaj se prikažejo ko vojaki, ker so pripravljene v boj, obdane z oklepi (v. 7—10.), in imajo svojiga vojvoda (v. 11.); škodovati smejo le ljudem, kteri nimajo znamnja Božjiga na čelu. Vender znamnja, kakoršne so dane tem vojakam, so po več straneh takošne, de se pri njih ne more misliti samo na pozemeljske vojake; nadlegvajo sicer, pa ne morijo, škodujejo ljudem, pa ne drugim, razun kteri nimajo Božjiga znamnja na čelu; takih razločkov pozemeljska vojska ne dela. Sveti učeniki tedaj sploh mislijo na nadzemeljsko vojsko, na vojsko satanovo, na množico hudobnih duhov, kteri delajo v krivih prerokih in učenikih (Tertulijan, Hieronim, Primazi, Andrej Kr., Beda in drugi). Takošni so imeli priti v nesrečo in pogubo Judam, pa tudi nevernikam, takošni bodo zlasti poslednji čas ljudem v nadlogo.

4. Škorpijon je serdita stvar, vedno pripravljena raniti; njen strup ne škoduje naglama, pa pernese smert, ako se ne pomaga ob času.

5. kteri niso šteti med izvoljene, ki imajo obvarovani biti pred Božjo kaznovavno sodbo (Zgorej 7, 3.).

6. to je, le nekoliko časa.

7. ne umorí precej, ampak le počasama terpinči.

8. Glej zgorej 6, 15. 16.

9. to je podoba njih silnosti in divjosti.

10. to je znamnje velike močí, ki vse premaga.

11. vidili so se človeški, in vender so bili škorpijoni.

12. so bili na videz krotki, perljudni, in v resnici so bili vender zgrabljivi levi-

Digitized by Google

9. in so imele oklepe kakor železne oklepe,[13]) in šum njih perut je bil kakor ropotanje vozov z veliko konji, ki tekó v boj;

10. in so imele repe podobne škorpijonovim, in zela so bile v njih repih; in njih oblast, ljudem škodovati, je bila pet mescov.

11. In so imele čez se kralja, angelja brezna,[14]) kterimu je imé po hebrejsko Abádon, po greško pa Apolijon, po latinsko pa se imenuje Eksterminans *(Pokončevavec)*.[15])

12. Eno gorjé je prešlo; in glej, po tem pride še dvoje gorjé.[16])

13. In šesti angelj je zatrobil; in od čveterih rogljev zlatiga altarja, ki je pred sedežem Božjim,[17]) sim slišal en glas,

14. kteri je rekel šestimu angelju, ki je imel trobento: Odveži čvetere angelje, ki so pervezani per véliki reki Evfratu.[18])

15. In odvezani so bili čve-

13. železni oklepi so znamnje močí, terdnosti.

14. Njih poglavar je eden izmed hudobnih duhov, kteri so v moči in zvijači razločni med seboj (Efež. 6, 12.).

15. Angelji, bodi si dobri ali hudobni, prejemajo iména po svojim djanji, po kterim človeku pomagajo ali pa škodujejo, torej gre temu angelju po pravici imé „*Pokončevarec*“ (Gregori). Spolnjenje tega prerokovanja od trume peklenskih kobilic se lahko dokaže iz judovske zgodovine. Satanovo stanovališe je sicer že Kristus imenoval Jude zavoljo njih vnanje prazne svetosti in notranje hudobnosti (Mat. 12, 44. 45.); pa njih hudobija se je narašala čedalje silniše, kar so bili Mesija umorili. Grozovit je bil njih stan ob času razdjanja jeruzalemskiga mesta; pa nič drugačen ni bil ob njih novih vstajah pod Trajanam in zlasti pod Hadrijanam. Vdani zapeljivcam, ki so se sami mesije delali, vtopljeni v vsaktere pregrehe, nasprotni do vsaktere prave čednosti, ne vprašáje za Božje, ne za človeške pravice, gnani le od slepe divjosti in noriga sovraštva pred svojim popolnim pokončanjem so bili podoba satanove hudobije, zgled maloserčnosti, obupnosti in duhovniga zapušenja, kar zamore le satan obroditi. Po dosti stranch se je pa tudi stan nevernikov kazal temu enak, kolikor dalje so se resnici ustavljali, kolikor več so keršanske kervi pretili. Ne sme se pa pozabiti, de ta šiba ne zadeva le bližnjiga časa, ampak tudi daljniga, poslednjiga; zakaj moč in divjost satanova, s ktero ljudi skuša in nadlegva, bo v takošni meri, v kakoršni je tukaj popisana, še le nastopila pri koncu svetá, kratek čas pred poslednjo sodbo; vse tedaj, kar se godí poprešnje čase, je le podoba poslednjiga nar hujiga satanoviga perzadevanja.

16. ktero ima ljudi zadeti (Glej zgorej 8. razl. 6.).

17. od rogljev zlatiga altarja (zgorej 8, 3.), v znamnje, de kaznovavne sodbe nastopajo vsled molitev svetnikov. Drugi razlagavci mislijo na darilni altar (zgorej 6, 9.), v znamnje, de se bo še kri prelivala, de bojo še ljudje morjeni. Ta šesti angelj namreč še povikša kaznovavno sodbo; poprešnja šiba je le tepla, ta pa morí; una je terpela pet mescov, ta pa čez leto. Ondi so smertni angelji le stiskali, tukej pa moré.

18. Ti čveteri angelji so taki, ki škodvajo in sicer za smert škodvajo, tedaj smertni angelji (v. 15.). Imenujejo se „*čveteri angelji*“, ker to število pomeni dopolnjenost, dokončanost, tedaj so prav dopolnjeni, dokončani smertni angelji. S čimur angelj morí, je strupeni veter, ki se „*samum*“ imenuje; zakaj on pošlje svojo vojsko od Evfrata, in ta vojska puhtí iz sebe ognjeno, žveplено soparico. Ta veter pa vleče od žveplenih hribov blizo reke Evfrata,



Digitized by Google

teri angelji, kteri so bili perpravljeni na uro in dan, in mesec in leto, de bi pomorili tretji del ljudi.[19])

16. In število konjikov je bilo dvajset tavžentkrat deset tavžent.[20]) In sim slišal njih število.

17. In takó sim vidil konje v perkazni; in kteri so na njih sedeli, so imeli ognjene in višnjeve in žveplene oklepe; in glave konj so bile kakor glave levov;[21]) in iz njih ust je švigal ogenj, in dim in žveplo.

18. In od teh treh nadlog, od ognja, in od dima, in od žvepla, ki so švigali iz njih ust,[22]) je bil pomorjen tretji del ljudi.

19. Zakaj moč kónj je v njih ustih, in v njih repih. Njih repi namreč so podobni kačam, in imajo glave, in s temi škodujejo.[23])

20. In drugi ljudje, kteri niso bili pomorjeni v teh nadlogah, niso storili pokore zavoljo del svojih rok, de bi ne bili molili hudičev,[24]) in zlatih, in srebernih, in brončenih, in kamnitnih, in lesenih malikov, kteri ne morejo ne viditi, ne slišati, ne hoditi;[25])

21. in niso storili pokore ne zavoljo svojih ubojev, ne zavoljo svojih vraž, ne zavoljo svojiga kurbanja, ne zavoljo svojih tatvín.

---

in je takó strupen in pokončaven, ter nanaglama umorí, de se lahko permérja vojskini trumi, ktere konjiki so z ognjenimi, rumenimi, žveplenimi oklepi obrambani. Tukaj je pa opomniti, de je ta veter sam tudi podoba hudih vojská; zakaj od tiste straní so po navadi prihajali sovražniki nad Jude, namreč Asirci in Babilonci, poznejše pa Partijani. Pomeni pa tudi lakoto in kugo, ki z vojskami pridete in ljudi morite. Enake šibe pa je Bog pošiljal tudi nad nevernike, in té šibe so podoba Božjih kazen v poslednjim času.

19. to je, velik del ljudi. Koliko de je Judov smert našlo v poslednjih vojskah, ali koliko de je bilo neverskih Rimljanov pokončanih po vojskah in kužnih boleznih, je bilo zgorej razloženo (8, 12. razl. 10.).

20. V sovražni vojski se imenujejo zlasti konjiki, ker v tistih je nar veči moč za boj; število, ktero je tukaj postavljeno, je znamnje silno velike množice.

21. to je znamnje silne divje močí.

22. od ognjene, žveplene soparice, to je, strupeniga vetra, kteri je pa tudi sam podoba morije, požara, kuge in lakote (Glej zgorej 8, 7—12.).

23. Na repu je bila podoba glave, s ktero so tudi zamogli škodovati: to je, od spred in od zad, od vsaktere strani so razdevali in morili. Pomniti se mora, de tudi ta kaznovavna sodba se bo dalje dopolnila v poslednjim času, kadar bodo Kristusu nasprotne trume, ki jih bo satan ob svojim poslednjim zapeljevanji na svetu zbral, naglama kakor z ognjem pokončane (Spodej 20.). V preroškim pogledu ni razločka časov, torej se stekajo vse pergodbe, ki so si podobne in enake, v eno podobo.

24. Hudobni duhovi so Božjo čast prejemali v podobah malikov; zakaj malikovanje so oni vpeljali na svét.

25. Pri vsih strahovitih vojskah in pri vsi nezmerni revi hudobni ljudje vender ne zapusté svojiga malikovanja in svojih pregreh; ne delajo pokore, in nočejo spoznati, de se bo prerokovanje Kristusovo od njih zaverženja tudi spolnilo, in vender nočejo v keršansko cerkev stopiti. S temi besedami niso samo neverniki zadeti, ampak tudi Judje, ker nekteri izmed njih so se k malikam obernili, de bi ohranili svoje življenje. Nekteri razlagavci si mislijo v besedi „*malikov*“ vsaktero brezbožnost in hudobijo, kakor sv. Pavel sploh vsaktero pregreho imenuje malikovanje (Gal. 5, 20. Filiplj. 3, 19.).

Digitized by Google

# X. Poglavje.

Prikaže se Angelj zaveze z odpertimi bukvami v roci. On perseže, de dalje ne bo časa več, ker se ima skorej spolniti skrivnost Božjiga kraljestva. Sv. Janez prejme bukve tega prerokovanja iz Angeljeve roke. Angelj mu reče, de naj bukve požre in dalje prerokuje.

1. In sim vidil druziga močniga Angelja priti z nebes, ogernjeniga z oblakam,[1]) in mavrica je bila na njegovi glavi, in njegovo obličje je bilo kakor solnce, in njegove noge kakor ognjeni stebri;[2])

2. in je imel v svoji roci odperte bukvice,[3]) in je postavil svojo desno nogo na morje, levo pa na zemljo.[4])

3. In je zavpil z velikim glasam, kakor ko lev rjove.[5]) In ko je bil zavpil, je dalo sedem gromov svoje glasove od sebe.[6])

4. In ko so bili sedmeri gromi svoje glasove izgovorili, sim jest hotel zapisati; in sim slišal glas z nebes mi reči: Zapečati, kar so govorili sedmeri gromi, in nikar tega ne piši.[7])

5. In Angelj, kteriga sim vidil stati na morji in na zemlji, je vzdignil svojo roko proti nebu;[8])

6. in je persegel per njem, ki živí od vekomaj do vekomaj,

1. obdaniga s svetlim oblakam.
2. Ta Angelj je Angelj zaveze (Mal. 3, 1.), Gospod sam, večna Beseda v vidni prikazni, kteri je vodil in varoval izraelsko ljudstvo (2. Mojz. 23, 20. i. d.), staro zavezo oznanoval na gori sinajski, in ljudstvu vse čase na strani hodil s svojo brambo. De ta Angelj je Angelj zaveze, kaže mavrica okrog njegove glave, ki je znamnje zaveze Božje z ljudmi (1. Mojz. 9, 13.), in ravno takó druge znamnja. Zakaj se tedej prikaže ta Angelj? Ker dosedanje šestere šibe niso zboljšale ljudi (zgorej 9, 20, 21.), se on prikaže in oznani, de je čas Božjiga zanašanja prešel (versti 6. in 7.), in de bo skorej zmaga keršanstva nad svojimi sovražniki, ne samo nad Judi, ampak tudi nad neverniki očitna (11, 15.).
3. to je, njemu je oznanilo zgodeb izročeno, kterih spolnitev je celo blizo. Ko bi bila spolnitev deleč, bi bile bukvice zaperte. Te zgodbe pa so ravno tiste, ktere so zapisane v naslednjih poglavjih (Pogl. 11. in dalje).
4. To je podoba njegoviga gospodovanja čez morje in zemljo, čez ves svét (Glej Mat. 28, 18. Efež. 1, 22. 23.).
5. ker je klical kakor tisti, ki je imenovan lev iz Judoviga rodú (Glej zgorej 5, 5.).
6. Ti sedmeri gromi so blezo sedmeri angelji, ki so zgorej imenovani (8, 2.). Njih glasovi se imenujejo gromi, ker napovedujejo veliko nesrečo, popolno pokončanje.
7. Na tihim še ohrani besede gromov, ker nesreča in pokončanje še ni dozorjeno; popred morata še dva preroka oznanovati Božje sodbe (11, 3. i. d.), po tem, ako se ljudje ne spreobernejo, pride še drugo gorjé, in se bo slišal glas sedmiga angelja (11, 13. i. d.).
8. kakor se godí pri perseganji, ker se s tem na znanje daje, de se vsigavedni Bog pokliče na pričo.

Digitized by Google

kteri je vstvaril nebo, in to kar je v njem; in zemljo, in to, kar je na nji; in morje, in to kar je v njem: Ne bo več časa;

7. temuč v dnevih glasa sedmiga Angelja, ko začne trobiti, bo dopolnjena skrivnost Božja, kakor je oznanoval po prerokih, svojih hlapcih.[9])

8. In sim slišal glas z nebes spet z menoj govoriti in mi reči: Pojdi, in vzemi odperte bukvice iz roke Angelja, ki stojí na morji in na zemlji.[10])

9. In sim šel k Angelju, in mu rekel, de naj mi da bukvice. In mi je rekel: Vzemi bukvice in jih požrì![11]) in ti bodo v trebuhu grenkoto delale, v tvojih ustih pa bodo sladke kakor méd.[12])

10. In sim vzel bukvice iz Angeljevih rok, in sim jih požerl, in so bile v mojih ustih sladke kakor méd, in ko sim jih bil požerl, je bilo grenko v mojim trebuhu.[13])

11. In mi je rekel: Ti moraš spet prerokovati narodam, in ljudstvam, in jezikam, in mnogim kraljem.[14])

## XI. Poglavje.

Sv. Janez v duhu méri tempelj Božji; razodeto mu je, de bodo ta tempelj neverniki taptali nekaj časa. Dve priči bote v tistih dneh prerokovale; zver iz brezna ji bo umorila, pa obujene bote zopet. Tretje gorje nastopa; sedmi angelj zatrobi, in svetniki v nebesih hvalijo Boga zavoljo bližnje zmage Božjiga kraljestva.

---

9. Angelj perseže, de bo konec sovražnikov Božjiga kraljestva, bodi si Judov ali nevernikov, ali tudi poslednjiga nasprotnika Kristusoviga, kadar bo zatrobil sedmi Angelj. S tem je Angelj na znanje dal, de je do glasú sedme trobente še nekaj časa pokore (11, 3.). Skrivnost Božja je po eni plati pokončanje judovstva in neverstva, po drugi pa zedinjenje Judov in nevernikov v eno cerkev (Kol. 1, 26 — 28. Efež. 3, 3. i. d. Glej spodej 11, 15.). Močna beseda: „*Ne bo več časa!*“ kaže očitno, de to prerokovanje zadeva tudi poslednje čase. Pri velikim pohujšanji in vesoljni spačenosti, ktero se bo v poslednjih dneh med ljudmi razširilo, bo Angelj zaveze, kakor zdaj Judam in nevernikam, takó tudi brezbožnikam ob koncu svetá oznanil njih pokončanje; in ko bo to pokončanje zavoljo pomanjkanja pokore nastopilo, po tem res ne bo več časa, in skrivnost Božja bo dopolnjena; sedanjiga svetá bo konec, in pozemeljska cerkev se bo spremenila v nebeško kraljestvo (Glej spodej 21, 22.).

10. Obsežek teh bukvic je apostelj imel oznaniti, ker je bil že čas spolnitve tega prerokovanja blizo (Primeri razl. 3.).

11. To je: Popolnama zvedi in spoznaj, kar imajo v sebi, de boš zamogel vse to oznanovati (v. 11.).

12. ti bodo delale grenek, neprijeten občutek, ker govorijo od velike nesreče, ki bo zadela Jude in nevernike; zraven pa ti bodo tudi sladke, prijetne, ker vse Božje sodbe nad sovražniki Božje cerkve so ob enim tudi zmage té svete cerkve.

13. Prerokovanje je bilo aposteljnu prijetno, ker je oznanovalo ohranitev in povikšanje Božjiga kraljestva; neprijetno pa mu je bilo, ker, ko je bil poln ljubezni do bližnjiga, je vidil strašni konec toliko nesrečnih grešnikov pred seboj.

14. Razodenje, ktero si tukaj prejel, moraš oznanovati ljudstvam, narodam in kraljem. V tem so zadeti Judje in neverniki, kakor beseda očitno dokazuje, in kakor naslednje prerokovanje (11. i. d.) vse pojasnuje.

Digitized by Google

1. In dan mi je bil terst, podoben palici, in mi je bilo rečeno:[1]) Vstani in méri tempelj Božji, in altar, in tiste, ki v njem mólijo.[2])

2. Dvor pa, kteri je zunej tempeljna, izverzi in ga nikar ne méri; dan je namreč nevernikam, in sveto mesto bodo taptali dva in štirdeset mescov.[3])

3. In bom dal svojima dvema pričevavcama,[4]) in bota preroko-

---

1. V greškim: „*in Angelj je stal, ter mi je rekel.*“

2. to je, duhovni tempelj Božji, sveto cerkev; v takošnim pomenu je beseda „*tempelj Božji*“ tudi drugod vzeta (2. Kor. 6, 16. Efež. 2, 21. 22: 1. Tim. 3, 15.) in še v teh bukvah zgorej (3, 12.). Merjenje tempeljna se tudi pri prerokih stare zaveze razumeva od kraljestva Mesijeviga (Eceh. 40, 5. i. d.). Samo na sebi je jasno, de vse to merjenje se je aposteljnu godilo v duhu. Pri tem merjenji pa je podoba vzeta po jeruzalemskim tempeljnu, kjer se je razločil zunanji dvor z darilnim altarjem in svetišem. in vnanji dvor, kamor so tudi neverniki smeli se bližati.

3. Dvor, ki je zunaj tempeljna, je judovstvo, ktero je po svoji terdovratnosti ostalo zunaj Božjiga kraljestva. Pomen 1. in 2. verste je po tem takim: Odmeri si znotranji tempelj, cerkev Božjo; njé ne bodo mogli zmagati njeni nasprotniki; nasproti bodo zunanji dvor z mestam vred, ali terdovratno judovstvo, neverniki zaterli z vojsko, ki bo terpela tri leta in pol. V poslednji vstaji pod cesarjem Hadrijanam je vojska Rimljanov zoper Jude res nektere leta terpela, in k koncu je bilo juruzalemsko mesto zopet vzeto in vnovič razdjano. Tako se veže to prerokovanje s poprešnjim, kjer je bilo oznanovano pokončanje dežele in prihajanje vojsknih trum. V tem oznanilu se glasí tudi svarjenje usmiljeniga Angelja zaveze, kteri po svojih prerokih opominja terdovratno ljudstvo v poslednje, preden napade zadnje pokončanje. — Znotranji tempelj pa so dalje v bolj duhovnim pomenu zvesti, stanovitni verniki; zunanji dvor nasproti so slabi, malovredni kristjani, kterih življenje je podobno življenju nevernikov; tudi sveto mesto je v višim pomenu sveta cerkev (Gregori). Po takim se to prerokovanje sme obračati na preganjanje svete cerkve, ktera je v imenovanih judovskih vstajah zatérana bila nektere leta; še bolj se to prerokovanje kaže spolnjeno v dneh cesarjev Decija in Valerijana, kjer je preganjanje, ako se z Decijevim še sklene Galov čas, obakrat na tanko po tri leta in pol terpélo, in je cerkev po odpadu nestanovitnih kristjanov imela mnogo zgubo. S tem pa pomen prerokovanja še ni doveršen. Sveti učeniki se namreč tudi tukaj ozérajo na poslednje čase ter pravijo, de tisti poslednji teden prerokovanja Danielovega (Dan. 9, 26. 27.), kteri se je že enkrat spolnil v razdjanji jeruzalemskiga mesta, se bo vnovič dopolnoval v poslednjih dneh, kjer bo moč vélikiga Kristusoviga nasprotnika, Antikrista, toliko let terpela (Hipolit, Hieronim, Avguštin, Gregori in drugi).

4. Ta pričevavca bota pričevala od Kristusa, in ljudi svojiga časa opominjala k spreobernjenju. Kdo sta pač ta dva pričevavca? Očitno sta moža, ki v Božji cerkvi imata posebno veljavo, ali viši cerkvena pastirja, ali celo posebna preroka; število „*dvema pričevavcama*“ pred ko ne nijemati na tanko. V poslednji judovski vstaji pod Hadrijanam se kažeta taka pričevavca za Kristusovo vero, posebno Jozes in Juda, poslednja jeruzalemska škofa iz judovskiga rodu. V Decijevim preganjanji se kažeta dva sloveča rimska papeža in mučenca, sv. Fabijan in sv. Korneli; tudi izhodnja cerkev je imela takrat dve častiti priči, sv. Aleksandra jeruzalemskiga, in sv. Babila, antiohijskiga škofa; v Valerijanovim preganjanji pa zopet stojita ko svečnika sv. Štefan in sv. Sikst, papeža in mučenca (Evzebijeve cerkv. zgodbe). — Vender cerkveni učeniki gledajo še

Digitized by Google

vala[5]) tavžent dve sto in šestdeset dni,[6]) oblečena v spokorne oblačila.[7])

4. Ona sta dve oljki, in dva svečnika, ki pred Gospodam zemlje stojita.[8])

5. In ako jima bo kdo hotel škodovati, bo ogenj iz njunih ust šel in požerl njune sovražnike; in ako ji bo kdo hotel poškodovati, mora tudi umorjen biti.[9])

6. Ona imata oblast nebo zapreti, de ne bo dežilo v dnevih njuniga prerokovanja; in imata oblast čez vode, jih v kri spremeniti, in zemljo z vsakterimi nadlogami udariti, kolikorkrat hočeta.[10])

7. In ko dokončata svoje pričevanje, bo zver, ki gori pride iz brezna, zoper nji vojsko napravila, in ji premagala in ji ubila.[11])

8. In njune trupli bote ležale

---

bolj na poslednji čas; takrat, ko bodo nekeršanske trume zadnji pot zatérale Božje svetiše, se bota prikazala Henoh in Elija, ter bota oznanovala Judam in nevernikam; ona nista še umerla, le s tega svetá sta bila odmaknjena, v poslednje pa bota s svojo smertjo poterdila svoje pričevanje (Irenej, Hipolit, Tertulijan, Hieronim, Avguštin, Gregori in drugi). Od druziga Elijeviga prihoda ob koncu časov je že Jezus sam govoril (glej Mat. 17, 11. razl. 12.), kar je tudi préd naznanoval prerok Malahija (4, 5.).

5. bota oznanovala pokončanje sovražnikov Božjiga kraljestva, in opominjala k pokori. Beseda „*prerokovati*“ obsega tudi podučevanje in opominjanje.

6. to je, tri leta in pol. Toliko časa je terpela že perva judovska vojska ob razdjanji jeruzalemskim, pa tudi druga ob vstaji pod Hadrijanam. Ravno to število pa se je tudi ponovilo v hudim preganjanji keršanstva pod Decijem in Valerijanam, in se bo tudi povernilo ob koncu sveta (Glej zgorej razl. 3.).

7. to je, nju življenje bo spokorno. Pervi kristjani so sploh živeli v veliki ojstrosti, v postih, v zatajevanji, poniževanji in poterpljenji; viši pastirji so v vsim tem svetili vernim s posebnim zgledam. Spokorno oblačilo je imenovano po zgledu Elija preroka (4. Kralj. 1, 8.); ta beseda bo tedaj toliko bolj veljala, kadar Elija zopet pride ob koncu svetá.

8. Ona sta, ki sta maziljena z oljem gnade Božje, navdana z nebeško močjo, ki svetita s svojimi dobrimi deli pred Gospodam. Podoba je vzeta po Caharii preroku (4, 11. 14.), kjer sta tako imenovana Zorobabel in Jezus, pervi poglavar ljudstva, drugi pa viši duhovnov.

9. Ni rečeno, de jima nihče ne more škodovati, temuč le, de, kdor jima kaj žaliga stori, ne bo odšel Božji kazni. Podoba je vzeta iz Elijeve zgodbe, kteri je ogenj z nebes poklical nad poslance svojih sovražnikov (4. Kralj. 1, 9—12. Sir. 48, 3.). Pomen te verste je tedaj, de bota ta moža imela posebno oblast in posebno brambo od Boga, in de bo Bog močno kaznoval sovražnike kristjanov.

10. Te besede sploh povedo v podobi, de bota ona imela moč čudožev, in de bo nju molitev veliko premogla pri Bogu. De bodo prejeli, kar koli bodo prosili, je sicer Jezus obljubil vsim vernikam, zlasti pa aposteljnam (Mat. 17, 19. Mark. 16, 17. Jan. 16, 23.); aposteljnam je Gospod še posebej obljubil dar čudežev, kteri v cerkvi nikdar ni popolnama nehal (Mark. 16, 18.). Podobe so vzete iz zgodeb Mojzesovih in Elijevih; Mojzes je čudovite kazni pripravil nad Egipt, Elija pa je z molitvijo storil, de ni bilo dežja tri leta in pol (2. Mojz. 7—10: 3. Kralj. 17.).

11. Zver, ki pride iz brezna, je satan; brezen namreč pomeni pekel (Glej zgor. 9, 2.). Pomen te verste je: Ko bota nekaj časa resnici pričevanje dajala po Božji volji, bo satan z vso močjo preganjanje začel zoper nji, bo sovraž-

Digitized by Google

na ulicah vélikiga mesta, ktero se po duhovno imenuje Sodoma, in Egipt,[12]) kjer je bil tudi njih Gospod križan.

9. In gledali bodo iz rodov, in ljudstev, in jezikov, in narodov njune trupli tri dni in pol; in njunih trupel ne bodo pustili v grobe položiti.[13])

10. In prebivavci zemlje se bodo veselili nad njima in se razveselovali, in bodo eden drugimu darove pošiljali;[14]) zakaj ta dva preroka sta nadlegovala prebivajoče na zemlji.

11. In čez tri dni in pol[15]) je duh življenja od Boga vanje prišel. In sta stopila na svoje noge, in velik strah jih je opadel, kteri so ji vidili.

12. In sta slišala velik glas z neba, kteri jima je rekel: Vzdignita se lesem! In sta se vzdignila v nebo v oblaku; in njuni sovražniki so ji vidili.[16])

13. In tisto uro je vstal velik

---

nike obudil nad nji, kteri ji bodo prijeli in umorili. Judje so vedno sovražili kristjane, zlasti so bili nasproti višim pastirjem; kakor so bili že popred krivi smerti sv. Jakopa in sv. Simeona, takó so pred ko ne tudi storili z jeruzalemskimi škofi ob času poslednje svoje vstaje; saj sta bila oba tedašnja škofa le kratek čas na pastirskim stolu (Evzebijeve cerkv. zgodbe). De se je rimskim papežem ob Decijevim in Valerijanovim času enaka zgodila, je bilo že zgorej (razl. 4.) povedano, ker so bili poredama mučencam prišteti. Zastran Henoha očaka in Elija preroka, ktera se bota ob poslednjim času zopet prikazala na zemljo, pa cerkveni učeniki terdijo, de ji bo v poslednje Antikrist dal umoriti; tako bota tudi ona smertni dolg plačala, kteri teží ves človeški rod (Hipolit, Hieronim, Avguštin, Tomaž Akv.).

12. Véliko mesto, ki se primerja Sodomi in Egiptu, je sploh množica hudobnežev in nevernikov, in njeno stanovališe; grešniki namreč Gospoda Jezusa Kristusa povsod križajo, če ne v resnici, pa v duhu. Po takim se šteje Jeruzalem v oziru na preganjanje med Judi, in Rim ali tudi ktero drugo mesto v oziru na preganjanje med neverniki. Razlagavci pa tudi posebno mislijo na jeruzalemsko mesto, ktero so zavoljo hudobije že preroki stare zaveze primerjali Sodomi (Iz. 1, 10: 3, 9. Eceh. 16, 49.), in Egiptu zavoljo malikovanja (Eceh. 23, 3. 4.); ondi, pravijo cerkveni učeniki, bo poslednji čas Antikrist postavil svoj sedež in svoj tempelj, ondi bota kakor nekdaj Kristus, tudi poslednja preroka prestala svojo smert (Hipolit, Hieronim, Alkuin).

13. Trupla mučencov so bile dostikrat brez pokopa tje metane, pticam in zverinam v jed; dostikrat so preganjavci naravnost prepovedovali jih pokopati; in ravno takó se bo dvema prerokama zgodilo poslednji čas.

14. zavoljo veselja, de jim ni treba več poslušati svarjenja in opominjanja teh prerokov. V tem se kaže tudi podoba zaničevanja in zasmehovanja, s kterim se sovražniki Božjiga kraljestva ponašajo nad smertjo Kristusovih poslancov, ter si mislijo, de je Božjih poslancov žuganje in strahovanje le prazno. Tako niso hotli Judje pri svojim vojskovanji zoper Rimljane nikakor verjeti, de bodo premagani in de jim bo mesto vzeto; celo so se prederzno zanašali na čudovito pomoč z nebes. Enaka prederznost je bila pri neverskih preganjavcih, in takošna bo tudi pri hudobnih v poslednjim času.

15. Število treh dni in pol pomeni sploh kratek čas, in se ozéra na vstajenje Gospodovo tretji dan.

16. Obujenje od mertvih in vnebovzetje, ktero se tukaj popisuje, je podoba poveličanja, ktero je perpravljeno zvestim služabnikam Gospodovim; dostikrat so se ob njih smerti kazale znamnja in čudeži, alí so preganjavci sami nesre-

Digitized by Google

potres, in deseti del mesta je razpadel; in v potresu je bilo pobitih sedem tavžent ljudi; in kar jih je ostalo, so se prestrašili, in so dali čast Bogu nebes.[17])

14. Drugo gorjé je prešlo; in glej! tretje gorjé bo berž prišlo.[18])

15. In sedmi angelj je zatrobil,[19]) in v nebesih so vstali veliki glasovi, rekoč: Kraljestvo tega svetá je postalo *(kraljestvo)* našiga Gospoda in njegoviga Kristusa, in bo kraljeval od vekomaj do vekomaj. Amen.

16. In štiri in dvajseteri starašini,[20]) kteri sedé pred Bogam na svojih sedežih, so padli na svoje obličja ter so molili Boga, rekoč:

17. Zahválimo se ti, Gospod, vsigamogočni Bog, kteri si, in kteri si bil, in kteri boš prišel; ker si vzel svojo veliko moč, in kraljuješ. Zgor. 1, 4. 8: 4, 8.

18. Neverniki so se serdili;[21]) prišla je pa tvoja jeza, in čas, de so mertvi sojeni,[22]) in de se da plačilo tvojim služabnikam,

---

čen konec vzeli, kakor ravno cesarja Deci in Valerijan; nar bolj častite krone pa so Kristusovim mučencam perpravljene v nebesih, kjer njih duše večno živijo. Ob času judovske vojske je Bog svoje pričevavce tudi s tem počastil, de je po kratkim odlogu dal jeruzalemsko mesto zopet sovražnikam v roke. Ob koncu svetá pa bota poslednja preroka poveličana, obujena od mertvih, in v svetlobi vzeta v nebo pred očmi tedašnjih ljudi, kakor apostelj popisuje v teh bukvah (Avguštin, Tomaž Akv.).

17. Potres je po eni strani podoba oblege in hudih napadov jeruzalemskiga mesta; z močnimi ovni so Rimljani pretresali terdno ozidje in mesto razdjali; število sedem tavžent, ki so padli v teh napadih, je sploh postavljeno za veliko število. Potres je dalje tudi podoba hudih napadov, s kterimi so se divji narodi od severja in zahoda poganjali nad neversko rimsko cesarstvo; velike trume vojakov so poginile v tistih bojih. Pomniti pa je tudi, de se bo po enaki poti in še z bolj posebnimi znamnji Božja kaznovavna sodba razodevala poslednji čas, ko bodo hudobneži z umoram poslednjih prerokov, Henoha in Elija, mero svojih pregreh dopolnili.

18. Pervo gorjé je to, ktero angelj pernese s peto trobento (9, 1.), drugo gorjé je tisto, ktero pride za šesto trobento (9, 13.); to oboje je že memo, zdaj se še bliža nar huji gorjé, namreč popolno pokončanje sovražnikov Božjiga kraljestva, ktero oznanuje angelj s sedmo trobento (Primeri zgorej 8, 13.).

19. Obsežek sedme trobente ni še z besedo naznanjen, pa se razlaga v naslednjih poglavjih (13—20.); ondi se dalje popisuje vojskovanje svete cerkve z neverstvam v rimskim cesarstvu do popolne zmage; zraven pa se pogled odpéra v poslednji čas, v silno divjanje Antikristove močí, v hude stiske, ki jih bo cerkev takrat terpela, pa tudi v strašno pokončanje poslednjiga Kristusoviga nasprotnika in njegove derhali. Izvoljeni Božji pa že zdaj prepevajo tiste zmage Božjiga kraljestva, in Boga že zdaj hvalijo zavoljo razodevanja njegove močí; njih hvala pa se tudi povračuje na té zmage, ktere so sveti cerkvi že doslej došle.

20. Glej zgorej 4, 4.

21. Beseda se ozéra na Psalm 2, 1: *„Zakaj se togotijo narodi — zoper Gospoda in zoper njegoviga Kristusa?“* Té besede sv. Peter (Djan. ap. 4, 25.) obrača na preganjanje, ktero so kristjani terpeli med Judi; v psalmistovih ustih pa so sploh izrečene od sovražnikov Kristusovih, tedaj tudi od nevernikov.

22. Beseda *„mertvi“* se smé razumevati sploh od njih, kteri so na duši mertvi,

Digitized by Google

prerokam, in svetim, in tistim, ki se bojé tvojiga iména, malim in vélikim, in de se pokončajo tisti, ki so zemljo spridili.[23])

19. In Božji tempelj v nebesih se je odperl; in se je vidila skrinja njegove zaveze v njegovim tempeljnu;[24]) in so vstali bliski, in glasovi, in potresi, in velika toča.[25])

## XII. Poglavje.

Žena, ogernjena s solncam, rodi sinú, kteri je k Bogu vzet. Sv. Mihaela vélikiga angelja boj z drakonam, ki je z neba veržen na zemljo. Drakon preganja ženo, pa zastonj, ker mu ubeži v pušavo. Drakon se tedaj napravi preganjat njene druge otroke.

1. In veliko znamnje se je perkazalo na nebu: Žena s solncam obdana, in luna pod njenimi nogami, in na njeni glavi krona iz dvanajst zvezd.[1])

2. In je bila noseča, in je

tedaj od terdovratnih Judov in oslepljenih nevernikov; jasno je pa razun tega, de se govor ozéra na poslednji čas, na poslednjo sodbo in na poveličanje Božjih služabnikov v večnosti (Glej naslednjo razl. 24.).

23. to je, oskrunili s svojimi pregrehami.

24. Pomen te podobe je: Pozemeljski tempelj, kakoršniga so namreč Judje imeli, je nehal, in duhovni tempelj, sveta cerkev, je stopil na njegovo mesto. V tem duhovnim tempeljnu, v cerkvi Božji, pa ni lesene skrinje zaveze, kakor v nekdanjim tempeljnu, ampak Jezus Kristus, Angelj zaveze, je sam pričujoč. Jasno je razun tega, de v besedah, s kterimi svetniki Boga hvalijo, se vse obrača tudi na prihodnje, na poslednji čas, in de pozemeljska cerkev je podoba Božjiga kraljestva v nebesih.

25. to je, Božja vsigamogočnost in kaznovavna pravica varuje sveto cerkev. Gorjé njemu, kdor se zoper njo vzdiguje, in jo hoče zatérati!

1. Ta žena je očitno presveta Devica Marija; ona je rodila Sinu, Jezusa Kristusa, zoper kteriga se je sicer satan vzdignil v svojim serdu, kteri je bil pa vzet na desnico Očetovo. Sveti učeniki tedaj to ženo dostikrat naravnost imenujejo Marijo (Ambrož, Avguštin, Bernard). Njena podoba pa je tukaj postavljena za sveto cerkev Božjo, nevesto Jezusa Kristusa, ktera mu rodi duhovne otroke v svojih vernikih, kakor lepó razlagajo sveti učeniki (na pr. Hipolit, Gregori in drugi). Žena se imenuje veliko znamnje, ker je po nji upodobljena velika skrivnost; prikaže se to znamnje v nebesih, ker ima cerkev po Kristusu svoj začetek z nebes. Ogernjena je s solncam, to je, obdana je s solnčno svetlobo, ker ima spoznanje praviga Boga, njegovih sklepov, njegoviga razodenja. Luno, znamnje spremenljivosti (Sir. 27, 12.), ima pod nogami, ker je povikšana čez vse, kar je nestanovitniga, minljiviga (Gregori). Na glavi nosi krono iz dvanajsterih zvezd, in to pomeni dvanajstere Izraelove rodove, iz kterih se je cerkev ustanovila, in dvanajstere aposteljne, kteri so ji dani v poglavarje in pastirje. — Kakó se prikazen té žene veže s poprešnjim? Ravno popred se je sveta cerkev kazala v vojskovanji z Judi in neverniki, napovedana je bila tudi njena zmaga; zdaj se v podobi pojasnuje resnica, de vse preganjanje, kar ga je cerkev prestala med Judi in neverniki, se je godilo po napeljevanji satana, kteri jo je hotel pokončati, in de jo je Bog sam po čudovitih potih ohranil. Enako pa se bo godilo tudi poslednji čas, ko bo cerkev imela nar huji vojsko (Glej zastran zveze podob in prikazen zgorej 5. razl. 3.).

Digitized by Google

vpila na porodu, in je težave terpela, de bi porodila.[2])

3. In vidilo se je drugo znamnje na nebu: In glej, velik rudeč drakon, kteri je imel sedem glav, in deset rogov, in na svojih glavah sedem kron.[3])

4. In njegov rep je potegnil tretji del zvezd neba, ter jih je vergel na zemljo;[4]) in drakon se je vstopil pred ženo, ktera je imela roditi, de bi, ko bi bila porodila, njeniga otroka požerl.[5])

5. In je rodila moškiga otroka, kteri je imel kraljevati čez vse narode z železno palico;[6]) in njen sin je bil vzet k Bogu in k njegovimu sedežu.[7])

6. In žena je pobegnila v pušavo, kjer je imela od Boga perpravljeno mesto, de bi jo ondi redili tavžent dve sto in šestdeset dni.[8])

---

2. Sveta cerkev Božja je imela po duhovni poti roditi novo ljudstvo; in to ni bilo brez velikih težav, stisk in britkost, ker je bila sovražena s svojim zarodam vred že od začetka. To je lepó upodobljeno v Marii, ktera sicer ni imela v porodu telesnih bolečin, je pa terpela drugačne težave; komej ji je bil dovoljen kotič na zemlji ob rojstvu noviga Kralja, in komej je bil rojen, že so ga sovražili in mu po življenji stregli.

3. Drakon, strahovita kača, je tukaj kakor tudi drugej v teh bukvah (13, 2. 4: 16, 13: 20, 2.) podoba hudobniga duha, satana; zver je kervavo-rudečina pomeni njegovo željo moriti (Jan. 8, 44.); sedmere glave so znamnje njegove posebne prekanjenosti in zvijače, deseteri rogovi so podoba njegove velike močí. Krone na njegovih glavah so znamnje oblasti, s ktero on gospoduje v svojim kraljestvu, v svojih služabnikih (Gregori, Beda).

4. Drakon je mogočen, pa le v razdjanje in pokončanje; z močjo svojih rogov razdeva pred seboj, in s svojim repam pokončuje za seboj; tretji del zvezd potegne za seboj, ter jih verže na zemljo. Zvezde so podoba učenikov, cerkvenih pastirjev (zgorej 1, 16. 20.); v zvezdah, ktere je satan potegnil za seboj, so naznanjeni naj pervo judovski pismouki, neverski modrijani, do kterih je satan dobil oblast, in jih je z višave domišljevane vednosti vergel v globočino zmote in slepote; po tem pa tudi mnogoteri zmed keršanskih učenikov, ktere je satan v zmote zapeljal, in bo zlasti poslednji čas ljudi slepil in za seboj potegnil.

5. Že po grozovitim Herodežu je satan iskal Božje dete umoriti (Mat. 4, 6.), perpravil je po tem po hudobnih Judih Jezusa na križ, svojiga namena pa vender le ni dosegel. Ravno takó pa je satan hotel pokončati že pervence, ktere si je sveta cerkev perdobila izmed Judov in nevernikov; po enaki poti bo on iskal požreti otroke, ktere bo cerkev perdobila poslednji čas.

6. Kakor je Kristus sam imel premagati vse sovražnike, in vse podvreči svoji oblasti (Ps. 2, 9.), ravno takó imajo v njem zmagovati in gospodovati njegovi verniki; kar se je resnično skazalo že v pervih časih preganjanja, in se bo dopolnilo tudi ob koncu svetá. Pravi otroci svete cerkve se imenujejo s posebnostjo, *moški otroci*", ker so serčni in stanovitni v veri (Andrej Cez.).

7. Dete, ktero je rodila Marija Devica, je bilo po dopolnjenim svojim delu vzeto v nebo, de ondi večno kraljuje z Bogam Očetam. Ravno takó so serčni otroci svete cerkve po častiti smerti v nebesa sprejeti, in s tem odidejo drakonovimu žrelu.

8. Tukaj apostelj že pred perpoveduje beg nebeške žene, desiravno se je ta beg zgodil še le po satanovim boji z nebeškimi angelji, kakor se vidi iz 13. verste;

Digitized by Google

7. In je vstal velik boj v nebesih. Mihael in njegovi angelji so se bojevali z drakonam; in drakon se je bojeval in njegovi angelji.[9])

8. In niso premagali, in njih mesto se tudi ni več našlo v nebesih.[10])

9. In doli je bil pahnjen tisti véliki drakon, stara kača,[11]) ki se ji pravi hudič, in satan, kteri zapeljuje ves svét; doli je bil pahnjen na zemljo, in njegovi angelji so bili z njim verženi.

10. In sim slišal velik glas v nebesih, rekoč: Zdaj se je pokazalo zveličanje, in moč, in kraljestvo našiga Boga, in oblast njegoviga Kristusa; zakaj doli je bil pahnjen tožnik naših bratov, kteri jih je tožil pred obličjem našiga Boga noč in dan.

11. In oni so ga premagali zavoljo kervi Jagnjetove, in zavoljo besede svojiga pričevanja, in niso svojiga življenja takó ljubili, de bi se bili smerti bali.[12])

12. Veselite se torej, nebesa, in kteri v njih prebivate. Gorjé zemlji in morju, ker je hudič k vam doli šel, in ima veliko jezo, ker vé, de ima malo časa.[13])

13. In ko je drakon vidil, de je bil pahnjen na zemljo, je preganjal ženo, ktera je porodila moško dete.[14])

---

v 14. versti se po tem zopet perpoveduje njeno stanovanje v pušavi skozi tri leta in pol.

9. Podoba tega boja je očitno vzeta od boja, kteri je bil iz začetka v nebesih, kjer je sv. Mihael, poglavar nebeške vojske, premagal satana s prevzetnimi duhovi vred, in ga pahnil z nebeških sedežev. Vojska med Božjim kraljestvam in satanovo močjo pa še ne neha, in ne bo nehala do konca svetá. Po Kristusovim vnebohodu je satan preganjal Kristusovo cerkev; njeni posamezni udje so mu sicer odhajali, zaporedama jih je Gospod jemal v nebesa, pa za tega voljo satan ni nehal cerkve sovražiti. S priliko je rečeno, de je cerkev tožil pred Bogam (v. 10.), jo ko pokončanja vredno obrekoval (Primeri Job 1, 6—12: 2, 1.). Nasproti pa sveto cerkev brani njen varh, sv. Mihael, véliki angelj (Dan. 10, 21.) s svojimi angelji, jo zagovarja pred Bogam, jo podpéra v njeni vojski, ki jo ima s hudobijo tega svetá in z veliko zapeljivostjo sovražniga satana. Tudi poslednji čas, ob koncu svetá bo sv. Mihael na strani stal Božjim služabnikam (Ambrož, Beda).

10. Tožba satanova zoper Božje služabnike ne obvelja, vse njegovo upéranje zoper sveto cerkev je zastonj; zoper Boga se vzdiguje proti nebu, pa je zmagan in z višave trešen; dopušeno mu je le nekoliko časa (v. 13.), verne kristjane na zemlji nadlegovati, kar jim pa ni v pogubo, ampak le v obilniši očišenje in poterjenje.

11. kteri je v podobi kače zapeljal perve starše.

12. Zmaga čez satana in vničenje njegove tožbe ni samo delo nebeških močí (v. 7.), temuč kristjani morajo tudi sami delati, se zasluženja Jezusoviga vdeleževati, po besedi svetiga evangelija živeti, še svoje življenje darovati, ako je potreba za ohranitev svete vere. Tako so delali kristjani v pervih časih cerkve Božje.

13. Po Kristusovim prihodu se kraljestvo satanovo vedno zmanjšuje; zatorej ta sovražni duh zbíra vse svoje močí, de bi v kratkim času, ki mu je dovoljen, vender zmago dosegel. V tem pa njegov serd bolj zadeva tiste, kteri so njegoviga duha; pravim kristjanam prav za prav ne more škodovati.

14. Satan je preganjal sveto cerkev precej v začetku; vdihoval je Judam, de

Digitized by Google

14. In ženi so bile dane dve peruti velikiga orla, de bi letela spred kače v pušavo na svoje mesto, kjer se redí en čas, in čase, in pol časa.[15])

15. In kača je izpustila iz svojih ust za ženo vode kakor réko, de bi naredila, de bi bila od réke potegnjena.

16. In zemlja je pomagala ženi, in zemlja je odperla svoje usta, in je požerla réko, ktero je bil drakon izpustil iz svojih ust.[16])

17. In drakon se je razserdil nad ženo; in je šel se bojevat z drugimi iz njeniga zaroda, kteri spolnujejo Božje zapovedi, in imajo pričevanje Jezusa Kristusa.[17])

18. In je stal na pesku morja.[18])

---

so Kristusove služabnike po vsakteri poti nadlegovali in celo morili (primeri Djan ap. in vvod v list do Hebrejcov); tudi po razdjanji jeruzalemskiga mesta ni nehal Judov podžigati zoper kristjane, in ravno tako je preganjanje zoper sveto cerkev budil med neverniki (primeri zgorej 6. razl. 3—10: 11. razl. 11.); razun tega je vernike tudi znotrej skušal, in k zatajbi svete vere napeljeval (Primeri 1. Petr. 5, 8. Efež. 6, 12. 16.). Nar bolj hudo pa bo satan svojo moč zbral zoper sveto cerkev ob koncu svetá (Glej spodej 20, 7. 8.).

15. Že v velikih stiskah, ktere so jim žugale ob razdjanji jeruzalemskiga mesta, so se kristjani oteli z begam v pušave unstran Jordana; ravno takó so se preganjanju umaknili ob poslednji judovski vstaji pod cesarjem Hadrijanam. Po enakim potu so se kristjani iskali rešiti v preganjanji med neverniki; vender to preganjanje pod poprešnjimi rimskimi cesarji ni bilo tako vesoljno, zdaj se je tukaj, zdaj tamkaj huje vnelo. Pa pod Decijem je preganjanje nastalo silno hudo, in po vsim rimskim cesarstvu je bilo razširjeno. Takrat je veliko kristjanov bežalo v samote in pušave, med njimi je bil sv. Pavel, pervi pušavnik; tudi mnogoteri cerkveni pastirji so se z begam ohranili svojim čedam, kakor sv. Ciprijan; drugi so bili po preganjavcih odgnani v samote, kakor sv. Korneli, rimski papež, sv. Dionizi, aleksandrijski škof. Smelo se je tedaj po pravici reči, de Kristusova nevesta, sveta cerkev, je pobegnila v pušavo. Število treh let in pol se strinja s številam tavžent dve sto in šestdeset dni, ki je bilo zgorej povedano (11, 3: 12, 6.); iz tega se razvidi, de to preganjanje nekoliko zadeva čas poslednje judovske vojske, zlasti pa preganjanje pod cesarjem Decijem, ktero je s svojimi nasledki pod Galam ravno tri leta in pol terpelo, dalje še čas Valerijanoviga preganjanja (Primeri zgorej 11. razl. 3 — 6.). Pa verh tega terdijo cerkveni učeniki, de bo tudi poslednje preganjanje v Antikristovih dneh toliko časa terpelo, in de tudi takrat bo stiskana cerkev bežala v pušave in samote (Hipolit, Efrem, Tomaž Akv.). — Peruti pri ženi, in sicer orlove (2. Mojz. 19, 4.) ste lepa podoba duhovniga letenja, ker se sveta cerkev v ljubezni in strahu Božjim povzdigne nad vse pozemljsko, nizko in malopridno, in se s tem obvaruje preganjanja satanoviga.

16. Satan vender ni nehal, vsih svojih močí obračati v preganjanje svete cerkve na njenim begu; kakor povodenj (Ps. 124, 4. 5.) je za njo razlil stisko, britkost, lakoto, revo, mraz, nagoto (primeri Hebr. 11, 37. 38.); pa vse njegovo perzadovanje je bilo prazno; kakor se potok zgubí med peskam v pušavi, tako je šla vsa satanova zvijača v nič; nobena reva ni premagala stanovitnih vernikov. Raztekla voda je podoba slabosti in nezmožnosti (1. Mojz. 49, 4.).

17. to je, z drugimi njenih otrók, z drugimi verniki, ki se stanovitno deržijo Kristusa in njegoviga nauka. Ti drugi otroci svete cerkve so po eni strani

Digitized by Google

# XIII. Poglavje.

**Zver pride iz morja, ktera ima sedem glav in deset rogov, ter kolne Boga, in se vojskuje zoper svetnike. Druga zver pride iz zemlje, ktera ima dva rogova, pomaga pervi zveri, in sili ljudi njeno podobo moliti.**

1. In sim vidil[1]) zver[2]) iz | morja[3]) priti, ktera je imela se-

---

tisti, kteri polni serčnosti niso bežali, ali ki so v sredi preganjanja pervi pot ohranjeni bili, ali ki so potem v sveto cerkev bili sprejeti; te je čakalo nar huji preganjanje, ki se je vnelo pod cesarjem Dioklecijanam, po kterim je pa tudi moč neverstva vsa upadla. So pa po drugi strani tudi tisti, kteri bodo v poslednjim času še ostali, in se bo preganjanje Antikristovo z vso silo nad nje razlilo; takrat bo pa tudi nastopilo popolno pokončanje kraljestva satanoviga. Tako je v tem lep prestop k naslednjimu delu razodenja, kjer je popisano popolno pokončanje sovražnikov svete cerkve in častita zmaga Božjiga kraljestva.

18. to je, na bregu morja; iz morja namreč je prišla zver, ktera je satanu služila v daljnim preganjanji keršanske cerkve. V greškim je: *„In sim stal na pesku morja“*; apostelj je bil v duhu tje prestavljen, od kodar je nova prikazen prišla.

1. Tukaj se začne popisovanje poslednjiga veliciga preganjanja in padec neverstva. Tudi v tem delu razodenja je lepa zveza med posameznimi prikaznimi; njegov zapopadek, ki se steguje od 13. do začetka 20. poglavja, je takole zversten: Pred oči se postavite obe vojski, ki se bojujete zastran zmage; na eni strani je neverska moč rimskiga cesarstva, kakor se je v poslednje vzdignila v boj z vsim orožjem sile in zvijače (13, 1—18.); na drugi strani je okrog Božjiga Jagnjeta zbrana sveta cerkev, ktera pa ima le duhovno orožje, in le Božjo hvalo oznanuje (14, 1—5.). V nebesih je sklenjena zmaga svete množice; dva angelja oznanujeta padec neverske in nekeršanske močí in vsih, kteri se nje deržijo (14, 6—13.); Gospod sam se vzdigne kakor na žetev in tergatev, spolnovat svojo sodbo (14, 14—20.). Sedmeri angelji so pripravljeni k spolnovanju kaznovavne sodbe; med tem pa se glasi premagavska pesem izvoljenih (15, 1—4.). Ko je pesem dokončana, se izlijejo sedmere kupe jeze Božje; vsaktera je huji, in po njih bi hudobni mogli se obuditi k pokori (15, 5—8: 16, 1—18.). Ker ni pokore, nasledva znotranji razpad in razdjanje rimskiga cesarstva (16, 19—21.). Neverstvo se ohrani le v velikim mestu, v razujzdanim Rimu, zatorej nasledva prerokovanje zoper to mesto; ker je polno bogokletstva in omadeževano s kervjo, upada njegova moč in slava, in poslednjič neha biti cesarski sedež (17, 1—11.). Kralji in oblastniki, kteri so bili popred z njim in z njegovim cesarstvam v zvezi, in so se z njim vred bojevali zoper sveto cerkev, so po Jagnjetovi moči premagani, se obernejo zoper to cesarstvo in ga poslednjič popolnama pokončajo (17, 12—15.). Nad tem sicer žaluje svét, pa nebesa se veselijo popolne zmage, in hvalijo Boga zavoljo njegovih pravičnih sodeb (18, 1—24: 19, 1—4.). Zdaj se začne ženitnina Jagnjetova in srečni stan njegove neveste, svete cerkve, ker ji je dano pokojno in častito na zemlji gospodovati, in vse narode zbirati v Božje kraljestvo (19, 5—10.). V novi podobi se popolna zmaga Kristusova zopet postavi pred oči, in s to podobo je naznanjena tudi zmaga čez vse prihodnje sovražnike Božjiga kraljestva,

Digitized by Google

dem glav in deset rogov, in na njenih rogovih je bilo deset kron, in na njenih glavah so bile iména preklinjevanja.[4])

2. In zver, ki sim jo vidil, je bila podobna risi, in njene noge so bile kakor medvedove noge, in njene usta so bile kakor levove usta.[5]) In drakon ji je dal svojo moč in veliko oblast.[6])

3. In sim vidil eno njenih glav kakor smertno ranjeno; njena smertna rana se je pa zacelila.[7]) In ves svét se je nad zverjo čudil.[8])

4. In so molili drakona, kteri je dal oblast zveri;[9]) in so molili zver,[10]) rekoč: Kdo je zveri enak? in kdo se zamore z njo bojevati?

5. In so ji bile dane usta, ktere so govorile velike rečí in

---

tudi čez poslednjiga nasprotnika, Antikrista (19, 11—21.). Druga podoba v zvezi s poprešnjimi prikaznimi razodeva, de je satanu moč vzeta na tavžent let, to je, na dolgo časa, in de med tem bo tudi Božje kraljestvo ostalo tavžent let (20, 1—6.); po tem bo satanu zopet večí moč dana, in poslednji čas bo novo, nar huji vojsko počel zoper Božje kraljestvo; pa s hudobno množico vred bo zmagan, in veržen v ognjeni brezen (20, 7 — 10.). Kar po tem nasledva, je konec bukev in zgodeb tega svetá.

2. Ta zver je neversko rimsko cesarstvo, ker dalje (17, 9. 18.) je rimsko mesto jasno naznanjeno ko véliko mesto te zveri. Vsa hudobna moč, podžgana po navdihovanji peklenskim, se je proti koncu ondi vnela v boj zoper sveto cerkev, in zadosti jasno se razodeva iz naslednjih prikazen, de je tukaj popisano nar huji preganjanje v časih cesarja Dioklecijana. Ta zver je pa tudi podoba nekeršanske močí, ktera se bo poslednji čas vzdignila zoper Božje kraljestvo (Irenej, Tertulijan, Dionizi Aleks., Gregori Naz., Hieronim, Gregori in drugi.).

3. Zver pride iz morja, ker se je rimsko gospostvo vzdignilo nad mnogimi narodi, kteri se imenujejo v preroški besedi velike vodé (Primeri spodej 17, 15.).

4. Glav in rogov ima ta morska zver toliko, kolikor drakon (12, 3.), v podobo, de je vse njeno djanje v službi drakonovi. Mnoge glave so podoba njene prekanjene zvijače; rogovi so znamnje močí, in krone podoba kraljeve oblasti čez mnoge narode. Nosi imena bogokletstva, to je, vse njeno počenjanje in djanje je žaljenje praviga Boga.

5. Grozovita in zvijačna je kakor risa, s svojimi nogami vse potapta kakor medved, njene usta so kervi željne, in za rop in mesarjenje perpravljene kakor levove.

6. V greškim: *„svojo moč, sroj sedeš in veliko oblast“*. Sedež pomeni to, de je satan poglavar tega svetá (Jan. 12, 31.).

7. Rimsko cesarstvo je bilo močno oslabljeno po znotranjih puntih in po zunanjih napadih; pa v Dioklecijanovim času se je njegova moč zopet ponovila in zvikšala. V oziru na poslednji čas se sme ta rana tako misliti, de je moč neverstva že kdaj zmagana bila, bo pa k koncu svetá spet oživela.

8. Mogočnost rimskiga cesarstva je bila res čudovita, večiga in močnejšiga kraljestva ni bilo na zemlji.

9. Molili so svoje malike, ker so mislili, de dajejo moč cesarstvu; v malikih pa se je le satan častil, ker on je začetnik malikovanja (Glej 9, 20.). Moč satanova je pa res tudi delavna bila v presilni hudobii neverske oblasti.

10. so moč te zveri častili ko Božjo; znano je, de se je rimsko mesto častilo v podobi ognja, in de so cesarje perštevali med bogove; cesar Dioklecijan se

Digitized by Google

preklinjanja;[11]) in ji je bila dana oblast delati dva in štirdeset mescov.[12])

6. In je odperla svoje usta v preklinjanje zoper Boga, preklinjati njegovo imé, in njegov šotor, in njé, kteri v nebesih prebivajo.[13])

7. In ji je bilo dano, vojskovati se s svetimi, in jih premagati.[14]) In ji je bila dana oblast čez vsak rod, in ljudstvo, in jezik, in narod.

8. In so jo molili vsi, kteri na zemlji prebivajo, kterih iména niso zapisane v bukvah življenja Jagnjeta,[15]) ktero je bilo umorjeno od začetka svetá.[16])

9. Ako ima kdo ušesa, naj posluša![17])

10. Kdor v ječo vódi, bo v ječo prišel; kdor z mečem mori, mora z mečem umorjen biti. Tukej je poterpljenje in vera svetnikov.[18])

---

je dal še živ po božje častiti. De se bo tudi poslednji Kristusov nasprotnik ob koncu svetá dal kakor boga moliti, piše sv. Pavel (2. Tes. 2, 4.).

11. Bog je dopustil, de so se neverski mogočniki prevzetno ponašali, zaničevali praviga Boga, in preklinjali Kristusa in njegovo sveto vero (v. 6.).

12. Neverski rimski môči je bilo dopušeno, svoje hudobije uganjati tri leta in pol, to je, le kratek čas, kakor tudi poprešnjim judovskim in neverskim preganjavcam ni bilo dano dolgo časa (Glej 11, 3: 12, 6.). Hudo preganjanje, ki se je pod Dioklecijanam začelo, je sicer terpelo skozi deset let, desiravno s prenehljeji; vender nar veči sila je bila v začetku, in Dioklecijan sam se je preganjanja komaj do tretjiga dela vdeleževal, ker je po tem sam odstopil od cesarstva. Še enkrat je poznejši cesar Julijan začel sveto vero zatérati, pa bolj z zvijačo kakor s silo; vender tudi njegovo nasprotovanje ni dolgo terpelo. Jasno je pri vsim tem, de se prerokovanje tudi ozéra v poslednji čas, kakor je dalje (20, 7.) naznanjeno, de bo po hudi, pa kratki stiski prišlo popolno pokončanje peklenske môči.

13. „*zoper Boga*“, kakor de bi ne bil edini pravi; „*njegovo imé*“, to je, njegovo bistvo, kakor de bi ne bil mogočen, svet; „*njegov šotor*“, to je, njegovo sveto prebivališe, ktero tukaj ne pomeni nebes, ampak zbor vernikov, sveto cerkev, ktera je tudi drugej takó imenovana (1. Kor. 3, 16. 17.); „*njé, kteri v nebesih prebivajo*“, to je, pobožne mertve, kterih duše so v nebesih, ali tudi ude Božjiga kraljestva na zemlji.

14. to je, jih preganjati, s silo zatérati, v ječo devati, v revo poganjati, mučiti in moriti. Silno veliko število stanovitnih kristjanov je v Dioklecijanovim preganjanji našlo častito smert; grozovite so bile muke, s kterimi so bili Božji služabniki vsake starosti in vsakiga spola mučeni; le v Rimu se je štelo v enim mescu sedemnajst tavžent mučencov.

15. to je, kteri niso bili kristjani (Glej zgorej 3, 5. Luk. 10, 20.).

16. ktero se je od vekomaj namenilo dati v darivno smert.

17. To je opominjanje, de naj se pazi na naslednje žuganje.

18. Malo pred (v. 7.) je bilo govorjeno od preganjanja vernikov; tukaj je povedano kristjanam v tolažbo, de, kteri jih devajo v ječe in morijo, bodo za tega voljo ravno takó hudo pokorjeni, kakor so popred oni neusmiljeno delali s kristjani; kristjani naj le vse poterpežljivo prenašajo in zaupajo, de jim bo Gospod vse terpljenje obernil v dobro. Božje žuganje se je res spolnilo nad cesarskimi preganjavci; Dioklecijan je umerl v obupnosti, Maksimijan se je sam končal, Galerija je vzela ostudna smert.



Digitized by Google

11. In sim vidil drugo zver iz zemlje[19]) priti, in je imela dva rogova, podobna Jagnjetovima, in je govorila kakor drakon.[20])

12. In je delala vso oblast perve zveri vpričo njé;[21]) in je storila, de so zemlja in prebivavci na nji molili pervo zver, ktere smertna rana se je zacelila.[22])

13. In je delala velike znamnja, takó de je tudi naredila, de je ogenj z neba šel na zemljo vpričo ljudi.[23])

14. In je zapeljala prebivavce na zemlji z znamnji, ktere ji je bilo dano delati vpričo zveri, ker je rekla prebivavcam na zemlji, de naj si naredé podobo zveri, ktera je z mečem ranjena in je živa ostala.[24])

15. In ji je bilo dano, de je dala duha zvérini podobi, in de govori zvérina podoba,[25]) in stori, de so vsi pomorjeni, kteri koli ne molijo zvérine podobe.

16. In bo storila, de imajo vsi, mali in veliki, bogati in ubogi, prosti in sužnji znamnje

---

19. Druga zver pride iz zemlje, ker je njena misel vsa pozemeljska in mesena.

20. je imela Jagnjetovi podobno moč, to je, duhovno moč, govorila je pa preklinjanje in brezbožne nauke, kakor drakon. Rogovi pomenijo njeno moč, ki se je v lažnjivih znamnjih podobna kazala Kristusovi moči. Ta zver je očitno malikovavska duhovšina s svojim lažnjivim ukam, s svojimi vražami in slepotijami; ona je podpérala malikovanje, in cesarsko oblast podpihovala zoper keršanstvo. Med drugim je bilo tudi goljufivo prerokovanje malikovavcov vzrok poslednjiga hudiga preganjanja; v Julijanovim času pa se je ravno malikovavska duhovšina nar bolj znašala. De bodo tudi ob koncu svetá taki lažnjivi učeniki in krivi preroki na dnevi, je bilo že naznanjeno (6. razl. 8.), in razlagajo tudi sveti učeniki (Irenej, Gregori, Efrem).

21. to je, je vse delala z dovoljenjem in pomočjo perve zveri. Druga zver je lahko vse delala z oblastjo perve zveri, ker so rimski cesarji tudi imeli viši duhovsko oblast.

22. Malikovavski duhovni so z vso močjo podpérali veljavo neverskiga gospostva.

23. Je delala čudeže na videz. De so malikovavski duhovni veči del z goljufijo in slepotijo motili ljudi, ni dvomiti; de je pa večkrat tudi satanova moč vmes bila, in čudeže na videz skazovala, to se zamore tudi iz besedi svetiga pisma posneti. Od djanja Antikristoviga namreč piše sv. Pavel: de bo njegov prihod po djanji satanovim v znamnjih in goljufivih čudežih (2. Tes. 2, 9.); sploh tudi Kristus uči, de krivi preroki bodo delali velike znamnja in čudeže, de bi celo izvoljeni skorej zapeljani bili (Mat. 24, 24.). Tako na pr. v djanji zlo razglašeniga Apolonija gotovo ni bilo vse zgolj slepotija. Ogenj z nebes je imenovan v oziru na Elijev čudež (4. Kralj. 1, 10.); s tem je sploh povedano, de bo krivi prerok delal čudeže Elijevim podobne. Besede razodenja se tudi ozérajo na poslednji čas ob koncu svetá.

24. to je, de so sploh podobe malikov narejali po volji perve zveri; tudi med bogove štetimu Rimu in njegovim cesarjem so delali podobe, stavili altarje in tempeljne. Od Antikrista piše sv. Pavel, de se bo sam posadil v tempelj Božji (2. Tes. 2, 4.).

25. Ji je bilo dano, oživiti podobe malikov, ki so bile pod varstvam perve zveri. Stari pisavci perpovedujejo od podob malikov, ki so govorile; to se je po satanovi moči zamoglo zgoditi. V življenji sv. Gregorja čudodelnika se perpoveduje, de je bil, hudi duh, ki je govoril iz malika, omolknil vpričo svetnika (Gregori Nis., Evzebjeve cerkv. zgodbe).

Digitized by Google

na svoji desni roki, ali pa na svojih čelih;[26])

17. in de nihče ne more ne kupovati, ne prodajati, razun kdor ima znamnje, ali imé zveri, ali število njeniga iména.[27])

18. Tukej je modrost. Kdor ima um, naj prešteje število zveri.[28]) Zakaj število človeka je; in njeno število je šest sto šest in šestdeset.[29])

## XIV. Poglavje.

Izvoljeni Božji so zbrani okrog Jagnjeta, ter pojejo novo pesem pred Božjim sedežem; hodijo tudi za Jagnjetam, kamor koli gré. Angelj z evangelijem v roci, opominja ljudi, Gospoda se bati in ga moliti. Drugi angelj napoveduje pokončanje mesta Babilona. Tretji angelj oznanuje sodbo vsim, kteri molijo zver, pa tudi blagor njim, kteri v Gospodu umerjejo. Že se Gospod prikaže v oblaku z angelji vred, kakor na žetev in tergatev.

---

26. „*Znamnje imeti*“ je priličen izrek namesti: komu v last biti. Nekdaj je bila navada, sužnje zaznamovati, in sicer na čelu, vojake pa na roci; zatorej je tukaj oboje imenovano. Pomen je: Krivi učeniki in preroki bodo storili, de se bo vse vdalo malikovanju in neverstvu. De bo poslednji čas véliki nasprotnik Kristusov svoje tudi zaznamnjane imel, pravijo stari razlagavci. Kristjani nósimo imé Božjih otrók, in se znamvamo z znamnjem svetiga križa; neverniki so rabili znamnja malikovanja, zlasti pokladanje kadila na altarje; poslednji nasprotnik bo rabil znamnje, ki bo Kristusu na ravnost nasproti.

27. Nihče ne bo smel prosto hoditi in očitniga dela opravljati, razun kdor neverstvu služi, in ima imé rimskiga ajda, ktero se z očitnim znamnjem daje na znanje. To se je v resnici godilo že v preganjanji pod poprešnjimi cesarji, zlasti pa pod Dioklecijanam in Julijanam; kdor je hotel na tergu kaj kupčevati, je mogel ondi popred kadilo podariti malikam (Justin, Laktanci, Teodoret).

28. to je, število v iménu perve živali. Pri starih narodih so čerke v abecedi veljale za številke, tako pri Hebrejcih in Grekih, kjer je vsaka čerka tudi pomenila svoje število: Rimljani so le nektere čerke rabili za številke.

29. Tukaj je treba nekaj poiskati. Kdor je zadosti bistriga uma, naj poiše imé, kteriga čerke znesejo število šest sto in šest in šestdeset, in sicer mora biti imé človeka. Poiskati se mora tedaj imé človekovo, kteriga čerke znesejo število 666, in sicer po greškim jeziku, ker je apostelj tudi pisal v tem jeziku. To skrivnostno število so že od nekdaj iskali v raznih imenih. Sv. Irenej misli, de je to imé ΛΑΤΕΙΝΟΣ (Lateinos, Latinec): čerke tega imena res znesejo imenovano število. Λ je 30, Α = 1, Τ = 300, Ε = 5, Ι = 10, Ν = 50, Ο = 70, Σ = 200; vse skupaj znese 666. Po tem takim bi ta zver pomenila mogočno rimsko cesarstvo (Latium, Latinec), kar se tudi iz druzih znamenj te zveri zadosti razločno spozná. Pa prerokovanje se ozéra zlasti v poslednji čas, kjer bo vsa nekeršanska moč zbrana v Antikristu; na njega sveti učeniki obračajo podobo perve zveri, in tukaj je uno imé težko primerjeno. Za tega voljo so stari učeniki sploh nar bolj mislili na imé ΑΠΟΣΤΑΤΗΣ (Apostates, Odstopnik), ker to imé tudi znese število 666, in se je perkladalo cesarju Julijanu, kteri je od keršanstva odstopil k neverstvu, in ga je zopet iskal oživiti. To imé je pa tudi posebno primerjeno Antikristu, ker odstop od svete vere bo lastno znamnje njegoviga časa, kakor terdijo sveti očetje (Hilari, Efrem, Ciril Jer., Teodoret).



Digitized by Google

1. In sim vidil,[1]) in glej! Jagnje je stalo na gori Sionu,[2]) in z njim njih sto štiri in štirdeset tavžent, kteri so imeli njegovo imé, in imé njegoviga Očeta zapisano na svojih čelih.[3])

2. In sim slišal glas z neba, kakor glas veliko vodá, in kakor glas velíciga groma; in glas, kteriga sim slišal, je bil kakor glas citrarjev, kteri na svoje citre citrajo.[4])

3. In so peli kakor nekako novo pesem[5]) pred sedežem, in pred čveterimi živalimi in pred starašini; in nihče ni mógel peti pesmi razun unih sto in štiri in štirdeset tavžent, kteri so bili odkupljeni z zemlje.[6])

4. Tí so, kteri se niso z ženami ognusili; device namreč so.[7]) Tí hodijo za Jagnjetam, kamor koli gre.[8]) Tí so odkupljeni zmed ljudí pervíne Bogu in Jagnjetu,[9])

5. in v njih ustih se ni našla laž; zakaj brez madeža so pred sedežem Božjim.[10])

6. In sim vidil druziga angelja leteti po sredi nebés, kteri je imel večni evangeli, de bi ga oznanoval prebivavcam zemlje, in vsim narodam in rodovam, in jezikam in ljudstvam;[11])

---

1. Zastran zveze s poprešnjim glej zgorej 13. razl. 1.
2. Jagnje, to je, Gospod Jezus Kristus stoji na gori Sionu v Jeruzalemu, tedej na zemlji, s svojo drušnjo pa je vender le v nebesih (v. 3 — 5.), in to pomeni, de je cerkev na zemlji s cerkvijo v nebesih ena sveta občina.
3. To število je tistih, kteri so bili izbrani iz vsih Izraelovih rodov (7, 4.), in sploh stoji za vse izvoljene izmed Judov in izmed nevernikov. Zaznamnjani so z Božjim iménam, in so vsi Bogu posvečeni, kakor nasproti služabniki neverske zveri tudi nosijo njeno imé, in so njena lastnína.
4. Glas je bil močen, pa tudi silno prijeten.
5. pesem od noviga Božjiga djanja, od odrešenja.
6. Ktere je Kristus s ceno svoje smerti odkupil od pogubljenja, in kteri so se po živi veri vdeležili zasluženja té smerti, in so izvoljeni bili pred drugimi ljudmi, kteri si niso v prid obernili odrešenja. Starašini so tukaj pervi v izvoljeni množici. V greškim: *„in nihče se ni mogel te pesmi učiti“*.
7. Tukaj imenovane device so po zvezi vsiga govora, in v nasprotji do malikovavskih in s pregrehami omadežanih nevernikov, vse tiste duše, ktere so se vsiga malikovanja čiste ohranile, ali so se s pokoro taciga omadežanja zopet očistile. Niso tedaj samo prave device, ktere so se vsiga telesniga omadežanja zderžale, in tudi zakonski zavezi odpovedale, temuč so vsi pravi kristjani, kteri so se z deviško mislijo, bodi si v zakonu ali zunaj zakona, odpovedali svetu in njegovim sladnostim, ali pa ki so se popolnama vsih madežev očistili. Sicer se pa s tem nikakor ne tají, de so prave device imenitniši zmed družbe Jagnjetove, ker je tudi deviški stan imenitniši memo zakonskiga (Avguštin, Hieronim, Gregori).
8. to je, v zvesti ljubezni se deržijo le Kristusa, prosto hodijo za njim, nobena posvetna misel jih ne odvračuje (Avguštin).
9. Pervine so, ker so izvoljeni izmed vsiga človeštva, ravno takó kakor pervinski snopi, ki so se iz vse žetve odločili Bogu v dar.
10. V kraljestvu une zveri gospoduje laž in goljufija, zvijača in zapeljivost, v kraljestvu Božjim pa le nepopačena resničnost, poštenost, priprostost; takó izvoljeni stojé neomadežani, čisti pred Božjim sedežem, kterimu se ne sme nič nesvetiga bližati.
11. Ko ste si neverska moč in sveta množica kristjanov v vojski nasproti stale,

Digitized by Google

7. in je rekel z velikim glasam: Bojte se Gospoda, in dajte mu čast, ker je prišla ura njegove sodbe; in molíte njega, ki je vstvaril nebó in zemljo, morje in vire vodá.[12])

8. In za njim je prišel drug angelj, rekoč: Padla je, padla je, Babilon, tista vélika,[13]) ktera je s strupenim vinam svojiga prešeštovanja napajala vse narode.[14])

9. In za temi je prišel tretji angelj, rekoč z velikim glasam: Ako kdo móli zver, in njeno podobo,[15]) in vzame znamnje na svoje čelo, ali na svojo roko:

10. bo tudi on pil od vina jeze Božje, ktero je zmešano s čistim vinam v kelhu njegove jeze;[16]) in bo terpel v ognji in žveplu vpričo svetih angeljev, in vpričo Jagnjeta.[17])

11. In dim njih terpljenja se bo vekomaj do vekomaj kviško kadil; in nimajo pokoja noč in dan, kteri so molili zver, in njeno podobo, in ako je kdo prejel znamnje njeniga iména.

12. Tukej je poterpežljivost svetnikov, kteri ohranijo zapovedi Božje in vero Jezusovo.[18])

13. In sim slišal glas z neba, kteri mi je rekel: Zapiši: Blagor mertvim, kteri v Gospodu umerjejo![19]) Odslej,[20]) reče Duh,

oznanujejo trije angelji zmago keršanstva (Glej zastran zveze zgorej 13. razl. 1.). Pervi angelj nese po sredi nebes evangeli v znamnje, de je zlasti oznanovanje evangelija po vsim svetu vzrok k padcu neverstva, in opominja tedaj k sprejetju njegovih naukov (v. 6. in 7.). Potem oznani drugi angelj prihodnji padec neverstva, ravno kakor de bi bil že pričujoč (v. 8.); tretji angelj pa oznani kaznovanje vsih, kteri so neverstvu vdani (v. 9—10.); drug glas z nebes pa blagruje njé, kteri v Kristusu umerjejo (v. 12. 13.).

12. ne molite pa mertvih malikov.

13. Babilon, tisto véliko nekdanje mesto na Jutrovim, je bilo Izraelovimu ljudstvu silno sovražno, in poseben sedež malikovanja in njegovih gnusob; zatorej je tukaj postavljeno namesti Rima, ki je bil sovražin sveti cerkvi, in središe neverstva; že sv. Peter je rimsko mesto tako imenoval (1. Petr. 5, 13.). Rimsko mesto pa je tukaj postavljeno namesti rimskiga cesarstva, to cesarstvo pa sploh namesti neverstva. V oziru na posledniji čas Babilon pomeni sedež vélikiga Kristusoviga nasprotnika.

14. ktera je s svojo zapeljivo zvijačo ljudstva pripravljala v zapušenje praviga Boga, v vraže, zmote in pregrehe, ravno kakor z omamljivo pijačo.

15. njene malike.

16. Na Jutrovim so vino večkrat mešali z omamljivimi rečmi, dišavami i. t. d.; v serdu se pijača tudi meša s strupenimi stvarmi. To je tukaj podoba silno velike jeze Božje. V greškim se bere: „*ktero je natočeno nezmešano v kelhu njegove jeze*“. Vino, ki ni zmešano z vodo, je tudi podoba neutolažljive jeze Božje.

17. to je, bo mučen s telesnimi mukami in z zavestjo, de sveti angelji in izvoljeni z Jagnjetam vred (v. 4.) vživajo večno zveličanje, in to bo še povišcevalo njegovo terpljenje.

18. V takih strašnih sodbah Božjih, ki so hudobnim zažugane in napovedane, je kristjanam potrebna stanovitna poterpežljivost, de bodo ohranjeni, in sicer poterpežljivost, ktera se ne razodeva samo v veri, ampak v veri in ljubezni, v zvestim spolnovanji Božjih zapoved.

19. v edinosti z njim, v njegovi gnadi, v veri in ljubezni.

20. to je, odslej, kar so se s svetá ločili.

Digitized by Google

naj počivajo od svojiga truda; zakaj njih dela gredo za njimi.[21])

14. In sim vidil, in glej! bel oblak, in kteri je sedel na oblaku, je bil podoben Sinu človekovimu, in je imel na svoji glavi zlato krono, in v svoji roci ojster serp.[22])

15. In drug angelj je prišel iz tempeljna, kteri je vpil z velikim glasam proti njemu, ki je sedel na oblaku:[23]) Nastavi svoj serp in ženji, ker je prišla ura, de se žanje, zakaj žetev zemlje je suha.[24])

16. In kteri je sedel na oblaku, je nastavil svoj serp na zemljo, in zemlja je bila požeta.

17. In drug angelj je prišel iz tempeljna, kteri je v nebesih; in tudi on je imel ojster serp.[25])

18. In drug angelj[26]) je prišel od altarja,[27]) ktéri je imel oblast čez ogenj;[28]) in je vpil z velikim glasam proti njemu, kteri je imel ojster serp rekoč: Nastavi svoj ojster serp, in poreži grozdje vinograda na zemlji, zakaj njegove jagode so zrele.

19. In angelj je nastavil svoj ojster serp na zemljo, in je porezal vinograd na zemlji, in zmetal (*grozdje*) v veliko tlačilnico jeze Božje.[29])

20. In tlačilnico so tlačili zunej mesta,[30]) in je šla kri iz tlačilnice do berzd kónj, tavžent in šest sto tečajev deleč.[31])

---

21. V greškim: „*Blagor odslej mertvim, kteri v Gospodu umerjejo*“, to je, odslej, kar je Kristus umerl, in smert in pekel premagal. Res, pravi sv. Duh, naj počivajo od svojiga truda: zakaj „*njih dela gredo za njimi*“, to je, tamkaj bodo plačilo prejeli za vse svoje dela, za ves svoj trud.

22. Perkaže se zdaj človekov Sin, to je, Jezus Kristus, kakor premagavec in sodnik, kteri ob žetvi luliko pobere, in v ognji sežge (Mat. 13, 39. 49.). On sicer ni še tukaj v spolnovanji svoje sodbe, ampak še le v pripravljanji, kakor je bilo v sprednjim oddelku prerokovano (6, 2. 12.); on se še le pripravlja žet in tergat, njegova sodba je še v daljavi. Vender prerok to sodbo tako stavi pred oči, kakor de bi bila že spolnjena: to je znamnje, de sodba pride gotovo, ako se ljudje ne spokorijo.

23. Angelj pride iz tempeljna Božjiga, to je, iz nebes; to je znamnje, de žetev, kaznovavna sodba, je odločena v Božjim sklepu.

24. ker je vse za sodbo zrelo.

25. Dva angelja pobirata, eden žanje, eden terga: to je znamnje, de bo sodba vse zadela.

26. Glej razl. 23.

27. od darilniga altarja, v znamnje, de po žetvi padajo darovi Božji pravici.

28. je imel moč kakor ogenj, t. j., moč, kteri se ne more nihče ustaviti.

29. je tlačil grozdje, to je na dalje podoba Božjih sodbá, ktere imajo priti nad nevernike.

30. zunaj svetiga mesta, to je, zunaj cerkve Kristusove.

31. prav deleč. Tečaj je znesel 625 čevljev. Vse je podoba silno velikih kaznovavnih sodbá, ktere imajo priti nad sovražnike Božjiga kraljestva. To se je spolnilo v kaznih, ktere so prišle nad rimsko cesarstvo; se bo pa popolnama doveršilo še le poslednji čas, kteri je očitno v močnih besedah tudi obsegan.

Digitized by Google

## XV. Poglavje.

**Sedem angeljev se perkaže s sedmerimi zadnjimi nadlogami. Svetniki v nebesih pojejo Bogu hvalno pesem zavoljo zmage. Sedmeri angelji prejmejo sedem kup jeze Božje. Nebo je polno Božjiga veličastva.**

1. In sim vidil drugo, veliko in čudno znamnje v nebesih, sedem angeljev, kteri so imeli sedem poslednjih nadlog, ker je bila s temi dokončana jeza Božja.[1])

2. In sim vidil kakor stekléno morje, z ognjem zmešano, in tiste, ki so premagali zver, in njeno podobo,[2]) in število njeniga iména,[3]) stati na steklénim morji, in so imeli Božje citre;[4])

3. in so peli pèsem Mojzesa, Božjiga služabnika, in pesem Jagnjetovo,[5]) rekoč: Velike in čudne so tvoje dela, **Gospod**, vsigamogočni **Bog**; pravične in resnične so tvoje pota,[6]) o **Kralj** večnosti!

4. **Kdo** se te ne bo bal, **Gospod**, in ne bo poveličeval tvojiga iména? **Zakaj** sam si svet; vsi narodi bodo prišli, in molili pred tvojim obličjem, ker so se tvoje sodbe razodele.[7])

5. In po tem sim vidil; in glej! odperl se je tempelj šotora pričevanja v nebesih;[8])

6. in je prišlo iz tempeljna[9])

1. Ko je Božja kaznovavna sodba nad neverstvo oznanjena (14, 6—13.), in se že tudi sodnik bliža kakor zmagavec (14, 14—20.), se perkažejo angelji, kteri jo v resnici spolnijo. Njih nadloge so imenovane poslednje, ker gredo na popolno pokončanje sovražnikov Božjiga kraljestva.
2. V greškim je perstavljeno: „*in njeno znamnje*“.
3. kteri se niso dali po nobeni reči premotiti, de bi se bili v sercu in po vnanje vdali neverstvu in malikovanju, in zatorej tudi niso hotli sprejeti iména neverske zveri.
4. Stekleno, z ognjem zmešano morje, to je, svetla, kot steklo čista, in ognjeno bliščeča ravnôta, na kteri so izvoljeni stali. Ti se pokažejo s svojim hvalnim petjem še, preden se je izlila jeza Božja; tako se že popred naznamnujejo kakor zmagavci, in s svojo vse drugačno osodo bolj živo dajejo spoznati nesrečni delež neverskiga svetá. Tudi se po tem zopet dokazuje, de molitev svetnikov veliko premore, ker ravno tako kakor zgorej (6, 10. i. d.) na molitve izvoljenih nasledvajo Božje sodbe.
5. Peli so enako zmagavsko in hvalno pesem za mogočno rešitev iz hudih nevarnost, kakor jo je kdaj Mojzes pel po srečnim izhodu Izraelcov iz Egipta (2. Mojz. 15, 1. i. d.); peli so hvalno pesem Kristusu v čast, hvalno pesem za odrešenje od greha in pogubljenja, za zmago čez vse sile neverstva in vso peklensko moč.
6. Zares pravične so tvoje sodbe nad neverniki!
7. Vse ljudstva te bodo molile; zakaj sodbe, ktere se spolnujejo nad neverniki, so zanje glasovi, ki jih budé k pokori in spreobernjenju.
8. Enako, kakor zgorej (11, 19.), se tudi tukaj odpre pogled v nebeški tempelj, v kterim je bil šotor pričevanja ali svetiše s skrinjo zaveze, ki je podoba milostljive pričujočnosti Božje. Svetiše se je imenovalo šotor pričevanja (2. Mojz. 27, 21: 29, 11. i. d.), ker je bila v njem hranjena postava s tablama Božjih zapoved, kar je vse pričevalo zavezo Božjo z Izraelovim ljudstvam in vedno Božjo pričujočnost pri tem ljudstvu.
9. Glej zgorej 14. razl. 23.

Digitized by Google

sedem angeljev, kteri so imeli sedem nadlog, in so bili obleèeni v čisto in belo platno, in prepasani okrog pers z zlatimi pasovi.[10])

7. In ena zmed čveterih živa[11]) je dala sedmerim angeljem sedem zlatih kup[12]) polnih jeze Boga, kteri živi od vekomaj do vekomaj.

8. In tempelj je bil napolnjen z dimam od veličastva Božjiga in od njegove moči; in nihče ni mogel v tempelj iti, dokler niso bile dokončane sedmere nadloge sedmerih angeljev.[13])

## XVI. Poglavje.

Sedmeri angelji izlivajo svoje kupe, in sicer na zemljo, na morje, na vode, na solnce, na sedež zveri, na reko Evfrat in na zrak. Mnoge nadloge zadevajo ljudi in kraje na zemlji.

1. In sim slišal iz tempeljna velik glas, kteri je rekel sedmerim angeljem: Pojdite in izlite sedmere kupe jeze Božje na zemljo.[1])

2. In pervi je šel, in je izlil svojo kupo na zemljo, in grozovitna in silno huda rana se je naredila ljudem, kteri so imeli zvérino znamnje, in tistim, ki so molili njeno podobo.

3. In drugi angelj je izlil svojo kupo v morje, in je postalo kakor kri mertviga;[2]) in vsa živa stvar je pomerla v morji.

4. In tretji angelj je izlil svojo kupo na reke in vire vodá, in kri je postala.

5. In sim slišal angelja vodá[3]) reči: Pravičen si, Gospod, kteri si, in kteri si bil, Sveti, kteri si to sodil.

6. Ker so kri svetnikov in prerokov prelivali, si jim tudi kervi piti dal; vredni so namreč.

7. In sim slišal druziga (*an-*

10. To so sedmeri duhovi, ki so vedno pred Božjim sedežem (glej 1, 4.); njih obleka kaže njih čistost in svetost, njih visoko vrednost; to je bila tudi obleka viših duhovnov.

11. Eden kerubinov, to je, nar viših angeljev, ki delajo za kraljestvo Božje na zemlji (Glej 4, 6.).

12. to je, darilnih kup; zakaj kaznovavna sodba pernaša daritve Božji pravici.

13. Dim, svetla megla krog Božjiga sedeža, je podoba Božjiga veličastva v njegovim razodevanji, kakor pri svetim šotoru ali v Salomonovim tempeljnu (2. Mojz. 40, 32: 3. Kralj. 8, 10.). Božje veličastvo pa se tukaj razodeva v sodbi in kaznovanji.

1. Sedmere kupe Božje jeze, ktere se zdaj izlivajo, se dajo kakor zgorej sedmere trobente (8, 6. i. d.), ki so zadevale poprešnje judovske in neverske preganjavce, razdeliti v dva poglavitna dela; perve štiri naznanujejo kazni čez zemljo in ljudi, druge tri pa kazni čez neversko gospostvo in cesarstvo. Vse podobe so posnete po nadlogah, ki so zavoljo stiskanja Izraelcov zadele Egiptovsko (2. Mojz. 7. do 10.). Vse to prerokovanje pa verh tega zadeva tudi posledniji čas ob koncu svetá.

2. kakor zasirjena kri, kakor kri ubitih.

3. kteri je bil postavljen čez vode; vode so postavljene namesti narodov in ljudstev (Glej zgorej 13. razl. 3.).

Digitized by Google

*gelja*) od altarja[4]) reči: V resnici, Gospod, vsigamogočni Bog! resnične in pravične so tvoje sodbe.

8. In četerti angelj je izlil svojo kupo na solnce in mu je bilo dano z vročino in ognjem ljudi nadlegovati.

9. In ljudi je peklo od velike vročine, in so preklinjali imé Boga, kteri ima oblast čez te nadloge, in niso storili pokore, de bi bili njemu čast dali.[5])

10. In peti angelj je izlil svojo kupo na sedež zvéri; in njeno kraljestvo je otemnélo, in so grizli svoje jezike zavoljo bolečine;

11. in so preklinjali Boga nebés zavoljo svojih bolečin in ran, in niso delali pokore za svoje dela.[6])

12. In šesti angelj je izlil svojo kupo na tisto véliko réko, na Evfrat; in je posušil njegovo vodo, de bi se perpravila pot kraljem od solnčniga izhoda.[7])

13. In sim vidil priti iz ust drakonovih, in iz ust zvérinih, in

4. to je, z nebes (Glej 14, 18.).

5. Ker so te podobe očitno posnete po nadlogah egiptovske zemlje, za tega voljo ima ta prikazen zlasti ta pomen: Kakor so bili nekdaj v Egiptu zaničevavci praviga Boga kaznovani s hudimi turovi (2. Mojz. 9, 10. 11.), se jim je voda spremenila v kri (2. Mojz. 7, 20. 21.), jih je ogenj zadel (Modr. 16, 16.): takó bodo tudi na deželc neverskih narodov prišle vesoljne nadloge, kužne bolezni, kervave vojske po suhim in na vodi, silna vročina in perpekanje solnca in sploh škodljivost zraka. Desiravno pa Bog té kazni pošilja le njim v spreobernjenje, vender ne delajo pokore, in ne dajejo časti Bogu. Kakó de se je to prerokovanje spolnilo, je v zgodovini zapisano. V času Dioklecijanoviga preganjanja so hude nadloge stiskale vse rimske dežele. Kužne bolezni so morile ljudi po raznih krajih cesarstva; proti koncu je prišla še druga bolezen, ker so se prisadne rane narejale ljudem po vsim životu, zlasti pod očmi. Punti narodov in poglavarjev so ukončevali Egipt, severno Afriko, Armenijo, Sirijo in Britanijo; Nemci in Sarmati so požigali in morili po Galii, Panonii, Dacii in Mezii; Perzijani so napadali izhodnje dežele. Potresi in hudi viharji so pokončavali nar lepši kraje; poslednjič je prišla še silna vročina in huda suša, in za njo nerodovitna letina in velika lakota (Evzebi. Laktanci, Nicefor). Vse te kazni so tudi podoba stiske, ktero je Kristus sam prerokoval za poslednji čas, za konec svetá (Mat. 24, 5. i. d. Luk. 21, 5. i.d.).

6. Naslednja trojna kazen zadeva cesarje same, njih sedež in vse rimsko cesarstvo. Perva kazen je otemnenje cesarskiga sedeža in sploh cesarstva. Kakor luč v podobah sv. pisma pomeni srečo in dober stan (Job 17, 12.), takó je tema toliko kolikor nesreča. Peti angelj s svojo kupo tedaj naznanuje nesreče, ki so časama prihajale nad cesarstvo, upadanje notranje moči, pešanje in slabost cesarske vlade; kar se v resnici spolnjeno kaže poslednji čas neverskiga cesarstva, ko sta bila razun dveh cesarjev Dioklecijana in Maksimijana še dva cesariča. Pervaki in cesarji sami so si za tega voljo grizli jezike, to je, so vidili žalostni stan cesarstva, pa niso mogli pomagati, in so svojo bolečino molčé požérali; cesarja sta celo sama pustila cesarski sedež, si poiskala pokojno življenje, in drugim dala viši oblast. Ker so neverniki sploh kristjane delali krive vsih nadlog, je jasno, de so po tem takim tudi preklinjali Boga in Kristusa (Ciprijan, Avguštin).

7. Evfrat, velika reka na Jutrovim, je bil mejnik rimskiga cesarstva na izhodnji strani. V oziru na prerokovanje Izaijevo (44, 27.) in Jeremijevo (50, 38.), po kterim je perzijanski kralj Cir stari vodotok Evfratov dal posušiti, de si

Digitized by Google

iz ust lažnjiviga preroka tri nečiste duhove kakor žabe.[8])

14. Zakaj tí so duhovi hudičev, kteri delajo znamnja, in gredo k kraljem vse zemlje, jih zbirat v boj na véliki dan vsigamogočniga Boga.[9])

15. (Glej! pridem kakor tat. Blagor mu, kteri čuje, in ohrani svoje oblačila, de ne hódi nag in de se njegova sramota ne vidi.)[10])

16. In jih bo zbral na mesto, ktero se imenuje po hebrejsko Armagedon.[11])

17. In sedmi angelj je izlil

je odperl pot v babilonsko mesto, se tukaj apostelnju razodeva, de po enakim potu se bodo odperle tudi meje rimskiga cesarstva, in čez nje se bodo vderli sovražni kralji s svojimi vojskami. Imenovana je le ena meja, namreč na izhodnji strani poleg Evfrata; pa je postavljena namesti vsih drugih mej, zlasti tudi za mejo poleg Rena in Donave; naznanjeni so tedaj vsakteri sovražni narodi, kteri so napadali in v nepokoj devali rimsko cesarstvo, zlasti Nemci, Sarmati in Perzijani.

8. Satan, neverska moč in malikovavska duhovšina so si sicer prizadevali po peklenski zvijačnosti braniti rimsko cesarstvo, varovati njegove posesti, in odvračevati ptuje narode; pa nezmožni so, kakor žabe, satan, neverska moč in malikovska duhovšina ustaviti in odverniti, kar je sklenila kaznovavna pravica Božja.

9. Ti duhovi, po kterih so delali satan, neverska moč in malikovavska duhovšina, so peklenske lastnije. Po mnozih slepotijah, videznih čudežih, goljufivih besedah išejo poglavarje in ljudstva v to nagniti, naj bi jim v pomoč bili s svojimi vojskami, de bi se zamogli v bran staviti sodbi in kazni, s ktero jih hoče Bog udariti tisti svoj véliki dan ali svoj odločeni čas. — Kakó močno de so bili neverski rimski cesarji goljufivimu prerokovanju malikov in mnogoteri vražarii vdani, je iz starih zgodeb znano; koliko de je malikovavska duhovšina, in satan sam k temu pomagal, je bilo že pred razločeno (13. razl. 23. in 25.). Večkrat so bile besede duhovšine in oznanila malikov krive preganjanja Božjih služabnikov; tako je bilo ravno ob Dioklecijanovim preganjanji; posebno se je z vedeževanjem pečal cesar Julijan, vojsko zoper Perzijane in vse svoje početke zoper kristjane je ravnal po tem. Tudi vnanji neverski narodi so imeli svoje vedeževavce in vražarje, Nemci in Galijani svoje druide, Perzijani svoje mage; in ravno oni so potem, ko je keršanstvo mir doseglo v rimskim cesarstvu, preganjanje vnéli na Perzijanskim. — Vse to se ozéra tudi na poslednji čas, ko bo Antikrist narode in kralje okrog sebe zbiral v podporo svojiga gospostva; pa vsi njegovi početki bodo prazni, ker se ne bo mogel Kristusovi moči v bran staviti (Evzebi, Hieronim).

10. Ta versta je medstavek. Besede *„véliki dan Gospodov“* v svetim pismu sploh pomenijo čas Božjiga maševanja nad nasprotniki Božjiga kraljestva, čas Božje sodbe nad hudodelniki (Iz. 13, 6. Jerem. 30, 7. Joel 2, 1. Sofon. 1, 14.), s posebnostjo pa poslednjl sodnji dan (Luk. 17, 24: 1. Tes. 5, 2: 2. Petr. 3, 10.). Apostelj se ozre v ta posledniji čas, v sodnji dan, torej opominja k čuvanju in k skerbi, se previditi z dobrimi deli (Primeri Mat. 24, 43. i. d.).

11. Versta 16. se zopet veže z v. 14. Poslancam neverske močí je šlo po volji, Bog je dopustil, de so dobili pomočnikov; zbrali so se vsi z neversko močjo vred na borišu, ki se imenuje *„Armagedon“*, in so bili pripravljeni se bojevati s sovražniki, ktere je Bog poslal v maševanje nad neverstvam. Imé *„Armagedon“* (Harmagedon) kaže na nesrečen iztek tega boja. To imé namreč je po hebrejski besedi toliko kolikor gora *„Megidon“*, gora pokon-

Digitized by Google

svojo kupo v zrak, in je prišel velik glas iz tempeljna od sedeža, rekoč: Zgodilo se je![12])

18. In vstali so bliski, in glasovi, in velik potres je vstal, kakoršniga še nikoli ni bilo, kar so bili ljudje na zemlji; takošen in takó velik je bil potres.[13])

19. In razdelilo se je véliko mesto v tri dele; in mesta narodov so padle,[14]) in Babilon, vélika, je prišla v spomin pred Bogam, de ji je dal kelih vina svoje grozovitne jeze.[15])

20. In vsi otoki so zginili, in gorá ni bilo najti.[16])

---

čanja. Megidon se je imenovalo tudi mesto v Manasetovim rodu; ondi sta se zgodila dva huda boja, v pervim je izraelski vojvoda Barak pokončal vojsko kananskiga kralja Jabina (Sodn. 5, 19.), v drugim je egiptovski kralj Nekao potolkel judovsko vojsko, in celo kralj Jozija je ondi smert našel (4. Kralj. 23, 29; 2. Kron. 35, 20—25.). Po vsaki strani je tedaj Armagedon nesrečen kraj, in že po imenu se naznanuje nesreča in pokončanje. Tukaj vender ni potreba misliti na kteri poseben kraj, kjer bi imela neverska rimska moč s svojimi pomagavci vred ob enim popolnama pokončana biti; temuč le sploh se mora razumevati ukončanje neverstva in njegove moči v rimskim cesarstvu. Po samim pa se smé ozérati zlasti na boj cesarja Konštantina zoper Maksencija pred vratmi rimskiga mesta: v ta boj je bil Konštantin spodbujen po prikazni križa Kristusoviga, s tem znamnjem je šel sovražniku naproti; Maksenci je bil premagan, našel je konec v vodi, z njim je padla moč neverstva, in keršanstvo je bilo oprosteno. Cesarski razglas iz Milana 313. leta je cerkvi oznanil mir. V popolno zmago keršanstva, in v popolno pokončanje neverstva je pomagal še boj cesarja Konštantina zoper Licinija 324. leta, perzijanska vojska, v kteri je padel hudobni cesar Julijan 363. leta, in boj cesarja Teodozija zoper Evgenija, v kterim so bili pokončani poslednji ostanki neverske rimske moči 394. leta (Evzebi, Sokrat, Teodoret v svojih cerkvenih zgodbah). — To prerokovanje méri tudi v poslednji čas, in oznanuje padec Antikrista, kteriga bo Kristus pokončal s sapo svojih ust (2. Tes. 2, 8.), in popolno pokončanje njegove moči (Tertulijan, Hieronim, Efrem).

12. To je: Neverska moč je padla! Ta padec je v zgodbah zaznamnjan z zmago cesarja Konštantina, in z njegovim prestopam k keršanski veri. Potem je malikovanje v rimskim cesarstvu polagama ponehovalo, po cesarjih Teodozii in Honorii je bilo celo naravnost prepovedano; tudi nekeršanske naprave so bile polagama prenarejene, in rimsko cesarstvo se je spremenilo v keršansko cesarstvo, ktero je sveto vero Kristusovo čislalo, podpéralo in varovalo.

13. Prikazen bliska, groma in potresa se je nekoliko spolnovala v čudovitih prigodbah: ko je bil namreč cesar Julijan Judam dovolil jeruzalemski tempelj zopet sozidati, je protres razmetaval zid in kamnje, in ogenj je požigal vso perpravo; ko se je cesar Teodozi vojskoval z Evgenijem, je strašna burja pomagala sovražno vojsko pokončati (Sokrat, Sozomen, Teodoret). Po drugi strani pa je grom in potres podoba popolne spremembe svetá, ki se je zgodila po tem, ko je bila keršanska vera sprejeta v rimsko cesarstvo.

14. Véliko mesto, to je pogiavitni sedež neverstva, rimsko mesto je nehalo biti središe malikovanja, in druge mesta, ki so bile zavoljo službe malikov čislane, so prišle ob imé; povsod je šlo neverstvo k koncu.

15. Véliko mesto Babilon, to je, Rim (glej 14. razl. 13.), kjer je neverstvo in malikovanje imelo svoje središe, mora tudi okusiti Božjo jezo. Sodba Božje jeze nad rimskim mestam se popisuje v naslednjim 17. in 18. poglavji.

16. To je podoba popolniga razdjanja in razpada.

Digitized by Google

21. In velika toča kakor talent (*težka*) je padala z neba na ljudi; in ljudje so preklinjali Boga zavoljo tóčine nadloge, ker je bila silno velika.[17])

## XVII. Poglavje.

Babilon, velika nečistnica, mati vsih gnusob na zemlji, napojena s krvjo mučencov, je obsojena. Njeni kralji poredama padajo; drugi kralji, kteri so se popred z zverjo vred zoper Jagnje bojevali in so bili premagani, se zdaj obernejo zoper nečistnico, jo ropajo, tergajo, sežigajo.

1. In je prišel eden zmed sedmerih angeljev, kteri so imeli sedmere kupe, in je govoril z menoj, rekoč: Pojdi, pokazal ti bom obsojenje vélike nečistnice, ktera sedí na velíko vodah;

2. s ktero so nečistost delali kralji zemlje, in od vina njene nečistosti so se upijanili, kteri prebivajo na zemlji.[1])

3. In me je nesel v duhu v pušavo.[2]) In sim vidil ženo sedeti na zveri, rudeči kakor škerlat, ktera je bila polna preklinjavskih imén, in je imela sedem glav in deset rogov.[3])

---

17. Silno velika toča je tudi podoba jeze Božje; talent je pri starih tehtal okoli 50 liber. Vender pri strašnih sodbah Božjih se neverniki niso poboljšali, temuč so bili še le bolj terdovratni, kakor Egipčani ob Mojzesovim času; malikovanje se je zlasti še deržalo v Rimu, za tega voljo so imele priti še posebne kaznovavne sodbe nad to mesto. — Tudi te prikazni merijo v poslednji čas, in močne besede, s kterimi so popisane vse nadloge, kažejo, de bo poslednje neverstvo ob koncu svetá še strašnejše kaznovano, kakor pa malikovanje v rimskim času (Hieronim, Efrem).

1. Nečistnica, ki sedí na veliko vodah, je rimsko mesto, ktero je gospodovalo čez veliko narodov (v. 15.); jasno se to razodeva iz 3. 9. in 18. verste, kjer je povedano, de je zidano na sedmih hribih, in de je poglavitno mesto veliciga rimskiga cesarstva. Le to se utegne vprašati, ali prerokovanje zadeva rimsko mesto pred padcam ali po padcu neverstva. Gotovo se mora to mesto misliti po padcu neverske močí: zakaj že je ponižano, sedí v pušavi (v. 3.), in od zveri, to je, od neverskiga cesarstva, je pisano, de ga takrat ni več (v. 8.), ko sodba prihaja nad mesto. Prerokovanje tedaj se ozéra v čase, ko je bil cesar Konštantin že sprejel kerščansko vero. Ne sme se pregledati, de prikazen obsega tudi poslednji čas, in razodeva obsodbo tistiga veliciga mesta, ktero bo takrat središe ponovljeniga neverstva, ali sploh naznanuje obsodbo neverskiga svetá (Avguštin, Prosper, Ambrož, Anzelm, Tomaž Ak.). Nečistnica se to mesto imenuje zavoljo malikovanja; pri prerokih se namreč zveza človekova z Bogam pred očí stavi v podobi zakona ali zveze neveste z ženinam; torej se tudi odstop od Boga, zlasti odstop k malikam, šteje za nečistost, kurbanje, prešeštvo (Iz. 23, 16. Jerem. 3, 1. Ecch. 16, 1.); ravno tako tudi sv. Janez tukaj popisuje malikovanje v podobi kurbanja ali nečistovanja.

2. Rimsko mesto je bilo tisti čas kakor v pušavi; zakaj neversko cesarstvo je bilo jenjalo, in Konštantin je celo cesarski sedež prestavil v Carjigrad (Konštantinopel); in če so bili kteri cesarji tudi v zahodu, so raji v Milanu stanovali.

3. Zver je neversko cesarstvo (13, 1. i. d.), rudeča je kakor škerlat zavoljo

Digitized by Google

4. In žena je bila ogernjena s karmezinam in škerlatam, in ozaljšana z zlatam, z dragimi kamni in z biseri,[4]) in je imela zlat kozarec v svoji roki, poln gnusobe in nečednosti njene nečistosti.[5])

5. In na njenim čelu je bilo zapisano imé: Skrivnost; vélika Babilon, mati nečistosti in gnusobe na zemlji.[6])

6. In sim vidil ženo pijano od kervi svetnikov, in od kervi mučencov Jezusovih. In sim se čudil z velikim čudenjem, ko sim jo vidil.

7. In mi je rekel angelj: Zakaj se čudiš? Jest ti bom povedal skrivnost žene in zveri, ktera jo nosi, ktera ima sedem glav in deset rogov.[7])

8. Zver, ki si jo vidil, je bila, in je ni več, in bo prišla iz brezna, in pojde v pogubljenje; in se bodo čudili prebivavci zemlje (kterih iména niso zapisane v bukvah življenja od začetka svetá), ko bodo vidili zver, ktera je bila in je ni več.[8])

9. In ta je razumen, ki ima modrost v sebi. Sedmere glave pomenijo sedem hribov, na kte-

---

prelite keršanske kervi. Žena, ki na zveri sedí, je očitno véliko mesto tega cesarstva.

4. To je podoba bogastva, sladnosti, pohotnosti.

5. Mesto nataka kozarec nečistosti, to je, malikovanja, iše namreč malikovanje z njegovimi pregrehami povsod razširiti (Ambrož; primeri govor sv. Leona v praznik sv. apost. Petra in Pavla).

6. to je, ima imé *„skrivnostna Babilon“*; v nji se namreč ne sme misliti staro babilonsko mesto na Jutrovim, ampak v skrivnostnim pomenu drugo mesto, ktero je ravno tako kakor nekdaj Babilon malikovanje uganjalo do verha, in preganjalo izvoljeno ljudstvo, to je namreč neverski Rim. V oziru na poslednji čas se mora Babilon misliti središe ponovljeniga neverstva, ali sploh hudobni tadanji svét (Glej razl. 1.).

7. Razodel ti bom, kaj se ima dalje goditi s skrivnostnim mestam in z neverskim cesarstvam.

8. Zver, to je neversko cesarstvo in sploh neverska moč, ktero si vidil, je bila nekaj časa v polni oblasti, pa je zdaj kakor de bi je ne bilo, je vsa ponižana in omagana (Glej 16, 17.). Pa prišla bo zopet iz brezna, to je, si bo od svojiga globokiga padca opomogla, bo z novo močjo se skazovala, pa zopet šla v pogubo, in bo popolnama pokončana. In stanovavci zemlje se bodo zavzeli, ko bodo zver vidili zopet priti, in tako naglo iti v pogubo. V greškim: *„ko bodo vidili zver, ktera je bila, in je ni več, desiravno je“*, (desiravno so v njej še nektere iskre življenja). — Vernitev zveri kaže zlasti na vladanje odstopnika cesarja Julijana; pred njim namreč je keršanstvo že sprejeto bilo v rimsko cesarstvo, on pa je od keršanstva odstopil, in je kakor nar huji njegov sovražnik z vso močjo in zvijačo iskal neverstvo in malikovanje zopet na noge postaviti. Pa njegova vlada ni terpela celih dvajset mescov, in z njegovo smertjo je neverstvo v rimskim cesarstvu zopet padlo. — Razun tega pa prerokovanje zadeva tudi neverstvo poslednjiga časa in njegoviga poslednjiga podpornika, Antikrista; tudi on bo namreč po strahovitim pa kratkim gospodovanji s svojimi pomagavci vred po Kristusovi moči na večno pokončan (Glej zgorej 16, 16. razl. 11.). Na to prav jasno kaže beseda: *„bo prišla iz brezna“*, ker bo namreč peklenska moč posebno podpérala počétke Antikristove.

Digitized by Google

rih žena sedí; in pomenijo *(tudi)* sedem kraljev.

10. Pet jih je padlo, eden je, in eden še ni prišel; in ko pride, mora kratek čas ostati.

11. In zver, ktera je bila, in je ni več, ona je osma; in je od sedmerih in gre v pogubljenje.[9])

12. In deseteri rogovi, ki si jih vidil, pomenijo deset kraljev, kteri še niso kraljestva prejeli, temuč bodo kakor kralji prejeli oblast ob enim času za zverjo.[10])

13. Ti so ene misli, in bo-

9. Pomen verst 9—11. To je globoki pomen žene, ktera sedí na zveri. Sedmere glave zverine zaznamujejo njene sedmere hribe, zraven tudi sedmere njene kralje. Izmed teh kraljev jih je pet že padlo; eden vlada še zdaj, in eden bo še le prišel, in kadar bo prišel, bo vladal le kratek čas (in bo šel po tem v pogubo). Sedmeri hribi očitno naznanujejo rimsko mesto, ki je zidano na sedmerih hribih, kteri se imenujejo Palatin, Kvirinal, Celi, Viminal, Aventin, Eskvilin in Janikul (Primeri spodej v. 18.). Sedmeri kralji ali rimski cesarji, ktere apostelj méni, so gotovo zmed poslednjih neverskih cesarjev; in sicer je poseben ozir na čas, ko je neverska moč že upadla (v. 8.), in je rimsko mesto že nekakošno bilo v pušavi (v. 3.), desiravno je še vladal eden tistih neverskih cesarjev, in je eden še imel priti. Neverski cesar, kteri je še vladal, ko je neverstvo nehalo gospodovati v rimskim cesarstvu, je bil Licini; on je gospodaril nekaj časa s Konštantinam vred, ko je cesarstvo že začelo keršansko biti, dokler ni bil 324. leta premagan, in poznejše še umorjen. Peteri neverski cesarji pred njim so bili ravno preganjavci Dioklecijan, Maksimijan, Galeri, Maksimin in Maksenci, kteri so vsi smert našli v letih 311—313., ravno pred padcam neverskiga cesarstva. Sedmi, kteri še ni bil cesar, in še celo ni bil rojen, ko sta vladala Konštantin in Licini v družbi, je Julijan; njega so v 361. letu vojaki za cesarja oklicali, v času, ko je Konštanci, sin Konštantinov, vladal, in njegovo prizadevanje je šlo vse na to, neverstvo in malikovanje zopet v veljavo spraviti. Vender še dve leti ni bil na cesarskim sedežu, in je sramoten konec našel s pušico nenadama ranjen. Osmiga cesarja apostelj ne imenuje, temuč zver sama se šteje za osmo. Prav tako, kakor se kaže v zgodbah spolnjeno. Zakaj neverskiga cesarja ni bilo več za Julijanam; neverstvo pa je še ostalo, sicer ni z očitno oblastjo gospodovalo, pa se je bolj ali manj perkrito ohranilo in se še ohrani, in se bo ohranilo do konca svetá. Perstavljeno je, de zver je od sedmerih, to je, de ima lastnijo sedmerih, de keršanstvo sovraži in preganja. Res vsaktere čase so se nahajali keršanstvu sovražni ljudje, neverci ali pa krivoverci, celo keršanske vlade so večkrat bile take, de Božje cerkve niso varovale, temuč jo raji stiskale in preganjale. Pa vse to neverstvo bo šlo v pogubljenje; mnogotere krati ga bodo zadele enake kazni, kakoršne so se izlijale nad rimsko malikovanje (primeri 18, 4.), in v poslednje ob koncu časov bo popolnama pokončano, in keršanstvo bo obhajalo popolno zmago (Glej 20.).— V oziru na poslednji čas je sedmi kralj, kteri ima priti, nova neverska moč, ki se bo vzdignila poslednje čase, pa ne bo dolgo gospodovala; z Antikristam vred bodo šli v pokončanje tudi poslednji sovražniki Božjiga kraljestva.

10. Ti deseteri kralji so tisti neverski ali krivoverski kralji, kteri so kmalo po razdelitvi rimskiga cesarstva razne rimske dežele vzeli v svojo posest. Za rogove se štejejo pri zveri, ker sicer niso bili podložni rimski oblasti, pa so bili vender, kakor ona, sovražniga duha do svete cerkve. Desetica je sploh okroglo število, in jih vse obsega. *„Kraljestva še niso bili prejeli“*, ker jih še ni bilo v tistim času, od kteriga apostelj ravno (razl. 9.) govorí. *„Bodo*

Digitized by Google

do svojo moč in oblast zveri dali.[11])

14. Ti se bodo bojevali z Jagnjetam, in Jagnje jih bo premagalo, ker je Gospod gospodov in kralj Kraljev, in kteri so z njim, so poklicani, izvoljeni, in verni.[12])

15. In mi je rekel: Vodé, ki si jih vidil, kjer nečistnica sedí, so ljudstva, in narodi, in jeziki.[13])

16. In deseteri rogovi, ki si jih vidil na zveri, ti bodo sovražili nečistnico in jo bodo obropali in do naziga slekli, in bodo njeno meso jedli in jo v ognji sežgali.[14])

17. Zakaj Bog je dal v njih serca, de storé, kar njemu dopade, de dajo svoje kraljestvo zveri, dokler se ne dopolnijo besede Božje.[15])

18. In žena, ktero si vidil, je véliko mesto, ktero ima kraljevanje čez kralje na zemlji.[16])

---

*kakor kralji prejeli oblast ob enim času za zverjo*", to je, bodo kristjane preganjali ravno kakor rimski cesarji nekaj časa po razpadu rimskiga cesarstva. Med temi kralji so šteti perzijanski kralj Sapor, pod kterim je bilo veliko mučencov v izhodu, gotiška kralja Atanarik in Fritiger, ki sta tudi veliko keršanske kervi prelila med svojim narodam, vandalski kralj Genserik, kteri je katoličane posebno hudo stiskal v Afriki (Sokrat, Avguštin, Orozi, Rufin). V oziru na poslednji čas pa so tukaj misliti tisti kralji, kteri bodo v zvezi z Antikristam zaterali Božje kraljestvo, pa le kratek čas jim je odločen. V greškim: „*ob enim času z zverjo vred*" (to je, še tisti čas, ko bo zver še imela moč. Razl. 8.).

11. Ti kralji so bili ene misli v sovraštvu Jezusove cerkve, in so se perdružili rimskimu neverstvu, in so mu dali svojo moč v službo.

12. Kdor se vojskuje zoper keršanstvo, se vojskuje zoper Jagnje (Zgorej 5, 6. Djan. ap. 9, 4. 5.). Jagnje pa je s svojimi vred premagalo sovražnike, premagalo jih je z mečem svojih ust. Ti divji narodi so sprejeli besedo sv. evangelija, iz tropov zgrabljivih volkov so postali čede krotkih ovác. V pervi polovici petiga stoletja že so bile keršanske cerkve polne Gotov, Hunov, Svevov, Vendov, Burgundijanov in drugih narodov, v sramoto tistim Rimljanam, kteri so v sredi keršanstva še ostali malikovavci; kmalo po tem so stopili tudi Franki v Božjo cerkev (Orozi, Gregori Tur.). Tako bo Jagnje tudi premagalo poslednji čas vse nasprotnike.

13. Vode, ktere si vidil (v. 1.), kjer nečistnica sedi, kažejo, de je še veliko narodov in ljudstev ene misli z njo vred. Ta pristavek je tukaj v pojasnjenje, kakó de se po padcu rimskiga cesarstva še nahajajo preganjavci keršanstva.

14. Tisti kralji se bodo vojskovali zoper rimsko mesto, ga bodo razdjali, pokončali, požgali in s prebivavci strahovite reči počeli. Rimsko mesto so s silo vzeli, obropali in razdjali zaporedama v letu 410 gotiški kralj Alarik, v letu 455 vandalski kralj Genserik, v letu 465 Odoaker, in v letu 472 Ricimer, rimski vojvoda iz nemškiga rodú, in v letu 547 gotiški kralj Totila; tedaj v 137 letih je bil Rim petkrat v rokah sovražnikov, de je zgubil vso svojo poprešnjo bližobo, in časama je postal kakor pušava (18, 2.). Tisti čas, ko so ti divji narodi mesto napadali, je bilo ondi že sicer veliko število kristjanov, vender se je pa vedno še tudi neverstvo ohranilo, in še le med petim in šestim stoletjem so bili razdjani vsi tempeljni malikov; memo tega se je mesto moglo pokoriti zavoljo svojih starih grehov. — Po enakim potu bo poslednji čas tudi hudobni neverski svét prejel svojo kazen (Avguštin, Prosper).

15. Bog je dopustil po svojih modrih sklepih, de so ti narodi nekaj časa neverstvo podpérali s svojo močjo; ko so se pa imele spolniti njegove sodbe v kaznovanje rimskiga mesta, jih je imel kakor orodje svoje kaznovavne pravice.

16. Pomni dobo časa, v ktero prerokovanje méri; tista je namreč, ko je bil še

Digitized by Google

## XVIII. Poglavje.

Padec Babilona in véliciga mesta; stiske in nadloge, ktere pridejo nad to mesto. Kralji, kteri so bili pred z njim zvezani, se bodo zavzemali nad njegovo stisko; kupčevavci zemlje bodo jokali in plakali nad njim, in bodo žalovali zavoljo njegoviga razdjanja. Pa sveti apostelјni in preroki se bodo veselili, de se je Bog nad mestam maševal zavoljo vsiga, kar so popred terpeli. Stiska in žalost tega mesta bo dolgo terpela, ker je prelivalo kri svetnikov.

1. In po tem sim vidil druziga angelja priti z néba, kteri je imel velíko oblast; in zemlja je bila razsvetljena od njegoviga veličastva.[1])

2. In je močno zavpil, rekoč: Padla je, padla je Babilon vélika;[2]) in je postala prebivališe hudičev, in hramba vsih nečistih duhov, in hramba vsih nečistih in ostudnih ptic;[3])

3. ker od strupeniga vina njene nečistosti so pili vsi narodi, in kralji zemlje so z njo delali nečistost,[4]) in kupčevavci zemlje so od njene velike potrate obogatéli.

4. In sim slišal drug glas z néba, kteri je rekel: Pojdite iz njé, moje ljudstvo![5]) de ne bote deležni njenih pregreh, in de ne bote od njenih nadlog prejeli.

5. Zakaj njeni grehi so prišli do nebes, in Bog se je spomnil njenih hudobij.

6. Vernite ji, kakor je tudi ona vam delala; povernite ji dvojno po njenih delih; v kozarcu, v kterim je mešala, ji dvojno mešajte.

7. Kolikor se je povzdigovala in v sladnosti bila, toliko ji dajte stiske in žalosti; pravi

---

Licini cesar (v. 10.). in je rimsko mesto še gospodovalo čez veliko narodov in ljudstev.

1. To je podoba razsvetljenja, ktero se je razširilo po zemlji, ko je luč svetiga evangelija sijala po daljavah, in je bilo neverstvo premagano in zaterto v rimskim cesarstvu. To je tudi podoba luči svete vere, ktera bo še poslednji čas zemljo obsvetljevala.

2. Glej zgorej 17. razl. 6. Sv. Janez rabi enake besede, kakor nekdaj prerok Izaija (21, 9.).

3. Besede: *„prebivališe hudičev“*, *„hramba nečistih duhov“*, *„hramba nečistih in ostudnih ptic“* so razgledljive podobe razdjanja (Iz. 13, 20. i. d. 34, 11. Primeri Mat. 12, 43.). Popolno razdjanje se je nad rimskim mestam spolnilo prav po čerki. Še današnji čas je nekdanje, staro neversko mesto veči del v razvalinah; zakaj novi keršanski Rim je veči del zidan na nekdanjim Martovim polji, ktero je bilo zunaj stariga mesta. — De je vse to tudi podoba poslednjiga razdjanja hudobniga svetá, je jasno samo po sebi (Areta, Beda).

4. Glej zgorej 14, 8. 10: 17, 2.

5. Kakor je Kristus nekdaj veleval iz Jeruzalema bežati pred razdjanjem mesta (Mat. 24, 16—20.), ravno takó opominja tudi sv. Janez zastran rimskiga mesta. In res so tudi od ondod marsikteri kristjani bežali, preden je gotiški kralj Alarik mesto oblegel; sv. Inocenci papež je bil takó odšel stiski,

Digitized by Google

namreč v svojim sercu:[6]) Sedím kraljica, in nisim vdova, in ne bom vidila žalosti.

8. Zato bodo en dan prišle njene nadloge, smert, in žalost, in lakota, in bo z ognjem požgana; ker Bog je mogočen, kteri jo bo sodil.[7])

9. In bodo jokali in plakali nad njo kralji zemlje, kteri so z njo nečistost delali, in v sladnosti živeli, ko bodo vidili dim njeniga pogoriša.[8])

10. Od deleč bodo stali zavoljo strahú njenih stisk, rekoč: Gorjé, gorjé! tisto véliko mesto Babilon, mogočno mesto! zakaj v eni uri je prišla tvoja sodba.

11. In kupčevavci zemlje bodo jokali in žalovali nad njo, ker njih blagá nihče več kupil ne bo:

12. blaga iz zlatá in srebra, dragih kamnov in biserov in tančice,[9]) in karmezina, in žide, in škerlata; in mnogoteriga lepo dišečiga lesa in mnogoterih slonokostenih posod, in mnogoterih posod iz draziga kamna, in brona, in železa, in marmorja;

13. in cimeta, in dišáv, in mazil, in kadila, in vina, in olja, in cvetne moke, in pšenice, in živine, in ovác, in kónj, in vozov, in sužnjev, in človeških duš.[10])

14. In sadje, poželenje tvoje duše, je od tebe zbežalo, in vse mastno in dobro je zginilo spred tebe; in tega ne bodo več našli.

15. Prodajavci teh rečí, kteri so obogatéli, bodo deleč od njé stali zavoljo strahú njenih stisk, ter bodo jokali in plakali,

16. in rekli: Gorjé, gorjé! tisto véliko mesto, ktero je bilo oblečeno v tančico, in v karmezin, in v škerlat, in ozaljšano z zlatam, in dragimi kamni, in biseri!

17. zakaj v eni uri je pokončano toliko bogastvo! In vsak barken gospodar, in vsak, kteri po morji vozi, in brodniki, in kteri imajo opravilo na morji, so od deleč stali,

18. in so vpili, ko so vidili

drugi so celo v izhodnje kraje bežali; takó je bežala sv. Pavla s hčerjo sv. Evstohijo v Betlehem k sv. Hieronimu, ki se je ondi mudil v razlaganji sv. pisma. Tudi ob napadu vandalskiga kralja Genserika je velika množica mesto popred zapustila.

6. Glej 17. razl. 16.

7. Alarik je s svojimi Goti mesto po hudi stiski vzel, oropal in požgal; razun tega je tudi kuga in lakota mesto djala v prežalosten stan. Genserika je sv. Leon papež potolažil, de Rima ni požgal, pa ropali so ga Vandali skozi štirnajst dni (Hieronim, Avguštin, Orozi).

8. Naslednje žalovanje kraljev in kupčevavcev nad padcam rimskiga mesta je popisovanje po šegi pesnikov, de se ta padec bolj živo postavi pred očí. Smelo bi se tudi reči, de je v tem žalovanji naznanjena misel: Ko bi še živeli tisti neverski kralji in kupčevavci, kakó bi plakali nad pokončanjem in pogorišem rimskiga mesta.

9. tankiga, beliga egiptovskiga platna.

10. V greškim: *„teles in človeških duš“*. *„Telesa“* (σώματα) so sužnji, hlapci in dekle, s kterimi se je nekdanji čas kupčevalo (primeri Tob. 10, 12.); šteti so bili, kakor de bi ne bili imeli duše in človeške vrednosti. Nasproti pa so *„človeške duše“* (ψυχα ανθρωπων) prosti ljudje (Tirin), kteri so se pa sami prodajali v nečistost ali v boje po glediših. Drugi razlagavci pa pravijo, de se *„človeške duse“* tudi sužnji in sužnje imenujejo.



Digitized by Google

njegovo pogoriše, ter so rekli: Ktero *(mesto)* je enako temu vélikimu mestu?[11])

19. In so trosili pepel na svoje glave, ter so vpili, jokali in plakali, rekoč: Gorjé, gorjé! tisto véliko mesto, v kterim so od njegoviga blaga vsi obogatéli, kteri so imeli barke na morji; zakaj v eni uri je bilo pokončano.

20. Veselíte se nad njim nebó, in sveti aposteljni, in preroki; zakaj Bog je sklenil vašo sodbo čeženj.

21. In en močen angelj je vzdignil kamen, kakor velik mlinsk kamen, in ga je vergel v morje, rekoč: S tako močjo bo verženo tisto véliko mesto Babilon, in se ne bo nič več našlo.

22. In glas citrarjev in pevcov, in piskačev, in trobentarjev se ne bo več v tebi slišal; in nobeniga umetnika, bodi umetnije ktere koli hoče, ne bo več v tebi najti; in glas mlina se ne bo več v tebi slišal.

23. Svetloba svečave ne bo več v tebi svetila; in glas ženina in nevéste se ne bo več v tebi slišal; zakaj tvoji kùpci so bili poglavarji na zemlji, in s tvojimi sleparijami so bili zapeljani vsi narodi.

24. In v njem se je našla kri prerokov in svetnikov, in vsih, kteri so bili umorjeni na zemlji.[12])

## XIX. Poglavje.

Svetniki v nebesih hvalijo Boga zavoljo obsodbe nečistnice. Božje kraljestvo je na zemlji poveličano, ženitnina Jagnjetova je prišla, njegova nevesta je pripravljena. K sklepu se v novi podobi pokaže zmaga Kristusova nad zverjo, nad lažnjivim prerokam in nad drugo množico nasprotnikov Božjiga kraljestva.

1. Po tém sim slišal kakor glas veliko trum v nebesih, ki so rekle: Aleluja![1]) češenje in slava, in moč bodi Bogu našimu!

2. Ker resnične in pravične so njegove sodbe, ki je obsodil véliko nečistnico, ktera je pačila zemljo s svojo nečistostjo, in se je zmaševal zavoljo kervi svojih služabnikov nad njenimi rokami.

3. In so spet rekli: Aleluja! In njen dim gre kviško vse vekomaj.[2])

4. In so padli štiri in dvaj-

---

11. Njegovi mogočnosti in lepoti ni bilo enaciga, tudi od deleč ne. „Cui par est nihil aut majusve, nihilque secundum“, to je: kterimu ni nič enaciga ali večiga in nič druziga, je rekel neki rimski pisavec.

12. Verste 22., 23. in 24. obsegajo podobe po šegi prerokov, ktere se ne morejo razumevati po čerki, temuč le pojasnujejo véliko razdjanje rimskiga mesta. Spolnovalo se bo vse to tudi ob koncu svetá nad prebivališi nevercov in hudobnežev (Beda in drugi).

1. *„Aleluja!“* hebrejska beseda, je toliko kolikor: Hvalíte Boga!

2. Za vse čase je pokončano staro rimsko neverstvo; enako podobo rabi prerok Izaija (34, 10.) od Božje kazni nadEdomam.

Digitized by Google

seteri starašini in čvetere živali,[3]) in so molili Boga, kteri je sedel na sedežu, rekoč: Amen, aleluja!

5. In glas je od sedeža izšel, rekoč: Hvalíte Boga našiga vsi njegovi služabniki, in kteri se ga bojtè, majhni in veliki!

6. In sim slišal kakor glas velíke množice, in kakor šum velíko vodá, in kakor bobnenje velíkih gromov reči: Aleluja! ker kraljuje Gospod naš, vsigamogočni Bog![4])

7. Veselímo se in radujmo, in dajmo mu čast; ker je prišla ženitnina Jagnjetova, in se je njegova nevesta perpravila.[5])

8. In dano ji je bilo, de se je oblekla v svetlo in belo tančico;[6]) tančica namreč je opravičenje svetnikov.[7])

9. In mi je rekel: Zapiši: Blagor jim, kteri so na ženítno

---

3. Glej zgorej 4, 10: 5, 14.

4. Zdaj, ko je neverstvo pokončano, Gospod sam kraljuje, njegovo kraljestvo je med ljudmi poveličano. Aposteljnu se tukaj pogled odpéra v tiste čase, ko je sveta cerkev po končanim preganjanji mir dosegla, in začela na zemlji častito gospodovati. S to podobo je tukaj naznanjeno, kar je spodej (20, 3. 6.) pokazano v podobi tavžentletne perklenitve satanove in tavžentletniga kraljestva Kristusoviga.

5. Dokler je še neverstvo na svetu gospodovalo, je bilo število kristjanov, ki je bilo nabrano zmed Judov in nevernikov, le še majhno proti veliki množici narodov; velik del poklicanih je le še počakoval, ali bi se pridružil Kristusovi cerkvi, ali bi se zavezal s Kristusam. Ko je pa neverstvo padlo, in se ni moglo več ustavljati keršanstvu in ga uderževati, po tem so vsi, kar je bilo izvoljenih, hiteli Kristusu naproti kakor svatje na ženitnino, kakor je bil on sam že pred naznanil v priliki (Mat. 22, 1—14.). Kristusova nevesta, sveta cerkev, je zdaj vsa perpravljena hitela v naročje svojiga ženina. Zatorej za prerokovanjem od zmage Kristusove nad neverstvam (pogl. 15. do 18.) tukaj prav primerno nasledva prikazen od ženitnine Jagnjetove in od perpravljanja njegove neveste. Potem se zmaga Kristusova nad neverstvam še enkrat v veliki podobi postavi pred oči (v. 11—21.). Nekaj so s tem povzete vse sodbe Gospodove, ktere so doslej prišle na neverski svét, nad zver in kriviga preroka, in na njune nasledovavce; nekaj se naznanuje, de zveza s Kristusam, ki jo človeštvo zdaj obhaja, ni prosta vojske, ker se je še vedno bojevati z zapeljivostjo svetá in satana, kolikor Bog to dopuša v poskušnjo svojih služabnikov; verh tega pa se tudi jasno kaže, de serčnim in stanovitnim bojevavcam je popolna zmaga s Kristusam vred obljubljena, nasproti pa je vsim nasprotnikam Kristusovim poguba s satanam vred perpravljena. Zastran zveze Kristusove z njegovimi dušami po podobi zveze ženinove z nevesto glej visoko pesem in njeno razlaganje.

6. Glej zgorej pogl. 18. razl. 9.

7. to je, stan opravičenja, oprostenja od greha, in posvečenja; z drugo priliko Gospod to imenuje svatovsko oblačilo (Mat. 22, 11.). Podoba ženitnine se ozéra tudi na večno zveličanje izvoljenih; ondi bodo izvoljeni na vekomaj zedinjeni z Gospodam, in se bodo pri njem veselili brez konca. Ti ženitnini se ne bo smel nihče približati, kdor ne bo imel svatovskiga oblačila, to je, kdor ne bo v stanu posvečujoče gnade Božje, popolnama čist po nedolžnim ali po resnično spokornim življenji, in bogat z lepimi čednostmi in dobrimi deli (Avguštin, Hieronim).



Digitized by Google

večerjo Jagnjetovo poklicani,[8]) in mi je rekel: Té besede Božje so resnične.[9])

10. In sim padel pred njegove noge, de bi ga môlil. In mi reče: Glej, de tega ne storiš! služabnik sim s teboj vred in s tvojimi brati, ki imajo pričevanje Jezusovo. Boga môli![10]) Zakaj pričevanje Jezusovo je duh prerokovanja.[11])

11. In sim vidil nebesa odperte, in glej! bil je bel konj,[12]) in kteri je na njem sedel, se je imenoval Zvesti in Resnični,[13]) in po pravici sodi in se vojskuje.

12. Njegove očí pa so bile kakor ognjen plamen, in na njegovi glavi je bilo veliko kron;[14]) in je imel zapisano imé, ki ga nihče ne vé, kakor on sam.[15])

13. In je bil oblečen v oblačilo s kervjo pokropljeno;[16]) in njegovo imé se imenuje Beseda Božja.[17])

14. In vojske, ki so v nebesih, so šle za njim na belih konjih,[18]) oblečene v belo in čisto tančico.[19])

15. In iz njegovih ust gre na obe straní ojster meč, de z njim udari nevernike.[20]) In on bo čez njé kraljeval z železno palico; in on tlači tlačivnico serditiga vina jeze Boga vsigamogočniga.[21])

---

8. Tukaj govorí zopet angelj, po kterim je bilo razodenje dajano sv. Janezu. — Ženitna večerja Jagnjetova je za poklicane na tem svetu pripravljena iz vsih duhovnih dobrot, kterih se udje svete cerkve vdeležujejo; v tem se razumeva Kristusov nauk, sveti zakramenti, in zlasti presveti zakrament, kteri se s posebnostjo imenuje *„sveta večerja“*. Ženitna večerja Jagnjetova v nebesih za izvoljene pa je večno zveličanje, gledanje in vživanje Gospoda samiga; to se doseže po premagi vsih sovražnikov zveličanja.

9. To je resnično, de blagor njim, kteri so k ženitnini Jagnjetovi poklicani, in jim ne manjka svatovskiga oblačila; zakaj Bog sam, večna resnica, to govorí.

10. Nikar tega ne delaj, jez sim le sohlapec tvoj in tvojih bratov po veri, sohlapec vsih, kteri imajo pričevanje Jezusovo, kteri Jezusu dajejo pričevanje z besedo in v delih. Le Bogu samimu gré ta čast, de ga molijo vse stvari.

11. Jezusu pričevanje dajati je toliko vredno kolikor prerokovati; zakaj oboje je delo eniga in ravno tistiga Duha, en Duh nas vodi, angelje in ljudi, torej smo si enaki, bratje.

12. To je podoba zmage (Zgorej 6, 2.). Primeri zgorej razl. 5.

13. to je, Jezus Kristus. Glej zgorej 3, 14.

14. Zakaj on je mnogoteri premagavec; greh, pekel, smert, judovstvo, neverstvo, vsi njegovi nasprotniki so pod njegovimi nogami.

15. To skrivnostno imé je: *„Beseda Božja“* (Glej v. 13.). Te Božje Besede ne spozná, ne razumé, ne obseže nobeno vstvarjeno bitje; le Bog sam zamore sam sebe misliti in razumeti.

16. to je znamnje njegove kervave rešivne smerti; apostelj se ozéra v besede Izaijeve (53, 1—4.).

17. Glej Jan. 1, 1.

18. Trume svetnikov so tudi na belih konjih, ker s Kristusam vred premagujejo.

19. Glej zgorej razl. 7.

20. njegova beseda premaguje in sodi (Hebr. 4, 12.). Primeri zgorej 1, 16.

21. On spolnuje Božje kaznovavne sodbe nad svojimi terdovratnimi nasprotniki brez pregledovanja ali zanašanja. *„Grozdje tlačiti“* je podoba pokončanja (Glej Iz. 63, 3.).

Digitized by Google

16. In ima na svojim oblačilu, in na svojim ledji[22]) zapisano: Kralj kraljev, in Gospod gospodovavcov.

17. In sim vidil eniga angelja stati v solncu,[23]) in je vpil z velikim glasam ter rekel vsim pticam, ki so letale po sredi neba:[24]) Pridite in se zberíte k véliki večerji Božji;[25])

18. de bote jedle meso kraljev, in meso oblastnikov, in meso močnih, in meso kónj in tistih, kteri sedé na njih, in meso vsih prostih in sužnjih, in malih in velikih.

19. In sim vidil zvér in kralje zemlje, in njih vojske zbrane, de bi se vojskovale z njim, kteri sedi na konji, in z njegovo vojsko.

20. In zgrabljena je bila zvér, in z njo lažnjivi prerok, ki je delal znamnja pred njimi, s kterimi je zapeljal tiste, ki so prejeli znamnje zveri, in so molili njeno podobo.[26]) Živa sta bila ta dva veržena v ognjeno jezero, kjer je žveplo gorelo.

21. In drugi so bili pomorjeni z mečem, ki je šel iz ust njega, ki je sedel na konji; in vse ptice so bile nasitene z njih mesam.[27])

## XX. Poglavje.

Angelj zveže satana, ter ga verže in zapre v brezen na tavžent let. Kristus s svojimi kraljuje tavžent let; to je pervo vstajenje. Po tem bo satan zopet na kratek čas izpušen iz ječe, zbral bo ljudstva, zlasti Goga in Magoga, v boj zoper svetnike in sveto mesto; pa ogenj z nebes bo vse pokončal, in satan bo z lažnjivim prerokam vred veržen v ognjeno jezero. Po tem bo konec svetá, vstajenje mertvih in poslednja sodba.

1. In sim vidil angelja z | neba priti, kteri je imel ključ

---

22. na oblačilu in na pasu, to je, vsa njegova zunanja podoba oznanuje, de je nar viši Gospod in Kralj.

23. Angelj stoji v solncu; to pomeni, de bodi znano vsim stvarém, kar oznanuje.

24. Beseda se ravná po tem, ker je vsa prikazen postavljena v nebeške daljave.

25. Roparske ptice so povabljene, se nasititi per večerji, ktero jim Bog napravi. Ptice nič posebniga ne pomenijo; one gredo k podobi velikiga pokončanja, ktero zadene Božje nasprotnike. Enaka podoba je pri preroku Ecehielu, ki govorí od pobitve izraelskiga ljudstva (Eceh. 39, 17.). Jedilo, ki je pripravljeno pticam, se imenuje večerja, ker imajo na Jutrovim na večer poglavitni obed.

26. Zastran zveri in lažnjiviga preroka glej zgorej 13, 1. i. d., in v. 11. i. d. V greškim: *„kteri je delal znamnja pred njo“*.

27. Metanje v ognjeno jezero in vbijanje z mečem, so podobe popolniga pokončanja rimskiga neverstva in malikovanja. Té dve podobi po svojim razločku tudi dajete na znanje, de bodo začetniki neverskih gnusob hujše kaznovani kakor pa zapeljánci. Vse to je verh tega tudi podoba Kristusove zmage nad neverstvam in krivim prerokam poslednjiga časa, to je, nad Antikristam in njegovimi nasledvavci, ko poslednjimi satanovimi počétki (Primeri 2. Tes. 2, 1. i. d., in spodej pogl. 20.).

Digitized by Google

brezna,[1]) in veliko kétino v svoji roki.

2. In je zgrabil drakona, staro kačo, ktera je hudič in satan, in ga je zvezal za tavžent lét;

3. in ga je vergel v brezen, in je zaperl, in zapečatil nad njim, de ne bo več zapeljeval narodov, dokler ne bo dokončanih tavžent lét; in po tém mora odvezan biti za malo časa.[2])

4. In sim vidil sedeže, in so sedeli na njih, in jim je bila dana sodba; in *(sim tudi vidil)* duše

---

1. to je, moč pekel odpreti. Angelj, kteri je satana vklenil, je véliki angelj Mihael, kakor zgorej (12, 7.).

2. Pomen teh podob je: Ko bo neverstvo pokončano, bo satanu za nedoločen dolg čas vzeta moč, ljudstva takó zapeljevati, kakor se je godilo v časih neverskiga rimskiga cesarstva. Kadar bo pa tisti čas pretekel, bo satanu zopet poprešnja moč dana, pa le kratek čas. Ko je bilo v poprešnjim poglavji ženitovanje Jagnjétovo in gospodovanje Božjiga kraljestva na zemlji naznanjeno, se tukaj v novi podobi stavi pred oči vzrok, zakaj de satan ljudi zdaj ne zapeljuje takó kakor popred, in zakaj de ima sveta cerkev obilniši mir kakor nekdaj; satan namreč je vklenjen, moč mu je vzeta za veliko časa. — Prav je pomniti, de se ta satanova vklenitev tukaj ozéra bolj v tisti čas, ko je bilo neverstvo v rimskim cesarstvu pokončano, kakor zveza s poprešnjim poglavjem na znanje daje; od tega časa satan ne more s toliko silo in zvijačo ljudi na svojo stran napeljevati. Od té dobe se tedaj tudi začenja štetev tistih tavžent let, ko se je sveta vera jela z večji močjo med narodi razširjati (Avguštin in drugi). Doba, v kteri je bilo neverstvo pokončano, se sploh stavi v leto 313, ko je sveta cerkev prostost in mir dosegla v rimskim cesarstvu; vender prav na tanko ni določena s tem letam, ker je neverstvo le polagama ponehovalo (Primeri zgorej pogl. 16. razl. 11.). Po ti dobi *„bo satanu moč vzeta, ljudstva takó zapeljevati kakor popred“*. S temi besedami ni naznanjeno, de bi bila moč satanova popolnama zaterta, ravno takó kakor beseda: *„de bo odvezan“*, ne terdi njegove neomejene oblasti (Avguštin). Očitno so besede *„zvezati“*, *„zapreti“*, *„zapečatiti“* postavljene bolj v oziru na tisto moč, kakoršno je satan kazal v neverskim rimskim cesarstvu. To razlaganje je poterjeno po zgodovini. Noben čas, kar je padlo rimsko cesarstvo, keršanstvo ni bilo takó hudo in takó dolgo preganjano, nikjer ni toliko dežel in toliko ljudstev obsegalo, nikjer ni bilo toliko vladarjev samo v to misel zedinjenih, ga popolnama pokončati; tudi malikovanje, kjer je bilo enkrat zaterto, se ni nikjer več takó povernilo, in njegove gnusobe se niso nikjer več pokazale v enaki méri. Vender satan ni bil popolnama v pokoji. Kjer se je keršanstvo v novič hotlo ustanoviti med nevernimi narodi, povsod se mu je nasprotovalo; krivoverstva so sveti cerkvi delale veliko britkost, zlasti je muhamedanstvo zaterlo veliko keršanskih srenj; dostikrat zasmehujejo sveto vero hudobni ljudje, sveto cerkev stiskajo sem ter tje zmoteni vladarji, namesti nekdanjiga malikovanja so trebuh, denar, blagó in pregrešna slast maliki mnogoterih ljudi (Fil. 3, 19. Kol. 3, 5.). — Satanu je moč vzeta na dolg, pa ne določen čas. Zgorej je sicer povedano, de na *„tavžent let“*; pa to je le okroglo število, kar je jasno iz Jezusovih besedi, de poslednji čas, kteri bo nastopil ravno po teh tavženterih letih, ima neznan ostati (Mat. 24, 36. Mark. 13, 32. Djan. ap. 1, 7.). V tem številu se mora tedaj sploh razumevati čas, kteri pretéka od padca neverstva do poslednje dobe (Avguštin, Hieronim. Gregori in drugi). V poslednji dobi bo satanu zopet poprešnja moč dana kratek čas (Glej v. 7.). — Nekteri razlagavci pa, ki se ozérajo na tisto satanovo vklenitev, kjer je Kristus s svojo smertjo premagal

Digitized by Google

ob glavo djanih zavoljo pričevanja Jezusoviga, in zavoljo besede Božje, in kteri niso molili ne zveri ne njene podobe, in niso prejeli njeniga znamnja na svojih čelih, ali na svojih rokah; in so živeli ter kraljevali s Kristusam tavžent lét.[3])

5. Drugi mertvi pa niso živeli, dokler ni dokončanih tavžent lét.[4]) To je pervo vstajenje.[5])

6. Blagor mu, in svet je, kteri ima del v pervim vstajenji;[6]) čez té druga smert nima močí;[7]) temuč bodo mašniki

---

pekel, in je človeštvo rešil iz oblasti satanove. štejejo tavžentere leta od Kristusove smerti do konca svetá (Gregori, Andrej Ces., Beda).

3. Ko je bil satan zvezan, ko je bilo neverstvo poterto, je sveta cerkev začela na zemlji gospodovati (zgorej 19, 7.), in bo gospodovala tavžent lét, do konca svetá (Glej razl. 2.). Poveličani svetniki, in zlasti sveti mučenci bodo v nebesih kraljevali in sodili tavžent lét s Kristusam vred. Na stolih ondi sedijo ne samo apostelni (Mat. 19, 28.), ampak sploh vsi zveličani verniki, ker je kraljevanje s Kristusam obljubljeno vsim pravim kristjanam (1. Tes. 2, 12.). Posebno pa so imenovani sveti mučenci, kteri so dali celò svoje življenje za Kristusa. V nebesih pa zdaj kraljujejo le duše svetnikov, zakaj telesa pravičnih počivajo še v grobéh; kraljujejo pa takó, de se vdeležujejo kraljevanja Kristusoviga. Ko Kristus svojo cerkev vlada, vodi in varuje, se tega vladanja vdeležujejo svetniki Božji, in ako jih zastran svojiga zveličanja pomoči prósimo, mora njih prošnja imeti prav veliko moč, ker so sovladarji s Kristusam. To kraljevanje duš bo terpelo do poslednjiga časa; ko bo pa še poslednje satanovo perzadevanje pokončano, bo nasledvalo vstajenje mertvih in sodba, in po tem ne bodo kraljevale zgolj duše, ampak duše sklenjene s poveličanimi telesi.

4. Drugi mertvi, to je hudobni, kteri so zveri služili, ne živé in ne kraljujejo v nebesih s Kristušam vred; mertvi po duši kakor po telesu so spred Božjiga obličja zaverženi, nebesa so jim zaperte, pekel je njih delež. Beseda *„niso živeli“* je nasprotje besede *„so živeli“* v poprešnji versti. Kakor té besede pomenijo sveto in zveličansko dušno življenje pravičnih, takó pomenijo une nesveto in nesrečno življenje krivičnih. Pomni še, de se z besedami: *„niso živeli, dokler ni dokončanih tavžent lét“*, ne reče, de bi tisti mertvi po dopolnjenih tavženterih letih po duši zopet oživeli; dušno življenje je takim mertvim sploh odrečeno, ker beseda *„dokler ne“* v svetim pismu večkrat sploh odnikuje, in djanja ne končuje z imenovano dobo (Glej Mat. 1, 25. razl. 24.).

5. To sveto in zveličansko dušno življenje je pervo vstajenje, vstajenje človekovo po duši; začenja se v tem življenji, ko se človek spreoberne od greha, in se poverne k svetimu, po Božjih zapovedih obravnanimu djanju (Rim. 13, 11. Efež. 5, 14. Kol. 3, 1., tudi Jan 5, 25.); dopolnuje pa se v prihodnjim življenji, ko je duša po telesni smerti sprejeta v kraljestvo Kristusovo v nebesih; to dušno vstajenje je tedaj pred drugim vstajenjem sodnji dan, kjer bodo telesa vstale, in se z dušami zopet sklenile (Primeri Mat. 24, 31. razl. 42.).

6. Blagor mu in svet je zares, kdor že v življenji resnično živí po gnadi Božji, in se v ti gnadi loči s svetá; po smerti pride njegova duša k Kristusu v nebesa, de ondi z njim živí, sodi in kraljuje; s tem ima delež perviga vstajenja (Glej poprešnjo razlago).

7. Perva smert je smert telesa, druga smert je smert duše; ta se začne tukaj s padcam v greh, in se dopolni tamkaj v večnim pogubljenji (Spod. 21, 8.).

Digitized by Google

Božji in Kristusovi, in bodo z njim kraljevali tavžent lét.[8])

7. In ko bo dokončanih tavžent lét, bo satan izpušen iz svoje ječe, in pojde venkej, in bo zapeljeval narode, kteri so na štirih voglih zemlje, Goga in Magoga, in zbral jih bo na vojsko, kterih število je kakor peska morja.[9])

8. In so gori šli po širjavi zemlje, in so ostopili tabor svetnikov, in ljubo mesto.

9. Prišel je pa ogenj od Boga z neba, in jih je požerl; in hudič, kteri jih je zapeljal, je bil trešen v ognjeno in žvepleno jezero, kjer bota tudi zvér

10. in lažnjivi prerok terpela noč in dan vse vekomaj.[10])

---

Kdor s Kristusam tukaj živi v njegovi gnadi in svetosti, in se v tem stanu od tod loči, njega sicer zadene perva smert po telesu, ne pa druga smert po duši, smert večniga pogubljenja, temuč v nebesih bo živel in kraljeval s Kristusam tavžent lét.

8. Kakor so že tukaj kraljestva in duhovstva deležni po Kristusu, ker so Bogu posvečeni, in mu sporočujejo duhovne daritve (zgorej 1. 6.): takó bodo tudi v nebesih kakor duhovni, bodo Bogu služili, in mu daritve opravljali v češenji in hvali; vdeležvali se bodo kraljevanja s Kristusam vred po duši do poslednje dobe, kjer bodo tudi po telesu vstali, in v popolnim poveličanji živeli in kraljevali vekomaj.

9. Kadar bo po Božjim sklepu prišel poslednji čas, bo Bog dopustil, de bo satan veliko množico iz vsih ljudstev pridobil na svojo stran; s to množico si bo satan perzadeval keršanstvo premagati, in sebi zmago zadobiti. Zastran besed *„tavžent lét“* in de *„bo satan izpušen“* glej zgorej v. 3. razl. 2. Ljudstva na štirih voglih ali koncih zemlje niso ravno ljudstva, ktere stanujejo na nar daljših mejah zemlje, ampak sploh vsi narodi zemlje, iz vsih krajev svetá, kteri so zaznamovani s četerimi vogli. Med vsimi narodi, tudi med kristjani, bo satan našel veliko množico nasledvavcov; Kristus sam perpoveduje, de bo ob svojim drugim prihodu našel skorej vesoljno spačenost življenja in le malo prave vere (Luk. 17, 26—28; 18, 8.). *„Gog“* in *„Magog“* se v svetim pismu pravi ljudstvam, ktere so v nar daljšim severji in vzhodu prebivale; Grki in Rimljani so jih Skite imenovali, in bile so štete med nar bolj divje narode (1. Mojz. 10, 2. Ecch. 38, 2.). Njih imena so tukaj postavljene kakor podoba za vse keršanstvu sovražne derhali, ktere bodo poslednji čas nadlegovale Božjo cerkev. Ta derhal se bo zbrala v boj zoper sveto cerkev, to je, si bo z združeno močjo perzadevala, keršanstvo pokončati z zemlje. Ker po aposteljnovim nauku (2. Tes. p. 2.) Antikrist pride v poslednjim času, zatorej se on šteje za vojvoda vsih sovražnikov cerkve Božje, sej je tudi enake misli z njimi.

10. *„Tabor svetnikov“*, zoper kteriga se bodo zoperniki keršanstva vojskovali, je cerkev Božja na zemlji, ravno takó je *„ljubo mesto“*, pred ko ne, le sploh zbór zvestih kristjanov (Avguštin), ali cerkev Božja; mogoče je pa tudi, de prerokovanje zadeva ktero posebno mesto. Vojska, ktero bodo poslednji nasprotniki imeli zoper cerkev Božjo, je poslednje nar huji preganjanje, v kterim bodo zoper njo obernili vse svoje zvijače in strahovite sile. Vender Gospod bo pokončal poslednjič svoje sovražnike s svojo močjo (2. Tes. 2, 8.), ali z ognjem, ali z drugimi grozovitimi kaznimi (Avguštin). V popršnjih prikaznih tega razodenja je veliko podob, ktere sveti učeniki obračajo tudi na poslednjo dobo, vender natančna določitev ostaja perhranjena prihodnjimu času; prerokovanja so vselej še le takrat popolnama jasne, kadar so se prerokovane pri-

Digitized by Google

11. In sim vidil velik bel sedež, in njega, ki je na njem sedel,[11]) spred kteriga obličja sta pobegnila zemlja in nebo, in jima ni bilo mesta najti.[12])

12. In sim vidil mertve, velike[13]) in male stati pred sedežem in *(mnoge)* bukve so se odperle; in druge bukve so se odperle, ktere so *(bukve)* življenja;[14]) in mertvi so bili sojeni po tem, kar je bilo zapisano v bukvah, po svojih delih.

13. In morje je dalo mertve, kteri so bili v njem;[15]) in smert in pekel sta dala svoje mertve, ki so bili v njima;[16]) in so bili sojeni vsakteri po svojih delih.

14. In pekel in smert sta bila verženа v ognjeno jezero.[17]) To je druga smert.[18])

15. In kdor ni bil najden v bukvah življenja zapisan, je bil veržen v ognjeno jezero.[19])

---

hodnje reči že spolnile. Dolžnost vsaciga kristjana je, vedno čuti, paziti na znamnja časa, in se za prihod Gospodov vsaki čas skerbno perpravljati (Glej Mat. 24, 42—51.). Toliko pa je od te poslednje dobe gotovo, de bo pred poslednjo sodbo množica judovskiga ljudstva zbrana v Božjo cerkev (Rim. 11. 25—31.).

11. Tukaj se začnejo poslednje prikazni tega razodenja, prestop svete cerkve v Božje kraljestvo v nebesih. Sv. Janez vidi Sodnika vsiga svetá, kteri se prikaže na sedežu v svojim veličastvu (Primeri Mat. pogl. 24. Mark. pogl. 13. Luk. pogl. 21.).

12. Sedanji vidni svét je zginil, po besedi aposteljnovi končan z ognjem (2. Petr. 3, 10. i. d.), in bo spremenjen v novo vstvarjenje (Spodej 21, 1.. primeri Rimlj. 8, 19—22.).

13. Vsi mertvi brez razločka stanu ali starosti, dobri in hudi.

14. Več bukev je, kjer so zapisane grešne dela toliko hudobnih; ene bukve pa so, kjer je zaznamnjano veliko manjši število dobrih del svetnikov. Te bukve so podoba Božje vsigavednosti.

15. Tukaj se bolj na tanko popisuje drugo vstajenje, namreč vstajenje teles. Dokazano je, de bodo vsi mertvi vstali, naj so našli smert in grob, kjer koli si bodi, na suhim ali na vodi; naj si bodo dobri ali hudobni, kterih duše so namreč v peklu.

16. To je, smert, ki gospoduje čez grobe na zemlji, je dala svoje mertve. Smert je imenovana namesti grobov, in grobje, ki so na zemlji, so nasproti morju. Tudi pekel je posebej imenovan v poterjenje, de tudi hudobni bodo vstali; ker tudi pekel bo dal duše zaverženih iz sebe, de se bodo sklenile s telesi (Avguštin).

17. Umiranje je nehalo, v pekel je bil verženo, to je, smert le še v peklu gospoduje, in sicer ne perva, ampak druga ali večna smert.

18. to je, večno pogubljenje; to namreč je naznanjeno v podobi ognjeniga jezera, v ktero bodo hudobni verženi.

19. Konec tega poglavja je treba še tisto krivo menitev od tavžentletniga kraljestva v misel vzeti, ktero si je krivoverski Cerint zmislil še v dneh sv. Janeza aposteljna, in ktero je sveta cerkev zametovala vse čase. Ta zapeljivec je namreč učil, de ob koncu časov bo Kristus zopet prišel, in tavžent let vidama kraljeval na zemlji, de bodo umerli pravični takrat zopet vstali, in z verniki, kteri bodo tiste dni še na svetu, v vsih sladnostih živeli, in takó povračilo prejemali za vse zatajevanje, ki so si ga mogli pred Kristusovim prihodam nakladati. Po tem še le bo prišla poslednja sodba. Memo tega

Digitized by Google

## XXI. Poglavje.

Sv. Janez vidi novo nebo in novo zemljo, vidi novo mesto Jeruzalem, perpravljeno kakor nevesta svojimu ženinu. Pravični so osrečeni in poveličani, hudobni pa verženi v ognjeni brezen. Apostelj popisuje sveto mesto, ktero je silno veliko, narejeno iz čistiga zlatá in drazih kamnov.

1. In sim vidil novo nebo in novo zemljo. Zakaj pervo nebo in perva zemlja sta prešla, in morja ni več.[1])

2. In jest, Janez, sim vidil sveto mesto, novi Jeruzalem, priti z neba od Boga, perpravljeno kakor nevesta, ki je napravljena svojimu ženinu.[2])

3. In sim slišal velik glas s

vseskozi nekeršanskiga in ostudniga nauka se je v pervih časih svete cerkve obudila še druga menitev od tavžentletniga kraljestva, ktera sicer ni bila naravnost zaveržena ko krivoverska, vender sploh spoznana kakor zmota. Poleg te menitve bodo po dokončani zmagi nad Antikristam, pravični vstali tudi po telesu, in vsi, kteri bodo takrat še živeli, bodo ostali v življenji, dobri, de bodo z vstalimi pravičnimi vred v svetosti in radosti služili Kristusu, hudobni, de bodo po njih premagani in v podložnost djani. Kristus sam bo gospodoval v Jeruzalemu kakor kralj, in z njim vred bodo gospodovali aposteljni, preroki stare zaveze in sveti mučenci. Ko bo dopolnjenih tavžent let, bodo hudobni začeli svetnike nadlegovati, pa pokončal jih bo ogenj z nebes. Po tem bo nastopilo vesoljno vstajenje in poslednja sodba. Ta menitev je nar bolj očitno izrečena pri Tertulijanu in Laktancii; manj gotovo pri sv. Justinu, sv. Hipolitu in sv. Viktorinu, kteri se le bolj na stan pravičnih duš pred prihodnjim vstajenjem ozérajo. Tej menitvi nasproti pa je to, de sv. pismo nikjer ne govorí od takó dolziga telesniga bivanja Kristusoviga na zemlji, temuč mu še le naravnost nasproti govorí. Preroki stare zaveze govoré nar več od duhovniga Kristusoviga kraljestva v njegovi cerkvi, Kristus sam oznanuje, de ob dnevu vstajenja bodo dobri vstali v življenje ali zveličanje, hudobni pa v sodbo ali pogubljenje, in med vstajenje in nastop prihodnjiga življenja ne stavi vmes nobeniga druziga časa (Jan. 5, 28. Mat. 24, 45—51.); sv. Peter apostelj tudi na ravnost uči, de Kristus, ko je odšel v nebo, od ondod ne bo prišel, dokler ne bodo vse rečí djane v svoj pravi stan (Djan. ap. 3, 21.), kar bi se ne spolnilo, ko bi med tavžentletnim kraljestvam hudobni še kdaj nadlegovali sveto cerkev; sv. Janez pa zgorej tudi govorí le od kraljevanja pravičnih po duši, ne pa od kraljevanja, kjer bi bili že vstali po telesu. Tudi je gotov nauk svete cerkve, de pravičnih duše, ktere se v gnadi Božji in vsiga greha čiste ločijo s svetá, gredo naravnost v nebesa, ondi zveličanje vživat (florent. zbor), po prihodnjim vstajenji pa de bodo pravični, kadar bo sodba dokončana, z dušo in telesam vred šli v nebesa, večno življenje vživat.

1. Ko je zginilo staro vstvarjenje, sedež greha in reve (zgorej 29, 11.), vidi sv. Janez spremenjeno, lepo prenarejeno vstvarjenje, ktero je bilo pripravno in odločeno v stanovanje izvoljenih. Vse vstvarjenje je bilo zavoljo greha popred ogernjeno z žalostnim oblačilam, zdaj pa se skazuje praznično preoblečeno (Primeri Rimlj. 8, 18—23: 2. Petr. 3, 5—7.). Morje, tista nepokojna in nestanovitna stvar, je prešlo, ni ga več, v boljši stvar je spremenjeno (Avguštin).

2. Pomen je: Jez, Janez, sim vidil sveti zbor izvoljenih v vsi lepoti svojiga

Digitized by Google

sedeža govoriti: Glej! prebivališe Boga z ljudmi, in prebival bo z njimi. In oni bodo njegovo ljudstvo, in Bog sam. njih Bog, bo z njimi.

4. In Bog bo obrisal vse solze od njih očí, in smerti ne bo več; tudi ne bo več ne žalovanja, ne vpitja, ne bolečine, ker poprešnje je minulo.

5. In kteri je sedel na sedežu, je rekel: Glej, novo storim vse![3]) In mi je rekel: Zapiši, ker té besede so prav zveste in resnične.

6. In mi je rekel: Zgodilo se je![4]) Jest sim Alfa in Omega, začetek in konec.[5]) Jest bom žejnimu zastonj dal od studenca žive vode.[6])

7. Kdor premaga, bo to[7]) posedel, in mu bom Bog, in on mi bo sin.

8. Boječi pa,[8]) in neverni, in prekleti, in ubijavci, in nečistniki, in vražarji, in malikovavci, in vsi lažniki bodo imeli svoj del v gorečim, ognjenim in žveplenim jezeru; kar je druga smert. Zgor. 20, 14.

9. In je prišel eden sedmerih angeljev, kteri so imeli sedmere kupe, napolnjene s poslednjimi nadlogami, in je govoril z menoj, rekoč: Pridi, in ti bom pokazal nevesto, zaročnico Jagnjetovo. Zgor. 19, 7.

10. In me je vzdignil v duhu na veliko in visoko goro, in mi je pokazal sveto mesto Jeruzalem, ktero je iz nebes od Boga prišlo,

11. in je imelo veličastvo Božje in njegova svetloba je bila podobna dragimu kamnu, kakor kamnu jaspidu, kakor kristalu.[9])

12. In je imelo velik in visok zid, kteri je imel dvanajst vrat, in na vratih je bilo dvanajst angeljev, in zapisane iména, ktere so iména dvanajsterih rodov Izraelovih otrók.[10])

---

veličastva priti doli do mene. Sveto mesto je v prikazni doli prišlo, de se je pred aposteljna prav vidljivo postavilo, ločeno od drugih nebeških rečí. Sveti zbor izvoljenih se kaže v podobi svetiga mesta, in se imenuje novi, nebeški Jeruzalem v nasprotji do pozemeljskiga Jeruzalema, kteri je bil nekdaj véliko mesto Božjiga kraljestva med izraelskim ljudstvam, in le slaba podoba poveličaniga Božjiga kraljestva v nebesih. Nevestine lepotine so podoba svetosti izvoljenih. Doslej je sv. Janez popisoval sveto cerkev le v njenim vojskovanji na zemlji, tukaj jo začne popisovati v njenim poveličanji v nebesih. Sv. Janez se ozéra v popisovanje preroka Ecehiela (37. 27: 40, 1—49.).

3. novo vstvarjenje, novo življenje, novo razveselovanje.

4. Že so spolnjene vse obljube; tako gotovo se bo vse zgodilo, kakor de bi bilo že zdaj dopolnjeno (Zgorej 16, 17.).

5. Jez sim Večni, začetek in konec vsih rečí; kar obljubim, je že spolnjeno; pri meni se steka prihodnje in pričujoče v eno.

6. Živa voda je tukaj večno zveličanje, gledanje in vživanje Boga samiga (Glej Jan. 4, 10: 7, 37.). Zastonj se ta voda daje izvoljenim, ker vse njih zasluženje je dar Božje gnade (Avguštin).

7. to je, zveličanje in veličastvo v nebesih.

8. kteri nimajo serčnosti, de bi se vojskovali zoper hudo in premagali.

9. je bilo nekakošno vse prešinjeno od Boga, vse se je lesketalo od Božje svetlobe; kakor čist previdljiv kamen se je svetilo v luči nar višiga Boga.

10. Visok zid obdaja mesto, in nevrednim brani stopiti skozi njegove vrata, ker

Digitized by Google

13. Proti jutru so bile troje vrata; in proti severju troje vrata; in proti jugu troje vrata; in proti zahodu troje vrata.[11])

14. In zid mesta je imel dvanajst podlagnih kamnov, in na njih dvanajst imén dvanajsterih aposteljnov Jagnjetovih.[12])

15. In kteri je z menoj govoril, je imel za méro zlat terst, de bi méril mesto. in njegove vrata in zid.[13])

16. In mesto je na štiri vogle zidano, in njegova dolgost je tolika, kolikoršna je širjava; in je méril mesto z zlatim terstam na dvanajst tavžent tečajev; njegova dolgost, in višava, in širjava so enake.[14])

17. In je méril njegov zid, (*in je bilo*) sto štiri in štirdeset komolcov[15]) človekove mére, ktera je angeljeva.[16])

18. In njegov zid je bil zložen iz kamna jaspida;[17]) mesto samo pa je bilo čisto zlató enako čistimu steklu.[18])

19. In podlagni kamni mestniga zidú so bili z mnogoterimi dragimi kamni ozaljšani. Pervi podlagni kamen je bil jaspid,[19]) drugi safir,[20]) tretji kalcedon,[21]) četerti smaragd,[22])

20. peti sardoniks,[23]) šesti

---

angelji varujejo vhod. Vrata imajo imena dvanajsterih rodov Izraelovih, kteri so bili nekdaj izvoljeno ljudstvo Božje na zemlji, in so tukaj podoba Božjiga ljudstva v nebesih.

11. To je prava čvetero-voglina, kar je podoba popolnosti. Od vsih straní je ljudstvam vhod odpert v to mesto.

12. Podlagni kamni se imenujejo aposteljni, ker po njih se je keršanstvo začelo med posameznimi narodi (Primeri Efež. 2, 20.).

13. Mérjenje mesta po angelji pomeni nekoliko, de je število izvoljenih, njih, ki so delali z gnado Božjo vred, silno veliko, vender od vekomaj prevideno in odločeno; nekoliko pa, de vsakteri zmed njih doseže odločeno méro pravičnosti in svetosti.

14. Mesto je bilo pravi kocnik, — zopet podoba popolnosti.

15. to je, toliko visok je bil zid.

16. ktero je angelj imel.

17. Jaspid, čist, bel, nekoliko rudeče blišeč kamen, je bil zgorej (v. 11.) podoba Božjiga veličastva in Božje svetlobe; to Božje veličastvo obdaja in brani sveto mesto.

18. To je zopet podoba čistosti in svetosti nebeških prebivavcov.

19. Kamni razne barve so vzeti po podobi čveterovogline, ktero je nosil viši duhoven na persih; ondi so bile na dvanajsterih drazih kamnih tudi zapisane iména rodov Izraelovih (2. Mojz. 28, 16—31.). Kakor se luč v dragih kamnih razloči po raznih barvah, takó tudi gnada svetiga Duha po raznih duhovnih darovih, s kterimi so izvoljeni, in zlasti aposteljni ozaljšani, eni takó, eni takó (Hieronim, Andrej Kr., Areta). Jaspid je čist in bel, nekoliko rudeče blišeč kamen, znamnje čistosti in svetosti in goreče ljubezni v svetnikih.

20. Safir, kamen višnjev ko nebo, podoba duše v nebeško zamišljene.

21. Kalcedon, le polprevidljiv višnjev kamen, podoba ponižniga, ne po zunanjim blišu hrepenečiga duha.

22. Smaragd, prijetno zelen kamen, znamnje tolažívniga, razveseljivniga upanja.

23. Sardoniks, belorudeč kamen, naznanuje čistost serca z ljubeznijo vred.

Digitized by Google

sardis,[24]) sedmi krizolit,[25])osmi beril,[26]) deveti topaz,[27]) deseti krizopraz,[28]) enajsti hijacint,[29]) dvanajsti ametist.[30])

21. In dvanajstere vrata so bile dvanajst biserov vsake posebej; vsake vrata so bile iz eniga bisera;[31]) in ulice mesta so bile čisto zlató, kakor previdljivo steklo.

22. In tempeljna nisim v njem vidil. Gospod namreč, vsigamogočni Bog je njegov tempelj in pa Jagnje.

23. In mesto ne potrebuje ne solnca, ne lune, de bi svetila v njem; zakaj veličastvo Božje ga razsvetljuje, in njegovo svetílo je Jagnje.

24. In narodi bodo v njegovi svetlobi hodili, in kralji zemlje bodo pernašali vanj svoje veličastvo in svojo čast.[32])

25. Njegove vrata se ne bodo zapérale po dnevi;[33]) nočí namreč ne bo tamkej.

26. In pernesli bodo vanj veličastvo in čast narodov.

27. Nič omadežaniga ne pojde vanj, tudi nič, kar gnusobo dela in laž, ampak le tisti, ki so zapisani v Jagnjetovih bukvah življenja.

---

24. Sardis, kervavorudeč kamen, kaže na gorečo vero, ki je pripravljena dati kri in življenje za Kristusa.

25. Krizolit, kamen zelen ko morje, na zlato spremenjaven, podoba od nestanovitniga svetá ločene, ko zlato v ognji skušene duše.

26. Beril, bledozelen, na višnjevo spremenjaven kamen, znamje duše od tega svetá proti nebu hrepeneče.

27. Topaz, zlatorumen kamen, podoba čednost polniga, ko zlató skušeniga življenja.

28. Krizopraz, rumenozelen kamen, znamnje vere, ki se v zlatu dobrih del razodeva in je upanja polna.

29. Hijacint, rumenorudeč kamen, podoba z nebeško lučjo razsvetljene, v ljubezni goreče duše.

30. Ametist, višnjevorudeč kamen, znamnje ponižniga in pohlevniga, gnadi svetiga Duha odpertiga serca. — Lepo govorí po vsim tem neki razlagavec: Dragi kamni so lepa pomenljiva podoba. Terdnejši so kakor kremen in rudnina. Branijo se času, ki sam posiluje vse, kar je časniga; malo jemljejo prostora na širokim svetu. Napajajo se z nar bolj duhovno stvarjo zmed vsih neživih rečí, namreč z lučjo, ter jo zopet od sebe dajejo v svetlih barvah. To je podoba popolnih duš, ktere se napajajo z lučjo večne resnice, in se vnemajo od ognja večne ljubezni.

31. Biserji spominjajo na Jezusovo priliko (Mat. 13, 46.), kjer dragi biser pomeni sveto vero in z njo sklenjeno svetost in večno srečo; le po veri se odpérajo vrata v nebeško kraljestvo. Bela barva biserjev pa tudi učí, de nič omadežaniga ne more priti v sveti raj.

32. Vse ljudstva, kterim je došla sreča svete vere, pojdejo s svojim veličastvam, ki so ga po veri prejele, v to sveto mesto, in se bodo štele za presrečne njegove prebivavce.

33. zakaj ondi je popolni mir, popolna varnost.

Digitized by Google

## XXII. Poglavje.

Sv. Janez vidi réko žive vode, ktera teče od sedeža Božjiga; tudi drevo življenja, ktero stoji v sredi mestnih ulic. Bog sam ima ondi svoj sedež; njegovi hlapci mu služijo v veselji in gledajo njegovo obličje; Bog sam je njih luč in kraljuje med njimi. Ob koncu se ponavlja poterjenje tega razodenja, ktero naj bo hudobnim v posvarjenje, pravičnim pa v spodbujenje. Gospod sam napoveduje svoj bližnji prihod; Duh in nevesta zakličeta, de naj skorej pride.

1. In mi je pokazal réko žive vode, svetlo kakor kristal, ktera je tekla od sedeža Božjiga in Jagnjetoviga.[1])

2. V sredi njegovih ulic in na obeh straneh réke je bilo drevo življenja, ktero rodí dvanajsteri sad, vsak mesec daje svoj sad; in listje drevesa je bilo v zdravje narodam.[2])

3. In nič prekletiga ne bo več; temuč sedež Božji in Jagnjetov bo v njem, in njegovi služabniki mu bodo služili.

4. In bodo gledali njegovo obličje; in njegovo imé bo na njih čelih.[3])

5. In noči ne bo več; in ne bodo potrebovali ne svetlobe svetíla, ne svetlobe solnca, ker jih bo Gospod Bog razsvetljeval, in bodo kraljevali vse vekomaj.

6. In mi je rekel *(angelj)*: Té besede so prav zveste in resnične. In Gospod, Bog duhov preroških, je poslal svojiga angelja, pokazat svojim služabnikam, kar se ima kmalo zgoditi.

7. In glej! pridem naglo. Blagor mu, kteri ohrani besede prerokovanja teh bukev![4])

8. In jest, Janez, sim to slišal in vidil. In ko sim slišal in vidil, sim padel, de bi mòlil, pred noge angelja, ki mi je to pokazal.

9. In mi je rekel: Glej, de tega ne storiš! zakaj služabnik sim s teboj vred in s preroki, tvojimi brati, in z njimi, kteri ohranijo besede prerokovanja teh bukev. Boga mòli!

10. In mi reče: Ne zapečati besedí prerokovanja teh bukev;[5]) zakaj čas je blizo.[6])

11. Kdor škoduje, naj še škoduje; in kdor je v gnusobi, naj se še ognusi; in kdor je pravičen, bodi še pravičniši, in kdor je svet, bodi še svetejši.[7])

1. Podoba svetiga nebeškiga raja se ravná po podobi pozemeljskiga raja (1. Mojz. 2, 9. 10.). Ondi je tedaj réka žive vode, to je, večniga zveličanja, ktero se od Boga po njegovim sv. Duhu razliva po vsih izvoljenih (Primeri Eccli. 47, 8.).
2. Drevo življenja, ki je bilo nekdaj v pozemeljskim raji, je tukaj še lepši in veličastniši; rodí neminljiv sad, in vse na njem je polno blagra (Eccli. 47, 12.). Tudi to drevo je podoba večniga zveličanja. Svetniki v nebesih bodo nasiteni z vsimi dobrotami, napojeni z vsim veseljem.
3. bodo vsi njegovi, v preserčni prijaznosti z Gospodam.
4. Blagor mu, kdor si to prerokovanje vtisne v serce, in je zmirej perpravljen na moj prihod.
5. Tega razodenja ne zakrivaj, oznani ga vernikam.
6. Čas spolnitve je blizo.
7. Kdor si pa razodenja ne jemlje v serce, hoče še neveren in hudoben ostati,

Digitized by Google

12. Glej, pridem hitro, in moje plačilo je z menoj, de vsakimu povernem po njegovih delih.

13. Jest sim Alfa in Omega, pervi in poslednji, začetek in konec. Zgor. 1, 8.

14. Blagor jim, kteri operó svoje oblačila v kervi Jagnjetovi, de imajo oblast do drevesa življenja, in de gredo skozi vrata v mesto.

15. Zunej so psi,[8]) in vražarji, in nečistniki, in ubijavci, in malikovavci, in vsak, kteri ljubi in dela laž.

16. Jest Jezus sim poslal svojiga angelja vam to pričevat v cerkvah.[9]) Jest sim korenina in zarod Davidov,[10]) in svetla danica.[11])

17. In Duh in nevesta rečeta: Pridi! In kdor sliši, reci: Pridi! In kdor je žejin, pridi; in kdor hoče, vzemi žive vode zastonj.[12])

18. Pričujem namreč vsakimu, kteri sliši besede prerokovanja teh bukev: Ako kdo k temu kaj perstavi, bo poslal Bog nadnj nadloge, zapisane v teh bukvah.

19. In ako kdo kaj odvzame od besedí, ki so v bukvah tega prerokovanja, bo Bog odvzel njegov del z bukev življenja, in s svetiga mesta, in od tega, kar je zapisano v teh bukvah.

20. Kteri pričevanje daje temu, pravi: Takó je, pridem kmalo. Amen.[13]) Pridi, Gospod Jezus![14])

21. Gnada Gospoda našiga Jezusa Kristusa bódi z vami vsimi. Amen.

---

naj ostane hudoben, pa v svojo nesrečo, ker sodba in kazen pride gotovo. Kdor je v gnusobi, in hoče še v nji ostati, naj ostane; posvarjen je, Bog ne bo kriv njegove pogube. Sveti in pravični pa naj si perzadevajo, še bolj opravičiti in posvetiti se; zakaj njih plačilo bo hitro prišlo.

8. nesramni, prederzni, zbadljivi ljudje.

9. de od tega pričujete v kerščanskih srenjah.

10. Jezus je korenina, ker je začetnik in vir življenja; on je rod Davidov, ker je bil iz hiše Davidove, in ker je bil cvet in častiti verh tega rodú, po njem, po Kristusu, je zemeljski Davidov zarod duhoven postal.

11. po kteri se zazná novi dan, dan zveličanja.

12. Sveti Duh in po njem navdihnjena nevesta, ves zbor vernikov, kliče proti Jezusu, zgodnji danici: Pridi! Vsi hrepené po tistim času, kjer se bo Božje kraljestvo pokazalo v svojim veličastvu. — In kdor koli sliši Jezusove besede v teh bukvah, naj ravno takó hrepení po njem, in kliče: Pridi! In kdor ima žejo po zveličanji, naj si v kerščanstvu iše vode življenja — dobiva jo zastonj.

13. K sklepu zapriča Jezus še enkrat, de pride kmalo, in pristavi besedo „*Amen*“, s ktero se po navadi poterduje.

14. To so besede aposteljnove (Glej razl. 12.).

Digitized by Google

Digitized by Google

# KAZALO

beril iz listov in druzih bukev svetiga pisma in evangelijev, ki se beró v nedelje in praznike in tudi nektere druge posebne dni cerkveniga leta.

## I.

### Berila in evangelii v nedelje, imenitniši praznike in druge posebne dni cerkveniga leta.

| Nedelje, prazniki in drugi dnevi. | Berilo. | Evangeli. |
|---|---|---|
| I. nedeljo v adventu. | Rim. 13, 11—14. | Luk. 21, 25—33.*) |
| II. nedeljo v adventu. | Rim. 15, 4—13. | Mat. 11, 2—10. |
| III. nedeljo v adventu. | Fil. 4, 4—7. | Jan. 1, 19—28. |
| Kvaterno sredo v adventu. | Iz. 7, 10—15. | Luk. 1, 26—38. |
| Kvaterni petik v adventu. | Iz. 11, 1—5. | Luk. 1, 39—47. |
| Kvaterno saboto v adventu. | 2. Tes. 2, 1—8. | Luk. 3, 1—6. |
| IV. nedeljo v adventu. | 1. Kor. 4, 1—5. | Luk. 3, 1—6. |
| Predbožični dan. | Rim. 1, 1—6. | Mat. 1, 18—21. |
| Sv. božični praznik per maši o polnoči. | Tit. 2, 11—15. | Luk. 2, 1—14. |
| Sv. božični praznik per zorni maši. | Tit. 3, 4—7. | Luk. 2, 15—20. |
| Sv. božični praznik per veliki maši. | Hebr. 1, 1—12. | Jan. 1, 1—14. |
| V praznik sv. Stefana perv. mučenca. | Djan. 6, 8—10. in 7, 54—59. | Mat. 23, 34—39. |
| V dan sv. Janeza apost. in evangel. | Sir. 15, 1—7. | Jan. 21, 19—24. |
| V dan nedolžnih otročičev. | Skriv. raz. 14, 1—5. | Mat. 2, 13—18. |
| V nedeljo pred novim letam. | Gal. 4, 1—7. | Luk. 2, 33—40. |
| V dan sv. Silvestra papeža. | 2. Tim. 4, 1—8. | Luk. 12, 35—41. |
| V dan noviga leta ali obrezovanja Jezusa Kristusa. | Tit. 2, 11—15. | Luk. 2, 21. |
| V nedeljo pred razglašenjem Gospod. | Gal. 4, 1—7. | Mat. 2, 19—23. |
| V praznik razglašenja Gospodoviga ali sv. 3 kraljev. | Iz. 60, 1—6. | Mat. 2, 1—12. |
| I. nedeljo po razglašenji Gospod. | Rim. 12, 1—5. | Luk. 2, 42—52. |
| II. nedeljo po razglašenji Gospod. | Rim. 12, 6—16. | Jan. 2, 1—11. |
| III. nedeljo po razglašenji Gospod. | Rim. 12, 16—21. | Mat. 8, 1—13. |
| IV. nedeljo po razglašenji Gospod. | Rim. 13, 8—10. | Mat. 8, 23—27. |

*) To je: Berilo iz lista do Rimljanov v 13. poglavji, od 11. do 14. verste. Evangeli sv. Lukeža v 21. poglavji, od 25. do 33. verste.



Digitized by Google

| | | |
|---|---|---|
| V. nedeljo po razglašenji Gospod. | Kol. 3, 12—17. | Mat. 13, 24—30. |
| VI. nedeljo po razglašenji Gospod. | 1. Tes. 1, 2—10. | Mat. 13, 31—35. |
| I. predpepelnično nedeljo. | 1. Kor. 9, 24—27. in 10, 1—5. | Mat. 20, 1—16. |
| II. predpepelnično nedeljo. | 2. Kor. 11, 19—33. in 12, 1—9. | Luk. 8, 4—15. |
| III. predpepelnično ali pustno nedeljo. | 1. Kor. 13, 1—13. | Luk. 18, 31—43. |
| Pepelnično sredo. | Joel 2, 12—19. | Mat. 6, 16—21. |
| V četertik po pepelnici. | Iz. 38, 1—6. | Mat. 8, 5—13. |
| V petik po pepelnici. | Iz. 58, 1—9. | Mat. 5, 43—48. in 6, 1—6. |
| V saboto po pepelnici. | Iz. 58, 9—14. | Mark. 6, 47—56. |
| I. nedeljo v postu ali pepelnično. | 2. Kor. 6, 1—10. | Mat. 4, 1—11. |
| V pondeljik po I. nedelji v postu. | Eccli. 34, 11—16. | Mat. 25, 31—46. |
| V tvorik po I. nedelji v postu. | Iz. 55, 6—11. | Mat. 21, 10—17. |
| V sredo po I. nedelji v postu. | 3. Kralj. 19, 3—8. | Mat. 12, 38—50. |
| V četertik po I. nedelji v postu. | Eccli. 18, 1—9. | Mat. 15, 21—28. |
| V petik po I. nedelji v postu. | Eccli. 18, 20—28. | Jan. 5, 1—15. |
| V saboto po I. nedelji v postu. | 1. Tes. 5, 14—23. | Mat. 17, 1—9. |
| II. nedeljo v postu ali kvaterno. | 1. Tes. 4, 1—7. | Mat. 17, 1—9. |
| V pondeljik po II. nedelji v postu. | Dan. 9, 15—19. | Jan. 8, 21—29. |
| V tvorik po II. nedelji v postu. | 3. Kralj. 17, 8—16. | Mat. 23, 1—12. |
| V sredo po II. nedelji v postu. | Estr. 13, 8—11. in 15—17. | Mat. 20, 17—28. |
| V četertik po II. nedelji v postu. | Jer. 17, 5—10. | Luk. 16, 19—31. |
| V petik po II. nedelji v postu. | 1. Mojz. 37, 6—22. | Mat. 21, 33—46. |
| V saboto po II. nedelji v postu. | 1. Mojz. 27, 6—40. | Luk. 15, 11—32. |
| III. nedeljo v postu ali brezimeno. | Efež. 5, 1—9. | Luk. 11, 14—28. |
| V pondeljik po III. nedelji v postu. | 4. Kralj. 5, 1—15. | Luk. 4, 23—30. |
| V tvorik po III. nedelji v postu. | 4. Kralj. 4, 1—7. | Mat. 18, 15—22. |
| V sredo po III. nedelji v postu. | 2. Mojz. 20, 12—24. | Mat. 15, 1—11. |
| V četertik po III. nedelji v postu. | Jer. 7, 1—7. | Luk. 4, 38—44. |
| V petik po III. nedelji v postu. | 4. Mojz. 20, 2—13. | Jan. 4, 5—42. |
| V saboto po III. nedelji v postu. | Dan. 13, 1—62. | Jan. 8, 1—11. |
| IV. nedeljo v postu ali sredpostno. | Gal. 4, 22—31. | Jan. 6, 1—15. |
| V pondeljik po IV. nedelji v postu. | 3. Kralj. 3, 16—28. | Jan. 2, 13—25. |
| V tvorik po IV. nedelji v postu. | 2. Mojz. 32, 7—14. | Jan. 7, 14—31. |
| V sredo po IV. nedelji v postu. | Iz. 1, 16—19. | Jan. 9, 1—38. |
| V četertik po IV. nedelji v postu. | 4. Kralj. 4, 25—38. | Luk. 7, 11—16. |
| V petik po IV. nedelji v postu. | 3. Kralj. 17, 17—24. | Jan. 11, 1—45. |
| V saboto po IV. nedelji v postu. | Iz. 49, 8—15. | Jan. 8, 12—20. |
| V. nedeljo v postu ali tiho (černo). | Hebr. 9, 11—15. | Jan. 8, 46—59. |
| V pondeljik po tihi nedelji. | Jon. 3, 1—10. | Jan. 7, 32—39. |
| V tvorik po tihi nedelji. | Dan. 14, 28—42. | Jan. 7, 1—13. |
| V sredo po tihi nedelji. | 3. Mojz. 19, 1. 2. 11—19. | Jan. 10, 22—38. |
| V četertik po tihi nedelji. | Dan. 3, 34—45. | Luk. 7, 36—50. |
| V petik po tihi nedelji. | Jer. 17, 13—18. | Jan. 11, 47—54. |
| V saboto po tihi nedelji. | Jer. 18, 18—23. | Jan. 12, 10—36. |
| VI. nedeljo v postu ali cvetno per blagoslovljenji oljk. | 2. Mojz. 15, 27. in 16, 1—7. | Mat. 21, 1—9. |
| Cvetno nedeljo per maši. | Fil. 2, 5—11. | Mat. 26. in 27. pogl. terpljenje J. K. |
| Veliki pondeljik. | Iz. 50, 5—10. | Jan. 12, 1—9. |

Digitized by Google

| | | |
|---|---|---|
| Veliki tvorik. | Jer. 11, 18—20. | Mark. 14. in 15. pogl. terpljenje J. K. |
| Veliko sredo. | Iz. 62, 11. in 63, 1—7. Iz. 53, 1—12. | Luk. 22. in 23. pogl. terpljenje J. K. |
| Veliki četertik. | 1. Kor. 11, 20—32. | Jan. 13, 1—5. |
| Veliki petik. | 2. Mojz. 12, 1—11. | Jan. 18. in 19. pogl. terpljenje J. K. |
| Veliko saboto. | Kol. 3, 1—4. | Mat. 18, 1—7. |
| Velikonočno nedeljo. | 1. Kor. 5, 7—8. | Mark. 16, 1—7. |
| Velikonočni pondeljik. | Djan. ap. 10, 37—43. | Luk. 24, 13—35. |
| Velikonočni tvorik. | Djan. ap. 13, 26—33. | Luk. 24, 36—47. |
| Velikonočno sredo. | Djan. ap. 3, 13—19. | Jan. 21, 1—14. |
| Velikonočni četertik. | Djan. ap. 8, 26—40. | Jan. 20, 11—18. |
| Velikonočni petik. | 1. Petr. 3, 18—22. | Mat. 28, 16—20. |
| Velikonočno saboto. | 1. Petr. 2, 1—10. | Jan. 20, 1—9. |
| I. nedeljo po veliki noči ali belo nedeljo. | 1. Jan. 5, 4—10. | Jan. 20, 19—31. |
| II. nedeljo po veliki noči. | 1. Petr. 2, 21—25. | Jan. 10, 11—16. |
| III. nedeljo po veliki noči. | 1. Petr. 2, 11—19. | Jan. 16, 16—22. |
| IV. nedeljo po veliki noči. | Jak. 1, 17—21. | Jan. 16, 5—14. |
| V. nedeljo po veliki noči. | Jak. 1, 22—27. | Jan. 16, 23—30. |
| Križev teden. | Jak. 5, 16—20. | Luk. 11, 5—13. |
| Predgod Kristusoviga vnebohoda. | Efež. 4, 7—13. | Jan. 17, 1—11. |
| V god Kristusoviga vnebohoda. | Djan. ap. 1, 1—11. | Mark. 16, 14—20. |
| VI. nedeljo po veliki noči. | 1. Petr. 4, 7—11. | Jan. 15, 26—27. in 16, 1—4. |
| Binkoštno nedeljo. | Djan. ap. 2, 1—11. | Jan. 14, 23—31. |
| Binkoštni pondeljik. | Djan. ap. 10, 42—48. | Jan. 3, 16—21. |
| Binkoštni tvorik. | Djan. ap. 8, 14—17. | Jan. 10, 1—10. |
| Binkoštno sredo (kvaterno). | Djan. ap. 2, 14—21. in 5, 12—16. | Jan. 6, 44—52. |
| Binkoštni četertik. | Djan. ap. 8, 5—9. | Luk. 9, 1—6. |
| Binkoštni petik (kvaterni). | Joel 2, 23—26. | Luk. 5, 17—26. |
| Binkoštno saboto (kvaterno). | Rim. 5, 1—5. | Luk. 4, 38—44. |
| V praznik presvete Trojice. | Rim. 11, 33—36. | Mat. 28, 18—20. |
| I. nedeljo po binkoštih. | 1. Jan. 4, 8—21. | Luk. 6, 36—42. |
| V praznik sv. rešnjiga telesa. | 1. Kor. 11, 23—29. | Jan. 6, 56—59. |
| II. nedeljo po binkoštih. | 1. Jan. 3, 13—18. | Luk. 14, 16—24. |
| III. nedeljo po binkoštih. | 1. Petr. 5, 6—11. | Luk. 15, 1—10. |
| IV. nedeljo po binkoštih. | Rim. 8, 18—23. | Luk. 5, 1—11. |
| V. nedeljo po binkoštih. | 1. Petr. 3, 8—15. | Mat. 5, 20—24. |
| VI. nedeljo po binkoštih. | Rim. 6, 3—11. | Mark. 8, 1—9. |
| VII. nedeljo po binkoštih. | Rim. 6, 19—23. | Mat. 7, 15—21. |
| VIII. nedeljo po binkoštih. | Rim. 8, 12—17. | Luk. 16, 1—9. |
| IX. nedeljo po binkoštih. | 1. Kor. 10, 6—13. | Luk. 19, 41—47. |
| X. nedeljo po binkoštih. | 1. Kor. 12, 2—11. | Luk. 18, 9—14. |
| XI. nedeljo po binkoštih. | 1. Kor. 15, 1—10. | Mark. 7, 31—37. |
| XII. nedeljo po binkoštih. | 2. Kor. 3, 4—9. | Luk. 10, 23—37. |
| XIII. nedeljo po binkoštih. | Gal. 3, 16—22. | Luk. 17, 11—19. |
| XIV. nedeljo po binkoštih. | Gal. 5, 16—24. | Mat. 6, 24—33. |
| XV. nedeljo po binkoštih. | Gal. 5, 25. in 6, 1—10. | Luk. 7, 11—16. |
| XVI. nedeljo po binkoštih. | Efež. 3, 13—21. | Luk. 14, 1—11. |

Digitized by Google

| | | |
|---|---|---|
| Kvaterno sredo.*) | Amoz 9, 13—15. in Ezdra 8, 1—10. | Mark. 9, 16—28. |
| Kvaterni petik. | Ozea 14, 2—10. | Luk. 7, 36—50. |
| Kvaterno saboto. | Hebr. 9, 2—12. | Luk. 13, 6—17. |
| XVII. nedeljo po binkoštih. | Efež. 4, 1—6. | Mat. 22, 34—46. |
| XVIII. nedeljo po binkoštih. | 1. Kor. 1, 4—8. | Mat. 9, 1—8. |
| XIX. nedeljo po binkoštih. | Efež. 4, 23—28. | Mat. 22, 1—14. |
| XX. nedeljo po binkoštih. | Efež. 5, 15—21. | Jan. 4, 46—53. |
| XXI. nedeljo po binkoštih. | Efež. 6, 10—17. | Mat. 18, 23—35. |
| XXII. nedeljo po binkoštih. | Fil. 1, 6—11. | Mat. 22, 15—21. |
| XXIII. nedeljo po binkoštih. | Fil. 3, 17—21. in 4, 1—3. | Mat. 9, 18—26. |
| Poslednjo nedeljo po binkoštih. | Kol. 1, 9—14. | Mat. 24, 15—35. |

## II.

## Berila in evangelii v praznike in sopraznike svetnikov, kteri imajo lastne.

### Listopad.

| | | |
|---|---|---|
| 30. Sv. Andreja aposteljna. | Rim. 10, 10—18. | Mat. 4, 18—22. |

### Gruden.

| | | |
|---|---|---|
| 3. Sv. Frančiška Ksaverja. | Rim. 10, 10—18. | Mark. 16, 15—18. |
| 4. Sv. Barbare dev. mučenice. | Sir. 51, 1—8. 12. | Mat. 25, 1—13. |
| 6. Sv. Miklavža škofa. | Hebr. 13, 7—17. | Mat. 25, 14—23. |
| 8. Čistiga spočetja Dev. Marije. | Pripov. 8, 22—36. | Mat. 1, 1—16. |
| 13. Sv. Lucije dev. mučenice. | 2. Kor. 10, 17. in 11, 1—2. | Mat. 13, 44—52. |
| 18. Perčakovanja poroda Dev. Mar. | Iz. 7, 10—15. | Luk. 1, 26—38. |
| 21. Sv. Tomaža aposteljna. | Efež. 2, 19—22. | Jan. 20, 24—29. |

### Prosenec.

| | | |
|---|---|---|
| 17. Sv. Antona pušavnika. | Sir. 45, 1—6. | Luk. 12, 35—40. |
| 18. Stola sv. Petra v Rimu. | 1. Petr. 1, 1—7. | Mat. 16, 13—19. |
| 20. Sv. Fabjana in Boštjana muč. | Hebr. 11, 33—39. | Luk. 6, 17—23. |
| 21. Sv. Neže dev. mučenice. | Sir. 51, 1—8. 12. | Mat. 25, 1—13. |
| 22. Sv. Vincencija in Anastazija m. | Modr. 3, 1—8. | Luk. 21, 9—19. |
| 23. Zaročenja Dev. Marije. | Prip. 8, 22—36. | Mat. 1, 18—22. |
| 25. Spreobernjenja sv. Pavla apost. | Djan. ap. 9, 1—21. | Mat. 19, 27—29. |

### Svečan.

| | | |
|---|---|---|
| 2. V svečnico ali god darovanja J. K. in očiščevanja Marije. | Malah. 3, 1—4. | Luk. 2, 22—31. |
| 3. Sv. Blaža mučen. škofa. | Jak. 1,12—18. | Mat. 10, 23—28. |
| 5. Sv. Agate dev. mučenice. | 1. Kor. 1, 26—31. | Mat. 19, 3—12. |
| 6. Sv. Doroteje dev. mučenice. | Sir. 51, 13—17. | Mat. 13, 44—52. |
| 9. Sv. Apolonije dev. mučenicè. | Sir. 51, 1—8. 12. | Mat. 25, 1—13. |
| 14. Sv. Valentina mučenika. | Modr. 10, 10—14. | Mat. 10, 34—42. |
| 22. Stola sv. Petra v Antiohii. | 1. Petr. 1, 1—7. | Mat. 16, 13—19. |
| 23. Margarete Kortonske. | Vis.pes.3,2—5.in8,6—7. | Mat. 13, 44—52. |
| 24. ali 25. Sv. Matija aposteljna. | Djan. ap. 1, 15—26. | Mat. 11, 25—30. |

*) Pervo sredo po sv. Križu.

Digitized by Google

## Sušec.

| | | |
|---|---|---|
| 9. Sv. Cirila in Metoda, škofov. | Hebr. 7, 23—27. | Mat. 24, 42—47. |
| 9. Sv. Frančiške Rimljan. vdove.*) | Prip. 31, 10—31. | Mat. 13, 44—52. |
| 12. Sv. Gregorja papeža cerkvenega učenika. | 2. Tim. 4, 1—8. | Mat. 5, 13—19. |
| 17. Sv. Jederti dev. | 1. Kor. 7, 25—34. | Mat. 25, 1—13. |
| 19. Sv. Jožefa, ženina Dev. Mar. | Sir. 45, 1—6. | Mat. 1, 18—21. |
| 21. Sv. Benedikta opata. | Sir. 45, 1—6. | Mat. 19, 27—29. |
| 24. Sv. Gabriela velikiga angelja. | Dan. 9, 21—26. | Luk. 1, 26—38. |
| 25. Oznanjenja Dev. Marije. | Iz. 7, 10—15. | Luk. 1, 26—38. |
| 27. Sv. Ruperta sp. škofa. | Sir. 44, in 45. | Mat. 25, 1—23. |

## Mali traven.

| | | |
|---|---|---|
| 24. Sv. Jurja mučenca. | 2. Tim. 2, 8—10. in 3, 10—12. | Jan. 15, 1—7. |
| 25. Sv. Marka evangelista. | Eccli. 1, 10—14. | Luk. 10, 1—9.*) |
| 30. Sv. Katarine Sienske dev. | 2. Kor. 10, 17. in 11, 1—2. | Mat. 25, 1—13. |

## Véliki traven.

| | | |
|---|---|---|
| 1. Sv. Filipa in Jakopa ap. | Modr. 5, 1—5. | Jan. 14, 1—13. |
| 3. Najdenja sv. križa. | Fil. 2, 5—11. | Jan. 3, 1—15. |
| 4. Sv. Florijana in tovarševmuč. | 1. Petr. 1, 3—7. | Jan. 15, 5—11. |
| 5. Sv. Gotarda sp. škofa. | Hebr. 7, 23—27. | Mat. 24, 42—47. |
| 16. Sv. Janeza Nep. muč. | Sir. 21, 26—31. | Mat. 11, 2—10. |
| 17. Sv. Jošta spozn. | 1. Kor. 4, 9—14. | Luk. 12, 32—34. |
| 25. Sv. Urbana pap. muč. | 2. Kor. 1, 3—7. | Mat. 25, 14—23. |
| 31. Sv. Kancijana in tov. muč. | | |
| O velikonočnim času. | 1. Petr. 1, 3—7. | Jan. 15, 5—11. |
| Zunej velikonočniga časa. | Modr. 5, 16—20. | Luk. 6, 17—23. |

## Rožnik.

| | | |
|---|---|---|
| 2. Sv. Marcelina, Petra in Erazma muč. | Rim. 8, 18—23. | Luk. 21, 9—19. |
| 9. Sv. Primoža in Felicijana muč. | Modr. 5, 16—20. | Mat. 11, 25—30. |
| 10. Sv. Margarete kraljice. | Prip. 31, 10—31. | Mat. 13, 44—52. |
| 13. Sv. Antona Padovanskiga. | 1. Kor. 4, 9—14. | Luk. 12, 35—40. |
| 15. Sv. Vida in tov. muč. | Modr. 3, 1—8. | Luk. 10, 16—20. |
| 21. Sv. Alojzja spozn. | Sir. 31, 8—11. | Mat. 22, 29—40. |
| 22. Sv. Ahacja in tov. muč. | Modr. 5, 16—20. | Luk. 6, 17—23. |
| 24. Rojstva sv. Janeza Kerstnika. | Iz. 49, 1—7. | Luk. 1, 57—68. |
| 26. Sv. Janeza in Pavla muč. | Sir. 44, 10—15. | Luk. 12, 1—8. |
| 29. Sv. apostoljnov Petra in Pavla. | Djan. ap. 12, 1—11. | Mat. 16, 13—19. |

## Mali serpan.

| | | |
|---|---|---|
| 2. Obiskanja Dev. Marije. | Vis. pes. 2, 8—14. | Luk. 1, 39—47. |
| 4. Sv. Urha sp. škofa. | Hebr. 7, 23—27. | Mat. 24, 42—47. |
| 12. Sv. Hermagora in Fortunata muč. | Modr. 3, 1—8. | Luk. 21, 9—19. |
| 12. Sv. Margarete dev. muč. | Sir. 51, 13—17. | Mat. 13, 44—52. |

*) V ljubljanski škofli 11. sušca.
**) Berilo in evangeli per maši med procesijo sta pa tista ko križevi teden.

Digitized by Google

| | | |
|---|---|---|
| 16. Presv. Dev. Marije Karmelske. | Sir. 24, 23—31. | Luk. 11, 27—28. |
| 17. Sv. Aleša spozn. | 1. Tim. 6, 6—12. | Mat. 19, 27—29. |
| 20. Sv. Elija preroka. | Sir. 48, 1—10. | Mat. 17, 1—9. |
| 22. Sv. Marije Magdalenc. | Vis. pes. 3, 2—5. in 8, 6—7. | Luk. 7, 36—50. |
| 25. Sv. Jakopa aposteljna. | 1. Kor. 4, 9—15. | Mat. 20, 20—23. |
| 25. Sv. Krištofa muč.*) | Modr. 10, 10—14. | Mat. 10, 34—42. |
| 26. Sv. Ane matere Marije Dev. | Prip. 31, 10—31. | Mat. 13, 44—52. |

## Véliki serpan.

| | | |
|---|---|---|
| 2. Sv. Štefana papeža muč. | Djan. ap. 20, 17—21. | Mat. 16, 24—27. |
| 4. Sv. Dominika spozn. | 2. Tim. 4, 1—8. | Luk. 12, 35—40. |
| 5. Presv. Dev. Marije Snežnice. | Sir. 24, 14—16. | Luk. 11, 27—28. |
| 5. Sv. Ozvalda spozn. | 1. Kor. 4, 9—14. | Luk. 12, 32—34. |
| 6. Spremenjenja Jezusa Kristusa. | 2. Petr. 1, 16—18. | Mat. 17, 1—9. |
| 6. Sv. Ksista in tov. muč. | Modr. 5, 16—20. | Luk. 6, 17—23. |
| 10. Sv. Lavrencija muč. | 2. Kor. 9, 6—10. | Jan. 12, 24—26. |
| 15. Vnebovzetja Marije Dev. | Sir. 24, 11—20. | Luk. 10, 38—42. |
| 16. Sv. Roka spoznovavca. | 1. Kor. 4, 9—14. | Luk. 12, 32—34. |
| 24. Jerneja aposteljna. | 1. Kor. 12, 27—31. | Luk. 6, 12—19. |
| 28. Sv. Avguština škofa. | 2. Tim. 4, 1—8. | Mat. 5, 13—19. |
| 29. Obglavljenja sv. Janeza Kerst. | Jer. 1, 17—19. | Mark. 6, 17—29. |

## Kimovec.

| | | |
|---|---|---|
| 1. Sv. Tilna opata. | Sir. 45, 1—6. | Mat. 19, 27—29. |
| 4. Sv. Rozalije dev. | 2. Kor. 10, 17. in 11, 1—2. | Mat. 25, 1—13. |
| 8. Rojstva Marije Dev. | Prip. 8, 22—36. | Mat. 1, 1—16. |
| 14. Povišanja sv. križa. | Fil. 2, 5—11. | Jan. 12, 31—36. |
| 17. Sv. Lamberta škofa muč. | Jak. 1, 12—18. | Luk. 14, 26—33. |
| 21. Sv. Matevža aposteljna. | Eccli. 1, 10—14. | Mat. 9, 9—13. |
| 27. Sv. Kozma in Damijana muč. | Modr. 5, 16—20. | Luk. 6, 17—23. |
| 29. Sv. Mihaela velikiga ang. | Skriv. razl. 1, 1—5. | Mat. 18, 1—10. |

## Kozopersk.

| | | |
|---|---|---|
| 4. Sv. Frančiška Seraf. | Gal. 6, 14—18. | Mat. 11, 25—30. |
| 12. Sv. Maksimilijana škofa muč. | 2. Kor. 1, 3—7. | Luk. 14, 26—33. |
| 15. Sv. Terezije dev. | 2. Kor. 10, 17. in 11, 1—2. | Mat. 25, 1—13. |
| 16. Sv. Gala opata. | Sir. 45, 1—6. | Mat. 19, 27—29. |
| 13. Sv. Lukeža evangelista. | 2. Kor. 8, 16—24. | Luk. 10, 1—9. |
| 21. Sv. Uršule in tov. dev. in muč. | 1. Kor. 7, 25—34. | Mat. 25, 1—13. |
| 28. Sv. Šimna in Juda ap. | Efež. 4, 7—13. | Jan. 15, 17—25. |

## Listopad.

| | | |
|---|---|---|
| 1. Vsih svetnikov. | Skriv. raz. 7, 2—12. | Mat. 5, 1—12. |
| 3. Sv. Justa muč.**) | Modr. 10, 10—14. | Jan. 12, 24—26. |
| 4. Sv. Karola Boromeja škofa. | Sir. 44. in 45. | Mat. 25, 14—23. |
| 6. Sv. Leonarda opata. | Sir. 45, 1—6. | Luk. 12, 35—40. |
| 11. Sv. Martina škofa. | Sir. 44, in 45. | Luk. 11, 33—36. |
| 13. Sv. Brikcija sp. škofa. | Hebr. 7, 23—27. | Mat. 24, 42—47. |

*) V ljubljanski škofii 11. vél. serp.
**) V Terstu 2. listopada.

Digitized by Google

| | | |
|---|---|---|
| 15. Sv. Leopolda spozn. | Sir. 31, 8—11. | Luk. 19, 12—26. |
| 19. Sv. Elizabete kraljice vdove. | Prip. 31, 10—31. | Mat. 13, 44—52. |
| 21. Darovanja Marije Dev. | Sir. 24, 14—16. | Luk. 11, 27—28. |
| 22. Sv. Cecilije dev. muč. | Sir. 24, 14—16. | Luk. 11, 27—28. |
| 23. Sv. Klemena pap. muč. | Sir. 51, 13—17. | Mat. 25, 1—13. |
| 25. Sv. Katarine dev. muč. | Fil. 3, 17—21. in 4, 1—3. | Mat. 24, 42—47. |

## III.

## Berila in evangelii v premakljive praznike, sopraznike, spomine cerkveniga leta.

| | | |
|---|---|---|
| Presv. Iména Jezusoviga, II. nedeljo po razglašenji Gosp. | Djan. ap. 4, 8—12. | Luk. 2, 21. |
| Spomin molitve Jezusa Kristusa na oljski gori, v tvorik po I. predpepelnični nedelji. | Hebr. 5, 5—10. | Luk. 22, 39—44. |
| Spomin terpljenja Jezusa Kristusa, v tvorik po II. predpepelnični nedelji. | Cahar. 12, 10. 11. in 13, 6. 7. | Jan. 19, 28—35. |
| Presvete ternjeve krone Jezusa Kristusa, v petik po pepelnici. | Modr. 3, 7—11 in 4, 1. 8. | Jan. 19, 1—5. |
| Sulice in žebljev Jezusa Kristusa, v petik po I. nedelji v postu. | Cahar. 12, 10. 11. in 13, 6. 7. | Jan. 19, 28—35. |
| Presv. tančice Jezusa Kristusa, v petik po II. nedelji v postu. | Iz. 62, 11. in 63, 1—7. | Mark. 15, 42—46. |
| Sv. peterih ran Jezusa Kristusa, v petik po III. nedelji v postu. | Cahar. 12, 10. 11. in 13, 6. 7. | Jan. 19, 1—5. |
| Predrage kervi Jezusa Kristusa, v petik po IV. nedelji v postu. | Hebr. 9, 11—15. | Jan. 19, 30—35. |
| Sedem žalost presv. Marije Dev., v petik pred cvetno nedeljo. | Judit 13, 22—25. | Jan. 19, 25—27. |
| Varstvo sv. Jožefa, III. nedeljo po veliki noči. | 1. Mojz. 49, 22—26. | Luk. 3, 21—23. |
| Presveto serce Jezusa Kristusa, v petik po osmini sv. rešnjiga telesa. | Iz. 12, 1—6. | Jan. 19, 31—35. |
| Predrage kervi Jezusa Kristusa, I. nedeljo v malim serpanu. | Hebr. 9, 11—15. | Jan. 19, 30—35. |
| Sv. Joahima, v nedeljo med osmino velike gospodnice. | Sir. 31, 8—11. | Mat. 1, 1—16. |
| Sv. angeljev varhov, v bližnjo nedeljo pervimu kimovcu. | 2. Mojz. 23, 20—25. | Mat. 18, 1—10 |
| Presv. Iména Marije Dev., v nedeljo med osmino male gospodnice. | Sir. 24, 23—31. | Luk. 1, 26—38. |
| Sedem žalost Marije prečiste Dev., III. nedeljo v kimovcu. | Judit 13, 22—25. | Jan. 19, 25—27. |
| Sv. rožniga kranca, I. nedeljo v kozopersku. | Sir. 24, 14—16. | Luk. 11, 27—28. |
| Obletnice posvečenja vsih cerkva, III. nedeljo v kozopersku. | Skriv. raz. 21, 2—5. | Luk. 19, 1—10. |
| Zahvalna nedelja, I. po vsih svetnikih. | 2. Kor. 13, 11—13. | Jan. 15, 26—27. |

Digitized by Google

| | | |
|---|---|---|
| Varstvo Marije prečiste Device, II. nedeljo v listopadu. | Sir. 51, 1—8. 12. | Mat. 25, 1—13. |

## IV.

## Berila in evangelii v praznike svetnikov, kteri nimajo lastnih.

| | | |
|---|---|---|
| V predgod aposteljna. | Sir. 44, 25—27. in 45, 2—9. | Jan. 15, 12—16. |
| Mučenca škofa. | I. Jak. 1, 12—18. | Luk. 14, 26—33. |
| | II. 2. Kor. 1, 3—7. | Mat. 16, 24—27. |
| Mučenca ne škofa. | I. Modr. 10, 10—14. | Mat. 10, 34—42. |
| | II. 2. Tim. 2, 8—10. | Mat. 10, 26—32. |
| | III. Jak. 1, 2—12. ali Petr. 4, 13—19. | Jan. 12, 24—26. |
| Mučenca o velikonočnim času. | Modr. 5, 1—5. ali 2. Tim. 2, 8—10. in 3, 10—12. | Jan. 15, 1—7. |
| Več mučencov o velikonočnim času. | I. 1. Petr. 1, 3—7. | Jan. 15, 5—11. |
| | II. Skriv. raz. 19, 1—9. | Jan. 16, 20—22. |
| Več mučencov zunej velikonočniga časa. | I. Modr. 3, 1—8. | Luk. 21, 9—19. |
| | II. Modr. 5, 16—20. | Luk. 6, 17—23. |
| | III. Hebr. 10, 32—38. | Mat. 24, 3—13. |
| Spoznovavca škofa. | I. Sir. 44. in 45. | Mat. 25, 14—23. |
| | II. Hebr. 7, 23—27. | Mat. 24, 42—47. |
| | III. Hebr. 5, 1—4. | Luk. 11, 33—36. |
| | IV. Hebr. 13, 7—17. | Mark. 13, 33—37. |
| Cerkveniga učenika. | 2. Tim. 4, 1—8. ali Sir. 39, 6—14. | Mat. 5, 13—19. |
| Spoznovavca ne škofa. | I. Sir. 31, 8—11. | Luk. 12, 35—40. |
| | II. 1. Kor. 4, 9—14. | Luk. 12, 32—34. |
| | III. Fil. 3, 7—12. | Luk. 19, 12—26. |
| Spoznovavca opata. | Sir. 45, 1—6. | Mat. 19, 27—29. |
| Device mučenice. | I. Sir. 51, 1—8. 12. | Mat. 25, 1—13. |
| | II. Sir. 51, 13—17. | Mat. 13, 44—52. ali Mat. 19, 3—12. |
| Device ne mučenice. | I. 2. Kor. 10, 17. in 11, 1—2. | Mat. 25, 1—13. |
| | II. 1. Kor. 7, 25—34. | Mat. 13, 44—52. |
| Mučenice ne device. | Sir. 51, 1—8. 12. | Mat. 13, 44—52. |
| Svetnice ne device ne mučenice. | Prip. 31, 10—31. | Mat. 13, 44—52. |
| Sv. vdove. | 1. Tim. 5, 3—10. | Mat. 13, 44—52. |

## V.

## Berila in evangelii per mašah po mertvih.

| | | |
|---|---|---|
| I. V dan spomina vsih vernih mertvih. | 1. Kor. 15, 51—57. | Jan. 5, 25—29. |
| II. V dan smerti ali pokopa merličeviga ali osmi dan. | 1. Tes. 4, 12—17. | Jan. 11, 21—27. |
| III. V dan obletnice po mertvih. | 2. Mak. 12, 43—46. | Jan. 6, 37—40. |
| IV. Po mertvih skozi léto. | Skriv. raz. 14, 13. | Jan. 6, 51—55. |

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

הספריה הלאומית
S 52 B 331

Sveto pismo Stare in Nove Zaveze :
Vol. 6 C.1

2316286-60

Z3G

23

Digitized by Google

1948